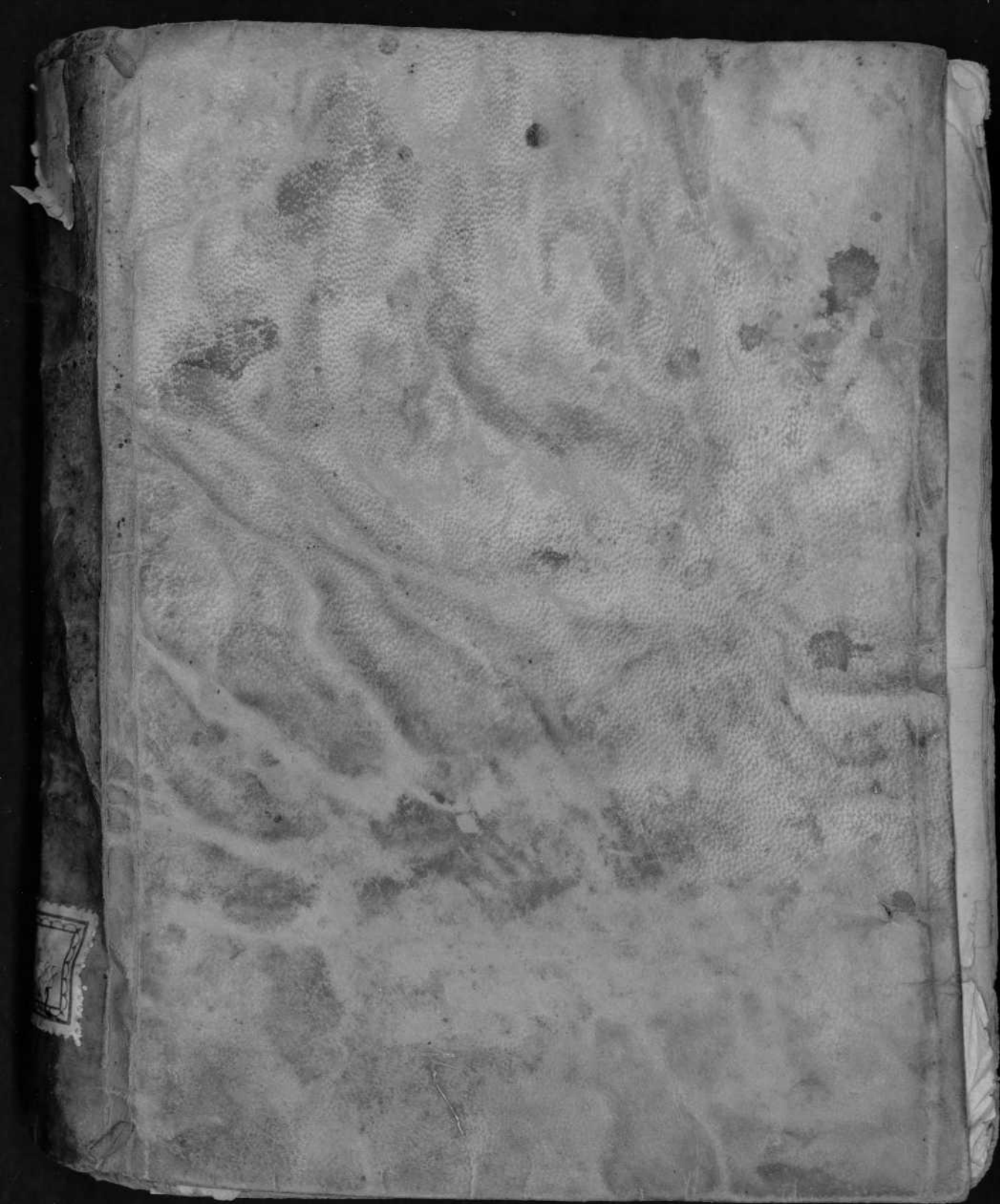

ADVERSVS QVORVMDAM

EXPOSTVLATIONES CONTRA
NONNVLLAS IESVITARVM
OPINIONES MORALES.

A V C T O R E

AMADÆO GVIMENIO LOMAE
rensi, olim Primario Sactæ Theologiæ
Professore.

O P V S C V L V M

*Singularia vniuersæ fere Theologiæ Moralis complectens,
cum Indice quæstionum locupletissimo.*

AD TRACTATVS

De Peccatis.
De Opinione probabili.
De Fide.
De Charitate.
De Iustitia, & Iure.
De Horis Canonicis.
De Sacrificio Missæ.
De Ieiunio.

De Simonia.
De Vsuris.
De Baptismo.
De Pœnitentia.
De Eucharistia.
De Matrimonio.
De Centuris.

QVARTA EDITIO LOCVPLETIOR.

CVM PRIVILEGIO.

Matriti: Typis Ioseph Fernandez à Buendia,
Anno M.DC.LXIV.

ADVERTISING

W. M. D. A. M.

ADVERTISING

ADVERTISING

ADVERTISING

ADVERTISING

ADVERTISING

ADVERTISING

ADVERTISING

ADVERTISING

ADVERTISING

ADVERTISING

ADVERTISING

ADVERTISING

ADVERTISING

ADVERTISING

ADVERTISING

ADVERTISING

ADVERTISING

ADVERTISING

ADVERTISING

ADVERTISING

BVLLA SANCTISSIMI NOSTRI
Alexandri VII. Pontificis Maximi, in qua censuram
Facultatis Theologiae Parisiensis in librum Amadei
Guimenij, uti praesumptuosam, temerariam, &
scandalosam damnat, & prohibet.

ALEXANDER EPISCOPVS
SERVVS SERVORVM DEI.

Ad perpetuam rei memoriam.

CV Mad aures nostras pervenerit duos prodijſſe
libros, quorum alteri titulus eſt. *Cenſura Sacrae*
facultatis Theologiae Parisienſis in librum, cui
titulus eſt: La Deſſenſe del authoritè de N. S. P.
le Pape, de Noſſeigneurs les Cardinaux, les Ar-
chueſques, & Eueſques, & de Pèploy des Religieux mendiàs,

contre les erreurs de ce temps. Par Jacques de Vernant, à
Mets, 1658. Alteri verò titulus est: Censura Sacrae facultatis
Theologiae Parisiensis in librum, cui titulus est: Amadaei Gui-
menij Lomarenfis, olim primarij Sacrae Theologiae professoris
opusculum, singularia vniuersae ferè Theologiae moralis com-
plectens: aduersus quorundam expostulationes cōtrà nonnul-
las Iesuitarum opiniones morales ad Tractatus de peccatis.
De opinione probabili, &c. Editio nouissima, &c. Lugduni
sumptibus Phil. Borde, Laurentij Arnaud, Petri Borde, &
Guillelmi Barbier 1664. cum approbatione & Superiorum
permisso. Parisijs 1665. in quibus libris censura praesumptuo-
sa notatur aliquae propositiones aequè praesertim, quae ad Ro-
mani Pontificis, & Sanctae Sedis Apostolicae auctoritatem,
Episcoporum iurisdictionem, Parochorum munus, Priuilegia à
Sancta Sede concessa, Dispensationes Apostolicas, actionum-
què moralium regulam pertinent, & aliae, quae & grauissimorum
Scriptorum auctoritate, & perpetuo Catholicorum vñu nitū-
tur. Et cum fieri non possit sine publico Catholicae Religionis
detrimento, vt praedictae censurae in commemoratis libris sine
debita Ecclesiae animaduersione, & damnatione remaneant.

N O S prò Apostolico munere, quo licet immeriti fungi-
mur, vt grauissimo scandalo, quod indè Catholicis accidere
posset, occurramus; Habitis prius doctissimorum, ac insignium
in Sacra Theologia Magistrorum, ac Professorum, ac Sacrarū
Sedis Apostolicae Congregationum Qualificatorum, quos ad
haec specialitè deputauimus consultationibus, vt rei grauitas
videbatur postulare; Necnon auditis suffragijs venerabilium
Fratrum nostrorum S. R. E. Cardinalium in tota Republica
Christiana generalium Inquisitorum, Motu proprio, & ex cer-
ta sciētia nostra, dequē Apostolicae potestatis plenitudine praef-
atas censuras, vt praesumptuosas, temerarias, atquē scanda-
losas, auctoritate Apostolica damnamus, & prò damnatis ha-
beri volumus, easquē nullius valoris, & roboris fuisse, sed cas-
sas, & irritas esse declaramus: Mandamus insuper, ne quisquam
ex Christi fidelibus cuiuscumquē gradus, ac dignitatis existat,
etiam Episcopali, Archiepiscopali, Patriarchali, aut alia maio-
ri dignitate, etiam speciali, ac specialissima nota digna sufful-
tis,

tis, prædictas censuras approbet, sequatur, atque defendat; Neque in publicis, aut priuatis lectionibus, disputationibus, sessionibus, aut alijs actibus publicis illas sequatur, tueatur, aut doceat; Neque in libris, aut etiam scripturis publicis, vel priuatis, aut alio quocumque modo illas alleget, sub poena excommunicationis latae sententiæ ipso facto incurrendæ, cuius absolutionem Nobis, ac Sedi Apostolicæ reseruamus. Præterea Typographis; ac Bibliopolis expressè prohibemus, nè præfatos libros, & censuras imprimere, ac Typis mandare, minufque impressos vendere audeant, ac præsumant sub eadem poena excommunicationis latae sententiæ ipso facto incurrendæ. Insuper libros, scripturas, & alia opera, in quibus præfatæ censure quomodolibet continentur, laudantur, & defenduntur, Apostolica auctoritate prohibemus, ac pro vetitis haberi volumus. Mandamusque nè aliquis illos, ac illa legere, aut penes se retinere præsumat; sed locorum Ordinarijs, aut hæreticæ prauitatis Inquisitoribus in locis, in quibus Sanctissimæ Inquisitionis Officium exercetur, consignet, sub poena excommunicationis, vt supra ipso facto incurrendæ. Dictisque Ordinarijs, vt etiam tanquam Apostolicæ Sedis Delegati, nec non præfatis hæreticæ prauitatis Inquisitoribus districtè præcipimus, vt contra transgressores, inobedientes, ac rebelles diligenter inquirant, & procedant, & ad declarationem dictæ excommunicationis, & ad alias poenas pro grauitate ipsorum inobedientiæ, ac transgressionis pro eorū arbitrio procedant.

Cæterum, vltèrius de præfatis censuris iudicium deque opinionibus in prædictis libris Iacobi Vernant, & Amadæi Guimenij contentis, nec non de alijs in eisdem censuris expressis, siue in eis præmemoratae opiniones notentur, siue non, Nobis, ac Sanctæ Sedi Apostolicæ reseruamus.

Decernentes insuper præsentès literas semper, & perpetuò validas, & efficaces existere, & fore, suosque plenarios, & integros effectus, sortiri, & obtinere, sicque per quoscumque Iudices ordinarios, & Delegatos vbique iudicari, & definiri debere, sublata eis, & eorum cuilibet quauis aliter iudicandi, & interpretandi facultate, & auctoritate, ac irritum, & inane esse quidquid secus super his à quocumque quauis auctoritate
scien-

scilicet, vel ignoranter contigerit attentari.

Volumus autem vt præsentium transumptis etiam impressis, manu Notarij publici subscriptis, & sigillo alicuius personæ in Dignitate Ecclesiastica constitutæ munitis, eadem fides prorsus adhibeatur, quæ ipsis originalibus literis adhibetur, si essent exhibitæ, vel ostensæ.

Nulli ergo hominum liceat hanc nostram Constitutionem, & Ordinationem infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumperit indignationem Omnipotentis Dei, ac Beatorum Petri, & Pauli Apostolorum eius se nouerit incursum. Datum Romæ apud Sanctam Mariam Maiorem, anno Incarnationis Dominicæ millesimo sexcentesimo sexagesimo quinto, Septimo Kal. Iulij, Pontificatus nostri Anno Vndecimo.

I. Card. Prodatarius.

Visa de Curia P. Ciampinus.

S. Vgolinus.

Registrata in Secretaria Breuium.

P. Ciampinus.

Anno à Natiuitate D. N. IESV Christi millesimo sexcentesimo sexagesimo quinto, Indictione tertia, die verò 26. mensis Iunij, Pontificatus autem SS. in Christo Patris, & D. N. D. Alexandri, Diuina Prouidentia Papæ VII. anno eius vndecimo, supradictæ literæ Apostolicæ affixæ, & publicatæ fuerunt ad valuas Basilicæ Principis Apostolorum, Cancellariæ Apostolicæ, ac in acie Campi Floræ, ac in alijs locis solitis, & consuetis Vrbis per me Carolum Melanum, eiusdem Sanctissimi D. N. Papæ, & Sanctissimæ Inquisitionis Curforem.

P R Æ F A T I O DEDICATORIA AD LECTOREM.

Contra Societatis Iesu Scriptores in dies augetur invidia, crudelitas invalescit, & de victoria sibi blanditur, licet per latus hostile in suamet ferrum viscera convertat. Anonymus (nescio quis) contra moralē Iesuitarum doctrinam annis elapsis famosum libellum quam plurimis probris, & contumelijs contextum per Germaniam sparsit; eorum, vel ut potius dicam, vnius, vel alterius Iesuitæ opiniones, improbabilitatis, scandali, temeritatis, & erroris nota denigrantem. Memini, dum eum legerem, epistolæ Div. Hieronymi ad Augustinum, (Epist. 14. tom. 2. epist. Aug.) expositantis de libro illius per Italiam sparsæ, in quo taxabatur locus à D. Hieronymo non recte expositus in epistola ad Galatas. Vbi ad Augustinum, sic Hieronymus scribit. [*Nonnulli familiares mei, quorum Hierosolymis, & in sanctis locis permagna copia est, suggerebant, non simplici à te animo factum, sed laudem, atque rumusculos, & gloriam populi requirere: ut de nobis crederes, & multi agnoscerent, te prouocare, me timere; te scribere ut doctum, me tacere ut imperitum. Et tandem inuenisse, qui garrulitati meæ modum imponeret. Ego autem, ut simpliciter fatear dignationi tuæ, primum idcirco respondere nolui, quia tuū liquido epistolam non credebam, nec (ut vulgi de quibusdam proverbium est) litum melle gladium. Deinde illud cauebam, ne Episcopo communionis meæ viderer procaciter respondere, & aliqua in reprehendendis epistola reprehendere. Præsertim cum quedam in illa hæretica iudicaret.] Hucusque Hieronymus. Cuius resumens verba, simpliciter fateor prædicto Anonymo, primum idcirco, (cum Lovanii, anno 1646. evulgavit) respondere nolui, quia libellum à viro Theologo elaboratum liquido non credebam, utpote qui opiniones non tam vnius, vel alterius Iesuitæ, quam aliorum Doctorum communes, infamiae nota aspergeret, impiaque censura damnaret. Deinde calumni aptare hæsitaveram: tum quia Iesuitæ silentio spreverant, calumniant, vel sic exprobran-*

tes, quod firmissimum suæ doctrinæ murum, adamantinis optionibus, ab antiquis, & peritissimis Magistris constructum arietali attentaverit: tum ne viderer procacter respondere, & in reprehendentis libello aliqua reprehendere. Tum quia Lovanij, eodem anno 1646. reiecerat acutissimus. Ioannes de Caramuel, in Theologia Morali, lib. 2. disp. 12. num. 1311. ibi. [Nescio quis Anonymus contra Iesuitas virus evomit, &c.] Vt refert R. P. M. Ioannes Martinez de Prado, Ordinis Prædicatorum, in Academia Complutensi Vespertina D. Thomæ Cathedrae meritisissimus moderator, tom. 1. Theolog. moral. cap. 15. quæst. vltima, §. 6. num. 49. ibidem edito anno 1654. [Illud, inquit, velim sine nota ne prætereas, quod sub voce Anonymi, impugnat D. Ioannes de Caramuel septem ab hinc annis libellum, &c. In quo attextitur Catalogus opinionum Societatis laxantium conscientiam.]

Hæc, inquam, ab opusculo exarando retardarunt. Sed pro dolor! Vix quinque Propositiones Cornelij Iansenij, Episcopi Iprensis damnatæ fuerunt vt hæreticæ, ab Innocentio X. anno 1653. in Bulla, quæ incipit. [Cum occasione] expedita die 31. Maij (quam contra nonnullos ex discipulis pertinaciter in eadem hæresi, varijs quæsitis coloribus, peritentes innovavit Alexander VII. anno 1656.) Quando libellum poene extinctum, & ad favillas redactum, quidam ex Ianseniis, à quibus promanavit, (vt refert Bernardus Stubrockius, in Notis, contra quosdam huius furfuris homines, editis Coloniae, anno 1659. fol. 6. dicens: [Liber ille famosus, quem Theologiam moralem Iesuitarum, nescio quis de grege inscripsit, ex centonibus Molinæi compactus fuit.] In Societatis, inquam, odium suscitatum, in varijsque tractatus, & epistolas, non vno idiomate digestum, dissectumque, per univèrsam fere orbem, rabido furore correptus disperfit. Quod silentio quidem, non modestiæ parcere coegit. Mirabitur nemo, qui expenderit, idē prius, in causa non dissimili, Basilio Magno contigisse, vt ad exemplar posteritati reliquit in Epistola 73. Vnde, & ego, inquit, ubi plures percepì contra me circumferre epistolas, quibus perstringamur, ac notemur, cogitavi quidem silentium esse, quod, & feci. Quoniam vero multos iam silentium nostrum corapuisse video, vt ex illo calumntias confirmarint, nosque non lenitatis, & patientiæ gratia, sed quod ad expromendam veritatem, os aperte neudiquam ausim, eoque silere me arbitrentur. Ob eam causam scribere conatus sum. Quanquam æquo iudici ad veritatis declarationem, ipsa rerum cognitio satis est. Qui enim

errorum nos infirmant, conspicue deprehensi sunt hæreticorum fauere
 parti. Quid opportunius? Sed non minus ad rem nostram in
 epistola 79. Tempus esse tacendi, & tempus loquendi sermo est Ecce-
 siastæ. Et nunc igitur, quoniam abunde sat silentij hæcenus præcessit,
 opportunum deinceps erit, ut ad patefactionem eorum, quæ ignoran-
 tur, os nostrum aperiamus, &c. Silentio res tristes ferendas esse pu-
 tant, fore ratus, ut ipsis aliquando operibus veritatem edocentibus,
 non nil corrigeretur. Neque enim ex malitia aliqua, sed per ignorant-
 tiam, talia contra nos dicere arbitrabar. Quoniam vero inimicitiam una
 cum ipso tempore magis inualescere video, & aduersarios meos ab his,
 quæ initio sparserant, nil immutare; nec aliquam impendere curam, quo
 præteritis medeatur, sed magis illa repetendo obfirmare, & ad scopum,
 quem sibi ipsis initio præfixerunt, composito gressu contendere, ut &
 vitam nostram affligant, & nominis nostri opinionem, apud fratres
 callido commento polluant, iam mihi non videtur tutum, ut silentio me
 cohibeam amplius. Hæcenus Basilius Magnus. Cui consonat San-
 ctus Ciprianus, lib. vnic. ad Demet. Vbi ait: Facere ultra non opor-
 tet, ne diffidentia esse incipiat, quod tacemus; & dum criminationes
 falsas contemnimus refutare, videamur crimen agnoscere. Sic ille cum
 Basilio. Quorum vestigia ex eisdem causis premere, non iam
 consilij, sed necessitatis nobis erit. Nam cum Iesuitarum mo-
 ralis doctrinæ lacte omnes fere Theologiæ Professores, à ty-
 rocinio mulceantur, in omnes iacula contorsit Anonymus: om-
 nes vno ictu ferimur, Quem propterea repellere tenemur, ut
 cum D. Thoma, & Magno Gregorio, tradit Syluester, verb.
 [Contumelia,] num. 5. Vbi inquirens: [Vtrum homo teneatur
 contumelias sustinere?] Respondet. [Quandoque tene-
 mur non sustinere. Primo, quando hoc cederet in bonum irro-
 gantis: ut puta, ad reprimendam eius audaciam, iuxta illud,
 Proverb. 17. *Responde stulto iuxta stultitiam suam.* Id est, secun-
 dum quod eius stultitia meretur. Secundo, quando ex sufferentia,
 aliorum profectus impeditur. Et hæc est sententia Grego-
 rij, Homil. 9. super Ezechielem.] Hæc Syluester. Quæ desump-
 sit ex D. Thom. 2. 2. quæst. 72. art. 3. Vbi sic scribit. [Quan-
 doque oportet, ut contumeliam illatam repellamus, maxime
 propter duo. Primo quidem, propter bonum eius, qui contu-
 meliam infert, ut videlicet eius audacia reprimatur, & de cæ-
 tero talia non attentet. Secundum, illud Proverb. 17. *Responde
 stulto iuxta stultitiam suam, ne sibi sapiens videatur.* Alio modo,
 propter bonum multorum, quorum profectus impeditur, prop-

ter contumelias nobis illatas.] Intentum hoc mira eruditione
prosequitur Angelicus Præceptor, opusc. 19. capit. 14. contra
nonnullos contendentes, quod Religiosi suis detractoribus re-
sistere non debent. [Patet, inquit, quod Apostolus, (2. Corint.
10.) his, qui de se mala disseminabant, resistit. Item Grego-
rius, Homil. 9. primæ partis super Ezechielem. Hi quorum vi-
ta in exemplum imitationis est posita, debent, si possunt, detra-
hentium sibi verba compescere, ne eorum prædicationem non
audiant, qui audire poterant: perfecti autem viri sunt, quorum
vita in imitatione est posita, ergo ipsi debent compescere lin-
guas detrahentium, cum possunt. Item Augustinus, in secun-
do de Trinitate: Gratanter suscipit osculum columbinum pul-
cherriima, & modestissima Charitas, dentem autem caninum,
vel evitat castissima, cautissimaque humilitas, vel retundit soli-
dissima veritas. Ex quo patet, quod canini dentes detractorum,
quandoque sunt evitandi, quandoque retundendi. Item hoc pa-
tet multorum exemplo Sanctorum, vt Gregorij Nazianzeni,
Hieronymi, Bernardi, & multorum aliorum, qui apologeticos
fecerunt, & epistolas quibus se excusarent ab his, quæ eis impo-
nebantur.] Hactenus. D. Thomas. Sanctorum ergo Patrum ve-
stigijs insistent, pensum solvens (quia Iesuiticæ doctrinæ additi-
simus) opusculum hoc apologeticum cõmuni luci dare decrevi;
non ad reprimendam Anonymi audaciam, vt cū D. Thoma con-
sulit Sylvester supra, sed ne animarum profectus, cui toto nixule-
suar omnes dediti sunt, ex his, quæ contra eorū morālẽ doctri-
nā obijciuntur, ne in pusillis quidẽ, & ignoratibus impediri pos-
se videatur: tum vt a calumnijs vindicata inimicorum etiam
calculeo firmetur, & possit iterato cum Augustino (epist. 15.)
exclamare vniversa Societas. [*Hoc est, quod acute vult, qui dixit,
vtiliores esse plerumque inimicos iurgantes, quam amicos obiurgare
metuentes.*]

Prodijt etiam Groningæ, anno 1654. libellus alter famo-
sus contra Scholasticam Iesuitarum Doctrinam, cum hac impu-
dentissima inscriptione. [Apologia novissima pro Sancto
Augustino, Iansenio, & Iansenis, contra Pontificem, & Ie-
suitas. Authore Samuele Marefio. Nimirum, aduersus nup-
ram Constitutionem Innocentij X. qua in gratiam Iesuitarum,
& Pelagianorū contra Augustini, & Iansenij sequaces decla-
rantur, & definiuntur quinque propositiones in materia Fidei.]
Sicibi. Sed quænam maior Societatis laus, quam eandem cum

Ecclesiæ Capite in materia Fidei subiisse fortunam? Quinam gloriosior contra hæreticos doctrinæ triumphus, quam eisdem calumniarum telis impeti, hostemque habere communem? Marcio modo parcam, quia hæretica perficataræ frontis illebelli inscriptio maxima Iesuitarum doctrinæ commendatio est. Nec id novum hæreticis: ducem habuit perfidissimum Kemnitium, qui suum librum inscripsit. [*Cōtra Theologiam Iesuitarum.*] Quorum elogi rationem reddit Vertacherus insignis Calvinista, in epistola dedicatoria ad librum de Verbo Dei.] Quia [*In eorum, inquit, scriptis, melius, & certius cognoscimus, quid Catholici in quacumque causa teneant, quibus potissimum argumentis nitantur, & quæ sit ipsa quodammodo Papismi medulla, quæ nō magis in Papa, quam in Iesuitis inesse creditur.*] Hanc Iesuitis gloriosam reddunt hæretici causam libros edendi contra Scholasticam illorum Theologiam. Quam autem habuerit Anonymus (pargendi libellos contra Moralem, non credo reddidisse fideliter, sed subdole reticuisse.

Igitur ut Iesuitarum opiniones, quas ut eorum commenta ex ipsorum, (vel potius Diana) scriptis, labore improbo, aut saltem ore, exscripsit, traduxit, aut evulgavit Anonymus, non esse censura ab ipso fulminata dignas, omnibus etiam in doctis dilucide conſtet. Et (ut optime ait M. Ioannes Martinez de Prado, ubi supra.) [*Authorem libelli, nec à limine salutasse D. Thomæ doctrinam, (quod inquit) cuilibet est per se notum.*] Primis restituam Authoribus. Et à quibus (si imposturas demas) Iesuitæ hauserint, fideliter indicabo. Et quia nullum pro veritate doctrinæ, nedum probabilitate, qua moralis Theologia contenta est, testimonium maius, quam ab omnium Magistro D. Thomæ, eiusque discipulis originem duxisse, illorum fidelissime transcriptis verbis, suffragia referam, latisque mihi gloriæ relinquatur, si cum Augustino, (epist. 13.) Anonymo reprehendenti respondere possis: *Reprehendi non meruit, quod recte defendi potest. Et superius. Si eam me reprehendis, quæ reprehendenda non sunt, te laedis magis, quam me, quod obſit à moribus, ut hoc facias voluntate ledendi, culpans in me dente maledico, quod mente veridica esse scis non culpandum.* Et palinodiam decantare tenebitur. [*Cum ea, quæ Iesuitæ scribunt, à Sanctis Patribus mutuata sint, & præsertim à Div. Thomæ,*] ut novissime, excerptis verbis, testatur Magister Xantes Mariales, ex Ordine Prædicatorum, tom. 1. Bibliothecæ Interpretum Div. Thomæ, pagina 75.

Finis igitur huius Lucubrationis est, suadere Lectoribus, opinionum congeriem, ob quas nonnullis Societatis Scripto-ribus impingitur novitatis nota, fuisse ab antiquioribus tradi-tam, vt vel sic apertissime notam diluant, invidiamque in se constatam facile Scriptores declinent. Cæterum de alijs anti-quorum sententijs, quas obiter referam, iudicium brevitati consulens rarissime feram: tum quia fusiorem calamum exi-gunt; tum quia præsentis instituti non est propriam senten-tiam proferre, sed pro Iesuitarum Authores congerere: quo-rum fundamentis, & authoritate, directe, vel indirecte, mo-rales illorum opiniones à censuris ab Anonymo latis liberen-tur. Quapropter aliorum sententias prælibasse contentus, earum deprobabilitate, vel improbabilitate iudicium, Doctoribus remitto. Indicare tamen non desinant aliquarum, si ab alijs for-san traditam, censuram, invenero. Et præcipue quam semper veneror Supremi Tribunalis Sanctæ Inquisitionis, vt quibus ni-grum theta à Censoribus Fidei præfixum legeris, fugias. Insu-per monitum te velim, ne ex numero, aut gravitate Doctorum, qui in hoc opere diligenter afferuntur, cuiusque opinionis pro-babilitatem inferas. Sed aliunde rem perpendas, consulaque Doctores, qui minutius sententias concidunt, & in examen ad-ducunt. Nam, vt in sui defensionem iure scripsit Diana, part. 9. tract. 3. resol. 4. [Soleo pro curiosis diversas opiniones addu-cere: sed non ex hoc sequitur, illis omnibus me adhærere, sed tunc tantum me habeo, vt relatores. Qui enim adducit ali-qua recitative, illa non approbat, ex cap. super litter. de rescript. cap. litter. de restitut. spoliat. & Gloss. in l. Gallus.]

Licet vt verum fatear, non tam pro curiosis, quam pro iusta morali Iesuitarum doctrinæ defensione, referre cogor; vtpo-te, quæ ex aliorum opinionibus præmissis, à calumnia novita-tis, & relaxationis evidenter vindicatur. Qui enim eiusmodi notis inficere intenderet opinionem, v. g. afferentem furtum quinque regaliū non esse mortale, manifeste sycphantam convinceres, & ignorantiam calumniæ patefaceres, si demon-strares, prædictam opinionem doctissimos antiquiores patro-nos habere, imò, & plures maiorem quantitatem ad culpam mortale exegisse. Hoc est argumentum huius opusculi. Irrefra-gabile. Inexpugnabile. Quod condemnare ille tantum pote-rit, qui vel intentum assequutus non fuerit, vel proportionem, & efficaciam mediorum non percaluerit.

Apologiam ergo sic contexere curabo, vt nemini sit offen-sio.

fioni, vtilitati omnibus. Tum quia volumine brevi variarum
opinionum moralium notitiam haud difficile ebibent. Licet
enim nulli me adscribere velim, quæ inter Doctores probatæ
authoritatis communis non sit, quam plures tamen in Theo-
logia singulares ex aliorum mente refero; non vt probabiles,
vt prædixi, sed vt Anonymi non simplex inde innotescat ani-
mus, qui non eas, vt debuisse, sed quæ vnus, vel alterius le-
suisse, etsi inter alios communes, in censuram vocavit. Tum
quia omnibus Theologiæ professoribus, veritatis speculum,
Iesuiticæ absque nævo referens Doctrinæ vultum, hoc obijci-
tur opusculo; quod fulgentissima Thomistarum face in Phœ-
bea D. Thomæ luce irradiatum, omnes calumniarum nebulas
chrysellum obscurare nitentes compellit evanescere: omniū-
que accendit animos, vt idem in Domino sapientes Catholicæ
Fidei puritati, & animarum saluti, corde vno, & calamo vno,
Vniuerso acclamante incumbant. Hic est Lucubrantiumculæ
scopus, amice lector, attingam, si opellam hanc, vt spero non
iniucundam, candida perlegas mente. Vale.

APPROBATIO AD MODVM
R. P. Hieronymi La Chiana è Societate
Iesu ad censuram librorum depu-
tati in Regno Sicilia.

DE mandato Reverendissimi Domini D.
Ioannis Antonij Geluso, V. G. S. V. &
Illustrissimi Domini Regentis D. Petri de Gre-
gorio, Præsidis M. R. C. in hoc Regno Siciliae,
vidi librum, cui titulus: Adversus quorundam
expostulationes, &c. Authore Amadæo Gui-
menio, & cum nihil in eo repererim, quod Fi-
dei Catholicae, aut bonis moribus repugnet,
nec aliquid contineat, quod Regiam iurisdic-
tionem perturbet; & valde utilem legentibus fo-
re deprehenderim, propter multiplicem, qua
refertus est, eruditionem, & ad reprimendas
impostoris calumnias nonnullis scriptoribus So-
cietatis Iesu obiectas maxime opportunū exi-
stimem. Illum dignissimum esse censeo, qui
typis mandetur.

*Hieronymus La Chiana, è Societate Iesu
deputatus.*

APPROBATIO AD MODVM
R. P. Fr. Luisij à Valentia, Ministri Prouin-
cialis, semel, & iterum, Ordinis Fratrum Mi-
norum Franciscianum Capuccinorum, Prouin-
cia Sanguinis Christi, in Regnis Valentia, &
Murcia, Liberalium Artium Magistri, Sa-
crae Theologiae Antecessoris, ac Lectoris Iubila-
ti, & apud Fidei Indices Sacros, in utrius-
que Corona Senatibus Consiliarij
Qualificatoris.

Maxima animi voluptate, nec minus intenta mentis inda-
 gine pretiosum Opusculum affabre concinnatum, nemus-
 que amenissimum, pulchris, varijsque floribus, seu difficulta-
 tibus, solide ac nervole enodatis, iucunde consitum à sapientis-
 simo Amadæo Guimenio Lomarenti, Primario olim Sacrae
 Theologiae Professore, cui est titulus: *Adversus quorundam expo-*
sulationes, contra nonnullas Iesuitarum opiniones morales Opusculum.
 Ex mandato Admod. Illustris. D. D. Ioannis de la Calva & Gu-
 tierrez, Officialis, & Vicarij Generalis, pro Illustrissimo, ac Re-
 verendissimo Domino D. Martino Lopez de Ontiveros, Archi-
 praelate Valentino, Regioque Consiliario, &c. Sedulo vidi, ac-
 curate evolvi, & pensulatius expendi. Nec modo in aliqua Au-
 thoris Thesi, quidam fidei orthodoxae dogmatibus, rectorum
 morum institutis, desiderataeque veritatis vestigijs devium of-
 fendi: quinimo eius consilium invidiosum summis laudibus,
 praconijsq; oppido efferendum sensi. Disrumpitur haeretice im-
 pietatis animus, livor virulentus effervet in facerrimam, num-
 quamque dignis illustratam encomijs, Societate Iesu. Equidẽ ex
 illa (vt verbis utar Augustinianae Familiae Magni luminis Leo-
 nardi Coccaei, in doctissima Apologia, ad miraculũ pia, & erudi-
 ta, contra Philippũ Mornæũ pro Summis Põtific. pag. mihi 87.
 Ex Societate, inquã, tanquã ex Equo quondã Troyano proderunt multi
 Patres, doctrina valde insignes, qui operam suã Ecclesiae Christi, in defen-
 dẽda Fide Catholica, & cõfutandis haesibus, valde viriliter accommodarũt.

*Vnde vero illis Moynaus inuidiam, & odium concitare se putat, inde magnam gloriam comparat. Quod enim maius gloriæ signum est, quam ab istis, Triarios Pontificis, hoc est exercitus Dei viuentis, formidabilem hostibus, & inexpugnabilem quamdam Phalangem appellari? Compositus est Dei exercitus, vnde in dies prodeunt viri doctrina, & pietate insignes, ex quibus, & robustissimi quoque milites in Triarios eligi valeant, vt omnes diaboli acies prostrernere, ac penitus fundere nullo negotio possint, &c. Hucusque Coccæus: & profundiori stylo Apostolica Oracula Pauli III. Gregorij XIII. Pij V. aliorumque Summorum Pontificum in suis Diplomatribus in æthera vsque laudibus efferunt Societatem, eiusque invictorum militum facinora pandunt. Hæc cum Apostolico iure iurando ita se habeant, quid mirum si Orcus in tantæ Matris venerabiles liberos excandescens infremuerit? Ac per infidos suos, & Anonymum (qui pudore forte correptus, nomen non dedit) in eorum mirabilem, sanamque inuehant doctrinam, eorumque placita iniquis notando censuris, eorum inuerecunde famam studeant denigrare? Cæterum etsi vt Dyon & Elianus dicebant: *Res gestas taxare cuilibet facillimum esse, at res egregias gerere per difficile, paucisque datum.* Et Xenophon relatus à Comite Villarrosatæ, Mario Cuttello in Codice Legum Sicularum, pagina mihi 484. scriptum reliquit: *Difficile esse aliquod reperiri opus in quo nihil à quoquam reprehendatur, est enim arduum, ita quidquam perficere, vt non alicubi pecces. Quod si etiam, sine aliquo errore quidquam peragat aliquis, non facile est quin patiatur, ac inueniat aliquem iniquum Iudicem, &c.* Hunc in Anonymo, Iesuitica Societas virtutum, ac scientiarum Emporium experta est. Et cum pœne prodigium sit in tot immo innumeris fere eius Authoribus, qui ingenij sui monumenta tradiderunt, aliud, quod carpat, haud deprehenderit. Ipsa tamen non inanis phylautiæ ardore ducta, æquo animo calumnijs pepercit, firmans exemplo, quæ verbo docet, vt suæ consuetæ (forsitan nimix) modestiæ non parcat. Cum pluribus æquum videretur, quod eorum vita, ac doctrina in exemplar imitationis posita ab ea acerrime contra detrahentium linguas propugnaretur. Cum vt Vlpianus l. Isti quidem 8. §. 2. ff. Quod metus causa, asseruit. *Viris bonis iste metus (infamiæ exponit Gothofredica Glossa) maior quam mortis esse debet, & l. Qui cum maior 14. §. 6. ff. de bonis libertor. Idem Iuriconsultus: Si ab eo petitus reuertit in eum crimina, ignoscendum est**

ei, si voluit se vleisci provocatus: vbi vleisci, se tueri. Don Ioannes Suarez de Mendoza, in commentarijs ad l. Aquiliam est interpretatus, & disertissime D. Augustinus, lib. 2. de Trinit. ab Angelico Præceptore relatus in Opusculo 19. Apologetico, cap. 14. *Gratanter suscipit osculum columbinum pulcherrima, & modestissima charitas: dentem autem caninum, vel evitat castissima, cautissimaque humilitas, vel retundit solutissima veritas.* Sed et si Iesuiticæ Societati mire adaptetur, de magna Carthagine dictum à Crispo, referente Macrobio Saturnali, capit. vltimi. *Nullius laudibus Carthago crescit, nec vituperatione minuitur.* Aequalissimus nihilominus Omnipotens in manibus adversarij illam minimè derelinquens, suscitavit spiritum sapientissimi Amadæi eiusdem lacte sine dolo nutriti, apprehendentis arma, & scutum, suaque flammea dexteritate doctrinam Doctorum Iesu præclaro nomine signatorum strenue decertantis, animositatem adversarij coercentis, tela retudentis, valentis cū Hieremia merito iactare, (cap. 13. vers. 21.) in Anonymum: *Tu enim docuisti me adversum te, & erudisti in caput tuum.* Ictus item quibus impetuntur frustraneos, irritos, & vanidos suæ doctrinæ candore detegentis. De quo Virgilius cecinisse videtur.

Romana stirpis origo.

Sydereo flammans clypeo, cœlestibus armis.

In quo Magistris suis iuste debitum persolvit, ex textu in l. Aquilius Regulus 27. ff. de donationibus. Qui cum Nicofrato Præceptori suo habitationis domum reliquisset, ac defuncto Aquilio controversiam habitationis pateretur Nicofratus, pro eo sententiam Papinianus protulit. *Illam non veram donationem esse. Verum officium Magistri quadam mercede remuneratum Regulum.* Iure igitur foeliciterque pro suis moderatoribus Amadæus dimicavit, ac vicit. Sed age iam nollens me suspectum haberi, rigidasque censoris leges pro encomijs commutare? Ne quis tamen nimis scrupulose miretur limites iudicantis transgressam gratam sobolem: Sum equidem, vt verbis utar. Cassiodori, lib. 12. epist. 2. ad Ioan. Pap. Iudex Palatinus, sed vestes non desinam esse discipulus, perpetuoque requiram debita Iesuitis meis decantare Doctoribus. Affirmo igitur opus hoc ex ijs maxime esse, de quibus Paulus in l. Ad exhibendum 19. ff. de servo corrupto, ibi: *Quia cum eos legisset Doctior, & melior futurus esset.* Est enim firmitioris, ac

purioris doctrinæ, quippe Aquinati Cherubico nixæ, & haud
modo dignum vt prælo denuo mandetur ludico, sed quod in
oculis omnium, manibusque verferetur. Prodeat ergo in lucem,
vt suæ lucis splendore caliginosa dissipet commenta. Sic sen-
tio, & censeo. In hoc Conventu Sanguinis Christi Valenti-
no, 6. Kalendas Novembris, anno M.DC.LX.

Fr. Luyfius à Valentia.

*APPROBATIO REVERENDISSIMI
Patris Fr. Antoniꝝ de Ribera, Lectoris Iubila-
ti, Supremi Senatus Sanctæ, & Generalis Inqui-
sitionis Qualificatoris, & Seraphici Ordi-
nis Sancti Francisci Patris, &
Diffinitoris.*

A Madæi Guimenij opusculum, adversus quorundam
expostulationes contra nonnullas Iesuitarum opinio-
nes morales, ex præscripto D.D. Garfæ de Velasco in
Toletana Diocesi, Hispaniarum Primate, Vicarij Generalis,
quam maximâ animi voluptate perlustravi, & sæpius præ nimia
eximie doctrinæ utilitate perlustrare proposui, brevitate qui-
dem opusculum, sed perfectione opus grande; in quo pro fide
adversus omnem hæreseos insultum, inexpugnabile fortali-
cium; in quo pro moribus adversus iniquitatem inconculsæ
disciplinæ certamen forte; & in quo denique pro veritate ad-
versus mendacem falsitatem irrefragabile suffragium. Vnde
Amadæus iste exivit vincens, ut vinceret. Et vnde id mihi fœ-
lici obtigisse forte non dubito, quod & sibi Naziancenus, Orat.
20. aiebat: *Doctrinam exquirens, beatitudinem reperi*; omnium
vtique bonorum statum aggregatione perfectum. Hoc meum
obedientiæ debitum obsequium, & hoc meum sub censoria
lance iudicium: In hoc Sancti Francisci Matritensi Conven-
tu, die quartadecima Mensis Augusti, anno 1663.

Fr. Antonius de Ribera.

LICENCIA DEL ORDINARIO.

EL Licenciado Don Garcia de Velasco;
Vicario desta Villa de Madrid, y su Par-
tido, &c. Por lo que à Nostoca, damos licen-
cia para que se imprima el libro intitulado, *Ad-
versus quorundam expositationes contra non-
nullas Iesuitarum opiniones morales opusculũ*,
compuesto por Amadeo Guimenio, atento no
tiene cosa contra nuestra Santa Fè, y buenas cos-
tumbres. Dada en Madrid à diez y siete de Agos-
to de mil y seiscientos y sesenta y tres años.

Lic. Velasco.

Por su mandado,

Diego de Velasco,
Notario publico.

*APPROBATIO REVERENDISSIMI
Patris Ioannis Antonij Velazquez, Societatis
Iesu, in Castellana Prouincia semel, & iterum
Prouincialis, & in Regio Salmanticensi Colle-
gio, quondam Sacrarum litterarum interpretis,
& nunc pro Cetu Immaculata Conceptionis
B.V. à Rege Philippo IV.
deputati.*

M. P. S.

Librum, cui titulus, *Amadei Guimenij aduersus quorundam
expostulationes contra nonnullas Iesuitarum opiniones morales
opusculum*: Regio mihi iubente Senatu attentius per-
legi, nihilque in eo, aut fidei absonum, aut bonis moribus diffi-
num; sed omnimoda eruditione, eaque perutili plenum inue-
ni. Iustitiam quidem Auctor non modo iuste, sed etiam mode-
ste, vrbanè, & piè tuetur, egregium sapientiæ, atque doctrinæ
cum charitate coniunctæ documentum præbens, 1. Cor. 13.
Apostoli monitum exprimens: *Charitas patiens est; benigna est; cha-
ritas non emulatur; non agit perperam: omnia suffert: omnia sustinet.*
Quare dignum opus censeo, quod semel, & iterum ad morum,
& modeltæ institutionem Typis mandetur. In hoc Collegio
Imperiali Societatis Iesu, die 17. Augusti, anno Christiano
1663.

Ioannes Antonius Velazquez.

SVMA DEL PRIVILEGIO.

Tene privilegio Amadeo Ximenez para poder imprimir es-
te libro en todos los Reynos de Castilla, por espacio de diez
años: y para que ninguna otra persona sin poder, o facultad suya,
le pueda imprimir, ni vender, so pena de que qualquiera que lo
contrario hiziere, por el mismo caso pierda la impressiõ, è in-
curra en pena de cinquenta mil maravedis, como mas largamẽ
te se contiene en su original, despachado en el Oficio de Pedro
Hurtiz de Ypiña, Escriuano de Camara de su Magestad à 28. de
Agoosto de 1663.

ERRATA, QUÆ CORRECTIO- ne indigent.

Folio 7. linea 34. fornicationem, lege deformitatem. Fol. 8.
lin. 28. peccamur, leg. precamur. Fol. 12. lin. 10. vn, leg. vt.
Fol. 28. lin. 22. mortali, leg. morali, & lin. 27. dist. 41. leg. 31.
Fol. 51. lin. 3. ille, leg. illa. Fol. 52. lin. 24. contrariam, leg. con-
trariam. Fol. 58. lin. 11. suadire, leg. suadere. Fol. 69. lin. 3. Gre-
gorius XIII. lege XV. Fol. 95. lin. 21. Fratres, leg. Frater. Fol.
121. lin. 1. j dele. Fol. 124. lin. 10. cordia, leg. corda. Fol. 139.
lin. 18. nun, leg. non. Fol. 156. lin. 19. censanda, leg. censenda,
Fol. 160. lin. 33. omnis, leg. omnes. Fol. 215. lin. 19. mutavit, le-
ge mutauit. Fol. 277. lin. 9. recentioris, leg. recentiores. Fol.
289. lin. 1. affecta, leg. affectata. Fol. 295. lin. 27. poterit, leg.
petierit. Fol. 320. lin. 16. Post verba illa: opinionem Antoni j Pe-
rez: adde, propositione sequenti referendam, ex hoc principio.
Fol. 322. lin. 5. naturi, leg. naturali. Fol. 325. lin. 39. sacrilegi,
leg. sacrilegi. Fol. 335. lin. 2. vigenti, leg. viginti. Fol. 339. lin.
2. Pontificam, leg. Pontificem. Fol. 354. lin. 26. inte, leg. inter.
Fol. 378. lin. 1. indubitilia, leg. indubitabilia. Fol. 380. lin. 29.
audibit, leg. audebit. Fol. 381. lin. 33. prohibet, leg. perhibet.
Fol. 386. lin. 31. qui, leg. quo.

Hic liber inscriptus *Aduersus quorundam expostulationes contra nonnullas Iesuitarum opiniones morales opusculum, &c.* demptis his mendis suo exemplari fideliter respondet. Dat. Marriti, die 14. mensis Octobris, ann. 1664.

Lic. D. Carolus Martia
de la Llana.

SVMA DE LA TASSA.

TAssaron los Señores del Consejo este libro intitulado, *Ad-
uersus quorundam expostulationes contra nonnullas Iesuitarum
opinionis morales opusculum*, escrito por Amadeo Ximenez à qua-
tro maravedis cada pliego, como consta de la certificacion, que
della diò Pedro Hurtiz de Ypiña, Elcrivano de Camara de su
Magesad, su fecha à diez y seis dias del mes de Octubre de mil
y seiscientos y sesenta y quatro.

IN:

INDEX

LOCVPLETISSIMVS

QVÆSTIONVM, QVÆ IN hoc Opusculo prælibantur.

EX TRACTATV DE PECCATIS.

- V**TRVM venialis culpa sit, divinis inspirationibus non correspondere? fol. 1.
- Vtrum possiste inebriare, ad vitandam mortem imminentem, ni propinanti respondeas? fol. 4.
- Vtrum sit discrimen, quando metus mortis ab intrinseco imminet, ac quando ab extrinseco? Vbi de abortu ad vitandam puellæ mortem? fol. 5. num. 2. & 3. & fol. 159. num. 2. & seq.
- Vtrum liceat mortem alteri desiderare, non quatenus illi malam, sed quæ tibi bonam? Et an etiam tibi desiderare possis? fol. 8. & 9.
- Vtrum cogitationes morosæ, & verba turpia, ex quibus pollutio in somnis futura prævidetur, eius malitia inficiatur? fol. 10. num. 2.
- Vtrum liceat pollutionem nocturnam appetere propter delectationem in somnis captandam? fol. 11. num. 4.
- Vtrum pollutio non intenta, sed prævisa in conversationibus otiosis, & verbis amatorijs, sit lethalis? fol. 12.
- Vtrum inter sponsos de futuro licita sint oscula, & amplexus etiam si cum periculo pollutionis? fol. 14.
- Vtrum ad sedandum pruritus liceat refricare verenda cum pollutionis periculo? fol. 16.
- Vtrum cum eiusmodi periculo verenda mundare liceat? fol. 18.
- Vtrum ratione frigidissimæ complexionis liceat aliquando alterius sexus pudenda, aut etiam concubitum viri cum fœmina conspiciere? fol. 18.

I N D E X.

- Vtrum se exponere periculo peccandi, sit lethale? fol. 21. num. 5.
- Vtrum delectatio morosa sit peccatum mortale? fol. 28. num. 10. & fol. 352. num. 2. & fol. 364. n. 3.
- Vtrum sit contra votum castitatis? fol. 352. n. 3.
- Vtrum oscula ob præcissam delectationem illam, quæ ex contactu rei mollis percipitur, sint lethalia? Vbi de tactibus in verendis? fol. 23.
- Vtrum oscula, & amplexus ob delectationem veneream, quæ ex ipsis confurgit, sint culpa lethalis? fol. 25. n. 4.
- Vtrum in re venerea detur parvitas materiæ? fol. 29.
- Vtrum furtum sufficiens ad mortale maius peccatum sit, quam sodomia? fol. 32.
- Vtrum Beatissima Virgo habuerit debitum contrahendi peccatum originale? fol. 382. num. 17. & seq.
- Vtrum D. Thomas in B. Virgine peccatum originale concesserit? fol. 371. & seq.

EX TRACTATV DE OPINIONE PROBABILI.

- V**trum possis amplecti opinionem, quam falsam, & improbabilem iudicas? fol. 34.
- Vtrum vir doctus consultus respondere possit iuxta aliorum opinionem, si falsam iudicet? fol. 35. num. 2.
- Vtrum vnus viri docti autoritas sufficiat ad probabilitatem opinionis? ibidem, num. 3.
- Vtrum opinio de mandato Censuræ Fidei expuncta, maneat probabilis? fol. 36. num. 4.
- Vtrum sit obligatio eligendi opinionem securiorem, aut probabiliorem? fol. 37. n. 6. & seq. præcipue à n. 9.
- Vtrum Regis Consiliarij in imponendis tributis possint opinionem probabilem eligere, probabiliori relicta? fol. 44.
- Vtrum licitum sit tributa iusta non solvere? fol. 45. n. 2. & seq.
- Vtrum ex opinione probabili, quod Deus cum Religioso professo dispensaverit, possit matrimonium inire? fol. 328. & sequent.
- Vtrum ex opinione probabili de morte coniugis, liceat ad secundas nuptias transire? fol. 329. num. 1.
- Vtrum si pro litigantibus sint opiniones æque probabiles, possit iudex pecuniam accipere, vt in vnus præ alio favorem, sententiam ferat? fol. 146.

Vtrum

- Vtrum vitio vertendum scriptori, modo in vnam, modo in contrariam opinionem declinare? fol. 206. n. 5.
 Vtrum derogat dignitati Doctoris propriam opinionem retrahere? fol. 351. n. 2. & seq.
 Vtrum semper in hærendum doctrinæ Magistrî? fol. 332. n. 5.

EXTRACTATV DE FIDE.

- Vtrum fides explicitate Mysterijs Incarnationis, & Trinitatis, sit medium necessarium ad salutem? fol. 47.
 Vtrum saltem ad obtinendam gloriam, licet non ad gratiam? fol. 49. num. 6. & seq.
 Vtrum Prælati Regulares possint sibi subditos absolvere ab hæresi occulta, & ab excommunicatione? fol. 51.
 Vtrum Episcopi vigore Tridentini possint? fol. 52. num. 3.
 Vtrum Prælati Regulares possint absolvere sæculares ab hæresi occulta? fol. 54.
 Vtrum confessorij Regulares ex aliquo privilegio id possint? ibidem, num. 2. & seq.
 Vtrum hæresis occulta sit casus Episcopalis? fol. 54. n. 3.
 Vtrum virtute Cruciatæ possit absolvi? fol. 56. num. 5.
 Vtrum omnis hæreticus externus excommunicationem incurrat? fol. 58. num. 8.
 Vtrum Fautores, & Receptores hæreticorum per Bullam Cruciatæ absolvi possint? fol. 65. n. 2. in fine.
 Vtrum sit hæreticorum fautor, qui non vt hæreticis, sed vt cognatis, aut amicis favet? ibidem, num. 2.
 Vtrum Bulla Gregorij XV. contra Confessarios sollicitantes sit in Hispania recepta? fol. 68.
 Vtrum qui non potest probare Petrum esse hæreticum, teneatur illum denunciare? fol. 58. & seq.
 Vtrum sit diversa obligatio, quando alicui præcipitur, vt revelet, vt testis, ac quando, vt denunciator? fol. 60. num. 5. & seq.
 Vtrum teneatur hæreticum denunciare, qui sibi, vel suis damnum futurum timet? fol. 62.
 Vtrum filius teneatur denunciare patrem hæreticum, vxor maritum, & è contra? fol. 63. n. 2.
 Vtrum sit denunciandus Confessarius, qui in confessione tradit pœnitenti chartam postea legendam, in qua ad venerem sollicitat? fol. 69.

I N D E X.

- Vtrum sit denuntiandus, quando cessat præsumptio, quod male sentiat de Fide? fol. 70. num. 2.
- Vtrum spes emendæ per correctionem fraternam excuset ab obligatione denuntiandi? ibidem. Et num. 3. & fol. 106. numer. 14.
- Vtrum iam emendatus denuntiandus sit? Et an talis censeatur, quando Sacramentaliter confessus, aut Iubilæum consequutus? fol. 71. num. 4.
- Vtrum sit denuntiandus, qui de crimine sollicitationis infamatus non est? fol. 72.
- Vtrum poenitens ab obligatione denuntiandi liberetur, si eadem confessario sollicitanti confiteatur? fol. 71. num. 4.
- Vtrum ad denuntiandum expectari possit spatium trium annorum? fol. 72. n. 4. in fine.
- Vtrum iudex possit ad specialem inquisitionem procedere, non precedente infamia? fol. 74. n. 4. & seq.
- Vtrum sit aliud purgatorium præter illud, quod Fide credimus? fol. 65.
- Vtrum animæ detineantur in purgatorio ultra decem annos? fol. 66. num. 3.
- Vtrum sit de hæresi suspectus, qui propositionem in libro Exercitiorum Sancti Ignatii contentam censurare attentaverit? fol. 79. num. 2.
- Vtrum Pontifex in illorum approbatione errare potuerit? ibidem.
- Vtrum declarationes Pontificum in Epistolis Decretalibus possint esse falsæ, in his, quæ ad mores pertinent? fol. 232. num. 3. & 4. Vbi quid requiratur, vt aliquid determinatum ab Ecclesia sit de Fide? num. 2. & 3.
- Vtrum Pontifex errare possit in Canonizatione Sanctorum? fol. 233. num. 6. Et quid de approbatione Religionis? ibidem, num. 5.
- Vtrum si in odium fidei mater occidatur, infans in utero moriens sit vere martyr? fol. 241. num. 18.
- Vtrum ex propositionibus, quas contra Episcopi iurisdictionem defendebant apud Indos Iesuitæ, fuerit aliqua ab Innocentio X. damnata? fol. 82.
- Vtrum sit erronea hæc propositio. [Erroneum est dicere B. Virginem fuisse conceptam sine peccato originali,] fol. 374. num. 6.

EX TRACTATV DE CHARITATE.

- V**trum præceptum amandi Deum obliget extra articulum mortis? fol. 83.
- Vtrum detur speciale præceptum affirmativum amoris Dei, & proximi? 83. num. 8.
- Vtrum vera contritio dari possit, quin detur gratiæ habitualis infusio, & iustificatio? fol. 86. n. 5.
- Vtrum attritio extra Sacramentum sufficiat aliquando ad iustificationem? fol. 86. num. 6.
- Vtrum ut præceptum sub mortali obliget, opus sit, quod eius transgressio sit contra charitatem? fol. 187. n. 3.
- Vtrum ad grave malum vitandum liceat inebriare Authorem? fol. 90.
- Vtrum liceat consulere minus malum, ad vitandum maius? fol. 90. num. 2.
- Vtrum forma correctionis fraternæ, Matth. 18. tradita, sit de præcepto, an de consilio? fol. 91.
- Vtrum de actu poenitentiae speciale præceptum inveniatur in lege divina? fol. 92. num. 3.
- Vtrum liceat omiſſa correctione fraterna occultum fratris delictum Prælato, ut Patri denuntiari? fol. 97.
- Vtrum Prælatus possit iudicialiter procedere contra subditum fraterne denuntiatum? fol. 104. num. 11.
- Vtrum Prælatus inferior, quando per se ipsum potest subditum corrigere, possit eius delictum ad Provinciale, vel Generalem deferre? fol. 107.
- Vtrum fratrem iam emendatum superiori denuntiari liceat? fol. 108.
- Vtrum contumelias proferenti possis dicere: Mētiris? fol. 111.
- Vtrum ad auctoritatem alicuius infringendam, liceat in aliquo casu, falsum crimen illi obijcere? fol. 112. n. 3.
- Vtrum comædijs interesse sit lethale? fol. 21. num. 6.
- Vtrum vir equestris ad duellum provocatus possit illud acceptare? Et an quandoque ad duellum provocare liceat? fol. 113. & seq.
- Vtrum licitum sit locare domos meretricibus? Et an servis vocare Amasiam, licet ad peccandum vocari noscant? fol. 118. num. 4.
- Vtrum ex bono fine liceat occasionem peccandi offerre? fol.

116. & seq. Vbi de marito suspicanti adulterium:
Vtrum naturalem inimici mortem desiderare liceat, ad dam-
num tibi inferendum evitandum? fol. 118.

EX TRACTATV DE IVSTIA, ET IVRE.

Vtrum Clerico, vel Religioso licitum sit, occidere calum-
niatorem de se, vel de sua Religione gravia crimina spar-
gere minantem? fol. 119.

Vtrum pro defensione honoris, vel divitiarum, liceat alterum
occidere? fol. 120. n. 2. & seq.

Vtrum liceat occidere illum, qui vadit ad me accusandum de
crimine vero, sed occulto, ob quod ero infamatus? fol. 122.
num. 4.

Vtrum liceat occidere invasorem, qui fustem, vel alapam infli-
gere conatur? fol. 122. num. 5.

Vtrum ad honorem tuendum liceat invasorem post impactam
alapam fugientem insequi, & repercutere, vel occidere?
fol. 125.

Vtrum si mater ad mortem damnata morbo lethali corripia-
tur, licitum sit vivam secare, vt infans vi extractatus bapti-
zetur? fol. 127.

Vtrum liceat marito uxorem, & Patri filiam in adulterio de-
prehensam occidere? fol. 129. & seq.

Vtrum in bello navali liceat aliquando militibus, ignem pulve-
ri adijcere, & se mari committere? fol. 132.

Vtrum ad Beneficia Ecclesiastica possit eligi dignus omisso dig-
niori? fol. 134. Et quid si curam habeat animarum, aut per cō-
cursum oppositorum conferantur? fol. ibidem, n. 3. & seq.

Vtrum teneatur ad restitutionem qui in Beneficijs, quæ per cō-
cursum conferantur, dignū eligit, omisso digniore? fol. 139.
num. 6.

Vtrum in Prælatum Regularem possit dignus eligi, digniore
omisso? fol. 137.

Vtrum Christiani captivi sub Turcarum dominio militantes
possint, cum ad nos accedunt, Christianorum domos perfrin-
gere, & eorum bona devastare, vel subripere? fol. 138.

Vtrum liceat occulta conpensatio cum præiudicio aliorum
creditorum? fol. 141.

Vtrum leges præfigentes ordinem restitutionis obligent ante
iudicis sententiam? ibidem, num. 1. & 2.

Vtrum

I N D E X.

- V**trum qui scripturam de nobilitate, aut hereditate amisit, possit aliam similem efficere? Vbi an Deus possit falsum asserere? fol. 143. & 146. num. 7.
- V**trum quando litigantes pro se habent opiniones æque probabiles, liceat iudici pecuniam accipere, vt in vnus præ alio fauorem, sententiam ferat? fol. 146.
- V**trum electores ad maiorum, vel Cathedralium possint pecuniam accipere, vt vnum præ alio eligant? fol. 148.
- V**trum sit contra iustitiam non conferre gratis Beneficia Ecclesiastica? fol. 147. num. 2.
- V**trum in gravi necessitate liceat furari? fol. 397. num. 4.

EX TRACTATV DE HORIS CANONICIS.

- V**trum qui Officium Diuinum voluntarie distractus recitat, præcepto satisfaciatur? fol. 149.
- V**trum saltem ab onere restitutionis liberetur? fol. 150. n. 3.
- V**trum obligatio restituendi, quæ non recitantibus inest, ante iudicis sententiam illet? fol. 150. n. 4. & seq.
- V**trum qui studio litterarum vacant, præcepto satisfaciunt, si per alium recitent? Vel saltem ab onere restitutionis sint liberi? fol. 152. num. 8.
- V**trum cæcus, qui Horas Canonicas memoriter scit, teneatur recitare? Et qui solus nequit, adstringatur socium advocare? fol. 152. num. 9.
- V**trum Moniales, & Religiosi professi, qui non sunt in sacris, teneantur privatim Horas Canonicas recitare? fol. 153. & seq.

EX TRACTATV DE SACRIFICIO MISSÆ.

- V**trum Sacerdos possit anticipate celebrare pro eo, quem Deus novit prius petiturum? fol. 158.
- V**trum liceat duplicatum stipendium pro eadem Missa accipere? fol. 159. & seq. præcip. fol. 163. n. 7. & 8.
- V**trum decretum Eminentis Cardinalium circa Missarum stipendia sit vsu receptum, & quam vim, vbi receptum fuerit, habeat? fol. 160. num. 3.
- V**trum Sacerdos, etiam si diues, possit à diversis personis tantum stipendij pro vna Missa accipere, quantum ad eius congruam sustentationem necessarium sit? fol. 161. n. 4. & seq.
- V**trum absolute secluso scandalo, plura à diversis stipendia pro vna Missa possint accipi? fol. 163. num. 6.

Vtrum

I N D E X.

- Vtrum Religioſis ex aliquo privilegio id liceat? fol. 163. num. 6. & 165. num. 9.
- Vtrum Sacerdos, cui Miſſæ celebrandæ traduntur, poſſit per alium minori ſtipendio ſatisfacere? fol. 166. & ſeq.
- Vtrum ſuſtinenda ſit conſuetudo illorum, qui dum vivunt, defunctorum Miſſam, & Officium ſibi quali mortuis decantari faciunt? fol. 168. & ſeq.
- Vtrum ſacrificium Miſſæ proſit damnatis? fol. 168. n. 2. & 3.
- Vtrum ex opere operato remittat lethalia eorum, pro quibus offertur? fol. 169. num. 4.
- Vtrum celebrare liceat abſque Miniſtro? Et an in locis non cõſecratis? fol. 172. n. 6. & ſeq.
- Vtrum virtute Cruciata poſſit quivis erigere Oratorium, in quo ab Ordinario approbato, Miſſam celebrari faciat? fol. 173. num. 8.
- Vtrum præcepto ſatisfaciant, qui aſſiſtunt ſacro ab Offertorio vſque ad Benedictionem? Et quid ſi vſque ad finem Miſſæ? fol. 170.
- Vtrum colloquentes inter audiendum ſacrum, præcepto ſatisfaciant? fol. 172. num. 5.
- Vtrum non audire ſacrum in diebus feſtis ſit peccatum lethale? fol. 171. num. 4.

EX TRACTATV DE IEIVNIO.

- V**trum habentes privilegium edendi ova, & lacticia in Quadrageſima, poſſint edere lardum, & ſaginen? Et quid de non habentibus privilegium? fol. 174. & ſeq.
- Vtrum pueri vſque ad duodecimum annum poſſint ova, & lacticia, imo, & carnes in diebus prohibitis comedere, & ſimiliter alia Eccleſiæ præcepta non ſervare? fol. 175. n. 3.
- Vtrum in collatione ſerotina liceat ſumere quartam partem eorum, quæ ad cœnam ſufficere ſolent? Vbi de quantitate conſuetudine permiſſa? fol. 175. & 178. num. 4.
- Vtrum in vigilia Nativitatis liceat collationem pro ea introductam mane ſumere, reiecta in velperas integra refectione? fol. 195.
- Vtrum in vigilijs Reſurrectionis, & Pentecoſtes liceat collatio ſerotina in ea quantitate, quæ in vigilia Nativitatis? fol. 195. num. 3.
- Vtrum ova, lacticia, & piſces in collatione liceant? fol. 176. num. 2.
- Vtrum

I N D E X.

- V**trum in diebus ieiunij duæ vinciæ communis cibi sint materiæ parvæ? fol. 178. num. 4.
- V**trum potio vulgo [chocolate] frangat ieiunium? fol. 178. num. 5. & seq.
- V**trum in ieiunio naturali ad communionem requisito detur materia parva? fol. 181. n. 11.
- V**trum ad violationem ieiunij naturalis requiratur, quod cibus fuerit ori immixtus post mediam noctem? ibidem.
- V**trum si vnum tantum sit horologium, & benè regulatum, possit tamen probabiliter credi plus quam horæ quadrante à veritate deviare? Vbi an detur materia parva in quantitate temporis? fol. 182. n. 12. & seq.
- V**trū statim post communionē liceat comedere? fol. 183. n. 13.
- V**trum mane comedens ex inadvertentia ieiunij teneatur eo die ieiunare? fol. 181. n. 10.
- V**trum in essu carniū in diebus prohibitis admittenda sit materia parva? fol. 178. num. 4.
- V**trum iutores, Sartores, & Barbitonfores, fabriferrarij, & fossfores teneantur ieiunare? Et quid si aliquo die non laborent? fol. 183. & seq.
- V**trum mulieres prægnantes, & lactantes excusentur à ieiunio? Et an à prohibitionē carniū? fol. 183. & seq.
- V**trum in iure inveniatu præceptum prohibens ova, & lactici-
nia in ieiunijs Quadragesimæ? fol. 189.
- V**trum Religiosus ova, & lacticia, ex aliquo privilegio, in Quadragesima liceant? fol. 192. n. 7.
- V**trum si contemptus desit, peccatum mortale sit frangere ieiunium Ecclesiæ? & quid de alijs præceptis? fol. 187. & seq.
- V**trum detur in iure præceptum ieiunij obligans sub mortali? fol. 187. n. 3. & 190. n. 4.
- V**trum velle sapius comedere in die ieiunij excusari possit à lethali? fol. 186.

EX TRACTATV. DE SIMONIA.

- V**trum pacto expresso se obligare ad aliquid temporale pro spiritali ex gratitudine conferendum, simoniæ labe inficiatur? fol. 196.
- V**trum absque simonia possit temporale donum conferri collaturo Beneficium, interveniente pacto de collatione, ex gratitudine efficienda? fol. 191. num. 6.

Vtrum

I N D E X.

- V**trum simonia de solo iure Ecclesiastico inducat poenas in in-
re impositas? fol. 201. n. 7. in fine.
- V**trum temporale, quod spiritualibus admissum est, vendi pos-
sit abique simonia? fol. 201. num. 8.
- V**trum sit excogitabilis casus, quo liceat emere Sacramentū,
& gratiam Sacramentalē? ibidem, n. 9.
- V**trum committat simoniam, qui emit Beneficium animo non
solvendi? fol. 202. n. 10.
- V**trum liceat resignare Beneficium cum duplici pacto, alio pē-
sionis, alio simultaneo illam cassandi? fol. 201. n. 7.
- V**trum sit contra iustitiam Beneficia Ecclesiastica non confer-
re gratis? fol. 147. num. 2.
- V**trum sit simonia dare alicui pretium, vt mediate, vel in imme-
diate apud collatorem Beneficij intercedat? & quid si tantū,
vt merita nota illi faciat? fol. 203.
- V**trum Prælatūra Regularis sit Beneficium Ecclesiasticum? fol.
205. num. 2. & seq.

EXTRACTATV DE VSVRIS.

- V**trum liceat mutuanti, aliquid vltra sortem exigere ratio-
ne periculi in ea recuperanda? fol. 208.
- V**trum ratione periculi pecuniæ amittendæ, liceat carius vē-
dere dilata solutione? fol. 209. n. 3.
- V**trum propter expectationem solutionis, liceat aliquid vltra
sortem exigere tanquam debitum ex iustitia? fol. 210. num.
6. & 212. num. 9. in fine.
- V**trum mutuare cum pacto, vt aliquid vltra sortem ex gratitu-
dine conferendum sit, fieri possit abique simonia? fol. 212.
num. 10.
- V**trum ad firmitatem prædictæ promissionis liceat exigere in-
strumentum publicum, seu obligationem civilem? ibidem,
& 213. & seq.
- V**trum ratione obligationis non repetendi mutuum intra cer-
tum terminum, liceat aliquid vltra sortem exigere? fol. 214.
num. 7. & seq.
- V**trum sit vsura exigere vltra sortem, vt mutuarius se alteri
ex iustitia obliget? fol. 215. n. 13.
- V**trum liceat mercatori merces credito vendere pretio sum-
mo, & statim numerata pecunia emere pretio infimo? fol.
216.

I N D E X.

- Vtrum valentes 100. possint emi pro 67. & an pro 50? fol. 217. num. 4. & seq.
- Vtrum liceat tradere ad lucrum pecuniam exigendo 20. pro 100? Vbi quantum lucri exigi possit? fol. 219. & seq. & 224. num. 10. & seq.
- Vtrum Montes pietatis, in quibus aliquid vltra sortem exigitur pro condu&ione domus, & ministrorum salario, sint vsuarij? fol. 221. num. 5. & seq.
- Vtrum debita in posterum solvenda, licet absque difficultate exigibilia, possint anticipare minoris emi? fol. 222. numer. 7.
- Vtrum qui debet centum solvenda in fine anni, satisfaciat solvendo creditori pet&ti nonaginta in principio anni? fol. 223. num. 8. & seq.
- Vtrum Tabernarijs liceat vinum aqua miscere, & agricolis triticum paleis, & communi pretio vendere, si deteriora non reddantur alijs, qu&e communiter venduntur? fol. 227.

EX TRACTATV DE BAPTISMO.

- V**trum in casu extrem&e necessitatis liceat baptizare sub c&nditione aqua rosacea? fol. 229.
- Vtrum sudore, & saliva? fol. 230.
- Vtrum sit de fide Baptismum in sudore, aut saliva confectum, esse nullum? fol. 231. num. 2. Et quid de Baptismo confecto in nomine Christi tantum? fol. 234. num. 8.
- Vtrum Baptismum ex aliquo defectu substantiali nullum Deus suppleat quoad effectum grati&e? fol. 235. n. 9. & seq.
- Vtrum parvuli sine Baptismo discedentes salvi fiant? fol. 237. num. 12. & seq.
- Vtrum matrem ad mortem per iudicem damnatam, si morbo lethali corripiatur, vivam secare liceat, vt infans Baptizetur? fol. 127.
- Vtrum vitam corporalem teneatur ex charitate, periculo exponere, ne infans sine Baptismo decedat? fol. 128. n. 4.
- Vtrum matre in odium fidei occissa, infans in vtero existens martyrij laureola coronetur? fol. 241. n. 18.
- Vtrum aqua mista aliena substantia, etiamsi in qu&antitate &quali, sit materia sufficiens Baptismi? fol. 321. num. 2.
- Vtrum possit dari Baptismus sanguinis absque Baptismo flaminis? fol. 240. num. 15. & 16.

Vtrum

Vtrum intentio suscipiendi Baptismum requiratur in adulto ex necessitate Sacramenti? fol. 240. num. 17.

EX TRACTATV DE POENITENTIA.

Vtrum liceat interrogare poenitentem de complice in ordine ad huius correctionem? fol. 242.

Vtrum sit obligatio confitendi peccata dubia? fol. 246. & quid de mortalibus certis mere internis? fol. 149. num. 5.

Vtrum teneatur confessionem iterare, qui confessario minori excommunicatione ligato confessus est? fol. 392. n. 2.

Vtrum circumstantiæ notabiliter aggravantes, intra eandem speciem, sint necessario confitendæ? fol. 285. & 342. numer. 2.

Vtrum sit in confessione explicandum, an foemina fuerit infidelis, v. g. ludæa, Mahometana, & c. fol. 253.

Vtrum qui cum matre carnalem copulam habuit, satisfaciatur se accusando de incestu, occultando gradum? fol. 254. num. 3.

Vtrum qui opera in poenitentiam iniuncta exequitur, an mo non adimplendi poenitentiam, eam nihilominus adimpleat? Et quid de alijs operibus præceptis? fol. 255.

Vtrum poenitens teneatur ad poenitentiam semel acceptatam adimplendam? fol. 256. num. 3.

Vtrum possit per alium adimplere? ibid. num. 4.

Vtrum confessarius possit poenitentem obligare, vt sibi complicem revelet, & aliter absolutionem denegare, & quid si poenitens offerat per se correcturum? fol. 257. & seq.

Vtrum qui vno ictu decem occidit, vnum tantum peccatum committat? Vbi an numerus occisorum sit in confessione explicandus? Et quid si eadem voluntate plures successive occidat? fol. 259. & seq.

Vtrum qui vna nocte plures coitus cum eadem foemina habuit, plura peccata in confessione explicanda commiserit? Quid si cum diversis? Et quo modo confiteri debeat? fol. 261. num. 4. & seq.

Vtrum in peccatis contra naturam, explicari debeat in confessione, an pollutio? An sodomia? An bestialitas? An sufficiat dicere, peccavi contra naturam, aut procuravi pollutionem? fol. 265. num. 3. & seq.

Vtrum in peccato sodomie explicandum sit, an cum viro, an cum foemina? fol. 265. num. 1.

Vtrum

I N D E X.

- V**trum an patiens, an agens fuerit? fol. 268.
- V**trum in peccato bestialitatis explicanda sit species animalis?
An mula, an equa? fol. 264.
- V**trum defloratio virginis iponte consentientis habeat malitiam distinctam à simplici fornicatione? fol. 268.
- V**trum puella vi oppressa teneatur voce, aut manibus resistere?
270. num. 3.
- V**trum fornicatio, aut pollutio voluntaria in Ecclesia, si fuerit occulta, participet malitiam sacrilegij in confessione explicandam? fol. 271.
- V**trum tactus impudici in Ecclesia, absque periculo pollutionis, contineant malitiam sacrilegij? fol. 275.
- V**trum habens copulam cum soluta satisfaciatur in confessione dicens: commisi cum soluta grave peccatum contra castitatem? fol. 277.
- V**trum coniugatus, qui morose delectatur circa solutam, teneatur circumstantiam matrimonij in confessione explicare?
fol. 352.
- V**trum coniugatus coitum habens cum coniugata satisfaciatur dicens: commisi adulterium? fol. 359.
- V**trum voto castitatis adstrictus, si alium tactibus polluat, teneatur voti circumstantiam in confessione explicare? fol. 363. num. 2.
- V**trum Sacerdos, vel Religiosus qui morose tantum delectatur, teneatur confiteri circumstantiam voti? fol. 364. num. 3.
- Et quid si fornicationem commiserit? 365. num. 4.
- V**trum qui mille aureos furatus est, satisfaciatur in confessione dicens: furatus sum quantitatem gravem? fol. 285.
- V**trum confessarius qui ex ignorantia graviter culpabili non cogit penitentem restituere, teneatur ad restitutionem? fol. 288.
- V**trum Prælati Regularis non approbatus ab Ordinario sit eligibilis virtute Cruciatæ ad sæcularium confessiones? Et quid de graduatis in Theologia, vel iure Canonico? fol. 205. n. 2.
fol. 207. num. 6.
- V**trum qui ex confessione novit penitentem ad prælaturam indignam, possit ei suffragium denegare in electione gratuita, aut illum amovere ab Officio ad nutum amobili? fol. 279. & seq.
- V**trum in confessione explicari debeat species peccati, de quo memorie occurrenti delectatus est? fol. 254. num. 4.
- V**trum revelare in specie peccatum veniale penitentis, v. g. men-

I N D E X.

mendacium officiosum, sit peccatum lethale cōtra sigillum? fol. 280. num. 3.

Vtrum sit contra sigillum dicere: Petrus mihi peccata sua confessus est, & ego enim non absolvi? fol. 281. n. 4.

Vtrum confessarius reprehensus, quod vsarij confessionem audierit, respondere possit: non absolvi? fol. ibidem.

Vtrum quando meretrix publica est, liceat confessario dicere, confessa est mihi de suo meretricio, & ego eam absolvi? fol. 282. num. 4.

Vtrum si pœnitens absque proposito emendæ confiteatur, sit contra sigillum, peccatum illius revelare? fol. 282. n. 6.

Vtrum confessarius teneatur sub sigillo occultare peccatum cōplices, quod pœnitens absque necessitate in confessione revelavit? fol. 283. num. 8.

Vtrum fautores hæreticorum absolvi possint virtute Cruciatæ? fol. 64. & 65.

Vtrum habens beneficium curatum possit simplicem Sacerdotem in confessarium sibi eligere? fol. 283.

Vtrum possit pro parochianorum confessionibus illum exponere? fol. 284. num. 3.

Vtrum possit absolvi, qui in absentia confessarij confessionem petijt? Et quid si confessarius accedens mortuum inveniat? fol. 290. & 293. in fine.

Vtrum moribundus, qui nec confessionem petijt, nec signum contritionis dedit, possit absolvi? fol. 294.

Vtrum laicus in casu necessitatis possit esse minister Sacramenti pœnitentiæ. Ita vt ei confessio fieri possit, & Deus absolutionis defectum suppleat, conferendo gratiam, & remissionem peccatorum? fol. 305. num. 4.

An laicus in casu aliquo absolvat à peccatis? fol. 306. num. 4. in fine, & 307. num. 6.

Vtrum Beatissima Virgo habuerit Confessorem, à quo virtute absolutionis gratiam Sacramentalem obtinuerit? fol. 383. num. 19. & seq.

EX TRACTATV DE EVCHARISTIA.

Vtrum laicus in casu necessitatis possit sibi, & alijs Eucharistiam subministrare? fol. 303. & seq.

Vtrum Eucharistia sit Sacramentum necessitatis, sicut Baptismus, & Pœnitentia? fol. 306. num. 5.

Vtrum

I N D E X.

- V**trum Sacerdos in articulo mortis possit abique celebratione consecrare, vt Eucharistiam sumat? fol. 307. num. 7. Et quid, vt alijs in simili periculo constitutis miniſtret? Et an sub vna tantum specie? Ibidem, & fol. 308. n. 8.
- V**trum qui sub vtraque specie communicant, maiorem gratiã recipiant? fol. 309.
- V**trum ad recipiendam Eucharistiam sit necesse, peccata dubia confiteri? fol. 310.
- V**trum dubitans an post mediam noctem comederit, possit eo die communicare? fol. 312. num. 3.
- V**trum detur quantitas parua temporis, cuius causa liceat communicare, etsi post mediam noctem cibum sumperis? fol. 181. num. 11.
- V**trum potus aquæ communionem impediatur? Et quid de cibo, qui assumitur per modum medicinæ? fol. 182. n. 11.
- V**trum statim post communionem liceat prandium? fol. 183. num. 13.
- V**trum qui sperat Confessarium, cui deuotius confitebitur, possit non præmissa lethalium confessione communicare? fol. 312. num. 5.
- V**trum licet idoneus confessarius adsit, possit quis ad Eucharistiam accedere, non præmissa lethalium confessione? fol. 313. num. 7. & seq.
- V**trum in articulo mortis teneantur fideles sub mortali Eucharistiam sumere? Vbi an præceptum communionis sit diuinum? fol. 316. & seq.
- V**trum succus elicitus ex vvis passis sit materia consecrationis? fol. 319.
- V**trum hostiæ rubæ, quibus litteræ obſignari solent, sint consecrationis materia? fol. 320.
- V**trum panis debeat esse triticeus? Et an ex aqua naturali confectus? fol. 322. num. 4.
- V**trum Christus Dominus Sacramentum Eucharistiæ instituerit, post benedictionem panis? fol. 322. n. 6.

EX TRACTATV DE MATRIMONIO.

- V**trum sit lethale recipere Sacramētum matrimonij in peccato mortali? fol. 324.
- V**trum accipere Subdiaconatum, vel Diaconatum, vel Episcopatum in peccato mortali, sit mortale? fol. 327. n. 5. & 6.

I N D E X.

- V**trum ex opinione probabili, quod Deus cum Religioso professio dispensaverit ad contrahendum matrimonium, liceat illi contrahere? fol. 328. & seq.
- V**trum ex opinione probabili de morte coniugis, possit superites ad secundas nuptias transire? fol. 329. num. 1.
- V**trum Pontifex possit cum Religioso professio dispensare ad matrimonium contrahendum? fol. 330. num. 3.
- V**trum voti solemnitas dirimens matrimonium sit de iure naturali, & divino, an ex sola Ecclesiæ constitutione? fol. 333. num. 6. & seq.
- V**trum Episcopus ex vi sui muneris possit matrimonium ratum dissolvere? fol. 337.
- V**trum in sua Diocesi possit, quod Papa in toto Orbe? Vbi an indulgentias concedere, & matrimonij impedimenta statuere? ibidem, num. 1. & seq.
- V**trum liceat conjugatis coitum sodomiticum incipere animo consummandi intra vas naturale? fol. 341.
- V**trum saltem perfricare verenda circa vas præposterum? fol. ibidem.
- V**trum coniuges possint absque lethali propter solam voluptatem, deosculari adinvicem pudenda? fol. 343.
- V**trum seculo pollutionis periculo, sit lethale membrum virile in os vxoris immittere? fol. 344.
- V**trum coniugibus liceat in aliquo pulchro obiecto delectari ad excitandam copulam? fol. 353. num. 3.
- V**trum coniugatus qui absente vxore, se ipsum absque pollutionis periculo, ob delectationem in pudendis tangit, delinquat mortaliter? fol. 354. Quid si adit distillatio? Et an tactibus illam procurare possit? fol. 355. n. 4.
- V**trum cognatio spiritualis inter coniuges post matrimonium scienter contracta debiti petitionem impediatur? fol. 258.
- V**trum viro post seminationem à copula recedente, liceat vxori tactibus se provocare ad effusionem? Vbi an etiam marito eam provocare liceat? fol. 356. & 357.
- V**trum vxor paulo ante copulam possit tactibus se provocando seminare? fol. 357. n. 3.
- V**trum qui voto absoluto castitatis impeditus matrimonium contraxit, possit ubi semel consummavit, petere deinceps debitum? fol. 362.
- V**trum teneatur puellam ducere, qui sub vera matrimonij promissione eam defloravit? fol. 170. n. 4.

Vtrum

I N D E X.

Vtrum ad consummationem matrimonij, foeminae seminatio requiratur? fol. 367. num. 2.

Vtrum foemina concurrat ad generationem subministratione feminis? ibidem, num. 2. & seq.

Vtrum B. Virgo in Conceptione Christi Domini sic concurrerit, absque vlla inordinatione? fol. 366.

Vtrum antequam desponsaretur, emisit votum absolutum virginittis? fol. 366. num. 5. & 6.

EX TRACTATV DE CENSVRIS.

Vtrum Clericus minori excommunicatione ligatus possit licite Sacramenta administrare? fol. 391.

Vtrum foeminae ingredienti monasteria virorum excommunicationem incurrant? fol. 393.

Vtrum Religiosus, qui ad alendos parentes in gravi necessitate constitutos claustra reliquit, possit habitum dimittere, si aliter eis subuenire nequeat? fol. 394.

Vtrum excommunicationem incurrant Clerici, qui districtis gladijs se invadunt, si ictus in se coniectos vterque retundat, ita vt Clerici personam non attingant? fol. 397.

Vtrum qui veneno in potu, vel cibo Clericum occidit, excommunicationem incurrat? fol. 398.

Vtrum Religiosus qui electores pecunia corrumpit, vt regularem praelaturam obtineat, excommunicationi subiaceat? fol. 204.

Vtrum sit irregularis, qui arma petenti ad occisionem subministrat? fol. 399.

INDEX

VERBORVM.

A

A Bortus, fol. 6. num. 3.
 Absolutio, 51. 54.
 290. & seq.
 Actio vna plures lædens, 259.
 Adulterium, 116. 129.
 Amor Dei, & proximi, 83. &
 seq.
 Apostata, 394.
 Aspectus turpes, 18. & seq.
 Attentio, 149. 172.
 Attritio, 86. num. 6. 313. n. 6.

B

B Aptismus, fol. 127. 229.
 & seq. 319. num. 2. 321.
 num. 2.
 Bellum navale, 132.
 Beneficium, 149. 204. 283.
 Bulla Cruciatæ, 56. num. 5. 64.
 num. 1.

C

C Ambium, fol. 208.
 Canonizatio, 233. n. 6.
 Caro, 175. num. 3. & 185. nu-
 mer. 3.
 Censura, 391.

Chocolate, 178. nu. 5. & seq.
 Christiani captivi, 138.
 Circumstatiæ aggravantes, fol.
 285. & seq. 342. n. 2.
 Clericus, 119. 187. nu. 3. 391.
 397.
 Cognatio spiritualis, 358.
 Collatio ferotina, 175. & seq.
 194.
 Comædiæ, 21. numer. 6. &
 seq.
 Communio, 181. nu. 10. 303.
 & seq.
 Compensatio, 141.
 Complex, 242. 257.
 Conceptio, 366. 371.
 Confessarius, 207. num. 6. 257.
 283. 288.
 Confessor sollicitans, 69. 72.
 Confessio, fol. 3. num. 4. 250.
 253. 264. & seq.
 Coniux, 341. 343. & seq. 356.
 Consilium, 36. num. 2.
 Consuetudo, 154. num. 3. &
 seq. 166. n. 11.
 Contritio, 85. nu. 4. & 5. 311.
 num. 3.
 Contumelia, 111.
 Copula, 277.
 Correctio fraterna, 91. & 97.
 & seq.
 Curatus, 283.

D

INDEX VERBORVM.

D

Decretales, fol. 232. num.
3. & 4.
Debitū, 141. & seq. 222. n. 7.
Debitum conjugale, 274. nu-
mer. 5. 354. 356. & 358.
Delectatio morosa, 28. num.
10. 254. num. 4. 352. 353.
num. 3.
Denuntiatio, 62. 69. 72.
Desiderare malum, 8. 118.
Detractio, 107. num. 1. 119. &
sequent.
Dispensatio, 324. & seq.
Distillatio, 30. num. 3. 354. nu-
mer. 2.
Doctrina, 251. num. 4. 321. n.
4. & seq. 339. num. 6. 345. &
seq.
Dubium peccatum, 246. 250.
310.
Duellum, 113. & seq.

E

Ebrietas, fol. 4. & 7. 90.
Ecclesia, 231. num. 3. &
seq. 271.
Electio, 134. 137.
Emptio, 201. num. 8. & seq.
216. & seq.
Episcopus, 52. n. 3. 55. 337.
Error, 78. num. 2. 97. 233. nu-
mer. 4. & seq. 315. 326. 339.
Eucharistia, 181. num. 10.
Excommunicatio, 397. & seq.
Exercitiorum liber. 77.

F

Falsarius scripturarum, fol.
143.
Fama, 98. n. 2. 119. & seq.
Fautores hæreticorum, 64. nu-
mer. 2.
Fornicatio, 33. num. 4. 277.
Fides, 47. & seq. 231. n. 3.
Furtum, 32. 285. & seq. 397.
num. 4.

H

Habitus Religionis, 394.
Hæresis, 54. & seq. 231.
num. 2.
Hæreticus, 58. 62.
Homicidium, 119. & seq. 129.
Honor, 119. & seq.
Horæ Canonicae, 149. & seq.

I

Ieiunium Ecclesiasticum, fol.
174.
Ieiunium naturale, 181. n. 11.
Incestus, 254. num. 3.
Indulgentia, 67. num. 5. 338.
num. 3.
Infamare, 107. & seq. 119.
Infamia, 73.
Inspiratio divina, fol. 1. & seq.
Irregularitas, 399.
Intentio, 235. num. 10. 240.
num. 17.
Iudex, 127. 146.

INDEX VERBORVM.

Iudicium temerarium, 330.
num. 2.
Iuramentum, 136. numer. 4.
164. num. 7.

L

Lacticia, fol. 189. & seq.
Lardum, 174.
Lucrum, 208. & seq. 225. n. 12

M

Maledictio, fol. 8. 260. nu-
mer. 2.
Maria Virgo, 366. & seq.
Martyrium, 239. num. 15. &
seq.
Matrimonium, 324. & seq.
Matrimoni, impedimēta, 338
num. 2.
Mendacium, 145. num. 6.
Merces vltronea, 217. num.
4. & seq.
Metus, 5. num. 2. 139. num. 2.
& seq.
Missæ auditio, 170. & seq.
Missæ celebratio, 158. 168.
Moniales, 153. & seq.
Montes pietatis, 221. num. 5.
& seq.
Mustum, 319.
Mutuum, 208. & seq.

O

Occasio peccandi, fol. 116.
Occultum, 108. 271.

Opinio, fol. 35. & seq. 146. 206
num. 5. 251. n. 4. 345.
Ordo, 327. n. 5. & 6. 237. n. 11.
349. num. 10.
Oscula, 14. & seq. 23. 343.
Ova, 174. 175. num. 3. 189.

P

Pactum, fol. 196. & seq. 217.
num. 3.
Papa, 78. 97. 231.
Parentes, 63. num. 2. 268.
Parva materia, 29. 176. num.
2. & seq.
Peccatum cordis, 249. n. 5.
Peccatum dubium, 246. 250.
Peccatum contra naturā, 264.
& seq.
Pensio, 150. num. 4. 201. nu-
mer. 7.
Periculum peccandi, 21.
Permissio peccati, 117. n. 2.
Polletio, 10. & seq. 271. 277.
num. 3.
Pœnitentia, 94. num. 3. 242.
256. num. 3.
Præceptū, 83. 189. n. 3. & seq.
Prelatus, 51. 204. 279.
Privilegiū, 165. n. 9. 192. n. 7.
Pruritus, 16.
Puer, 175. num. 3.
Purgatorium, 65. & seq. 168.
num. 2.

R

Religio, fol. 79. n. 2. 119.
Religiosus, 119. 192. n. 7.
&c

INDEX VERBORVM.

- & 8. 328. 357. num. 2. 394.
 Restitutio, 150. num. 3. & seq.
 288.
 Revelare, 107. 280. num. 3. &
 seq.
 Revelatio, 65. num. 1. 328.
 Stuprum, 268.
 Suffragia pro defunctis, 168.
 num. 2.
 Sullentatio congrua, 161. nu-
 mer. 4.

S

- Sacramentum, 324. 391.
 Sacrificium Missæ, 158. &
 seq.
 Sacrilegium, 271. & seq.
 Sagimen, 174.
 Satisfactio Sacramentalis, 255.
 & seq.
 Secretum, 107.
 Semen, 16. & seq. 264. 277.
 Sententia, 146. Vide opinio.
 Sigillum confessionis, 279. &
 seq.
 Simonia, 196. & seq.
 Simplex Sacerdos, 283. & seq.
 Societatis contractus, 219. nu-
 mer. 2.
 Sodomia, 32. 264. 268. 341.
 Sollicitatio, 68. & seq.
 Sponsalia, 270. num. 4.
 Sponsus, 14. 353. num. 2.
 Stipendium Missæ, 158. & seq.
 166.

T

- Tactus Impudici, fol. 10. nu-
 mer. 3. 275.
 Tabernarius, 227.
 Testis, 60. num. 5.
 Testimonium falsum, 112. nu-
 mer. 3.
 Tributum, 44. & seq.

V

- Venditio, fol. 209. num. 3.
 & seq. 216.
 Violatio Ecclesiæ, 271. & seq.
 Vindicta, 125.
 Virginitas, 268. 367. num. 1.
 Vita, 121. num. 2.
 Vivæ vocis Oracula, 192. n. 8.
 Votum, 333. num. 6. 362. &
 seq.
 Vsuræ, 208. & seq.
 Vvæ passæ, 319.

ELENCHVS

PROPOSITIONVM,

QVÆ VT IMPROBABILES, SCAN-
dalosæ, temerariæ, & erroneæ, & Iesuita-
rum commenta in libro Anony-
mi notantur.

EXTRACTV DE PECCATIS.

PROPOSITIO I.

DIVINIS inspirationibus non correspondere, ne venialis quæ-
dam culpa est, nec materia, quæ in sacramento Pœnitentiæ sub-
ministrari possit. Tannerus Iesuita 1. 2. disp. 4. quæst. 10. dub.
4. num. 70.

I R. Si divinæ inspirationes sint circa opera consilij (de
quibus tantum loquitur Tannerus) videtur manifestum: quia
aliàs, non eligere Cœlibatum, Paupertatem, aut Religionem,
peccatum esset, ac proinde non iam consilij, sed præcepti opera
forent. Præterea, si carentia correspondentiæ per puram omis-
sionem contingat, omni culpa vacabit, in opinione asserentium
non correspondere per puram omissionem inspirationibus di-
vinis, circa opera etiam præcepti, non esse peccatū actuale. Quod
tenet M. Marcus Serra 2. 2. quæst. 62. art. 8. dub. 1. Vbi inquit.
[An peccet actualiter non restituendo rem alienam iniuste ac-
ceptam, qui potest, & aduertit ad restitutionem teneri.] Et re-
spondet negative cum Caletano. [Quia peccatum (inquit) iniu-
ste acceptionis continuari non potest sine aliquo voluntario, cū
sola omissione restitutionis.] Caletani verba reperies 2. 2. q. 63.
art. 3. §. [Restat igitur.] Vbi sic. [Ad dubium patet responsio, quod
detentor, in quantum detinet, non continue peccat, sed quoties
renovat consensum detinendi] Iam verò, si per actum positivum
voluntatis, nolit opera consilij, Cœlibatum, aut Religionem
amplexari, difficile de peccato argui poterit, si sequatur opi-
nionem admittentem actiones singulares indifferentes in indi-

viduo: quam cum D. Bonav. D. Gregorio Nazianzeno, & alijs Theologis defendit Vazquez, 1.2. tom. 1. disp. 73. cap. 2. & 3. & cum Nicolao de Orbellis, Herrera, & Palacios, Ioannes Santius in selectis, disp. 4. num. 1. sed his omittis.

2 R. Sententia P. Tanneri est expressa D. Thomæ, 2. sentent. dist. 39. quæst. 3. art. 3. ad 6. vbi sic ait. [Quando conscientia dicat alicui, quod bonum est facere aliquod opus consilij, si non facit, non peccat, quia non apprehenditur illud, vt bonum debitum, & præcepto subiaccens.] Sic Angelicus Doctor: quem in terminis nostre questionis sequuntur Ioannes Santius in selectis, disput. 1. 6. & 7. Diana, 3. part. tract. 4. resolut. 5. 2. & tanquam probabilem admittit Reverendissimus P. Leander à Sacramento, Ordinis Discalceatorum Sanctissimæ Trinitatis, Minister Generalis meritisissimus, tom. 1. de Pœnitentia, tract. 5. disp. 1. q. 9. & novissime defendit R. P. Christophorus Delgadillo, Regularis Observantiæ S. Francisci, Lector Complutensis Iubilatus, & suæ Castellaniæ Provinciæ Definitor, electus Episcopus Tuicensis, in suo pereleganti opere de Pœnitentia, cap. 17. dub. 48. Vbi sic scribit. [Denique ad discretionem confessionis spectat, ne pœnitens se accuset de illis, quæ non sunt confessionis materia adhuc sufficiens,] & infra. [Aliqui se accusant de non correspondendo inspirationibus Divinis, quod tamen fieri non debet. Quia aut inspiratio est ad implendum præceptum, & tunc illi non correspondere, non est peccatum distinctum à transgressionem præcepti; ac proinde satis est, quod explicetur ipsa transgressio præcepti. Si vero inspiratio est ad implendum consilium, vt ad ingrediendum Religionem, nullum est peccatum, adhuc veniale, (quidquid dicat Toletus, lib. 3. cap. 2.) illi non correspondere, cum nemo teneatur ad opera consilij.] Hæc Delgadillo.

3 Non tamen ideo inficiandum posse in his aliquando immisceri peccatum, vt optime observat D. Thom. de veritate, quæst. 17. de conscientia, art. 3. ad 11. [Persuasio (inquit) vel inductio ad aliquid agendum non habet vim coactivam, &c. & ex isto consilio aliquando conscientia procedit, sed cum conscientia non liget, nisi ex virtute eius, quod in conscientia habetur, conscientia, quæ ex consilio habetur, non alio modo potest obligare, quam ipsum consilium, ex quo aliquis obligatur, vt non contemnat, non vt impleat.] Ex quibus liquidò constat, non peccare, qui Divinis inspirationibus, circa opera consilij, non correspondet; secus vero qui eas contemnit, & in hoc casu, si velit generaliter confiteri, debet se accusare in hunc modum.

dum. [Dico meam culpam de superbia , quam habui contra Deum , eius inspirationes , & omnia beneficia negligendo] sic D. Thom. opusc. 64. de modo confitendi , §. [Complacentia.] Adde pro Tannero, quod etiam in casu, quo deficiat contemptus, ac proinde omnis culpa, non improbat ipse praxim fidelium, qui ob humilitatem, & maiorem sui perfectionem de eiusmodi imperfectionibus simul cum venialibus se accusant.

4 Sed quidquid sit de imperfectionibus; siue materia sint confessionis, siue non; dubitandum non est, peccata rite confessa, & virtute absolutionis iam remissa, materiam esse, quæ nulla superaddita, in confessione iterum subministrari possit, ut cum D. Thoma, Ricardo, & alijs, tradit M. Petrus de Ledesma, in sum. tract. de Poenit. cap. 2. dub. 2. post. 2. concl. & Villalobos, in sum. tom. 1. tract. 9. diff. 4. num. 3. ubi ait: [Esta doctrina es muy cierta, y consta de vna Extrav. de Benedicto XI. y del vto comun de los Catholicos.] Et ante illum M. Victoria, in sum. de confess. num. 170. dicens, [tenet D. Thom. D. Bonaventura, Marsilius, Gabriel, Alexander, & omnes quos mihi contigit videre.] Unde sit primo, minime reiiciendum M. Ambrosium Catharinum, in annot. in comment. Caietani, lib. 5. pag. mihi 458. contrarium nullo fundamento iactantem; dum dixit. Si quis sola peccata iam confessa iterum subiiceret; [ex defectu materiæ Sacramentum frustrari, ludibrio exponi, & innaniter iterari.] Quod prorsus falsum est, & contra omnes Theologos.

5 Fit secundo licitum esse, peccata in alijs iam confessionibus remissa iterum, atque iterum confiteri, ut tradunt communiter Doctores contra Magistrum Dominicum de Soto oppositum moribus defendentem in 4. Sent. dist. 18. q. 4. artic. 3. in fine. Vbi sic ait. Hic autem circa istas confessionum repetitiones, peccatorum scilicet alias sacramentaliter remissorum, adnotandum est, quod non sunt eiusmodi confessiones pro libito repetendæ: esset enim abusus sacramenti, iterum atque iterum eadem peccata absque causa confiteri; & tantus posset esse abusus, ut sacramentum nullum esset, & nullam conferret gratiam, imò esset Religionis ludibrium. Sed tunc tantum eiusmodi repetitiones sunt licitæ, quando causa gravis interuenit, videlicet, si forte se offerat gravis confessarius, & doctus, cui homo vult detegere vitam suam, vel in moris articulo, vel in aliquo magno festo, & iubilæo; idque non quotannis, sed rarissime. Hactenus Sotus. Sed expresse contra D.

Thom. in 4. dist. 17. quæst. 3. art. 3. in fine. Vbi ait. [Quanto pluribus Sacerdotibus confitetur quis, tanto plus de poena ei remittitur; tum ex erubescencia confessionis; tum ex vi clauum. Vnde toties posset aliquis confiteri, quod ab omni poena liberaretur; nec iteratio iniuriam facit Sacramento,] & artic. 5. ad secundam quæstionem. [Et ideo quanto aliquis pluries de eisdem peccatis confitetur, tanto magis poena diminuitur.] Sic Angelicus Doctor, cuius sententiam amplectitur Scotus in 4. distinct. 19. quæst. 1. ad argumenta, dicens: [Quid ergo melius, quam semper confiteri, quovsque, post centesimam, vel millesimam confessionem, esset tota poena remissa debita quibuscumque peccatis omissis?] Hæc cum D. Thoma Scotus, quos sequuntur discipuli. Et ex D. Augustino tradit D. Antoninus, 3. part. tit. 14. §. 4. Navarrus, in summ. cap. 21. num. 42. Caietan. Ledesma, & alij quos citatos sequitur Ioannes Santius in selectis, disput. 31. num. 8.

PROPOSITIO II.

Si quis per violentiam tibi mortem minetur, licitum est te inebriare viduanda mortis causa, quando aliter evadere non potest. Layman Iesuita, lib. 3. sect. 4. num. 5. Lessus Iesuita, lib. 4. cap. 3. dub. 4. num. 66. [Nota consequentiam ad alia peccata.]

I R. Mirum non est, quod hi Doctores doceant, ebrietatem esse licitam ad vitandam mortem, quando alij ad conservandam etiam salutem licere putant. Quod non sit mortale, defendunt Sylvester, verbo Ebrietas, quæst. 3. num. 4. [Si sanitas (inquit) aliter procurari non posset nisi per ebrietatem, ex qua nullum periculum sequitur, non video quod sit mortale.] M. Petrus de Ledesma eiusdem Predicatorum Ordinis, in summ. part. 2. tract. 27. cap. 3. de Gula, §. de lo dicho. [Si fuere necesario para la conuolencia, o salud del individuo, beber demasiada cantidad, de suerte que vno se hauiesse de embriagar, el embriagarse en tal caso no es pecado mortal.] Quod autem nec veniale peccatum sit, tradit Caietanus in summ. verb. Ebrietas. [Si quis (ait) ex intentione inebriaretur, ex dispositione artis medicinae, propter sanitatem; non esset ebrietas peccatum etiam veniale] idemque docet 2. 2. q. 150. art. 2. [cuius ratio (inquit) est, quia ebrietas in illo casu non esset ebrietas formaliter, quæ est peccatum, sed materialiter tantum, quoniam non esset ex delectatione in potu vini, & esset licita,] & ibidem, §. Ad hoc.

hoc dicitur, subnectit [esse mentem Divi Thomæ, art. 2 ad 3.]
 Quem sequuntur Almaynus, Mayor, Zelaya, Palacios, & alij, quos
 refert Thom. Sanchez lib. 9. de Matrim. disp. 9. num. 2. Eandem
 sententiam tenet Navarrus, quem citatum sequitur Villalobos,
 Ordinis Minorum, in summ. tom. 2. tract. 40. difficult. 6. num.
 5. subiungens. [De lo qual se sigue, que también podria vn hom-
 bre embriagarle, quando fuesse necessario para evitar la muer-
 te, como tiene Lelio contra Cayetano, diziendo, que fueron
 desta opinion muchos hombres doctos de la Vniversidad de Lo-
 bayna, consultados sobre este caso] sic ibi num. 6. & opinio-
 nem P. Lesij probabilem esse dicit Diana, part. 6. tract. 7. resol.
 44. vbi sic. Licitum est te inebriare vitandæ mortis causa, quam
 tibi aliquis per violentiam minatur, ni propinanti respondeas,
 modo absit scandalum.] Quod satis modeste docuit Layman
 vbi supra dicens. [Ex qua doctrina non improbabili-ter Lesius
 infert, licitum esse inebriari mortis vitandæ causa, &c.] Et
 merito: quia vt notat Villalobos supra, est consequentia ne-
 cessaria ex doctrina Caletani docentis ebrietatem, quæ non est
 ex delectatione in potu vini, licitam esse, imò vt ait num.
 5. [No se ha de llamar embriaguez, porque no lo haze volup-
 tatis causa,] & ante omnes sententiam P. Lesij tenuit Martinus
 de Magistris, qui, vt refert Caletanus supr. art. 2. docuit [Ad
 evitandam sævitiam tyranni, vel infidelis, hominem posse se
 inebriare.]

2 Nec ad rem facit, quod mors à causa extrinseca, vel ab in-
 trinseca, imminet, vt tradit celebris Dominicanus M. Victoria
 in Relectione de temperantia, n. 6. Si hoc inquit, (nempe velci
 carne humana) in extrema necessitate est licitum, ergo etiam
 si timore barbarorum aliquis cogeretur comedere. Nihil enim
 facit, an timor sit ab intrinseco, vel ab extrinseco illatus. [Quod
 à fortiori tenere debet, quotquot asserunt, aliqui à tyranno oc-
 cidendum, posse semetipsum mutilare. M. Bañez, M. Ledesma,
 quos refert, & sequitur M. Serra, 2. 2. quæst. 64. art. 6. §. 3.] [Si ty-
 rannus,] & ex eadem illustrissima Familia, M. Acatius de Ve-
 lasco, Episcopus Oriolensis, tom. 2. resol. moral. verb. Homicidio,
 res. 35. num. 6. Y esto (inquit) se ha de entender aora la salud
 provenga, y dependa à causa intrinseca, ò extrinseca, & infra.
 [Si se le diese a escoger, que se cortasse vn miembro, ò le qui-
 tarian la vida, podria muy bien cortarfele, para evitar mayor da-
 ño, con que se justifica la accion.]

3 Idem sentit Basilus de Leon Augustinianus, lib. 10. de

Matrim. cap. 13. n. 2. vbi sic ait. [Si liceret evacuatio fetus nondum animati, ad evitandam mortem matris, & restituendam sanitatem, liceret etiam procurare abortum nondum animatum, cum ad famam, & itatum conservandum opus erit. Casus enim potest se se offerre adeo premens, vt nullo alio medio possit mulier eripi, nisi abortu fetus nondum animati: quod tamen Sanchez negat; sed nullo convenienti assignato discrimine.] Basilium, in hac arguendi forma, eisdem verbis sequitur R. P. Leander à Sacram. tom. 5. de irregularit. tract. 2. disp. 11. quæst. 2. vers. Primo, idque antea docuerat Navarra in nova editione lib. 2. de restitut. cap. 3. diff. 2. de indirecte occidente, num. 130. vbi ait; quod, si liceret procurare abortum, quando aliud non suppetit remedium ad ipsius prægnantis salutem restaurandam, ac probabiliter sit moritura, nisi abortiatur; liceret etiam foeminae nuptæ, aut virgini fornicanti, idem efficere, quando nullo alio quæsito medio sibi consulere possent, ne crimine detecto, famæ, vitæque iacturam facerent; quia nihil refert, quod periculum ab extrinseco immincat. Hæc ex Navarra, (quem videre non potui in citata editione) refert Sanchez de matrim. lib. 9. disp. 20. num. 8. Eiusdem sententiæ est Franciscus Galetti in Margarita caluum, verb. Necessitas. in fine, vbi ait. [Licet Sotus differentiam constituat inter primum casum, in quo periculum est ab extrinseco, & inter alium, in quo sit ab intrinseco, revera tamen hoc idem etiam in primo casu procedit. Nihil enim refert, an periculum sit ab intrinseco, an potius ab extrinseco, dummodo utrumque sit probabile, ad hoc vt propria vexatio iuste redimatur, Et quod caput est; ita sentit D. Thom. Quodlib. 5. art. 17. vt ostendam infra tract. de iust. Propol. 8. vbi non diuimilis casus occurrer. Ex quibus duo liquido constant. Primum, aut ebrietatem numquam licere; aut si licita est, quando mors aliter ab intrinseco imminet, idem prorsus dicendum quando ab extrinseco. Secundum: nullam hinc esse consequentiam ad alia peccata, v. g. fornicationis, aut sodomie, &c. Vt ex D. Thom. Caserano, Sylvastro, Villalobos, Navarro, & Diana didicisti. Quod disparitatem non capias, doleo, inuenies infra.

4. Interim verò animadvertite, D. Thomam non semel docuisse (licet postea retractaverit) ebrietatem non esse peccatum mortale ex suo genere, quod absque aperta hæresi de fornicatione dici non potest. Non est ergo eadem utriusque ratio. Vide Angelicum præceptorem in quæst. de Malo, quæst. 2. de peccatis, art. 8. ad 3. Vbi sic ait. [Dicendum, quod, multoties inebriari,

non

non est circumstantia constituens speciem peccati, & ideo sicut semel inebriari est peccatum veniale, ita, & multoties inebriari per se loquendo, ex quibus Caietanus 2.2. quæst. 150. art. 2. §. [Ad hoc dicitur] sic ait. [D. Thom. in quæst. de Malo. q. 2. art. 8. ad 3. & q. 7. art. 4. ad 1. sentit quod ebrietas non est peccatum mortale ex suo genere. Hæc opinio sequaces multos inveniret, nisi autoritas tanti Doctoris hic, & superius 1.2. quæst. 82. art. 5. ad 1. expresse obtaret] Hæc ille. Ex quibus saltem deducitur, ebrietatem non esse æquè intrinsecè malam, ac fornicationem, siquidem illius malitia tantum Magistrum aliquando latere potuit. Quin obstitit illud Pauli. 1. ad Chorint. 6. *Nolite errare: Neque fornicarij, nec adulteri, nec ebriosi Regnum Dei possidebunt.* Ex quo ipsemet Angelicus Præceptor opusculo 4. de sexto præcepto legis, sic arguit, à Regno autem Dei non excluditur aliquis, nisi per peccatum mortale, est ergo peccatum mortale, &c. Est ergo hæresis dicere, fornicationem simplicem non esse peccatum mortale.] Igitur, iuxta doctrinam D. Thom. non inconsequenter loquuntur DD. qui ebrietatem ad conservandam vitam licere putant, fornicationem verò minime.

5 Discriminis rationem tradit Doctor Angelicus 2.2. q. 64. art. 7. Vbi in fere similem objectionem incidens sic argumentatur. [Homicidium est gravius peccatum, quam simplex fornicatio, vel adulterium; sed nulli licet committere simplicem fornicationem, vel adulterium pro conservatione propriæ vitæ; ergo nulli licet defendendo se ipsum alium occidere, ut propriam vitam conservet.] Respondet. [Ad quartum dicendum, quod actus fornicationis, vel adulterij non ordinatur ad conservationem propriæ vitæ ex necessitate, sicut actus, ex quo quandoque sequitur homicidium] sic ille de homicidio. Applica, & tu ad ebrietatem. Sed quid si actus fornicationis aliquando ordinaretur ex necessitate ad conservationem propriæ vitæ? Ellet ne licitus? Apage. Quare disparitatem apud eundem Theologiam Principem. Quodlib. 9. art. 13. in corp. Vbi apertissimam invenies. [Quædam, inquit, sunt, quæ habent fornicationem inseparabiliter annexam, ut fornicatio, adulterium, & alia huiusmodi, &c. Sunt verò quædam actiones, quæ absolute consideratæ deformitatem quandam important, quæ tamen aliquibus circumstantijs advenientibus bonæ efficiuntur, sicut occidere hominem, vel percutere. Quid clarius? Et timorem mortis plures actiones honestare, quæ illo secluso, illicitæ forent, ostendit Diana 3. part. tract. 6. Mis. res. 83.

PROPOSITIO III.

Licitum est desiderare alteri mortem, & de illa gaudere non quatenus illi mala, sed quatenus tibi bono, v.g. ut ei in bonis succedas. Pelavius Iesuita, tom. 1. tract. 6. disp. 4. punct. 1. num. 11.

1. R. Hæc sententia est expresse D. Thom. 2. 2. quæst. 76. art. 1. ubi ait. [Si autem aliquis imperet, vel optet malum alterius sub ratione boni, sic est licitum,] & paulo infra [contingit autem malum aliquod dici, imperando, vel optando sub ratione duplicis boni : quandoque sub ratione iusti, quandoque sub ratione utilis.] Et expressius in 3. sent. dist. 30. q. 1. art. 1. ad 4. ubi, & conclusionem tradit, & rationem reddit. [Prosperitas vnius, inquit, inducit adversitatem alterius. Vnde quia charitas ordinem habet, & plus debet diligere quisque se, quam alium ; propinquos, quam extraneos ; amicos, quam inimicos. Potest aliquis salva charitate optare malum temporale alicui, & gaudere, si contingit, non in quantum est malum illius, sed in quantum est impedimentum malorum alterius, quem plus tenetur diligere, (& infra.) Sed hoc non est de malo gaudere, sed de bono, quod adiunctum est malo.] Hactenus D. Thomas, quem sequuntur discipuli. Caietanus in sum. verb. Maledictio. [Requiritur ad maledictionem, quæ sit culpa gravis, quod sub ratione mali, & non sub ratione honesti, vel utilis, desideretur homini malum, puta mors, infamia, dampnum rerum, &c.] M. Ioannes de la Cruz in directorio, 1. part. tract. de homicidio, dub. 3. [An liceat desiderare mortem, aut aliud malum proprium, vel alienum? (Resp.) Eam desiderare, ut a laboribus liberemur, quoddam genus pusillanimitatis præferret, & si non sit peccatum mortale.] M. Corradus 1. part. Respons. casuum, quæst. 392. [Univerſaliter quotiescumque propter bonum, malum peccamur, non est peccatum.]

2. Eandem sententiam tenet M. Michael Zanardus ex eodem Prædicatorum Ordine, 2. 2. directorij, cap. 6. de Maledict. ibi, [Nullum quidem est peccatum, quando alteri malum optatur, ratione publici boni, vel ratione boni privati : ut dum puella à malo viro sollicitata capit, ut infirmetur, ne eam amplius vexet ; & sic discurrendo : quia non est velle malum alicui sub ratione mali.] Hæc ille. Quem sequitur Bonacina tom. 2. disp. 3. q. 4. punct. ult. n. 7. dicens. A mortali excusatur mater, quæ mortem filiabus exoptat, quia occasione ipsarum, male fecit agitur à

marito, aut in iurijs afſicitur, & Franciſcus Galetti in Margari-
ta caſuum conſcientiæ, verb. Deſiderare. Vbi. [Deſiderare ali-
quid poſſumus, non autem illud idem procurare. Mortem enim
propriam, imò, & alienam in multis caſibus poſſumus deſidera-
re, non etiam procurare.]

3. His principijs innixus Caſtro Palao ubi ſupra, ſic ait. [Cre-
do, ſi cū debita moderatione facias, te poſſe abſque peccato mor-
tali, de vita alicuius triſtari, & de illius morte naturali gaudere,
illamque inefficaci affectu perere, & deſiderare, non quidem ex
diſplicitia perſonæ, ſed ob aliquod temporale emolumentum
inde ſequutum, &c. quia non gaudes de illa quatenus proximo
mala eſt, ſed quatenus eſt cauſa tui emolumenti, & ſecundum
hanc rationem bona eſſe videtur, & appetibilis.] Huiusque Pa-
laus, qui ſtrictius loquitur, quàm plures ex citatis: ſiquidẽ iſi li-
citur eſſe dicunt, ille verò non eſſe mortale. Ideo hanc ſenten-
tiam amplectuntur Ioannes Sanchez in ſelectis, diſp. 2. num. 9.
Paſqualigius deciſ. 474. Angelus Maria Verricelli in qq. moral.
tract. 5. quæſt. 6. num. 64. & non diſſentit. M. Serra 2. 2. q. 76. art.
1. §. Quidam recentiores. Adde non ſolum alijs, ſed & ubi etiam
licere, deſiderare mortem ad vitanda mala temporalia, v.g. agri-
tudinem, internam afflictionem, paupertatem, &c. aut ſaltem nõ
eſt mortale; ita docent M. Ioannes de la Cruz, & Sanius ſupra, &
M. Sotus, quæ citatum ſequuntur Diana, 3. part. tract. 6. Miſc. re-
ſol. 84. & 5. p. tract. 14. reſol. 92. & Verricelli ſup. n. 66.

PROPOSITIO IV.

Pollutio non intenta, licet præviſa in cogitationibus turpibus, & taſti-
bus inhoneſtis, ſi poſtea in ſomnis ſequatur, non eſt peccatum morta-
le. Ex Ieſuitarum doctrynis hunc modum dicendi admittit Ioannes Sanius
in ſelectis, diſp. 31. num. 15. & diſp. 23. num. 29.

1. R. Si Author citatus ſolum intenderet, prædictam pol-
lutionem in ſomnis contingentem non eſſe peccatum mortale,
nil à veritate alienum diceret; quia non eſſe peccatum, ſed effe-
ctum peccati, eſt doctiſſimorum opinio, quam, vt reſtatur M. So-
tus in 4. diſt. 12. quæſt. 1. art. 7. tuetur Angelicus Præceptor. Hæc
opinionem inquit, videtur hic D. Thomas docere, dicẽs noctur-
nam pollutionem per ſe non eſſe peccatum. Idemque expreſſius
affirmat in 4. diſt. 9. art. 4. q. 1. dicens pollutionem in ſomno non
eſſe peccatum, quia illic nullum eſt rationis iudicium, ſed eſt ſig-
num peccati.] Hæc Sotus, ex D. Thom. quam ſequuntur. M. Pe-
trus

trus de Palude. Maior. Gabriel, & Adrianus apud Vazquez, 1.2. tom. 1. disp. 94. cap. 3. Bonacina, & alii, quos citatos sequitur Diana 1. part. tract. 7. resol. 64. & putat probabilem Candidus Magister Sacri Palac. tom. 1. dilquil. 22. art. 67. dub. 4. Quorum fundamentum est: quia quando non est libertas, actuale peccatum esse non potest. Quibus adde Navarrum in Manual. cap. 16. num. 7. Vbi ait [La polucion del que duerme, nunca es de luyo, y en si misma pecado mortal. Salvo solamente en su causa, segun la Glossa recibida, y Santo Thomàs, y Mayor, porque no es voluntaria, y el que duerme no puede merecer, ni pecar, aun venialmente.] Sic ille: & plures apud Sanchez de Matr. lib. 9. disp. 43. num. 29.

2 Intentum igitur Ioannis Sanciij aliud est, nimirum, cogitationes morosas, & tactus, cum præuisione pollutionis postea in somnis eventuræ, non habere labem, seu malitiam pollutionis, quamvis alias lethalia sint. Verba eius sunt. [Lis igitur inter Authores citatos, quos sequitur Sanchez, & nos; ex eo pendet; quod illi fatentur participare labem pollutionis illum, qui habet cogitationem turpem sive aspectum, in quo prævideatur pollutio: & nos non admittimus, licet prævideatur, quia prævidetur in causa non efficaciter influente.] Sic ille citans pro tua sententia doctissimum Caietanum, & doctum quemdam Iesuitam suppresso nomine. Fides sit penes Authorem. Hoc mihi certum: nullum ex his, qui scripta prælo mandarunt, hanc tenuisse sententiam. Et plures sibi contrarios numerat ibidem Ioannes Santius. Inter quos PP. Henriquez, Granadam, Sà, Thomam Sanchez, Salas, &c. Quibus adde P. Suarez in 3. part. quæst. 80. art. 7. & alios apud Dianam 1. part. tract. 7. resol. 65. Non ergo ex Iesuitarum doctrina suam potuit elicere sententiam Ioannes Santius. Lubens amplectitur Illustrissimus Ioannes Caramuel in Regal. Sanct. Benedicti, disput. 68. de somnijs. Vbi sic scribit. [Addo, & hoc examinanti non erit mirum, tactus, oscula, & cogitationes turpes, morosasque delectationes, licet sint peccata mortalia, non esse causam directam nocturnæ pollutionis. Ita Santius in suis selectis, disp. 1. num. 15. & disp. 23. num. 29. Ratio huius Authoris est efficacissima, quia quæcumque causa est potentior, atque activior, quando est præsens, quàm quando est absens; atqui morositas delectationis, tactus, oscula non causaverunt pollutionem, dum essent præsentia, ergo multo minus absentia poterunt causare. Ex his patet pollutionem prævisam in somnijs, sed non volitam, licet procedat à causa mortaliter peccaminosa]

sa in genere luxuria, non esse peccatum mortale; quia non amatur in se, vt supponitur, non amatur in causa, quia nulla datur directio talis pollutionis. Hæc ille cum Sanctio.

3. Quorum sententiam novissime amplecti videtur Illustrissimus, ac Reverendissimus P. M. Acatius March de Velasco, ex Prædicatorum Ordine Lector Lubilatus, in Universitate Valentina Cathedraticus, Vicarius Generalis Prouinciæ Aragoniæ, & denique Episcopus Oriolensis; in suis resolutionibus moralibus Hispano idiomate in lucem datis Valentia anno 1658. tom. 2. verb. Luxuria, resol. 209. num. 4. vbi sic ait. [Deuele aduertir, que no es bastante qualquiera causa, para que se diga que la polucion es pecado mortal, o consentida, porque es menester que sea tal, que de suyo influya luego] expendit: an statim influat, quando pollutio non statim, sed postea sequitur in somnis. Ergo cum oscula, tactus, cogitationes turpes, &c. non statim influant in pollutionem prævisam in somnis eventuram, hæc non erit peccatum mortale. Huic fundamento, cui Acatius, in iuxta est Ioannes Santius vbi supra. [Censeo, inquit, verba impudica, cogitationem turpem, & tactus, quæ sint crimina mortalia, & si sint causæ per se ordinatæ ad pollutionem, non tamen efficaciter in illam influentes; alias fere nunquam apponerentur, quin sequeretur pollutio. Contrarium tamen evenire testatur experientia, &c. Si ergo cogitatio turpis quando præsens est, non influit in pollutionem, nec efficaciter movet ad illam habendam, quo modo credi potest influxuram quando absens, vt pote in somnis] En ex eo quod causa non statim influat, probat Sanchez non habere malitiam pollutionis; putat enim ad hoc requiri, quod desiderat Acatius, nempe quod causa sit talis. [Que de suyo influya luego.] Verum hoc fundamentum Doctores communiter reprobant.

4. Circa pollutionem in somnis contingentem, inquiri solet. An liceat eam appetere, & desiderare, etiam propter delectationem? Et respondet non esse lethale Paludanus in 4. dist. 9. quæst. 3. num. 6. [Si quis, inquit, appetat delectationem pollutionis nocturnæ, vel complaceat sibi in ea, ita tamen quod scit eam non esse peccatum, & vellet delectari sine peccato, nullo modo complacitus sibi in ea, nec appetiturus eam, si esset peccatum, videtur quod non sit peccatum mortale. sed peccat venialiter.] Hæc Doctissimus Dominicanus, quæ sunt valde notanda, quia contra communem Theologorum sententiam, & expressè contra D. Thom. in 4. dist. 9. art. 4. quæst. 1. ad 5. vbi ait. [Si pollu-

tio propter delectationem placeat, erit mortale, si sit cum deliberante consensu.]

PROPOSITIO V.

Pollutio non intenta, licet prævisa in conversationibus otiosis, & verbis amatorijs, non est culpa mortalis; nec sub mortali tenetur has causas remo vere. Vazquez rescripta 1.2. tom. 1. disp. 115. cap. 2.

1. R. Hæc propositio non reperitur in Vazquez, licet per bonâ consequentiam inferatur ex his, quæ docet disp. 115. citata, cap. 3. num. 9. Sed cuiuscunque sit, si conversatio, & amatoria verba culpam venialem in genere luxuriæ non excedant, vñ nō excedere docent Caietanus, D. Antoninus Filiarcus, & Grassius apud Sanchez de Matrim. lib. 9. disp. 46. num. 31. & 34. quando finis intentus non est mortalis. [Nimirum (inquit cum Navarro, & Corduba, Sanchez, num. 36. & 39.) quoties ob solam vanitatem, ob vanum conciliandum amorem, levemque delectationem] in hoc inquam eventu; pollutionem in eis non intentam, licet prævisam, non esse de lathali damnandam, nec gravem ad esse obligationem removendi causas, est expressa multorum sententia, ex D. Thom. 2. 2. quæst. 154. art. 5. & 3. part. q. 80. art. 7. Vbi totam malitiam pollutionis in causas reducit. Quæ ex eius discipulis sequuntur Caietanus, Sotus, Barthol. de Ledesma, Sylvester, Martin de Ledesma, Ludovicus Lopez, quos citat Sanchez, lib. 9. disp. 45. num. 13. & 16. & plures alij, qui universali ter asserunt pollutionem ex causa mortali esse mortalem, & ex causa veniali esse venialem. Quibus consentit M. Bart. de Medina, eiusdem Prædicatorum Ordinis, 1. 2. quæst. 74. art. 6. §. 4. vbi ait. [Notandum, quod eiusmodi pollutiones, quæ in se non sunt volitæ, sed tantum in causa, non habent aliam bonitatem, aut malitiam, quam eam, quæ est in sua causa.]

2. Et in terminis quando pollutio sequitur ex rebus venialibus in genere luxuriæ, id tenent Caietanus, D. Antoninus, & Sylvester apud Sanchez sup. num. 19. & M. Acatius de Velasco, tom. 2. resol. moral. verb. Luxuria, resolut. 209. vbi ait. [De lo qual se sigue, que no es pecado mortal, no desistir de la acción indiferente, o venial, quando se conoce que ha de ser causa de polucion, v.g. mirar curiosamente vn hombre al rostro de vna muger.] Quibus addit M. Ioannem de la Cruz, in direct. 1. part. 6. præcepto, art. 8. ibi. [Pollutio, inquit, indirecte voluntaria, vt pote prævisa, & volita in sua causa erit peccatum mortale, aut

veniale, iuxta malitiam causæ,] & M. Zanardum 1. 2. directo-
rij in explicatione 6. & 9. præcepti, cap. 8. vbi ait. [Ex commu-
ni Doctorum sententia regulam assignare possumus, per quam
sciemus, quando pollutio est peccatum mortale, quando venia-
le, & quando nullum. Regula ergo sit: si causa pollutionis est
mortalis, & ipsa pollutio erit mortalis; si venialis, venialis; & si
nullo modo, nullo modo,] & infra, §. Secunda conclusio. [Si co-
gitatio, vel delectatio fuit mortalis, pollutio quoque inde sequi-
ta erit mortalis; si venialis, venialis.]

3 Eandem sententiam tenent Abulensis, & Angelus, apud
Sanchez supra, quos sequuntur Villalobos in sum. tom. 2. tract.
40. diff. 16. num. 6. Bonacina de Matrim. quæst. 4. punct. 10. num.
9. & Verricelli tom. 1. tract. 4. quæst. 25. num. 8. vbi sic, [dico 5.
Verior, communior, & receptior opinio est, tunc tantum pollu-
tionem diurnam, aut nocturnam esse volitam in causa, & con-
trahi mortalem malitiam molliæ, quando causa est per se in-
fluens, & mortale peccatum in genere luxuriæ.] Hæc ille citans
Navarrum, & alios. Quibus consentit Diana, 1. part. tract. 7. resol.
65. & 2. p. tract. 1. Misc. resol. 3. 1. qui inter causas veniales in ma-
teria luxuriæ, in quibus pollutio prævisa non erit peccatum mor-
tale, numerat. Loqui verba amatoria, vulgo requiebros (seclu-
so scandalo, & periculo consentiendi proprio, vel alieno), vi-
sionem curiosam, lectionem turpem, tactum manus, & similes.]
Vide illam tractat. 7. citato, resol. 65. in fine, vbi sic ait. [Notan-
dum est, etiam pollutionem prævisam, sed non intentā ex actio-
nibus peccaminosis, tantum venialiter in genere luxuriæ, non
esse peccatum mortale, ut ex tactu, v. g. levi manus, visu, ver-
bis, lectione, aliquantulum libidinosis,] sic Diana, apud quē plu-
res ex primis huius sæculi: cuius rationem invenies apud Villa-
lobos, in sum. tom. 2. tract. 40. diff. 16. num. 7. vbi sic. [La razon
de lo segundo, es por el leve influxo, que estas causas tienen, que
mas parece el efecto natural; y la obligacion de quitar estas cau-
sas, es pequeña, y assi no obliga a pecado mortal el quitar la causa
leve.] Hæc ille cum Sanchez, & alijs.

4 Sed ne omittas videre P. Thom. Sanchez de Matrim. lib.
9. disp. 45. num. 16. vbi alios pro hac sententia referens, inquit.
[Huius sententiæ videntur Caietanus, Navarrus, Philliarius,
&c. Vbi tractantes, quando pollutio volita in causa, sit peccatum
mortale? Solum meminerunt causarum turpium, quæ per se, &
stapte natura periculum pollutionis afferunt. Eandem videntur
tenere D. Antoninus, Angelus, Sylvester, & apertius Navarrus.]

Ex quibus ipse conclusionem tuadere conatur dicens. [Probatur, quia cum causæ illæ leuiter influant, sunt quodammodo, & secundum quid causæ; & potius illa pollutio à causa naturali procedit: & sic expresse tenet Caietanus, 2. 2. quæst. 64. art. 8. col. 3. paulo ante §. Confirmatur, ubi ait pollutionem nocturnam procedentem, ex prævia delectatione veniali, esse venialem, idem Henriquez, & Emanuel Sa]lic Sanchez.

PROPOSITIO VI.

Inter sponfos de futuro licita sunt oscula, & amplexus, etiam cum periculo pollutionis, si in urbani, & austeri aliter haberentur, Sanchez Iesuita, lib. 9. de Matrim. disp. 46. num. 49.

1. R. Quod seculo cuiusmodi pollutionis periculo, secundum se considerata non sint culpa gravis inter sponfos de futuro, est communis Doctorum sententia, quam tenent ex discipulis D. Thomæ, Caietanus, Medina, Bart. de Ledesma, Ludovicus Lopez, Tabiena, Armilla, Sotus, & alij, quos citatos sequitur Thom. Sanchez supra disp. 46. citata, subnectens. [Atque hæc conclusio vera est, quamvis sponsi intendant eam delectationem sensitivam, quæ ex ipsis amplexibus, & osculis nascitur. Sic Caietanus, Ludovicus Lopez, Petrus de Ledesma, & Barthol. de Ledesma.] Hæc ille. Quibus adde M. Candidum, qui putat probabilem, tom. 1. disquis. 11. art. 1. dub. 5. apud quem eam tenet Mag. Medina 1. 2. quæst. 74. art. 8. dub. 3. quos sequitur Navarrus, in sum. Latina, cap. 16. num. 12. ubi huius opinionis antesignanum refert, dicens: [Quæ singularis determinatio fuit Cardinalis Caietani, 2. 2. q. 154. art. 4.]

2. Limitat verò Sanchez ubi supra, num. 39. [Est tamen moderanda conclusio: dummodo non adit periculum copulæ, vel consensus in eam, aut pollutionis. Et quamvis dixerim excusari à mortali inter coniugatos, quando habentur in signum benevolentie, & ad mutuum conciliandum amorem. At inter sponfos de futuro, strictius loquendum esse existimo; sitamen in eas angustias inciderent, (attende) ut inurbani, & austeri haberentur, nisi se amplexarentur, necessitas illa excusaret à periculo pollutionis prævisæ, & à culpa lathali.] Hæc Sanchez: quibus amplexus tantum, non oscula, cum periculo pollutionis permittit, cui consentit Villalobos, in sum. tom. 2. tract. 40. diff. 16. num. 4. [La polucion, inquit, involuntaria no es pecado, &c. tal es quando succede de obra, que no pudo evitarla, no es-

estava obligado a ello. Y lo mismo es quando nace del abraço illicito, conforme a la costumbre de la tierra.] Hæc ille non solum pro sponsis, sed etiam pro solutis. Caterum licet ad oscula conclusionem extenderet, non deficeret defensores. Militant enim pro illa quotquot Prop. præcedenti retulimus asserentes, etiam inter solutos, pollutionem prævisam, & non intentam in actionibus venialibus in materia luxuriæ, non esse peccatum mortale: imò, & nullum, quando in causa nullum est.

3 Quod autem oscula, & amplexus ex benevolentia, & amicitia honesta, & ad eam augendam, ne venialis quidem culpa sint, docent cõmuniter Theologi, cum D. Thom. 2. 2. q. 154. art. 4. Quod procedit etiã si delectatio venerea inde consurgat, non consentiente voluntate. Ita Navarrus cap. si cui, de Pœnit. dist. 1. n. 15. Emanuel Rodrig. tom. 1. sum. in 2. editione, c. 203. & M. Ioannes de la Cruz, in director. 6. præcepto art. 1. dub. 2. vbi sic. [An oscula, & tactus sint peccata mortalia? ex se ista nõ sunt peccata mortalia, cum licitè fiant sine libidine, ex amore patriæ, aut ob aliam necessitatem, & si in eis excitetur alia sensualis delectatio, dum non acceptetur, nec adsit periculum consentiendi in eam. Ita victoria, & communiter cum D. Thoma, art. 4.] Ergo si in eiusmodi osculis, & amplexibus prævideatur futura pollutio non erit culpa lethalis (iuxta prædictam doctrinam) maxime inter sponfos de futuro. Si verò causa vanitatis, vel levitatis, vel alia simili insigantur, si in delectationem veneream ex illis consurgentem voluntas non consentiat, non excedere culpam venialem, docent Caietanus, Navarrus, Grassius, & alij apud Sanchez supra. Quomodo ergo pollutio in eis prævisa lethalis erit, quando quidem huiusmodi malitia ex malitia causæ metienda est. Et præcipue inter sponfos de futuro, quorum tactus, etiam impudicos; ad instar conjugatorum, quo ad malitiam taxandos, tradit Emin. Caietanus, in sum. verb. [Sponsorum peccata] per hæc verba. [Sunt enim impudiciæ mortalia peccata in ipsis, in omnibus casibus, in quibus apud conjugatos sunt mortalia] sic ille: sed contra communem Theologorum; apud Machado, tom. 2. lib. 6. part. 7. tract. 1. doc. 5. num. 3. quavis ipse non dissentiat, dicens. [Pero Cayetano dize, que estos tactos son ilícitos entre los desposados, quando lo son entre los casados, y no en otra manera.] Quorum opinio prorsus reiicienda est; aliàs secluso periculo pollutionis, tactus impudici inter sponfos de futuro, non essent lethales, quod dici non potest. Videatur Sanchez supra numer. 51.

4 Aliud verò erit, si sponsi intenderent delectationem illam sensitivam, quæ ex ipsis amplexibus, & osculis nascitur: nam cum inter solutos læthalia hæc sint, iuxta communem Theologorum sententiam, non poterit pollutio in eis prævisa à læthali inter sponfos de futuro excusari. Imò neque iater coniugatos, secundum Sanchez, ut constat ex eius verbis supra relatis. Solum enim excusat. [Quando habentur in signum benevolentiae, & ad mutuum conciliandum amorem.] Quod tradit etiam M. Zanardus, 1. part. direct. de Matrim. cap. 41. §. 27. per hæc verba. [Tactus, & oscula cum periculo pollutionis, imò, & cum pollutione, inter coniuges, non sunt peccata mortalia, &c. Si fuerint ad excitandum amorem, vel ad eum conservandum, & tunc præter intentionem sequeretur pollutio.] Sic etiam intelligendus est M. Ioannes de la Cruz, in direct. 2. part. de Sacram. Matrimonij, q. 3. conclus. 2. dum ait. [Tactus, & amplexus coniugum, si ex eis regulariter sequitur pollutio extra vas, erunt peccata mortalia.] Si enim id extendat ad casum, quo habeantur ob delectationem sensibilem, & veneream ex illis consurgentem, audiendus non est. Vide infra Prop. 10.

PROPOSITIO VII.

*S*entienti magnum pruritus in partibus verendis licitum est, ad semen corruptam expellendum, & pruritus sedandum, eas refrigerare, etiam cum periculo pollutionis, dum consensus periculum absit. Sanchez, Filliucius, & Reginaldus Iesuitæ, quos citatos sequitur Ioannes Santius in selectis, disp. 21. num. 30.

1 R. Pro hac opinione refert etiam Ioannes Santius ubi supra Eminentissimum Caietanum, M. Ledesma, Basilium de Leon, Navarrum, & Villalobos. Quibus subscripsit M. Zanardus, 1. part. direct. de Matrim. cap. 41. §. 12. ubi sic ait. [duodecimo dico. Nunquam nec coniugibus, nec solutis licere pollutionem ex mollitie, quia mollities ex se mala est. Non credo tamen esse mortale, quando adest necessitas extrahendi semen à corpore per medicamenta, si semen diù retentum iam causaret periculum vitæ, quia hæc non est pollutio per se, & directè volita, sed medicatio, quamvis per accidens, & extra intentionem sequatur pollutio,] & infra, num. 26. [Dico quòd pollutio non erit peccatum mortale in magno, gravi, & molesto pruritu genitalium, quia cum peccatum debeat esse voluntarium, & in supra dictis vrgeat occasio, causa, vel necessitas

line

sine voluntate, ideo excusatur.] Hactenus M. Zanardus cuius sententiam, in terminis, quibus proponitur, & defenditur à Ioannes Santio ubi supra, tuetur Diana, 2. part. tract. 2. Misc. resol. 56. ubi sic. [An ad expellendum semen corruptum, vel ad sedandum pruritum liceat refricare verenda cum periculo pollutionis, non tamen consensus in ea? Affirmative respondeo cum Sanchez, Filliucio, Reginaldo, & Bonacina, quos citat, & sequitur Ioannes Santius vir doctissimus, in suis disputationibus selectis, disput. 21. num. 29.] Hæc ibi.

2 Id tradit Bonacina de Maerim. quæst. 4. p. 10. num. 11. ubi sic ait. [Secundo: foeminam, quæ propter semen corruptum patitur accidentia venenosa, sequitur, posse conari fricando, vel adhibendo medicamenta ad expellendum semen corruptum, quod est noxium sanitati, etiam si inde sequatur veri seminis emissio, &c. modo non sit periculum consensus in delectationem, vel in pollutionem, & modo constet semen illud esse corruptum,] idem tenet Villalobos, in sum. tom. 2. tract. 40. diff. 16. num. 4. [Dada es, inquit, si semen est corruptum, ex quo in vase retento patitur mulier accidentia venenosa, an liceat conari illud expellere, vel confricatione partium, vel intromissione digitorum usque ad os uteri? A lo qual se responde con distincion, porque quando procede de que semen peccat in quantitate, non licet, quia est verè semen; mas si verdaderamente està corrupto, licito es procurar expelerle de las maneras dichas, porque ya no es verdadero semen, pues està corrupto, y no se ha de hazer caso, de que de camino, y prater intencionem se siga juntamente veri seminis emissio, quia datur opera rei licitæ.] Hæc Villalobos, apud Dianam, 3. part. tract. 5. Misc. resol. 85. quem sequuntur Angelus, Bosius, tom. 1. de conscientia dubia, num. 2035. & Guilius, verb. Pollutio, & illust. Caramuel, fundam. 57. §. 7. num. 1657. quem citatum sequitur, eius defensor D. Franciscus Verde, quæst. 4. de pollut. §. 28. & 29. fol. 39. Notandum verò est P. Thom. Sanchez, hanc sententiam retractasse, in sum. tom. 2. lib. 5. cap. 6. num. 12. quem imitatus est Diana, 3. part. tract. 5. Misc. resol. 85. §. His non obstantibus, & part. 9. tract. 8. resol. 31. Prætermisit hæc, forsitan ex oblivione, Anonymus, sicut, & recensere alios auctores, à quibus Ioannes Santius hanc opinionem ebiberat.

PROPOSITIO VIII.

A Lanugine, vel sanguine menstruo propria verenda mundare, non est lethale, etiam si prævideatur futura pollutio, dummodo periculum consensus non adsit. Reginaldus Iesuita, tom. 2. lib. 2. cap. 3. n. 40.

I. R. Hæc opinio defenditur à pluribus. Eam tenent expresse Ioannes Santius, in selectis, disp. 21. num. 33. Diana, 3. part. tract. 5. Misc. resol. 85. in fine, & quotquot asserunt pollutionem prævisam in causa non esse mortalem, nisi causa ex se mortalis sit. Abulensis, Angelus, Caietanus, Sotus, Martinus de Ledesma, Bartholomæus de Medina, Sylveiter, Ludovicus Lopez, Ioannes de la Cruz, Acatinus de Velasco, Bonacina, Villalobos, Verricelli, & alij citati Propos. 5. Quibus adde quotquot tenent nullam esse culpam, non desistere à causa necessaria, vel conveniente corpori, quæ per se, & sua natura causa pollutionis non est, quamvis prævideatur inde subsequenda: quod vltra citatos tradunt Armilla, Margarita confessor. Tabiena, & alij, quos ad facietatem refert Sanchez, sup. disp. 45. num. 4. Hi inquam, omnes absque inconsequentia doctrinæ, nequeunt opinioni Reginaldi refragari. Quæ propter doctissimus P. Fr. Franciscus Pichô, in opuscul. de Matrim. (quod prælo dignissimum ex Superiorum commissione iudicavi) disp. 7. sect. 7. num. 285. iure optimo dixit. [Nemo damnabit illum, qui verenda à lanugine mundaret, vel à sanguine menstruo, etiam si præter intentionem pollutio sequatur.] Unde etiam deducunt non pauci expertum in pollutiones incidere ex equitatione non teneri desistere, cessante periculo consensus. Ita Ludovicus Lopez, 2. part. instruct. de Euchar. cap. 76. §. [Sequitur etiam,] & Armilla, verb. Pollutio, num. 1.

PROPOSITIO IX.

Q Viratione sua frigidissima complexionis non timeret periculū magnæ commotionis in corpore, non peccaret lethali, si viri cum femina concubitus aspiceret. Granado Iesuita, 1. 2. contrav. 6. tract. 4. disp. 7. num. 3. [Nota, quomodo cum his cohareat Iesuitarum doctrina contra audientes comœdias.]

I. R. Sapientissimus P. Granado in doctrina D. Thomæ, & discipulorum eius versatissimus ex eorum principijs prædictam deduxit conclusionem. Pro qua stare debent, quotquot asserunt

aspectus verendorum, etiam diversi sexus, tunc esse peccatum lethale, quando ex libidine procedunt. Et quotquot aspectus, etiam concubitus viri cum foemina, ratione periculi magnæ commotionis in corpore, & magnæ incitationis ad venerem de culpa lethali dominant. Supponit enim P. Granado casum, in quo, nec ex libidine procedant, nec prædictum periculum adsit. Quapropter pro eius opinione stare debent ex doctissima Prædicatorum Familla, Sylvester. verb. Delectatio, num. 7. Vbi de aspectibus verendorum loquens ait. [Non est dubium peccare mortaliter, si libido sit principaliter in causa,] & num. 5. quæst. 4. [Vtrum consensus in delectationem tactuum, & aspectuum impudicorum sit mortalis? Dico quod sic quo ad tactus, puta amplexus, & oscula, & huiusmodi, quando sunt ex libidine: & idem dico de aspectibus.] Et M. Zanardus in directorio 1. part. de Sacram. Matrim. cap. 41. §. 29. [Aspectus, inquit, turpes sunt peccata mortalia. Primo si sint partium inhonestarum ex electione: sitamen quis à casu eas videret, vel ex curiositate, vel levitate quadam, & subito se retraheret, quando sentiret motiva libidinis, non esset mortale. Secundo est mortale videre mulierem, vel hominem in veste tenui, quando maximam excitat libidinem; scilicet, quando prævie timetur de periculo ruinæ. Et tertio videre concubitum mulieris cum viro, quia est magnum periculum ruinæ, & maxime adversatur honestati.]

2 Favet M. Candidus, tom. 1. disq. 11. art. 2. dub. 1. & 2. Vbi putat probabile non esse mortale aspicere verendam foeminam; quia contraria, & communis sententia. Posset, inquit, temperari, nisi tam brevi tempore videret aliquis personam diversi sexus nudam, ut non detur occasio magnæ commotionis in corpore, vel ratione ætatis puerilis cesset in vidente periculum. At multo verius est oppositum; quia talis aspectus multum incitat ad libidinem. Ergo saltem ratione periculi commotionis in corpore, si deliberate fiat, erit lethalis,] & infra subnectit. [Inspicere viri cum foemina concubitum esse mortale, quia magis incitat ad libidinem, quam aspectus nuda foeminæ; ac si diceret, maius fore periculum commotionis. In idem recidit Margarita confessorum in 6. præcepto, fol. 90. Vbi explicans, quando in his peccatum lethale interveniat? Sic ait. [Si intravit locum meretricum cum intentione videndi inhonestæ, quæ ibi sunt, vel transivit per loca, ubi sunt personæ inhonestæ, advertens de periculo casus.] Videatur etiam eruditissimus Ioannes de

Salas, 1. 2. tom. 2. quæst. 74. tract. 13. disp. 6. sect. 23. num. 155. vbi sic scribit. [Corduba supra, & num. 29. ait ratione periculi esse mortale aspicere viri cum femina concubitum, quod etiam ait Margarita. Idem videtur dicere Armilla cum Sylvestro, & Tabiena.] Hæc ibi, quos sequitur Villalobos, tom. 2. sum. tract. 40. disp. 9. num. 11. cum Sanchez. [Dize tambien el mismo, que le ria pecado mortal quando vno está mirando à dos, que están teniendo acto carnal, porque es peligro muy proximo de caer con la voluntad.] Ex quibus constat omnes DD. supra citatos, ratione periculi ruine, & magnæ commotionis in corpore, damnare de lathali tam aspectum verendorum, quam concubitum viri cum femina.

3 Favet etiam D. Antoninus, in sum. part. 2. tit. 5. cap. 1. §. 9. dum tactus in verendis de mortali non damnat, nisi fiant ex amore libidinoso. Verba eius sunt. [Permittere se tangi in membris genitalibus, nisi sint coniuges, vel nisi subit causa necessitatis, vt infirmitas, & huiusmodi, credo non posse excusari à lathali; cum istud non fiat communiter nisi ex animo libidinoso.] Cui consonat Sylvester sup. verb. Delect. num. 5. dicens: [Esse lathale, quia extra hos casus semper potest probabiliter opinari de mala intentione tangentis.] Et clarius verbis supra adductis, num. 1. Et tradit expresse Margarita confessorum, vbi supra, dum ait. [Si terigit verenda alterius, si permisit suam tangi ex libidine, si osculatus est, vel terigit aliquam ex lascivia, mortale: quæ tunc est, quando fit, vt sequatur pollutio, vel cum periculo pollutionis.]

4 Dixi favere D. Antoninum, cum de tactibus in verendis, sic loquitur, quia in tactibus magis vrget ratio, quam in visu. Delectatio enim ex visu non est tanta; vt bene docent Caietanus in sum. verb. Impudicitia, & verb. Delectatio, M. Medina, 2. 2. quæst. 74. art. 8. dub. 3. & Thomas Sanchez de Matrim. lib. 9. disput. 46. num. 11. vbi sic ait. [Aspicere mulieris pudenda ex curiositate, est peccatum mortale, vt dicemus num. 24. propter maximam indecentiam, & summum periculum; at indecentius, & maiori periculo expositum est, ea tangere.] Cui consonat R. P. M. Fr. Ioannes à Sancto Thoma, 1. 2. tom. 2. quæst. 31. inquisit. 2. dicens: [Inter delectationes corporales, simpliciter excedunt delectationes tactus.] Atqui secundum D. Antoninum, & sequaces, tactus, si non fiant ex animo libidinoso, non sunt peccatum mortale; ergo neque aspectus. Li-
cet

cet negari non possit, vtrumque aduersari honestati naturali, ac proinde à peccato veniali excusari non posse, quando nulla subest necessitatis causa: & ita in terminis tradunt, apud Salas sup. num. 156. D. Antoninus, Gerlon, Gabriel, & alij. Ergo qui, ratione frigidissimæ complexionis, neque animum libidinolum haberet, neque periculum magnæ commotionis in corpore, nec incitationis, neque ruinæ, non peccaret læthaliter, quamvis fœminæ pudenda, aut viri cum illa congressum aspiceret. Ex præiactis præmissis, hanc cōclusionem, vt dixi, deduxit P. Granado. Cui favent DD. qui in distinctè asserunt aspectus turpes propter delectationem, quæ ex ipsis captatur, in ea sistendo, non esse peccatum mortale. Caietanus, Medina, Navarrus, & Philiarus, apud Sanchez de Matrim. lib. 9. disp. 46. num. 21. Doctores autem Societatis communiter contrarium tenent.

5 Non tamen audiendus Caietanus, in sum. verb. Periculum peccandi. Vbi ait, quod se exponere periculo [eundo ad locum, siue societatem, vbi est periculum peccandi mortaliter, propter aspectum, persuasiones, commoditates, aut aliquid huiusmodi, si sine urgente necessitate sit, ad in cautelæ peccatum spectat; non tamen est ex suo genere peccatum mortale, quia in tuo libertatis arbitrio restat peccare mortaliter, etiam præsentibus talibus occasionibus peccandi] videatur M. Carharinus eiusdem Prædicatorum Ordinis in Annotationibus in commentaria Caietani, fol. mihi 580. vbi hæc, & alia, quæ ibi Caietanus tradit, dicit [esse periculosissima.]

6 Quod autem in consequentiæ arguas Iesuitas ex eo, quod alij ex eadem Familia comœdiarum auditores damnent, non possum non mirari. Quis vnquam somniavit diversitatem opinionum inter Doctores eiusdem Familiæ inconsequentiam esse doctrinæ? Omnes consule. Præterquam quod Iesuitæ, qui ratione tantum periculi spiritualis ruinæ, prædictos auditores damnant, cessante, à culpa mortali liberant. Vide doctissimum P. Sanchez, sup. disp. 46. num. 40. Vbi sic ait [ex his inferitur, quamvis comœdijs interesse, non sit mortale, vbi nec res turpes repræsentantur, nec modus repræsentandi est turpis, vel si hæc cōcurrant, audiuntur ob solam vanam curiositatem, absque periculo probabili lapsus in peccatum mortale. At quando turpia repræsentantur, vel modus est turpis, audiunturque ob delectationem ex ipsis rebus turpibus contingentem, modo exposito, num. 38. aut cum probabili ruinæ periculo, esset læthale.] Hæc Sanchez, cui consentiunt P. Bauni, tom. 1. tract. 11. quæst. 21. P. Salas, & alij

apud Dianam, 2. p. tract. 17. ref. 35. & apud Machado, tom. 1. sum. lib. 2. part. 3. fol. 422.

7 An verò ex alio capite sit læthale? Nimirum ex eo, quòd solvendo histrionibus mercedem sis causa, vt eiusmodi homines in statu peccati mortalis vitam degant? Vide Dianam, 3. part. tract. 13. refol. 81. & part. 11. tract. 5. Misc. refol. 52. vbi citat P. Ferrantinum Iesuitam negativam sententiam amplectentem, quam ante illum tenuit M. Zanardus, 1. part. direct. cap. 41. §. 30. vbi ita inquit. [Si verba turpia ex ioco publicè dicantur ad ludum, vt in histrionibus, & circulatoribus, eos audire non est mortale, etiam Religiosis, sed tantum veniale, citra scandalum, vel præceptum superiorum in contrarium.] Hæc ille; quòd videtur etiam supponere Sanchez vbi supra, dum, ratione tantum delectationis quæ sit, aut periculi lapsus, culpam mortalem agnoscit. Sed contrariam sententiam tenet alij, inter quos Franciscus Galetti, in summ. cui titulus Margarita casuum, verb. Comœdia, fol. 44. vbi post relatum opinionem Thom. Sanchez, sic ait. [Sed valde obstat prædictæ decisioni, quòd dare eiusmodi histrionibus, est illos fovere in statu suo, in quo cum ex proposito intendant communiter representationi rerum turpium, non videtur posse excusari à mortali, & quòd illis dare sit mortale, tenet Turrecremata, cap. donare, dist. 86.] Hæc ibi; & est communis sententia teste Nicolao Valdello in Theologia Morali, lib. 3. disp. 18. num. 9. [Et qui communiter, inquit, spectatores ipsi dum frequentant eiusmodi spectacula, (nempe turpia) & pro illis mercedem solvunt, positivè dant illis causam: Ideo communiter damnantur peccati mortalis, & multi DD. de illis loquuntur, eodem modo, atque de histrionibus, & actoribus, vt Caletanus in summ. verb. Spectacula, Angelus, verb. Ludus, num. 6. & Sylvest. eodem, quæst.] Ipse verò infra limitat, subiungens. [Postquam verò sufficiens numerus iam confluit, & externo peccato histrionum iam est data sufficiens causa, non videtur ex hoc capite damnandus, si quis alius accedat, quia non amplius eos fovet in peccato, neque eorum peccato dat causam, cum hoc vtrumque sufficenter sit præstitum ab alijs.] Hucusquè Valdellus.

8 Sed omnino videndus D. Thom. 2. 2. quæst. 168. art. 3. ad 3. vbi mira brevitate, & claritate, quæstionem præsentem dirimit. [Officium, inquit, histrionum, quod ordinatur ad solacium hominibus exhibendum, non est secundum se illicitum, nec sunt in statu peccati, dum moderate ludo utuntur, id est, non

utendo aliquibus illicitis verbis, vel factis ad ludum, & non adhibendo ludum negotijs, & in temporibus indebitis, &c. Vnde illi, qui moderate illis subveniunt, non peccant, sed iuste faciunt, mercedem ministerij eorum, eis retribuendo. Si autem superflue sua in tales consumunt, vel etiam sustentant illos histriones, qui illicitis ludis utuntur, peccant, quasi eos in peccato foventes. Vnde Augustinus super Ioannem dicit, quod donare res suas histrionibus, vitium est immane, nisi forte aliquis histrio esset in extrema necessitate.] Hæc Angelicus Doctor.

PROPOSITIO X.

DE osculari *fœminam, non quidem propter delectationem veneream, sed ob præcissam illam delectationem, quæ ex osculis percipitur, ut ex contactu rei mollis, & sua vis, non est peccatum mortale. Comitulus I. iusta, lib. 4. Resp. Moral. quest. 20. num. 6.*

1 R. Comitulus non asserit prædictam delectationem posse intendi, sed oscula alias licita, & honesta, non esse læthalia, licet prædicta naturalis delectatio subsequatur. Verba eius sunt. [Quando osculum, & amplexus honeste initur, citaturque in osculantibus, aut his, quibus suavium datur, voluptas, quæ non ad tactum venereæ voluptatis, sed primarum, secundarumque qualitatum, qualis est levitas, & mollitudo, refertur; eaque nimia est, meo quidem animo peccatum non est pronuntiandum mortiferum.] Quid clariùs? Quid veriùs? Quando quidem, iuxta communem Theologorum sententiam, ut vidimus sup. Prop. 6. quando osculum honestè initur, non intervenit culpa gravis, etiam si excitetur voluptas, seu delectatio venerea; si periculum consensus ab sit.

2 Cæterum opinio, quæ falso tribuitur Comitolo, plures defensores habet. Eam enim tueri videntur Caietanus, Sylveſter, Tabiena, & Petrus de Ledesma, apud Salas, 1. 2. tom. 2. quæ 74. tract. 13. disp. 6. sect. 20. num. 139. & 146. Et aperte sequuntur ex eodem per illustri Prædicatorum Ordine Reverendissimus, & Illustrissimus M. Arauxo, Episcopus Segovienſis, & M. Sousa, quibus cum Portel. & alijs subscriptit Thomas Hurtado, ex Clericorum Minorum Familia, tom. 1. resolut. Moral. tract. 3. cap. 3. resol. 27. vbi sic. ¶ Ad sextum respondetur, valde probabilem esse opinionem affirmativam, oscula, & tactus, dummodo isti non sint in partibus ad generationem destinatis immediate, & proxime, si fiant absque intentione carnali, non esse peccata mortalia.

lia, sed ad summum venialia, vt satis doctè probat M. Arauxo, & ego alibi satis probo.] Hæc supra alios referens. Vbi ex eisdem ait, non esse denuntiandum confessarium sollicitantem in confessione ad eiusmodi oscula, & iterum tract. 4. cap. 8. n. 935. [Osculari, inquit, foeminam in facie, vel in ore, &c. quauis enumerata possint fieri absque peccato mortali, vt tenet probabilis opinio, &c.] idem cum Caietano sentit Candidus M. Sacri Palat. tom. 1. disp. 11. dub. 2. vbi ait. [Dico tertio; amplexus, tactus, & oscula non libidinosas, quia scilicet, non fiunt in illis partibus, quas natura instituit ad prolem generandam, si habeantur ioco, causa vanitatis, vel leuitatis, vel alia simili absque intentione delectationis venereæ, etiamsi inde consurgat, ea repressa, non excedunt culpam venialem. Sic Caietanus.] Hæc illi, & ante omnes D. Antoninus, 2. part. tit. 5. cap. 1. §. 9. [Osculum, inquit, mulieris potest esse cum peccato, & sine peccato: si enim fiat ex libidine, & extra matrimonialiter coniunctos, erit peccatum mortale, alias non: vt supra dictum est.]

3 Sed expressius M. Zanardus in direct. 12. in explicatione sexti, & noni præcepti, §. 13. vers. [Quinto deduco] vbi sic. [Quoniam omnis delectatio tactiva, vt tactiva, & sensitiva est, non convenit homini, vt homo est, sed vt animal est, & sic ei non convenit peccare: idco si quis delectetur in osculo pulchræ manus, faciei, vel gratiosi oris, & similiter in tactu mollis carnis, cuiuscumque sit partis, exclusis consensu expresso, interpretativo, & periculo consensus, non censeo esse peccatum.] Et inferius. [Quia sic pater non posset ex quadam sensuali delectatione percutere nates filii sui parvi, nec mater contrèctare mammas filię suæ, quod nimis durum est. Ideo quilibet sensus delectandose in suo obiecto physicè, idest, vt res est, non causat peccatum, nisi secum rapiat voluntatem, vel illi laquum sic parat, vel delectationem illam, quæ comitatur copulam.] Hactenus Zanardus, quem sequitur Sylvius, 2. 2. quæst. 144. art. 4. concl. 4. cuius verba adducit Diana, 4. part. tract. 4. resol. 136. idem sentit Villalobos, in sum. tom. 2. tract. 40. diff. 9. num. 4. & sequentibus, & nouissime Fr. Franciscus Pichon, in opere supra citato de Matrim. disput. 7. num. 325. vbi ait. [Delectationem illam, quæ ex tentione rei proportionatur organo sensus externi, fatemur non esse malam, (nempe quia naturaliter sequitur ad tactum, osculum, vel amplexum) secus de delectatione libidinosa, quæ sentitur in carne, cum commotione spirituum ferventium generationi, circapartes libidinosas: hanc enim acceptare, & in

illam consentire, dicimus esse grave peccatum,] & ante illum Navarro, in Manuali, cap. 16. num. 11. ibi. [*Adiudicamus carnaliter*, porque hazer esto para se deleytar honestamente, como lo hazen muchos, que besan, tocan, y abraçan à niños, y niñas, y parientes, ó parientas, no es pecado.]

4 Addunt alij doctissimi oscula, & amplexus focminæ à viro habita, etiam ob veneream illam delectationem, quæ ex ipsis confurgit, absque sinistra alia intentione, (qualis esset, si haberentur ob delectationem veneream copulæ, vel aliarum specierum luxuriæ) non esse peccatum mortale. Ita docent Martinus de Magistris, & Gabriel, apud Sanchez de Matrim. lib. 9. disput. 46. num. 6. Seballianus de Medicis, in summ. peccator. cap. 28. & favet Chartusianus, in summ. fidei, lib. 3. art. 210. & tradit M. Vmbertus Quintus Generalis Ordinis Prædicatorum, in exposit. regulæ D. August. cap. 7. sextæ partis de castitate: quem pro hac opinione adducit Sanchez vbi supra. Vmberti verba sunt. [Cum fornicatio sit peccatum mortale, consequens est, quod consensus in delectationem talis peccati, sit peccatum mortale, & non solum consensus in actum. Et ideo, cum oscula, & amplexus huiusmodi propter delectationem huiusmodi fiant, consequens est, quod sint peccata mortalia, & sic solum dicuntur libidinosa. Vnde huiusmodi secundum quod libidinosa sunt peccata mortalia.] Hæc ille. *Quæ sunt formalia* verba D. Thom. 2. 2. quæst. 154. art. 4. in corpore, in quibus hic discursus continetur. Amplexus, & oscula sunt peccata mortalia quatenus libidinosa, & non aliter. Sed tantum sunt libidinosa, quatenus propter delectationem copulæ, aut aliarum specierum luxuriæ fiunt: ergo sic tantum, & non aliter sunt peccata mortalia.

5 Novas resūmet vires præfatus discursus si ad trutinam vocentur D. Thomæ verba immediatè præcedentia. Vbi postquam dixit oscula, & amplexus, secundum suam speciem, & rationem, non esse peccatum mortale: subnectit. [Alio modo dicitur aliquid esse peccatum mortale ex sua causa, sicut ille qui dat eleemosynam, vt aliquem inducat in hæresim, mortaliter peccat propter intentionem corruptam,] & hoc modo putat inveniri peccatum mortale in osculis, & amplexibus recurring ad intentionem corruptam, ex qua habeantur ob delectationem fornicationis, vel aliarum specierum luxuriæ. [Dictum est (inquit) quod consensus in delectationem peccati mortalis est peccatum mortale; & ideo cum fornicatio sit peccatum mortale,

& multo magis aliæ luxuriæ species, consequens est, quod consensus in delectationem talis peccati sit peccatum mortale, & nō solum consensus in actum; & ideo cum oscula, & amplexus huiusmodi, propter delectationem huiusmodi fiant, consequens est, vt sint peccata mortalia, & sic solum dicuntur libidinosa, vnde secundum quod libidinosa, sunt peccata mortalia.] Ergo si non fiant ob delectationem prædictam; mortalia non erunt.

6 Et ita videtur tradere Angelicus Doctor in secundo scripto super libros sententiarum, lib. 4. dist. 31. art. 4. vbi ait. [Ad 1. dicendum quod consensus in delectationem est mortale peccatum, non in quacunque, sed in illam quæ consequitur actum peccati mortalis] oscula autem, & amplexus non sunt actus peccati mortalis, vt ipsemet tradit vbi supra, & cum eo omnes Theologi. Ergo, iuxta doctrinam D. Thomæ, non erunt lathalia, nisi extrinsecè ex prava intentione ordinentur ad delectationem fornicationis, vel alterius luxuriæ speciei, quæ sunt actus peccati mortalis. Idque supponere videtur in Epistola Pauli ad Ephesios, cap. 5. lect. 2. in fine, vbi ait. [Tria ergo vitia excludit, scilicet *turpitudinem*, quæ est in tactibus turpibus, & amplexibus, & osculis libidinis, &c. Item *stultiloquum*, idest, verba provocantia ad malum, & *securitatem*, &c. Et hæc omnia sunt mortalia in quantum ad peccata mortalia ordinantur, quia aliquid, etiam si bonum sit ex genere, in quantum ad mortale ordinatur, est mortale.] Quapropter huius sententiæ videri D. Thomam, ait Petrus de Navarra, 2. de rest. cap. 4. num. 321. Verum, D. Thomam, his non obstantibus, pro contraria sententia stare, multis ostendere conatur Caietanus, 2. 2. quæst. 154. citata, art. 4. Sed eos concordat M. Ludovicus Lopez, 1. part. instruct. cap. 295. §. [Igitur pro explicatione] dicens. [Circa hanc quæstionem non omnino conveniunt Doctores. Nam Caietanus hic, atque Sylvester tenent partem affirmativam (nempe esse peccatum lethale) quam hic D. Thomas sequitur: Vbi videtur mutasse, & retractasse sententiam contrariam negativam, quam tenuerat in quæst. de malo, quæst. 153. art. 2.] sic imponit D. Thomæ M. Lopez, quem minor Angelicum præceptorem, ibidem ad 18. contrarium expresse docentem non legisse.

7 Expressius eam tenet M. Chrysostomus Iabellus, lib. de Philosophia Christiana, 2. part. tit. 7. vbi de pudicitia, num. 10. ibi. [Aliqui tenent esse mortalia; alij autem quod licet sint mala, non tamen mortalia, sed venialia: nam nec exercitium ta-

lium,

lium, nec delectatio consequens invenitur alieni prohibita sub gravitate peccati mortalis, nisi ordinetur ad concubitum illicitum. Talia videntur oscula, & amplexus, & tactus partium honestarum, quæ sunt in huiusmodi delectatione. Hos autem damnare de peccato mortali durum est. Declino igitur ad hanc viam: & ratio opinionis oppositæ non concludit: concessio enim, quod operans hæc, consentiat in delectationem tactus; nego, quod regulariter sit consensus in delectationem fornicationis.] Hæc ille: cui partim consentire videtur M. Zanardus, supr. cum ait. [Quilibet sensus delectando se in suo obiecto physice, idest, ut res est, non causat peccatum, nisi se cum rapiat voluntatem, illi laqueum sic paret, vel delectationem illam, quæ comitatur copulam.]

8 Citatus sequitur M. Petrus de Ledesma, in sum. tom. 2. tract. 27. cap. 19. conclus. 4. cuius hæc sunt verba. [Los osculos entre los solteros, de suyo son pecado mortal, ordenados al acto carnal libidinoso. Dixe ordenados al acto carnal; porque sino son ordenados a este acto, no son de suyo pecado mortal. La razon es, porque los osculos, como ya queda dicho, tienen la malicia de la fornicacion, luego si se ordenan a ella son pecado mortal, y sino se ordenan a la fornicacion, no tienen razon de pecado, porque les viene el ser pecado de este fin.]

9 Eiusdem sententiæ (inquit Thom. Sánchez de Matrim. lib. 9. disput. 46. num. 6.) Videntur D. Antoninus, 3. part. tit. 16. cap. 1. §. 10. notab. 1. dicens, tactus cum fuerint ex libidine, & amore carnalis luxuriæ esse mortales, & M. Ioannes Nider. in sua sum. præcep. 6. cap. 2. ad finem, vers. 2. principaliter, dicens, esse lethales cum sint libidinosi, & ea intentione, ut in se, vel in muliere excitetur concupiscentia. Et Margarita Confessorum, 6. præcepto, fol. 90. dicens, oscula, & amplexus habita ex lascivia esse mortalia, & tunc id contingere, quando habentur, ut sequatur pollutio, vel cum periculo. M. Ioannis Viguerius, lib. instit. cap. 7. §. 5. vers. 7. ad finem, dicens, esse mortalia ob intentionem corruptam, sicut, & aspectus iuxta illud, Mat. 5. Qui videt mulierem ad concupiscendum eam, &c. & Manuel. tom. 1. sum. 2. editione, cap. 203. num. 2. dicens, oscula tunc esse mortalia quando diriguntur ad actum carnalem, & libidinosum. Sic ibi.

10 Hanc sententiam probabilem putat M. Sotus, in 4. dist. 34. quæst. 1. art. 2. ad finem, vers. Ex quo fit, ubi inquit. [Non possunt lascivè se amplectari, aut impudicè tangere, aut carna-

liter osculari, quia isti tactus, & oscula per se, vt verior habet opinio, sunt mortalia, nisi inter veros coniuges.] Quibus verbis, ait Sanchez supra [clarè censet esse probabilem,] Et huic opinioni, ait M. Ioannes de la Cruz in directorio 6. præcep. dub. 2. concl. 3. [Victoria, & Cordub. videntur assentire, & si inuenient non esse dogmatizandum.] Nec dissentiet M. Tabiena. verb. [Cogitatio inorosa] num. 2. vbi indicat probabile delectationem inorosam non esse peccatum mortale, quia de contraria, & communi, & verissima sententia, solum ait quod [est securior.] En omiſſis alijs, quot quantique Magistri ex D. Thomæ discipulis excusant à læthali oscula, & amplexus ob præcisam illam delectationem veneream, quæ ex ipsis consurgit. Secluso periculo pollutionis, aut vltioris consensus.

II Quorum doctrinæ fundamentum hoc Thomistico syllogismo magis innotescit. Delectatio non est mala, nisi mala sit operatio, vnde captatur, sed oscula, & amplexus, secundum se, non sunt operatio mala; ergo non est mala delectatio, quæ ex ipsis captatur. Consequentia est legitima. Minor expressa D. Thomæ, & discipulorum eius vbi sup. Maiorem tradit ipsemet Angelicus Doctor, in 2. sentent. dist. 24. quæst. 3. art. 4. in corp. dicens. [Vnde si operatio est per se bona, & delectatio est per se bona, & e contrario.] & in 4. dist. 31. quæst. 2. art. 3. [Secundum Philosophum in 10. Ethicorum, idem iudicium est de delectatione, & operatione, quia operationis bonæ est delectatio bona, & malæ mala, vnde cum actus matrimonialis non sit de se malus, nec quærere delectationem erit peccatum mortale semper.] Cuius vestigia premunt discipuli. Sotus in 4. dist. 41. quæst. vnica, art. 3. conclus. 1. [Delectatio, inquit, de se neque bona, vel mala est, nisi ratione operationis vnde captatur, concubitus autem coniugalis de se non est operatio mala, ergo nec delectatio illi adiuncta; quare electio eiusmodi delectationis non est ex genere suo mortalis.] Consonat Caietanus, 2. 2. quæst. 154. art. 2. §. [Quo ad secundum multi,] vbi inquirens: cur in mulieribus seminatio voluntaria extra concubitum naturalem sit peccatum mortale? Sic ait. [Delectatio in bonitate, & malitia mortali sequitur operationem, & ideo oportet si delectatio sit mala moraliter, quod seminatio illa sit mala: ridiculum enim est dicere, quod delectatio secundum se est mala,] sic Thomistarū Princeps, & plures alij. Expende præmissas; & vim illationis pro delectatione ex oculis, & amplexibus capta, vel si mavis, recale tantum verba Soti, in quibus (mutatis mutandis) integer discursus continetur.

12 Quapropter Iacobus Marchantius in quæſtionibus Paſſoral. ad Decalogum in corollarijs ad caput 8. inquit. [Quoſdam aſſerere oſcula libidinofa, quæ à ſummiſſis condemnantur peccati mortalis, illa ſolum eſſe, quæ ſunt ex delectatione concubitus, ſive pollutionis, aut ſimilis actus luxurioſi.] Quod ipſe probabile putat, cap. 6. Reſp. 13. quæſt. 2. Vbi ait oſcula habita ob delectationem carnalem, & ſentibilem, quæ ex oſculo oritur, ſecluſo etiam periculo conſentus vterioris, & pollutionis, eſſe culpam læthalem, iuxta communioſiorem, & tutioſiorem ſententiam. [Altera verò, inquit, quæ dicit eſſe tantum veniale non videtur improbabilis. Hanc tenet Martinus de Magiſtris, in eamquæ inclinât Navarrus de Pœnit. diſt. 1. cap. ſi cui, in fine.] Hucufque Marchantius.

13 Verum hæc ſententia ſuſtineri non poteſt, & omnes leſuitæ, & Summi etiam Pontifices reprobant. Ideoque iure optimo Caietanus ab illa vindicat D. Thomam. Vide doctiſſimum P. Sanchez, lib. 3. ſum. cap. 6. num. 12. vbi ſic. [Vnum aduertere volo, ſententiam quam lib. 9. de Matrim. diſp. 46. num. 7. dixi eſſe veriſſimam, nempe amplexus, & oſcula libidinofa, quamvis ſola venerea delectatio, quæ ex ipſis ſentitur, placeat, excluſo alio ordine ad copulam, eſſe mortalia, & contrariam ab aliquibus appellari temerariam, & erroneam; hæc approbatam eſſe à Summis Pontificibus Clemente VIII. & Paulo V. Qui Inquiſitoribus ſidei denuntiari iuſſerant aſſerentem In illis non committi crimen læthale.] Hæc Sanchez.

PROPOSITIO XI.

In rebus veneris datur parvitas materiæ, Sanchez d. Matrim. lib. 9. diſp. 46. num. 9. & 27. & 40. in 1. editione. Vnde iuxta hanc doctrinam, oſcula, & amplexus ratione parvitatſ materiæ non erunt læthalia.

1 R. Per lege Propositionem præcedentem, & pro hac ſententia reperies Martinum de Magiſtris, Gabrielem, Sebastianum Medicis, Chartuſianum, Rodriguez, & Cordubam, & ex D. Thomæ diſcipulis, M. Umbertum, Iabellum, Petrum de Le deſima, D. Antoninum, Ioannem Nider. Margaritam Confeſſorum, Ioannem Viguerium, Dominicum de Soto, Tablenam, Victoriam, & alios, qui delectationem venericam ex oſculis, & amplexibus conſurgentem, etſi procuratam, inſufficientē putant ad culpam gravem conſtituendam. Et in terminis, quod ratione parvitatſ materiæ excuſari poſſint à læthali tuentur ex eadem ſlo-

rentissima schola M. Soto de doctrina Christiana, fol. 26. & M. Samuel Lublinus, in sum. calu, verbo Osculum, num. 3. vbi sic ait. [Inter solutos, quamvis eiusdem sint sexus, mortale crimen est, osculari, & tangere ob solam veneream delectationem ex huius modi actibus consurgentem, nisi parvitas materiæ excuset,] idem sentit M. Fumus, in Armilla, verb. Impudicitia, num. 1. in fin. ibi: [Nec credo, inquit, quamlibet delectationem modicam esse mortalem, propter imperfectionē actus, sicut in alijs peccatis est.] Et M. Zanardus in direct. 1. part. de Sacr. Matrim. cap. 4. §. 28. vbi ait. [Oscula, tactus, & verba obscæna non erunt mortalia inter solutos ex parvitate materiæ, vel consensus, quia levis est tactus, vel parva distillatio,] & 12. direct. in explicat. 6. & 9. præcepti, cap. 14. [Legere libros de amore tractantes, vel scribere litteras amatorias, ob aliquam delectationem carnalē, ex actus imperfectione non erūt nisi veniale.]

2. Idem tenet Marchantius in Horto Past. cap. 6. resp. 13. dicens: [Non esse mortale se exponere periculo distillationis, neque osculum leviter datum,] & cap. 8. [Si fiant, inquit, cum ardore, & mora, puta replicatis diu in ore osculis, ob periculū morale, ordinarie culpam mortalem asserre, secus si in transitu, licet voluptas aliqua capretur, &c. posse secundum opinionem multorum veniale id iudicari, ob parvitatem materiæ.]

3. Eandem sententiam de parvitate materiæ in re venerea amplectuntur Navarrus, cap. si quis de Poenit. dist. 1. num. ultim. Villalobos, & Malderus: & faciunt Freitas, Ioann. Santius, Miranda, & alij, quibus citatis subscribit Caramuel in Regul. S. Benedicti. disp. 69. a num. 1502. & tenet Bassius in floribus, verb. Luxuria, num. 19. apud Caramuelem in Theolog. fundamentali, fol. mihi 595. num. 1213. vbi sic. [Vbi levis quedam distillatio, & spirituum commotio procuraretur, excusaretur a mortali id procurans ratione parvitatē materiæ, cessante pollutionis periculo.] Et citat Bonacinam de Matrim. quest. 4. punct. 10. n. 13. & novissimè hanc sententiam putat probabilem Thomas Hurtado, tom. 1. variar. tract. 4. cap. 8. resol. 35. num. 399. dicens: [Negari non potest, valde probabile esse dari parvitatem materiæ in venereis,] & pluries id repetit resol. 65. §. 2. num. 922. & §. 3. num. 932. & 934. & 935. vbi sic. [Ut autem id, quod sentio dicam, supposita sententia probabili, quod detur parvitas materiæ, tum in materia luxuriæ, tum in materia sollicitationis, &c.] Quibus adde Portellum in Additionibus ad dubia Regular. verb. [Sollicitare fœminas,] num. 4. vbi ait. [Habebit hic

locum ad excusandum parvitas materiæ, sicut, & in omni alia materia, unde si confessor dicat fornicariæ verba levia; vel aliud signum, vel opus leve faciat indicativum amoris lascivi; quæ verba ad iudicium prudentis viri, nec sunt peccatum mortale, nec sufficientia ad persuadendum. Creco, quod talis confessor non sit accusandus. Vide etiam Dianam, part. 7. tract. 11. resol. 28. ubi alios citat, dicens: [Hanc etiam sententiam, quod videlicet in rebus venereis detur parvitas materiæ, præter authores à me alibi citatos, tenet novissimè contra me nominatim insurgens sapientissimus M. Franciscus Arauxo, Dominicanus S. Theologiæ Professor in Academia Salmanticensi, in suis eruditis Commentarijs, in 1. 2. D. Thom. & Laurentius Laudmeter. in Regul. S. Benedicti.] Hæc ille.

4. Dedi Doctores, qui parvitatem materiæ in re venerea concedunt, quorum opinio aliquando arrisit Patri Sanchez, eam verò postea retractavit, in sum. tom. 2. lib. 5. cap. 6. num. 12: & similem doctrinam omnes lesuitæ execrantur: extatque in Societate præceptum à Reverendissimo Præposito Generali Claudio Aquaviva. [Ne vllus è Societate publicè, vel privatim, non modo, vt veram, vel probabilem, sed nec, vt tolerabilem quidem doctrinam vlla ratione doceat, aut sibi placere significet, aut secundum illam consilium cuidam det; scilicet in re venerea exiguam aliquam delectationem (attende) deliberatè quæsitam, propter levitatem materiæ, excusari à peccato mortali.] Idque prohibet sub pœna excommunicationis, & privationis lecturæ, vocis activæ, & passivæ, & inhabilitatis ad quolibet officia.

5. Addunt nonnulli (licet alij doctissimi contrarium sentiant) opinionem astraentem parvitatem materiæ in delectatione venerea esse damnatam in Officio Sanctæ Inquisitionis ex motu Clementis VIII. ita referunt Valdellus, M. Texeda, & Diana; apud Verricelli, in qq. moral. tom. 1. tract. 4. quæst. 16. num. 4. & P. Antonius de Elcobar, in 2. editione Lugdunensi suæ Theolog. Moral. tract. 1. exam. 8. cap. 3. num. 75. ait. [Esse falsam, improbabilem, & temerariam,] & M. Lopez de Texeda, in cōtrov. Theolog. Moral. tom. 1. lib. 2. tract. 3. contro. 13. num. 66. fol. 163. dicit. [Esse omnino relegandam à sana doctrina.] Et Verricelli ubi sup. inquit. [Esse omnino improbabilem, tamper principia intrinseca, quam extrinseca, & esse falsam, temerariam, & scandalosam, & fortè graviore censura dignam.]

PROPOSITIO XII.

Furtum triginta regaliū, v.g. maius peccatum est, quā sodomia,
Vazquez & Iesuita, 1.2.q.71.art.4 in comment. ultimo.

1. K. Hanc propositionem tuctur P. Vazquez, vt conclusionem per legitimam consequētiā deductā ex doctrina Angelici Præceptoris, 1.2. tradita. Vbi hæc duo fundamenta iecit. [Iustitia maior est virtus, quā castitas.] [Peccatum eo est gravius, quo maiori virtuti opponitur.] Primum tradit, quæst. 66. art. 4. in corp. dicens: [Secundum hoc, nempe secundum suam speciem, & simpliciter iustitia inter omnes virtutes morales præcellit.] & infra. [Post Fortitudinem autem ordinatur Temperentia, &c. Scilicet, in cibis, & venereis.] Secundum posuit, quæst. 73. art. 4. vbi inquirens. [Vtrum gravitas peccatorum differat secundum dignitatem virtutum quibus opponuntur? Respondet. [Dicendum, quod virtuti opponitur aliquod peccatum, vno quidem modo principaliter, & directè, & hoc modo oportet, quod maiori virtuti opponatur gravius peccatum.] Ex quibus P. Salas, 1.2. tom. 1. quæst. 73. tract. 13. disp. 5. sect. 3. num. 25. [Quod peccatum, inquit, nobiliori virtuti oppositum gravius sit: præter D. Thom. Caietanum, Conradum, Medinam, Zunameium, & alios Thomistas, docet Scotus,] & hanc regulam [esse in vniversam veram non pauci expositores S. Thomæ affirmant (ait Lorca, 1.2. disp. 19. de peccatis) & omne peccatum quod digniori virtuti opponitur esse gravius in genere moris, & secundum malitiam formalem] sic doctissimus vir. Ex his igitur præmissis: sic discurret P. Vazq. Gravius peccatum est, quod maiori virtuti opponitur: sed furtum opponitur iustitiæ, quæ est maior virtus, sodomia verò castitati, quæ est minor: ergo iuxta principia D. Thomæ, gravius peccatum est furtum quam sodomia. Verba eius sunt. [Eadem ratione dicendum est peccata luxuriæ contra naturam, etiam si magis turpia appareant, & maiori nota iustitiæ digna sint, ex genere tamen suo minora esse quam peccatum furti, quia furtum iustitiæ, illa autem peccata castitati opponuntur.] Hæc ille, quem sequitur celeberrimus Doctor Montefinos Primarius Complutensis, 1.2. tom. 2. quæst. 73. art. 4. disp. 3. vt bene observat Thom. Hurtado, tom. 1. tract. 1. cap. 8. resol. 30.

2. Hoc verò non tollit, furtum leve, quod gravitatem mortalem non attingit, levius esse peccatum sodomia. Nam vt ait

M. Sotus, in 4. dist. 12. quæst. 1. art. 3. §. [Respondetur autem.] [Cum dicimus genere suo insinuamus, quod peccatum minus ex obiecto, potest fieri maius ex circumstantiis, gravius enim est peccatum iniustitiæ, quam intemperantiæ, quia iustitia est præstantior virtus, & tamen peccatum fornicationis gravius est quam furari vnum argenteum.] Hæc ille: cuius discursus æque probat furtum ex suo genere gravius esse peccato sodomix, vt patet ex terminis. Et favent Zumel, Herrera, & alij apud Salas, sup. num. 38. & 39. qui sentiunt necessarium esse asserere sodomiam continere malitiam iniustitiæ, vt defendi possit, esse gravius peccatum furto; quod similiter de fornicatione tuentur. Sed difficile probari poterit iniustitia facta proli, quæ nequæ est, nec fuit, nec esset futura, licet peccatum contra naturam omitteretur. Præterquam quod argumentum Patris Vazq. procedit supponendo cum Theologis communiter in sodomia solum dari malitiam contra temperantiam. Quo posito.

3 Efficax aliud argumentum sumitur ex D. Thoma, 1. 2. q. 73. citata art. 5. Vbi cum statuisset, peccata spiritualia esse graviora, quam carnalia, sic sibi objicit. [Adulterium gravius peccatum est quam furtum, sed furtum pertinet ad avaritiam, quæ est peccatum spirituale; adulterium vero ad luxuriam, quæ est peccatum carnale; ergo peccata carnalia sunt maioris culpæ.] Respondet. [Ad primum dicendum, quod adulterium non solum pertinet ad peccatum luxuriæ, sed etiam ad peccatum iniustitiæ, & quantum ad hoc potest ad avaritiam reduci.] Atqui sodomia solum pertinet ad peccatum luxuriæ; ergo cum tantum sit carnale peccatum, minoris erit culpæ, quam furtum. Ecce in via D. Thomæ non levia sunt fundamenta pro opinione Patris Vazquez.

4 Non inficior contrariam tenere alibi expresse D. Thom. Nam 2. 2. quæst. 154. art. 12. dicit peccatum contra naturam esse maius adulterio, & 3. contra gentes, cap. 122. ait. [Post peccatum homicidij, quo natura humana iam in actu existens destruitur, huiusmodi peccatum videtur secundum locum tenere, quo impeditur generatio humanæ naturæ.] Imò, 2. 2. quæst. 154. art. 3. aperte dicit fornicationem secundum suam speciem, seu ex genere suo, esse gravius peccatum furto. Quia [est, inquit, contra bonum hominis nascituri, & ideo est gravius peccatum, secundum suam speciem, peccatis, quæ sunt contra bona exteriora, sicut est furtum, & alia huiusmodi.] Quæ doctrina non paucis difficilis visa est, nec ab omnibus recepta, vt dicit Lor-

ca, 1. 2. disput. 19. de peccatis, membr. primo, & contrariam supponit M. Sotus ubi supra, recole eius verba, numer. 2. adducta. Iam quo modo cohæreat cum principiis iactis, 1. 2. ubi iustitiam constituit præstantiorem virtutem temperantia in vene-
reis (quod verum non esset, si temperantia includeret iustitiam.) & quomodo, quæst. 73. artic. 5. ad iniustitiam propriam adulteri recurat, ut inde probet illud esse maius peccatum furto? (Quod frustra fieret, si fornicatio simplex gravius furto peccatum eilet) Doctores consule. Vnum ego. Non esse audiendum Thomam Hurtado (iuratum alias Thomam) dum contra D. Thomam, ubi supra 3. contra gentes, ausus est dicere, sodomiam gravius esse peccatum quam homicidium. Sic loquitur, tom. 1. tract. 1. cap. 8. resol. 30. num. 325.

EXTRACTATV DE OPINIONE PROBABILI.

PROPOSITIO I.

QUAMVIS opinio sit falsa, potest quilibet tuta conscientia illam prælicere sequi, propter auctoritatem docentis. Tanne-
rus Iesuita, 2. 2. disput. 5. quæst. 8. dub. 4. num. 99. vers.
[Ex quibus.]

1. R. Lococitato, nec verbum de hac opinione. Verum
questionem exagitat. 1. 2. disput. 2. quæst. 4. dub. 3. num. 33.
ubi cum pluribus alijs existimat, eum, qui iudicat aliorum opi-
nionem improbabilem à principiis intrinsecis, posse nihilomi-
nus ab extrinsecis, propter auctoritatem docentis, iudicare
probabilem, & iuxta illam operari. Quæ doctrina fere com-
munis est inter Doctores, quos citatos sequuntur Angelus Bos-
sius, tom. 1. de conscient. part. 1. §. 22. num. 207. & §. 19. nu-
mer. 170. Pasqualigius in decision. moral. decit. 22. & Verri-
celli in qq. moral. tom. 1. tract. 2. sing. quæst. 5. dicens: [Ex au-
thoritate unius tantum posse quem illam in praxi amplecti,
licet à principiis intrinsecis fallam, & improbabilem existi-
met.]

2. Pro hac opinione militant, quotquot asserunt, confessa-
rium teneri absolvere poenitentem, quotiescunque pro ab-
so-

soluzione fuerit aliorum probatæ autoritatis opinio, etiam si confessarius à principijs intrinsecis fallam iudicaverit. Ita Sotus, in 4. dist. in 18. quæst. 2. artic. 5. ad 5. §. Unde ad argumentum, ubi sic ait: [Quamvis Sacerdos existimet opinionem esse fallam, non tamen inde existimare debet, ubi non licere ipsum absolvere, siquidem propter probabilitatem excusatur ille à culpa.] Hæc ibi, quem ex eodem ordine sequuntur M. Mercatus de contractibus, capit. 15. & M. Candidus, apud Machado infra citandum. Item Diana, 2. part. tractat. 13. resolut. 11. & 3. part. tractat. 3. resolut. 9. Verricelli, in quæst. moral. tom. 1. tractat. 6. lect. 14. num. 93. & Machad. tom. 1. in [discurso practico de probabil. opin. art. 6. & 7. §. 1.] ubi addit. [La persona docta que fuere consultada en algun caso dudoso, puede responder (y muchas vezes conviene, y aun es necesario así) siguiendo opinion agena, aunque el la juzgue por improbable: así lo enienan exprellamente Vazquez, Lelio, Salas, Egidio, Sayro, Navarro, Medina, Lopez, Suarez, Azor, Gutierrez, Enriquez, Layman, Villalobos, Ioannes Santius, Becano, Reginaldo, Sanchez, Candido. Imò, que si el consultante pide que le aconseje conforme a la opinion mas favorable, peca en no hazerlo así, docent Sanchez, Ioanna. Santius, Salas, Diana: el qual dize, que siempre se entiende pedirlo así el consultante.] Hæc Machado.

3 En quot Doctores militent pro sententia Tanneri, cuius vnus autoritas sufficeret ad efficiendam probabilem, iuxta doctrinam doctissimi M. Serra, 1. 2. quæst. 19. artic. 6. fol. mihi 375. ubi ait: [Quamvis vnus solus sit talis opinionis author, si tamen sapiens maximè cognitus, & probatus sit, sufficit ad illam probabilem efficiendam, nisi aliàs constet ab omnibus improbari.] Et cum Vvillielmo idem tradit, ex eodem illustrissimo Prædicatorum Ordine, M. Ioannes Nider. in consolatorio timoratæ conscientie edito Romæ anno 1604. part. 3. cap. 11. §. Tertio patet. in fine, ubi sic. [Item dicit idem, quod frater simplex, vel quilibet homo cum salute potest sequi in consilijs, quamcunque opinionem voluerit, dummodo alicuius magni Doctoris opinionem sequatur.] Sic ille, & merito. Nam vnicum gravem Doctorem constituere opinionem extrinsece probabilem, docent quatuor superviginti Doctores, quos citatos sequitur Verricelli supr. tractat. 2. sing. quæst. 5. & Thomas Hurtado, tom. 1. resolut. moral. tract. 4. cap. 8. resolut. 8. numer. 1018. dicens. [Vnius authoris classici autoritas sat est ad fa-

ciendam opinionem probabilem in praxi sequendam, vt tenent fere omnes.] Et tradit nouissimè M. Acatius de Velasco cum alijs, tom. 2. resol. moral. verbo Opinio, resol. 316. num. 3. dicens: [Muchos Doctores absolutamente, y sin excepcion ninguna desienten, que solo vn Doctor, que aya impresso, es bastante para hazer opinion probable, con tal, que la tal opinion no este abrogada por alguna Ley, o Canon, ni tenga algun error, ni notada por los Superiores, a cuyo cargo esta, ni el Doctor padezca alguna nota en el buen nombre. Y yo siento lo mismo con Sylvestro, y otros.] Et tradunt supraviginti Doctores quos citatos sequitur Machado, tom. 1. discurs. pract. art. 2. §. 1. num. 5. Quibus adde Iosephum Rocassal. in praxi, tom. 2. part. 3. cap. 2. numer. 20. vbi ait. [Si liber sit alicuius Doctoris iunioris, & moderni, debet opinio censeri probabilis, dum non constet reiectam esse a Sede Apostolica tanquam improbabilem.]

4. Sed quid si de mandato Sanctæ Inquisitionis expuncta sit? Respondet Caramuel in Theolog. fundam. part. 1. fol. 17. in Epistola dedicatoria ad Innocetium X. [Scio communi Theologorum iudicio has inhibitiones habere tantum vim opinionis probabilis, aut probabilioris, vt plurimum,] & 2. part. Theol. fund. fol. 3. num. 12. [Quando liber, inquit, vel sententia interdicitur, non alleritur esse improbabilis, sed iussa manere in gradu probabilitatis, in qua antea erat ob bonum publicum, vel privatam, nec dictari, nec defendi præcipitur.] Et audacius, 1. part. Theol. fundam. num. 182. & 259. & 283. totis viribus suadere contendit. [Quod non datur in mando visibilis autoritas condemnandi opiniones probabiles.] Verum eiusmodi positiones non bene audiunt apud Theologos. Et contra vltimam acriter insurgit ex doctissima Dominicanorum Familia M. Ioannes Martinez de Prado in Academia Complutensi Vespertina D. Thomæ Cathedræ dignissimus Moderator, tom. 2. Theolog. moral. cap. 33. in appendice contra Caramuelem, quæst. 2. §. 3. num. 22. vbi distinguens probabilitatem intrinsecam ab extrinseca, quæ ex autoritate docentis desumitur; Caramuelis positionem de prima probabilitate verissimam putat, de secunda verò falsissimam esse demonstrat. Verba eius sunt: [Si ergo opinio sit intrinsecè probabilis, sicut nulla humana autoritate fieri potest, quod bonum sit malum, & quod lux sint tenebræ: ita nec fieri potest, quod probabile sit improbabile. Quando autem probabilitas est extrinseca, & apparens, quam-

visper accidensdeservire possit, vt operantes, & errantes invincibiliter excusentur à peccato; tamen per se loquendo, ad Papam primario, & authoritative, & ad dominos Cardinales, & supremos fidei iudices pertinet declarare, quid tenendum ad fidei, & morum integritatem, & quid operandum. Et hac via videmus innumeras propositiones antiquitus existimatas probabiles, hodie declaratas improbabilis.] Hactenus M. Prado. Verum cum opinio intrinsece probabilis possit in re esse falsa, videat Martinez, quo modo potestatem id declarandi neget Pontifici.

5 Ex quibus fit non esse audiendum Caietanum, tom. 2. opuscul. tractat. 6. cap. 2. vbi sententiæ Caramuelis fundamenta iecit, sic enim, inquit. [Summi Pontificis iudicio promissa est omnis veritas de necessarijs ad salutem fidelium, & non omnis veritas naturaliter scibilis, aut moralis, (& infra:) Et propter hæc sicut in his, quæ sunt fidei, Summi Pontificis auctoritas omnibus præest rationibus; ita in his scibilibus supra tam ipsum, quam quemcunque alium iudicem, ratio naturali lumine roborata locum obtinet; contra quam sola authoris naturæ auctoritas statuere, aut decidere aliquid potest.] Hæc Caietanus. Quem omnes reprehendunt. Videatur M. Ambrosius Catharinus in Annotationibus, lib. 6. fol. 562. vbi adducis Caietani verbis, illum carpit, dicens: [Quo in loco pernitiolæ errat.]

6 Cæterum circa electionē opinionis, vide Angelicum Præceptorem, Quodlib. 8. artic. 13. Vbi hanc strictissimam reperies. [Illud, inquit, quod agitur contra legem semper est malum, nec excusatur per hoc quod est secundum conscientiam, &c. Dicendum ergo est, quod quando sunt duæ opiniones contrariæ de eodem, oportet esse alteram veram, & alteram falsam. Aut ergo ille, qui facit contra opinionem Magistrorum, utpote habendo plures præbendas, facit contra veram opinionem, & sic cum faciat contra legem Dei, non excusatur à peccato, quavis non faciat contra conscientiam.] Hæc Div. Thom. Quæ si vera, vt sonant: vix operantibus ex opinione, etiam probabiliori, imò, & moraliter certa, ni securiorem semper eligant, in quane materiale quidem peccatum esse possit. Exponendus ergo est. Nam vt ipse ait in fine articuli. [Si ex contrarijs opinionibus in nullam dubitationem inducitur, non committit se discrimini, nec peccat.] Et tamen evidentissimum est, contingere posse, quod licet non dubitet, faciat re ipsa contra ver-

ram opinionem, & sic contra legem Dei. Ergo si excusatur à peccato, vt plane fatetur Angelicus Doctor, ideo est quia non facit contra conscientiam. Et sane, quòd ad peccandū formaliter non sufficiat, agere contra legem Dei, quando non agitur cōtra conscientia, non solum est omnium Theologorum sentētia, sed expressa ipsius D. Thom. in eodem Quodlib. 8. art. 15. vbi sic ait. [Error autē conscientie quandoque habet vim absolvendi, seu excusandi, quando scilicet procedit ex ignorantia eius, quòd quis scire non potest, vel scire non tenetur. Et in tali casu quamvis factum de se sit mortale, tamen intendens peccare venialiter, peccaret venialiter,] & infra. [Quando verò error conscientie non habet vim absolvendi, vel excusandi est, quando scilicet ipse error peccatum est, vt cum procedit ex ignorantia eius quòd quis scire tenetur, & potest.] Hæc ibi, & in 2. sentent. distinet. 22. quæst. 2. art. 2. in corp. §. [His ergo vilis,] & de veritate, q. 17. art. 3. & 4. Et suam mentem magis explicitam tradiderat, Quodlib. 3. art. 10. per ea enim, quæ ibi scripsit, plane intelliguntur, quæ postea in Quodlib. 8. art. 13. supra citato. Verba eius sunt. [Qui ergo assentit opinioni alicuius Magistri (attende) cōtra manifestum Scripturæ testimonium, siue contra id, quod publice tenetur secundum Ecclesiæ autoritatem, non potest ab erroris vitio excusari.] Quid clarius? Ergo si hæc non concurrant, excusabitur à vitio erroris; quia in tali casu, ignorantia invincibilis erit, quam à peccato excusare, fide sanctum est. Videatur ipse D. Thomas, 1. 2. quæst. 74. art. 5. & quæst. 76. art. 3. vnde M. Bart. Fumus, in Armilla, verb. Opinio, num. 1. [Si non appareat opiniones esse contra bonos mores, neque contra determinationem Ecclesiæ, neque contra Sacram Scripturam, & sequitur aliquis tales opiniones credens benefacere, & sine pertinacia, non peccat; etiam si tales opiniones essent falsæ, imò hæreticæ, sed non manifeste. Vnde nunc multa sunt hæretica condemnata, quæ antea sine peccato poterant teneri, secundum D. Thom. 1. part. q. 32. art. 6. quia manifestus error non erat.] Hæc Fumus.

7 Qua propter M. Bartholomæus de Ledesma, in summario edito Salmanticæ anno 1585. tract. de Pœnit. vbi de confess. diff. 14. §. Tertia concl. [Aliquando, inquit, propter ignorantiam invincibilem, quam quis habet, sequi potest opinionem, quæ tamen revera est contra ius naturale, & divinum, nam quæcumque sunt duæ opiniones contradictoriæ de eodem, alteram

ram veram, alteram autem falsam esse oportet, quia tunc non liquido constat; qui eiusmodi opinionem sequitur, excusatur propter ignorantiam illam,] & M. Ioannes Martinez de Prado vbi sup. [Quando autem probabilitas est extrinseca, & apparens, quamvis per accidens deservire posset, ut operantes, & errantes invincibiliter excusentur à peccato, &c.] & tom. 1. cap. 1. quæst. 4. §. 3. num. 12. [Inter duas opiniones, æque probabiles, licet eligere minus tutam; nam in practica habet certitudinē moralem, quod recte operetur, quia quæsitā veritate quantum potuit, si in re erret, invincibiliter ignorat, & actus est formaliter bonus.] Quibus consonat M. Martinus de Ledesma, in 2. 4. edita Conimbricæ anno 1560. quæst. 8. art. 4. fol. 68. [Ideo dico prius, quod probabile est, sed parum, quod solum circumstantiæ mutantes speciem sunt confitendæ, quia hoc communiter dicunt Theologi, ut Sanctus Thom. Bonav. & alij. Et ideo, vel hoc est verum, vel qui hanc sequuntur opinionem excusantur ignorantia invincibili.] Hæc ille. Sed miror dixisse parum probabilem opinionem D. Thom. & D. Bonav.

8 Denique M. Ioannes Nider. vbi supra citatus in consolatorio timorate conscientie, p. 3. cap. 11. adductis verbis D. Thom. ex Quodlib. 8. art. 13. (quando sunt duæ opiniones contrariæ de eodem, &c.) sic ait. [Hæc verba Sancti Thomæ non possunt intelligi, nisi de illis vbi manifeste patet ex Scriptura, vel Ecclesiæ determinatione, quod sit contra legem Dei, & non de illis intelligit, vbi illud non apparet, sicut se ipsum declarare videtur Quodlib. 3. art. 10. alias enim sibi contradiceret in eodem libro, quod non est credendum. Ex quibus sequi videtur, quod non oportet semper tutiorem opinionem eligere, de necessitate salutis, sed sufficit tutam eligere,] & infra, §. Tertio patet in fine. [Idem item Vvillhel. in materia de decimis recitans duas opiniones dicit, quod illa prima opinio, scilicet quod antiquas decimas sine peccato in feudis retinere possunt laici, & quod ad hæredes transeant, benignior est, & ideo magis amplectenda: Item reperi in libris veteribus Ordinis nostri Predicatorum responsa plura, quæ data esse videntur à Domino Alberto, quæ idem sonant, &c. (& cap. 13. §. 4. patet.) Concludendum est ex prædictis omnibus quod probabilis certitudo sufficit in moralibus, ut non exponat se quis periculo.] Hactenus M. Ioannes Nider. Quibus, & mentem D. Thom. exponit, & ab obligatione eligendi tutiorem opinionem excusat: Quæ est communis Theologorum sententia, quando opinio minus tuta est probabilior, ut bene do-

cet M. Ioannes Martinez de Prado sup. tom. 1. cap. 1. quæst. 4. §. 2. num. 6. ibi: [Dico secundo, quando opinio minus tuta est probabiliior hic, & nunc omnibus attentis, licite eam sequimur, & non tenemur sequi tutiorem. Ita Sylvester, Corduba, & iam communiter authores, docuit eam S. Antonin. 1. part. tit. 3. cap. 10. §. 10. reg. 6.] sic Prado. Qui multis probat D. Thomam, pluribus in locis amplexatum fuisse opiniones, quæ securiores non sunt.

9 Sed restat gravior difficultas. An liceat eligere in operando opinionem probabilem minus tutam, relicta probabiliiori, & magis tuta? Audiamus discipulos Div. Thomæ. M. Thomas Vilar, Ordinis Prædicatorum, in sum. contraversiarum, in 1. 2. D. Thom. tract. posteriori de conscientia, 4. part. §. 6. inquirens. [Vtrum ex duabus opinionibus quis probabilē, probabiliiori relicta, sequi possit?] Respondet. [Partem affirmativam teneo cum Medina, Lorca, Martinez, Cornejo, Montefino, & pluribus alijs.] & infra: [Dices esse quidem recte rationi conforme, tamen quia opinio probabiliior est conformior, & securior, eam sequi obligamur. Contra, inquit Medina, quia nemo ad id, quod melius, & perfectius est obligatur.] M. Bartholomæus de Ledesma, ubi supra de Pœnit. Sacram. diff. 14. concl. 5. [Hæc conclusio est contra Adrianum, quæst. 5. de confess. dub. 7. ubi dicit, quod quis tenetur sequi tutiorem opinionem, & contrariam, etiam probabilem, ommittere. Sed nihilominus nostra conclusio est verissima, & probatur tum ex usu vniuersali omnium, qui sic habent in practica; tum quia si est probabilis, habet pro se graves authores, vrgentesque rationes.]

10 M. Acatus de Velasco, Episcopus Oriolensis, tom. 2. verbo [Opinion probable,] resol. 3 16. num. 7. [Digo lo primero, la mas comun, y recibida opinion de los Doctores es, ser licito, y seguro en conciencia seguir la opinion probable, aunque sea dexando la mas probable. La primera parte se prueba, porque en siendo opinion probable, es conforme a razon, &c. La segunda parte se prueba, porque no ay obligacion de hazer siempre lo mejor, &c. Además, que sino fuera cosa licita, y segura, el seguir la opinion probable, dexando la mas probable, y mas segura; sin duda ne pecarian los Doctores, y Maestros que enseñan opiniones probables por la parte menos segura, porque davan ocasion para pecar a los que usan dellas, y es muy ageno de equidad, y razon condenar en esta parte a tantos varones doctos, y pios, que enseñaron opiniones probables, dexando

do las mas probables, y seguras. Pruebase tambien, porque vemos que los Sumos Pontifices en las cosas de la Iglesia, que no están determinadas, y definidas, sino de baxo de opinion de Doctores, siguen sus opiniones probables, y no siempre las mas probables, y mas seguras, &c. Y aunque parece que Cayetano niega esta opinion, quando dize, in sum. verb. Opinio. [In operandis nisi tutiorem partem eligendo, non licet opinionem cuiusque sumere.] Pero en realidad de verdad no habla Cayetano en este lugar de opinion probable, sino de qualquiera opinion, aunque no sea probable; lo qual es manifesto, &c. De Sylvestro dicen tambien algunos Doctores, que tuvo la opinion contraria; pero se engañaron,] & num. 10. in fine. [La sobredicha opinion la tienen muchos, y graves Doctores,] & in margine citat M. Bannez, 2. 2. quæst. 10. artic. 1. M. Candidum, dilq. 3. art. 20. dub. 1. M. Medinam, 1. 2. quæst. 19. art. 6. M. Ledesman, in sum. tom. 2. tract. 8. c. 22. & alios. Citat etiam M. Ioannem Martinez de Prado, tom. 1. cap. 1. de conscientia, quæst. 3. §. 3. num. 17. ubi ait. [Dico ergo 2. sæpe in praxi licitum est sequi opinionem minus probabilem relicta probabiliori. Hanc conclusionem non solum tenent authores primæ, & secundæ sententiæ, sed etiam ex Doctoribus nostræ, Caietanus, Soto, & Navarrus, nec reperio, qui eam neget expresse, & ideo merito dici potest omnium communis.] Verum hunc authorem ego non referam quia, num. 18. sequenti, inquit, [perse loquendo non licere sequi opinionem minus probabilem, & minus tutam.] Quare potius stat pro contraria. Militat verò pro nostra M. Ioannes Nider. ubi sup. part. 3. cap. 11. §. 3. Vbi inquit patere [ex antiquis satis, tam Theologis, quam iurisperitis, & autoritatibus modernorum Theologorum famosorum.]

11 Idem tenet M. Barnabas Gallego ex eadem Prædicatorum Familia, in tractatu de conscientia edito Matriti anno 1648. ubi de conscientia probabili, dub. 1. sic ait. [Inquirimus in præsentia, utrum sit licitum, relicta opinione probabiliori, & magis tuta, sequi opinionem probabilem, & minus tutam? In hac igitur re est prima sententia, quæ dicit non esse licitum, &c. Secunda sententia, quæ ut longe probabilior mihi magis placeat, (& pro nostra resolutione habenda est) docet licitum esse sequi in praxi opinionem minus probabilem, & minus tutam, dummodo sit practicè probabilis, relicta probabiliori, & tutiori, &c. Hæc igitur secunda sententia communior est inter Thomistas. Eam docent Bartholomæus de Medina, 1. 2. quæst. 19.

art. 6. dub. ante penultimo, Dominicus Bannez, 2. 2. quæst. 10. art. 1. corollario penultimo, Petrus de Ledefma, in sum. tom. 2. tract. 8. cap. 22. diff. 2. circa vndecimam conclusionem, Gregorius Martinez, in 1. 2. quæst. 19. art. 6. dub. 6. Didacus Alvarez, 1. 2. q. 19. disp. 80. Ludovicus Lopez, 1. part. instruct. cap. 120. & 287. Vincentius Candidus, tom. 1. disquil. 3. art. 20. Petrus de Lorca, 1. 2. tract. 1. disp. 39. membr. 2. Ludovicus Montelinos, 1. 2. disp. 29. quæst. 5. §. 3. Petrus Cornejo, tom. 1. tract. 8. disp. 3. dub. 6. Petrus de Aragon, 2. 2. quæst. 63. art. 4. dub. penultimo, & ibi Michael Salon, contr. 2. concl. 4. Ioannes Malderus Episcopus, 1. 2. quæst. 19. art. 5. disp. 68. Marcus Serra, 1. 2. quæst. 19. art. 6. dub. 4. Qui etiam conatur explicare Caietanum, & Sylvestrum primam sententiam non docuisse. Hanc sententiam communio-rem inter Thomistas sequuntur alij plures authores. Hi sunt Suarez, Valentia, Vazquez, Azor, Thomas Sanchez, Ioannes Sanchez, Bonacina, Salas, Nicolans Valdellus, Petrus de Navarra, Layman, Sayro, Granado, Filiutius, Balseus, Navarrus, Bezanus, Lessus, Enriquez, Reginaldus, Ludovicus de la Cruz, Balthus Ponce, Villalobos, Ludovicus de Torres, Ioannes de Lugo, Santarellus, Diana, Nicolaus Garcia, Barbosa, Portel, Machado, Tannerus, Castro Palao, Franciscus de Lugo, & alij. Hactenus M. Barbabas Gallego, adducens loca, vbi prædicti authores hanc opinionem tuentur, quæ brevitatis causa lubens omitto. Quos sequitur ex eodem ordine Illust. Archiepisc. Hispal. Fr. Petrus de Tapia, in doctissima Catena Morali, lib. 1. quæst. 8. art. 12. dicens. [Opinio etiam minus probabilis, dum tamen sit probabilis practice, potest eligi tuta conscientia, relicta probabiliori, & tutiori; ita Medina, Bañez, Ledefma, & alij plures.]

12 Non inficior difficilem esse mentem D. Thomæ in hac questione, nam in Quodlib. 8. citato, art. 13. asserit; qui habet certitudinem; v.g. quod verè liceat habere plures præbendas. [Sed tamen in quamdam dubitationem inducitur ex contrarietate opinionum, si manente tali dubio, plures præbendas habet, periculose committit, & sic proculdubio peccat, ut pote magis amans beneficium temporale, quam propriam salutem.] Hæc sane difficilissima sunt; nam si cum certitudine de honestate componitur dubitatio sufficiens ad peccatum lethale, quomodo excludetur ab opinione, etiam probabiliori, si minus tuta? Quando inquam opinioni minus tute, licet probabiliori, formido defecit? Aque ergo arietant electionem probabilioris, ac minus probabilis. Exponendus ergo est D. Thomas de dubitatione pra-

ctica. Nam vt ait M. Bartholomæus de Ledesma, tract. de Pœnit. vbi de confess. dist. 14. [Stante dubio speculativo de alicuius sententiæ veritate, poterit nihilominus sic dubitans, in practica non tantum illa vti, verum etiam certus esse, quòd illam sequendo beneficiat.] Et M. Prado vbi sup. cap. 1. quæst. 4. §. 3. num. 12. [Inter duas opiniones æque probabiles licet eligere minustutam, nam qui vnam eligit habet certitudinem moralem, quòd rectè operetur.] Et Illustrissimus, ac Reverendissimus M. Dida-
 cus Alvarez, Archiepiscopus Tracensis, in 1.2. quæst. 19. art. 6. disput. 89. num. 13. ad 4. [Respondetur sufficere, quod homo se applicet ad operandum per cognitionem certam practicè, qualis est illa, quæ habetur per opinionem practicè probabilem; nec est necessarium sequi regulam certissimam.] Vt omitam, M. Ioannem Nider. vbi sup. cap. 13. §. [Quarto patet,] plane asserere. [Quòd probabilis certitudo sufficit in moralibus, vt non exponat e quis periculo.] Quòd tradit etiam Antonius Perez, cert. 10. Schol. cap. 2. dicens: sufficere iudicium opinativum cum formidine sine vllò iudicio certo, vt homo rectè operetur. [Aliàs, inquit, nullus esset scrupulorum finis, nec terminus.] Cui assentitur Illustr. Archiepiscop. Hisp. vbi infra, art. 12. & Diana, part. 4. tract. 3. resol. 1. & ante illos Petrus de Ledesma de Matrim. q. 45. art. 1. in fine: Quia vt ait M. Petrus de Tapia loco citato, ad rectè operandum solum requireretur, quod quis retineat dictamen: [scilicet: eligere, quam voluerit opinionem, quam vis hoc iudicium non sit sine formidine.] Itaque D. Thom. vbi supra solum intèdit, peccare illum, qui peccati dubius, seu cum dubia conscientia operatur. Vt aduertit Illustr. Archiepiscop. Hispal. Fr. Petrus de Tapia, in Catena Morali, lib. 1. quæst. 8. art. 10. quia vt ait M. Petrus de Ledesma de Matrim. quæst. 45. art. 1. fol. 145. [Conscientia dubia dicitur, quando hic, & nunc maneo anceps, & dubius, an sit licitum, vel non,] & infra. [Qui enim dubitat non assentitur alicui parti.] Hæc autem non reperitur saltem in eo, qui certo indicat opinionem esse probabilem, & tutam; ac proinde nullum esse peccatum: nam si certum iudicium est, revera dubium non est, vt ex terminis patet, & ideo verissimè concludit D. Thom. vbi sup. Quòd lib. 8. art. 13. [Aut ex contrarijs opinionibus in nullam dubitationem adducitur, & sic non committit se discrimini; nec peccat.] Omitto, quòd, vt exponit M. Medina, 1.2. quæst. 19. art. 6. concl. 1. D. Thom. solum contendit, eum qui propter varietatem opinionum dubitat de probabilitate suæ opinionis, non posse suam opinionem sequi; secus

vero qui indicat esse probabilem. Videatur Vazquez, 1. 2. disput. 62. cap. 5. & 9. & Salas, 1. 2. tom. 1. tract. 8. disp. vnica. sect. 4. & sect. 16. num. 144. vbi cum pluribus tradit sufficere quod probabiliter iudicet esse probabilem, & quod liceat sequi opinionem probabilem.

PROPOSITIO II.

Regis consiliarij in imponendis tributis non tenentur eligere probabilior opinionem, sufficit probabilem eligant. Sanchez Iesuita, tom. 1. sum. lib. 1. cap. 9. num. 47. & subdit possunt iusta tributa non solvere. Idem Sanchez, lib. 6. cap. 3. num. 7. Expende quot lites hæc secunda sententia pariat.

I R. Pro sententia prima de electione opinionis probabilis, relicta probabiliori, plures militant, & quidem doctissimi. Ex Ordine Prædicatorum M. Petrus de Ledesma, tom. 2. sum. tract. 8. cap. 22. disp. 2. num. 746. M. Medina, 1. 2. quæst. 19. art. 6. M. Serra, 2. 2. quæst. 67. art. 3. fol. mihi 307. M. Ioannes de la Cruz in direct. de conscientia probabili, dub. 19. & M. Alvarez, 1. 2. disp. 80. num. 9. & 12. Sotus, Gallo, & Mantius, apud Salas, 1. 2. tract. 8. disp. vnica, sect. 12. num. 118. Quibus adde M. Acatum de Velasco, tom. 2. resol. moral. verb. Opinio, resol. 316. & 320. num. 2. vbi ait. [En todas las materias, y en qualquiera negocio, aunque sea de grande importancia, siguiendo opinion probable, aunque sea menos segura, se obra con toda seguridad de conciencia.] Et in terminis tumentur plures, apud Dianam, 1. part. tract. 3. de Parlamento, resol. 20. vbi sic. [Vtrum Ministri Regij quo ad iustitiam tributorum teneantur sequi opinionem probabilior, probabili relecta?] Et postquam pro parte affirmativa adduxerat P. Tannerum, P. Vazquez, P. Filliutium, P. Reginaldum, P. Valentiam, & Beccanum. [Præter illos, inquit, quos citant, & sequuntur Thomas Sanchez, & Bonacina, vbi infra] subnequit. [Sed opinio contraria videtur etiam mihi probabilis, sicut visa est Sanchez, & Bonacina, & præter sex classicos Doctores, quos ipsi citant, tenent etiam hanc sententiam Doctus lurisconsultus Morla, & ex Theologis Lorca, Martinez, Alvarez, Hieronymus de Ruia, &c. & in terminis Petrus de Navarra.] Hucusque Diana. Idem tenet M. Barnabas Gallego, tract. de conscientia probabili, circa Regem, dub. 19. vbi ait. [Si inquiras vtrum Rex in imponendis tributis sequi possit opinionem probabilem? Respondeo affirmativè, quia non debet esse peioris

con-

conditionis, quam reliqui, qui possunt iuxta probabilem opinionem operari,] & pro hac opinione stare debent omnes qui asserunt iudicem in iudicando sequi posse opinionem probabilem, quæ versatur circa ius, relicta probabiliori: quod tenent apud Dianam, part. 1. tract. 2. resol. 60. quinque super viginti Doctores; inter quos M. Texeda, M. Samuelius, Caspensis, Petrus à Sancto Iosepho, Possentias, Ioannes de Soria, Martinus de S. Ioseph. Cutellius, Cornejo, Machado, Guarzinus, Larrea, Pasqualigius, Medina, & Salas, dicens esse communem Theologorum. Denique sententiam istam, quæ attribuitur ab Anonymo Patri Sanchez, tenent, apud illum, Sayrus, Salon, Aragon, & alij, & ipse dicit esse probabilem, licet contrariam sequatur.

2. Secunda verò propositio falsissime ei affigitur: ipse enim non docet subditos posse iusta tributa non solvere, nec de hoc disputat loco citato, sed doctrinam generalem, circa obedientiam superioribus debitam tradit, his verbis. [Dicendum est (inquit num. 6.) quamvis subditus iudicet probabiliter, esse malum, quod superior precipit, teneri ipsum obedire, &c.] Hanc verò conclusionem sic limitat, numer. 7. citato: [Secus tamen esset si daretur opinio probabilis dicens in aliquo casu non teneri subditum obedire superiori, tunc enim credens eam opinionem esse probabilem, non tenetur obedire, licet posset; quia potest alterutram opinionem tuto sequi.] Hæc Sanchez, & alij communiter. Vide illum, lib. 6. citato, cap. 4. num. 62. & in consilijs, lib. 2. cap. 4. dub. 1. num. 8. & 9. ubi defraudare, & non solvere iusta tributa, prorsus illicitum putat.

3. Pro hac tamen opinione ei falso imputata gravissimi Doctores sunt, Angelus, Navarrus, Beja, Duardus, & alij, quibus citatis, dicit cum Bonacina esse probabilem Diana, 1. part. tract. 10. resol. 19. Item Sayrus, Faraonius, Ioannes Santius, & alij, apud Bossum, part. 1. §. 24. num. 290. & 296. cui tanquam probabili ipse subscribit. Et quando tributa sunt probabiliter tantum iusta; eam defendit ex Dominicana Familia, M. Barnabas Gallego cum alijs, quos citat de conscientia probabili circa Regem, dub. 19. ubi ait. [Pro hac opinione stare S. Antoninum, & Ludovicum Lopez, & ei favere Caietanum, Sylvestrum, & Armillam.] Verum P. Thom. Sanchez tam longe ab illa est, ut ultra morem, censura nota afficere videatur: vide illum in consilijs num. 8. citato, ubi sic ait. [Tributa iusta tenetur quisque in conscientia solvere, ante omnem Iudicis sententiam, patet ex illo ad

Rom. 13. *Cui tributum, tributum.* Hæc sententia est adeo certa, vt oppositum appellet errorem Castrus, vbi infra.] Hæc Sanchez. Vbi nam lites ex eius doctrina? Cecidisti causa.

4 Sed ne omittas videre summam auream eruditissimi P. Sa, verb. Gabella, n. 6. Vbi sic scribit. [Gabellam defraudare, & non restituere, non esse mortale docti viri asserunt, Tabiena, verb. Pedagium 6. Navarro, cap. 23. num. 60. videtur Caietan. verb. Vectigal. cap. 2. Aragon 2. 2. quæst. 62. art. 3. Enric. quodlib. 3. quæst. 22. Beja casu 1. 20. Ego id in totum non ausim affirmare. Sed neque eos tamen, qui fraudarunt, ad restitutionem obligarem. In tanto enim dubio, ob gravium Doctorum opinionem, melior est conditio possidentis. Dicunt enim quidam vix ullam gabellam esse iustam. Caietanus, vectigal. cap. 3. Alij omnes fere dubias esse. Fumus, verb. Gabella, num. 16.] Sic ille ex præcatis, quæ sunt valde notanda.

5 Vide etiam, si placet, per doctum Thomam Hurtado, tom. 2. variar. tract. 8. cap. 1. resol. 9. num. 175. & 198. Vbi ex Thomistarum doctrina, collatis locis, totus est in probando gabellas iustas non deberi in conscientia, si ab exactoribus non petantur. [Sententia, inquit, quæ asserit non teneri conscientia quis solvere gabellas etiam iustas, nisi ab exactore per se, vel per suos Ministros exigantur (etiam si occulte, & secreto trasvehat merces, & eas vendat) valde probabilis est. Sic tenent Soto, Bannez, &c. idem tenet Tabiena, &c. vnde satis bene Martinus de Ledesma, 2. part. 4. quæst. 18. art. 3. concl. 3. pag. 259. sic dicit: Gabella, vt nunc solvitur communiter, scilicet petita à Publicano, & non aliàs, est tributum honestum, & moderatum, & tenentur ciues solvere, &c. Adde etiam D. Thomam, 2. 2. quæst. 87. art. 1. ad 5. vbi loquens de decimis idem clare docet, quid quid dicat Suarez de Relig. tom. 1. lib. 1. cap. 37. num. 2. D. Thomam sequitur ibi Cuietan.] Hactenus Hurtado. Verum M. Corradus, tom. 1. Resp. quæst. 136. dicit hanc sententiam esse contra D. Thom. Et tamen partim favet Illustr. ac Reu. M. Tapia, Arch. Hispal. in sua doctissima Catena moral. lib. 4. de legib. quæst. 11. art. 13. vbi sic. [Dicendum est non posse tributarios fraude, aut dolo occultare tributa iusta; quamvis eorum solutio non obliget, nisi petantur, iuxta dicta articulo præcedenti, quod si fraudaverint, tenentur ad restitutionem.] Videatur Thom.

Sanchez, in opusc. tom. 1. lib. 2. cap. 3.
dub. 10. num. 11.

EXTRACTATV

DE FIDE.

PROPOSITIO I.

FIDES explicita de Myſterijs Incarnationis, & Trinitatis non eſt medium neceſſarium ad ſalutem. Layman Jeſuita in Theol. morali, tom. 2. tract. 1. cap. 8. num. 5.

1 R. Duo notabilia præmittit Layman. Primum: Duobus modis dici aliquid neceſſarium ad ſalutem; & neceſſitate medi; & neceſſitate præcepti. Secundum: Ab eo, quod neceſſitate medi; eſt neceſſarium, nullam excuſare ignorantiam, nullam impotentiam: ſecus ab eo, quod neceſſitate tantum præcepti. Quibus ſuppoſitis, ſtatuit vt omnino certum, fidem explicitam de prædictis myſterijs neceſſariam eſſe ad ſalutem neceſſitate præcepti; putat vero probabile, non eſſe neceſſariam neceſſitate medi;. Verba eius ſunt. [Contraria tamen ſententia, quod explicita fides de Sanctiſſima Trinitate, & Incarnatione Chriſti, neque poſt factam Evangelij promulgationem, neceſſaria ſit neceſſitate medi;, ſeu ad veram iuſtificationem, ſeu ad gloriam æternam conſequendam, non minus probabiliter, & facile defendi poſſe videtur.] Hæc ille plures citans.

2 Hanc opinionem tenet M. Sotus, in 4. diſt. 5. quæſt. vnica, art. 2. dub. vltim. poſt. 3. conclud. 6. Ad hæc. Vbi ſic ait. [Fides explicita, quam prima concludio (nimirum de Myſterijs Incarnationis, & Trinitatis) aſſerit eſſe neceſſariam, certe non aliter eſt neceſſaria, quàm ſicut Baptiſmus, neceſſitate præcepti, & finis ad obtinendam indulgentiæ gratiam: quare qui per ignorantiam ab illo præcepto excuſantur, nullam habent eiſdem fidei neceſſitatem,] & infra. [Concludimus ſalva centura doctorum iudicantium, quod qui ignorantia invincibili Evangelij laborant, ſine fide explicita, per ſolam implicitam, quemadmodum gratiam, ita, & gloriam obtinere poſſunt.] Hactenus Sotus, quem ſequitur M. Serra, 2. 2. quæſt. 2. art. 7. vbi ſic. [Secunda ſententia eſt negans, fidem explicitam Chriſti ita eſſe de neceſſitate ſalutis, vt ne illa nullus poſſit, ſalutem primam, aut ſecundam, nempe gratiam, & gloriam conſequi. Hanc tenet M. Soto, diſt. 5. quæſt. vnica, art. 2. dub. vltim.] Et infra. Dicendum

est secundo; etiam nunc post Christi aduentum, & publicationem Evangelij, posse aliquos salvari, & tam primam, quam secundam salutem consequi, absque fide Christi explicita,] & in fine articuli. [Circa articulum octavum, id solum advertendū; idem esse de fide explicita Trinitatis dicendum, ac de fide explicita Incarnationis Christi.] Hæc ibi.

3 Et quod hæc sententia sit Mag. Soti, & quod valde probabilis sit, tradit doctissimus M. Dominicus Bannez, 2. 2. quæst. 2. art. 8. §. [Quæritur denique,] concl. 4. [Non est, inquit, hæresis, nec temerarium, aut scandalosum asserere, quod possit aliquis modo assequi vitam æternam, sine fide explicita Christi, &c. Hanc ponimus contra Canum ubi supra: quia oppositam sententiam tenet Sotus, in 4. dist. 5. quæst. unica, art. 2. dubit. vltim. ubi constituit sex argumenta satis probabilia, & certe hoc videtur valde probabile,] & absolute amplectitur M. Bartholomæus de Medina in instructione confess. lib. 1. cap. 14. §. 2. ibi. [Algunos dicen, que para que vno se justifique, y se salve, es necesaria fe explicita de los Misterios de nuestra redempcion, y que si no la tiene, no se salvará. Mas este es vn rigor muy grande, porque el que ha estado en parte donde no ha podido tenerla, no se podrá salvar. La verdadera opinion es, que sea de precepto divino, &c. mas en algunos casos se podrá el hombre salvar con la fe implicita sola; como si vno estuviere allá en las montañas, donde no ay Predicadores, que enseñen la fe de Christo, este se podrá salvar, si implicitamente cree aquello que tiene la Santa Madre Iglesia.] Cui accedit Petrus de Ledesma, in sum. 2. part. tract. 1. concl. 4. cap. 2. dicens: [En algun caso extraordinario se puede vno salvar, sin conocer expresamente el Misterio de la Santissima Trinidad.] Eandem sententiam ex eodem inclyto Prædicatorum Sodalitio tuetur M. Ioannes de la Cruz, in direct. 1. part. præcept. 1. art. 1. num. 4. ubi ait. [Quarto sequitur, quod licet detur ignorantia invincibilis articulorum fidei in his, qui nec docentur in Ecclesia à Parochis, nec domi à parentibus. Et si isti morentur tunc, salventur cum fide mysteriorum primæ conclusionis.] Quæ autem sint mysteria primæ conclusionis? Accipe ex ipso. [Prima conclusio: quæ sint adultis in omni statu credenda explicitè, & distinctè? Declaratur statim, dum subditur: accedentem ad Deum oportet credere, quia est, & quod inquirantibus se remunerator sit.] Hæc ille. Ex quibus patet cum Sodalibus sentire, fidem explicitam Mysteriorum Trinitatis, & Incarnationis, non esse necessariam ad salutem, necessitate mediæ.

4. Hanc opinionem amplectuntur Richardus, Michael de Medina, Willalobos, & alij. Item Sectus, Gabriel, Corduba, & Vega, quos citat Suarez de Fide, disput. 12. sect. 4. num. 10. dicens: [Videri consentaneam antiquis Theologis Hugoni, Victorino, Alensi, & Alberto,] & sequitur R. P. Delgadillo, tom. de Poenit. cap. 8. dub. 7. num. 23. & dicunt esse probabilem Diana, 3. part. tract. 5. resol. 46. & Layman ubi supra, apud quem plures ex citatis, tenentque alij duodecim sapientissimi Magistri, quos citatos sequitur Leander, in Decalog. tom. 6. part. 1. tract. 2. de Fide, disp. 2. quæst. 13. fol. 9. Et quidem merito, nam alias, ut bene cum Layman ponderat M. Serra, turdis à nativitate, si læthali semel inficerentur, foret impossibilis salus, utpote quibus prædicta Trinitatis, & Incarnationis Mysteria proponi explicite nequirent.

5. Non me latet M. Sotum, Serram, Medinam, & sequaces contra suum, & omnium Magistrum D. Thomam, hanc tenuisse sententiam, quia oppositam apertè tradit de veritate, quæst. 14. de Fide, art. 1. ubi sic. [Tempore gratiæ omnes maiores, & minores de Trinitate, & Redemptione tenentur explicitam fidem habere.] Et ut non maneret ratio vlla dubitandi loquutum de necessitate medi, & non solius præcepti, sibi obicit; ex prædicta conclusione videri sequi magnum inconueniens. [Possibile enim est aliquem nutriri in sylvis, & talis non potest explicite aliquid de fide cognoscere (attende) & sic erit aliquis homo, qui de necessitate damnabitur.] Respondet. [Ad primum dicendum, quod non sequitur inconueniens, posito quod quilibet teneatur aliquid explicite credere, si in sylvis, vel inter bruta animalia nutriatur. Hoc enim ad divinam Providentiam pertinet, ut cuilibet provideat de necessarijs ad salutem, dummodo ex parte eius non impediatur. Si enim ductum rationis naturalis sequeretur, certissimè est tenendum, quod ei Deus, vel per internam inspirationem revelaret ea, quæ sunt ad credendum necessaria, vel aliquem fidei prædicatorem ad eum dirigeret, sicut misit Petrum ad Cornelium.] Hæc D. Thomas ibi, & in 3. sentent. dist. 25. quæst. 2. art. 1. quæst. 1. ad 1. & art. 2. ad 2. quæst. 3. Quod iterum affirmat, 2.2. quæst. 2. art. 7. & 8. dicens: [Fidem explicitam de his mysterijs esse de necessitate salutis.]

6. Opinionem mediam sequuti sunt alij asserentes explicitam horum mysteriorum fidem non esse medium necessarium ad obtinendam gratiam, secus ad gloriam. Ita ex Predicato-

rum Ordine M. Canus relect. de Sacramentis in genere parte 2. quæst. 2. M. Bannez. 2. 2. quæst. 2. art. 8. q. vltima. & M. Martinus de Ledesma in 4. parte. 1. quæst. 9. art. 2. Verum hæc sententia est etiam expressa contra D. Thom. in 4. dist. 9. art. 1. Vbi ait. [Ad secundam quæstionem dicendum, quod gratia est iustificans causa gloriæ, unde omne illud, sine quo obtineri potest gratia, non est de necessitate salutis.] Et eam rejicit Soto vbi supra, his verbis. [Arbitror, & absque vilo fundamento, & contra quam rei veritas habet, inuentam.] Et in quarto argumento non dubitauit dicere temerariam: cogit enim absque necessitate fateri; sic iustificatum, aut non posse in statu gratiæ decedere, quo vsque fidem explicitam Trinitatis, & Incarnationis eliquerit; aut sic decedentem, nec posse salutem consequi, vt pote carentem fide explicita, nec posse damnari, vt pote gratiæ præditum.

7 Hoc discursu vtitur etiam M. Bartholomæus de Ledesma in summario de Sacramento Poenitiæ difficult. 2. de confessione, ad probandum cum Soto, contra Canum, votum explicitam confessionis non esse medium necessariam ad salutem. Verba eius sunt. [Cum ad primam iustificationem fides explicita Christi non requiratur, vt supponimus tanquam magis probabile, & commune in scholis, consequitur, vt nec votum explicitum confessionis requiratur.] Sic ibi cum M. Cano, ex quo principio contra illum deducit, nec ad vitam æternam consequendam requiri. [Quia cum sine voto, inquit, explicito confessionis possit homo iustificari in instanti, & tunc cum posse mori, certum sit; fit, vt sine voto explicito confessionis saluari queat. Nam dicere, illum tunc, donec habeat votum confessionis explicitum, mori non posse; est diuinare.] Hæc ille. Quæ vel nihil probant, vel de explicita Christi fide idem evincunt, vt ex terminis notissimum est. Nam cum sine fide explicita Christi possit homo iustificari in instanti, vt cum alijs concedit M. Canus: dicere tunc illum, donec habeat fidem Christi explicitam non mori non posse, est diuinare, vt dicit Ledesma. Quapropter sententiam M. Soti, & Medinae negantem necessitatem fidei, explicitæ Trinitatis, & Incarnationis amplectitur M. Ludouicus Lopez 2. p. Instruct. cap. 52. art. 3. prope finem. [Nec obstat, inquit, quod D. Thomas, & alij Doctores antiqui fidem explicitam Christi requirant, quia per fidem explicitam intelligunt, fidem supernaturalem, Nota interpretationem.

8. An verò fides explicita Dei vt remuneratoris sit de necessitate

tate medijs ad salutem? Negat M. Acatius de Velasco, quem citatum sequitur Caramuel, in Apologemate de probabil. opinionū, Epit. 4. num. 125. & 126. fol. 68. & 69. Verba enim ille Apelloli, ad Heb. 11. *Accedentem ad Deum oportet credere, quia est.* [Respondet M. Acatius de Velasco intelligi, *regularmente hablando*, hoc est non semper, sed frequentius.] Quod est valde notandum.

PROPOSITIO II.

Prelati Regulares valide, & licitè possunt sibi subditos absolvere à peccato hæresis, & ab excommunicatione propter illud incursum. Suarez Iesuita, tom. 4. de Religione, tract. 9. lib. 9. cap. 2. num. 11.

1. R. Hanc sententiam tuentur M. Bannez, Navarrus, & Vivaldus; ut eos citans refert Candidus, M. Sacri Palatii, tom. 1. disquis. 3. art. 35. num. 1. & consentire videtur M. Ioannes de la Cruz, in Epitome de statu Relig. lib. 1. cap. 6. dubit. 14. concl. 2. ubi ait. [Probabile videtur posse prædictos Prælatos (nempe Priores Conventuales sui Ordinis Prædicatorum) à casibus Bullæ Cœnæ absolvere sibi subditos.] Dixi quod videatur consentire: quia, ut docet Mag. Serra, 2. 2. quæst. 11. artic. 4. fol. mihi 293. (quem sequuntur plures, apud Dianam, 1. part. tract. 5. resolut. 1. & apud Leandrum à Sacramento, tom. 4. disp. 7. quæst. 39.) [Quando conceditur facultas absolvendi a casibus Bullæ Cœnæ, & non expresse excipitur hæresis, probabilissimum est hæreticum occultum absolvi posse à Confessario ab illo electo.] Imò, & publicum hæreticum posse in foro conscientiae, in prædicto casu, absolvi, putat Sotus, in 4. dist. 22. q. 2. art. 3. post. 5. concl. in fin. primi casus. Vbi sic ait. [Quapropter, si modo in diplomate Cruciatæ dicat Papa, quod possit quicumque absolvi ab omnibus casibus reservatis in Bulla Cœnæ Domini, illi etiam tres gradus Sixti comprehenduntur, licet non exprimantur] nimirum, ut paulò antea prædixerat. [Postquam fuerint sententialiter condemnati, seu delati, seu publicè diffamati.] Hæc Sotus.

2. Et quidem, quando Suarez sua opera in lucem dedit, non dubium, quod poterant Prælati Regulares ab hæresi occulta, (de qua tantum ipse loquitur) suos subditos absolvere: ut constat ex Privilegio Pij V. concessio Dominicanis, quod extat in Bullario Rodriguez, folio 590. Et ex Privilegio Gregorij XIII. Iesuitis concessio, ut habetur in eorum compendio Privileg. §. 7. Quapropter huic etiam sententiæ adhæserunt Ortiz, Peyrinus, Peregrinus, & alij, apud Dianam, 1. part. tract. 5. res. 6. Modo

verò absolvere non possunt, ex declaratione Sacrae Congregationis, die 17. Novemb. anno 1628.

3. Adde sententiam, quæ olim placuit Suario, non videri displicere modo Sapientissimo, & Reverendissimo Candido, M. Sacri Palatii, vbi supra, num. 3. Nam postquam eam cum fundamentis propotuit, nulla facta mentione prædictæ declarationis Sacrae Congregationis, sicut. [At tenenda mihi videtur posterior sententia (nempe negans) salvo semper meliori iudicio.] Ita vbi supr. tom. 1. in lucem dato Venetijs anno 1639. Et infra dilquit. 22. art. 49. dub. 1. multum favet contrariæ sententiæ dicens. [Superiores etiam locales Ordinis Prædicatorum, & fruentium eorum Privilegijs, gaudent prorsus eadem facultate erga sibi subditos regulares, quam habent Episcopi vigore Tridentini erga suos subditos.] Dico multum favere. Nam Episcopos modo vigore Tridentini posse absolvere hæreticos occultos; & hanc facultatem non fuisse illis per subsequentes Bullas Coenæ sublatam, tradunt gravissimi Dominicani, Bannez, 2. 2. quæst. 11. art. 4. §. [Et si quis.] Soufa, Nugnus, Ledesma, & alij, quos refert Diana, 1. part. tract. 5. resol. 2. & defendunt quatuor super viginti Doctores, apud Thomam Hurtado, tom. 1. var. tract. 5. cap. 4. rel. 17. §. 2. & ipse dicit valde probabile. Et tenet M. Serra, 2. 2. quæst. 11. art. 4. ibi. [Dicendum est primo non solum Papam, sed etiam Episcopos posse à crimine hæresis occulto absolvere in foro conscientiae, etiam si hæresis sit nota quinque, aut sex.] Et paulò infra, tradit vt probabile, posse hanc potestatem alteri delegare, quia contrariam, quod sequitur, vocat. [Tutius, & securius.] Si ergo, vt concedit M. Candidus, Prælati Regulares modo possunt erga sibi subditos, quod Episcopi, vigore Trident. erga suos: cum Episcopi, iuxta citatos DD. modo possint ab hæresi occulta sibi subiectos absolvere, id poterunt etiam Prælati Regulares.

4. Et ita in terminis tradit novissimè M. Acatius de Velasco Episcopus Oriolensis, ex Ordine Prædicatorum, tom. 1. resol. moral. verb. [Absolucion] resol. 10. ibi. [Digo lo primero, con muchos, y muy graves Autores, que pueden los Prelados de los Regulares absolver a sus subditos de la heregia oculta per accidens, y publica per se. Así lo dicen Suarez, y otros muchos Doctores, en particular los que dicen, que pueden los Obispos absolver della.] Et (quod est mirabilis;) addit, posse id Regulares Prælatos, etiam Episcopi non possint. [Y dado caso, inquit, que estuvielle revocada (lo que no creo) dicha

facultad de los Obispos de poder absolver a sus subditos de la heregia oculta, podrian los Prelados Regulares valerle del Privilegio de Pio V. y absolver a sus subditos de la heregia oculta. Afili lo dizen Megala, y Portel.] Hæc ille, num. 5.

5 Cum Illustrissimo Acatio partim sentit Reverendis P. Delgadillo, ex Ordine Minorum, tom. de Poenit. cap. 21. dub. 19. 20. & 21. Vbi multis pro Regularibus militat, & num. 46. concludit. [Ex dictis constat apertè posse Generales, necnon, & Provinciales Regularium, vi Concilij Tridentini relati, absolvere suos subditos a casibus Bullæ Cœnæ, quando sunt occulti. (Putat enim eiusmodi Prælatos venire nomine Episcoporum in Trident. quod tenent etiam Rodriguez, Beja, Faustus, Portel, & alij, apud Dianam, part. 7. tract. 2. rel. 5.) Et Prælatos Cōventuum id posse virtute cuiusdam privilegij Pij V.] Idque, quo ad absolutionem hæresis, satis expresserat num. 44. dicens. [Petis utrum prædictum Tridentini decretum sit derogatum quo ad hæresim? Respondeo negativè. Ita Nauarrus, Bannez, Enriquez, Aragon, Angles, Corduba, Manuel Rodriguez, Petrus de Ledesma, quos citat, & sequitur Villalobos. 1. p. tract. 9. diff. 61. num. 2.] Hæc ille. Sed quid ad Eminentissimorum Cardinalium declarationes? [Respondeo (inquit Delgadillo) esse magnæ autoritatis, non tamen sufficere ad tollendam probabilitatem sententiæ, quam tot Authores gravissimi docent, & Ecclesia non prohibet.) Sic ibi, dub. 21. M. verò Acatius consulto respondere omisit. Scripsit enim cum plena notitia declarationis Cardinalium in contrarium, quam ad verbum adducit Diana (ab eo in margine citatus) p. 8. tract. 7. rel. 50. [Quam Sacre Congregationis sententiam sanctiss. s. sua ad se relatum approbavit, mandavitque, ab omnibus, ad quos pertinet, inviolabiliter observari. Romæ 17. Nouembris anno 1628.] Quapropter contrariam sententiam prorsus refellendam esse, nec in praxi admittendam; ait Diana loco supra citato.

6 Nihilominus, post prædictam Cardinalium declarationem, illam tenent Doctores supra citati. Quibus adde M. Antonium de Inojosa ex doctissimo Prædicatorum Ordine in directorio disquis. regular. verb. Absolutio. 1. Vbi sic ait. [Absolutio à quibuscumque casibus occultis etiam Sedi Apostolicæ reservatis, quæ in foro conscientie licet Episcopis per Concilium Trid. sess. 24. cap. 6. licet etiam Prælati Ordinarijs, Provincialibus, Prioribus, &c. ex declaratione ipsius Iuris Concilij.] Et quod saltem Generales, & Provinciales id possint vir-

tute Trid. si aliunde non obliet, tradit cum pluribus, quos citat R. P. Leander à Sacram. tom. 4. tract. 2. disput. 17. quæst. 72. Vide plura Propositione sequenti.

PROPOSITIO III.

Prelati Regulares possunt in foro conscientie absolvere quoscunque Sæculares ab hæresi occulta, & ab excommunicatione propter eam incursum, Bauni iussu in Theol. moral. tract. 4. quæst. 4.

I R. Est aperta impostura. Tum quia loco citato non agit de absolutione ab hæresi, nec in tractatu 4. invenitur, quæst. 4. tribus enim tantum clauditur: tum quia in tractatu de Bulla Cœnæ, ubi hanc exagitat questionem. [Qui possint absolvere ab hæresi occulta?] Respondet tribus conclusionibus. [Primâ. Possunt Episcopi, &c. Secundâ. Inquisitoribus quoque permissum est, &c. Tertiâ. Quod possunt Episcopi in suorum subditorum causa facere, idem quoque Prælati Regularibus licet in suorum commodum.] Hæc ille, quod tenet etiam M. Candidus, & plures alij Prop. præcedenti citati.

2 Verum opinio, quæ falso asseritur Iesuitæ, non est auctoritate destituta. Quia non solum Prælatos, sed quotvis confessorios Regulares posse ab hæresi occulta Sæculares absolvere, docet Croufers in Regula Sancti Francisci, cap. 7. lect. 28. fol. mihi 771. Vbi sic inquit. Dico secundo, eisdem confessorios posse etiam absolvere Sæculares a casibus Bullæ Cœnæ, & etiam ab hæresi. Probatur 1. ex concessione Urbani IV. &c. Probatur secundo ex concessione Sixti IV. Idem tenet Brunus Cassing, ex Ordine Minorum de Privilegijs Regul. part. 1. tract. 5. cap. 3. Prop. 3. ibi. [Sacerdos Regularis potest absolvere in foro conscientie à censuris, & casibus, à quibus iure communi, & ex concessione Tridentini absolvere possunt Ordinarii, ac etiam probabiliter in foro externo. Imò ubi non est recepta Bulla Cœnæ ab omnibus censuris, etiam hæresis, in eodem contentis, in utroque foro absolvere potest; & denique ab illis, in foro interiori, ubi recepta est Bulla, dummodo sint occulti.] Hæc Brunus.

3 Eiusdem opinionis sunt alij Doctores, quoad absolutionem ab hæresi occulta, hoc ducti argumento. Hæresis occulta est casus Episcopalis; (ut tradunt quotquot teneantur non esse revocata) facultatem concessam Episcopis in Trid. ad absolvendum, quos ad vigintiquinque adducit Thomas Hurtado, Prop. præ-

præcedenti citatus, & duodecim refert Diana, 1. part. tract. 5. resol. 2. & plures, part. 8. tract. 7. resol. 67.) Sed à calibus Episcopalis iure Ordinario Episcopis reservatis possunt omnes confessarij Regulares, virtute suorum Privilegiorum, Sæculares absolvere (vt docent cum Aversa, & alij Diana, part. 8. tract. 7. resol. 71. Thomas Hurtado, tom. 1. resol. moral. tract. 5. cap. 4. resol. 16. num. 217. Marcus Vidal, in Arca Vitali de casibus reservatis, inquis. 1. à num. 121. & plures, quos citatos sequitur Leander à Sacram. tom. 4. de censuris, tract. 2. disp. 17. quest. 79.) ergo, & ab hæresi occulta. Sic discurret Bassæus, ex Cappuccinorum Ordine, in Floribus Theolog. moral. verb. [Hæresis,] num. 18. [Posito, inquit, probabile esse, Privilegijs mendicantium non derogari per annuam Bullæ Cœnæ publicationem, vt docet Rodriguez, Suarez, & Diana, 1. part. tract. 5. resol. 6. (quibus adde Bannez, Soufam, Inojam, & Candidum, apud Leandrum, sup. quest. 76. & Acatium de Velasco, verb. Absolutio, resol. 7.) possunt Religiosi mendicantes approbati secundum formam iuris absolvere sæculares à calibus Bullæ Cœnæ, & etiam ab hæresi, modo sint occulti. Probatur ex concessione Urbani IV. &c. Probatur, 2. ex concessione Sixti IV. & confirmatur, quia quando hi casus sunt occulti, iam non sunt Summo Pontifici reservati, sed iure ordinario, & non speciali competunt Episcopis, vt patet ex Trid. Sess. 24. cap. 6. Vnde dicendum est, per Tridentini decretum, casus hos occultos iam non esse Papales, sed Episcopales, &c. Vnde Diana, part. 4. tract. 4. resol. 239. volens conciliare facultatem Episcopis concessam cum Bulla Cœnæ postea promulgata, sic docet. [Rectè dici potest Bullam Cœnæ solum prohibere absolutionem hæresis, & aliorum criminum, quando publica sunt, & id non derogare facultati Tridentini, in qua de occultis criminibus sermo est.] Vnde prædicta sententia anno 1629 die 18. Iulij in Consistorio Sacræ Congregationis Eminentiss. Cardinalium visa, tollerata est, & tanquam probabilis à multis Regalis Academiæ Dacensis Sacræ Theologiæ Professoribus admissa.] Hucusque Bassæus, quæ sunt valde notanda, maxime illud de tollerantia Sacræ Congregationis anno 1629. post declarationem eiusdem anno 1628. quam in contrarium adduximus Prop. præcedenti.

4 Quapropter sententiam Bassæi, multis illustratam, tuetur novissimè R. P. Leander à Sacramento, tom. 4. de cens. tract. 2. disput. 17. quest. 77 Vbi adductis verbis declarationis Eminent. Cardinalium, & decreti Urbani VIII. die 17. Novemb. anno

1628. afferit per tale decretum. [Non fuisse revocata privilegia, seu facultatem, quam Regulares, vi illorum, habebant ad absolvendum ab omnibus casibus Papæ reservatis, etiam Bullæ Cœnæ: ac proinde, si aliud non obstat, posse adhuc ab illis, dummodo occulti sint, licite, & libere absolvere,] & in fine. Tenet etiam totam nostram resolutionem Vincentius Candidus, Magister nunc Sacri Palatii, qui sua opera decem post annos, postquam decretum Urbani prodixit, in lucem edidit, tom. 1. diff. quæst. 22. art. 47. in fine, & art. 49. & 50.] Hæc Leander: & idem tenet Thomas Hurtado, tom. 2. tract. 12. cap. 1. num. 1036. Vbi cumque, & quotiescumque hæresis occulta sit casus Episcopalis. De quo infra. Cui assentitur M. Acatus de Velasco, tom. 1. resol. moral. verbo Absolucion, resol. 5. num. 11. vbi ait. [La misma facultad tienen los Regulares en virtud de sus privilegios, sin orden ala Bula, por derecho comun, y así podrán absolver de los casos reservados al Papa ocultos, porque son Episcopales, como está dicho,] & resol. 7. latè continet regularem privilegia revocata non esse, & virtute illorum posse absolvere ab omnibus casibus, & censuris Papæ reservatis. [Todas las vezes que se ofreciere, en el fuero de la conciencia, aunque dichas censuras, y casos pertenezcan al foro contencioso, como está dicho con Bonacina, num. 3.] nimirum. [etiam si censuræ ad forum contentiosum deductæ sint.] Hæc apud Velasco supr. num. 3. & 8. in fine.

5 Omnia vero reprobandi Doctores alij, qui ausi sunt dicere, quemlibet Confessarium approbatum ab Ordinario posse virtute Bullæ Cruciatæ ab hæresi occulta absolvere; fundati in eo, quod cum in Bulla concedatur facultas absolvendi, semel in vita, & sæculi in morte, à casibus Papalibus, etiam in Bulla Cœnæ contentis, excepta hæresi; solum excipitur illa, quæ est casus Papalis, qualis est tantum hæresis publica, nam occulta, ut pote casus Episcopalis, inquit, non excipitur in Cruciatæ, sed ab illa toties quoties, sicut, & à reliquis casibus Papalibus occultis, potest quilibet Confessor approbatus absolvere. Sic differtur (licet contrarium consulendum dicat) Mazuchelus, tract. de casibus reservatis, disp. 1. quæst. 4. diff. 6. num. 13. & tenet Corduba, apud Ludovicum de la Cruz in expositione Bullæ, disput. 1. cap. 3. dub. 7. & licet ipse conclusioni dissentiat, putat tamen consequentiam legitimam, si hæresis occulta sit casus Episcopalis. Et si aliunde prohibeatur, dicit esse probabilem Leander à Sacramento, tom. 4. de censuris, tract. 2. de excom. disp. 17. quæst.

quæst. 85. vbi sic. [Probabile est satis, quòd absolute, & simpliciter loquendo, possit Confessarius ex vi Bullæ Cruciatæ absolvere hæreticum occultum, & emendatum.]

6 Præfatum discursum evidentem iudicat, ex Clericorum Minorum Familia, Thomas Hurtado, tom. 2. variar. resol. tract. 12. cap. 1. num. 2018. Si Episcopis non est derogata facultas Trident. absolvendi ab hæresi occulta. Verbacius sunt. [Si hæresis occulta est casus Episcopalis, dubio procul quilibet approbatus poterit ab illa virtute Bullæ absolvere. Quare, vel ex hoc solo argumento motus exillimo, practicè in consulendo, & iudicando non esse probabile asserere, quamvis speculative sit probabilissimum, quòd non sit Episcopis ablata potestas absolvendi ab hæresi occulta.] Verum cum probabilitatem practicam prædictæ opinionis suprà triginta Doctores classici, & melioris notæ propugnent, tum apud ipsummet Hurtado supr. & tom. 1. tract. 5. cap. 4. ref. 17. §. 2. tum apud Dianam, 1. part. tract. 5. ref. 2. & apud Sanchez, in sum. lib. 2. cap. 11. num. 27. & apud Leandrum sup. quæst. 45. & 46. futilis omnino videtur evasio, eoque tendens, vt relinquat probabile, quemlibet Confessarium approbatum ab Ordinario posse virtute Cruciatæ absolvere ab hæresi occulta. Quòd prorsus improbabile est, etiam si casus Episcopalis sit, vt constabit ex dicendis. Adde quòd ipsemet Thomas Hurtado, num. 152. loquens de sententia asserente esse casum Episcopalem ait. [Absque dubio est valde probabilis, quare illa quis poterit uti in casu aliquo] nimirum; ait infra, num. 157. & 158. [Quando non est probabilis per testes.] Ergo saltem in hoc casu, poterit quilibet Confessarius approbatus absolvere virtute Cruciatæ ab hæresi occulta. Quòd dicere nefas est. Vide Dianam, part. 8. tract. 7. resol. 67.

7 Concludendum igitur est (quidquid de alijs Regnis sit) in quibuscumque rectissimo Tribunali Sanctæ Inquisitionis Hispaniæ subiectis, nullum Confessarium, etiam Prælatum Regularem; nec virtute Trident. nec Privilegiorum Religionis; nec virtute Cruciatæ posse, ne subditos quidem, ab hæresi occulta absolvere. Ratio est, quia supremum hoc Tribunal speciale ad hoc habet Privilegium à Sede Apostolica obtentum, quòd Turrianus, lib. 2. disp. 25. dub. 1. in fine, testatur se audivisse ab aliquibus Inquisitoribus doctis, & pijs. Quòd tanquam certum credendum esse, ait Leander sup. q. 78. in fine. Et quamvis virtute Cruciatæ absolvere possent, eo quòd hæresis occulta iuxta communior opinionem casus Episcopalis sit; hæc tamen

facultas revocata fuit ab Urbano IV. Paulo IV. Pio V. & Gregorio XIII. ut refert Leander: [Et credendum, inquit, omnino est, quod appositæ sint à Pontificibus clausulæ specialissimæ derogantes omnibus clausulis Bullæ Cruciatæ subsequenter adhuc, declarando suam intentionem esse, quod in clausulis Bullarum succedentium non comprehendatur casus hæresis occultæ.] Hæc Leander sup. quæst. 86. Et quod ita declaraverit Gregor. XIII. tradit P. Petrus Hurtado de Mendoza 2.2. tom. 1. disput. 84. sect. 6. Et Trullenc in Bullam Cruciat. lib. 1. §. 7. cap. 2. à num. 7. asserit, ita apertè definisse Gregor. XIII. in motu proprio, qui incipit, *et sic in nostris partes*, anno Domini 1576. Multisque suadere conatur huius criminis absolutionem semper intelligi exceptam, nisi expresse concedatur. Et ita audio declaratum à Supremo Tribunali Sanctæ Inquisitionis, & tempore Iubilæi Regularibus intimatum.

8 Exultavit Croufers in Regul. S. Francisci, cap. 7. lectione 4. non omnem hæreticum externum incurrere excommunicationem, dicens. [Probabile censerem hæreticum externum, qui saltem denunciari non potest, non esse excommunicatum.] Sed apertè fallitur; alias eiusmodi hæresis non esset casus reservatus, sed à quolibet confessario absolvi posset, quod prorsus improbabile est, & contra omnium Theologorum sententiam.

PROPOSITIO IV.

Quamvis evidenter tibi constet Petrum esse hæreticum, non teneris denunciare, neque accusare, si probare non possis. Fagundez Iesuita de præcep. Ecclesiæ, tract. 2. lib. 4. cap. 3. num. 31. Stephanus Bauni Iesuita in Theolog. moral. part. 2. disp. 4. tract. 3. quæst. 18. Vnde infertur cœminam sollicitam in confessione, ut in plurimum nō teneri denunciare confessarium, quia non poterit probare delictum in secretissimo foro patratum.]

1 R. P. Fagundez pro hac sententia falso refertur, quia expresse pro contraria militat ubi supra. Verba eius sunt. [Quando præcipitur sub excommunicatione, ut denuntientur crimina, non tenetur quis regulariter parere, si crimen occultum est, & probari non potest, ita Cenedus, Enricus, D. Thomas, & Sotus, &c. Fallit tamen hoc in crimine hæresis, quia tunc non iubetur quis denunciare, ut accusator, sed ut testis, & ut quilibet Christianus de populo, ut dicemus lib. 3. de sigillo, cap. 3. num. 3.] Hæc Fagundez loco ab adversario supra citato. Quod iterum tra-

tradit. lib. 6. cap. 4. num. 13. Vbi rationem doctrinæ reddens; inquit. [Quia ad eum privatim non pertinet, probare eum hæreticum,] & tom. 1. in prim. præcep. Decalogi, cap. 26. num. 7. ait. [Hanc opinionem esse omnino certam, & indubitatam.] In quam certum, & indubitatum fuit F. Fagundez pro contraria sententia stare.

2. Cæterum hæc, quæ falso ei tribuitur, plures habet patronos. Eam namque tuctur doctissimus M. Serra ex per illius Prædicatorum Ordine, 2. 2. quæst. 67. art. 3. in fine, vbi, nulla adhibita exceptione, inquit. [Quod diximus de accusatione, dicendum est de denuntiatione, &c. nam denuntiatio debet esse iusta, talis autem non est, si crimina falsa imponat, aut occulta pro-palet, quæ nullo modo probari possunt.] Et quæst. 68. art. 1. dub. 2. fol. mihi 525. ait. [Necessarium esse, ut crimen probari possit, si enim crimen omnino esset improbabile, non solum contra charitatem, sed contra iustitiam peccaret, &c. nam hoc ad nihil aliud deserviret, quam ad infamandum laesorem.] Et quæst. 68. citata art. 1. fol. 514. hanc sententiam multis suadere conatur, dicens. [Diuina ex doctrina Fagundez, & aliorum respondere praxim Sanctæ Inquisitionis fundari in probabilitate contrariæ sententiæ, non tamen tollere probabilitatem huius.] Verum tandem concludit (nescio quo percussus timore.) [Mihi tamen prima (id est contraria sententiâ) securior videtur. Sed quomodo securior, si iusta non est? Si non solum contra charitatem, sed contra iustitiam peccaret? Sed quidquid sit de consequentia doctrinæ; saltem concedit aliam sententiam securam esse; quam ante illum amplexati sunt Ioannes Andreas, Gundisal, Repetor Inquisit. Decianus, Palacios, Angelus, Navarrus, Felinus, Megala, & alij apud Baunij supra, & apud eruditissimū Dianam 1. part. tract. 4. resol. 1. & esse probabilem, testatur M. Acatius de Velasco, tom. 1. resol. moral. verb. Accusator, resol. 16. num. 10. Vbi postquam utramque opinionem cum fundamentis proposuit, concludit. [La praxi de la Santa Inquisicion se funda en la probabilidad de la contraria opinion; pero no quita la probabilidad de la segunda, y entrambas me lo parecen a mi; pero mas segura la primera.] Hæc quoad delationem criminis hæretici.

3. Quoad alia verò crimina, M. Serra, & Doctores citati sentiunt, non teneri denuntiare, qui non potest probare: quod putant probabile Diana supra, & Leander à Sacram. tom. 1. tractat. 5. disput. 13. quæst. 5. Vide Dianam, 3. part. tract. 5. resol. 100. Vbi in-

inquit. [An testis teneatur denunciare, quando scit nullum alium scire illud delictum?] Cui sic respondet. [Negativam sententiam ex schola D. Thomæ docet Ioannes de la Cruz in direct. part. 1. præcep. 8. artic. 4. dub. 13. in principio, ubi sic asserit. [Si accusator habet solum unum testem, iste, cum sibi non constet de alio conteste, tenetur sub peccato mortali, dicere senhil scire.] Ita ille, qui citat Ledesinam, Bannez, & Orellanam, &c. Ego puto probabilem esse opinionem Ioannis de la Cruz, & aliorum (licet affirmativa sit probabilior) nam eius testificatio nihil proficiet nisi ad vexandum reum, &c. Igitur absque causa infamat tunc testis delinquentem, cum sciat ipse, probandum non esse delictum. Et ideo Octavianus Spatarius in praxi de modo corrig. Regul. tract. 7. cap. 8. num. 7. sic asserit; [Ex quo patet, quod non tenetur quis testificari, si sciat nullum alium esse testem contestem, vel aliud æquivalens indicium. Et ego aliquando interrogatus sub præcepto, & iuramento super delicto, quod sciebam nullum alium nosse nisi denuntiantem, nunquam testificari volui, etsi de visu, & certa scientia potuissem, quod tuta conscientia fecisse reputavi, & reputo, ita Spatarius.] Hactenus Diana.

4 Legas utinam M. Ioannem Martinez de Prado, tom. 2. Theolog. moral. cap. 24. q. 2. §. 2. ubi inquit. [Vtrum criminata, quæ nequeunt in iudicio probari, teneatur quis ex vi edicti denunciare?] Cui respondet affirmativè, quo ad crimen hæresis. Quo ad alia verò crimina, subnectit, num. 13. [De alijs criminibus, vel quæ nulli nocent, vel sunt tantum in præiudicium tertij privati hominis, Sylvester docet, quod si edictum præcipiat, ut iuridice denuntiet, quod probari non potest, non tenetur iuridice denunciare: idem tenent Sotus, Tabiena, Armilla, Ludovicus Lopez, Serra, Navarrus, Corduba, Rodriguez, & alij 16. Doctores, quos refert, & sequitur Bonacina, & alij communiter. Crimen enim, quod iudicio humano probari non potest, est occultum, & soli iudicio divino reservatum, &c. & ita tenendum in praxi.] Hæc ille. Vide plura infra Proposit. 10. numer. 2.

5 Sed mira claritate rem attigit Reverendissimus Candidus M. Sacri Palatii, tom. 1. disquis. 5. artic. 4. dub. 8. ubi sic ait. [Dico 14. quando præcipitur, ut revelemus, quod scimus, ut denuntiatores; non possumus, nec debemus revelare, nisi quod possumus probare, ita Sayrus, & Navarrus. Si tamen nobis præcipiatur, ut revelemus tanquam testes, tenemur deponere, ut

tales, quòd scimus, etiàmi id probare nequeamus (attende) dummodo nobis constet delictum, apud iudicem esse semiplenè probatum: fecus alias. Ita colligitur, ex D. Thoma, 2. 2. quæst. 70. art. 1.] Hæc ibi. Et eadem dilquit. 3. artic. 1. dub. 4. ait. [Dico 6. nemo tenetur acculare, nec denuntiare denuntiatione iuridica crimen occultum, quòd probare non potest, etiàmi vergeret in damnum publicum, aut tertiæ personæ imminens in futurum.] Hæc doctissimus vir, cuius verba semel, & iterum expendas, quæso.

6 Verum quia præcipua difficultas est, quando præcipitur quòd revelemus, vt testes: audiamus omnium Magistrum Div. Thomam, 2. 2. quæst. 70. art. 1. vt inde constet soliditas sententiæ M. Candidi. [Si requiratur, inquit, testimoniū alicuius subditi autoritate superioris, non est dubium, quòd teneatur testimonium ferre, in his, in quibus secundum ordinem iuris, testimonium ab eo exigitur: putà in manifestis, & in his de quibus infamia præcessit: si autem exigatur ab eo testimonium in alijs, putà in occultis, de quibus infamia non præcessit, non tenetur ad testificandum.] Quem sequitur Lorca, 2. 2. disput. 27. de Charit. lect. 3. num. 16. [Quoniam nemo, inquit, tenetur testificari, nisi crimen probabile, quia adest aliquis testis, vel saltem infamia,] cui consonat M. Sotus de secreto, q. 7. memb. 2. concl. 3. [Nec testis adversus alium in re gravi tenetur respondere, antequam illi iuridice constiterit, iudicem, iurè præcipere.]

7 Sed in hac quæstione omnino videndus M. Acatius de Velsasco, tom. 2. resol. moral. verb. Reo, resol. 381. num. 7. vbi paucis rem totam comprehendit. [Nadie, inquit, deve, ni puede denunciar, ni acufar judicialmente el pecado de otro, que el solo lo sabe. Así lo dicen Pedro de Ledesma, Clavis Regia, y otros. Y advierto, que esto procede, aunque el Prelado ponga precepto, y que no podría testificar en juicio del tal pecado; así lo dicen Navarro, Lesio, Lorca, y otros; porque no pudiendo probarle el delito, &c. no se puede seguir sino la infamia del denunciado: y por consiguiente el Prelado no puede obligar à que se le denuncie, ò testifique.] Hæc ille, pro cuius sententia militant Sylvester, Zanardus, & alij, ex discipulis D. Thom. infra citandi, Prop. 10. & alij, quos citatos sequitur Thom. Hurtado, tom. 1. tract. 4. cap. 8. resol. 28. num. 273. [Quia ius naturale, inquit, præcipit ne damnum proximo inferamus, quando ex vi nostræ denuntiationis crimen probari nequit.]

8 Sed quid dicendum ad praxim contrariam Sanctæ Inqui-

sitionis? Respondet M. Prado quod ex M. Serra, & Illustissimo Acario de Velasco retulimus supra, nimirum, alios Doctores oppositam sententiam tueri. [Et in hac doctrina, inquit, fundatur praxis Sanctæ Inquisitionis, in cuius causis manifestatio delicti facienda est, etiam si delator delictum probare non possit.] Ita ille, tom. 2. Theolog. moral. cap. 24. quæst. 2. §. 2. num. 21. & prius tradiderat Fagundez, lib. 6. in Decalogum, cap. 12. num. 28. dicens in hac materia standum esse praxi Sanctæ Inquisitionis. Hanc verò conclusionem sic limitat Thomas Hurtado, tom. 1. resol. moral. cap. 8. resol. 64. num. 895. [Dico secundo: excepto delicto hæresis formalis, & blasphemie hæreticalis, quia continet hæresim: In omnibus alijs delictis, quæ continentur in edictis dominorum Inquisitorum, audiens illa ex relatione, etiam à persona fidedigna, non tenetur denuntiare, nisi illud possit probare.] Hæc ille citans pro sua opinione quatuordecim Doctores.

PROPOSITIO V.

Nemo tenetur hæreticum denuntiare, si ob denuntiationem prudenter timet grave sibi damnum eventurum. Fagundez Iesuita, lib. 4. in 5. Præcepta Ecclesiæ, cap. 3. num. 31. [Vnde inferitur in nullo eventu esse obligationem denuntiandi personas valde coniunctas, ut parentes, filios, uxorem, aut fratres.]

R. P. Fagundez in editione Lugdunensi anno 1632. (quam videre licuit) hanc propositionem non habet. Verum, lib. 1. in Decalogum, cap. 26. præsertim questionem movet, & num. 28. illationem expresse negat, dicens: [Non solum tene ripatrem, filium hæreticum occultum; sed etiam filium, parentem etiam occultum denuntiare.] Idemque docet de marito respectu vxoris, & è contra: Subnectens, neminem ab hac obligatione liberum esse. Iam quid alij sentiant, videamus. Prodeat unus pro multis M. Serra, 2. 2. quæst. 68. art. 1. dub. 1. ubi sic ait: [Dicendum est, quando quis prudenter timet ob accusationem, vel denuntiationem, grave aliquod damnum sibi, aut suis eventurum, non tenetur accusare, vel denuntiare, nisi bonum publicum id necessario postulet; docent hoc multi. Vnde Penna, in secunda parte directorij Inquisit. quæst. 53. comm. 78. inquit. Non videri à ratione absolum, posse ob metum, quandoque denuntiationem hæretici omitti. Sicque uxorem non denuntiantem maritum hæreticum excusari, nisi forte dogmatizaret in mag-

magnum reipublicæ damnum.] Hæc M. Serra; quem sequitur M. Candidus, tom. 1. disquis. 5. art. 3. dub. 7. ubi sic ait. [Si quis sua denuntiatione, aut testificatione timet sibi, suisque aliquod magnum damnum spirituale, aut temporale in sua persona, aut suorum, in honore, aut pecuniarijs bonis, non tenetur revelare.] Idque tradit, art. 1. dub. 4. procedere, [etiamsi iuramento prellito cogatur ad testificandum. Eandem sententiam tuentur Sanctarellus, Peyrinus, & Portel, apud Dianam, 1. part. tract. 4. resol. 8. & novissimæ illam tenet M. Acatus de Velasco, transscriptis verbis M. Serra, tom. 1. verb. Accusar. ref. 16. num. 15. Quibus adde Lefanam, Acugnam, Ioann. Santium, & M. Soufam, quos citatos sequitur Diana, 4. part. tract. 5. ref. 19. Trullench. Thom. Hurtado, & plures, quibus assentitur Leander à Sacram. tract. 5. de Pœnitent. disp. 13. quæst. 42. 43. & 44. Vbi de denuntiatione sollicitantis in confessione.

2 Quo ad illationem ex his principijs ab adversario deductam, licet satis constet ex dictis, cum Penna sentire doctissimum M. Serra, audiamus eum iterum, ubi supra. [Dicendum est, inquit, quarto. Quando crimen est proprium, nullus tenetur ad accusandum, vel iuridice denuntiandum, &c. Hinc inferunt aliqui neminem teneri ad iuridice denuntiandum patrem, vel filium, vel fratrem, vel maritum, vel uxorem, quia censetur vna, & eadem persona, & iuri ipsi naturali repugnat se ipsum denuntiare, & prodere.] Hæc Serra: cui, ut ex modo referendi constat, non displicet illatio: sicut nec Reverendissimo Candido, M. Sacri Palatii, tom. 2. disquis. 5. art. 5. dub. 4. ubi sic ait. [Si pater esset hæreticus occultus, & sibi soli, non alijs noceret, non ita certum est, an tunc teneatur.] Et quod filius non teneatur patrem hæreticum occultum non dogmatizantem denuntiare, tradunt absque formidine, Perez, & Abulensis, apud Sanchez in Consilij, lib. 6. cap. 2. dub. 19. num. 4. Alensis, 3. part. quæst. 33. memb. 4. art. 2. quos sequuntur Riccius, Valerus, & Rojas, quos citat, dicens probabile Diana, sup. ref. 4. & amplectitur Thomas Hurtado, tom. 2. tract. 6. ref. 36. n. 207. Imò, resol. 37. addit. [Si iam est emendatus, & nullum timetur periculum recidivi, nec pater filium, nec filius patrem tenetur denuntiare, nec testificari etiamsi à iudice interrogetur.] Sed ne omittas videre Dianam ubi sup. resol. 5. apud quem non pauci liberant etiam uxorem ab obligatione denuntiandi maritum, quod nonnulli extendunt ad fratrem, ut refert, & non improbat Serra. Adde secundum quosdā, licet pater dogmatizaret, & plures perverteret, si alij cum de-

nuntiarent, non teneretur filius. Ita cum Mag. Ioanne Viguerio Dominicano, lib. instit. cap. 12. §. 2. verſ. 11. tradunt Perez, Alenſis, Palatius Rubius, Enriquus, Simancas, & alij, apud Sanchez, ſupr. num. 6. Sic Doctores. Quibus, vt vidimus, diſſentit P. Fagundez, vbi ſupra.

PROPOSITIO VI.

IN facultate absol vendi à reſervatis conceſſa in Bulla Cruciatæ ſolum **L**ex capitur hæreſis formalis. Vnde quilibet Confeſſarius approbatus ab Ordinario poteſt virtute Bullæ abſolvere fautores, & receptores hæreticorum. Sanchez teſuita, in ſum. tom. 1. lib. 2. cap. 12. num. 12.

I R. Hæc opinio eſt ferè communis inter Doctores. Eam enim defendunt Duardus, Farinacius, Acoſta, Altherius, Giptius, Homobonus, Franciſcus de Leon, Portel, Manuel Rodriguez, & alij, quos citat Diana, 1. part. tract. 5. reſol. 7. & tract. 11. de Bulla, reſ. 29. vbi inquit eſſe probabilem. Et eam amplectitur Ludovicus de la Cruz, quem citatum ſequitur Trullench, in Decalogum, lib. 1. dub. 6. num. 4. & in expoſitione Bullæ, lib. 1. §. 7. cap. 2. dub. 7. nu. 13. & noviſſimè cum Magiſtro Soto illam tuctur Candidus, M. Sacri Palatii, tom. 1. diſquiſ. 3. art. 4. §. dub. 1. vbi ſic ait. [Dico ſecundo receptores tamen, fautores, deſenſores hæreticorum; hi omnes, ſi reverà hæretici non ſint, poſſunt abſolvi ſemel in vita, & ſemel in morte, virtute Bullæ Cruciatæ concedentis caſus Cœnæ; quia hi caſus non afficiuntur ea tam ſpeciali reſervatione, ac hæreſis. Ita Enriquez, & Sotus, in 4. diſtinct. 22. quæſt. 2. art. 3. poſt conclud. 5. in 1. catu Cœnæ, ad finē.] Hæc M. Candidus. Vide plura Prop. 3. n. 5. circa poteſtatem abſolvendi virtute Cruciatæ.

2 Vnum hic adnota, ex Caietano in ſum. verb. Excommuniatio, cap. 1. vbi ſic ait. [Receptator hæreticorum ſolum eſt, qui recipit hæreticum, quatenus hæreticum;] id eſt (inquit Serra) vt in hæreſi permaneat, vel foveatur: ſecus, qui recipit materialiter, non quia hæreticus, ſed quia amicus, vel cognatus ipſius eſt.] Sic exponens Caietanum M. Serra, 2. 2. quæſt. 62. art. 7. dub. 15. §. Advertendum, & infra, dum de receptore furis ſermonem inſtituit. Eandem ſententiam tuctur Sotus, in 4. diſt. 22. quæſt. 2. art. 3. poſt 5. concludionem, vbi ſic. [Primus eius caſus eſt (nempe Bullæ Cœnæ) adverſus omnes hæreticos cuiuſcumque fuerint nominis, & ſexus, & contra eorum fautores, deſenſores, ac receptores, ea ratione, qua hæretici ſunt.] Quod
te.

tenent etiam Sylv. Tabiena, & plures, apud Leandrum, tom. 4. tract. 3. de Bulla Cœnæ, disp. 1. quæst. 24. Quorū doctrina est valde observanda, quia rarissimè nemo non hæreticus defendit, aut recipit hæreticum, quia hæreticus est, & vt in hæresi permaneat, aut foveatur. Vnde iuxta hanc opinionem tam à censura, quam à reservatione liber est; ac per consequens toties quoties, etiam si ne Bulla Cruciata, absolvi poterit, qui hæreticum recipiat, vel ei faveat, non quia hæreticus est, sed quia amicus, vel cognatus ipsius. Videatur Thomas Hurtado, tom. 1. variar. tract. 4. cap. 8. ref. 47. §. 3. n. 576. Vbi superius dicta corroborat dicens. [Per Bullā Cruciata possunt absolvi omnes casus reservati Papæ, quanto magis dominis Inquisitoribus, excepta hæresi formali: hanc enim solam excipit Summus Pontifex in præfata Bulla. Ita expressè Henriquez, Suarez, Sanchez, Acosta, Portel, Freytas, Delrius, Raphael de la Torre, Rodriguez, Duardus, Farinatus, Villalobos, Ioannes de la Cruz, & innumeri alij.] Sic Hurtado supra, vbi omnes citat.

PROPOSITIO VII.

PRæter Purgatoriū, quod de fide credimus, extat locus alius, quasi quoddam præatum florentissimum, lucidissimū, odoratum, amœnum, in quo animæ degentes nullam pœnam sensus patiuntur. Itaque erit locus ille mitissimum Purgatorium, & quasi carcer quidam Senatorius, atque honoratus. Bellarminus Iesuita, lib. 2. de Purgatorio, cap. 7.

IR. Hæc doctrina fundatur in revelatione, quam approbat Sanctus, & Venerabilis Beda, lib. 5. Historiæ, cap. 13. cui plures alias conformes adducunt Dionysius Chartusianus, in Dialogo de iudicio particulari, art. 3. & D. Gregorius, lib. 4. Dialogorum, cap. 36. vt testatur Bellarminus supra. [Quapropter, inquit, videtur mihi dicendum, non esse improbable, talem aliquem locum reperiri; etsi enim ibi nulla sit pœna sensus; tamen est pœna damni.] Hæc ille. Expendat lector, aut censura afficiendus, qui revelationem à D. Thoma, aut alio Ecclesiæ Doctore approbatam, pro reverentia saltē, diceret non esse improbabile. Quapropter illam etiam referens non improbat M. Zanardus in direct. 1. p. tract. de Sacram. Pœnit. cap. 22. de Purgatorio, vbi sic ait. [Addunt Beda, Chartusianus, & alij, alium locum, quem præatum florentissimum, lucidissimum, odoratum, & amœnum dicunt, in quo quædam animæ servantur, quæ non igne, sed tantū carentia divinæ visionis affliguntur.]

2 Laudabilior hæc Bellarmini, & Zanardi erga Patres mo-

destia, quam M. Cani acrimonia, qua illos mordet, lib. 11. de Locis, cap. 6. ubi sic invehitur. [Negare non possumus, viros aliquando gravissimos, in Divorum præsertim prodigijs describendis, sparsos rumores, & excipere, & scriptis etiam ad posteros transmississe, &c. A ieo, vt Ciceroni, Demosthenes; Horatio vero Homerus quandoque ipse dormire videatur. Quæ ego eadem de Beda, & Gregorio, iure fortasse, ac verè dicere possum. Quorum ille in Historia Anglorum; hic in Dialogis, quædam miracula scribunt, vulgò iactata, & credita, quæ, huiusmodi præsertim sæculi, Aristarchi incerta esse censebunt. Equidem historias illas probarem magis, si earum authores iuxta præfinitam formam, severitati iudicii curam in eligendo maiorem adhibuissent.] Hæc M. Canus contra Venerabilem Bedam, & D. Gregorium Magnum, quorum Historiam de mitissimo illo Purgatorio Bellarminus, & Zanardus, propter illorum auctoritatem ausi non sunt improbare; licet contrariam sententiam sequantur, cū Suarez, tom. 4. in 3. p. disp. 46. sect. 1. num. 12. qui ad rationem dubitandi modestissimè respondet, dicens. [Propter hæc non possum dare fidem illi visioni, vt sonat; non tamen dicam fuisse fictam, seu mendacem; sed vel non esse ad litteram intelligendam, sed sub aliqua metaphora.]

3 Prædicta nihilominus opinio miseris solatium erit; sicut est illa, quam ex M. Soto defendit M. Ioannes de la Cruz in direct. part. 2. de Pœnit. q. 8. dub. 2. ubi sic inquit. [Vt ait Soto, art. 2. nullas in Purgatorio existit per decem annos.] Eamque tenet doctissimus alius Dominicanus, vt refert M. Corradus in Resp. casuum, p. 1. q. 189. ubi ait. [Hanc opinionem Soti Magister Paulinus Lucensis vir doctissimus huius nostræ Provinciæ firmè sinè tenuit.] Verba Soti reperies. In 4. sent. dist. 19. q. 3. art. 2. in fine. ibi. [Quapropter crediderim, nunquam aliquem in Purgatorio viginti annis extitisse, imò, vt mea fert opinio, nec decem. Nam cum nemo illic sit nisi Dei amicus, contritio eius, & post Christum passum Sacramenta, & suffragia, & bona, quæ egit opera, ad eumulum ei satisfactionis accedunt. In summa, non est credibile, vt quos pœnarum accumulatione expedire Deus brevius inde potuit, temporis prolixitate defineat.] Hæc Sotus, quem sequitur M. Ludovicus Lopez, 2. p. instruct. cap. 4. de indulgentijs, fol. mih. 772. & M. Corradus ubi sup. 6. [Qui ergo.] & Doctores citati: Forsan ex non dissi nili revelatione. Sicut etiam, quod ex eodem cœtu docet M. Ambrosius Catharinus Minorensis Episcopus, lib. 1. de statu puerorum sine Sacram. decedentium, ubi asse-

rit: [Illos beneficio quidem Christi resuscitados ad immortalem vitam, integram, & perfectam naturam recepturos, solo dono illo originali, visioneque divina carentem; sed quæ nullo modo eis afflictioni, aut tristitiæ futura sit, & à morte secunda liberos futuros post diem iudicii. Iraque sine afflictione vlla, aut tristitia infelici quadam, & beata vita perpetuò permanentes.] Hæc ex Catharino refert, & refellit M. Petrus de Soto de institut. Sacer. lect. 6. de Baptismo parvulorum, §. [Hic autem cavendæ sunt.] Vbi sic ait. [Mittamus igitur nunc, quanta contineat hæc sententia nova, & aliena à Patrum omnium doctrina, inò certa fide, & authoritate improbabilia de morte prima, & secunda.]

4 Advertere etiam non omittam gravissimos Doctores non benè sentire de opinione, quam cum Magistro Dominico de Soto, tenent M. Joannes de la Cruz, & M. Lucensis vbi supra, de tempore Purgatorii ad decem annos limitato. Vide Enriquez, lib. 7. de Indulgentijs, cap. 16. num. 4. vbi hac eos inuit nota. [At hi non sine temeritate quadam, ex levibus rationibus, loquuntur contra morem Ecclesiæ, quæ pro defunctis, & pro certa anima celebrat anniversarias Missas, & Officia, vltra ducentos annos, &c. Quare illam sententiam quidam insignis Prædicator à Sacro Inquisitionis Senatu compulsus est retractare, eo quod retractat viros ab operibus satisfactionis, & à Missis offerendis pro suis defunctis. Et quidam Patres significant, quarundam animarum poenas duraturas ad diem vique iudicii,] sic Enriquez.

5 Insuper contra id, quod consequenter ad suam opinionem tenet Sotus, quo ad excelsivum numerum annorum Indulgentiæ à Summis Pontificibus concessæ, insurgit Antonius de Corduba Ordinis Minorum, lib. 3. q. 20. §. [Dico ergo] in fine: his verbis. [Quare non solum falsa, & temeraria, sed impia, periculosa, & scandalosa, his temporibus, irritio illa Gerionis, & alioqui pijs, atque doctissimi Soti est, qua tot annorum Indulgentia ab illo irridetur.] Et contra Sotum agit etiam Bellarminus sup. lib. 2. de Purgatorio, cap. 9. in fine, Beda, lib. 5. Historiæ Anglorum, cap. 13. & plures, apud Enriquez, vbi sub in Glossa litt. I. An verò indulgentiæ certo, & infalibilter prosint defunctis, quibus applicantur? Sub lite est. Alij enim affirmant, alij negant. Omnes autem reiiciunt opinionem Eminent. Caletani, tom. 1. opusc. tract. 10. quæst. 1. & tract. 16. quæst. 3. asserentis indulgentias eis tantum animabus prodesse, quæ hoc meruerunt in vita per pietatem, & curam erga defunctos.

PROPOSITIO VIII.

Bulla Gregorij XV. contra Confessarios solicitantes edita anno 1622. die 30. Augusti non est recepta in Hispania. Castro Palao Iesuita, tom. 1. disp. moral. tract. 4. disp. 9. punct. 1. à num. 4.

I R. Quando Palao sua operatypis dedit, non erat recepta, eo quod in ea cognitio criminis sollicitationis, Episcopis, & Inquisitoribus cumulative concederetur, vt supra testatur Palao se accepisse à sapientissimo Doctore D. Isidoro de San Vicente, Inquisitore Cæsaraugustano, & in his, quæ ad Sanctum Inquisitionis Tribunal pertinent, versatissimo. Idem fatetur Leander à Sacramento, tom. 1. de Sacram. tract. 3. disp. 13. q. 3. vbi notat supradictam Gregorij Bullam fuisse postea receptam propter declarationem eiusdem Pontificis, qui solis Inquisitoribus prædicti criminis cognitionem reservavit: & ita ei testificatum fuisse præcictatum Dominum Inquisitorem San Vicente ad supremum Sacræ Inquisitionis Hispaniæ Tribunal Fiscalem promotum. Vidi, & ego Epistolam Illustrissimi Domini D. Andreæ Pacheco, Inquisitoris Generalis subscripta Matriri, die 6. Septemb. anno 1624. ad Inquisitores Regni Siciliæ, in qua certiores facit eiusmodi declarationis, dicens. [Doy noticia dello, para que lo tengais, Señores, entendido, y no deis lugar a lo contrario, y de mi parte se dará la misma noticia à los Obispos de esse distrito.] Ante eiusmodi declarationem, opinionem Palai tenuit etiam Trimarchius, tractatu de Confessore abutente Sacramento Penitentia, disp. 3. & 4. cuius sententia iam defendi non potest, quia hodiè constat ex Supremo Iudice prædictam Gregorij XV. Bullam admissam fuisse. Vide etiam M. Acatium de Velasco, Palaum excusantem, tom. 1. verb. Confessor, ref. 198. in fine.

2. Sed melius excusat Palaum, Thomas Hurtado, tom. 1. variar. tract. 4. cap. 8. ref. 61. dum ait. [In Hispania non fuit promulgata, usque ad annum 1631. & anno 1634. fuit intimata Regulatibus, cum alijs attinentibus ad Sanctum Officium. Quare, & si ante hoc tempus fuerit nota eius promulgatio in Curia Romana, adhuc ignorabatur, vel probabiliter dubitabatur, an obligaret in Hispaniæ Regnis, in quibus est Sanctæ Inquisitionis Tribunal. Cuius multi Ministri dicebant non esse receptam, quia est derogatoria iurisdictionis, quam prædictè habent domini Inquisitores contra solicitantes, siquidem præfata Bulla cumulative confert eam iurisdictionem Ordinarijs locorum, quos æquales facit in

huiusmodi delicti cognitione D.D. Inquisitoribus, vt multi sentiant.] Sic ille. Quem valde miror non adnotasse oppositū fuisse paulò post declaratum à Gregor. XIII. pro Regnis, & Provincijs Supremo Hispaniarum Inquisitionis Tribunali subiectis.

PROPOSITIO IX.

Confessarius, qui in Sacramentali Confessione tribuit pœnitenti chartam postea legendam, in qua ad venerem incitat, non censetur sollicitator in confessione, ac proinde non est denuntiandus. *Casro Palao Iesuita, tom. 1. tract. de confess. sollicit. disp. 9. punct. 4. num. 3.*

I R. Hic author contrariam sententiam sequitur: proponit autem fundamenta, quæ illi obstare videntur, quibus præiactis, concludit. [Hæ rationes probabilem videntur reddere partem negantē, talem scilicet traditionem non esse sollicitationē comprehensam in Bullis; si charta non immediatè post susceptū Sacramentum legatur, sed transacto iam tempore. Verum quia hoc delictum gravissimum, & perniciosissimum est, præcaveri debet, & coerceri omnis occasio illud committendi.] Hæc ille. Sed hanc opinionem absque vlla formidine, & limitatione sequitur Thomas Hurtado, tom. 1. resol. moral. tract. 4. cap. 5. ref. 6. num. 62. vbi, proposita aliorum sententia communiori, sic ait. [Sed contraria videtur mihi probabilior, quam tuetur Palao, ratio est, quia traditio chartæ non est sollicitatio proxima, & immediata, sicut nec si Sacerdos dicat, se velle illi alloqui in domo sua,] & probabilem vocat Trullench, lib. 1. in Decalog. cap. 3. dub. 18. in summano, vbi ait. [Confessarium tradentem in confessione chartam provocativam, probabile est non esse sollicitatorem.] Et cum præcatis videtur sentire M. Acatus de Velasco, tom. 1. ref. moral. verb. Confessor, ref. 199. num. 3. vbi inquirens: an supradictus Confessarius sit denuntiandus? Respondet. [Muchos Doctores sienten, que si con todo Trullench, Palao, y otros juzgan por probable, que no.] Verum licet probabile sentiant, contrariā partē sequuntur cū communi Doctorū, quia si denuntiari non deberet, non præcaveretur gravissimum, & perniciosissimum sollicitationis delictum, vt benè notavit Palao.

2 Vnde fit, non esse audiendum Riccium asserentem, quòd si cesset præsumptio in pœnitente, quòd Confessarius sollicitans malè sentiat de fide, non est denuntiandus. Ita ex illo refert Thomas Hurtado, tom. 1. resol. moral. tract. 4. cap. 8. ref. 57. & ipse partim sequitur (vt videbimus Prop. sequenti) quando Con-

confessarius [non est diffamatus de sollicitatione, & aliàs est bonæ vitæ, & cōversationis.] Putant etiam gravissimi Magistri, quòd si crimen sollicitationis sit occultum, habeaturque ipse, quòd, per secretam monitionem, Confessarius emendabitur, non licet eum denuntiare. Ita M. Ioannes de la Cruz in direct. consciētiae, 1. part. præcep. 5. quæst. 2. dub. 3. concl. 2. M. Acacius de Velasco, tom. 1. resol. moral. verb. Denuntiatio, rel. 230. M. Soula, M. Texeda, M. Canus, M. Ledesma, M. Ludovicus Lopez, & alij, & est communis inter Thomistas, vt omnes citans ait Diana, 1. part. tract. 4. rel. 2. & p. 9. tract. 8. rel. 46. Videatur Thomas Hurtado, tom. 1. tract. 4. cap. 6. §. 1. Vbi pro hac sententia refert, & sequitur octo supra trīginta Doctores.

3 Nec miror, quia loquendo de omni denuntiatione iudiciali, qualis est, quæ fit in Tribunali Sanctæ Inquisitionis, (vt notat Acacius) est expressa doctrina D. Thomæ. [Esta sententia, inquit, enseña expressemente Santo Thomas, porque hablando de los pecados mas graves, y mas en daño del bien comun, como de la heregia, y entregade la Ciudad, dize: (delinquentem denuntiandum) [Nisi fortè aliquis firmiter existimaret, quòd statim, per secretam admonitionem, posset eiusmodi mala impedire,] todos sus discipulos siguen al Santo, y en esto todos lo son.] Ita Acacius, vbi supra, potuissetque D. Thomam citare in 4. dist. 19. quæst. 2. art. 3. quæst. 1. ad 1. vbi ait: [Nisi certissimis signis appareat incorrigibilitas, & exasperatio ipsius futura, non debet fraterna admonitio prætermitti.] An vero hæc doctrina in crimine hæresis sit admittenda? Difficultate non vacat, quia Div. Thom. 2. 2. quæst. 33. art. 7. expresse affirmat: [Si hæreticus, inquit, privatim hominem à fide ayertat, oportet statim procedere ad denuntiationem, vt eiusmodi nocumentum impediatur, nisi fortè aliquis firmiter existimaret, &c.] prout refert Acacius supra. Vndè Portel in dub. regul. verb. [Correctio fraterna,] num. 1. [Constat, inquit, ex Evangelio ante denuntiationem, in Inquisitione præmittendam esse correctionem fraternam, quæ adeò necessaria est, vt si sit spes, quòd illa proficiet, & sufficiet, non est crimen denuntiandum Prælato, etiamsi crimen ipsum sit contra communitatem, etiamsi sit hæresis.] Hæc Portel, & ante illum, ex eodem Minorum Ordine Richardus de Mediavilla, in 4. dist. 19. art. 3. quæst. 1. Et cum D. Thom. vbi sup. teneat discipuli, S. Antoninus, 2. part. tit. 9. cap. 6. §. 4. M. Sotus in relectione de tegendo secreto, memb. 2. quæst. 4. concl. 2. vbi asserit hanc occasionem esse perraram, casum tamen esse possibile

in viro spectatæ probitatis, & doctrinæ; M. Bannez, in art. 8. ad 4. ubi dicit teneri, ad hanc correctionem secretam, qui iudicaret, hæreticum ab ipso posse, ea correctione, emendari. Quod etiam tenent M. Canus de Locis, lib. 1. 2. cap. 9. ad 5. M. Paludanus, M. Fumus, Sylvester, & plures alij, apud Lorcan, disp. 47. num. 22. & apud Thomam Hurtado supra citatum, tom. 1. tract. 4. cap. 6. §. 1. Nihilominus Penna, in direct. Inquis. 2. part. docum. 18. & ex illo P. Suarez, tom. de fide, disp. 20. sect. 4. num. 11. respondent, hanc opinionem D. Thomæ, seclusis edictis Inquisitorum, locum habere posse; secus, minimè, & hypothesim illam D. Thomæ. *Nisi forte firmiter existimaret*, dicit Petrus Hurtado, 2. 2. disp. 163. sect. 3. §. 73. esse moraliter impossibilem in Hispania, & ubi more Hispaniensi viget Quæstorum ius, vel Ecclesiastici Prælati simili sollicitudine vigilas agunt in hæreticos, ac proinde semper adesse obligationem statim denuntiandi, omnia correctione fraterna. Quam doctrinam amplectuntur communiter Iesuitæ. Et contraria omnino corrui post decretum Sacre Congregationis, die 8. Iulij anno 1660. cuius verba dabo infra, tract. de charitate, Prop. 4. in fine.

4 Omitto opinionē M. Serra, 2. 2. quæst. 68. art. 1. dub. 1. fol. 513. ubi ait. [Quando crimen est emendatum, nullus tenetur illud denuntiare, &c. Quando autem censetur delinquens emendatus? Quidam, inquit, asserunt Confessionem Sacramentalem probare aliquem esse emendatum; alij consequutionem libellæ, &c.] Omitto etiam opinionem eiusdem Serra cum alijs asserentis, non teneri denuntiare, qui non potest probare, ut vidimus supra Prop. 4. Nec memoro opinionem illam exterminandam Ioannis Santij in Selectis, cuius verba adducit Diana, part. 10. tract. 13. resol. 46 asserentis. [Nec denuntiandi aderit obligatio, si foemina sollicitatur a suo maximo benefactore, aut amico,] quam, ut temerariam, & scandalosam, & contra bonum publicum reiicit Carolus de Baucio in Miscel. casuum conscient. tom. 2. op. 2. quæst. 230. Denique omitto aliam, mihi non minus dissonam, quam palliatè defendit Thomas Hurtado, tom. 1. resol. moral. tract. 4. cap. 6. res. 8. §. 2. ubi tradit: Poenitentem sollicitatam ad inhonestam in Confessione, non teneri denuntiare Inquisitoribus Confessarium, si eidem suum peccatum confiteatur. Verba eius sunt. [Secundus modus evadendi denuntiationem, qui alicui forsitan non videbitur improbabilis; (etsi ego de ipso iudicium ultimum non feram, ipsum tamen subijcio, ut sapientiores iudicent, quorum iudicio meum submitto) est, si sollici-

ratus confiteatur cum sollicitante, hic potest ipsum absolvere; neque enim Pontifex abstulit ab illo iurisdictionem, quoscumque absolvendi, quos poterat ante sollicitationem, &c. ergo sollicitatus vir, aut foemina poterit absolvi à sollicitante absque onere denuntiandi, cum nemo teneatur se ipsum denuntiare, nec facere, quod alius denuntiet ipsum, ut multos citans docet Diana, part. 1. tract. de denuntiati. resol. 8. sic responderunt Compluti graves Doctores interrogati, inter quos F. Petrus de Lorca, Ambrosius Roman, & Emanuel de Avila. Et Hieronymus Trimarchius, tract. de confess. abutente, &c. disp. 3. num. 44. dicit, sic sensisse Franciscum Mariam de Agrifolij, & alios graves Doctores, & ipse reputat probabile. Freitas in Addit. ad Acuña, quæst. 27. num. 27.] Hæc Hurtado, licet infra limitet ad vnam, vel alteram vicem: quia alias, inquit, sciens, & volens daret occasionem peccandi mortaliter. [Ponit enim scandalum proximo cadendi in re gravissima.] Vide etiam, apud eundem Hurtado, tom. 1. tract. 4. cap. 8. res. 27. num. 267. Singularem aliã evasionem ad differendam denuntiationem sollicitantis. [Inquires, inquit, si, ut supra vidimus, Confessarius sollicitans iam emendatus non est denuntiandus, & ut præsumatur emendatus, spatium trium annorum exigunt communiter Doctores, cum Mascardo, Alciato, Farinac. & Freitas: quid facere debeat poenirens sollicitatus, si edictum, vel monitorium dicat, quod intra sex dies, aut intra duos menses denuntiet? Tenebitur ne ex vi edicti non expectare, quod spatium trium annorum dilabatur, sed statim denuntiare? Respondetur (attende) non teneri statim denuntiare, sed expectare spatium, quod exigunt Doctores ad comprobandã emendationem, adest enim iustum impedimentum ad impediedum, ne celebretur statim denuntiatio. Sic Raynaudus, & Bonacina, qui alios citat. Sed mihi videtur, quod si non adsit probabilis spes, quod iste usque ad trieniũ continuationis est emendandus, quod intra spatiũ edicti sit denuntiandus.] Hæc si expendas, strictissimam iudicabis opinionem, quam, cum formidine, dixit Palao videri probabilem.

PROPOSITIO X.

Non est obligatio denuntiandi Confessarium sollicitantem in Confessione, nisi de crimine sollicitationis infamatus sit. Nec Inquisitores possunt de illo cognoscere, non præcedente infamia. Fagundes Jesuita, Præcep. 2. Ecclesiæ, lib. 4. cap. 3. num. 31.

1. R. Doctor citatus non sequitur hanc opinionem; solū dicit esse probabilem; quia eam defendunt Ioan. Andreas, Gundisal. Repertoriū Inquit. Speculator, Glossa, Palacios, Angelus, Felinus, & Navarrus, apud Leandrū infrā, & reliqui supra citati. Proposit. 4. quatenus asserunt, crimen, quod non potest probari, non posse denuntiari: si verū sit, quod ait Leander, tract. 5. de Pœnit. disp. 13. q. 5. idem esse non esse infamatum, ac sollicitationē ita esse occultam, vt vni tantum sit nota. Requiritur ergo, vt sollicitationis delictum saltē duobus sit notum, vt locum habeant verba Constitutionum Pontificum, quibus iubent denuntiare: *De premissis quemodolibet infamatos.* Hanc sententiam tenuit (licet postea retractarit) Megala in 1. editione, lib. 1. cap. 5. n. 14. & putat probabilem Leander à Sacram. tract. 5. de Pœnit. disp. 13. q. 5. quamvis contrariam sequatur cum Fagundez. Et novissimē cū quadam restrictione defendit Thomas Hurtado, tom. 1. res. moral. tract. 4. cap. 8. resol. 57. num. 722. vbi sic ait. [Dico primo. Si Confessor sollicitans non est diffamatus de sollicitatione, & aliās est bonæ vitæ, & conversationis; si sollicitata persona habet prudentiæ dictamen, quod rectē sentiat de Fide, non est denuntiandus, si semel, aut iterum sollicitet eandem personam.] Subnequit verò, nu. 737. [Non requiri rigorosam infamationem, sed satis esse, vt quomodolibet infametur per indicia, & cōiecturas.] Quam limitationem iam adhibuerat Fagundez, dicens. [Debet præcedere aliqua infamia: minor tamen, quā in alijs delictis, propter qualitatem illius. Quia Bulla Clem. VIII. de sollicitantibus quemodolibet infamatis loquitur.] Hæc ille. Omnino vidēdus in 2. editione Lugdunēsi, anno 1632 ab eodem Authore aucta, & emendata: vbi loco citato, n. 83. postquā solidis fundamentis probavit, non requiri, quod præcedat infamia ad denuntiationem sollicitantis; quia tamē contrariam opinionē probabilem esse dixerat, concludit. [Mihi non constat de praxi Dominorum Inquisitorum; & ideo interim rem non definio, meumque iudiciū praxi huius Sanctissimi Tribunalis subijcio.]

2. Verū sententiam, quæ attribuitur Patri Fagundez; tueretur, apud Thomam Hurtado, tom. 1. var. tract. 3. cap. 8. res. 21. §. 1. num. 170. D. Thom. Barbof. Torreblanca, Sayrus, Tabiena, Sylvester, Lorca, Villaguta, Sylvius, Malderus, & alij: & illam expressē tenet M. Michael Zanardus, Bergomensis Sacræ Theologiæ Primarius Lector, Ordinis Prædicatorū in directorio Conf. 2.2. de accusatore, cap. 52. vbi sic ait. [Tertiò queritur: an edita, præcepta, excommunicationes Episcoporum, Inquisitorum,

&c. in quibus præcipitur, vt delicta, quovis modo nota revelentur, obligent scientes ad denuntiandum, vel accusandum? Respondetur, quòd in quibusdam casibus obligant, & in quibusdam non, &c. Non obligant, etiamsi iudex quærat delictum ad poenâ delinquenti infligendam; sed delinquens nulla, super hoc delicto, labore infamia; nec contra eum sint indicia: (attende) nam tunc, quamvis delictum sit à tribus, vel quatuor secretò cognitum, quilibet illorum poterit tacere, etiâ stante præcepto.] Hæc tenet Zanardus. Videatur etiam M. Ioannes Martinez de Prado, tom. 2. Theol. moral. cap. 24. quæst. 1. §. 2. num. 14. Vbi inquirēs. [Vtrum liceat accusare aliquem de crimine; de quo non est infamatus?] sic ait. [Est certum, quòd quando crimen nullo modo probari potest, apertè contra iustitiam peccari, si illud aperias, quia nullum ius habes illud patefaciendi; cum enim non possit probari, non potest quoque puniri; ac proinde non potest ex eius revelatione aliud sequi, quam infamia.] Hæc ille. Quæ vel nil probant, vel idem evincunt in denuntiatione, vel testificatione, vt ex terminis patet.

3 Idem expressius tradit M. Marcus Serra, 2. 2. quæst. 67. art. 3. dub. 2. concl. 2. & quæst. 70. art. 1. dub. 1. §. Dicendum est 2. Ibi. [Quando iudex, inquit, procedit via inquisitionis ad punitionem rei; si non præcedat infamia, non tenetur testis contra illum testimonium ferre; etiamsi duo, vel plures iurati affirmant aliquem, ipsis videntibus, crimen commississe.] Hæc ille. Consonat Sylvester, verb. Testis, quæst. 8. vbi tradit, quòd si crimen nõ pendet in futurum, non tenetur testis illud revelare, nisi præcesserit infamia, vel semiprobatum sit. Vide etiam M. Sotum, lib. 5. de iustitia, quæst. 6. art. 1. in fine: vbi sic ait. [Interrogaris per viam inquisitionis, non teneris respondere, nisi vel infamia præcesserit, vel indicia.] Et est doctrina D. Thomæ, 2. 2. quæst. 70. artic. 1. [Si exigatur, inquit, ab eo testimonium in alijs, putà in occultis, de quibus infamia non præcessit, non tenetur ad testificandum.] Quapropter Thomas Hurtado vbi sup. num. 723. non reuit dicere Dominos inquisitores non posse procedere contra Confessarium sollicitantem, non præcedente infamia. [Si non adest suspicio Fidei, nec præsumptio, in qua fundatur.

4 Et absolutè loquendo, quòd iudex nequeat procedere ad specialem inquisitionem, nisi præcedat infamia, tradunt communiter Doctores, D. Thom. pluribus in locis. Quodlib. 1. art. 16. [In inquisitione debet præcedere infamia,] 2. 2. quæst. 33. art.

art. 7. ad 5. [Vnde non habet (nempe superior) potestatem precipiendi de occultis, nisi per aliqua indicia manifestentur, puta per infamiam, vel aliquas suspiciones.] Cum D. Thoma conveniunt discipuli. Caietanus, 2. 2. quæst. 69. art. 1. [Inquisitio non potest fieri, nisi de crimine illo, de quo aliquis est diffamatus. Nec est verum id, quod quidam scripserunt, scilicet, quod infamatus de vno crimine, possit inquiri de alijs. Sed hoc est manifestè contra Decretalem Extrav. de Accusationibus, cap. Inquisitio. Et in tantum Decretalis illa exigi vult præcedentem infamiam, super aliquo crimine; vt si duo, vel plures iurati affirmant aliquem, crimen aliquod, eisdem videntibus, commisisse, de quo aliqua non laboret infamia, non est contra eum procedendum.] M. Sotus de secreto, quæst. 6. memb. 2. concl. 1. [Inquisitio specialis, qua intenditur poena delinquentis, fieri nequit, nisi infamia, & clamorosa insinuatione præcedente. Conclusio receptissima est omnibus, tam Theologis, quam Iuris vtriusque peritis.] Et ibidem dub. 4. & 5. [Expressè in Canonibus citatis habetur, quod non solum requiritur infamia personæ ad inquisitionem; sed quod non potest fieri inquisitio, nisi de illo crimine, de quo quis est infamatus.]

5 Idem sentiunt reliqui Thomistæ, M. Tabiena, M. Fumus, D. Antoninus, & alij, apud Sanchez in Consilijs, tom. 2. lib. 6. cap. 3. dub. 17. num. 5. Quos sequitur M. Bannez, 2. 2. quæst. 69. art. 2. vbi sic. [Ad interrogandum reum de quovis delicto per viam inquisitionis qui neque est denunciatus, neque accusatus, requiritur infamia, vel clamorosa insinuatio.] Denuntiatur intellige per publicum Officialem, seu Fiscalem, vt notat Sanchez, suprà dub. 20. num. 13. [Quando Index, inquit, procedit ad denuntiationem publici Officialis, id est Fiscalis; tunc potest procedere absque infamia. Ita Sylvester Inquisitio. 1. quæst. 4. dist. 2. & 3. Tabiena ibi in principio. D. Antoninus, 3. part. tit. 9. cap. 7. §. 3. Angelus, Panormitan. Gregorius Lopez, Bartholus, Antonius Gomez, & alij. At, dicendum, hoc esse verum, quando denuntiat crimina notoria, vel famosa; tunc enim ad inquirendum non requiritur alia infamia. Si tamen denuntiaret crimina non publica, & in nullius præiudicium vergentia, tunc non posset fieri inquisitio, absque infamia: sicut si denuntiaret persona privata. Ita Sotus, vbi sup. cap. 3. Navarrus corollar. 62. num. 666. & idem expressè Sylvester, Panormitanus, Tabiena, Angelus, vbi suprà. Hucusque Sanchez.

6 Sed rogabis, Quid sit infamia facti de aliquo delicto? Vide apud

apud Sanchez sup. lib. 6. cap. 3. dub. 4. vbi ex commun. Doctorum dicit. [*Esse opinionem maioris partis Viciniæ, seu Collegij, seu Vniuersitatis, in qua quis commoratur*] opinionē, scilicet, apud bonos, & graves viros. [*Vnde si apud hos, inquit, fama maneat integra, etiam si apud plures leues personas, fama maneat non integra, sed lesa, non dicitur infamia. Ita habetur expresse Cap. si qualiter. Docet ibi Glossa. Turrecremata, Sotus, Caietanus, D. Antoninus, Sylvester, Armilla, &c.*] Hæc Sanchez. Quæ magis extendit M. Corradus, 2. part. Resp. quæst. 269. dicens: [*Non sufficit denarius numerus hominum, vt volunt aliqui Iuristæ. Nam in populis magnis decem pauci sunt, & iuxta regulam iuris. Nemo ob dicta paucorum debet infamatus reputari. Vnde iudicium infamiæ sumendum est arbitrio prudentis, quando iam opinio dicitur esse communis.*] Et omnia superius dicta tradit etiam M. Zanardus in direct. 2. 2. cap. 3. 8. vbi. [*Ad hoc, inquit, vt inquisitio fieri possit, infamia debet præcedere, quæ regula in quocūque iudice currit.*] Et infra. [*Sed notandum est, quod ad hoc, vt aliquis dicatur de aliquo crimine infamia notatus, secundum Caietanum, 2. 2. quæst. 69. art. 1. infra scripta requiruntur. Frequens vox, & gravis suspicio hominum proborum, quod talis tale crimen commiserit: quæ propter frequens vox mulierum sæcularium, vel improbarum, vel infimæ sortis infamiam nō inducet.*] Hæc ibi. Caietani verba sunt. [*Adverte diligentissimè, quod quando per viam inquisitionis proceditur, oportet præcedere infamiam, & vocatur infamia, non frequens vox discolorum, sed frequens vox talis, vt apud probos, & providos viros, reddatur persona de crimine tali rationabiliter suspecta.*] Quæ sunt valde noranda, quia iudice non procedente iuridicè non est obligatio denuntiandi, nec testificandi.

7 Cæterum pro coronide placuit adtingere limitationem, quam præcedenti doctrinæ adhibet sapientissimus M. Dominicus de Soto de secreto, memb. 2. quæst. 6. post 2. concl. 9. Et postremo, vbi sic ait. [*Conclusio prima, videlicet, quod absque infamia non potest fieri inquisitio, intelligitur de criminibus priuatis, quæ non sunt in præiudicium tertij. Crimina enim publica, aut quæ sunt in præiudicium tertij, quomodocumque cognoscantur, inquirenda sunt, & coercenda, si sunt in fieri, & damnum pender in futurum.*] Et 9. Sed excipientur. post 4. concl. [*Nam, quod nō liceat occultos peccatores inquirere absque infamia, semper intelligitur de crimine iam præterito, quod inquiritur punctionis gratia, se cus si inquiratur ad vitandum futu-*

rum damnum.] Hæc ille, quem cum alijs sequitur Thom. Sanchez, tom. 2. opusc. lib. 6. cap. 3. dub. 19. Quæ oportet notare pro rectissimo Sanctæ Inquisitionis Tribunali.

PROPOSITIO XI.

Sanctus Ignatius maiorem, quàm D. Paulus, prudentiam Spiritus assecutus est. Et Apostoli, si hæc tempestate degerent, eundem, quem Societas, vivendi modum amplexarentur. Ioannes Eusebius Iesuita in libello de Amore Iesu, & Mariæ.

1 R. Nec caput, nec folium citat Anonymus, ne facile de mendacio conveniatur. Sed frustra, quia libellum integrum semel, & iterum evolui, & nulla ex obiectis propositionibus in eo reperitur. Imò author citatus, dum primum audivit, obstupuit, exhorruit.

2 Imponitur Ioanni Eusebio pro Sancti Ignatii prudentia effuisse, quod pro Angelici Præceptoris scientia, iactaverat M. Nicolaus Iantenus in sua Apologia pro Bzovio, ubi sic scripsit. [Licuisse D. Thomæ, ut à Magistrorum sententijs, velut ad veritatis semitam, declinaret; nulli videbitur mirum, qui expendit, hunc Virum Sanctissimum electum esse, cui tribueret Cœlum Thesauros Sapientiæ Dei; cui Spiritus Sanctus ad aurem infunderet, (attende) cuius scholam ingrederetur Paulus, quem ipse Christus securum esse suæ doctrinæ iuberet.] Hæc Iantenus. Verum in cultu D. Paulo debito medium virtutis nō tenuit, per defectum. Sicut neque Sodalis alter per excessum, dum dixit. [Paulum unā cum Petro individue, una formali, ac per se Cathedra, cuius successio sit penes Pontifices, esse potitum.] Sic docuit Franciscus Combeffis in Collatione Actorum Sextæ Synodi, fol. 244. & 245. Cæterum hanc assertionem hæreseos damnavit Innocentius X. die 24. Ianuarij, anno 1647. Videatur Diana, tract. de Primatu solius D. Petri, part. 9.

PROPOSITIO XII.

Maior est perfectio, habere animum indifferentem ad exequendum, quod Deus revelaverit, quàm determinatum ad id, quod in Evangelio revelant, & docuit. In libello primitivo Exercitiorum Iesuitarum, fol. 31. & 32. in editione Burgenfi anno 1574.

1 R. In primo eiusdem aurei libelli folio, extat Bulla Pauli III. edita anno 1548. quæ incipit. [Pastoralis officij.] In qua post

post diligens, & accuratum illius examen, de mandato ipsius Pontificis, committitur Eminentissimo Cardinali Burgensi hereticæ pravitatis Inquisitori; Illustissimo Philippo Episcopo Salutarum, & Vicario Generali Urbis, & Rever. Patribus Agidio Boscario, Sacri Palatii Magistro; (vt in ipsâ Bulla præfertur) inquit Summus Pontifex Paulus III. [Documenta, & Exercitia prædicta, ac omnia, & singula in eis contenta, auctoritate Apostolica, ex certa scientia nostra approbamus, collaudamus, & præsentis scripti patre cinio communimus.] Hæc ibi. Et constat etiam ex Breviario Romano, die 31. Iulij. Vbi in Festo Sanctissimi Patriarchæ Ignatii, Lectione quarta, dicitur. [Admirabilem illum composuit Exercitiorum librum, Sedis Apostolicæ iudicio, & omnium utilitate comprobatum.] Ex quibus patet, aut prædictam propositionem, à te obiectam, in libro Exercitiorum non contineri, aut à Summo Pontifice, ex certa scientia, & auctoritate Apostolica approbatam, collaudatamque. Quomodo ergo temerariam, scandalosam, & erroneam garrire non erubescis? Vide Concilium Constantiense in Bulla, quæ incipit. [Inter cunctas Pastoralis Curæ.] Quæ habetur post ultimam Sessionem Concilij, Vbi post damnatos errores Vviclephi, & Ioannis Hus, præcipit Martinus V. omnes de hæresi suspectos interrogari. [Vtrum credant, quod illud, quod Sacrum Concilium Constantiense, Vniuersalem Ecclesiam representans, approbat in favorem Fidei, & salutem animarum, quod hoc est ab vniuersis fidelibus approbandum, & tenendum.] Et infra. [Vtrum credant, quod consuetudo communicandi personas Laicales sub specie panis tantum ab Ecclesia Vniuersali observata, & per Sacrum Concilium Constantiense approbata, sit servanda, sic, quod non liceat eam reprobare, & quod dicentes pertinaciter oppositum præmissorum, tanquam hæretici, vel sapientes hæresim sint arcendi, & puniendi.]

2 Vide Palaum, tom. 1. tract. 4. disp. 1. punct. 5. §. 6. num. 6. ubi ait. [Dicendum existimo de Fide esse, non posse Pontificem errare, &c. ita vt approbet tanquam consentaneum Evangelicæ perfectioni, quod consentaneum non sit.] Cui adhæret R. P. M. Fr. Ioannes à Sancto Thoma, vir doctissimus, 2. 2. quæst. 1. disp. 9. fol. mihi 759. dicens: [De Fide est, quod moralitas talis præcepti, seu regulæ non est mala, & est de fide in virtute illius vniuersalis, quod quæcumque dicuntur ex Cathedra sunt servanda, & facienda.] Cui consonat Sylvester, verb. Fides, num. 2. dum ait. [Ideo etiam ad fidem pertinet, inhærere determinationi Pontificis.]

tificis Summi, in his, quæ sunt Fidei. Idò etiam, in his, quæ spectant ad bonos mores.] Vide etiam M. Bannez, 2.2. quæst. 1. art. 10. dub. 8. conclus. 4. ibi. [Non potest Summus Pontifex errare, in approbatione alicuius Religionis, quantum ad Constitutiones, & Leges sibi propositas; ita ut approbet Leges perniciosas, aut nocivas salutis animarum, &c. Quia cum Pontifex approbat aliquam Religionem, utitur officio Summi Pontificis, proponens omnibus fidelibus talem religionem, non solum ut convenientem ad salutem eorum, qui voluerint eam profiteri; sed etiam, ad perfectionem Charitatis, congruam esse his, qui illam observaverint. Ergo si in eiusmodi approbatione, Pontifex erraret, perniciosè deciperet fideles propriæ salutis cupidos. Quapropter eisdem censuris notandus est, qui hanc conclusionem negaret, sicut ille, qui negat terram præallegatam. Tàm certa (inquit ibi) est conclusio, ut oppositum non dubitem esse hæreticum.] Hæc ille. Expende: An Pontifex approbando Exercitia authoritate Apostolica, usus fuerit officio Summi Pontificis, eaque ut salutis fidelium convenientia, & perfectioni Charitatis congrua, ex certa scientia approbaverit. [Nos igitur (inquit Paulus III.) qui Documenta, & Exercitia huiusmodi examinari fecimus, & quæ pietate, ac sanctitate plena, & ad ædificationem, & spirituales profectum fidelium valde utilia, & salubria esse, & fore comperimus; authoritate prædicta, tenore præsentium approbamus, collaudamus, hortantes plurimum in Domino omnes, & singulos viri usque sexus fideles, ut tàm pijs Documentis, & Exercitijs uti, & illis instrui devotè velint, &c.] Si autem in eiusmodi approbatione Pontifex erraret, perniciosè deciperet fideles. Debes ergo dicere cum M. Bannez. [Tàm certa est conclusio, ut oppositum non dubitem esse hæreticum.]

3 Hanc consequentiam, absque præiudicio, concedes. Quia propositio à te obiecta non continetur in prædicto Exercitiorum libro, sed longissime diversa. Nimirum, quòd tradens Exercitia, dum tradit, non debet accipienti suadere, ut Cœlibatum, aut Religionem, aut aliam Evangelicam perfectionem amplectatur, sed stare in æquilibrio, sinendo, ut immediatè Deus Creaturæ sese communicet. En verba Sanctissimi Patriarchæ Ignatii in editione Burgensi citata anno 1574. & in antiquiori Vienne[n]si anno 1563. annotatione decimaquinta. [Tradens Exercitia non debet alterum compellere ad Paupertatem, & promissionem eius, magis quàm ad oppositum, neque ad hoc potius, quàm ad illud institutum. Quia licèt extra Exercitia licitum sit,

& pro merito dicendum, si quis Cœlibatum, aut Religionem, aut aliam quamcunque Evangelicam perfectionem amplecti suadeat his omnibus, quos ex personarum, & conditionum ratione, probabile sit fore idoneos: longe tamen convenientius, meliusque est, inter Exercitia ipsa, id non attentare; sed Dei potius voluntatem querere, atque præstolari: donec ipse Creator, ac Dominus noster animæ devotæ sese communicet, eamque amplexans ad sui amorem, laudem, & servitium disponat. Quapropter dictanti Exercitia standum est in æquilibrio, sinendumque, ut citra medium Creator ipse cum creatura, & hæc vicissim cum illo, rem transigat.] Hactenus Sanctissimus Parens, cuius verba satis perspicua sunt. Vnde nescio cui caluniam vertam: Ignorantia? An malitia? Cum tantus Magister, & Patriarcha non contumeliosis verbis deiici, sed his potius laudibus extolli deberet, quibus Hieronymus afficit Augustinum (Epist. 25. tom. 2. Epist. Aug.) [Scit, inquit, quid dicam, Prudentia tua, Macie virtute in orbe celebraris. Catholici te conditorem antiquæ Fidei venerantur, & quod signum maioris gloriæ est, omnes hæretici detestantur.]

PROPOSITIO XIII.

SI Ignatius collecturus Societatem, gladium ex acutum relinqueret; saccum, cilicium, famen ostentaret, quoties hypocrisis notam incurreret? Verum sapientior ipse gladius acutus, non hypocritarum imperium portans, pallio, & calceis obtegit gladij duritiem. [Sunt formalia verba Iesuitæ Bacza, tom. 1. in Evang. lib. 2. cap. 7. §. 111.]

1. Resp. Primam huius propositionis partem experientia verissimam demonstrat. Etenim, si laneo pallio tecti, si calceis muniti; præ modestia tamen, qua incedunt; præ honestate, & pudicitia, quam præferunt; & præ patientia, qua contumelias, & opprobria sustinent, hypocrisis notam fugere non valuerunt; quam non incurriscent, si taceum, cilicium, & nuditatem ostentassent? Quod autem verba illa subiunxerit. [Non hypocritarum imperium portans;] non est, cur in vilipendium auteritatum vertantur. Hoc enim valde alienum est ab authoris mente, quæ, ut legenti constabit, satis perspicua est. Nam, cum explicuisset illud Sapientiæ 18. de Angelo in Ægyptios primogenitos misso; [Gladius acutus in simulatum imperium portans replevit omnia morte.] Subnectit. [Græcè sonat, non fictum, non hypocritarum, imperium portans.] Id est, Angelus hō hūc indē revelatum gladium

dium agebat, nullo Aegyptiorum, sub gladio, cadente, sed gladius minimè apparebat; occultus tamen, & tectus omnia mortibus replebat. Applicat Sanctiſſimo Patriarchæ Ignatio, cuius poenitentiae gladius. [Sub lino, & lana absconditus, inquit, non fictum, non hypocritum imperium portans, replevit omnia morte.] Id est, non revelatum poenitentiae gladium, huc inde agebat Ignatius, nullo, sub gladio, cadente. [Sed cum tegitur, cum lino, & lana ostenditur, plures iuvenes, & Magistros, virosque nobiles. Deo Optimo Maximo mactat, litat.] Hæc Baeza. Quid ergo calumnia dignum, in hac panegyrica, & concionatoria applicatione?

PROPOSITIO XIV.

Religiosi Dominicani non sunt Inquisitores instituendi, nec admittendi, ut accusatores, neque ut testes, neque ut censores librorum in causis Fidei. Delrio Iesuita in Epistola Dedicatoria, qua expungi mandata est.

1 R. Hæc propositio non invenitur in Delrio, nec unquam fuit typis data, ne dum expungi mandata. Et ut clariùs rem evincam, verba eius dabo, ex præallegata Epistola Apologetica ad Supremum Sanctæ Romanæ Inquisitionis Tribunal, quæ nunc extat in tomo de Magia edito Lugduni, anno 1608. Ibi ergo sic scribit. [Religiosi Dominicani, quia se palam, ut advertarios, & impugnatores Societatis gerunt; vel clanculum, ex insidijs, arrodunt; vel, magno nixu, per Hispaniam, Italiam, & alias Orbis partes, invidiam Societatis excitare, & Patrum Societatis sententias, atque scripta, per se, ac emissarios suos, mædaces historicos, & alios denigrare moluntur, curantes maximopere, ut vel libri prohibeantur; vel ad tempus lectio suspendatur, vel aliqua ignominiae nota aspergantur. Quamobrem contendo, Institutum huius homines, neque ut iudices, neque ut testes, (attende) contra Societatis nostræ homines, vel Societatis scripta, vilo modo, admittendos; sed pro accusatoribus, & adversarijs audiendos, habendosque.] Ita Delrius.

2 Hæc forsitan moliebantur olim, contra Societatem, Patres Dominicani, quapropter, pro accusatoribus, non pro iudicibus, nec testibus contra ipsam; (non contra reliquos, ut falso ei imponitur) contendebat Delrius. Modo vero longe aliter segerunt, & (ut audio) stricto amicitiae foedere, leuissimis coniuncti sunt. Quamobrem Reverendissimus Pater Generalis Societatis, prædictam Epistolam Apologeticam, ulterius typis dari,

non permittit. Desiderat enim eos Societas, vt Iudices, & vt testes, vt accusatores non timet.

PROPOSITIO XV.

Pures propositiones defendebant, apud Indos Iesuitæ, contra potestatem Jurisdictionem Episcopi, super quibus condemnati fuerunt ab Innocentio X. in Bulla expedita die 14. Maij anno 1648.

I R. Vnico verbo. Eas, quas Iesuitæ, reliquæ etiam Religionibus tuebantur, innixæ privilegijs Summi Pontificum, pro Indis, specialiter concessis, quæ postea, revocata à Gregorio XV. revalidavit Urbanus VIII. vt affirmant Salgado tomò de retentione Bullar. & Augustinus de Bellis in allegatione, Hispano Idiomate, conscripta, §. 1. num. 2. Sic enim ait. [Dado caso, que dicha Bulla (nempe Gregorij) estuviessse recibida en España, aun no tiene fuerza, porque está revocada ya por nuestro Santísimo Padre Urbano VIII. por vna Bulla, fecha à 13. de Mayo de 1625. En que a instancia de todas las Religiones de España, confirmo, entre otros privilegios, vn decreto de la Congregacion del Concilio, traído por Barbof. 3. part. de potest. Episcopi, allegat. 76. num. 24. que dize así. [Congregatio Concilij censuit, Regulares, qui absque licentia Episcopi, prædicaverint in Ecclesijs, quæ suorum Ordinum non sunt, tamen si Decreto Concilij, Sess. 3. cap. 21. contrafecerint, non posse tamen puniri ab Episcopo, sed tantum à suis superioribus Regularibus.] Esta Bulla sobredicha de Urbano VIII. con todos los privilegios, que confirma à los Regulares, se halla en vn librito impreso, y legalizado, por orden del Eminentísimo señor Cardenal Pamphilio, entonces Nuncio Apostolico en estos Reynos de España.] Hactenus R. P. D. Augustinus de Bellis. Et revocationem Bullæ Gregorij XV. ab Urbano VIII. factam refert etiam sapientissimas P. Lezana Carmelitanus in sum. qq. Regular. cap. 19. numer. 35. in 1. editione, & Nicolaus Bravo, in tract. Monast. cap. 23. num. 12. ubi ait. [Nec obstat Constitutio quedam Gregorij XV. quæ incipit. *Inscrutabili*, expedita anno 1622. Nam ob ingentia incommoda inde emergentia suspensa fuit omnino eius executio, ab Urbano VIII. anno 1625. Et suspensionis effectus commissus Illustrissimo Nuntio Hispaniæ Iulio Sacheti, à quo solemniter facta est Matriti, die 21. Aprilis eiusdem anni, cuius authenticum instrumentum habuimus.] Et huius instrumenti, & publicationis fidem facit M. Barnab. Gallego, in Bull. Cru-

riata, cap. 9. claus. 9. fol. 86. & 87. ubi refert privilegia, & exemptiones ad verbum, per Urbanum VIII. Regularibus concessa, & confirmata. Vide illum in editione Matritensi, anno 1652.

2 Verum, cum pro locorum distantia, Urbani Bulla Episcopo non innotuisset, ab incepta lite dimovere non potuit. Nec mirum, quia summa diligentia Romæ conquesta, post sententiam ab Innocentio X. iam latam, confirmantem revocationem privilegiorum à Gregorio XV. factam, comperta fuit, quæ proinde, veluti post bellum auxilium, Iesuitis non profuit. Voluit enim Pontifex, quod Religiosi in posterum prædictis privilegijs, etiam ab Urbano confirmatis, non fruerentur. Nullam verò ex propositionibus, à Iesuitis, sicut, & ab alijs Regularibus, defensatam, vlla censura nota, maculavit. Et dubitationes inde exortas, partim in Episcopi, & in Iesuitarum partim favorem, dissolvit, ut constat ex eadem Innocentij Bulla. Cuius verba, brevitate causa, non refero.

EXTRACTIV

DE CHARITATE.

PROPOSITIO I.

PRÆCEPTUM amari Deum, solum obligat in articulo mortis. Ita Iesui in publicis disputationibus, in Universitate Complutensi.

1 R. Contraria sententia est communis inter Iesuitas. Suarez de Charitate, disp. 5. sect. 3. num. 4. [Dico teneri hominē, non prorsus cessare, tota vita, ab hoc amore, sed aliquando illum iterare. Quare qui, per multos annos, non exercet hunc actum amoris, delinquit contra Charitatem.] Coninch, disput. 24. dub. 3. num. 53. [Videtur omnino mortaliter peccaturus, si hoc præceptum quis ad tres, vel quatuor annos sponte differat.] Castro Palao, tom. 1. tract. 6. disp. 1. punct. 4. num. 10. [Existimo quemlibet adultum teneri aliquoties in vita, ita ut, non multo tempore, hoc exercitium differatur; reputarem autem dilationem trium annorum esse gravem.] Hæc ille, & alij communiter. Verum, cum tempus huius obligationis nullum ius, nec naturale, nec divinum, nec humanum determinet, inde exorta opinionum diversitas.

2 Sapientissimus M. Bannez, 2. 2. quæst. 44. artic. 1. dub. 1. conclus. 3. §. [Alij dicunt.] Ad exonerandas conscientias, ne scrupulis, circa eiusmodi præcepti adimplerionem, continuo angantur, plausibilem satis tradit doctrinam. Verba eius sunt. [Nihilominus dico secundo, quod absque scrupulo credi potest, quod qui dignè sumit Eucharistiam semel in anno, adimplet nullo speciale præceptum Charitatis.] Sic ille. Quem, supposito nomine, citat M. Serra, 2. 2. quæst. 44. in fine, ubi ait. [Certum est, præceptum Charitatis obligare, ut pluries in cursu vite, actum dilectionis Dei, & proximi, eliciat homo. Sunt nihilominus qui dicant, absque scrupulo, credi posse, speciale præceptum Charitatis adimplevisse eum, qui semel in anno collibet, dignè Eucharistiam sumit.] Verum cum Eucharistia, semel in anno quolibet, dignè sumi possit, qui præcedat actus specialis Charitatis, sola confessione, ex animo confito, procedente, videtur M. Bannez commutasse præceptum speciale Charitatis, in præceptum sumendi Eucharistiam, quod est æquivalenter illud negare.

3 Ideo alij speciale præceptum Charitatis, ex una parte, supponentes, & ex alia, nullum determinatum tempus, ad eius adimplerionem, urgere agnoscetes, asserunt semel tantum in vita, per se, obligare. Sic tradunt aliqui, apud Machado, tom. 1. lib. 2. part. 2. tract. 6. docum. 1. num. 9. & citat probabile Illustrissimus M. Acacius de Velasco, tom. 1. resol. moral. verbo Amor, resol. 33. num. 2. dum hanc opinionem referens, inquit. [Con que se libran los Fieles de muchos escrúpulos.] Et sequitur Remigius, in sum. tract. 2. cap. 1. de primo præcepto Decalogi, §. 3. Et ab alijs transitum supponit M. Victor. in sum. relect. de obligatione perveniens ad usum rationis, part. 3. num. 11. ubi de tempore, quo amoris præceptum obligat, sic ait. [Nec videtur sufficiens solutio communis, quod tenetur semel in vita.] Quibus aperte supponit, suo tempore, hanc sententiam fuisse communem. Et illam amplectuntur non ignobiles Magistri, atque Doctores, quando defendunt, præceptum Charitatis, per se, tantum obligare in articulo mortis. Quibus assentitur Ioannes Santius in selectis, disp. 1. num. 21. §. [Nec frangitur,] dicens. Et vere, si ad speculationem tantum esset recurrendum, hæc videtur verior sententia; nam supposito, quod nullum tempus determinatum signet Deus, quo debeat diligere, liberum relinquit hominem, ut tempore à se electo, obligationem exequatur: & cum articulus mortis ultimum vite tempus sit, & aliud
 cli-

eligere nequat, constringitur in illo præceptum implere.] Pro hac sententia stat Navarrus, in sum. Latina, capit. 111. vbi per omissionem amoris, solum peccare putat. [Qui diligit amare Deum tempore, quo sub poena mortalis peccati, tenebatur ad cogitandam suam salutem spiritualem; veluti cum imminerebatur mortis periculum; vel necessitas se obtulit sumendi; vel administrandi Sacramentum.] Sic ille, citans M. Tabienam, & Maiorem. Quibus addi potest Villobos, in sum. tom. 2. tract. 3. diff. 2. num. 7. vbi sic. [Lo que me parece mas probable es, que obligará, quando vno tiene vna grave tentacion de odio de Dios, y peligro de caer en ella, &c. Tambien dize Azor, que quando vno tiene obligacion de justificarse de nuevo; sin recibir el Sacramento, está obligado a este precepto, pues no puede tener verdadera contricion sin caridad; lo qual me parece verdadero.] Hæcibi.

4 Non deerit, forsan, qui existimet, de hoc præcepto, eodem modo philosophandum, ac de præcepto Baptismi: quod pro nullo tempore determinato ante finem vitæ obligare, tradit M. Martinus de Ledesma, 1. part. 4. quæst. 9. art. 3. dub. 1. vt refert Leander à Sacram. tom. 1. tract. 2. disp. 1. quæst. 12. & est doctrina expressa D. Thomæ in Addition. ed 3. part. quæst. 6. art. 5. In corp. vbi sic. [Ad Baptismum non est aliquod tempus determinatum, vitra quod, si Baptismum differat, peccatum incurrat.] Et infra. [Quia, quæ sunt de necessitate salutis, tenetur homo, in hac vita, implere; ideò, si periculum mortis imminet, etiam per se loquendo, obligatur aliquis ad Confessionem faciendam, vel Baptismum suscipiendum.] Verum hoc fundamentum solidum non esse, ait Caietanus, 3. part. quæst. 68. art. 3. §. [Et quamvis.] Vbi sic. [Dilatio tamen Baptismi, vsque ad mortis articulum, licita non est, vt patet de Consecrat, dist. 4. cap. Quando quis.] Solidum tamen erit, si sumatur à paritate contritionis, cuius præceptum, per se, tantum obligare in articulo necessitatis, tradit ipse Caietanus, in sum. Venetijs edita anno 1584. & in antiquiori Parisiensi, anno 1530. verb. Contritio, §. Tempus autem. [Quantum ad vitandum, inquit, novum peccatum transgressionis præcepti de Contritione, tempus est determinatum ad articulum necessitatis, sicut in alijs affirmativis præceptis contingit. Prima necessitas est articulus mortis, (attende) quia tenetur homo, in hac vita, conteri. Secunda est susceptio, vel administratio Sacramenti, & vniversum exercitatio cuiuscumque actus exigentis necessario hominem

sine peccato mortali.] Hæc ille. Quem sequitur M. Canus in relectione de Pœnit. part. 4. §. Quarta proposit. & viginti alij DD. apud Leandrum, tom. 1. tract. 5. disp. 1. quæst. 37. & cum alijs, Diana, part. 5. tract. 13. ref. 33.

¶ 5. Autem vero Caietanus. [Scito quod eiusmodi vera contritio, simpliciter inveniri potest, scilicet, formata, vel informis, hoc est, eam gratia, & Charitate, & sine illa.] Mirabile quidem dictum! Quomodo sine gratia, cum sit ultima dispositio ad gratiam? Quomodo sine Charitate, si cum remissione peccati necessarii concluditur? Nam, ut ait D. Thom. in 4. dist. 17. quæst. 2. art. 5. ad 3. quæst. [Quantumcunque parvus sit dolor, dum nobis ad contritionis rationem sufficiat, omnem culpam delet.] Vide Sotum ibidem, art. 5. ubi Caietanum impetit dicens. [Philoſopho, usque ad Caietanum, nunquam audita, & certe nescio, cui sit unquam credenda.] Et infra. [Attritio potest esse actus informis, contritio vero nequaquam; quia simul a Deo liberum arbitrium movente, infunditur gratia, & Charitas.] Et acrius P. Vazq. tom. 2. in 3. part. disp. 152. num. 3. [Vera, inquit, & Catholica sententia est, quemlibet baptizatum, antequam recipiat Sacramentum absolutionis, per vivam fidem, & contritionem, non solum consequi veram cum Deo iustitiam, per quam iustificatur; sed etiam, per quam peccata, re ipsa, remittantur.] cuius rationem tradit D. Thom. Quodlib. 1. art. 9. dicens. [Quia contritio non potest esse sine charitate, per quam omnia dimittuntur peccata.] Et contra Caietanum insurgit etiam M. Catharinus in annot. ad illius commentaria, lib. 5. fol. mihi 432. dicens. [Tertium dictum Caietani, videlicet contritionem informem, non esse ultimam dispositionem ad gratiam, etiam periculis obnoxium, & desperationis inductivum, &c. Denique hæc suadeo Arina nova est, & contra D. Thom. 3. part. quæst. 89. artic. 2.] Alias censuras vide, apud Leandrum supra, quæst. 26. ubi Agidius errorem appellat, & Curiel paramutatum in fide.

¶ 6. Sed, (quod mirabilis,) attritioni tribuit Caietanus, quod contritioni detrahit; ut notat Sotus ubi supra, his verbis. [Per contrarium extremum Caietanus, 3. part. quæst. 84. art. 1. ait, quod potest esse attritio, que sine Sacramento confessionis, ad gratiam sufficiat; quod intelligere nequeo, quo modo accidere possit.] Hæc Sotus. Et ego: quia in Trid. Sess. 14. cap. 4. de attritione sic definitum reperio. [Quamvis sine Sacramento Pœnitentiæ, per se, perducere peccatorem ad iustificationem nequeat, tamen eum, ad Dei gratiam in Sacramento impetrandam, disponit.]

7 Cæterum, vt ad propositionem, contra Iesuitas, obiectam regrediamur, & vt in ea suadenda, non inimoremur, adeat curiosus Lector Theologos, & præcipuè cunctum Principem D. Thomam, in 4. dist. 17. quæst. 3. ad 4. quæst. vbi, de similibus quæstiones decidendas, fundamentum iecit. [Præcepta, inquit, affirmativa non obligant ad statim, sed ad tempus determinatum, non quidem ex hoc, quod tunc commodo impleri possunt, &c. Sed ex hoc, quod tempus necessitatem urgentem adducit.] Ex quibus M. Canus, vbi supra, 0. Secunda præpositio [ad obligationem amandi Deum speciali actu dilectionis, nullum tempus determinat, præter articulum necessitatis, in quo tantum hoc præceptum, sicut, & reliqua affirmativa obligare autumat.] Nec peccat inquit, mortaliter, qui non diligit Deum, nisi necessitatis articulus intercedat.] Et putat probare, ex Azor, Verricelli, tom. 1. qq. mor. tract. 2. quæst. 38. dicens. [Azorius probabiliter dicit, nunc tantum obligari fidelem ad actum dilectionis Dei super omnia, quoties est obligatio deferendi peccati statum extra Sacramentum.] Quando autem hæc necessitas amandi Deum occurrat, discamus ab ipso D. Thoma, ex his, quæ adduximus supra, num. 4. Vbi extra articulum mortis, per se loquendo, nullam necessitatem agnoscit ad eam, quæ sunt de necessitate salutis exercenda. Recole eius verba pro obligatione Baptismi, & Confessionis. Et quia eodem modo loquitur, de præcepto amoris Dei, ac proximi, vt videre licet, 1. 2. quæst. 100. art. 10. vbi ait. [Aquis charitatis, secundum quod quicquam actus, per se cadit sub præcepto legis, quod de hoc specialiter datur: diliges Dominum tuum; & diliges proximum tuum.] Videamus, qua occasione, vel necessitate, debeamus amare proximum actu interno (specialis amoris. Id explicat D. Thom. 2. 2. quæst. 25. art. 8. [Tertio, inquit, potest considerari dilectio inimicorum, in speciali, vt scilicet aliquis, in speciali, moveatur motu dilectionis ad inimicum, & istud non est de necessitate charitatis absolute: quia nec etiam moveri motu dilectionis in speciali, ad quoslibet homines singulariter, est de necessitate charitatis, quia hoc impossibile est: est tamen de necessitate charitatis, secundum preparationem animi; vt scilicet, homo habeat animum paratum, quod in singulari inimicum diligeret, si necessitas occurreret.] Hæc ibi. Ex quibus M. Acatius de Velasco, tom. 1. resolut. moral. verb. [Amor al proximo,] resolut. 55. num. 4. [S. Thomas (inquit,) y comunmente los Doctores enseñan, que no devemos amar al proximo, con actos internos especiales, si-

no es en caso, que fuesse necessario, para evitar el aborrecimiento.] *Quid ergo?* Dicemus ne, in doctrina Div. Thomæ, neminem teneri amare Deum, actibus internis specialis amoris, nisi cum opus fuerit, ad evitandum odium? Expende vim consequentie.

8 Ideo præceptum affirmativum amoris Dei, & proximi, non esse speciale, sed generale, cui, per aliorum præceptorum adimpletionem, satisficit; tradit Ioannes Santius in selectis, disput. 1. num. 21. iuxta illud Gregorij, Hom. 20. in Evang. [Verè enim Deum diligimus, si mandata eius custodimus.] Et infra. [Innumeri (inquit Santius) in tota sua vita, eiusmodi actum non habuerunt, contenti solum cæterorum mandatorum observatione, quos damnare temerarium est.] Pro qua citat Iansenium in Concordia Evangel. cap. 81. & D. Bernardum, serm. 50. in Cantica. [Et saltem (ait ibi) de dilectione Dei naturalj, non dari speciale præceptum, docet Bannez, 2. 2. quæst. 44. art. 1. dub. 1. conclus. 2. docet Maldonat. Matth. 22. vers. 39. dicens hæc duo, scilicet, *Diliges Dominum Deum tuum, & proximum sicut te ipsum*, maxima totius legis præcepta à Christo dici, non quòd distincta ab alijs præceptis sint, sed cæterorum compendium.] Videatur Ioannes Henricq. Augustinianus in sum. quæst. 9. ubi sic scribit. [La mas probable, y literal inteligencia de amar a Dios es, que se ha de entender este precepto transcendentamente, respecto de los demas preceptos; de modo, que aunque es distinto de los demas, con todo esso està encerrada su observancia, en guardar los demas.] Et ad id, ita expressè tradere D. August. sermon. 53. de temp. dum ait. [Dei verò dilectio, in observatione mandatorum eius, tota consistit.]

9. Hæc sententia non leve fundamentum habet, apud Div. Thomam pluribus in locis, 2. 2. quæst. 44. ad 3. [Et ideò, inquit, præcepta Charitatis non fuerunt connumeranda, inter præcepta Decalogi, sed in omnibus continentur.] Et art. 4. ad 2. Dupliciter contingit, ex toto corde Deum diligere: Vno quidem modo in act. 1. idest semper actualiter, & ista est perfectio Patriæ: alio modo habitualiter, ita scilicet, quòd nil, contra Dei dilectionem, cor hominis recipiat.] Et art. 6. ad 2. [Dicendum, quòd sicut miles, qui legitime pugnat, licet non vincat, non inculpatur, nec poenam meretur, ita etiam, qui in via hoc præceptum non implet, nil contra divinam dilectionem agens, non peccat mortaliter.] Et 2. 2. quæst. 184. art. 3. ad 2. [Perfectio, inquit, divine dilectionis, universaliter quidem.

cadit sub præcepto, sed transgressionem præcepti evadit, qui, quocumque modo, perfectionem divinæ dilectionis attingit. Est autem infimus dilectionis gradus, ut nil supra eum, aut contra eum, aut æqualiter ei diligatur.] Et infra. [Non est transgressor præcepti, qui non attingit ad medios perfectionis gradus, dummodo attingat ad infimum.] Hæc D. Thom. quæ, absque actu specialis amoris Dei, subsistere possunt, ut expendentibus constabit. Et confirmare videtur Caietanus, 2. 2. quæst. 186. artic. 2. dum ait. [Infra limites præceptorum communi modo servandorum salvatur dilectio Dei super omnia.] Quapropter, non defuere doctissimi Theologi, qui hanc opinionem amplexati fuerint. Unde Tamburinus in præcepta Decalogi, lib. 2. cap. 3. §. 2. [Non ignobiles, inquit, Doctores docent, hoc præceptum non esse speciale, sed generale, imbibitum in omnibus præceptis; sicuti secundum præceptum, de dilectione proximi, non est speciale.]

10. Et sane, quod non detur præceptum obligans ad actum specialis, seu formalis amoris proximi, suavere videtur communis consensus fidelium, qui de eiusmodi actus omissione, nunquam in confessionibus, se accusant. Comprobat autoritas D. Thom. Quodlib. 4. art. 24. ad 1. ubi ait. [Hoc præceptum : Diliges proximum tuum sicut te ipsum, dupliciter observari potest, uno modo imperfectè, ut scilicet, aliquis non faciat contra proximum, & ut sine detrimento, proximo subveniat. Alio modo, ut scilicet, ad subveniendum necessitatibus proximorum corporalibus, ita se habeat, sicut ad subveniendum necessitatibus proprijs.] Primum, ad præceptum pertinere, dicit; secundum, ad consilium : Ideoque subnectit. [Et ideo observanti præcepta imperfectè, superaddit consilia, per quæ perfectius observentur.] Ad hoc autem, ut quis, contra proximum non faciat, & ut ei sine detrimento subveniat, non requiritur actus specialis, & formalis amoris proximi. Et ita docent Suarez, tract. de Charitate, disp. 5. sect. 4. num. 4. Vazq. de Pœnit. quæst. 90. art. 1. dub. 4. num. 40. & hanc sententiam, ut communem in schola Div. Thomæ, defendit M. Acatus de Velasco, tom. 1. verb. [Amar al proximo,] resol. 55. num. 4. verbis iam supra datis. [S. Thomas, y comunmente los Doctores enseñan, que no devemos amar al proximo, con actos especiales, &c.] Verum, cum præceptum Charitatis, si speciale est, de utroque amoris actu, Dei scilicet, & proximi, specialiter detur, iuxta illud Matth. 22. *Secundum autem simile huic; diliges proximum tuum sicut te ipsum; aut utramque* sub-

præcepto cadere, aut neutrum formaliter, dicendum est. Consequentiam desidero. Scio commune satis esse, inter Theologos, præceptum amoris Dei, esse speciale: imò, singulis annis, per se obligare, ad actum amoris eliciendum, tradunt P. Hurtado de Mendoza, 2.2. disput. 174. sect. 6. §. 26. Lorca, 2.2. disput. 58. sect. 3. num. 8. M. Petrus de Ledesm. in sum. tom. 2. tract. 3. cap. 5. post 6. conclus. & alij.

PROPOSITIO II.

A De vitandum grave malum, quod aliè vitari non potest, licitum est inebriare authorem. *Lesius Iesuita, lib. 1. cap. 3. dub. 4. num. 33. Layman Iesuita, lib. 3. sect. 4. num. 5.*

1 R. Si legis P. Layman, vbi suprà, num. 6. inuenisses expressè asserentem, ex nulla causa licere, inducere ad ebrietatem eum, qui, se inebriando, peccabit. [Illicitum, inquit, est talem hominem iulus, vel suauione inducere, seu provocare ad ebrietatem. Et ad Lesium, contrarium asserentem, respondet, dicens. Ad fundamentum Lesij respondetur, & c.]

2 Opinio vero P. Lesij fundatur in communi doctrina, quæ, nulla exceptione adhibita, tuetur; licitum esse consulere, & inducere ad minus malum, vt impediatur maius. Quam defendit Sorus de iustitia, lib. 4. quest. 7. art. 3. ad finem, vbi sic ait. [Consulere minus malum, ad vitandum maius, dico quòd nulla sit culpa, imò sit quandoque virtus.] Idem tradit Caietanus in sum. verb. Tyrannis. [Sicut luxurioso, inquit, sancte consulitur, vt non adulteretur, sed fornicetur.] Ita etiam Syluester, Armilla, Medina, & alij innumeri, quos, ex eodem Ordine, citatos sequitur M. Serra, 2.2. quest. 62. art. 7. dub. 1. Quibus adde Thom. Sanchez, tom. 2. de Matr. lib. 7. disput. 11. à num. 15. Dianam, 5. part. tract. 7. ref. 18. & plures apud illos. Et est sententia expressa D. Augustini, vt tradunt M. Sotus, Navarrus, Gutierrez, & Aragon cum Sanchez, vbi suprà.

3 Hoc igitur fundamento nixus P. Lesius, ad præsentem questionem, sic respondet. [Dico, hoc casu, videri licitum, provocare ad æquales haustus, & alterum inebriare, hoc est, potu confopire. Probat, quia licitum est suadere, & inducere ad minus malum, vt impediatur maius, vt communiter docent Doctores: atqui hic nil aliud fit; ergo.] Hæc Lesius. Quem sequitur Villalobos in sum. tom. 2. tract. 40. diff. 6. num. 9. [Massi succedisse, inquit, quæ alicuiusque fuisse hazer algun gran mal; el qual

qual no se podia impedir, fino es embriagandole, seria licito bi in darle vno, que tiene buena cabeza, para embriagarle, como dize Lefio: y lo mismo dize, si tuviessen a vno prelo vnos saltadores, que no se puede librar dellos, fino embriagandolos. La razon es, porque es licito persuadir, o inducir a menos mal, por evitar el mayor.] Eandem opinionem amplectitur F. Ludovicus a Conceptione Luatanus, ex Religiosissima Familia Discalceatorum sanctissimæ Trinitatis, in Examine Theolog. moral. part. 1. tract. 2. de reslit. casu 27. num. 18. vbi ait. [Licitum est, paratum ad aliquod facinus patrandum, convivio recipere, & multos haustus urgendo, ad ebrietatem provocare.] Et dicit esse probabilem Diana, 6. part. tract. 7. resol. 43. Cui favet doctrina, & fundamentum Caietani, 2. 2. quaest. 130. art. 2. in fine dum ait. [Qui, ex medicinæ necessitate, inebriat alium, non nisi materialiter ebrietatem incurrit, quoniam non tendit ad delectabile, quod est formale in speciebus intemperantiæ.] Ac proinde non peccaret. [Quia ebrietas, in illo casu, non esset ebrietas formaliter, quæ est peccatum.] Vt tradit ipsemet Caietanus, §. [Ad hoc dicitur,] & in fine articuli secundi supra citati. Cum igitur, qui ad maius damnum vitandum, alterum inebriat, non tendat ad delectabile; non, nisi materialiter, ebrietatem incurrit, & consequenter ebrietas, in illo casu, respectu suadentis, non esset peccatum, quia non esset ebrietas formaliter, in qua stat malitia peccati.

PROPOSITIO III.

In cap. 18. Evangelij S. Matthæi non datur præceptum Correctionis verba enim Christi Domini Consilium tantum important. Salmeron Iesuita, tom. 4. in Euang. tract. 17. Hurtado de Mendoza Iesuita, 2. 2. vol. 2. disp. 163. §. 207.

I R. Ordo correctionis fraternæ, loco supra citato, à Christo Domino præscriptus, tres continet partes. Prima: [Si peccaverit in te frater tuus, corrige eum, inter te, & ipsum solum.] Secunda. [Si autem te non audierit, adhibet cum unum, vel duos testes.] Tertia. [Quod si non audierit eos, dit Ecclesia.] Hispositis.

2 Hurtado de Mendoza, vbi supra, sic scribit. [Pono esse præceptum de correctione fraterna, item hoc præceptum contineri in verbis Christi Domini, per similitudinem: assero tamen verba Christi, vt ab ipso dicta, non esse præceptum, sed consilium.] Sic ille, cum alijs infra citandis, imitans loquen-

di modum, apud D. Thomam, & eius discipulos repertam, in exponendis alijs Evangelij locis. Nam explicantes verba illa Christi Domini, Lucæ 6. [*Mutuum date, nil inde sperantes,*] expresse asserunt, non continere præceptum, sed consilium. Ita, ex D. Thom. tradit Sotus de iustitia, lib. 6. quest. 1. art. 1. concl. 1. ubi sic. [Locus Evangelij, Lucæ 6. *Mutuum date, &c.* ad hoc propositum, (nempe ad probandum præceptum) non illam habet energiam, quæ vulgo æstimatur. Quamobrem D. Thom. Sacrorum sententiarum oculatissimus perspector, non vltus est illo, &c. agnovit enim, non esse prohibitionem vituræ, sed consilium mutuandi, sine spe humanæ compensationis. Et ideo argumentatus est, quod, cum mutuare, nil inde sperando, consilium præcise sit Christi, non sit præceptum, &c.] Hæc M. Sotus: quem sequitur M. Ioannes Martinez de Prado, tom. 2. Theolog. moral. cap. 28. quest. 1. §. 2. num. 9. [In nova, inquit, lege solum sunt præcepta naturalia, & Theologica, & Sacramentorum: & testimonium, Lucæ 6. si per se solum sumatur, videtur indicare consilium, & non statuere præceptum. Sed prohibetur, illo præcepto Decalogi: Non furtum facies.] Hæc Prado cum Soto. Sed, contra eorum doctrinam, militare videtur; quod in Concilio Lateranensi. Scilicet. 10. non longe ab initio; ex omnium concertantium consensu, (ut legenti notum fiet) oppositum, tanquam indubitatum, supponitur; his verbis. [Cum Dominus noster, Lucæ Evang. testante, aperto nos præcepto obstrinxerit, ne ex dato mutuo, quidquam, vitra sortem, sperare debeamus.]

3 Præterea, nil apud Theologos magis commune, quam illa verba Christi Domini, Lucæ 13. *Nisi poenitentiam habueritis, omnes simul peribitis,* speciale præceptum, de actu Poenitentiae, continere. Sicut, & illa. [*Nisi quis renatus fuerit ex aqua, non potest intrare in Regnum Dei,*] speciale Baptismi præceptum continent. Nihilominus non importare præceptum, sed tantum consilium, tradit celeberrimus ille vir M. Franciscus de Victoria, ut refert eius discipulus M. Canus in Relect. de Poenitentia, quarta parte. Vbi postquam eum laudibus cumulavit, dicens. [In hac controversia, præceptor meus olim Franciscus Victoria, vir nostra ætate, literis, ingenio, religioneque clarissimus, partem tenuit negativam.] Et infra. [Hac verò ingenij sua mira facilitate, scholæ nostræ, hoc est D. Thomæ, prudentissimus habebatur interpres.] Post hæc, inquam, eius opinionem rejicit; sic carpens. [Hæc opinio refellitur, quod novitia sit, & in re, quæ ad mores pertineat, sine vlla ratione, communi Theologorum sen-

fenſui refragetur. D. itaque Thomas pro comperto ſumit, de Pœnitentia diuinæ legis eſſe præceptum, nec id ſemel dicit, ſed ſæpius, in 4. diſt. 17. quæſt. 2. art. 2. quæſt. 3. ad 3. & 3. part. quæſt. 84. art. 7. ad 1. & 2. & quæſt. 85. art. 2. & 2.2. quæſt. 62. art. vltim.] Hactenus M. Canus, contra prudentiſſimum interpretem Div. Thom. negantem præceptum ſpeciale Pœnitentiæ; quod etiam negarunt alij apud eundem. [Sunt, inquit, Theologi, & fuerunt, quorum opinione, de actu pœnitentiæ, ſpeciale præceptum nullum eſt.] Quos ipſe, apertiffimis Sacræ Scripturæ testimonijs, falſitatis convincit.

4 Hæc referre, præmittereque placuit, vt ſam non mireris, Theologos alios, in Verbis Chriſti Domini, Matth. 18. conſilium tantum, & non præceptum correctionis agnoſſe, cum aliunde, eiufmodi præceptum, vt pote naturale, ad præceptum Charitatis reducant. Hoc præſtiterit P. Salméron loco ab aduerſarijs citato. [Ex his, inquit, facile deducimus, omnem fratris peccantis correctionem ſpectare ad illud præceptum. Qui diligit proximum ſuum, legem implevit. Et per illam, tanquam per certam regulam, eſſe metiendam, & moderandam.] Quod antea præſtiterat D. Thomas, Quodlib. 11. art. 13. dicens. [Verbum Domini, quod dicit Matthæi 18. de correctione fraterna, eſt intelligendum, ſic, & alia verba, quæ dicit pertinentia ad humanos actus, & ſervari debet, ſecundum quod dependet à Charitate. Et ideo dico, quod ſemper, cum debitis circumſtantijs, intelligenda ſunt. Ideo tenendum eſt pro regula, quod in omnibus his ſervanda eſt Charitas, & quod melius, & magis expedire videtur.] Si ergo verba illa Chriſti, ſic intelligenda ſunt; pondera, & tu alia, quæ pertinentia ad humanos actus dixit, v.g. An præceptum contineant illa, Lucæ 6. *Mutuum date, nil inde ſperantes.* Et quæ, Lucæ 17. *Si peccaverit in te frater tuus, increpa illum, & ſi pœnitentiam egerit dimitte illi.* Item quæ Matth. 5. *Et qui vult tecum in iudicio contendere, & tunicam tuam tollere, dimitte ei, & palliũ.* Et quæ ibidem. *Si quis te percuſſerit in una maxilla, præbe illi, & alteram.* Hæcine, quoad exercitium, ſunt de præcepto? Vide M. Victoria, reſc. de ſimonia, num. 11. vbi ſic ſcribit. Lex nova, vt S. Thom. videtur ſentire, 1.2. quæſt. 108. art. 1. & 2. nullum cõtinet præceptum (nimirum præter præcepta legis naturalis) niſi de Sacramentis, & de fide. Sic fere Victoria. Sed ne omittas videre ipſum Angelic. præceptorem, 2.2. quæſt. 72. art. 3. Vbi ad ſuperius dicta & inferius addenda viam aperit. [Præcepta, inquit, patientiæ, in his, quæ contra nos ſunt, ſunt in præparatio-

ne animi habenda, sicut Augullinus, in libro de Sermone Domini in monte, exponit illud præceptum Domini: *quis percussit te in una maxilla, præbe illi, & aliam, ut scilicet sis paratus hoc facere si opus fuerit.*] Sic D. Thom.

5 Clariora hæc, si ad trutinam vocentur Evangelij verba, & eorum enucleetur sensus. Abulensis in cap. 18. Matth. quæst. 38. part. 3. & alij exponentes illud, *Si peccaverit in te frater tuus, testantur; hunc locum, nisi de propria iniuria nobis illata, intelligi non posse.* Et hanc esse communem Sanctorum PP. expositionem, constat ex Maldonato, Matth. 18. 15. ubi sic ait. [Crigenes, de solis venialibus contra nos factis, locum interpretatur. Hilarius, Chrysostomus, Hieronymus, Ambrosius, in cap. 17. Lucæ, Augustinus, serm. 16. de Verbis Domini, Theophilactus, & Euthimius de mortalibus: sed de his tantum, quæ contra nos; non de his, quæ contra Deum fiunt; nam ea non esse dissimulanda.] Eodem modo exponit hunc locum D. Thom. in Catena, ubi SS. PP. adducit verba; quæ videri etiam possunt, apud Hurtado, sup. §. 192. Quos sequitur Caietanus in Evang. in illud, Matth. 18. sic explicans. [*Si peccaverit in te,*] ad differentiam peccati in aliū, nam peccatum contra te, tuum est condonare, tuum est accusare. *Vale:* non expectes, ut veniat, ad petendum veniam à te, aut ut prius ipse veniat ad te, sed tu vade, &c.

6 Quod autem verba Christi Domini, iuxta hanc communem SS. PP. expositionem, non contineant præceptum; tradit expressè Doctissimus M. Soto, lib. 5. de iustitia, quæst. 5. artic. 1. dub. 3. quem citatum sequitur M. Ioannes Martinez de Prado, ex eadem florentissima schola, tom. 2. Theolog. moral. cap. 24. quæst. 2. §. 4. num. 42. ubi sic ait. [*Quando quis accusat, vel denuntiat, vel querelam proponit, de crimine, vel iniuria, in ipsum, commissa; sicut non tenetur (attende) fraternalitèr corrigere; ita neque à denuntiatione abstinere: quoniam, etsi emendatus, ait Soto, potest qui iniuria affectus est, ius suum persequi.*] Idemque tradiderat, §. 1. cum M. Serra, Bonacina, & alijs dicens. [*Esse consilium Evangelicum, condonare proprias iniurias.*] En, in proprijs terminis, doctrinam P. Hurtado de Mendoza, & P. Salmeronis. Nec enim aliud contendunt. [*Quia non est, de se, peccatum, (ait Hurtado) petere satisfactionem, nec expectare, ut eam faciat, qui iniuriam intulit. Quo enim præcepto adstringitur affectus iniuria, ad conveniendum eum, qui eam intulit?*] Quid clarius? Sed non minùs docuerat antea Salmeron. [*Si Ecclesia, inquit, censet, præceptum ad hoc obli-*

gare, quomodò, in re adeo gravi, tamdiù dissimulavit? Cum passim videat hoc non observari: rarissimus enim est, qui passim iniuriam, corripit illam inferentem, sed rem potius ad iudicem deferunt, nec in hoc quisquàm male facere arbitratur, aut ab Ecclesia reprehenditur.] Hæc ille. Quæ iam tradiderat Fr. Bernardinus de Arevalo, ex observantissimo Minorum Ordine, in tractatu de correctione fraterna edito Methymnæ Campi, anno 1557. examinato, & approbato per multos viros doctos, ut in libri fronte inscribitur. Hic ergò clarissimus vir, fol. mih. 51. corollar. 3. sic ait. [Tertio sequitur, quòd qui communiter fundant materiam de correctione fraterna, super hunc textum, Matth. 18. nil inde probare possint. Cum ille textus, ad litteram, sit de propria iniuria intelligendus, ut satis probatum est.] Habemus ergò, ex Arevalo, Soto, Prado, & alijs, in Verbis Christi Domini, prout à SS. Ecclesiæ PP. communiter exponuntur, non contineri præceptum correctionis fraternæ, sed consilium. Quod si ex hac expositione, per consequentiam necessariam deducitur; expende, quot, quantique patroni, pro consequenti militent.

6. Iam, si expositionem aliam sequamur, asserentem verba illa: *Si peccaverit inter fratres tuos*, non solum de propria iniuria offensi intelligenda, sed de quolibet etiam peccato occulto, seu te solo sciente commissio, ut cum D. Thom. 2. 2. quæst. 33. & in 4. sent. dist. 19. quæst. 2. art. 3. quæst. 1. ad 1. exponit Sylvester, verb. Correctio, quæst. 5. dicens. [In te, idest contra te, & te solo sciente.] Quam etiam admittit, cum Augustino, D. Bonav. in cap. 17. Lucæ, in ea verba, *Attendite vobis*, ibi: [Peccat, inquit, frater in nos, si etiam nobis scientibus peccat.] Si, inquam, hanc expositionem amplectamur, adhuc secundum illam, verba Christi, Matth. 18. non continere præceptum, sed consilium, tradit D. Bonavent. in cap. 17. Lucæ. Vbi sic. [Nota quòd in eiusmodi increpatione, servari debet ordo, qui exprimitur, ibi: *Si peccaverit in te frater tuus, vade, & corripe eum, inter te, & ipsum solum.* Hic autem ordo congruitatis est, non necessitatis.] Et infra, adducto simili ex Sacra Scriptura, concludit. [Ex quo forma datur, quòd Prelato, qui vult, & debet prodesse, etià nulla præcedente monitione, debet culpa proximi denuntiari, extra iudicium, si sit occulta, & in iudicio, si habeatur probatio certa.] Hactenus D. Bonavent. Quem citatum sequitur Bernardinus de Arevalo, in prædicto tractatu de correctione, pluribus in locis, fol. 52. concl. 3. [Quamquam corrigere, inquit, fra-

trem, sit præceptum; modus tamen corrigendi, de quovis peccato, non est determinatus, nec per illum textum, Matth. 18. præceptus.] Et fol. 83. [Probatum multipliciter, quod ille ordo procedendi Evangelicus neminem obliget, ut præceptum, ut communiter accipitur à Theologis, pro lege obligante ad mortale peccatum, eius transgressores.] Et fol. 166. conclus. 4. [Frustrà excipiuntur tot casus, & conditiones ab illo præcepto Evangelico, quia non datur tale præceptum; cum, secundum naturale præceptum Charitatis, correctio fraterna debeat regulari.] Hæc Arevalus: qui ea firmitate iudicii, huic opinioni adhæsit, ut non dubitarit dicere. [Tertio loco ostendetur id, quod gravius est, præceptum illud perniciosum fore, nedum inutile. Præcepta vero Christi esse vere vtilia, testatur ipse Dominus, Esaie 48. *Ego Dominus docens vtilia.*]

8 Accedunt, huic sententiæ, Doctores alij, qui in eiusmodi crimine occulto, & se solo sciente commisso, asserunt, post secretam admonitionem, non auditam a delinquente, non esse præceptum adhibendi testes: cum tamen Christus Dominus dixerit: *si te non audierit, adhibe tecum unum vel duos.* vide Sotum de secreto, quæst. 4. memb. 2. §. Quinta conclus. ubi sic ex alijs, refert. [Quando peccatum est omnino secretum, utpote quod solus scitente, qui admonuit, tunc non esse adhibendos testes, sustinent Durandus, & Altiſiodorensis.] Hos impugnât Sotus; sequuntur verò alij: ex quibus Diana, part. 7. tract. 3. resol. 37. inquirens. [Vtrum ordo, circa adhibitionem testium, sit servandus, quoad peccatum vni tantum notum?] Resolvit sic. [Affirmativè respondet Turrianus; sed novissimè, cum Caietano, & Durando, negat Franciscus del Castillo.] Quos sequitur ipse Diana, ubi suprà omnino videndus. Et Ioannes Henriquez in compendio, casuum moral. cap. 28. num. 2. subiungens. [Esta doctrina es de todos los Canonistas, y la trae Pedro de Navarra.] Quibus satis probatum manet, multorum esse opinionem, quæ negat verba Christi Domini, Matth. 18. continere præceptum. Et saltè quod prorsus hanc expositionem non excludant, satis innuit M. Sotus, sup. quæst. 1. concl. 4. dùm ait. [Illa verba, Matth. 18. quanquam in rei veritate, explicent præceptum naturale, tamen possent aliquo modo glossari, aut quod sunt de consilio, aut quod non est absolute præceptum corripiendi, &c. Et hanc opinionem probabilem putat Leander à Sacram. tom. 6. in Decalogum, tract. 6. disp. 4. quæst. 3. fol. 149. Vide plura Prop. sequenti.

PROPOSITIO IV.

Licitum est Regularibus, omiſſa correctione fraternâ, deſerre Pralato, ut Patri, crimen fratris occultum, ut eum paternè corrigat. Suarez Ieſuita, diſput. 8. de Charit. ſect. 6. num. 17. & lib. 10. de Relig. cap. 9. & 10. Caſtro Palao Ieſuita, tom. 1. tract. 6. diſp. 6. num. 2. punct. 4. Si autem peccatum, ſic delatum, probabile ſit in iudicio, poterit Pralatus, omiſſa correctione paternâ, iudicialitè contra ſubditum procedere. Filliucius Ieſuita, tom. 2. tract. 28. cap. 7. num. 162. [Opiniones iſſæ, ſi ad praxiam ſimul deducantur, præcepto correctionis fraternæ, apertè defraudatur.]

I R. Primam opinionem, quoad Religioſos Societatis, eſſe ab Eccleſia Canonizatam, vtpote Ieſuitarum conſtitutionem, authoritate Apoſtolica approbatam, quam impugnare, ſicut, & quancumque aliam huius Religionis, prohibitum eſt à Gregorio XIII. in Bulla. [Aſcendente Domino,] ſub pœna excommunicationis latæ ſententiæ. Quòd autem prædicta conſtitutio ſit rei licitæ, & veram doctrinam contineat, ad eò certum eſt, ut oppoſitum, non dubitet M. Bannez dicere, eſſe hæreticum. En doctiſſimi Dominicani verba, 2. 2. quæſt. 1. art. 10. dub. 8. concl. 3. [Dico, igitur, in conſeſſione, quòd Summus Pontifex nullatenus errare potuit, in confirmanda aliqua Religione, quantum ad ea, quæ ſibi proponuntur verbo, aut ſcripto, quæ pertinent ad veritatem doctrinæ; ita ſanè, quod tales conſtitutiones approbatæ à Pontifice, nil contineant Evangelio, aut rectæ fidei, rationi ve naturali contrarium. Et in hoc ſenſu, tam certa eſt conſeſſio, ut oppoſitum non dubitem eſſe hæreticum.] Et infra conſeſſ. 4. [Non poteſt Summus Pontifex errare, in approbatione alicuius Religionis, quantum ad conſtitutiones, & leges ſibi propoſitas; ita ut approbet leges pernicioſas, aut nocivas ſaluti animarum. Hæc conſeſſio probatur, eiſdem rationibus, quibus probata eſt tertia conſeſſio, &c. Quapropter, eiſdem cenſuris notandus, qui hanc conſeſſionem negaret; ſicut ille, qui negaret tertiam illam conſeſſionem præallegatam.] Hucusque Bannez. Vnde meritò Palao, tom. 1. tract. 4. diſp. 1. punct. 5. §. 6. num. 6. [Dicendum, exiſtimo, de fide eſſe, non poſſe Pontificem errare, ita ut approbet, tanquam conſentaneum Evangelicæ perfectioni, quòd conſentaneum non ſit.] Itaque dubitari non poteſt, Religioſis Societatis licere delationem occulti criminis, omiſſa correctione fraternâ.

2 Cuius ratio Theologica est, quia omnes huius Religionis alumni, quoad hanc partem, propriæ famæ renuntiarunt. Quod licitè, & meritoriè efficere potuerunt, iuxta communem doctrinam Thomistarum. Ex quibus M. Seïra, 2.2. quæst. 66. artic. 1. dub. 3. inquit. [Nos posse honorem, & famam dispendere, ad nostri humiliationem, ad vitandum peccatum superbiæ, & ad petendum consiliam.] Idem docet Sotus, lib. 5. de iustitia, quæst. 10. art. 2. conclus. 2. quem citatum sequitur M. Ioannes Martinez de Prado, tom. 2. Theolog. moral. cap. 25. quæst. 2. §. 5. dicens. [Nam, cum quisque sit suæ famæ dominus, potest eius dispendium, ex causa facere.] Et M. Ioannes de la Cruz, 1. part. direct. 7. præcept. de restitut. dub. 7. conclus. 2. [Homo privatus, inquit, est dominus suæ famæ; ergo ex rationabili causa potest eam expendere.] Et cum Navarro, & Salon docet M. Corradus, 1. part. Respons. cas. quæst. 95. ibi. [Homo, absolute loquendo, est dominus sui honoris, & famæ; sicut, & aliorum bonorum temporalium.] Et quod caput, ita tradit Div. Thom. 2.2. quæst. 64. art. 5. ad 3. & quæst. 77. art. 4. ad 1. ubi sic ait. [Sui arbitrij est, detrimentum suæ famæ pati, nisi hoc vergat in periculum aliorum.] Quamvis contra illum, sentiat Caietanus, 2.2. quæst. 73. art. 2. §. Ad hoc dicitur. Ut bene animadvertit M. Sotus de iust. lib. 4. quæst. 6. concl. 2. ubi sic. [Conclusio est non solum nostra, quin etiam Sancti Thomæ expressè; quidquid Caietanus contra conetur, &c. Quin verò non solum ex Doctoribus, verum ex Evangelio id nō est illatu difficile, &c. Illæ autem conclusiones apertius dilucidabuntur, lib. proxime sequenti, quæst. 10. Vbi ex eodem fundamēto collecturi sumus, non esse homini contra iustitiam se ipsum infamari permittere, quia verò quandoque virtutem: & revera contraria huic nostræ opinio turpiter derogat iuribus amicitiae.]

3 Propter hæc, prædictam Constitutionem, soli stando rationi Theologicæ, ultra Doctores omnes Societatis, defendunt Freiras, Carena, Malderus, Trullench, & alij, apud Diamam, part. 7. tract. 3. resol. 45. & Portel in dubijs Regul. verb. [Correctio fraterna,] in fine in Addit. num. 2. & 5. ibi. [Dixi, prædictam statutum, factum tali conditione, esse licitum, & utile; quia, ut ait Sayro, loco citato, renuntiante subdito iuri famæ, resultat indè maius decus totius Ordinis, maius Religionis augmentum, & conservatio, & maior securitas ipsius renuntiantis, eiusque maior profectus spiritualis, in summissione, humilitate, &c.] Sic per doctus Franciscanus. Idem tenent gra-

vissimi, & sapientissimi Dominicani M. Bannez, 2. 2. quæst. 33. art. 8. dub. 2. §. Iam aliud. Vbi rationem reddens inquit. [Nam tota ratio illius ordinis (nempe fraternæ correctionis) est, ne fiat iniuria fratri corripiendo, infamando ipsum, plus quam oportet, vt corrigatur; at verò scienti, & volenti non fit iniuria: poterit ergo aliquis renuntiare iuri suo, quod habet, vt cum illo seruetur ordo correctionis fraternæ; sed unicuique scienti eius delictum, liceat statim denunciare Prælato, præsertim tanquam Patri.] Petrus de Ledesma, in sum. tom. 2. tract. 4. de Misericor. cap. 4. post conclus. 24. diffie. 6. [La dificultad, inquit, es en calo, que vn proximo renunciase el orden de la correccion fraterna, o alguna Religion, o Comunidad, si es tan licito, que los que profesian en tal Religion renuncien su derecho, de suerte, que sea licito a los demas denunciar inmediatamente al Prelado de la tal Religion, sin que preceda la correccion fraterna? A esta dificultad respondo, que no se descubre razon, que conuença, que los tales no puedan renunciar su derecho, &c. Quibus adhæret M. Zanardus, in direct. 1. 2. de restitut. famæ, cap. 45. fol. mihi 1126. ibi. [Secundo quæritur, an liceat Prælato præcipere subditis suis, vt revelent delicta fratrum suorum, & subditi, in hoc, debeant obedire, &c.] Et post alia, ad secundum, sic respondet. [Illi autem Religiosi, qui se obligaverunt ad hoc, cum suo iuri cesserint, obedire tenentur; sed si ipsi scandalum, vel maius malum timeant, nec ipsi ad hoc obligantur, quia esset contra charitatem, & iustitiam.] Hæc quoad Religiosos Societatis.

4. Quoad alias verò Religiones, in quibus famæ renuntiatio non est in usu, gravissima est difficultas. Nihilominus possit, etiam in illis, omitti correctionem fraternam, & immediate deferri crimen Prælato, vt Patri, est Doctissimorum sententia. Et in primis, hoc non esse contra præceptum Christi Domini, Matth. 18. (dato quòd illa verba præceptum contineant) videtur doctrina expressa D. Thom. 2. 2. quæst. 33. vbi apertè tradit, Christum Dominum solum fuisse loquutum de correctionis ordine præmittendo, ante denuntiationem publicam faciendam Ecclesiæ, seu Prælato, vt iudici: ita in artic. 8. In correctione fraterna Dominus voluit, quòd principium esset occultum, finem autem voluit esse publicum; vt scilicet Ecclesiæ denuntiaretur, id est (ait ad 4.) Prælato, sicut in loco iudicis residenti.] Item in 4. sentent. dist. 19. quæst. 2. art. 3. ad 1. quæst. ad 1. [Dominus præcepit, vt secreta admonitio publicam denuntia-

tionem præcederet.] Et expressius, Quodlib. 11. art. 13. ad 1. ubi sermonem instituens de illo, qui, omiſſa monitione ſecreta, deſert ſtatim Prælato, vt privata perſonæ, crimen occultum fratris; ait. [Non facit contra præceptum Evangelij; quia non dicit hoc Eccleſiæ, ſed perſonæ proficienti, vt dictum eſt.] Et iterum in diſputatis, quæſt. 3. de correptione fraterna, art. 2. in fine. [Sic autem dicere Prælato, non eſt dicere Eccleſiæ, ſed quando dicit in publico, quaſi in loco iudicis residenti.] Conſtat ergo apertiffimè ex D. Thom. non eſſe contra præceptum Evangelicum, non præmittere correptionem fraternam, ante denuntiationem ſecretam, quæ fit Prælato, vt Patri; ſecus ante publicam, quæ illi, vt iudici, fit.

5 Ex quibus, abſque vlla doctrinæ inconſequentia, cum D. Auguſtino, & D. Thoma, tradunt communiter diſcipuli, ante denuntiationem ſecretam Prælato, vt Patri, efficiendam, non eſſe opus adhibere teſtes, non obſtante, quod Matth. 18. dicatur. *Si te non audierit, adhibe tecum vnum, vel duos teſtes.* Ita Sylveſter, verbo Correct. 5. ibi. [Antequàm inducantur teſtes, ſecundùm Auguſtinum, prius oſtendi debet Prælato, vt ſingulari perſonæ, & ſi ſic non corrigitur, in publico corrigendus eſt. Eſt igitur ordo ſecundùm Arch. vt primò moneatur ſecreto; ſecundò dicatur Prælato, vt privata perſonæ; tertio, inducantur teſtes; quarto, ſi probari poteſt, & expectatur correſio, accuſandus eſt Eccleſiæ, ideſt Prælato, vt eſt perſona publica.] Idem tradit M. Zahardus, 1. 2. direct. cap. 45. fol. mihi 1127. ibi: [Si Prælatus ſit pius Pater, poterit ei, poſt correptionem tamen ſecretam, tanquam Patri indicari, aſſumendo potiùs eum, vt teſtem omni exceptione maiorem, ſed non vt iudicem, qui velit formare proceſſum.] Et M. Corradus, 1. part. reſp. quæſt. 328. [Poſtre mò dicendum, vt S. Doctor ex Auguſtino ait, in reſp. ad 4. art. 8. quæſt. 33. quòd prius dicat Prælato, quam teſtibus, ſecundùm quod Prælatus eſt quædam ſingularis perſona, quæ magis poteſt prodeſſe, quàm alij, non tanquam residenti in loco iudicis.] Quibus adde M. Bannez, 2. 2. quæſt. 33. art. 8. dub. 2. §. iam verò. [Cæterum inter Religioſos, inquit, multi poſſunt denuntiari Prælatis, tanquàm Patribus, qui ex charitate ſpecialitèr diligunt ſubditos, quoniam eiufmodi denuntiationes non magis nocent, quàm ſi alter frater adduceretur in teſtem.] Huius aſſertionis rationem tradit, conſequentius ad ſuam doctrinam, D. Thom. in 4. diſt. 19. quæſt. 2. art. 3. quæſt. 2. ad 4. [Dicere, inquit, Prælato non eſt dicere Eccleſiæ, ſed per-

personæ, quæ potest prodesse, & non obesse, quia nullus magis potest prodesse, quam Prælatus; & secundum hoc debet prius dici Prælato, quàm testibus ostendi alijs.]

6 Quod autem dici possit Prælato, non præmissa monitione secreta, quando ei, vt Patri, non vt iudici, crimen defertur, præterquam quod (vt constat ex D. Thoma, pluribus in locis suprâ datis,) non est contra præceptum Evangelicum; est sententia communis in Religiosissima, & acutissima schola Sapientissimorum PP. Ordinis Minorum; vt ex eadem testatur Angelus, in sum. verb. Denuntiatio, num. 10. [Publicam, inquit, denuntiationem debet præcedere secreta monitio, ex præcepto divino, &c. Secretam autem denuntiationem non est necesse, vt præcedat monitio, &c. Nec est infamæ fratris præiudicium, si talis est Prælatus, qualis esse debet. Huius sententiæ est Augustinus, & communiter Doctores Ordinis nostri.] Hæc ille: Cuius assertionem comprobant D. Bonavent. in cap. 17. Lucæ in ea verba: *Attendite vobis.* [Ex quo, inquit, datur forma, quod Prælato, qui vult prodesse, etiam nulla præcedente correctione, potest, & debet culpa proximi accusari, extra iudicium, si sit occulta.] Ricardus in 4. dist. 19. artic. 3. quæst. 1. [Dico quod ex præcepto divino debet secreta monitio præcedere publicam denuntiationem, non tamen necessarium est, quod præcedat denuntiationem secretam, quæ fit soli Prælato.] Lyranus in Glossa [*De Ecclesia*, id est Prælato per denuntiationem publicam.] Bernardinus de Arevalo in tractatu aureo de correctione fraterna, fol. 152. [Si non liceret denuntiare Prælato ante admonitionem, hoc id eo esset, quia est contra ordinem Evangelij, vt ipsi dicunt: sed hoc est falsum; quia si dicere Ecclesiæ, est dicere Prælato, vt iudici (ita enim interpretantur etiam aduersarij:) profecto qui diceret Prælato secretum, non tanquam iudici, sed vt personæ privatæ prodesse potenti, non id eo dicit Ecclesiæ; & ita non violat ordinem Evangelij.] Et eiusmodi denuntiationem posse licitè fieri, non præmissa monitione, si Prælatus id præcipiat sub poena excommunicationis, est communis opinio Doctorum Ordinis Predicatorum, vt testatur M. Corradus, 2. part. Resp. quæst. 201. quam tamen ipse dicit non esse veram, nisi in casu, quo etiam Prælato non præcipiente, fieri possit. Quod supponere videtur Sylvester, verb. Correct. num. 5. Dum ait. [Eo casu, quo Prælatus est talis, quod ei possit fieri secreta denuntiatio, ante monitionem, sine peccato; si ipse iubet, vt sic fiat, tenetur obedire subditus.]

7 Et quando crimen, etsi occultum, redundare potest in damnum Religionis, defendit M. Bannez, 2. 2. quæst. 33. art. 8. dub. 2. verſ. Ad aliud verò: vbi ſic ait. [Si ex cuiusmodi peccato Religioſi, pararetur magnum periculum Religioni, tunc proculdubio, cuiusmodi peccatum immediatè denuntiandum eſt Præſbitero, ſaltem vt Patri, vt vigilet. Cui conſentit M. Petrus de Ledefma, in ſum. tract. 4. de Miſericordia, cap. 4. conſuſ. 23. §. Digo lo ſegundo. Idemque ſentiunt communiter Doctores, quando crimen occultum eſt cõtra bonum publicum. D. Thom. Quodlib. 11. art. 12. [Si eſſet, inquit, aliquod peccatum carnale, ſeu ſpirituale, quod vergeret in detrimentum multitudinis, ſtatim eſt referendum.] Sic ille, quem ſequuntur diſcipuli D. Antoninus, Margarita Confefſorum, Paludanus, Sotus, Sylveſt. Tabiena, Armilla, & alij, quos refert Sanchez in conſilijs, tom. 2. lib. 6. cap. 2. dub. 5. Hac ſuper re deſiderabis forſan conſequentiam, ſi recolas ſuperius dicta tractatu de fide, Prop. 9. numer. 2. Sed illic loquuntur de denuntiatione iudiciali, hic de paterna.

8 Denique in quibuſcumque alijs peccatis, poſſe omitti monitionem ſecretam, quando exiſtimatur Præſbiterus melius delinquentem correcturus (in quo tantum caſu loquuntur Suarez, & Palao ab adverſarijs notati) tradit expreſſè D. Thom. Quodlib. 11. artic. 13. vbi ſic. [Secundò quaritur, vtrum, ſi aliquis ſciat peccatum proximi, peccet mortaliter referendo illud ſtatim Præſbitero ſuo? (Reſponder) ſi ego ſcio, quod frater per me corrigetur, non debeo hoc denuntiare Præſbitero: ſi autem videtur, quod hoc melius fiat per Præſbiterum, & Præſbiterus ſit pius, diſcretus, & ſpirituſalis, non habens rancorem, ſeu odium adverſus illum ſubditum, tunc licitè poſſet denuntiare ſibi. Et tunc non dicit Eccleſiæ, quia non dicit ei ſicut Præſbitero, ſed ſicut perſonæ proficienti ad correctionem proximi, & emendam. Hæc D. Thom. quem tranſcriptis verbis ſequuntur diſcipuli D. Antonin. 2. part. tit. 9. cap. 6. & Sylveſter, verb. Correctio, §. [Septimo quaritur.] Et M. Paulus de Leon, ex eadem familia, in libro, quem inſcripſit. [Dux in Coelum.] Typis dato anno 1528. cap. 23. de correct. fraterna, ibi. [Si videret, inquit, quod peccator melius, & ſanius, & ſine ira emendaretur, ſi id diceret Præſbitero, & Præſbiterus eſt vir cordatus, & prudens, & quod id ſcit facere ad ſalutem correcti, melius eſſet dicere ſecretè Præſbitero, vt ipſe de ſuo id emendaret, & corrigeret.] Vide etiam Tabienam, Armillam, & alios, apud Sanchez in ſum. lib.

6. cap. 18. nu. 46. Quibus adde M. Ioannem de la Cruz, M. Arauxo, & plures, apud Ioannem Martinez de Prado, quos citatos sequitur, tom. 1. cap. 14. q. 5. & §. 3. num. 12.

9 Eandem sententiam amplectuntur etiam Scotistæ. Nicolaus de Orbellis, in 4. dist. 19. quæst. 1. ibi. [Hic magis debet attendi finis correctionis, scilicet emendatio peccantis, quam ordo verborum. Si igitur videatur frater peccans salubrius corrigi per alium, quam per se, securè potest ei indicare, & sic dicit Augustinus exponens verba, Matth. 18.] Villalobos, in sum. 2. part. tract. 4. diff. 12. num. 4. [Hæc de advertit, que si el Prelado fuese hombre muy prudente, y que lo podrá corregir mejor, y que lo recibirá como Padre, en tal caso se le devria dezir, pues por este camino se haze mejor.] Idem tradit Vega, lib. 3. cap. 110. citans Sotum, Cordub. & alios. Et lib. 5. cap. 425. inquit. [Hanc sententiam esse plurimorum virorum Doctissimorum.] Cui consonat Petrus de Navarra, lib. 2. de resit. cap. 4. num. 112. subnectens. [Tepuit Ricardus, Angelus, & videtur Durandi, pro qua Corduba citat. D. Thomam, & Paludanum, ita tenent apertè Gabriel, & Bonavent. & Sylvester expressè, & videtur Augustini sententia.] Quibus adde ex Capuccinorum Ordine Caspensem, in cursu Theologico, tom. 2. tract. 27. disp. 6. lect. 3. num. 25. vbi de hac sententia loquens ait. [Est probabilissima, tot Sanctorum Patrum, & Doctorum Scholasticorum auctoritate falcita, imò oppositam censeo non tam probabilem, & quæ facillè possit esse occasio ruinæ, & subversionis Religionis.] Videatur denique Sanchez sup. vbi quinque suprâ viginti Doctores pro hac opinione refert, & sequitur.

10 Habemus igitur, ex dictis, aut ex se, licitum esse, omiſſa monitione secreta, deferre Prælato, vt Patri, crimen occultum fratris, vt tradunt Scotistæ; aut saltèm, quando meliùs per ipsum corrigetur, vt tenent, cum alijs, Thomistæ. Quod, vt in plurimum præsumi, docent non pauci, apud Dianam part. 7. tract. 3. resol. 44. Quapropter huius opinionis praxis sancita est, per statutum, in observantissimo Minorum Ordine, vt refertur in eorum Speculo, 3. part. in Constitutionibus Ministri Generalis Guillelmi Farinerij, cap. 7. vers. [Districte per obedientiam.] Vbi sic decernitur. [Teneantur fratres per obedientiam exeuntes, in reditu suo, secretè Guardiano excessus notabiles intimare.] Quibus verbis (vt ait Portel eiusdem Ordinis infra citandus.) [Et ex mox ibidem sequentibus, clarè patet, statutum illud præcipere, vt omiſſa correctione fraterna, crimen occultum Prælato de-

nuntiatur, etiam antequam sciat peccatum continuari.] Addunt præterea supra citatæ Constitutiones Minorum. [Dogmatizare, quod frater, qui fratrem corripit, de aliquo excessu in occulto, non tenetur dicere superiori suo, quanvis ab eo per obedientiam sit requisitus, &c. ex sententia totius Capitali Generalis definitum est, hanc doctrinam esse pestiferam, & non sanam.] Hæc, & alia reperies, apud Bernardinum de Arevalo, eiusdem Ordinis, tractatu de correctione fraterna, fol. 79. & 80. Qui, postquam suas adduxit Constitutiones, subnequit. [Idem habetur, quantum ad primam partem, in statutis Fratrum Prædicatorum, dist. 1. cap. 18. Quod videlicet Fratres exeuntes extra Monasterium teneantur, peccata gravia Prælato denunciare.] Constitutionis verba sapientissimorum PP. hæc sunt. [Si quis autem tale quid (nempe peccatum grave) extra Monasterium commiserit, frater, qui cum eo est, tudeat eius excessum Prælato (attende) quantoties corrigendum intimare.] Sic ibi leg. 6. Videatur Antonius de Corduba, ex Minorum Ordine, in comm. in Regulam, cap. 10. quest. 1. vbi ait: Non esse verum simile, tot viros Doctos, & pios, hac in parte, contra Evangelium errasse. Verum, quoad statutum Ordinis Minorum, Laurentius Portel in dubijs Regul. tom. 1. verb. Correctio, in fine, in Additionib. num. 5. sic scribit. [Dico illud hodie non esse in usu in Ordine nostro, sed per contrarium usum est obrogatum.] Et quoad Constitutiones Ordinis Prædicatorum, quod in eis nunquam hoc fuerit stabilitum, sed potius oppositum, probat Ioannes Martinez de Prado, tom. 1. cap. 14. quest. 5. §. 2. num. 10. [Falsa, inquit, est iudicata, & perpetua totius Religionis praxis.] Sed quidquid de his sit.

II P. Filliacius vbi supra, postquam probavit, ex communis Theologorum, delictum fratris non emendatum, post monitionem secretam, & inductionem testium, indicandum esse Prælato, tanquam Iudici, ut constat ex num. 160. vbi ait. [Decimo quæro: quando in correctione devenitur ad tertiam gradum, debeat ne indicari Prælato, tanquam Iudici? Resp. debere indicari, &c.] Et postquam statuit, num. 161. per notitiam habitam ex fraterna denuntiatione, non posse delinquentem punire per pœnas iuris, sed per alias arbitarias, sic ait. [Duodecimo quæro. Quando liceat procedere via iudiciali, adversus proximum denuntiatum? Supponimus, crimen posse probari, per duos, vel tres testes, & super eo posse iuridicè inquiri. Respondet recenferi, apud Valentiam tres sententias. Prima est Soti, memb.

membr. 2. quæst. 4. negantis posse Prælatum infligere pœnas iuris ei, qui fraternè denunciatus est, si proponat se corrigere, secus autem si sit incorrigibilis. Secunda est Caietani, art. 8. esse id licitum, quando sit ipse, quod per eiusmodi pœnas legales, tandem corrigatur; illicitum, si non sit spes correctionis. Tertia est Bannez, art. 8. dub. 4. asserentis, in duobus casibus, non solum esse licitum, verum etiam esse debitum. Primus est; quando oportet denunciare iuridicè crimen, aut de illo inquirere, ut si esset perniciosum Reipublice. Secundus, quando est ipse, fore ut per processum iudicialẽ, corrigatur quoque delinquens, &c. Et hæc tertia sententia videtur valdè probabilis, & præferenda ceteris.] Huc atque Filliucius. Quem, ferè eisdem verbis, sequuntur Trullench in Decalogum, tract. 1. lib. 1. cap. 3. dub. 16. n. 8. & Diana part. 7. tract. 3. res. 47. & 39.

12. Sententiam Mag. Bannez, quam ceteris præferendam censuit Filliucius, quoad secundum casum, defendunt etiam Caietanus, Sotus, Paludanus, & D. Antoninus, apud Sanchez in consilijs, tom. 2. lib. 6. cap. 2. dub. 11. Et quando peccator, monitus a Prælato, non corrigitur, debere puniri iudicialitèr per ipsum, si peccatum probari possit, tradant ex eodem Prædicatorum Ordine, M. Ioannes Viguerius, lib. instit. cap. 12. §. 2. vers. 9. & M. Corradus, 1. part. Respons. quæst. 328. in Additione. Vbi sic ait. [Si non speratur emenda a tris, tunc adversus pertinacem, via iuris procedendum est.] Videatur etiam 2. part. Resp. quæst. 461.

13. Sed hac super re omninò videndus M. Acacius de Velasco, tom. 2. resol. moral. verb. [Reo,] resolat. 382. vbi sic. [Esto supuesto, se dificulta, que puede hazer el Prelado (atende) en virtud de la noticia que tiene, como Padre, por la denunciaçion Evangelica, en delito oculto, y solo personal, quando es probable por dos, ò tres testigos; en caso que hechas las diligencias, se estuviere el subdito pertinaz, è incorregible.] Sic ille. Vbi, post quàm primam sententiam Martini de San Ioseph proposuit, subiungit. [La segunda dize, que en el caso supuesto, siuviere el Prelado esperança, de que por medio del orden judicial, se ha de enmendar el tal delinquente, puede proceder usando de todo lo dicho. (Nimirum, ut prædixerat, le puede encarcelar, y oprimir, y si fuere necesario, le puede dar tormento,) y por consiguiente podrá obligar con preceptos, y censuras al denunciador Evangelico, que lo sea judicial, y no valerse de la incorregibilidad, como de acusador virtual.

Esta

Esta sentençia, con la limitacion dicha, la tiene Soto, y otros. Navarro, Aragon, Navarra.] Quibus adde (licet in aliam inclinet) ipsam Acacium vbi sup. num. 5. dicentem. [La segun- da, tengo tambien por muy probable,] & Villalobos, in sum. tom. 2. tract. 4. dist. 14. num. 3. & 6. Vide etiam Sotum de se- creto, quest. 4. memb. 2. post octavam conclus. 6. [Sed dubium est:] vbi addit. [Probabile esse denuntiantem fraternaliter pos- se esse testem, cum finito processu fraterno, incipit forum iudi- ciale.] En opinionem Filliucij, quam scandalosam, & erro- neam vocasti. En Doctores, quorum authoritati (quæ magna quidem est) innixus, eorum sententiam valdè probabilem di- xit. Quorum nullus in harum opinionum praxi, fraudem vllam contra correctionis præceptum inuenit.

14. Ad calcem notandum venit; quod, dum sub prælo esset hic tractatus, promulgatum est Decretum Congregationis Ge- neralis Sanctæ Romanæ Inquisitionis habite feria quinta, die octava Julij huius anni 1660. Coram Sanctiss. D. N. Alexandro VII. ac Eminentiss. Cardinal. Quod (cum antea non licuerit) necessum fuit hic asserere: tum quia non leviter confirmat, quæ circa correctionem fraternam prolesuitis tradita sunt: tum præ- cipuè quia proscindit, & proscribit aliorum Doctorum opinio- nes in tractatu præcedenti relatas: tam hoc prætextu, quam alijs retardantes delationem criminum ad Sanctum Inquisitionis Tri- bunal pertinentium. Decreti verba sunt. [Propterea idem San- ctissimus declaravit, præfatos subditos, etiam si nulla fraterna correctio, vel alia monitio præmissa fuerit, omnino teneri, & obligatos esse accedere ad denuntiandum Ordinarijs, vel In- quisitoribus locorum quoscumque, etiam confratres, ac supe- riores, etiam Primarios suos eiusdem Ordinis, & Religionis, quos noverint esse de fide quomodolibet, etiam leviter, suspo- sos. Ac propterea, eosdem debere omnes, & quoscumque etiam alios à se consiliari, vt supra, petentes monere, & obligare ad denuntiandum: nec posse illos à denuntiando, sub dicte frater- næ correctionis, vel alio quovis prætextu, retrahere, aut retar- dare. Et præfatos omnes, tam superiores, quam subditos contra facientes Sanctitas sua voluit, & declaravit, subiaccere omnibus censuris in dicta Constitutione Pauli V. expressis, necnon pri- vationis quarumcumque dignitatum, siue Prælaturarum, seu of- ficiorum suorum Ordinum, ac vocis activæ, & passivæ, perpe- tueque inhabilitatis ad eadem, ipso facto, absque alia declara- tione incurrendis.] Hactenus in prædicto Decreto. Quo prorsus

cor.

corruiere opinioniones plures, præcipue quæ tract. de fide, Prop. 4. & 5. 9. & 10. ex aliorum mente referuntur.

15 Vnde fit iuxta superius dicta esse intelligendum Thomam Hurtado, tom. 1. var. tract. 4. cap. 8. resol. 28. num. 273. dum scripsit. [Sed ego dicendum exiit in toties quoties locum habere potest correctio fraterna à Christo Domino instituta, & præcepta, Matth. cap. 18. ut faceret frater, non est potestas creata, etiam Summi Pastoris Oculis Ecclesiæ, quæ obligare edicto, aut Monitorio, quovis anathemate obfirmato possit, ut teneamur delictum occultum propalare, non præmissa correctione fraterna (nisi adit proprii) iuris renuntiatio, de quo alibi latius disputo.] Hæc conclusio mihi indubitata est, quam patrocinatur, & defendunt omnes, quos, loco citato, citavi.] Sic ille. Decretum verò Summi Pontificis supponit, aut correctionem fraternam, prout in cap. 18. Matthæi, non esse præceptam, aut in prædictis criminibus locum habere non posse.

PROPOSITIO V.

Palatii inferiores, licet se ipsis possint occulta subditorum crimina corrigere, ea tamen possunt Generali Religioni revelare. Palao Iesuita, tom. 1. tract. 6. disp. 3. num. 6. punct. 11. [Huius doctrinæ praxis communis est inter Iesuitas.]

1 R. Palas ubi supra contrariam sententiam defendit, putat tamen probabile, non esse peccatum mortale, (non verò esse licitum) innixus auctoritate Eminentissimi Caietani, & aliorum eiusdem Familiæ. Ex quibus M. Ioannes de la Cruz, 1. p. direct. præcep. 8. art. 2. de detract. dub. 3. concl. 1. sic ait. [Ex mente Caietani, 2. 2. quæst. 73. art. 2. non erit peccatum mortale, revelare crimen alterius occultum viro gravi, & timorato, si scitur, quod iste alteri non revelabit, nec nocebit. Hæc sententia, etsi ob tantum Doctorem, probabilis sit, opposita Soti, & Bannez est communior.] Probabilem esse, dicit etiam M. Serra, 2. 2. quæst. 73, art. 2. & illam sequuntur Petrus de Navarra, Grassius, Zambellus, Bassæus, & alij, apud Dianam, 2. part. tract. 3. Misc. resol. 22. & 3. part. tract. 5. Misc. res. 33. & 6. part. tract. 7. res. 9. Quibus adde Cordubam, Coelestinum, Bonaciam, & Trullench, apud M. Ioannem Martinez de Prado, tom. 2. Theol. moral. cap. 25. quæst. 2. §. 2.

2 His igitur principiis ductus P. Castro Palao, rationem prædictæ conclusionis, sic reddit. [Si enim probabile esse diximus,
in

in materia detractiōis, revelare peccatum vni, vel duobus viris gravibus, qui magis prodesse possunt, quā obesse, non fore peccatum mortale, etiamsi ex levitate, & loquacitate revelatur; à fortiori probabile erit, quando ex recto fine manifestatur, & ex alia parte non levis convenientia intercedit.] Hæc ille. Cui multum facit, quod ex D. Thoma tradit Sylvester, verb. Cor. rect. §. Septimo queritur. Vbi sic ait. [Qui denuntiat Prælato, aut amico, aut cuicumque ex malitia, vt quis confundatur, aut deprimatur, peccat mortaliter; qui autem ex in cautela hoc alicui dicit, ita tamen, vt infamia, aut vituperium non eveniat delinquenti, non peccat mortaliter. Hæc ex illo.] Ita Sylvester. Et saltem, si subditus melius per Generalem, quā per Prælatum localem corrigendus iudicatur; Doctores omnes, qui sentiunt omitti posse correctionem fraternam, seu secretam monitionem, quando per Prælatum melius fiet; à fortiori iudicabunt, posse etiam omitti denuntiationem coram Prælato inferiori, quando existimatur superior melius delinquentem correcturus. Et hoc convincit autoritas D. Thomæ, Quodlib. 11. art. 13. quem, vt vidimus Propos. præcedenti, innumeris sequuntur.

3 Verum, licet opinio Palai possi probabiliter, absque lethali, ad praxim deduci; inter Iesuitas non permittitur, quia oppositum apud ipsos stabilitum est, in 6. Congreg. Generali, Decreto 60. Et in Congregatione septima, Decreto de manifestatione delicti, cap. 15. num. 2. vbi dicitur. [Sine urgente necessitate, & utilitate, nemini esse crimē delati revelandum.] Quæ quidem verba (vt notat Palao supra) non convenientiam, sed necessitatem inducunt. [Nec aliter potest vnus superior dicere rem sibi delatam, & notam alteri superiori eiusdem delati.] Vt decernitur in dicta Congreg. 6. Decreto 63. Quo ergo fundamēto asseris, praxim cōtrariam esse communem, inter Iesuitas, suarum constitutionum observantissimos?

PROPOSITIO VI.

Licet proximus à crimine occulto emendatus sit, & tibi certissimè constet, pōtes tamē præteritum eius delictum superiori deferre. Valentia Iesuita, tom. 3. disp. 3. quæst. 10. punct. 5.

1 R. P. Valentia pro contraria sententia militat, licet hanc probabilem videatur innuere, propter autoritatē Doctorum, qui eam sequuntur. Verba eius sunt. [An si post primam
mo-

monitionem emendetur, liceat nihilominus secretò peccatum eius indicare Prælatò, ut eo sit tutior à recidivo?] Respondet. [Affirmat Ricardus, in 4. dist. 19. art. 3. quæst. 1. si Prælatus sit talis, qui non videatur, apud alios infamaturus fratrem. Et sequitur Gabriel Lect. 74. in Canonem. Sed rectius hoc negant alij, nempe Adrianus, Paludanus, Sotus, & Navarrus.] Hæc Valentia: & paulò infra, cum Soto, & alijs, subnectit. [Quòd si casus esset talis, ut certò, vel probabiliter exiimaretur proximus relapsurus, nisi præteritus eius lapsus indicetur superiori, negari non debet, quod id esset licitum, sicut concedit quoque Adrianus, & Sotus in relect. de secreto, memb. 2. q. 4. concl. 4. & insinuat quoque D. Thom. Quodlib. 1. art. 13. Aliter verò (attende) non licet, nisi ad id habeat proximi consensum.] Hæc ibi.

2 Valentiam sequitur M. Corradus, 1. part. Respons. quæst. 327. in Addit. ubi ait. [Fratrem iam correctum, & emendatum per secretam monitionem, denuntiari debere, quando correctus adhuc manet in periculo verisimili, ad iterum labendum.] Subiungens, in hoc sensu, veram esse sententiam Ricardi ubi supra. Sed excessit dum addit. [Cautè legendus Ricardus ubi dicit, quòd quando frater sit correctus per secretam admonitionem, tamèn denuntiandus est Prælatò, ut observet à recidivo. Hoc dictum, nisi aliter declaretur, esset omninò falsum, & erroneum.]

3 Excessit, inquam, in censura: quia pro opinione Ricardi stant gravissimi Doctores. Vide Bernardinum de Arevalo, tractatu de correctione fraterna, fol. 145. ubi adducit formalia verba Ricardi, subnectens. [Hanc Ricardi sententiam sequitur Gerson, Gabriel, & Angelus, & hanc quoque tenet S. Bonaventura.] Et, quod magis, communis est inter sapientissimos Patres Ordinis Minorum, ut testatur Angelus, in sum. verb. Denuntiatio, num. 10. [Secretum, inquit, denuntiationem, non est opus, ut præcedat monitio, & ideo, si ve secretè monuerim; si ve non (attende) si ve secretè correxerit se ad meam monitionem, si ve non, teneor denuntiare Prælatò præcipienti, quia valet ad præcavenda peccata recidivi: nec est in famæ fratris præiudicium, si talis est Prælatus, qualis esse debet, &c. Huius sententiæ est Augustinus. Hoc videtur etiam Gualtero in sum. & Guilelmo de Mara. Et communiter Doctores Ordinis nostri.] Hæc Angelus. Cuius sententiâ, licet pro omnibus delinquentibus iam emendatis, non approbet D. Antoninus 2. part. tit. 9. cap. 6. subnectit verò. [Circa Regulares personas nō est tanta necessitas hunc

ordinem observandi, sicut circa faculares.] Quibus satis pro Regularibus, hanc opinionem probabilem indicat. Et absolute amplectitur Iacobus de Grassis Benedictinus, lib. 2. cap. 69. num. 20. ibi. [Advertendum est, quod frater delinquens, non tantum denuntiandus est Prælati, tanquam pio, & discreto, & spirituali, sicut private personæ, ut emendetur, sed ut emendatus præservari possit à recidivo.] Imo, & D. Thom. pro hac stare sententia contendit Gabriel, in 4. dist. 19. lect. 74. in Can. ubi sic ait. [Nota, quod frater delinquens, non tantum denuntiandus est Prælati, ut determinatæ personæ, ut emendetur, sed etiam emendatus, ut præservetur à recidivo. Ideo D. Thom. dixit, si intendat emendationem fratris, vel cautelam in futurum.] Et, quod mirabilius, hanc sententiam esse communem inter sapientissimos Patres Dominicanos, testatur, ex eodem Ordine M. Corradus, 2. p. Resp. quæst. 201. si Prælati præcipiat denuntiare, sub pœna excommunicationis. En eius verba. [In secreta denuntiatione tenetur, si præcesserit monitio, si non, si sequuta fuerit correctio, si non: quia valet ad præcavendum recidivum, & non est in præiudicium famæ, si tamentalis est Prælati, qualis esse debet. Quia quilibet tenetur obedire Prælati in pertinentibus ad eius officium, quæ non sunt contra Deum. Et hæc est communis opinio Doctorum Ordinis nostri Prædicatorum, & præcipue D. Thom. in Quodlibetis.] Sic M. Corradus. Verum D. Thom. non ita clare loquitur pro hac sententia, ut bene observant discipuli, & notat ipse M. Corradus, ubi supra.

4 Invenies etiam pro illa citatum P. Valentiam, pro Religiosis Societatis, tom. 3. disp. 3. quæst. 10. punct. 3. apud Dianam, part. 7. tract. 3. resol. 30. Verum Valentia supra à 9. [Primo controversum est.] de omnibus absolute loquitur, & de omnibus, sub conditione, affirmat. [Si ad id, inquit, habeat quis proximi consensum, &c. Si autem desit proximi ad id consensus, fallum est id consequens.] Nec leviter innuit Religiosos Societatis, quoad hanc partem, consensum præstitisse: & expresse, quod non præstitierint, docent P. Castro Palao, tom. 1. tract. 6. disp. 3. punct. 13. & P. Sanchez, in sum. tom. 2. lib. 6. cap. 18. Caterum, quoad omnes, videntur cogi fateri, non esse mortale, quotquot asserunt, tale non esse revelare crimen occultum uni, vel duobus non nocituris, Caietanus, Ioannes de la Cruz, Marcus Serra, Navarra, Grassius, Zambellus, Bonacina, Trullench, & alij, quos dedi Prop. præcedenti, num. 1. qui vel sequuntur, vel dicunt, esse probabile.

PROPOSITIO VII.

Si con vitia, & contumelias in se quis proferat, potes licitè illi dicere: *Mentiris.* Hurtado de Mendoza *alejutu*, 2.2. volum. 2. disput. 170. sect. 14. num. 117.

I R. Est sententia M. Soti de iustitia, lib. 5. quest. 9. art. 3. vbi sic ait. [Nunquam licet crimen, defectum, vel vitium, vel occultum, vel publicum, per modum vindictæ, inconvitiatorem respuere, sed tantum per modum defensionis, vim vi repellendo: hoc est non licet obijcere, quod impertinens est ad obterendam eius auctoritatem, sed illud prorsus, quod ad id necessarium est; ut si dicam (attende) eum esse hominem mendacem, & ad eius confirmationem parefaciam aliqua mendacia, ut in eo, quod mihi impingit, infringatur eius fides.] Hæc Sotus; & ante illum Petrus Alciatus, apud Hurtado. Quorum opinionem amplectuntur Aragon, Sayrus, Felinus, Pitigianus, Peregrinus, Franciscus Corona, & alij, quos citatos sequitur Patqualigius, in decim. moral. decil. 473. & consentit Diana 5. part. tract. 13. Miscell. resol. 26. [Quando contumeliosus obijcit crimen ita occultum, ut peccet mortaliter in evulgando.] Et absolutè defendit, part. 6. tract. 6. Miscell. resol. 16. vbi inquit. [Vtrum liceat, iniurianti respondere: Mentiris.] Et postquam multis partem affirmativam comprobavit, concludit. [Et idè nostram sententiam tenent Hurtado, Peregrinus, &c. Et Bartolus in l. quæ omnia, n. 1. ff. de procurat. vbi sic ait. Nota, quod ei, qui dicit te commississe aliquod crimen, licitè potes dicere: tu mentiris, licet enim re torquere in alium: ita ille. Cui adde Farinacium.] Hactenus Diana, qui hanc sententiam iterum tradit part. 9. tract. 9. res. 43. plures pro ea citans Doctores, inter quos, M. Bannez, & Saloniū. Quos sequitur Thomas Hurtado, tom. 2. res. moral. tract. ultimo, res. 5. num. 151. addens Bonacinam, & Trullench. Vide etiam Crispotium in casibus militaribus, vbi recenset casus, in quibus liceat contumelioso dicere: Mentiris.

2 Nota, quod P. Hurtado de Mendoza non docet absolutè opinionem præobiectā, sed cum limitatione, ad quam attendere debuisses. Sic enī ait. [Quando contumeliosus non speratur se cohibiturus, sed periliturus in contumelia semel dicta, aut alias aggressurus; is qui eas patitur, potest licitè illi dicere: Mentiris.] En strictius loquitur, quàm Sotus, & reliqui Doctores.

3 Et sanè difficile videtur, quòd hoc non liceat, quando quidem per modum defensæ, & ad infringendam contumeliostam auctoritatem, potest, secundum quosdam, absque lethali, crimine falsum illi obijci. Ita docet M. Bannez, 2. 2. quæst. 70. art. 3. dub. 2. vbi ait. [Solùm esse peccatum veniale mendacij, obijcere crimen falsum testi iniquo, quando talis obiectio prodest ad refutandum eius testimonium.] Quem sequitur M. Petrus de Ledesma, in sum. tract. 8. cap. 25. conclus. 21. dub. 3. dicens. [En tal caso la mentira no es pecado mortal de injusticia, ni es mentira perniciosa. Esto enseña Orellana, y comunmente los discipulos de Santo Tomas.] Quod putat probabile M. Ioannes de la Cruz, 1. part. direct. part. 8. de iniust. art. 3. dub. 17. ibi. [Et si Bannez, Ledesma, & Orellana probabiliter sentiant, esse solum mendacium veniale, obijcere testi iniquo crimen falsum, secus si periculo in obijciente, & testibus ad hoc inducendis, &c.] Et rursus plures, apud Dianam, part. 9. tract. 9. resol. 43. & ipse dicit. [Hanc sententiam esse satis probabilem.] Videatur etiam Caramuel in Theolog. fundam. num. 1151. vbi ait. [Vigniti, & plures Doctores asserere: eum, qui imponit falsum testimonium alicui, ut suam iustitiam, & honorem defendat, non peccare mortaliter.] Cur ergo peccabit ex eo, quòd convitiandi dicat: mentiris? Et quidem, si pro defensione honoris licet alterum occidere, ut docent Sotus, Bannez, Salonijs, Aragon, & alij, quos citatos sequitur Diana 5. part. tract. 4. res. 9. dicens esse communem; cur non, & vocare mendacem? Nam ut probat, l. Neque in ea 22. ff. ad l. Iuliam, de adult. [Si quis occidere potest adulterum, multo magis contumelia poterit eum iure attingere.]

4 Sed ne in praxi delinquas; notare oportet; opinionem supra adductam, de obijciente crimen falsum testi iniquo, regularitèr falsissimam esse, ut benè observat Cardinalis Lugo de iustitia, tom. 2. disp. 40. sect. 2. num. 25. [Quia si non servit, inquit, ad defensionem, erit infamatio proximi sine necessitate, atque adeò peccatum mortale. Si deservit, erit probando prædictum crimen per testes, qui cum debeant iurare, committent peccatum periurij, & consequenter eos ad hoc adhortari, erit peccatum mortale.] Hæc ille, quæ iam prænotaverat M. Bannez vbi sup. concl. 1.

((§))

PROPOSITIO VIII.

Vir Equestris ad duellum provocatus potest illud acceptare, ne timiditatis notam apud alios incurrat. Layman Iesuita, lib. 3. tract. 3. cap. 3. num. 3. Cui intrepidè subscripsit Hurtado de Mendoza Iesuita, 2. 2. disp. 170. sect. 12. num. 96. & 97.

I R. Si provocatus aliud non timeat, præter timiditatis notam, P. Layman contrariam sententiam tenet. En eius verba. [Sed quæstio est, vtrum provocatus ad pugnam, seu duellum acceptare possis, ne ignaviæ, aut timiditatis notam, apud alios incurras? Aliqui affirmant apud Bannez, 2. 2. quæst. 64. artic. 7. dub. 3. sed contraria sententia est communis Bannez, Soti, Navaræ, Rodriguez, Lesij, Molinæ, Sanchez, Becani, ordinariè non esse licitum provocato ad duellum, id acceptare, quia nemo prudentium vitio tibi vertet, quod legem Dei observes.] Ex quibus constat, ignaviæ, & timiditatis incurrendam notam non sufficere secundum Layman, ad honestandam acceptationem duelli. Secus forsitan erit, si aliæ adiungantur causæ. Quapropter infra subnectit. [Si in rarissimo casu, eo loco res sita sit, ut miles in exercitu, vir equestris in aula Regia, officio, dignitate ducis, aut Principis favore, ob ignaviæ suspicionem excidere debeat, nisi identidem provocanti se sistat, non audeo damnare eum, qui meræ defensionis gratia, paruerit, iuxta doctrinam Navarri, cap. 15. num. 3. & 4. Nam si, ob defensionem bonorum, hominem mutilare, vel occidere fas est, multo magis, si ita necessitas ad defendendum honorem, vel avertendam contumeliam, &c. Dummodo spes sit contra iniustum adversarium prevalendi: alioquin illicitum erit certo mortis periculo se exponere, ad vitandum dedecus, quod non ex hominis delicto, sed ex vulgi sinistra opinione provenit.] Hastenùs Layman. Cuius sententiam amplectuntur Marchantius in Tribun. tom. 2. tract. 6. tit. 3. quæst. 10. §. 5. concl. 2. Diana, part. 5. tract. 13. resol. 27. vers. [Nota etiam.] & Leander à Sacram. tom. 5. de irregularit. tract. 2. disp. 15. quæst. 6.

2 P. Hurtado de Mendoza, prædictæ sententiæ, non potest dici absque iniuria, intrepidè subscripsisse; quia tot eam limitationibus induit, ut contendat non esse acceptationem duelli. Vide illum sup. sect. 13. & præcipuè, §. 113. ubi sic ait. [Ita provocatus debet dicere provocanti. Ego in agrum egrediar, ut ostendam me non esse timidum, non tamen egrediar ad pug-

nandum tecum, nolo enim pugnare, nec villo pacto aggrediar, sed potius pacem tecum componam. Quod si tu me comparentem in campo fueris aggressus iniuste, ego me viriliter defendam, cum defensione inculpate tutelæ.] Præmiserat autem, §. 107. in prædictis voluntatis, actibus non apparere malitiam. [Nam media, inquit, licita sunt, nempe egressus in agrum, & in illo ambulatio, & ea, quæ amantur conditionatè, sunt etiam honesta: amat enim defensionem inculpata, per eandem aggressoris iniusti, quando sit medium vnicum, ad propulsandam violentiam iniustam.] Hæc Hurtado. Qui tamèn, neque hanc sententiam, modo quo supra explicatam, defendit; sed §. 115. concludit, dicens. [Sic accepta tententia videtur probabilis; practicè autem est valdè difficilis.] Non ergo intrepide subscripsit. Et partim ei consentire videtur M. Bannez, 2. 2. quæst. 64. art. 7. ad 3. vbi ait. [Poterit tamen homo sic irritatus ab alio (nempe ad singulare certamen) prudenter, & Christianè respondere, pro defensione sui honoris, dicendo: ubicumque tu me fueris aggressus, vir ego sum, qui me possum defendere, & forte cum malo tuo atque periculo.] Sed opinionem Petri Hurtado Iesuitæ, cum fundamentis tuctur, laudato authore, Thomas Hurtado, ex Clericorum Minorum Sodalitio, tom. 2. resol. mor. tract. vltim. resol. 5. §. 5. num. 183. Addens. [Quod Theologi Morales non debent abstinere à veritatibus edocendis, ex eo quod interdum aliqua subsequantur incommoda.]

30 Verum sententiam, quam falsò imposuit Anonymus Iesuitis, (& quam, tanquam improbabilem, & contra Trident. rejicit Lugo, tom. 1. de iust. disput. 10. sect. 8. num. 171.) probabilem putant Bailæus in Floribus Theol. moral. verb. Duellum, num. 6. quia contrariam, quam sequitur, vocat veriolem. Et Caramuel, in Theolog. fundam. num. 251. Possentque pro illa citari Doctores asserentes, honoris defendendi causa, non solum licere acceptare duellum, absque animo pugnandi, sed etiam ad illud provocare. Quod tenent Floronus, Naldus, Volfangus à Vorburg, quos citatos sequitur Diana, 3. part. tract. 6. Misc. ref. 1. addens cum Volfango id esse probabile. [Etiam si haberet animum inferendi aliquos ictus, cum morali securitate, quod nullum, damnum sequuturum sit.] Favent Sotus, Caietanus, Bannez, & alij citandi tract. de iust. Prop. 1. asserentes licitum esse, in foro conscientie, alterum occidere, pro defensione honoris. Verba M. Bannez sunt. [Pro defensione rerum temporalium, & honoris licitum est in yatorè occidere.] Ità, 2. 2. quæst.

64. artic. 7. dub. 2. si ergo aliter defendi non possit, quam ad præsignatum locum egrediendo: cur oblatum duellum acceptare non licebit; non quidem animo pugnandi, sed se defendendi, cum moderamine inculpatæ tutelæ, si iniuste ab aggressore imperatur? Quia, ut inquit subtilis Caramuel, in Theolog. fundam. num. 1146. fol. mihi 547. [Famam deperdere, etiam apud improbos tantum, est grave damnum, etiam si apud pios, & sanctos conservetur; alias calumniæ, & detractiones apud improbos, non esset culpa gravis.] Quod multis probat, num. 260. fol. 125.

4. Iam quod honoris iacturam patiatur provocatus ad duellum, si timiditatis notam apud alios incurrat, supponit expressè M. Bannez ubi supra, dum ait. [Quod prudenter, & Christiane pro defensione honoris respondere potest, &c.] Et favet etiam ibidem, artic. 7. dub. 4. & conclus. 2. ubi asserit: eum, qui infamiam ab altero iniuste imminuentem, aliter vitare non potest, licite posse ad duellum provocare. Sic enim inquit. [Imò vero Caietanus, 2. 2. quæst. 95. artic. 8. ad 3. & in sum. verb. Duellum ait, quod innocens tunc (nimirum quando quis vadit ad iudicem, ut imponat falsum testimonium, propter quod erit infamandus) poterit provocare accusatorem ad duellum, & occidere, &c. & sententia Caietani multò mihi probabilior est.] Verum pro hac sententia non benè citat Caietanum: tum quia ibi expressè inquit. [Indicere duellum, nunquam licet.] Tum quia inferius ait. [In vno casu licitum mihi videtur acceptare duellum: quando scilicet accusator evidenter calumniatur, & prævalet contra me innocentem (attende) ad mortem, vel mutilationem; tunc enim ego, non habens aliud refugium, habeo iustum bellum defensivum contra eum, & propterea, si ipse offert mihi duellum, ego possum acceptare, de consensu Principis.] Hæc Caietanus, 2. 2. loco supra citato: & eadem fermè, in sum. verb. [Duellum.] Ex quibus clare constat adduci non posse pro opinione M. Bannez asserentis, ad vitandam infamiam, licitum esse, non solum acceptare duellum, sed ad illud provocare.

5. Sed absolute, licere innocenti acceptare, vel offerre duellum ad bona temporalia, in notabili quantitate, tuenda, quando aliud remedium non suppetit, tradit cum pluribus, quos citat R. P. Leander à Sacram. tom. 3. de irregul. tract. 2. diiput. 15. quæst. 8. omninò videndus, & tenet cum alijs M. Acatus de Velasco, tom. 1. resol. moral. verb. Defasio, resol. 233. num. 5.

vbificait. [Y por defenderlo dicho (nimirum vitam, aut honorem, aut divitias) es licito desafiar a quien trata de quitarlo; quando no ay otro medio eficaz para defenderlo, y en este caso dize Cayetano, que puede qualquiera aceptar el desafio. Y el Maestro Fray Rafael de la Torre dize, que no solo puede aceptar, sino desafiar.] Hæc Acacius cum citatis, quos sequitur Thomas Hurtado, tom. 2. resol. moral. tract. vltim. resol. 5. num. 181. vbisic scribit. [Ad vitandam infamiam, quando prudenter iudicatur non superesse aliud remedium, nisi acceptatio, & in præfixum locum egressio; quamvis sequatur congressio, & ex ista mors, vel vulneratio alicuius concertatum, licite potest acceptari: idem dici debet de oblatione.] Addit insuper, numer. 226. [Quando oblatio singularis certaminis est vnicum mediũ moraliter ad famam, honorem, vel facultates recuperandas, vel ad vitam defendendam; nullum ius humanum Ecclesiasticum, vel sæculare mihi prohibere potest, sub peccati mortalis poena, & censuris Ecclesiasticis, quod tale singulare certamen, circumstantiis dictis, non offeram.] Hactenus ille. Videatur Thomas Sanchez, in sum. lib. 2. cap. 39. num. 7.

PROPOSITIO IX.

Maritus, qui uxorem adulteram suspicatur, potest ei occasionem offerre, ut in adulterio deprei eam corrigat. *Layman Iesuita, lib. 2. tract. 3. cap. 13. num. 5.*

1. R. Doctor citatus non loquitur de adulterio, sed de furto, licet per bonam consequentiam, idem de illo asserturum deducatur. Verba eius sunt. [Tertiò resolves, fas esse patri familias, famulo, vel filio, quem de furtis suspectum habet, pecuniam opponere, ut eum deprehensum efficaciter emēdet, vel graviori malo occurrat, sicuti docet Petrus de Navarra, lib. 3. de restit. cap. 4. num. 127.] Et vniversaliter occasionem peccandi offerre, esse licitum, ob bonum finem, tradit Ioannes Sanchez in selectis disp. 35. num. 12. ibi. [Adhæreo, inquit, opinioni asserentium, offerentem alicui occasionem ad peccatum, ut deprehensus in illo respiciat, vel ob alium bonum finem, non peccare.] Hæc ille. quem sequitur Guilinus, verb. Peccatum. Et est sententia expressa D. Thomæ, quæst. 13. de malo, art. 4. ad 19. vbisic. [Pro nullo incommodo corporali vitando, debet homo cōsentire in peccatum alterius, sed tamen pro aliquo incommodo vitando, potest homo licitè vii malitia alterius, vel materiam

ei non subtrahere, sed præbere.] Quid clarius? Ideò in terminis loquens, de marito offerente occasionem uxori ad adulteriũ, tenet Diana, 3. part. tract. 5. Misc. ref. 18.] Quia id, inquit, non est formaliter cooperari ad peccatum, sed materiam, & occasionem peccati subministrando, illud permittere.] Limitat verò Layman suam sententiam, dicens. [Rectè advertit Petrus de Navarra, id homini ordinarie concessum non esse, cum ipse non sit dominus rerum absolutus, & vniversalis.]

2 Favent sententiæ Dianæ, quotquot asserunt, licere proximi peccatum permittere ex bono fine. Sotus de secret. memb. 2. quæst. 2. paulo ante quintam conclusionem. Vbi inquit. [An liceat, & expediat quandoque perditum hominem permittere in peiora prolabi crimina, vt ignominia peccatorum confusus, facilius resipiscat, & emendetur.] Et respondet. [Licet nobis aliquando permittere peccatorem ad tempus, peius cadere, vt cautius resurgat.] Idem docet Navarrus in sum. Latina, cap. 24. num. 13. & in Hisp. num. 19. & cap. inter verba corol. 59. num. 629. inde inferens licere, permittere pueris facta minora, vt propter illa poenas dantes, à gravioribus caveant. Quod tradit etiam Corduba, in sum. quæst. 5. corol. 4. in fine.

3 Favent etiam quotquot tuentur, viro suspicanti adulterium uxoris licere, non auferre adulterandi occasionem, vt eam possit, adhibitis idoneis testibus, de adulterio convincere: quod tenent, apud Sanchez de Matrim. lib. 10. disput. 12. num. 52. Sotus, Petrus de Ledesma, & alij. Dixi hos Doctores favere, quia licet non loquantur de offerente, sed de non auferente occasionem peccandi, difficilis est disparitas, quando occasio offertur medio aliquo indifferenti, v.g. si Pater in arca clavem quasi oblitus desinat, apponatque nummos in loco, quo commodè possit filius subripere, & maritus uxorem solam relinquat, vel consulat, vt consanguineam visitet. Nam subministrare materiam indifferentem ea abusu, non est peccatum mortale, vt tradunt Petrus de Ledesma, tom. 2. tract. 27. dub. 4. & Caietanus, 2.2. quæst. 147. artic. 4. in fine, & plures alij asserentes licere tabernarijs, & cauponibus cibaria ministrare eis, qui ieiunium solvent, & similia. Nam, vt ait Caietanus supr. [Si omnino coenaturi sunt, & ego invito eos ad mecum coenandum, non invito eos nisi ad locum, & societatem coenæ, & ministro illis cibos: ex nullo autem horum apparet peccatum aliquod.] Ergo si omnino vxor adulteratura est, non invi-

rat maritus, nisi ad locum, & domum consanguineæ, vt adductis testibus possit de adulterio convincere, vel in adulterio deprehensam corrigere. Ergo in his nullum apparet peccatum, iuxta doctrinam Caietani.

4 Favet denique M. Ioannes de la Cruz, 1. part. direct. præcept. 6. dub. 3. vbi sic ait. [Conclusio secunda: licet locare domos meretricibus, non intentione vt peccent, sed vt ibi habitent.] Et infra. [Inò Navarrus ait, polle servos deferre litteras, quibus vocantur ad peccandum, & eos verbis a sua Domina prolatis vocare, dum tamen, neque eos ad malum incitent, sed solum simpliciter proponant verba Domine suæ. Oppositum tenet Ledesma, sed videtur esse idem, ac de secunda conclusione.] Hactenus M. Cruz. Patet autem ex terminis, hoc esse offerre occasionem ad peccatum. Vide etiam Navarrum, lib. 5. consil. in 2. editione, cons. 5. de poenit. circa finem, vbi post prædicta, & alia adhibita exempla, concludit. [Ex his videtur colligi ratio defendendi omnes prædictos (nempe famulos, & servos) à peccato saltem mortifero, modo non placeat eis peccatum, & faciant obsequia prædicta ob aliquem bonum finem, puta eo quod habeant illa causa officii sui, vel ob iustam mercedem; licet enim hæc officia, & obsequia sint coniuncta peccato, non tamen sunt secundum se, & suapte natura peccata; & ideo seiungi possunt à peccato, per finem diversum, & seiunctum.] Hæc ibi: si ergo hæc licent, quare non, & apponere pecuniam in loco patenti, & uxori consulere, vt consanguineam visitet? Nam, etsi coniuncta sint peccato, tamen secundum se, & suapte natura non sunt peccata, & consequenter, propter bonum finem, seiungi poterunt à peccato.

PROPOSITIO X.

Licitè possum desiderare, & à Deo petere, vt inimicum è vivis tollat, si damna mihi inferenda nequeam aliter evadere. Hurtado de Mendoza *esult.* 2. 2. tom. 2. de charitate, disp. 153. sect. 4. §. 48.

1. R. Hæc sententia est expressa D. Thom. 2. 2. quæst. 76. artic. 1. & in 3. sentent. dist. 30. quæst. 1. art. 1. ad 4. cuius verba dedi, tract. de peccatis, Prop. 3. Quem ibi sequuntur Caietanus, M. Ioannes de la Cruz, M. Corradus, M. Zanardus, & alij. Et in terminis tenet Sotus de iustitia, lib. 5. quæst. 12. Quem citatum sequitur M. Serra, 2. 2. quæst. 76. art. 1. fol. mihi 651. En verba Soti. [Christianis hostibus, qui nos persequuntur, quando alia non

non patuisset via, licitum est id ipsum (nempe mortem) optare.] Et eisdem verbis, id tradit ex Soto M. Ioannes Martinez de Prado, tom. 2. Theolog. moral. cap. 25. quæst. 4. §. 1. num. 2. dicens. [Nunc addenda verb. Soti, &c.] Et expressius M. Ioannes de la Cruz in direct. 1. part. tract. de homicidio, dub. 3. ubi sic ait. [Licet desiderare alteri mortem, aut aliud malum, non, ut sic, ex odio, sed sub ratione boni, ut cesset à peccando, aut ab aliorum damno, & sic possumus desiderare ista inimico iniuste invadenti pro nostra defensione, si aliter non possumus ab eo liberari.] Sic sentiunt discipuli D. Thom. tanti Magistri vestigijs inhaerentes: quæ premens Hurtado ubi supra dixit. [Si inimicus iniuste est me vexaturus, ego possum desiderare, orareque Deum, ut eum è viciis tollat, si aliter inferenda mala vitari non possunt.] Sic Hurtado. Gaudeat ergo immunitate.

EX TRACTATV DE IVSTITIA, ET IVRE.

PROPOSITIO I.

LICITVM est Clerico, vel Religioso, calumniatorem gravia crimina de se, vel de sua Religione spargere minantem occidere, quando alius defendendi modus non suppetit. Amicus de iustitia, tom. 5. disp. 36. sect. 7. num. 118. vers. [Unde licet.]

I R. Franciscus Amico, licet huius opinionis fundamenta, loco supra allegato, proposuerit, eam tamen non defendit; ait enim. Se hæc proponere sola disputandi gratia, quia non vult communi sententiæ adversari. [Nolumus, inquit, hæc ita à nobis dicta sint, ut communi sententiæ adversentur, sed solum disputationis gratia proposita.] Cæterum illam tuentur Petrus de Navarra de restitut. lib. 2. cap. 3. à num. 371. & præcipuè, num. 376. ubi sic ait. [Ex omnium sententiâ, licet contumeliosum occidere, ut diximus, cum aliud non manet remedium eam iniuriam arcendi; cum tamen armis non invadat. Igitur qui murmuratione, & detractioe, iniuriam, maculamque inferre conatur, licebit, si aliter infamiam, & dedecus fugere non potest, occidere.] Hæc ille loquens de honore. [Qui ex spiritali bono resultat, sive ex parte intellectus sapientia, prudentia, scientia,

tia, &c. siue voluntatis, vt virtutis.] Et num. 391. [Sed an liceat illis (nempe Clericis, & Religiosis) occultos detractores, & bonæ suæ famæ iniquos aggressores occultè occidere? Ex suprà dictis de laicis constat resolutio. Si enim laicis licet, &c. licebit etiam Clericis, qui honoris, & bonæ famæ curam habere possunt, & debent. Sic enim honos non ex viribus, sed ex literis, & virtute nascitur. Qui certè cum omnibus sit necessarius; tum maxime Sacerdotibus, & Religiosis, qui debent esse, & sapientiæ, & virtutis exempla, quem honestissimum, & honorem, & bonum nomen tueri, non illis vitio dari debet.] Sic Navarra. Idem tradit Sayrus de censuris, lib. 6. cap. 17. num. 23. & paulo antea, n. 22. [Hoc, inquit, quod diximus, non solum in laicis, sed etiam in Clericis locum habet; siquidem principium illud, vim vi repellere licet, etiam in illis bona sua tutantibus procedit.] Et hanc opinionem adeo certam putat acutissimus Caramuel, vt dixerit, oppositam esse improbabilem: ita in Theolog. fundam. tali, fundam. 55. §. 6. fol. mihi 544. à num. 1140. Et consentire videtur Henricus Stroverhoff. 2. 2. quæst. 64. art. 7. conclus. 5. vbi sic ait. [Potest etiam interfici, qui virum aliquem honoratum convicijs, & maledictis afficit, nec potest aliter cogi, vt taceat; talis enim est inuasor honoris.] Cui adde Ioannem de Escobar, part. 1. de puritate, & nobilitate probanda, quæst. 1. gloss. 4. num. 14. apud Dianam 5. part. tract. 4. resol. 12. omnino videndum, resol. 9. vbi inquirens. [An liceat in foro conscientie occidere aliquem pro defensione honoris?] Partem affirmativam defendit, & pro illa refert Sotum, Navarrum, Bannez, Navarram, Salonium, Aragon, Antonium Gomez, & Doctores communiter.

2 Idem absolute tradit cum pluribus R. P. Leander à Sacramento totius sui Ordinis meritisimè clavum tenens, tom. 5. de irregular. tract. 2. disput. 12. quæst. 30. vbi sic ait. [Respondeo esse cuiuspiam licitum prædictum iniuriantem, & detrahentem notabiliter famam alterius, clam occidere, si nulla alia via talis famæ læsionem vitare queat. Sic Bannez, Petrus de Navarra, &c.] Id ipsum tenent Antonius Gomez, Iulius Clarus, Bonacina, & Ludovicus Lopez, apud Gasparem Hurtado, tract. de iustitia, disput. 11. diff. 11. Adde idem dicendum, secundum plures, licet actum non lædat, sed velit in praxi lædere. Ita Mag. Ioannes Martinez de Prado, tom. 2. Theolog. moral. cap. 20. quæst. 4. num. 24. ibi. [Dico licitum esse, occidere iniustum aggressorem honoris, qui in praxi vult lædere. Ita Sotus, & commu-
ni-

niter Thomistæ.] Et duodecim authores relati à Diana, 2. part. tract. 15. resol. 15. Imò Bannez 2.2. quæst. 64. art. 7. dub. 3. ait. [Hæc est communis doctrina Theologorum benè sentientium, & si quis aliter sentit, iudicio nostro contradicit Sacra Scriptura.] Et num. 14. prædixerat hanc sententiam esse communem citans Ludovicum Lopez, Serram, Bannez, Ioannem à Sancto Thoma, Navarrum, Gomez, & alios, Dianam, part. 8. tract. 7. resol. 45. referentem pro illa plures Doctores. Ex quibus Gaspar Hurtado ubi sup. sic ait. [Licitum esse occidere eum, qui detractionibus nititur grave damnum inferre, & inferet, nisi occidatur, advertunt Petrus de Navarra, & Bannez, quæst. 64. artic. 7. dub. 4. Qui addit id esse verum, quamvis defectus, qui detractione publicatur, sit verus, si occultus; quia etiam tunc, cum defectum pandendo, fit gravis iniuria. In praxi tamen difficile est hoc modo defensionis licitè uti, ut advertit Lelius.] Putant itaque supra citati Doctores id ipsum licere ad defensionem honoris, & famæ, quod ad vitæ defensionem. Nec mirum: quia pro fama quandoque exponendam esse vitam, non pauci existimant: M. Ludovicus Lopez, cum Armilla, 1. part. instruct. cap. 65. [Si fama, inquit, nostra necessaria nobis est ad honorem Dei, ad salutem spirituales nostram, aut proximi conservandam, pro ea tuenda licitum est vitam corporalem exponere.] Et infra. [Quoniam secundum D. Augustinum, fama nobis necessaria est pro bono spirituali proximorum: crede, possedi, quod licet, pro tuenda fama, exponere vitam.] Hæc autem in Clericorum, & Religiosorum fama, præcipue locum habent, ut per se notum est. Videatur M. Sotus de iur. lib. 5. quæst. 1. art. 6. ubi ad proximi etiam famam tuendam hanc doctrinam extendit dicens. [Licitum est propriam vitam exponere non solum pro vita spirituali amici, verum, & pro temporali, quin vero pro eius honore, & fama, & pro eius bonis temporalibus.] Quæ procedunt de fama etiam non necessaria ad bonum spirituale proximi.

3 Ideò prædictam sententiam tradit expressè M. Michael Zanardus, 1. 2. director. de homicidio, cap. 2. §. Octavo dico. Vbi sic ait. [Licet proprium honorem defendere, cum moderate inculpata tutelæ. Vnde, si non potest defendi (attende) nisi cum morte tentationis inferre infamiam, talis potest occidi. Hoc autem primò verum est in Nobilibus. Secundò hoc etiam est verum in Ignobilibus, & Clericis, quia quilibet, in suo statu, curam habere debet de proprio honore: & quamvis hi possint

dedecus patienter ferre, quando non est tale, vt illis notabile damnum inferat; tamen, cum non sint domini sue fame, & honoris necessarij, ad bene recteque vivendum, ad hoc vt aperta facie possint suggestus, & cathedras ascendere, in altaribus ministrare, & coram honestis personis comparere; si vellent, se defendendo, invadentem occidere, immunes essent à peccato.]
Hactenus M. Zanardus.

4 Accedit Caietanus, in sum. verb. Homicidium per accidens. Vbi ait. [Licet alterum occidere, tuendo necessaria ad vitam, & virtutem, ne perdat res suas, & suorum.] Et 2.2. quæst. 64. art. 7. §. Ad hoc dubium. [Est, inquit, sententia D. Thomæ, & Augustini, quia Augustini authoritas loquitur, non solum de vita corporali, sed de alijs, quæ inviti perdere possumus, sub quo ordine ponit honores, & divitias.] Eandem sententiam defendit, M. Serra de iustitia, 2. 2. quæst. 64. dub. 1. §. Ex hoc sequitur. Vbi ait. [Ex hoc infert Bannez, licitum esse occidere eum, qui vadit ad iudices, vt mihi imponat falsum testimonium, propter quod ero occidendus, vel infamandus, si aliter non possum me, aut mea defendere.] Et paulo infra. [Idem erit, si quis vadit ad me accusandum de crimine vero, sed occulto, ex cuius accusatione mihi certum periculum imminet mortis, vel infamiae.] Hæc Serra subnectit verò. [Hoc non esse in publico prædicandum, nimirum propter ruditatem vulgi, vt asserit M. Soto, post factum tamen posse ad pacandas conscientias deservire.] Sed ex scribere non omittam M. Bannez verba, 2.2. quæst. 64. art. 7. §. Dubitatur quarto, vbi inquit. [An habeat rationem defensionis, si quis occidat eum, qui vadit ad iudicem, vt imponat falsum testimonium, propter quod erit occidendus, vel infamandus, vel amissurus bona temporalia?] Et respondet, §. Secunda conclusio. [Similiter dico, quod si ille, qui vadit ad iudicem, fuerit admonitus, & noluerit retrocedere, poterit is, qui iniuriam patitur, occidere illum defendendo se, vel sua, si aliter non potest.] Sic Bannez, quem, eius adductis verbis, sequitur Leander à Sacram. alios citans, tom. de irregul. tract. 2. disp. 12. quæst. 28.

5 Deniquè pro hac sententia adduci possunt Doctores, qui asserant, licere viro honorato occidere invadentem, qui sustem, vel alapam infligere conatur. Sotus, Sylvester, Ludovicus Lopez, & Navarrus, apud Lessium de iustitia, lib. 2. cap. 9. dub. 12. num. 77. Villalobos, Marchantius, Faber, Stroberdoff. Molfesius, & alij, quibus citatis subscribit Diana, part. 5. tract. 4. resol.

4. [Et ratio, inquit, huius sententiæ est, quia talis conatur auferre honorem, qui pluris merito estimatur, quam damnum multarum pecuniarum; ergo si potest occidere, vt infra dicemus, ne damnum pecuniarum accipiat, potest etiam ne hanc ignominiam cogatur sustinere.] Et a priori efficaciter suadet Eminen. Caeletanus, sup. art. 7. citato. Dum ait. [Ex eo patet, quod invalor se ipsum sponte in tali calu ponit inferendo talem iniuriam proximo, quam ille non potest evadere nisi occidendo. In articulo ergo iniquæ voluntatis, & mortis seipsum ponit, vt iniurietur alteri.] Vnde fit sibi, & non alteri debere occisionem imputare. Quod autem Religiosis etiam liceat, pro defendendis proprijs bonis externis, in valorem occidere, tradit ipse Diana, tract. 4. citato, resol. 16. cum Sylvio, Maldero, & alijs, & est communis inter Doctores, quos citatos sequitur Leander, tom. 5. de irregul. disp. 13. quæst. 2. & 3. Et tenent M. Sotus, M. Sylvester, & alij, apud Henriquez, lib. 13. de irregular. cap. 11. in Glossa, lit. S. & T. Quibus consentit M. Victoria in Relect. de iure belli, num. 4. in fin. dicens. [Et hoc revera secluso scandalo, videtur licere, non solum laico, sed etiam Clerico, & Religioso viro.] Et est sententia M. Zanardi, 1. 2. direct. de homicid. cap. 2. §. 10. vbi ita inquit. [Secundo dico, hoc etiam licere Religiosis Regularibus, quia, etsi non habeant dominium rerum suarum, in particulari; illud tamen habent in communi.] Idem ergo eis licebit ad vitandam infamiam, quando aliter vitari non potest, quia iuxta illud Proverb. 22. *Melius est nomen bonum, quam divitiæ multa.*

6. Hæc sunt, quæ pro opinione, ab Amico disputandi gratia proposita, militare videntur; quam ipse, vt vidimus, non sustinet; nec est sustinenda, sed reiicienda prorsus. Hæc enim est doctrina, quam Iesuitæ omnes verbo docent, & exemplo confirmant, dicentes cum Apostolo: *Maledicimur, & benedicimus, per persecutionem patimur, & suscinimus.*

7. Sed circa præsentem quæstionem, omnino videndus Angelicus Præceptor, Quod lib. 5. artic. 26. vbi inquirat. [Vtrum Religiosi teneantur patienter tolerare iniurias sibi factas?] Ex cuius resolutione novam lucem accipient superius dicta. [Perfecti, inquit, viri dupliciter impugnari possunt. Vno modo, quantum ad personas proprias, utpote cum inferuntur eis iniuriæ personales; alio modo possunt impugnari, quantum ad statum eorum, ut puta cum aliquis verbis, vel factis, perfectionis statui derogat. In iniurijs ergo personalibus decet perfectos

viros esse maximè patientes, & etiam parati plura sufferre. Statum verò suum impugnari, non debent pati, quantum resistere possunt, hoc enim vergeret in iniurià Dei.] Ideoque, quodlib. 10. art. 13. ait. [Illi ergo quibus incumbit ex officio, vel ex statu perfectionis, aliorum salutì providere, peccant, nisi infamiam propriam iuxta posse repellant.] Et paulò infra addit. [Teneri detrahentium linguas compescere, qui debent salutì proximorum providere. Et hoc est, inquit, quod dicit Gregor. Homil. 9. super Ezechielem. Ne, dum de nobis mala diffeminant, eorum, qui nos audire poterant, cordia innocentium corrumpant, &c. & in pravis moribus remanentes, bene vivere contemnant.]

8 His coactus D. Thom. opusculum aureum contra impugnantes Religionem scripsit, quòd ad Iesuitarum præsertim, persecutionum ventis ab hæreticis agitatum, prophetice direxisse videtur. Nam postquam in Proemio adduxerat verba Gregorij in 13. lib. moral. ubi exponens illud, Job 16. *Aperuerunt super me ora sua*, dixerat. [Illos præcipuè reprobi, in Sancta Ecclesia persequuntur, quos multis conspiciunt esse profuturos.] Sic inquit. [Duo autem contra sanctos cogitant. Primò, vt ipsos annihilent. Secundò, vt si hoc non possint, saltè vt eorum famam destruant apud homines, vt in eis fructificare non possint.] Et infra. [Sanctorum expulsionem de mundo Tyranni antiquitus per violentiam procurare conati sunt, &c. Sed nunc ideam peruersi homines, astutis consilijs attentant, quantum ad Religiosos specialiter, qui verbo, & exemplo fructificare possunt, perfectionem profitentes: volentes quædam adstruere, per quæ eorum status totaliter destruitur. Primò enim eis, pro posse, studiù, & doctrinam auferre conantur, vt sic adversarijs ventis resistere non possint, & hæc est astutia Philistinorum 1. Reg. 13. *Cauere ne Philistinim, ne forè facerent Hebræi gladium, aut lanceam.* Quod Glossa exponit de prohibitione studij litterarum. Secundo a consortio studentium eos, pro posse, excludendo, vt per hæc Sanctorum vita veniat in contemptum. Apocalyp. 13. *Ne quis possit euenire, aut vendere, nisi qui habet characterem, aut nomen bestie.*] Eorum scilicet malitiæ consentiendo. Tertiò. Eorum prædicationem, & confessionum audientiam, quibus in populo fructificant, impedire nituntur, 1. ad Thesal. 2. *Prohibentes nos gentes loqui, vt saluæ fiant.*] Et inferius. [Septimò famam Sanctorum prædicti ministri diaboli nituntur corrumpere, in tantum, vt non solum per se, apud præsentès, Sanctos Dei infament verbo, sed etiam litte-

ras per vniversum Orbem dirigant.] Et iterum in eodem opusculo 19. cap. 20. vt prædictis occurratur. Sic ait. [Vt ergo eorum detractiõibus resistatur, sciendum est, quod ipsi, in sua detractiõne quadrupliciter procedunt. De viris enim spiritualibus, mala, siqua sunt vera, extendunt: dubia allerunt: falsa cõsunt: bona pervertant.] Et postquam efficacissimè ostendit, frivola, & futilia esse omnia, quibus adversarij Religiosos opprimere nituntur, concludit in Epilogo. [Sic igitur, diuina auxiliante gratia, malignorum detractiõibus repressis, euidenter apparet, quod nil damnationis est, in his, qui sunt in Christo Iesu. Qui non secundum carnem ambulant, sed Crucem Domini baiulantes, operibus spiritualibus insistant, carnalia desideria contemnentes.] Hactenus D. Thom.

9 Ex quibus planum fit, Religiosos, qui sunt in Christo Iesu, contemnere debere persecutorum procellas à perversis hominibus excitatas, nam vt ait Angelicus Doctor vbi supr. cap. 17. [Quando aliquis, quod in se est facit exterius, & tamen ab alijs temerarie iudicatur, tunc sibi debet sufficere, quod Deo placeat in conscientia; non curans, quod hominibus non placeat, qui perversè iudicant. Et hoc est, quod habetur in Glosia ad Galatas. 1. super illud, si adhuc hominibus placere. Sunt homines temerarij iudices, detractores, susurriones, murmuratores, quærentes suspicari, quod non vident; quærentes etiam iactare, quæ non suspicantur; contra tales sufficit testimonium conscientie nostræ.] Hæc D. Thom. Et hæc satis.

PROPOSITIO II.

Licitum est, ad honorem tuendum, inuasorem, post impactam alapa, vel fustem, fugientem insequi, & repercutere. Henriquez Iesuita in sum. lib. 14. cap. 10. num. 3.

1 R. Hanc sententiam tuentur Navarrus in Manual. cap. 15. num. 3. in fine, Petrus de Navarra de restitutione, lib. 2. cap. 3. num. 383. Marchantijs, in sum. resol. Pastoral ad Decalog. cap. 5. quæst. 3. cas. 3. & viri alij doctissimi, ex Illustrissima Familia Dominicana scientiarum Emporio: M. Mantias, M. Penna, M. Fumus, & D. Antoninus, apud Henriquez sup. lit. T. M. Mercatus, & alij, apud Petrum de Navarra sup. num. 379. & M. Ludovicus Lopez in Instruct. 1. part. capit. 62. vbi ita inquit. [Si velit Navarrus dicere, quod illa repercussio honoris defensio sit, quia quasi in continenti, percussorem statim insequendo,

fit. Bene quidem, sed ante factum non approbo, sicut nec post factum damnabo: quia, & pro Navarro, facit dictum Soti.]

2 Expressius id tradit M. Victoria in relect. de iure belli, numer. 5. ibi. [Credo, inquit, quod per iniuriam percussus possit statim repercutere, etiam si invasor non deberet ultra progredi, sed ad vitandam ignominiam, & dedecus, posset, qui colaphum, exempli gratia, accepit, gladio statim repercutere, non ad sumendam vindictam, sed, ut dictum est, ad vitandam infamiam.] Hæc Victoria: quem sequitur M. Serra, 2. 2. quæst. 64. artic. 7. §. Postquam, in fin. ubi sic ait. [Hæc sententia mihi videtur probabilis: quamvis non sit publice prædicanda.] Et tenent plures alij, quos citatos sequutus est P. Enriquez supr. in Gloss. lit. I. ubi sic ait. [Addunt Navarrus cum Iafone. Et Glossa, & Victoria, Corduba, Mantius, Peña, quod vir nobilis de honestatus, aut percussus potest incontinenti læsores insequi, ut impresso vulnere honorem recuperet. Idem D. Antoninus, Armilla, Ant. Gomez, Plaça, Gabriel ex Claro, Covarr. Abulenſis, & multo licentiosius Victoria, & Caſetanus. Propendet Soto; sed negat prædicandum, ne abutantur licentia.] Hæc Henriquez.

3 Pro eadem opinione militat Philippus Faber de reſtit. in 4. ſentent. diſt. 15. quæſt. 3. diſp. 3. 2. cap. 1. num. 29. ubi citato Navarro. Sic ait. [Et hæc opinio videtur mihi probabilior, intelligendo hoc de incontinenti percussione, ut si quis infligat vulnus, vel alapam, aut fuste, quem percutiat, & statim fugiat: nam in hoc casu, si offensus insequatur, & occidat, censetur occidere in actu ipsius congressus.] Hanc sententiam dicit esse probabilem Villalobos, in sum. tom. 2. tract. 12. diſt. 12. num. 3. & defendunt plures, quibus adheret Diana, 2. part. tractat. 1. Misc. resol. 15. & 5. part. tract. 4. resol. 11. & part. 8. tract. 7. resol. 48. & part. 9. tract. 4. resol. 25. apud quem Rodriguez, Bonacina, Trullench, Franciscus Cuenca, Peguera, & alij, quos sequitur R. P. Leander à Sacram. tom. 5. de irregul. tract. 2. diſp. 14. quæſt. 3. & novissimè probabilem esse dicit Illustrissimus, ac Reverendissimus M. Acatus de Velasco, tom. 2. resol. moral. verb. Homicidio, resol. 42. num. 3. ubi sic. [Algunos Doctores graves ſienten con probabilidad, que para recuperar la honra, que a vno le han quitado, es licito inmediatamente despues de aver recibido el bofeton, ò otro agravio, seguir à quien le dió, y darle vn golpe, ò hazerle otra injuria, la que baſtare para recuperar la honra.]

Sic ille.

PRO.

PROPOSITIO III.

Si mater per Iudicem ad mortem damnata, morbo lethali corripiatur, licitum est ante mortem eam secare, ut infans vi extrahatur baptizetur. Aegidius Iesuita de Sacram. tom. 1. quæst. 68. art. 1. num. 92.

1. R. Aegidius hanc propositionem non defendit, sed diversam. Prætermittit Anonymus omnes circumstantias eiusmodi actionem honestantes. Authoris verba sunt. [Etiam si nullo modo liceat matrem innocentem, etiam ex se ad id paratam occidere, ut proles exsecta possit baptizari, etiam si alias vtraque necessario ante partum deberet mori, ut dixi sup. q. 66. Si tamen aliquæ esset merita mortem, & ad eam iam condemnata; essetque periculum (attende) ne ex aliquo morbo ante partum vna cum prole moreretur. Posset, servato iuris ordine, prius secari, si esset spes, fore ut proles hoc modo posset baptizari. Ratio est, quia in hoc facto nil fit contra vllum ius.] Hucusque Aegidius. Quem sequitur Diana, 2. p. tract. 1. Misc. ref. 44. & 5. part. tract. 3. rel. 13. & plures doctissimi apud illum.

2. Et est iuxta mentem Caietani, in sum. verb. [Peccatum homicidij.] Vbi occisionem ex parte modi illicitam, eam solum agnoscit, quæ fit. [Non servato iuris ordine.] ergo, eo servato, licita erit. Quo enim iure naturali, aut divino hoc supplicij genus ita prohibitum est, ut sub iudicis humani potestate non cadat, etiam si æterna innocentis salus ex illo dependeat? Nec communis opinio est in contrarium; non enim procedit in his circumstantijs, nec quando servato iuris ordine fit, ut videre est apud M. Corradum, 2. part. respons. quæst. 62. & præcipue apud D. Thom. 3. part. quæst. 68. art. 11. Qui loquitur expresse de matre, quæ alias, absque homicidij crimine, occidi non poterat. Cui consonat in 4. dist. 6. quæst. 1. art. 1. quæst. 1. ad 4. vbi ait. [Homo potius debet dimittere perire infantem, quam ipse pereat, homicidij crimen in matrem committens.] Ab hoc autem crimine longè esset Iudex, in nostro casu, quia, ut ait ipse D. Thom. 1. 2. quæst. 88. art. 6. ad 3. [Homicidium est occisio innocentis, & hoc nullo modo bene fieri potest. Sed Iudex (attende) qui occidit latronem, vel militem, qui occidit hostem Reipublicæ, non appellantur homicidæ, ut Augustinus dicit de libero arbitrio.] Ex quibus patet sectionem matris nocentis, ei tantum licere, qui, auctoritate publica, malefactores occidere potest. Secus minime, ut observat D. Thom. 3. part. quæst. 68. art. 11. ad 3. vbi

rationem reddens, inquit. [Dicendum, quod non sunt facienda mala, vt eveniant bona, & ideo non debet homo occidere matrem, vt baptizet puerum, si tamèn mater mortua fuerit, vivente prole in utero, debet aperiri, vt puer baptizetur.] Quod non semel contigisse testatur Dicassillo, quem citatum, sequitur M. Ioannes Martínez de Prado, tom. 2. Theolog. moral. cap. 20. §. 2. num. 23.

3 Fateor, vel hoc etiam ad salutem pueri superfluum fore, si vera esset sententia Caietani asserentis, pueros, qui in utero moriuntur, salvos fieri absque Baptismo. [Sed licet hic meticulosè loquatur, & sub correctione (ait Sotus, in 4. dist. 5. quæst. unica, art. 11. §. Facessit.) vix potest à temeritate defendi.] Et infra. [Licet hanc opinionem temerariam dixerim, arbitror profectò peiorem illi notam invendam.] Sic ille, & merito: quia contra fidem esse vltro fatetur M. Ioannes de la Cruz, in direct. 1. part. vbi de Bapt. quæst. 3. dub. 1. vbi sic. [An possit quis salvari sine Baptismo? Conclusio negativa definita est in Trident. Sess. 7. Can. 5.] Et infra dub. 7. [An pueri sint baptizandi, vt salventur? Conclusio affirmativa definita est in Tridentino Sess. 7. Can. 13.]

4 Quod si quis dubitet, an Iudex, in prædicto casu, teneatur illo supplicij genere matrem occidere; quando infans aliter sine Baptismo discessurus probabilissimè timetur? Adeat DD. & ponderet, an rectè id inferatur, ex his, quæ subijcio. M. Ioannes Martínez de Prado, vbi sup. cap. 18. quæst. 1. §. 3. num. 27. [Certa (inquit) & Theologorum communis sententia tenet, quod proximum existentem in extrema necessitate, qui, nisi à me adiuvetur, peribit in æternum, teneor, cum aperto vitæ discrimine, eum iuvare. Ita D. Thom. Caietanus, & quod est sententia omnium, dicit Hurtado.] Et iterum, cap. 20. §. 2. num. 21. [Mater cum vitæ propriæ periculo tenetur abstinere à medicamentis directè causativis sanitatis, si in eis prævideatur sequutura per accidens mors fetus animati, quando spes probabilissima à medicis conciperetur, quod, ea abstimente, fetus in lucem prodiret, & baptizari posset. Quia quilibet tenetur præferre salutem æternam proximi, suæ vitæ corporali, & pro illa exponere.] Sic fere tradit ibi citans Armillam, Candidum, Seram, & Navarram. Et est sententia expressa D. Thom. in 3. sentent. dist. 19. quæst. 1. art. 8. ad 2. quæst. ad 2. vbi sic. [Cum sci-
mus fratrem posse liberari per mortem corporis à morte animæ, sine periculo animæ nostræ; tunc tradere animam pro fra-

tribus, non est perfectionis, sed necessitatis.] Hispositis.

5 Inquire ab his Doctoribus. Cur non sola mater, sed quilibet alius, propriam vitam corporalem exponere teneatur, ne infans sine Baptismo decedat; & iudex ob eandem causam, non solum non teneatur, sed nec possit, quam alias capitis, ventris sectione plectere? Inquire etiam, cur, si possit, non teneatur? Quidam hæc M. Dominicus de Soto, qui aulus est dicere, licitum esse, emere Sacramentum, & gratiam ipsam sacramentalem, si puer aliter, pro Sacerdotis malitia, sine Baptismo foret discessurus. Cuius verba referam, & refellam infra tractatu de Simonia, Prop. 1.

PROPOSITIO IV.

Non peccat maritus occidens, propria autoritate, uxorem in adulterio deprehensam. *Lesius lequitur, lib. 2. cap. 9. num. 16. Sà lesuita, in 1. editione correctus per M. Sacri Palatii. Quæ est expressè contra decisionem, in cap. inter hæc 33. quæst. 2.*

1 R. Hæc calumnia in multis deficit. 1. quia Lesius non disputat. An maritus possit occidere uxorem in adulterio deprehensam; sed an adulterum. [Quia iure, inquit, Cæsareo non permittitur maritis, ut occidant uxores, ut quidam recentiores Theologi putant, sed tantum, ut occidant adulterum, & tunc uxorem accutent in iudicio, ut puniatur.] 2. Quia Lesius non defendit hanc sententiam, sed proponit fundamenta, quibus nititur, quorum præcipuum est. [Non fieri autoritate propria, sed publica concessa per leges Civiles facientes potestatem occidendi adulterum.] Sicut alicubi faciunt occidendi bannitum. Quibus positis concludit. [Ob has rationes videri posset hæc sententia non improbabilis. Dico tamèn, contrarium (nempè, in foro animæ, non esse licitum ante sententiam) esse tenendum. Primo, quia est communis sententia; secundò, quia istæ leges videntur improbatæ per Canones.] Hæc Lesius.

2 Nec P. Sà hanc sententiam amplectitur, in prima editione, sed contrariam, licet illam probabilem innuat per illa verba. [Licere aiunt quidam, alij melius negant.] Vnde melius pro contraria citari posset. Renuit dicere improbabilem, quia gravissimi Doctores eam tuentur. Castillo in l. Tauri, num. 6. in fine, Antonius Gomez, ibidem, num. 42. Azevedo, lib. 8. tit. 20. leg. 1. in fine, Menchaca, & alij, apud Dianam, 3. part. tract. 4. resol. 223. Et apud Sanchez, lib. 10. de Matr. disp. 8. num. 37.

& huic opinioni, ait Basilias de Leon, lib. 9. de Mat. cap. 15. numer. 4. in fine. [Subscriptere, apud Salmanticenses, non pauci, quorum alij veram, alij probabilem, & omni-centura liberam adnerunt.] Sic ibi dicitur improbabilem, & omnino falsam ipse iudicat. Et eam expresse tenet Albericus de Rosate, 4. part. itaque it. 19. ubi ait, non solum non peccare, verum mereri. Et non dupliciter rationi, in l. ubi peccatum, num. 16. & tradit Barbo-fain l. i. ab hostibus, §. finali, num. 56. fol. 129. col. 2. ubi ait: Leges, in ea re, maritos, & patres facere executores delicti, quavis nullaprecedat sententia, & iustissimas esse, ob bonum commune, pacemque publicam Reipublice. Et citat pro hac parte Felinum, in cap. quæ in Eccles. num. 13. de conslit.

3. Et novissimè hanc sententiam defendit Thomas Hurtado, ex Clericorum Minorum familia, tom. 2. resol. moral. tract. vltimo, resol. 5. §. 7. nom. 204. ubi sic ait. [Licitum est patri, occidere propriam filiam conjugatam, & adulterum ei commixtum, si eos, vel in sua domo, vel in domo generi, reperiatactualiter adulterantes: nam civiles leges, non solum impunitum relinquant. Patrem ita occidentem, sed etiam ei conferunt ad talem occisionem potestatem, & poenæ executorem constituunt. Ita expresse, l. 21. 22. & 23. ff. de adulteris, l. Gracchus 4. C. de adulteriis. Et leges Hispaniæ, l. 5. tit. 20. lib. 8. & alia plures.] Et probò infra. Authores, quos citat. Sanchez, & Sà expurgatus, intelliguntur, quod non liceat marito auferre vitam uxori adultera propria autoritate; benè tamen autoritare publica, & Regia, & ita omnia argumenta, quæ affert Basilus Legionensis, numer. 5. possunt solvi facillime. [Hactenus Hurtado. Quem sequitur Illustrissimus Caramuel, in Theolog. fundam. lib. i. m. lxxviii. trecentesimo nonagesimo septimo, fol. mihi 717. Vbi sic. Nescio ab alio, quàm a Basilio Pontio improbabilem dici (opinionem asserentem Patrem posse occidere filiam in adulterio deprehensam, & maritum similiter uxorem.) Me enim Iudice, siando authoritati, est probabilis, & stando rationi, quam debuisset percallere Basilus, certa, & evidens.] Hæc Caramuel.

4. Quibus faciunt superius dicta Prop. 1. & 2. contra iustum aggressorem honoris. Adulter enim honorem iniuste aggreditur. Quapropter M. Ioannes de la Cruz, in direct. 1. part. 5. præcepto, ubi de homicidio, dub. 6. ex hoc capite impugnatur D. Antonin. Victoriam, & alios asserentes, licere colapho percutere, percussorem statim gladio repercutere, propulsando ignominiam, di-

dicens. [Sed si hoc ita esset, liceret etiam marito vxorē in adulterio captam occidere.] Non defuit, qui existimaverit D. Augustinum, hanc sententiam probabilem putasse, lib. 2. de adulterin. coniugijs, cap. 15. quod refertur in Decret. c. pit. si quod verius 33. quæst. 2. vbi ait. [Si, quod verius dicitur, non licet homini Christiano adulteram coniugem occidere, sed tantum dimittere, &c.] Nam iuxta commune Theologorum axioma, qui vnum contradictionis extremum verius appellat, alterum probabile putat.

5. Et novissimè, quod iure naturæ marito liceat vxorem in adulterio deprehensam occidere; ac proinde de facto aliquando licere, non obstante prohibitione iuris Canonici; docet per doctus P. Fr. Christophorus à Sancto Iosepho, tom. 1. receptarum opinion. verb. Adulterium, dub. 5. num. 5. fol. mihi 39. Verba eius sunt. [Dico tertio. Secundum ius naturale, si constat marito ex circumstantijs, vxorem in adulterium consentisse, licitum est secundum aliquos, eam cum adultero inflagranti deprehensam occidere. Ita aliqui, quos supresso nomine citat Azor, & impugnatur vbi supra. Et probatur sententia illorum, quia secundum authores, qui contrariæ adherent; ideo ius Canonicum talem occisionem tenet illicitam, quia potest accidere, quod adultera sit per violentiam summam ad talem actionem coacta, & vsque dum constiterit, prohibet ius occisionem; Ergo si constiterit marito clarè, & evidentè per signa amoris ipsam pro libito in adulterium consentisse, poterit occidere: tum ob defensionem honoris; tum ob id quod deficit finis legis, & deficiente fine legis, non obligat lex, vt fuisse teneam dum de legibus egero.] Sic ille.

6. Verum contrarium prorsus cum Div. Thoma, & alijs Theologis tenendum est, tum quia iure naturæ nemini licet auctoritate privata alterum occidere, nisi in sui, vel honoris, vel divitiarum defensionem, quando aliter damnum vitari non potest: honor autem adulterio amissus, non magis recuperatur inflagranti occidendo adulteros, quam postea tempore interiecto; sed postea non licet, vt omnes fatentur; ergo. Vnde solo supplicio publico recuperari poterit: tum quia leges tantum permittunt impune occidere vxorem in adulterio deprehensam, non verò concedunt. [Si autem (inquit Mag. Fumus, verb. Homicidium, num. 8.) lex concedat, vt occidantur; tunc non peccat occidens, quia factus est legis minister, vt communiter

ficit contrabannitos.] Ceterum etiam dato, quod leges id concedant, hæc sententia non est suscipienda, quia iure Canonico correctæ sunt, vt docent communiter Theologi, ne miserorum animæ in tartara detrudantur.

PROPOSITIO V.

Licitum est militibus in bello navali ignem pulveri adijcere, & se mari committere, ne ipsi, & sua in hostium potestatem veniant. *Lesius de iust. lib. 2. cap. 9. lib. 6. num. 34. Fagundes & Lesius in præcepta Decalog. tom. 1. lib. 5. cap. 11. in fine.*

1. **R.** Opinio Patris Lesij longe diversa est: quia solum asserit, hæc licere ad vitandam mortem, quam certissime aliter tubundam timent. Verba eius sunt. [Hoc modo excusari possunt nostri milites, & socii navales, qui sæpe fortissimè cum hæreticis prælio navali dimicantes, cum iam vident navim in potestatem hostium venturam, communi consensu ignem pulveri inijciunt, & se mari committunt; ne ipsi, & navis veniant in hostium potestatem: non enim intendunt sui interitum; sed ne hostis navi, cum damno publico, potiat, & vt se ipsi (attende) si qua ratione possint, morti certissimæ ab hoste inferendæ eripiant.] Hæc Lesius. Cuius doctrinam cum Maldero approbat Diana, 5. part. tract. 4. resol. 26. & part. 11. tract. 6. Miss. resol. 36. & videtur consentire M. Serra, 2. 2. quæst. 64. art. 5. in fine. Et tradit Vvigers de iustitia, tract. 2. cap. 2. dub. 18. num. 106. Vbi sic ait. [Sitamen, qui in navi sunt, & certo occidendi, cum aliqua spe enatandi, in mare se conijcerent; & sic navem incenderent; tunc non ita difficile videbitur eiusmodi factum ab homicidio proprio excusare. Quantumvis fortassis etiam maiores incendio interirent.]

2. Sententiam P. Lesij expressius tenet M. Ioannes Martinez de Prado, tom. 2. Theolog. mor. cap. 20. q. 2. §. 3. num. 30. Vbi sic. [Vtrum duces, & milites, qui in bello navali hostes effugere non valent, possint igne navim absumere, ne ipsi, & eorū bona in manus hostium deveniant? Negat Sylvius, &c. Affirmant Lesius, Malderus, Marchantius, Fagundes, Bonacina, Trullench, Lugo, Serra. Hæc sententia est probabilis, dumtamen, vt advertit Lugo, gravissima intercedat causa boni publici, &c. Et exigatur, quod hoc maximè conducat, vt hostes debilitentur, & moralis certitudo, quod ab hostibus captus occidendus sit.]

3 Pater verò Fagundez latius opinatur, putat enim probabile id licere, non solum ad vitandam mortem. [Sed etiam ad enervandos hostes, privandoque ea praeda, ne poltea insolentiores, & potentiores in nos his divitijs, vel armis fiant.] Hoc autem cum formidine docet, subnectens. [Hæc opinio meo iudicio est probabilis, illam tamen aliorum iudicio corrigendam submitto.] Ita num. 13. in fine. Favent illi Caietanus ludiç. 16. & M. Ludovicus Lopez, 1. part. instruct. cap. 65. in fine, & alij asserentes Sansonem intuitu debilitandi hostes, quos fugere non poterat, evertisse templi columnas, quo moriens plures ex hostibus perimeret, idque licitè efficere potuisse, etiam Deo non præmovente. [Non intentione se occidendi (inquit Lopez) sed causa obliuendi inimicis fecit. Sicque potest excusari Sanson sine recurſu ad instinctum coelestem.] Et paulò antea. [Posset excusari, quia ex intentione id non fecit. Sed ad opressionem inimicorum, quam molitus est, sua de per accidens mors subsequuta est.] Quod tradit etiam M. Victoria, vbi infra citandus.

4 Favent etiam Nicolaus de Lyra, 2. Mach. 14. & M. Victoria in relect. de homicid. in fine ad vltim. argum. a peccato excusantes Raziam, qui 2. Mach. 14. ab hostibus circumdatus se se præcipitem egit. [Eligens (inquit Scriptura) nobiliter potius mori, quam subditus fieri peccatoribus.] Favet Sylvest. verb. Bellum, 2. quæst. 3. dicens posse milites turrim solo adæquare etiam si certissimè noscant, se, illa cadente, opprimendos. Favet denique quotquot cum Victoria, & alijs apud Dianam, 5. part. tract. 4. resol. 42. defendunt habentem tabulam apprehensam in medijs vndis, quæ possit salvari, eam amico, vel proximo licitè dimittere, vt hic, copereunte, salvetur. [Certum enim est, (vt cum Soto ait Lopez.) Quod non potest in hoc casu tabulam ei cedere, nisi se detrudat in mare.] Si ergo hæc licent, cur non, & ea, quæ docet Fagundez sup.

5 Quapropter eius sententiam ante illum tenuit Bonacina, quem citatum sequuntur Trullenchi in Decalog. tom. 2. lib. 5. cap. 3. dub. 3. num. 11. & Diana 6. part. tract. 7. Misc. resol. 48. Pro qua Ioannes Martinez de Prado vbi supra, citat Malderum, Marchantium, & Serram, & novissimè amplectitur M. Acacius de Velasco, tom. 2. ref. mor. verb. Homicid.] ref. 37. n. 3. vbi sic ait. [Supuesta la probabilidad desta sentencia, q̃ la tengo por tal, así por la autoridad de los Autores q̃ la siguen, como por las razones cõ que la prueban: el Rey nuestro señor Felipe Quarto el Grande, tiene mandado a los Capitanes de los Galcones,

que viendose perdidos, y sin ningun remedio, dèn fuego a los nauios, ò vn barrèno (attende) para que aquella riqueza no venga à manos de los enemigos, y cobren nuevas fuerças con ella.]

PROPOSITIO VI.

IN quacumque electione licitum est, omisso digniori, dignum eligere, Filliutius Iesuita, tom. 3. tract. 41. cap. 4.

1. R. Est aperta impostura, & vt magis innotescat. En Filiutij verba à num. 177. vsque ad 181. inclusive. [Dico primo, eos qui eligunt, semper debere, quantum est in ipsis, eligere digniores, seu dignissimos. Dico secundo, in Beneficijs habentibus Curam animarum, vel aliam functionem præcipuam, omittere digniorem, qui in promptu est, eligendo dignum, est peccatum mortale: talia sunt Cardinalatus, Episcopatus, Decanatus, Canoniciatus cum onere docendi, aut Penitentiariæ, & similia. Dico tertio, in Beneficijs simplicibus, vt Canonicatibus, Capellanijs, & alijs præter dicta, semel, aut bis prætermittre digniorem, eligendo dignum, non censetur peccatum mortale. Est multorum, quos citat. & sequitur Lessius, dub. 14. num. 66. Navarr. lib. 2. cap. 2. num. 148. Aragon, 2. 2. quæst. 63. art. 2. Dico quarto (attende) in Beneficijs, quæ debent conferri in concursu, & per oppositionem, omittere digniores, semper est peccatum mortale. Dico quinto, sententiam, quæ cenlet satis esse eligere dignos ad Beneficia, quæ non dantur in concursu, esse probabilem. Ex Tridentino, Sess. 7. cap. 3. de reformatione dicente. [Ut cõferantur dignis.] Hucusque Filiutius. Non ergo in quacumque electione, vt falso imposuisti, concedit licitam, omisso digniori, electionem digni.

2. Sed audiamus quid alij sentiant. Vniuersaliter, nulla facta distinctione inter Beneficia simplicia, & curam animarum habentia, sufficere quod Beneficia dignis conferantur, supponit Sylvester, verb. Episcopus, quæst. 9. numer. 10. in fine dicens. [Episcopus in conferendo etiam Beneficia, debet attendere, vt conferat dignis, alias mortaliter peccat, secundum D. Thom. & Albertum, in 4.] Et M. Tabiena, verb. Episcopus, num. 20. vbi ait. [Episcopus in dando Beneficia, debet attendere, vt det dignis.]

3. Et expressè de Beneficijs omnibus, etiam Curam animarum habentibus, id tradit Ioannes Pontius in cursu Theologico disp. 59. quæst. 1. concl. 4. num. 40. Et ante illum Eminentissimus

mus Caietanus, in sum. verb. [Electio Prælati.] in fine, vbi sic. [Ex quibus patet, non esse ex suo genere peccatum mortale, post posito digniore, eligere vere dignum in Ecclesiasticum Pastorem: quia ex his, quæ sunt per se iudicando, sufficit eligere sufficientem ad onus tale spirituale, & ad dispensandum temporalia.] Idem tenet. verb. Beneficium, & lentaculo ultimo, quæst. 4. Et hanc sententiam esse probabilem, inquit, M. Serra, 2. 2. q. 63. art. 2. dub. 1. §. [Dicendum est secundo.] Quem sequitur M. Acarius de Velasco, tom. 1. verb. Beneficios, resol. 1. 1. num. 7. ibi. [Probable es la sentencia de Cayetano en el lugar citado, y en el lentaculo, que dize, no es pecado mortal elegir al digno, dexando al mas digno (no aviendo concurso de opoitores) para qualesquier Oficios, ò Beneficios Ecclesiasticos, como es Obis- pados, y otros inferiores.] Sic ille citans Pedrazam, & Ioan- nem Andræam: & tenent Gloss. in cap. [Licet ergo,] & in cap. 2. de officio Custodis, & cap. 3. de offic. Patronatus, Hugo, & Apparatus, in cap. licet ergo 8. quæst. 1. Perusius, cap. Constitut. 2. de appellat. & ibi Immol. Francus, num. 4. item Rochus, & alij quos citat Diana, part. 2. tract. 1. Misc. resol. 40. dicens, sibi videri probabile, quoad Reges, & Summum Pontificem, qui habent ius conferendi per provisionem liberalem Beneficia cu- rata, vt Episcopatus, &c. Et amplectitur Machado de perfecto Confess. tom. 2. lib. 6. part. 1. tract. 1. docum. 18. num. 4. vbi sic ait. [Si el Rey que presenta los Obispos, este obligado a presen- tar el mas digno que hallare a mano, ò cumpla con elegir perso- na digna? Es controverso entre los Doctores. La mas comun, y recibida opinion es, que cumple el Rey con presentar persona digna, y que no està obligado a buscar el mas digno; porque fue- ra cosa dura, que el Rey, y el Papa, que tienen libre eleccion en los Obispos, se hallassen obligados a buscar siempre al mas dig- no.] Hæc ille, cui non dissentient Hostiensis, & Abbas, qui, vt refert Sotus de iustitia, lib. 3. quæst. 6. art. 2. conclus. 8. post 2. ar- gum. §. Sunt qui dicant: tenent. [Quod satis semper sit, eligere dignum.] Et putat probabile M. Ioannes de la Cruz, in direct. 1. part. præcept. 7. de restitut. art. 2. dub. 9. concl. 5. vbi ait. [Pro- babile est posse dignum presentare ad Beneficium, etiam cura- tum, maximè si Patronus sit sæcularis, cum ita teneant multi Theologi, & Iuristæ.] Verum quoad Episcopatus, in Trident. Sess. 24. de reformat. cap. 1. dicitur. [Mortaliter peccare ni quos digniores, & Ecclesiæ magis viles ipsi indicaverint, &c. præfi- ci diligenter curaverint.] Vnde nonnulli in Episcopatibus di-

cunt esse mortale, secus in alijs. Sic Alexander Alens. part. 2. quæst. 136. §. 2.

4 Et saltem non esse mortale eligere dignum omisso digniori, quando meritum excessus magnus non est, tradit Mag. Sotus de iustit. lib. 3. quæst. 6. artic. 2. conclus. 9. ibi: [Mox neque est tale peccatum timendum, etiam in rebus maioris momenti, quando meritum excessus non est tantus, ut videantur ad rem multum referre.] Hæc Sotus, & alij ex Thomistis, quos sequitur M. Serra, sup. §. [Primum est] loquens etiam in casu quo beneficia per concursum conferantur (quem Sotus, & alij non excludunt) addens id verum esse. [Etiam si iuramento adstringantur eligere digniorem.] Et infra, §. [Tertium est] ait. [Non solum ad vitandam electionem indigni possum me conformare cum maiori parte eligente dignum, prætermisso digniore, sed etiam, ut electio fiat pacifice, cum est moraliter evidens digniorem non fore eligendum.] Quæ notare oportet, quia loquitur, ut dixi, de electionibus etiam, quæ per concursum oppositorum fiunt.

5 Idem sentit M. Ioannes de la Cruz, in dire. 1. part. 7. præcept. de restitut. dub. 9. conclus. 2. [Si sit, inquit, Beneficium tenue, aut excessus inter oppositores parvus (electio digni omisso digniori) ob parvitatem materiæ erit peccatum veniale, et si electores iurassent eligere digniorem. Imò aliquando ob utilitatem Ecclesiæ, etiam cum dicto iuramento, erit eligendus dignus. Ut si sunt Beneficia, unum simplex pingue, alterum Parochiale tenue; eligatur dignus ad simplex, & dignior ad Parochiale, &c. Hæc de electionibus, quæ fiunt per concursum oppositorum.] Hæc ille, Et non parum favet Navarr. in sum. Hispana, cap. 23. num. 57. ubi ait: obligacionem eligendi digniorem ad Cathedram, solum ligare. [Quando, y donde los Electores, o Proveedores eran obligados por juramento, estatuto, o otro mandato, a escoger el mejor, so pena de mortal, y no en los otros. Si el que eligen es persona idonea. Por lo que alibi (inquit) escribimos.] Nimirum in cap. grave, de Præbend. ut citat in margine. Hæc sunt Doctorum placita; quando Beneficia per concursum conferuntur. De quibus ait Filliut. supra [omittere digniorem, semper est peccatum mortale.]

6 An verò hac Filliutij supposita opinione, quæ communis est inter Theologos, teneantur ad restitutionem, qui in concursu oppositorum, omisso digniore dignum eligunt? Negant So-

Sotus, Ledesma. Navarr. Zapata, & alij apud Dianam, part. 1. tract. 4. Misc. resol. 35. Sed Thom. Hurtad. tom. 2. resol. moral. tract. 12. cap. 1. resol. 23. §. 12. dicit hanc opinionem [esse practice improbabilem.]

7 Quoad Beneficia autem simplicia, quæ per concursum nõ conferuntur, vt Canonicatus, Dignitates, & cætera Curam animarum non habentia, posse eligi dignum, digniore omisso, est fere communis inter Doctores. M. Sotus 3. de iustitia, quæst. 6. artic. 2. colum. penult. vers. Igitur concl. [Nunquam, aut per quam raro, peccatum mortale committitur, dummodo non concedantur indignis,] M. Petrus de Ledesma, in sum. tract. 7. dub. 6. fol. mihi 257. [Hablando de los Beneficios simples que se proveen sin concurso ninguno, y sin oposicion, me parece muy probable, y casi cierto, que no es necesario elegir al mas digno, sino que basta elegir al digno.] Quem citatum sequitur M. Serra, 2. 2. quæst. 63. artic. 2. fol. 278. & M. Acarius de Velasco. tom. 1. resol. moral. verb. Beneficio, resol. 111. num. 1. vbi sic. [Todos los Beneficios simples, que no tienen Cura de almas, se pueden dar a los dignos, dexando a los mas dignos, sin pecar.] Et putat probabile Bannez, 2. 2. quæst. 63. art. 2. dub. 5. §. [Alia sententia] vbi de opposita, quam sequitur, inquit. Quod [est securior, & probabilior.] Militant etiam pro hac sententia, Angelus, Navarra, Gabr. Gutierrez. Vega, Garcias, & alij apud Palaum, tom. 2. tract. 13. disp. 2. punct. 11. §. 2. num. 6. Hæc est opinio, quam P. Filliuc. etiam contrariam sequatur, dixit esse probabilem, & quam, vel ex hoc inter scandalosas, & erroneas recensere non erubuit, sicut nec exhortari Prælatos, vt Iesuitarum consilia in Beneficijs conferendis caveant.

PROPOSITIO VII.

In electione Prælati Regularium, non peccant mortaliter electores, si omisso digniore dignum eligant. Castro Palao Iesuita, tom. 2. tract. 13. disp. 2. part. 11. §. 2. num. 14.

1. R. Palaus vbi supra expressè docet, semper consulendum, vt digniores eligantur. Postea verò subnectit. [At spectato iure communi, secluis specialibus Religiosorum constitutionibus, non video firmum fundamentum huius obligationis.] Et absque formidine hæc sententiam tenet Casétanus, verb. [Elect. Prælati] in fin. dum ait. [Ex quibus patet, non esse ex genere suo mortale, eligere verè dignum in Ecclesiasticis]

Pastorem.] Et dicunt esse probabilem M. Serra, M. Accius de Velasco, M. Ioannes de la Cruz, & plures alij citati Propos. præcedenti, numer. 3. asserentes non esse culpam lethalem omissioni digniori, eligere dignum ad Beneficia Curam animarum habentia, dummodo per concursum non conferantur. Glosi. Hugo, Apparatus, Perusius, Francus, Pedraza, & Hosienf. Nam ut ait Palaus supra, communis sententia, quæ affirmat, debere in Prælatum Religiosorum eligi digniorem, eoni. ar. [Quia eadem videtur esse ratio, ac de Beneficijs Curam animarum habentibus, cum ipsis Religiosorum Cura incumbat.] Nec mirum quod firmum fundamentum huius obligationis non invenerit: quia nec illud invenit D. Thom. Quodlib. 4. art. 23. ubi respondens argumento duodecimo duplicem adhibet solutionem, dicens. [Secundo quia hoc non conceditur ab omnibus, quod necesse sit eligere meliorem ad regimen prælationis, sed secundum quosdam sufficit eligere bonum.] Sic ille inter terminis circa præsentem quæestionem. Credibile autem non est, adhibuisse solutionem, quam probabilem non iudicasset.

2 Quapropter sententiam, quã dubitanter tradidit Palaus, amplectitur Ioannes Valerus, in diff. verb. Electio, diff. 1. num. 1. quo ad eas prælaturas, quæ non honos, sed onus sunt, ut Prioratus, inquit, Sancti Dominici, & Guardianatus Sancti Francisci. Et quo ad omnes (exceptis tantum Abbatibus perpetuis, & Generalibus) tenet Thomas Hurrado, tom. 2. resol. moral. tractat. 12. cap. 1. num. 1362. ex Caietano, in sum. verb. Electio officialis, ubi sic ait. [Si in electionibus spectetur ad spirituale tantum officium, ad quod eligitur, cum eligatur ad onus, cessat ratio iniuriæ respectu dignioris, & sufficit eligere dignum, sicut in cæteris onerosis officijs credimus sufficienter providisse, si eligimus dignum.]

PROPOSITIO VIII.

Chrisiani captivi sub Turcarum dominio militantes, possunt cum ad nos accedunt, Christianorum domos perfringere, devasiare, & bona subripere ad evitandam mortem, eis non exsequentibus, imminentem. Palaus Iesuita, tom. 1. tract. 6. disput. 6. punct. 11. num. 12. [Nota consequentiam ad alia peccata.]

1 R. Hæc sententia fundatur in communi Theologorum asserentium, in extrema necessitate omnia esse communia. Quam tenet D. Thom. pluribus in locis, Quodlib. 12. art. 29. in fin.

fin. [In extrema (inquit) necessitate omnia sunt communia, & ab omnibus licitè accipere ad sustentationem, & necessitatem possunt] 2.2. quæst. 3. 2. art. 7. ad 3. [Licet habere aliquid de alieno, & accipere, si aliter subveniri non possit necessitatem patienti.] Et quæst. 66. art. 7. [Cum imminet personæ periculum, & aliter subveniri non potest, tunc licitè potest aliquis, ex rebus alienis, suæ necessitati subvenire, si vè manifestè, si vè occultè sublati.] Hæc ille, quibus satis ad præsentem quæstionem. D. Thomam sequuntur discipuli, M. Ioann. de la Cruz, in direct. 1. part. 5. præcept. art. 4. de elemosyna, dub. 1. num. 4. [In extrema necessitate redditur usus communis omnium, etiam pertinentium ad salutem, & extremè egens licitè illa capit, nec dominus potest illum impedire, hæc opinio colligitur ex D. Thom. 2.2. quæst. 3. 2. art. 5. & 6. Caietanus, & Bannez ibi.] Idem docet M. Corradus, 2. part. resp. quæst. 202. [Quia tempore, inquit, necessitatis extremæ omnia sunt cōmunia; ideo extremè egens potest etiam per vim accipere necessaria ad vitam, si secus nequeat fieri, & ratio est, quia tunc suum accipit, & non alienum.] Ex hoc igitur firmissimo principio suam conclusionem sic probat Palao. [Tibi, inquit, licitum est externis bonis proximi uti, prout necessarium est ad vitandam extremam necessitatem, sed illa devastare, capere, & asportare, tradereque minanti mortem, est tibi necessarium ad illam vitandam, ergo id facere potes. Neque dominus illarum debet esse invitus, sed potius debet ex charitate consentire.] Hæc Palao, quem sequitur Diana, 3. part. tract. 6. Misc. resol. 48. & 5. part. tract. 7. resol. 30. Quibus addit Thom. Hurtado, tom. 2. tract. 12. cap. 1. num. 1419. ubi ait. [Licetum est ad evitandum magnam damnum accipere rem alienam.] Cuius ratio à priori est, quia ut ait M. Petrus de Ledesma, 2. part. sum. tract. 4. cap. 3. §. A ello se responde. [La necesidad extrema es en dos maneras; yna, como intrínseca, que nace de adentro; otra, extrínseca, y que nace de la malicia de otro,] & in extrema necessitate omnia sunt communia, ut vidimus.

2. Dices communem sententiam procedere, quando mors ab intrinseco imminet, secus quando ab extrinseco. Caterum hoc discrimen nullius esse momenti, & nil ad rem facere, an ab intrinseco, an ab extrinseco proveniat; tradunt M. Victoria, Villalobos, Basilius de Leon, Leander à Sacramento, Navarra, Francisc. Galleti, & alij quorum verba dedi, supr. tract. de peccatis, Prop. 2. Ex quo principio, te inebriantem, ad vitandam mortem ab extrinseco aliter imminentem, excusant à culpa Marti-

nus de Magistris, Villalob. Dian. & DD. Lovanien. apud Lessium, ex doctrina Caietani, Sylvest. Petri de Ledesma, Navarri, & D. Thom. Sic etiam à Tyranno alioqui occidendum, posse se ipsum mutilare, docent M. Bannez, & Ledesma, quos cum Soto, refert, & sequitur M. Serra, 2.2. quæst. 64. art. 6. §. 3. [Si Tyrannus,] & in resp. ad 3. Petrus de Navarra, lib. 2. de reslit. cap. 3. & Aragon, 2.2. quæst. 65. art. 1. quibus adde M. Acatium de Velasco, tom. 2. verb. Homicidio, resol. 35. num. 6. ibi. [Esto, inquit, se ha de entender, aora la salud provenga, y dependa de causa intrínseca, ò extrínseca, &c.] Sic ille, & merito, quia, vt ait Baldellus, lib. 3. disp. 30. num. 26. [Parum videtur referre, quod necessitas ex morbo sit inducta intrínsecus, & necessitas à Tyranno sit inducta extrínsecus.]

3 Et quod magis D. Thom. qui mira sui ingenij perspicuitate, nil intractum reliquit, in similem objectionem incidit, Quodlib. 5. artic. 17. & pro sententia Palai apertissime stare videtur. Rogat enim [Vtrum ille, qui pecuniam accepit mutuo, vt redimeret se à latronibus, teneatur restituere.] Cuius prima ratio difficultandi pro parte negativa est. Quia [Tempore necessitatis omnia sunt communia, &c. Cum ergo ille, qui in latrones incidit, fuerit in maxima necessitate constitutus, vt potè in periculo mortis existens, videtur quod factum sit sibi commune aliquid, quod erat alterius, & ita non teneatur ei restituere, qui mutuavit, ac si esset proprium eius.] En fere in terminis difficultatem ex eodem communi principio subortam. En periculum mortis ab extrínseco imminens. Videamus an excuset à culpa, quod aliàs esset contra septimum præceptum.] Ad primum (respondet D. Thom.) dicendum, quod tunc in necessitate sunt omnia communia, cum homo non potest sibi de suo subvenire: ille autem, qui in latrones incidit, potest se per amicos liberare, mutuum accipiendo, & ideò non fiunt ei omnia communia.] Ergo si non possit per amicos à mortis periculo ab extrínseco imminenti, se liberare (vt supponitur in casu, quem adducit Palaeus) fient ei omnia communia, secundum doctrinam D. Thom. poterit ergo, vt de proprijs, in ordine ad mortem vitandam, disponere. Videtur evidens.

4 Non est dissimilis casus, quem ex eisdem principijs resolvit P. Gabr. Vazquez, opusculo de testamentis, cap. 5. §. 1. ubi inquirens. An mater, quæ scit filium ex adulterio conceptum, teneatur cum dispendio mortis illud revelare, ne filij legitimi contra iustitiam hæreditate priventur? Postquam affirmativam

Adria-

Adriani sententiam proposuit. Sicut. [Opposita sententia placet, quam omnes ceteri authores sequuntur. Ratio ergo, quæ contra Adrianum probat evidenter, ea est, quod ex eo, quod retineatur pecunia, ne mortis damnum sequatur, creditor non est rationabiliter iniustus. Ergo mulier in eo casu non tenetur revelare veritatem; aliàs ex consequenti (attende) ille, qui est in extrema necessitate, teneretur restituere debitum: tam enim in vno casu, quam in alio, imminet mortis periculum, licet in vno à fame, in alio ab adversarijs,] sic Vazq. & sic D. Thom. circa ea, quæ pertinent ad septimum Decalogi præceptum.

5. Sed quid circa sextum? [Advertet tamen (inquit Zanardus, in direct. 1. part. 2. cap. 9. de furto) quod non licet fornicari pro conservanda vita, quia fornicatio de se semper est mala formaliter, etiamsi esset necessaria ad vitam. Non sic furtum, quia in extrema necessitate non est contra legem naturalem.] Hæc ille, & merito. Sunt enim aliquæ actiones, quarum bonitas, aut malitia ex circumstantiis dependet. Quæ proinde imminente morte, ad eam vitandam possunt licite fieri, ut tradit D. Thom. Quodlib. 9. art. 15. [Quædam, inquit, sunt, quæ habent deformitatem infallibiliter annexam, ut fornicatio, adulterium, & alia huiusmodi, &c. Sunt verò quædam actiones, quæ absolute consideratæ deformitatem quandam important; quæ tamen, aliquibus circumstantiis advenientibus, bonæ efficiuntur, sicut occidere hominem, vel percutere.] Sic Angelicus Præceptor, quem sequuntur discipuli, M. Sotus, in 4. dist. 28. quæst. vnic. art. 2. §. [Hæc ergo veritate.] Caietanus, & alij apud Dianam, 3. part. tract. 6. Miscellan. resol. 48. Expende, quam parum urgeat tua consequentia ad alia peccata.

PROPOSITIO IX.

Licetum est uti occulta compensatione, cum præiudicio aliorum creditorum. Comitulus Iesuita in respons. mor. lib. 3. quæst. 39.

1. R. Comitulus non defendit hanc sententiam pro omni casu. [Sed quando creditor, inquit, rem debitoris, apud se habet, tunc occulta compensatione potest uti, licet sint alij creditores anteriores.] Quam etiam tuentur Navarr. Homobon. Fernandez, & alij quos citatos sequitur Diana, 3. part. tract. 5. Miscellan. resolut. 10. & 5. part. tractat. 13. resolut. 79. & 7. part. tract. 10. resolut. 18. Tullench. in Decalog. tom. 2. lib.

7. cap. 4. num. 3. Machado, tom. 1. lib. 2. part. 3. tract. 23. do-
cument. 3. num. 9. item M. Samuel Lublinus, ex Ordine Pre-
dicatorum, in summula casuum, verb. Pecunia, num. 17. vbi
transcriptis verbis Comitoli, hunc casum proponit, & resolvit,
vt videre licet, apud Dianam, in addition. pon. 3. part. resol. 8. Et
non dissentit M. Serra, 2. 2. quest. 62. art. 8. dub. 4. conclus. 4. vbi
relata Gabriëlis sententia, in 4. dist. 13. quest. 2. art. 3. dub. 6.
dicentis, quod leges præfigentes ordinem restitutionis non obli-
gant ante iudicis sententiam. [Quia magis, inquit Gabriël, res-
piciunt forum iudiciale, quam conscientie.] Subnequit. [Quæ
sententia mihi non videtur improbabilis.] Sicut nec vila est M.
Ioanni Martínez de Prado, tom. 2. Theolog. moral. cap. 17. q.
9. §. 2. num. 16. vbi invehitur contra Thom. Hurtado, eo quod
rigidius contra illam insurgat. Quibus adde Iacobum Marchan-
tium, in resol. Pastoral. ad Decalog. cap. 7. quest. 9. vbi, vt re-
fert Diana, 5. part. tract. 13. resol. 79. tenet ex Gabriële. [Ea,
quæ Canonistæ disputant, qui nam iure priores sint in restitutio-
ne, potius ad iudicis, quam ad conscientie forum spectare. Et li-
cet hoc alij refellant, tamen quando non ex fraude, sed bona fi-
de debitor solvit aliquibus, etiam in iure posterioribus, illi reti-
nere possunt, & hic solvendo potest exculari, quia non tenetur
scire omnes litas leges, & ordinem, quem statuunt: imo multi
palsim putant se in conscientia ad talem ordinem non obligari
conformiter opinionì Gabriëlis nisi iudice decernente.] Ita
Marchantius.

2. Quibus favet M. Acatius de Velasco, tom. 1. ref. 19. fol. 42.
dicens. [Quando vno deve a tres, ò a quatro acreedores, y no
puede pagar a todos, deve pagar primero a los que tienen hipot-
teca, ò prenda, a los otros igualmente: Aunque dize el Maestro
Sierra (quest. 62. art. 8. dub. 4. pag. 262.) que no es improba-
ble, que este orden solo se deve guardar en el foro judicial, no
en el de la conciencia.] Et paulo infra ex propria sententia, sic
ait. [El acreedor recibiendo lo que le deven, aunque sea el vl-
timo, no peca, porque a él no le toca mirar en esto, sino al deu-
dor. Y quando no lo pueda cobrar por justicia, lo podrá tomar sin
engaño, ni dolo; y quando los denias acreedores no tienen hipot-
teca, ò prendas. Así lo dicen Pray-luan de la Cruz, præcep. 8. y
Ledesma de iusticia commutativa.] Sic Illust. Velasco.

3. Et saltem quando debita sunt personalia, scilicet non ha-
bentia specialem hypothecam, pro sententia Comitoli milita-
bunt Doctores, qui asserunt, in eiusmodi debitis non esse obliga-
tio.

tionem prius solvendi anteriori creditori. D. Anton. 2. part. tit. 2. cap. 7. §. 3. Sylvest. verb. Relict. l. 6. q. ult. §. Bannez, Navarr. Angel. Aragon. Bonacin. Batia & alij, apud Cardin. Lugo, tom. 1. de iuric. disp. 20. lect. 7. num. 146. It. se limitat Diana hanc sententiam, 3. part. tract. 5. resol. 10. in fin. dicens. [Omnia superius dicta intelligenda de rebitistant, non personalibus, & non habentibus specialem hypothecam.] Caterum in alijs supra citatis hanc limitationem non adhibuit, nec reliqui Doctores adhibent, sed in omnibus debitis, quando creditor rem debitoris apud se habet, occultam compensationem licere autumant, exponentes leges in oppositum adductas, pro foro tantum externo militare. Scio Comitolum aliam adnexisse limitationem dicens. [Dummodo non habeat iure depositi.] Caterum reliqui illam rejiciunt. [Quia est. (inquit Diana, ubi sup. in Addit. resol. 1.) de iure natura, & gentium, ut possit quis sibi satisfacere, quando alia vi sibi debitum habere non potest.] Et ad legem *Postrema*, Cod. de compens. in qua Comitules, & alij fundantur; respondet ibidem, & 3. part. tract. 5. Misc. resol. 10. [Ego puto probabiliter cum Tannero, qui citat Navarr. & Lescum, illam legem, & alias spectare solum ad forum externum, vel certe intelligendas, si aliter obtineri possit compensatio.] Et ad solum externum pertinere, tenent apud illum, resol. 1. citata, Petr. de Navarra, Faustus, Naldus, Bizozerus, Villalobos, & alij. Quod tradunt etiam Sylvest. Salon, Trullench, & alij, quos citatos sequitur M. Ioanna, Martinz. de Prado, tom. 2. Theologie moral. cap. 22. quest. 3. §. 2. & M. Conradus, 2. part. respoquest. 453. ubi cum Navarro, licet. [Neque refert, an sit res deposita, live non, quo ad forum conscientie, quidquid alij dicant, itaque in conscientia recompensatio locum habere poterit in deposito, secus in foro exteriori.] Videatur Machado, ubi supra cum alijs citatis, ut planè constet, Comitolum non laxatè conscientie habenas.

PROPOSITIO XXXV.

Qui scripturam publicam amisit, potest licetè aliam similem saltare. Sa. Iesuita, verb. Falsarius, num. 2. [Si hoc ager, quis dubiet licere etiam mentiri.]

R. Hæc calumnia vno verbo duplex continet mendacium. Quia P. Scripturam deperditæ similem efficere, negat esse saltare, & non concedit esse licitum. Verba eius sunt. [Falsare

fare non est, nec peccatum mortale, amittit scripturam de hæreditate, aut nobilitate, aliam similem efficere; nulli enim in iniuria.] Hæc ille, quem sequitur Carolus de Banco in singular. caluum conscientie, casu 53. Delampit hanc sententiam, ex Navarro in sum. Larina, cap. 17. num. 168. vbi ait, peccare mortaliter, tenerique ad restitutionem. [Qui scripturam in alterius præiudicium falsavit. Nam eo cessante (inquit Additionator) falsum non committitur, l. nec exemplum, & ibi Gloss. & DD. ad leg. Cornel. de siccar.] Expressius pro sententia P. S. militat doctissimus Caietan. in sum. verb. Falsarius, vbi sic ait. [Falsarius scripturarum peccat proculdubio mortaliter, quia intervenit ibi factum perniciosum ex suo genere, posset tamen propter imperfectionem actus, veniale tantum intervenire peccatum, ratione minimi nocuenti.] Hæc Caietanus. Qui plus concedit, quam Navarrus, & P. S. : nam fatetur esse falsarium, quod illi negant, & dicit non peccare mortaliter. [Ratione minimi nocuenti,] quod illi concedunt; quando [nulli sit iniuria.]

2. Eiusdem sententie videntur DD. alij asserentes, non esse falsarium, qui scripturam mutat in aliqua re, dummodo veritati innitatur: quia, ex l. cum filius, §. hæres meus, ff. de leg. 2. illud non potest dici falsum, quod iuvatur primordio veritatis. Ita decet lul. Clar. lib. 4. §. Falsum, num. 34. Grammat. in voto 26. num. 12. Cravet. conf. 46. num. 8. Corneus conf. 26. num. 15. Alciat. conf. 461. num. 6. Menoch. de præsumpt. lib. 5. præsumpt. 20. num. 53. quos sequitur Giptius, tract. de casibus reservatis, cap. 13. casu 7. num. 7. dicens: quod si testis subscripsit in Apoca, & ea deperdita, alia conficiatur, in qua illius testis nomine, similis deperdita subscriptio fiat, in hoc casu, etsi revera in hac secunda ille non subscripserit, nihilominus subscribens non dicitur falsarius, quia iuvatur primordio veritatis, eo quod revera testis in Apoca eiusdem tenoris subscripserat. Hæc ex illo (quem præ manibus habere non licuit) refert Diana cum alijs, 5. part. tract. 14. resol. 40.

3. Quibus consonat M. Bart. Fumus in Armilla, verb. Falsarius, num. 1. dicens. [Ad hoc, quod quis possit puniri de crimine falsi, oportet quod sint hæc tria: mutatio veritatis, dolus, & iactura, secundum Hostiensem. Nec in scriptura, quæ fidem non facit, committitur crimen falsi.] Sic Fumus. Quem plures sequuntur: Manuel Rodriguez, tom. 1. sum. cap. 118. verb. Falsarios, num. 7. Para vno ser condenado por falsario, es necesario,

que

que concurrant tres cosas. La primera, que mude la verdad; la segunda, que lo haga con dolo; la tercera, que cause daño.] Petrus de Navarra, in sum. lib. 3. cap. 1. num. 3 14. [Falsitas dicitur mutatio veritatis cum dolo, & iactura, vt tradunt Doctores, & ex eis Sylvester, verb. Falsarius in principio. Vnde ad falsitatis esse, (vt more logicorum loquar) tria requiruntur prædicta: veritatis mutatio, dolus, & iactura. Vno enim deficiente, nec falsitas erit, nec punibilis, vt idem Sylvest. expressè tenet ex Hostiensis, & Azo.] Sic Navarra. Quæ videntur evincere, idem prorsus dici debere, siue instrumentum in aliqua sui parte, abique iactura alterius, mutetur, siue totum de novo, eo quod antiquum deperditum fuerit, conficiatur.

4 Quapropter pro sententia Patris Sæ militavit celeberrimus ille vir Fr. Basilus de Leo, Augustinianus, vt testatur Doctor D. Franciscus Verde in opusc. pro Caramuele, quæst. 8. coroll. 20. num. 3 68. folio 96. vbi in margine, scilicet. [Hanc sententiam habuit Basilus Pontius de Leon, Cathedralicus primarius Salmantica, sed multos contra se excitavit. In foro poli non videtur probabilitate carere; at in foro humano tolerari non debet. Qui enim instrumentum verum perdidit, & aliud confinxit, se verum habuisse, & perdidisse probare non poterit, & ideo erit puniendus, vt falsarius. Nam in foro civili illa sunt vera, quæ probantur.]

5 Si vero scriptura deperdita non sit publica, sed privata, non esse mortale aliam similem efficere, docet Mazuchellus, tract. de casibus referu. disp. 2. cap. 28. quæst. 2. num. 33. quena citatum sequitur, licet cum formidine, Diana part. 9. tract. 8. resol. 61. dicens. [Nota modo, quod si quis privatam aliquam scripturam, aut syngrapham, aut apocam, qua constaret, se certe quantitati pecuniæ mutuo acceptæ satisfecisse, falsificaret; quia aliam legitimam à creditore confectam amisisset, nec alio modo probare posset solutionem, non damnare em peccati mortalis, quia falsificationes hæ privatarum videlicet scripturarum, non sunt ita Reipublicæ perniciosæ, & authores citati (nempe pro contraria sententia) loquuntur tantum de falsificatione instrumenti, quod est scriptura publica. Et ita docet Mazuchellus loco citato. Sed de hoc aliqui dubitant; ideo tu cogita.] Hactenus Diana.

6 Ex hac verò doctrina nullatenus infertur, licitum esse, aliquo in casu mentiri: tum quia Doctores citati non excusant à culpa veniali, sed à mortali, prædictam falsificationem instru-

menti: tum quia de fide est, ex cap. super eo de vsuris, (vt latè explicant Expositores D. Thom. 2. 2. quæst. 110. & 111.) In nullo casu licitum esse mendacium, etiam pro redemptione totius generis humani. Et, vt ait Augustinus, lib. de mendacio, capit. 4. [Quis dubiter mentiri eum, qui falsum enuntiat,] quod, vt indubitatum supponit M. Canus de locis, lib. 2. capit. 3. dicens. [Illud etiam ponere debemus, mentiri, nil aliud esse, quàm asserere falsum animo fallendi. Sic enim Augustinus, & Gelasius definiunt.]

7. Vnde magis miraberis audaciam M. Roberti Holchot, qui effatire non erubuit, Deum non solum posse falsum asserere cum animo fallendi, sed aliquando asseruisse. Sic tradit in 2. quæst. 2. artic. 8. memb. 3. his verbis. [Nulli autem dubium, quin Deus possit asserere falsum scienter, & cum intentione fallendi creaturam. Et credo quod demones meruerint decipi, & iuste a Deo. Ita quod Deus multa facit intentione fallendi eos. Neque video causam, quare Deus non potest velle creaturam decipere per se ipsum. Similiter Rebecca, & Iacob de singulari consilio Spiritus Sancti deceperunt Isaac. Similiter nullum inconueniens videtur sequi, si dicatur Deum dicere falsum, & promittere se facturum, & non facere, sicut homo potest.] Hæc M. Robertus: quem omnes deseruere sodales, vt pote doctrinam, non solum contra omnium Magistrum D. Thom. sed etiã contra fidem Catholicam, vt notat Petrus Hurtado de Mendoza, 2. 2. tom. 1. disput. 18. sect. 2. §. 5. vbi sic ait. [Duas hæreses continet hæc doctrina Roberti; alteram Deum posse esse infidelem, &c. Alteram Deum non solum posse dicere falsum, sed etiam id aliquando dixisse.] Hæc Hurtado, & alij. Et, quod non possit, dicit expresse Augustinus, tom. 3. lib. 15. de Trinit. cap. 15. [Magna inquit, verbi potentia est, non posse mentiri.]

PROPOSITIO XL

Quando litigantes pro se habent opiniones a quæ probabiles, potest Iudex pecuniam accipere pro ferenda sententia in fauorem vnus præ alio. *Fragosus Iesuita, de Repub. tom. 1. lib. 4. disp. 9. num. 42.*

1. R. Doctor citatus contrariam sententiam defendit, tam de iure naturali, quam positivo, idque multis legibus tam iuris communis, quam specialis Lusitanæ, & Castellæ prohibitum probat. ex quibus sic concludit. [Ergo in nostro casu Iudex pro ferenda sententia potius pro vno, quam pro alio, non potest pre-

tium

tium accipere.] Subnectit vero contrariam sententiam, seculi prohibitionem iuris humani. [Considerato, inquit, iure naturæ duntaxat,] esse probabilem. [Quia non accipitur pretium pro sententia, tanquam merces functionis, sed quasi compensatio pro commodo alteri parti collato, & pro illa electione, quæ est pretio æstimabilis.] Et in hoc sensu prædictam sententiam probabilem esse, sentiunt plures doctissimi, quos citant, & sequuntur Trullench, in Decalog. tom. 2. lib. 8. cap. 1. dub. 6. num. 10. Et Diana, 3. part. tract. 3. Misc. resol. 35. (licet dissentiat, in 6. part. tract. 6. Miscell. resolut. 39.) Et in eam valde inclinat Salon, 2. 2. quæst. 62. artic. 4. controversi. 2. Et deducitur ex doctrina M. Serra, 2. 2. quæst. 61. artic. 3. fol. mihi 148. & 149.

2 Faver huic sententiæ Candidus M. Sacri Palatii, tom. 1. de beneficijs, disquit. 18. artic. 39. in fine, dub. 3. Vbi ait non esse contra iustitiam Beneficia Ecclesiastica non conferre gratis. [Quia collator, inquit, conferens illa Beneficia Ecclesiastica, pecunia interveniente, non exigit illam pro collatione Beneficii, sed veluti pro emolumento temporali, quod tibi conferre non tenebatur. Tum quia dum, exclusis alijs, te præfert conferendo tibi Beneficium, affectum ad te determinat, & se privat potestatem alteri gratificandi, quod est magno pretio æstimabile.] Hæc ille. Qui à fortiori tenetur idem dicere in nostro casu, cum eadem prorsus militet ratio.

3. Potest etiam pro hac sententia non levi fundamento adduci M. Soto de iustitia, lib. 4. quæst. 7. art. 1. ad secundum, §. [Secundus ergo.] Vbi ait. [Sententiam in tuum favorem proferre, esse actionem naturæ suæ pretio æstimabilem.] Cui etiam facit, quod ibidem prædixerat, §. [Retrocedendum,] de offerente pecuniam alicui, ut à furto abstinere. [Et si gratis, inquit, teneretur abstinere, nihilominus, quia in gratiam mei abstinere, potest iure naturæ pro sua voluntate presumere me recipere.] Hæc ibi. Quapropter Diana, 3. part. tract. 6. res. 4. ait. Ex sententia Soti licere Iudici à tertio recipere pretium, ut in favorem unius partis præ alia sententiam ferat.

4. Opiniones M. Soti amplectuntur, M. Bannez, M. Petrus de Ledesma, M. Ioannes de la Cruz, M. Ludovicus Lopez, M. Martinus de Ledesma, quos citatos sequitur M. Ioannes Martinez de Prado, tom. 2. Theolog. moral. cap. 17. quæst. 4. ubi ex Bannez sic probat. [Non debebat ex iustitia ei qui dat pretium, ille qui recipit, cessare à peccato in gratiam dantis pretium,

ergo propter istam gratiam, quam illi facit poterit recipere pretium. Itaque, secundum hos Doctores, pretio æstimabile est, facere in gratiam alterius, quod illi ex iustitia non debebatur, ac proinde ob id potest aliquid accipere. Quod principium pro alijs etiam conclusionibus valde notandum est.

Denique sententiæ, quam probabilem dixit Fragosus, subscribere debent Doctores asserentes, electores ad maiorum, vel ad Cathedram, posse pretium accipere, ut vnum pro alio eligant, eo quod eiusmodi prælatio, cum huic determinatæ personæ non sit debita, & aliunde sit ei valde utilis, pretio æstimabilis est: sic tenent M. Bannez, 2.2. quæst. 62. artic. 3. dub. 4. & M. Ludovicus Lopez, 1. part. instructorij, cap. 106. & 2. part. cap. 29. Quos citatos sequuntur Emanuel Rodriguez, 2. part. sum. cap. 10. conclus. 9. Fr. Ludovicus à Conceptione in Examine veritatis, tract. 2. de restitut. casu 4. fol. mihi 130. & alij, apud Fagundez, in Decalog. tom. 2. lib. 8. cap. 26. num. 39. & putat probabile Diana, part. 6. tract. 6. Misc. resol. 59. & plures, apud illum. Qui expressè id tenet, part. 10. tract. 13. resol. 45. cum Carolo de Baucio, tom. 2. de Miscell. casu conscient. opusc. 3. quæst. 173. quando quis tenetur distribuere legatum, cum libertate eligendi personam, cui applicandum sit. Expende an id etiam inferatur ex illo principio, quod cum alijs iecit Ioannes Martinez de Prado. supra citatus, num. 4. nimirum, quia non tenetur ex iustitia legatum conferre ei, qui dat pretium. Cæterum si hæc ad praxim deduci possent, vix vix pauperibus. Et sententiam M. Ioannis Martinez, Soti, & aliorum, num. 3. & 4. relatam dicit Cardin. de Lugo, tom. 2. de iustit. disput. 37. sect. 11. num. 126. [Ab omnibus relictam, &c. aperit enim ostium vitiis, furis, & rapinis. Qui potest aliquis dicere se accipere pretium non ab illo, cui mutuum dat, nec pro mutuo, sed ab alio tertio, eo quod in eius gratiam det mutuum Petro.]

EXTRACTATV

DE HORIS CANONICIS.

PROPOSITIO I.

Sacerdos aut Beneficiatus, qui Officium diuinum voluntarie distra-
ctus recitat, præcepto satisfait. Azor Iesuita, p. 1. lib. 10. cap. 13
quæst. 8. [Et est communis inter Iesuitas.]

1 R. Hac opinio inter doctissimos communis est, eam
enim defendunt Durandus, S. Antoninus, Tabiena, Sylveiter,
Victorellus, & alij eiusdem Ordinis. Insuper Hostiensis, Glossa,
Archidiaconus. Angel. Ioann. de Medin. Valerus, Machado, quibus ci-
tatis probabilem dicit R. P. Leader à Sacram. tom. 2. de Sacram.
tract. 6. disp. 13. q. 13. Quem sequitur M. Acatius de Velasco, tom.
2. ref. mor. verb. Horas, ref. 34. Vbi multis comprobatur, adducens
formalia verba D. Antonini, Sylvetiri, & aliorum, & præcipue
Ioannis Valeri referentis pro illa D. Thom. Paludanum & vigin-
ti alios Doctores, & probabilem esse dicunt Capensis, Balicæ,
& Caramuel, apud Dianam, part. 7. tract. 11. resol. 30.

2 Inter Iesuitas non est adeo communis, quia Authores me-
lioris notæ, vt Suarez, Vazquez, Thomas Sanchez, Lessus,
Salas, Valentia, Sa, & plures alij contrariam tenent, vt videre
licet, apud Dianam, 2. part. tract. 12. resol. 1. & apud Leandrum
supra. Et quod mirabilius, P. Azor, quem pro illa sententia so-
lummodo citavit Anonymus, contrariam expresse tenet, part.
1. lib. 10. cap. 12. quæst. 6. vbi de hac re (non cap. 13. quæst. 8. vt
male ab ipso citatur) ibi ergo, §. [In hac quæstione,] sic ait.
[Merito dubitatur, an læthali peccato se contamineat, qui men-
te vltro distracta recitat preces horarias? Respondet. [Quid-
quid alij dixerint, exilimo cum læthale peccatum admittere.]
Rursus dubitat secundo. An saltem [Ecclesiæ præcepto satisfa-
ciat, ita vt preces non debeat repetere?] Respondet. [Pro-
babile multi putant, eum Officium diuinum repetere non co-
gi. Sed mihi probabilius, & verius oppositum videtur.] En P.
Azor tanquam sibi certum tradit peccare mortaliter, & tanquam
probabilius, teneri officium repetere. Non inficior ex Iesuitis
patronos etiam habere cōtrariam opinionem, sed doleo calum-
niantis distractionem.

3. Vnum mihi certum, ad restitutionem non teneri, si mentalitantum sit distractio; licet demus esse mortale. Vt bene ait M. Sotus de iust. lib. 10. quæst. 5. art. 6. Medina, S. Antoninus, Sylvester, Corduba, Castro, & alij, apud Ludovic. Lopez, 2. part. instruct. cap. 103. §. Porro, fol. mihi 344. Addit. M. Ioannes de la Cruz, 1. part. direct. præcept. 3. art. 3. dub. 6. conclus. 3. [Beneficiati, si intra annum omittant recitare per decem dies, nil restituunt, quia sunt servi liberalissimi Domini, qui multo minus, quam Dominus temporalis ad pauca attendit. Ita explicant motum Pij V. Medin. in sum. 3. præcept. §. 11. Ludovic. Lopez, tom. 1. cap. 245. & alij.] Sic Cruz. Sed expressè contra motum Pij V. ubi sic habetur. [Statuimus, ut qui horas omnes Canonicas (attende) vno, vel pluribus diebus intermiserit, omnes Beneficij fructus, qui illi, vel illis diebus responderint, si divideretur, amittat.] Quid clarius?

4. Sed plus addunt alij, restitutionem à Pio V. impositam Beneficiatis non recitantibus, non deberi in conscientia, ante sententiam declaratoriam Iudicis, eo quod sit poena. Ita M. Petrus de Soto, lib. de Instit. Sacerd. tract. de vita Sacerdotis, Lect. 4. veri. [Nec illud.] Vbi inquit. [An omittens Officium divinum teneatur idcirco ad restitutionem fructuum, quos percipit ex Ecclesia?] Respondet. [Hæc magis videtur esse poena, quæ iuste à Prælati imponi potest, quam ut quis ad eam per se teneatur.] Quem sequitur M. Bart. de Medina, lib. 1. instruct. cap. 14. §. 11. dum ait. [Porque este mandato de Pio V. entiendo que sea penal, quando el Iuez lo mandare.] Et sanè, si restituendi onus impositum fuisset in poenam, spoliante fructibus iam acquisitis, & iure possessis, vel lucratis, communis Doctorum sententia pro Soto, & Medina stare, ut videre est, apud Dianam, part. 2. tract. 17. resol. 67. & apud Palaum, tom. 1. tract. 3. disp. 2. part. 2. num. 5. Verum principium falsissimum est, & ideò prædictam opinionem nulla probabilitate, aut apparentia defendi posse, dicunt M. Ioannes à Sancto Thoma, 2. 2. quæst. 83. disp. 23. art. 7. dub. 2. & M. Ioann. Martinez de Prado, tom. 2. Theolog. moral. cap. 30. quæst. 6. §. 5. num. 57. Omnes etenim, inò, & ipse t. M. Medina supracitatus, expressè supponunt, obligationem restituendi, aut esse naturalem, ex pacto conditionali ortam, (ut constât ex Soto, lib. 1. de iust. quæst. 6. art. 6. & ex Sà, verb. Poena, num. 2.) aut provenire ex iure positivo Concilij Lateranensis, & Constitutionis Pij V. Quo iure secluso, restituere non tenerentur, ut docent suprà viginti Doctores, apud Dianam, part. 1. tract. 1. resol.

fol. 7. quos sequitur Garcia de Benefic. 3. part. cap. 1. num. 7. dicens. [Ex qua constitutione inferitur primo, Beneficiarios non recitantes Officium divinum non teneri ad restitutionem fructuum ex iure naturali, sed ex iure positivo Concilij Lateranensis, & Constitutionis Pij V. in poenam peccati impediende adquisitionem illorum.]

5 Vbi advertere oportet, recte stare obligationem restituendi esse impositam a iure in poenam peccati, (vt cum Garcia sentiant in presenti, Vazq. 1. 2. tom. 2. disp. 168. num. 34. Salas de legibus, disp. 5. sect. 2. M. Tapia, in Catena morali, lib. 4. quest. 10. art. 11. Leander à Sacram. tom. 6. in Decalog. tract. 8. disp. 7. quest. 8.) & tamen restitutionem deberi in conscientia, ante omnem iudicis sententiam. Quia poenae impediens translationem dominij, qualis est imposita non recitantibus à Concilio Lateranensi, & Pio V. illis verbis: *Fructus suos non faciant*: ante sententiam iudicis incurruntur. Vt multis ostendunt Palao, tom. 1. tract. 3. disp. 2. part. 2. num. 7. Verricelli, tom. 1. tract. 3. quest. 41. num. 3. & Garcia de benefic. vbi sup. nu. 32. vbi ait. [Nec quidquam valet alia responsio Medinae supra, & Ludovici Lopez, dicto cap. 245. quam ponit etiam Corradus, in resp. 204. quod dicta Constitutio Pij V. in ea parte est poenalis obligans, quando Index id mandaverit. Nam quamvis sit poenalis, tamen cum impediatur adquisitione fructuum, ex quo dicit illos non facere suos, obligat ante iudicis sententiam, iuxta communem omnium sententiam.] Sic ille, cui consentit M. Dominicus de Soto, lib. 4. de iustit. q. 7. art. 1. ad 2.

6 An verò Canonicus, qui grossam (vt aiunt) verè, & absolute adquisierat, ante quam divinum Officium omitteret, teneatur restituere ante sententiam iudicis? Afirmant communiter Doctores, quos citatos sequitur Leand. sup. quest. 16. & Vazq. disp. 168. citata, num. 35. inde probare contendens omnem poenam incurrì ante sententiam iudicis. Negat Salas de legibus, disput. 15. sect. 2. num. 27. cuius sententia efficaciter suaderi videtur, ex communi Theologorum circa leges poenales non impediendes adquisitionem dominij, sed privantes bonis iam adquisitis, & possessis. Sed de his alibi.

7 Nihilominus videatur Machado, tom. 2. lib. 4. part. 1. tract. 6. docum. 3. vbi num. 4. sic ait. [La segunda cuestion es, si las penas de restitucion que pone Pio V. a los Beneficiados, y pensionarios que no rezan, se devan en conciencia antes de la sentencia declaratoria del juez. De modo, que antes della se de-

va hazer la restitucion? Suarez, Navarro, y otros muchos comunmente afirman, &c. porque en el Concilio Lateranense, y en la Constitucion de Pio V. expresamente se dize: *Fructus suos non faciat*. Las quales palabras claramente dan a entender, que la Iglesia aplica a los Beneficiados los frutos de sus bienes, no de otra manera que cumpliendo con la obligacion del rezo. Con todo, no faltan Doctores que sienten, que las dichas Constituciones no obligan en conciencia hasta que ay precedido sentencia declaratoria del Iuez, por ser leyes penales que no obligan ipso iure.] Haftenus Machado citans Sotum, & Medinam. An verò ipse cum his, an cum communi Doctorum sentiat? Expendat lector. Sed memor regulæ, quam ad dignoscendam, tradit Sanch. in sum. lib. 4. cap. 13. num. 40. & lib. 5. cap. 4. num. 30. [Et videtur, inquit, tenere, &c. hanc enim opinionem in ultimo loco posuit.] Verum eiusmodi doctrina male audit, apud Theologos, & ideo ab scholis exterminanda: & nescio quo fundamento Garcia vbi supra pro ea referat M. Ludovicum Lopez, cum oppositam expressè teneat, 2. part. instruc. cap. 105. §. [Illa quoque questio.]

8 Circa obligationem recitandi, tradunt nonnulli, habentem Cappellaniam collativam, aut quodvis aliud Beneficium Ecclesiasticum; si studio literarum vacet, satisfacere suæ obligationi, si per alium recitet. Ita Landulph. Abbas antiquus, Lucas de Pen. & alij, apud Sanch. in consilijs, lib. 2. cap. 2. dub. 62. Quorum sententiam putat probabilem Sylvest. verb. Horæ, quest. 2. dict. 3. quia contrariam quam sequitur dicit tutiorem. Et Crousers in Regul. Sancti Francis, cap. 3. lect. 7. vbi sic scribit. [Quæri potest; vtrum horas persolvere, sit onus personale, cui per alium non possit satisfieri?] Et post relatam Landulphi, & Sylvestri opinionem concludit. [Quæ sententia communiori, & probabiliori reliquorum contraria, etiamsi possit habere locum in Beneficiatis, qui non sunt in sacris, habere non potest in illis, qui ratione sui status, Ordinis scilicet sacri, vel Religiosi, ad horas obligantur.] Et saltem non teneri ad restitutionem, si per alios recitent, supponit Ortiz, in sum. cap. 3. num. 10. dicens. [Los Beneficiados moços, sino rezan por sí, ò por otros, han de restituir los frutos, si los llevan.] Verum eiusmodi opiniones omnino exterminandæ sunt, vt potè fundamēto prorsus destitutæ.

9 Illum verò, qui legere non potest, licet memoriter horas proferre possit, excusant aliqui ab obligatione recitandi. Et

putat probabile M. Sotus de iustit. lib. 10. quæst. 5. art. 3. [Excusantur, inquit, cæci, aut ita oculis caligantes, ut legere nequeant: tamen si, dum aliquas horas memoriter proferre possunt, fortasse tenerentur, quamvis neque omnino sum certus, an essent rigore cogendi, quando quidem tenacitas illa memoriæ accidentaria sit, licet tutius esset, quod se obligatos censerent.] Ex eodem principio tradit Caramuel in Regul. S. Benedicti, disput. 117. dub. 1. numer. 1445. cum Sanctio in selectis, disput. 41. num. 2. eum qui non potest solus recitare, non teneri admittere socium etiam ultro se offerentem. [Quia recitare, inquit, cum socio, est favor unicuique concessus, & nemo tenetur uti favoribus inuitus.] Quod putat probabile Diana, part. 7. tract. 11. Miscel. resolur. 3.

PROPOSITIO X.

Moniales non tenentur privatim Horas Canonicas recitare. *Lesus Iesus* in resol. casu cons. post 12. ver. b. *Flora Can. casu 14.*

1 R. P. Lesius hanc sententiam probabilem censuit: quod saltem ob extrinsecam auctoritatem negari non potest. Eam enim defendunt Martinus de S. Ioseph, in monitis, tom. 1. lib. 1. de Ordine, tract. 10. num. 3. ubi pro se citat Alphonsum de Castro, & Medinam Complutensem. Bordon. in consil. Regul. resol. 30. num. 3. Caramuel. & Marchantius, apud Dian. part. 10. tract. 11. resol. 45. Et dicunt esse probabilem Vega in sum. tom. 1. cap. 128. casu 7. Villalob. in sum. tom. 1. tractet. 24. diffic. 9. Hieronym. Rodrig. in com. qq. Regular. quæst. 98. num. 2. Machad. tom. 2. lib. 5. part. 2. docum. 1. num. 1. Leander à Sacram. tom. 6. in Decalog. tract. 8. disp. 2. quæst. 27. & alij DD. quos suppressio nomine referunt M. Raphael de la Torre, 2. 2. controu. 6. disp. 2. num. 11. & Eman. Rodrig. in sum. cap. 224. ubi citat Castrum de lege pœnali, lib. 2. affirmantem Moniales S. Claræ non teneri ad Officium divinum, & cap. 8. Fratres Dominicanos non peccare omittendo Officium, nisi ex decimis, aliisque fructibus Ecclesiæ alantur. Et favet Angelus, verb. Horæ Canonicæ. Vbi apertè probat tanquam humaniorem sententiam Ricardi, qui dicit, non esse mortale relinquere Horas ex negligentia, sed ex fastidio divini cultus, vel ex consuetudine. Et Petr. de Aragon, 2. 2. quæst. 83. artic. 12. concl. 3. & Thom. à Iesu, in exposit. Regul. part. 3. cap. 7. dub. 1. quos sequitur Oliverius Bonartius de Horis Canonic. lib.

lib. 1. cap. 3. num. 12. asserentes, semel aut iterum omittere Officium divinum, non esse peccatum lethale.

2. Citari etiam solet pro sententia P. Lesij, Caietan. in sum. verb. Horæ, ubi ait. [Nec professi habitu Clericali, donec in sacris sint constituti, tenentur ex iure, aut ratione, ad Horas Canonicas.] Et infra. [Nisi consuetudo illos obliget (de qua nîl scio) non tenentur ex professione.] Consultit verò, ut stent consuetudini. Propter hæc M. Petr. de Ledesma, in sum. part. 2. tractat. 9. de Relig. cap. 4. refert Caietan. inter DD. asserentes Religiosos professos non constitutos in sacris, non esse obligatos sub mortali ad Horas Canonicas. Verba Ledesmæ sunt. [La primera sentençia es, que estos tales no tienen obligacion de rezar el Oficio divino. Esto enseñan algunos Doctores, como es Cayetano, que dize, que no puede entender por donde los tales Religiosos estèn obligados a dezir el Oficio divino, sino es por la costumbre, y que duda mucho que la costumbre obligue a peccado mortal.] Caietanum sequitur M. Bartholom. Fumus in Armilla, verb. Horæ, num. 4. ibi. [Religiosi professi non existentes in sacris, secundum Caietanum, non tenentur de iure divino ad Officium, neque ex professione, neque ex victu: forte ex consuetudine tenentur, de qua dicit, se nîl scire: contrarium tenent communiter alij, tamen hoc nullo iure probant. Ideo opinio Caietani melior videtur.] Et probabilem putat M. Corradus, 1. part. quest. 240. Et planè ita sentit ex eodem Prædicatorum Ordine, M. Anton. de Hinojosa, in disert. decis. Regul. verb. Professio, in fin. ubi sic ait. [Monialis verò, quæ senterit duram Tabienæ sententiam, & nollet solvere Officium divinum, dicens se non teneri ad hoc, non est illi neganda absolutio, neque est illi dicendum, quod habeat scrupulum, quia sine scrupulo pergit, quæ nullo præcepto adstricta pergit.] Sic ille, qui ut patet neque ex præcepto, neque ex consuetudine obligationem agnoscit.

3. Sed quia ad consuetudinem non pauci recurrunt: de obligatione ex illa suborta, audiamus Doctores. Et imprimis si dubium fuerit, an sit consuetudo, dubium etiam erit, an sit præceptum; in dubio autem præcepti nemo illo tenetur, ut docent communiter Doctores, idemque dicendum quando dubitatur an consuetudo obliget. Quapropter P. Thom. Sanch. in consilijs, lib. 5. dub. 21. quem alij viri doctissimi sequuntur, asserit, ut consuetudo aliqua obliget ad mortale, requiri, quod viri docti communiter, & absque dubio censeant esse consuetudinem obligantem,

tem, secus si alij dubitent de obligatione, alij affirmant, alij negant. An vero talis sit consuetudo, de qua loquimur? Legisti iam Caietanum, & sequaces. Audi modo Magistrum Raphaelem de la Torre, ubi supr. [De consuetudine, inquit, recitandi, quādo moniales à choro absunt; audio viros doctos, & pios dicentes vigere, & viguisse, alios vero dubitantes.] Vide etiam Caramuelem infra citandum, apud quem num. 1351. de consuetudine dubitant. Medin. Complut. Alphons. de Castro, Vega, Villalobos, & alij. Quapropter Brunus, ex Ordin. Minor. de privilegi. Regul. part. 2. tract. 8. cap. 4. propos. 5. asserit, non esse certum, quod predicti Regulares teneantur privatim persolvere Horas. [Quia consuetudo, inquit, quæ est vnum ex præcipuis fundamentis, non admittitur à multis.] Hinc D. Franc. Verde, in opuscul. pro Caramueli quæst. 12. part. 6. §. 5. num. 595. fol. 158. [Cum sit, inquit, sub dubio, an consuetudo Monialium de recitandis horis extra chorum sit introducta cum animo se obligandi, non obligat. Gratianus in sum. verb. Horæ, qui dicit nec professos non in sacris teneri.]

4. Adde quod Moniales non possunt inducere consuetudinem, quæ vim obligandi habeat, ut docent Franciscus Galleti in Margarita castum cons. verb. Consuetudo. [Consuetudinē, inquit, non possunt inducere feminae, nisi haberent vim concedendi legem, ut Principissa: decret. regul. 2. num. 37. de reg. iur.] Patualigius, decis. 415. [Moniales non possunt introducere consuetudinem, quæ apud ipsas habeat vim legis.] Caramuel in Regul. S. Benedicti, disput. 103. art. 2. num. 1355. [Consuetudo hæc non obligat sub culpa gravi: Probo ratione efficacissima, qua utitur Villalobos: nempe ad introducendam consuetudinem, quæ habeat vim legis, necessaria est in introducto-ribus autoritas, atqui pueris, imberbibus, & feminis nullus dedit talem autoritatem: ergo.] Hæc ille. Quem sequitur Petrus Marchanti, in Tribun. Sacram. tom. 2. tract. 2. part. 2. tit. 3. sect. 1. quæst. 2. ibi. [Dico quartò, fictitium esse consuetudinem illam receptam esse per modum legis ad peccatum mortale obligantis.] Et Ludovicus de S. Iuan, in sum. quæst. unica de oratione, art. 10. dub. 2. concl. 3. inquit. [Los otros Religiosos profesos, y profesas, no estàn obligados a rezar el Oficio divino por sí, en razon de su profesion; ò de algun precepto, hasta que le ordenen de Orden Sacro: Salvo quando estàn en el Coro, segun la costumbre de las Religiones.]

5. Ex quibus fit, quod etiam admissa consuetudine recitan-
di

di in Monialibus, & Religiosis professis, non rectè, ex illa inferatur obligatio. Tùm, quia non est legitimè introducta. Tùm quia, vt optime ait Petr. de Aragon, 2. 2. quæst. 83. conclus. 3. [Cum in singulis Ordinibus sit præceptum, quod tam in comuni, quam in particulari Officium diuinum dicatur, est probabile, talem consuetudinem ortum habuisse ex illo præcepto, atque adeò non obligare magis, quam ipsum præceptum, quod neque ad mortale, nec fortè ad veniale obligat, vt diximus.] Tùm, quia vt ait M. Serra, 1. 2. quæst. 97. artic. 3. fol. mihi 497. [Si dubium sit, an consuetudo inducta fuerit animo se obligandi, docent multi, præsumendum esse ex sola devotione, & in modum consilij inductam fuisse, & non esse observatu necessarium, quod in consuetudinem deducitur, quod, & colligitur ex dictis à nobis, supr. quæst. 19. artic. 6. dub. 5. ad 4.] Quod tradunt plures alij, quos citatos sequitur M. Barnabas Gallego, tract. de conscient. dubia, dub. 103. [In dubio, inquit, de obligatione præcepti per consuetudinem introducta, potius est inclinandum in eam partem, quod consuetudo sit devotionis, & non obligationis. Ita Sylvester, Suarez, Bonacin. Villalob. & alij.] Cur ergo devotionis non erit in Monialibus, & in Religiosis recenter professis? Aut cur non dicemus introductam ex ignorantia, qua simplices crediderunt, se esse à iure obligatos, cum verè non sint; sicut de alijs consuetudinibus Iudicant vterque Sanchez, Portel, & alij, apud Dian. part. 1. tractat. 9. resol. 41.

6 De obligatione ex consuetudine orta agit Palqualigius, decis. 487. & 488. cui si aquiescat Anonymus, omnino quiescet. Duo enim inquirat. Primò, an si consuetudo sit rei gravis, & difficilis, & communiter seruetur, censenda sit inducta cum animo se obligandi. Secundò, an si viri timorati male sentiant, de his, qui non seruant consuetudinem, aut communiter scandalizentur, sit signum fuisse introductam ex animo se obligandi? Et vtrique respondet negative. Sed non bene. Alias nec sacris initiati, sed soli Presbyteri ad Horas Canonicas tenerentur. Quia pro his tantum invenitur in iure præceptum, vt cum pluribus tradit M. Ioannes Martinez de Prado, tom. 2. Theol. moral. cap. 30. quæst. 6. num. 10. vbi sic. [Ideo Caietanus in sum. ait, quod præcepto in iure contento, soli Presbyteri expressè inveniuntur; quod, & docent Navarrus, Azor, Philibertus, Trullench, & alij communiter, vt refert, & sequitur Leander à Sacram. tract. 6. de Ordine, disput. 13. quæst. 8.

Latius Suarez, Ioannes à Sanct. Thom. Villalob. & alij, &c. Pro Diaconis autem, & Subdiaconis haberi ex consuetudine, quæ cum sit rationalis, & legitimè præscripta vim legis habet.] Hæc Prado. Quod si, ad rem nostram, disparitatem desideres, recole superius dicta à num. 3.

7 Sed pro maiori conscientiæ Monialium securitate placuit, hic advertere Innocentium Quartum per Bullam 10. quæ incipit, *solet annuere*, concessam anno 1253. Monialibus degentibus sub cura Minorum, illis indulgere. [*Vt quæ occasione rationabili non possunt aliquando legendo dicere horas suas, liceat eis, sicut alia sorores (nimirum non Choristæ) dicere Pater noster.* Ex quibus Pontificijs verbis infert Pellizarius, tom. 2. tract. 10. cap. 6. & cum illo Leander, tom. 6. in Decalog. tract. 8. disput. 2. quæst. 31. & 32. Moniales censeri dispensatas super consuetudine recitandi, quoties ex rationabili causâ non possint recitare Horas Canonicas. Rationalis autem causâ, inquit, erit. [Si Monialis sit scrupulosa circa divini Officii recitationem; si minus expedire sciat legere in Breviario; si sit defatigata, ex aliquo labore extraordinario, si præ manibus habeat extraordinariam aliquam occupationem, quæ illam angat, & similes.] Sic illi. Qui addunt hoc privilegio gaudere per communicationem Moniales omnes, & Religiosos professos non in sacris quarumque aliarum Religionum. Videatur Leander, sup. & quæst.

33. Vide etiam Thomam Hurtado, tom. 2. tract.

12. cap. 1. num. 1178. ubi aliud privilegium à Paulo Tertio concessum refert.

EXTRACTATV DE SACRIFICIO MISSÆ.

PROPOSITIO I.

SACERDOS potest Missas anticipatè celebrare indistincte, pro eo, quem Deus nouit primum petiturum. Reginaldus Iesuita in praxi, tom. 2. lib. 23. cap. 17. numer. 237. post decretum Clementis VII. die 15. Nouemb. anno 1605.

1. R. Hanc opinionem non sequitur Reginaldus, sed illam refert a Petro de Navarra traditam, lib. 2. de restit. cap. 2. à num. 375. Cuius preiactis fundamentis concludit. [Qua de re, licet adhuc possent afferri alia, quæ eam reddant in speculatione probabilem, ipsa tamen in praxi non caret periculo scandali, à quo cavendum est.] Hæc ibi, nulla facta mentione decreti Clementis, quod signum evidens est, non esse tunc in ea Provincia promulgatum. Quapropter male pro contraria sententia adduci Reginaldum bene observat R. P. Leander Sacramento, tom. 2. tract. 8. disput. 4. quæst. 19. Vbi ab eadem calumnia vindicat M. Ledesnam citatum etiam à Philiberto Marchino, tract. 3. part. 2. cap. 3. 1. num. 7.

2. Verum prædictam opinionem post decretum Clementis, tenet Margarita casuum consc. quam luci dedit Franciscus Galleti Venetijs anno 1613. Vbi verb. Missa. inquit. [Missas dicere, eas statim applicando ei, quem Deus scit primo petiturum, ac eleemosynam oblaturum, non esse illicitum, contra Cordubam rationabiliter defendit Petrus de Navarra, vbi supra, & Aragon, 2. 2. quæst. 85. de Sacrif. art. 3. vers. De anticipantibus Missas.] Quem sequitur Bonacina, disput. 4. de Euch. quæst. vltima punct. 7. 6. 5. Sacerdos, inquit, qui anticipatè celebrat Missas, & non suspendit effectum sacrificii, sed ex tunc applicat sacrificii valorem pro eo, qui dabit eleemosynam, satisfacit, & potest accipere eleemosynam pro Missa iam celebrata.] Et hanc opinionem de rigore iuris veram esse, docet Emanuel Rodriguez, Fraxinellus, & alij, apud Marchinum supra. Item Vega, & Fernandez, apud Dianam, part. 2. tract. 14. resol. 15. & probabilem putat Molfesius, in sum. tom. 1. tract. 3. cap. 16. num. 28. Et temperatam tradit M. Corradus, 2. part. resp. cal. quæst. 355. in sum.

edita Venerijs anno 1606. anno immediato post decretū Clementis. Vbi sic ait. [Dico secundo esse certum, quod si quis dicat Missam pro intentione eius, qui solitus est Missas commendare, adhuc ipso ignorante, poterit pro Missa taliter dicta stipendium accipere. Non est autem eadem ratio de Sacerdote celebrante, siue determinata intentione.] Sic ille. Qui nec meminit prohibitionis Clementis. Quod defectum publicationis confirmat. Et in Hispania receptam non fuisse tradunt Navarrus, Rodríguez, & Henriquez, apud Malcarenhas, tom. 1. de Sacram. tract. 5. disput. 2. cap. 8. num. 118. Advertendum tamen est, opinionem Navarræ, Galleri, & Bonacina in praxi sustineri non posse. Qui in Expurgatorio Sanctæ, & Generalis Inquisitionis expungi mandata est ex Moura, & alijs, qui eam docuerant.

PROPOSITIO II.

Duplicatum stipendium potest Sacerdos pro eadem Missa licitè accipere, applicando petenti partem etiam specialissimam fructus ipsius celebranti correspondentis. Idque post decretum Urbani VIII. die 21. Iunii anno 1625. Filliutius Iesuita, apud Leandrum, tom. 2. de sacrif. Missæ. Quod tradit Filliutius, tract. 5. cap. 6. num. 184. [Hæc sententia est valde notanda pro illis Provincijs, in quibus decretum Urbani receptum est, ut in Italia.]

1. R. Hæc obiectio plures continet impositiones. Primo. Quia Filliutius sua opera in lucem dedit ante decretum Urbani. Hoc enim fuit expeditum anno 1625. ut fateris. Filliutij autem opera excussa reperies Lugduni, anno 1622. Secundo. Quia nec prædictam opinionem ille tuetur, nec pro ea citatur à Leandro, sed pro alia longe diversa. Nimirum Sacerdotem pro tribus sacrificijs posse recipere quatuor stipendia, applicando etiam petenti specialem fructum sibi correspondentem. Verba Filliutij sunt. [Addit Navarrus, conf. 8. de celebrat. Missæ. Sacrificantem posse partem sacrificij sibi debitam applicare his, pro quibus teneretur, sed quia nescitur, quanta sit, addit, arbitrari partem trium Missarum posse suppleri vni, quæ dicenda esset, & applicanda tota vni. Quod (attende) servare poterunt hi, qui cum receperint multa stipendia, non possunt omnibus satisfacere.] Hæc Filliutius sup. num. 181. citato, in editione Lugdunensi anno 1622.

2. Verum opinio, quam ei falso tribuisti, plures etiam post Urbani decretum defensores habet, putant enim eiusmodi casum

Iam non esse sub illo comprehensum. Ita sentiunt Bartholomaeus a Sancto Fausto, tract. de Euchar. lib. 2. quest. 138. Marchinus de Sacram. Ordinis, tract. 3. part. 2. cap. 16. num. 7. & 11. Vbi ait, quod ipso praesente. [Licini catus ille a nonnullis doctissimis viris praesertim a Lantasio iuris utriusque Doctore celeberrimo, & in morali Theologia versatissimo, fuit approbatus.] Peyrinus, & Machado, quos citatos sequitur Leander a Sacrament. sup. tom. 2. tract. 8. disput. 4. quest. 10. Et putant probabilem, apud ipsum Gavantus, Trullench, & Homobonus, quia ait multos viros graves eam docuisse, eamque tenent Thomas Hurtado vbi infra, à num. 173. & Bordonus in Consilijs Regular. de celebrat. Miss. resol. 25. & putant probabilem Remigius, in sum. tract. 3. disp. 4. §. 7. num. 2. & plures alij, apud Dianam, 5. part. tract. 14. resol. 45. & part. 11. tract. 7. Miss. resol. 26. Vbi contrariam sententiam tuetur, licet hæc olim non applicuerit, part. 2. tract. 14. res. 14. Nullum ex his authoribus offendit Anonymus.

3 Adde si verum sit (quod ipse supponit) nempe in Hispania decretum Urbani non fuisse receptum, quod non leve fundamentum habet, apud Thomam Hurtado, tom. 1. resol. moral. tract. 2. cap. 4. num. 164. vbi ait. [Addo in Hispania à multis viris doctis audiri, totum hoc decretum non esse usu receptum.] Et apud M. Acatium de Velasco, tom. 2. resolut. moral. verb. [Obispo.] resol. 311. vbi inquit, [Muy probable es, que en España no està admitido, saltem quoad totum, &c. porque además que lo dicen muchos Doctores, y entre ellos Serafino, in scholis ad privilegia Ordinis S. Mariae de Mercede, in casu privilegij Clem. VIII. & ibi quoque Freitas Lusitanus, consta del uso, y praxis.] Et apud M. Serra, in editione Valentina, in 3. part. quest. 83. art. 1. dub. 4. ad 6. vbi ait. [De qua prohibitione mihi non constat, & multo minus de publicatione sufficienti ad omnis Provincias adstringendas.] Aut si verum est, maiorem vinam non habere, quam reliquas Eminentissimorum Cardinal. declarationes, ut docet Caramuel, in Theolog. fundam. à num. 187. quas putat ibidem probabilitatem non excedere, & in Theolog. mor. à num. 172. Quem sequitur M. Acatius de Velasco, vbi supra, loquens de eiusmodi declaratione Cardinalium iussu Urbani edita circa Missarum stipendia. His verbis. [Además, que es question muy reñida entre los Doctores, si las declaraciones de los Eminentísimos Cardenales tienen fuerça de ley? García, y Barbosa sienten, q si; pero lo contrario tienen otros, que cito, y si-
go en el primer tomo.]

4 Si, inquam, hæc probabilia sunt. Pro obiecta sententia, potiori iure, stabunt, qui asserunt, Sacerdotes tam divites, quam pauperes, posse pro vna Missa tantum stipendij a diversis personis accipere, quantum sufficiat ad congruam, sed strictam, pro quolibet die, propriæ personæ sustentationem. Caietanus, vterque Sotus, Armilla, Sylvestre, Canus. Item Rodriguez, Petrus de Navarra, Camerota, Grassius, Beja, & alij, quos citat Philibertus Marchinus de Sacrificio Missæ, tract. 3. part. 2. cap. 16. num. 6. Quibus adde, quotquot sic taxant iustum stipendium Missæ. M. Corradus, 2. part. Resp. quæst. 482. [Quidquid alij dicant, nobis, inquit, placet opinio Petri de Aragon, qui dicit iustum stipendium esse solam strictam suæ personæ sustentationem, & eorum, quæ simpliciter ad vitam sunt necessaria. Sustentationem intelligendam puto, scilicet victus, vestitus, domus, & ei intervenientes. Nec pauper plus, nec dives minus accipere potest, sed omnes æqualiter, paupertas enim, vel divitiæ nil conferunt ad æqualitatem iustitiæ, & ad debitum.] Quod tradit etiam M. Petrus de Ledesma, in sum tract. de Euchar. cap. 18. dicens. [El justo estipendio se ha de proporcionar con su entera sustentacion. Hæc de advertir, que entera sustentacion, es aquello, que basta para sustentarse el, y vn criado, ò criada, y con moderacion, no cõ exceso.] Et conclus. 14. [Es tambien muy probable, que el Sacerdote pobre puede muy bien llevar dos, ò tres justos estipendios por vna Missa, quando vno no es suficiente para su sustento. Esta sentencia tienen los Doctores, que dicen, que el justo estipendio se ha de tasar en orden a la entera sustentacion del Sacerdote. El Padre Maestro Cano, y el Padre Maestro Soto, y otros gravissimos Theologos.] Imò addit contra illos, id etiam tenendum. [En caso, que el que dà à dezir la Missa, pida expressamente que se ha de dezir por el solo, y el Sacerdote lo prometa assi.] Hæc ibi. Addunt etiam nonnulli tot stipendia posse recipere pro vna Missa, quot necessaria sunt ad parentum etiam pauperum sustentationem, (quando in ea sunt necessitate, vt nisi mendicando sustentari non possint) & ad emendos libros Theologo, vel Iuristæ ad exercenda aliqua ministeria spiritualia necesarios. Ita M. Magnus Cabezudo, in 3. part. quæst. 83. artic. 1. dub. 9. conclus. 4. & 5. [Quod mihi, inquit, videtur probabile.] Et non dissentiet Caietanus, 2. 2. quæst. 100. art. 2. & 3. vbi ait. [Sustentationis nomine, non tantum venit cibus, & potus, sed quidquid est necessarium ad vitam, & vestitum sui, & eorum quorum sibi cura incumbit. Non enim debet mendicare Sacerdos pro susten-

tatione suorum, aut parentum antiquorum, aut parvulorum nepotum suarum cura secundum naturarum iura relictorum, & huiusmodi.] Sic Caietan. in favorem opinionis de pluribus stipendijs pro eadem Missa accipiendis.

5 Huius doctrinae rationem tradit M. Ioannes de la Cruz, in direct. 2. p. de Sacrific. Miss. quæst. 1. dub. 7. conclus. 2. ubi ita inquit. [Probabiliter ait Soto, iustum stipendium esse taxandum in ordine ad congruam sustentationem Sacerdotis pro vno die, sive ab vno, sive à pluribus pro vna Missa accipiat. Nam Sacerdos (attende) habet ius vivendi ex suo ministerio, sed non habet aliud ministerium in vno die, nisi vnam Missam: ergo.] Hæc ille: quæ sunt valde notanda: quia decreta, & declarationes Eminētissimorum Cardinal. ex mandato Urbani VIII. anno 1625. non intendunt iuri naturali derogare, ut notant Franciscus de Lugo de Sacram. lib. 3. cap. 12. num. 688. & Diana, part. 1. tract. 7. Miss. ref. 27. Unde si ius habet Sacerdos, ut ex Missæ celebratione vivat, ut tenet etiam M. Corradus, 2. p. Resp. q. 482. tantum stipendij petere accipere, quantum ad suam sustentationem opus habeat, etiam ubi decretum receptum fuerit, (ut est in Hispania, quidquid alij dixerint) quod nulla ratione concedi potest. Alias nunc etiam locum haberet non solum doctrina Cani, Ledelmae, & aliorum, quam putat probabilem M. Ioannes de la Cruz, sup. dub. 7. conclus. 4. in editione Toletana anno 1628. asserentium. [Possit Sacerdotem pauperem recipere duo, seu tria stipendia pro vna Missa, cum habet opus his ad victum parce, & moderatè iuxta suum statum.] Sed etiam doctrina utriusque Soti, Caietani, Armillae, & Sylvestri, & M. Corradi cum Aragon, qui ut supra vidimus, pro Sacerdote etiam divite hanc opinionem amplectuntur. (Qua inane penitus redderetur decretum Urbani, & Eminētiss. Card. declarationes, quo ad prohibitionem duplicis stipendij pro vna Missa, iuxta consuetam Episcoporum taxam.) Vide vnum pro omnibus M. Dominicum de Soto, lib. 9. de iustitia, q. 3. art. 1. ubi sic scribit. [Vbi non est in usu, eam pro vna Missa elemosinam erogari, quæ diario victui sufficiat, potest Sacerdos duplicem saltem percipere.] Et infra. [Dum autem Sacerdoti abundat, unde honeste, & forsan ornate vivere possit, videtur nequire uti hoc subsidio. Sed nihilominus respondetur, quod etsi non adeo id ipsum eiusmodi Sacerdotem deceat, tamen secundum rigorem iustitiæ, nulla esset iniquitas; quia iudicium non est de rebus ferendum, secundum id, quod accidit, sed secundum rei naturam.] Hæc ibi. Prædixerat autem populum iure naturæ teneri alere mi-

nistros Ecclesiæ. Eo quod. [Christianorum Religio, in Sacramentorum susceptione, & sacrificij oblatione posita sit, ad quæ iure naturali, & divino totus Christianismus tenetur.] Quæ si admittatur, sanius cuique consilium erit, Regularibus, qui paucioribus ad congruam sustentationem indigent, quam Sacerdotibus alijs Missas celebrandas commendare.

6 Laxiorem, ante Urbani decretum, opinionem tradiderat M. Ioannes Dominicus Montagnolus Senensis, ex eadem Illustriissima Dominicanorum Familia, in libello de Missæ valore, cap. 26. Qui ut refert Philibertus Marchinus de Sacrif. Miss. tract. 3. part. 2. cap. 15. (aliàs 16. num. 4.) [Absolutè affirmat, remoto sæcularium scandalo ex Sacerdotum avaritia, posse sine peccato pro vna Missa plura à diversis stipendia accipi.] Quod ante illum tenuerant Caietanus, & Sylvester, quibus citatis putat probabilè M. Corradus, 1. part. Resp. cal. quæst. 266. in additionibus: quia contrariam, quam sequitur, dicit tutiorem. Verba eius sunt. [Hæc opinio huius Doctoris Ioannis Viguerij, (ne scilicet contraria) cum sit rationi valde consona, satis mihi placeat ob rationes adductas contra aliam, propter diminutionem cultus Divini, ideotenendam consulerem magis, quam alteram, cum etiam tutior videatur.] Hæc Corradus, qui ut patet, contrariam tutam existimat. Cæterum P. Vazq. de Euchar. disp. 234. cap. 4. asserit non esse tutam in conscientia. Et Navarrus in Manuali, cap. 25. num. 92. dicit esse doctrinam singularem, & usu Ecclesiæ minime receptam. [Quare (inquit Marchinus supra num. 12.) in nulla prorsus Religione, etiam Reverendissimorum PP. Prædicatorum, opposita sententia usu villo recepta fuit, ut refert Sotus, in 4. dist. 13. quæst. 2. art. 1. conclus. 2.] Et nullam esse Religionem, cui hoc ex privilegio competat, multis suadere conatur Fr. Ludovic. à Concept. in examine veritatis, tract. 2. cal. 23. fol. mihi 179. Consulantur tamen M. Ioannes de la Cruz, in Epitom. Religios. lib. 2. cap. 5. dub. 7. concl. 3. §. Nota primo, & Henriq. in sum. lib. 9. cap. 22. num. 7. An verò ratione necessitatis ad congruam sustentationem communitatis, hæc opinione uti liceat; & an etiam particulari Religioso pauperi? Vide Petrum de Ledesma, in sum. part. 1. cap. 18. concl. 4. fol. mihi 94. ubi partem affirmativam tenuit.

7 Nihilominus novissimè post decretum Urbani VIII. opinionem Montagnoli, Caietani, & Sylvestri, amplectitur Thomas Hurtado, tom. 1. ref. mor. tract. 2. cap. 4. ref. 17. n. 187. & 188.

Verba eius sunt. [Si vnus det decem stipendia, & alius alia decem, dicendo decem Missas vtrique satisfacit ex iustitia, nec tenetur restituere.] Et infra. [Nec enim contra iustitiam est, pro pluribus stipendium accipere, & sacrificium vnū offerre, neque etiam est contra fidelitatem, etiam si promittam danti stipendiū, quod pro nullo alio offeram. Et inferius. [Etiam si apponatur Sacramentum de non applicando alteri; quia est iuramentum de re illicita.] Haec tenet Hurtado. Quæ stare minimè possunt cū obligatione Decreti, quam ipsemet supponit supra: ac proinde nescio, qua ratione hæc opinio sustineri potuit. Quapropter re melius considerata, tom. 2. tract. 8. ref. 26. n. 370. dixit, hoc dictum procedere secundum ius naturæ. [Quia secundum speciale decretum Urbani Octavi aliter iudicium ferendum est.] Et hodie cessat omnis opinandi licentia; tam in eiusmodi assertionem, quā in reliquis ex alijs Doctoribus supra datis. Nam contra opinionem numero secundo relatum, & quæ, post declarationem Eminētiss. Cardin. iussu Urbani VIII. editam, invaluerat, pro duplici stipendio, pro eadē Missa, ratione applicationis specialissimi fructus Sacerdoti correlpondenti, prodijt nuperrimè Sacræ Congregationis declaratio tenoris sequentis.

8 [Cum Authores nonnulli scriptis suis etiā typis editis asseruerint, Sacerdoti pro alio Missam, recepta eleemosyna, celebranti, licitum esse aliam eleemosynam quoque accipere ab altero, cui partem illā fructus, seu valoris eiusdē sacrificij, ipsimet celebranti debitā, (specialem nuncupatam) applicet; ac proinde hunc casum sub decreto Sacræ Congregationis Concilij, prohibente duplex pro vnica Missa stipendium, seu eleemosynam recipi, non esse comprehensum. Propterea Sacra Congregatio Eminentissimorum, ac Reverendissimorum Dominorum Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinalium Concilij Tridenti interpretum, &c. Antedictam assertionem mature examinavit, eademque prorsus reprobata, sub die vigesimo quinto Ianuarij, anno millesimo sexcentesimo quinquagesimo nono sancivit. Nulli Sacerdoti licitum esse, præfata ratione sive prætextu aliam eleemosynam accipere, præter illam, quam accipit ab eo, pro quo Missam offerre tenetur: ac proinde casum hunc esse comprehensum in decretis alijs per eandem Sacram Congregationem Concilij editis; quibus prohibetur, ne duplex stipendium pro vnica Missa recipiatur. Quam Sacræ Congregationis sententiam ad Sanctissimum Dominum nostrū Alexandrū Papam Septimū relatum, Sanctitas sua sub die vigesimo nono eiusdem mensis appro-

probavit, & decretum publicari, atque ad Episcopos, & Generales Regularium Ordinum transmitti iussit.] Hactenus in declaratione Sacræ Congregationis Concilij.

9 Cæterum in eam ille est, quod deroget concessioni, quam post evulgatam primam Eminentiſſi. Cardinalium declarationē anno ſequenti 1626. fecit Urbanus VIII. Minimis Sancti Franciſci de Paula, ut legata Milliarum perpetua, exigua, & oneri annexo imparia, ad rationem quinquaginta ſcutorum monetæ Romanæ, pro qualibet Miſſa quotidiana reducerentur. Hanc conſtitutionem refert ad verbum Laurentius de Peyrinis ad Conſtitut. 5. Urbani VIII. pag. 494. tom. 1. privileg. Ordinis Minorum. Hoc autem privilegio (ait Marchinus) etiam aliorum Ordinum familiæ, quæ communicant in prædictis privilegijs, perfruuntur.] Sic ille tract. 3. part. 2. de Sacrificio Miſſæ, cap. 30. in fine. Et idem ſentiunt Peyrinus, Petrus Marchantius, Caſpenſis, Garcias, & alij. Licet contrarium cum Lezana teneat Antoninus Diana, eos citans, part. 10. tract. 16. reſol. 67. retractās quod docuerat, p. 6. tract. 6. reſ. 11.

10 Rogabis an qui ignorantia, vel opinione ductus duplex ſtipendium modo ſupra tradito à Doctõribus receperit, teneatur, falſitate opinionis cognita, poſt noviſſimum Sacræ Congregationis decretum, reſicere Miſſas, aut ſtipendium reſtituere? Reſpondet negative Bordonus, in conſil. Regul. reſol. 25. quæſt. 13. num. 22. Sed aperte fallitur: quia ratione rei acceptæ (ſi extet, vel factus ſit ditior) tenetur, ſicut poſſeſſor bonæ fidei, quando cognoviſcit rem eſſe alienam, aut ſine titulo adquiſitam. Nec fas eſt dicere præſatas Emin. Cardinal. declarationes vim legis non habere, ſed tantum eſſe doctrinales ſecuriorem partem proponentes: Nam declarationes Cardinalium in authentica forma, ſolito ſigillo, & ſubſcriptione Emin. Cardinalis Præſecti, ac Secretarij eiſdem Congregationis à Summo Pontifice approbatæ, & ex eius mandato publicatæ, ut contingit in præſenti, vim habent legis, & ſub lathali ad earum obſervationem obligant, ut benè Diana, part. 11. tract. 2. Miſ. reſ. 42. Thom. Hurtado, tom. 1. variar. tract. 3. cap. 6. reſ. 45. n. 380. & doctiſſimus Pater Mēdo in Bull. diſp. 1. cap. 6. n. 41. Quamvis cum hiſ etiam conditionibus probabilem eſſe contrariam ſententiam immerito putet Illuſt. Arch. Hiſpalenſis Fr. Petrus de Tapia, lib. 4. de legibus, quæſt. 8. art. 8. num. 5. in fine, fol. mihi 358.

11 An vero liceat aliquando eidem Sacerdoti, pluries eodē die celebrare? Audiamus doctiſſimum M. Ioannem de la Cruz,

in direct. 2. part. quæst. 2. de Sacrif. Missæ dub. 3. vbi sic ait. [Pluries ex rationabili causa licet eodem die celebrare. Primo, in Natali Domini. Secundo, si in festo solemnî Ecclesiâ non capit omnes fideles, & vnus est tantum Sacerdos. Tertiò, si post primam Missam occurrit defunctus ex more cum Missa sepeliendus. Quarto, si supervenit Episcopus, quem decet audire Missam quotidie. Imò, & ob peregrinos in die festo. Quinto, si infirmus sit communicandus, & non sit consecrata Hostia. Sexto, si in eodem die sint duæ Missæ vna festi, & altera vigiliæ, Rogationum, aut defunctorum, & sit vnus solus Sacerdos. Ita D. Thom. ad 2. Septimò, si sint nuptiæ benedicendæ. Dicti casus assignantur à Paludano, in 4. dist. 12. quæst. 1. art. 4. à Divo Antonino, 3. part. tit. 13. cap. 6. §. 4. & 5. art. 2. Soto dist. 13. quæst. 2. Navarro, cap. 25. num. 87. Victoria, n. 96. Sylvest. verb. Miss. 1. Et in dictis casibus supponitur, quod Sacerdos sit ieiunus, & quod non sit alius Sacerdos, &c. In omnibus dictis casibus præter primum, & secundum non apparet vrgens necessitas, sed in his itetur consuetudini.] Hæc Cruz. Circa ieiunium naturale ad celebrandum requisitum. Vide infra, tractat. de ieiunio, propos. 2. num. 10.

PROPOSITIO III.

Post decretum Urbani potest Sacerdos, cui Missæ celebrandæ traduntur, per alium satisfacere minori stipendio. Bordonus Iesuita, in consilijs Regul. resolut. 25. num. 28.

I R. Ante decretum plures doctissimi tenuerunt M. Sotus de iustit. lib. 9. quæst. 2. post 2. corollar. [Vtrum possit Pastor, qui curam habet animarum, cuique subinde incumbit eiusmodi functio, ex pitantijs portuncularum sibi vsurpare, imminutâque mercenario porrigere? Et revera si iustum stipendium mercenario relinquatur, non video in hoc apertam iniuriam, quando quidem pitantiæ omnes Parecio conferuntur, qui subinde, vt Missarum debitor, quo potuerit honesto stipendio, potest mercenarios ad eas celebrandum conducere.] Hæc Sorus, cuius fundamentum, licet pro omnibus militet, quo ad Parochos tantum id eum tradere, dicit M. Corradus, 2. part. resp. casuum, quæst. 354. Verùm quoad omnes Sacerdotes tenet apud ipsum, doctissimus alter sodalis, vt ipsemet refert. [Sed R. P. Fr. Bartholomæus ab Angelo, Ordinis nostri Prædicatorum, in quodam suo libello, sic dicit. [Revera si iustum stipendium merce-

na-

nario relinquatur, non video in hoc apertam iniuriam, si qui dedit pecuniam, dedit ultra quam dari solet, & saltem implicite contentatur, & sibi retinet illud plus pro suo labore.]

2 Idem tenet M. Zanardus, in direct. part. 1. de Euchar. capit. 13. ibi. [Septimo dico. Quamvis habeat speciem turpis lucri accipere pinguem Cappellaniam, vel eleemosynam à consanguineis defuncti, & postea per non totum receptum, sed per minus, per alios satisfacere, ut si mihi darentur quo lili pro quolibet Sacerdote celebraturo tali die pro defuncto, & ego solum unum liliam cuilibet Sacerdoti darem, alios liliis pro me retinendo, &c. Tamen factum tenet, nec ad aliquam restitutionem obligat, quia satis est, quod fiat Sacrum in suo valore, & quia translatum est in me dominium. Undè possum facere de meo, quod volo.] Hæc ille. Et ante decretum tenuere plures alij, quos citat Diana, 2. part. tract. 14. resol. 11. & de iure naturali verum esse, tradit cum pluribus, quos citat Thomas Hurtado, tom. 1. variar. resol. moral. tract. 2. cap. 4. resol. 16. & communis opinio, apud Barbof. de potestate Episcop. part. 2. alleg. 24. n. 11.

3 Post Urbani decretum putat probabile Illustrissimus, ac Reverendissimus M. Acatius de Velaico, tom. 1. resol. mor. verb. Capellania, resolut. 132. num. 2. Cum limitationibus tractatis à Zanardo sup. [Est opinio, inquit, me parece a mi probable con que tenga las dos condiciones dichas.] Nimirum, quod sit translatum dominium, & quod fiat Sacrum eleemosyna consuetata. Et absolute tenet Bordonus ab Anonymo supra citatus. Sic enim ait, num. 28. [Dico tradentem stipendium taxatum, retenta sibi parte minori, aut etiam maiori, non peccare mortaliter, nec teneri ad restitutionem, &c. Quia nulli inferitur damnum, neque iniuria, sed solum fit contra simplicem prohibitionem, quod non potest esse nisi peccatum veniale.] Hæc Bordonus. Fateor. Sed quid inde contra leuitas? Bordonus non est leuita, sed Franciscanus. En libri inscriptionem. [Constituta Regularium, auctore admodum Reverendo Patre Fratre Francisco Bordono Parmensi Tertij Ordinis Sancti Francisci Regularis Observantia, Sacerdote professo, Doctore Theologo, ac Sancti Officii Civitatis Parmensis Consultore.] Hæc ibi. Parum iudiciales leuitis opiniones imposuisse, nisi auctores etiam imponeres. Sed ne vel istum Doctorem tam acri censura carpas, vide Marchinum, tract. 3. part. 2. cap. 32. in fine, ubi sic ait. 'Audio tamen hoc decretum, quoad hanc partem, in multis Italiae locis, necnon in ipsa Alma Urbe, à multis Collegiatis Ecclesijs

non seruari.] Quapropter sententiam Bordonii Doctores alij non infimæ notæ improbare non audent.

PROPOSITIO IV.

Consuetudo aliquorum fidelium, qui dum vitam agunt defunctorum Missam, & Officium, sibi quasi mortuis applicari, decantari, & exequias celebrari curant, veluti superstitiosa extirpanda est. Layman le-suita, lib. 3. tract. 5. de Sacrific. Miss. cap. 2. num. 15.

1 R. Hanc doctrinam defendunt Diana, 5. part. tract. 13. resolut. 2. & Fraxinellus de Sacer. obligatione, sect. 4. prænot. 4. §. 4. Qui multis probant talem consuetudinem ritibus, & ordinationibus Ecclesiæ Romanæ conformem non esse. Quia Ecclesiæ, inquit, suffragia, siue preces, secundum propriam, tum significationem, tum institutionem, referuntur ad solos mortuos, & intentio Ecclesiæ est vt Missa, quæ dicitur de Requie, & Officium funebre dicatur pro mortuis, nam ad eum finem Collectæ, & preces factæ sunt. Sacerdos autem non potest mutare intentionem Ecclesiæ. [Ergo inutiliter (inquit Layman) ne dicam superstitiose, dicuntur pro viuis, quippe præter, aut contra Ecclesiæ intentionem.] Vide Dianam vbi supra, qui his præiacis concludit. [Hæc sunt rationes, quas pro sua firmanda sententia adducit Layman, quam libenter sequor, & docet etiam Fraxinellus.] Et ex Doctoribus, qui contrariam amplectuntur, nonnulli sic limitant. [Dummodo non dicantur orationes, quæ demonstrant aliquem iam mortuum.] Ita Zerola, & Homobonus, quos sequitur Barbosa in collect. Doctorum in Concil. Trident. Sess. 22. cap. 2. num. 10.

2 Quod veropro defunctis in Purgatorio existentibus vtiliter dicantur, fide sanctum est, ex Trident. vbi sup. cap. 2. & Can. 3. Sed quæres: An suffragia existentibus etiam in inferno prosint? Respondet M. Corradus, 1. part. resp. cas. quæst. 264. [Tutius est simpliciter dicere quod suffragia non prosint dampnatis, nec pro eis Ecclesia orare intendit.] Hæc ille, qui vtpatet, oppositam sententiam probabilem, & tutam existimat. Non tamen videtur conformis Tridentino vbi sup. Sess. 22. cap. 2. dicenti. [Pro defunctis nondum ad plenum purgatis rite, iuxta Apostolorum traditionem, offertur.] Vnde M. Bartholomæus Sivilla, ex eodem Prædicatorum Ordine in Speculo peregrinarum quæstionum, quæst. 13. tertij capitis, nonnullos pro hac sententia referens, carpit, subnectens. [Antiquas, & oblitas positiones susci-

tare cupientes.] Vide Marchinum de Sacrif. Miss. tract. 3. part. 2. cap. 9. num. 12.

3 Cæterum D. Thom. in Addit. ad 3. part. quæst. 71. art. 5. §. [Sed hoc iterum.] Prædictam sententiam tanquam probabile, & tutam admittit dicens. [Sed tamen modus, qui à quibusdam ponitur, quod suffragia profunt damnatis, posset aliquomodo sustineri, ut si dicatur, quod non profunt, neque quantum ad diminutionem poenæ, vel interruptionem, &c. Tutius est simpliciter dicere, quod suffragia non profunt damnatis, nec pro eis Ecclesia orare intendit, sicut ex dictis Authoribus apparet.] En probabile iudicat D. Thom. quia contrarium vocat tutius. Nihilominus, M. Sotus, in 4. did. 45. quæst. 2. art. 2. §. [Quapropter] à probabilitatis finibus exterminat dicens. [Et si D. Thomas moderate dixit tutius esse, &c. Quia suo tempore in opinionibus id versabatur, tamen iam nunc afferenda est conclusio, vel tanquam Catholica, vel tanquam Catholica proxima, saltem de iure communi.] Hæc M. Sotus.

4 Cæterum licet Sacrificium Missæ nullatenus pro damnatis offerri possit, certissimum est pro vivis omnibus fidelibus, etiam peccatoribus (exceptis excommunicatis non tolleratis) licite, & utiliter offerri, ut docent communiter Theologi. Imò sunt, qui existunt, virtute huius Sacrificii, immediate, & proxime, & ex opere operato remitti peccata mortalia, & infundere gratiam habitualement illis, pro quibus offertur, dummo per attritionem dispositi reperiantur, sicut sit virtute Sacramenti Pœnitentiæ. In hanc singularem sententiam inclinat M. Petrus de Soto, lect. 7. de Eucharistia, & amplectitur M. Ambrosius Catharinus, opusc. de Sacrificio Missæ, (quod videre non potui) ut referunt M. Cano, lib. 12. de locis, cap. 13. M. Didacus Nuño Cabezudo, in 3. part. quæst. 83, art. 1. dub. 6. & P. Henriquez, lib. 9. de Eucharistia, cap. 14. in Gloss. lit. K. Vbi alios recenset authores, dicens. [Et probabile dicant Mantius, Sancius, & favent Soto, & Corduba, dum admittunt per Missam conferri alteri augmentum gratiæ ex opere operato.] Verum prædictam sententiam omnes reiiciunt. P. Henriquez dicit esse falsam, M. Canus esse delirium contra omnes Theologos, qui vno ore, animoque dissentiant. [Ex quo, inquit, Ambrosij Catharini deliratio patet.] M. Nuño appellat erroneam, & sic alij.

(())

PROPOSITIO V.

Qui in diebus festis assistit sacro, ab Offertorio usque ad benedictionem, satisfacit præcepto. Layman iusista, lib. 4. tract. 7. cap. 3. num. 3.

R. P. Layman non tuetur hanc sententiam, sed refert pro illa Amalarium, lib. 3. de Ecclesiastico Officio, cap. 36. iple vero ait. [Ego nil contra communem sententiam hic definio.] Fidelius ergo Diana, 5. part. tract. 14. resol. 70. Sic scribit. [Observat Layman (quod ego tamen non approbo) Amalarium significare fideles gravis culpæ damnari non posse, si ab Offertorio usque ad benedictionem Sacerdotis interint.] Quid alij Doctores sentiant? Audi M. Ioannem de la Cruz, in direct. 1. part. præcept. 3. art. 2. de Missa. [Tenentur, inquit, sub peccato mortali audire Missam in festis, ab Epistola, iuxta Navarrum, aut iuxta Div. Antoninum, 2. part. tit. 9. cap. 10. & Ludovicum Lopez, tom. 1. cap. 52. & Manuel Rodriguez, verb. Fiestas, ab Evangelio usque ad communionem finitam, & qui alia omittit, satisfacit Missæ, etiam peccat venialiter, ob parvitatem materiæ omittæ.] Hæc Cruz.

2 An vero satisfaciat, qui omissio etiam primo Evangelio assistit ab Offertorio usque ad Evangelium ultimum inclusive? Respondet affirmative M. Zanardus, 1. part. de Euchar. cap. 16. § 6. ibi. [Qui non audivisset Evangelium post Epistolam, satisfaceret audiendo Evangelium Ioannis, & sic non omisset partem notabilem Missæ.] Idem tenent plures alij, apud Dianam, 5. part. tract. 14. resol. 70. inter quos Faustus de Eucharist. lib. 2. quæst. 386. & ipse Diana dicit, hanc sententiam non esse improbabilem. [Vnde, inquit, non damnamus de mortali, qui Missam post dictum Evangelium audivit usque ad finem.] Et probabiles putant cum Navarro M. Nagnus, Grassius, & alij, quos refert, & sequitur Bonacina, disp. 4. de Miss. Sacrific. quæst. vit. punct. 11. num. 17. Cui satisfavent D. Antoninus, Ludovicus Lopez, Rodriguez, & Ioannes de la Cruz ubi supra; dum ultimo Evangelio assistere, non iudicant necessarium ad impletionem præcepti. Si enim interest extrinsecus nemo tenetur sub mortali, cur vni præ alio? Et ita expressè tenet M. Acarius de Velasco, tom. 1. resol. mor. verb. Fiestas, resol. 346. [La razon, inquit, es, porque ninguno está obligado a oír dos Evangelios en una Misa, y oyendo el Evangelio último de San Juan, parece que con esto re-

compensa el primer Evangelio que no oyò.] Subnectit vero. [Pero esta licencia , o estension raras vezes se ha de admitir; pero despues de hecha no se ha de detechar.] Verum ad quid post bellum auxilium?

3 Iam quomodo hæc cohæreant cum præcepto Ecclesiastico audiendi totam, seu integram Missam? Respondet. D. Antoninus, 2. part. tit. 9. cap. 10. §. 1. dub. 7. [Septimum dubium est de eo, qui dimittit aliquam partem Missæ, puta introitum Missæ. Videtur quod non satisfaciat, quia cap. Missas, dicitur. [Totas] idest integras. Respondetur, quod modicum pro nihilo reputatur. Ideo dicendum est, quod talis iudicatur servator præcepti, sed si dimittiret notabilem partem (attende) puta mediam, vel tertiam partem, secus.] Idem tradit Sylvest. verb. Missa, 2. numer. 1. ibi. [Dicitur totas, idest integras, parum pro nihilo reputato. Vnde secundum Archi. præceptum non observat, qui partem notabilem omittit, puta medietatem, aut tertiam partem; secus qui modicam. Cum autem, secundum omnes, ad fractionem præcepti opus sit, partem notabilem omittere, qui medietatem, aut tertiam partem non omittat, non peccabit læthali-ter, secundum citatos Authores. In hoc principio fundatur supra relata Doctorum opinio pro accedente post primum Evangelium, quam sequitur et si cum formidine Layman ubi supra, dicens. [Duriusculum videri si hominem, qui circa Offertorium ad Missam accessit, peccati mortalis damnemus, quod reliqua neglexerit, secluso contemptu: quando quæ principalia in Missæ Officio sunt, attente audivit.] Et ita etiam sentire videtur Martinus de San Ioseph in Monitis confess. tom. 1. lib. 2. tract. 9. de orat. num. 5. ubi ait. [A otros les parece, que oye Missa, el que llega à oír desde el Ofertorio; porque juzgan que todo el principio cõ el Evangelio inclusive no es materia grave, y en todas las morales es razon aliviar las conciencias, aviendo razon para ello, & sententia humanior est tenenda.]

4 Si autem inquiras. Quos liget hoc præceptum? Vide D. Antoninum, 2. part. tit. 9. cap. 10. §. 1. dub. 1. ubi ait. [Vtrum teneantur Clerici, & Religiosi ad præceptum audiendi Sacrum?] Respondet. [Videtur quod non, quia textus dicit. [Seculares.] Ergo, qui non sunt laici non obligantur. Quod sentire videtur Ioannes de Biblia in quodam quodlib. Sed tutior, & rationabilior est opinio Archi. Si enim teneantur laici, multo magis Clerici, & Religiosi.] Sic ille. Cuius opinionem, ne tutiorem, sed certissimam dicito. Et circa præceptum audiendi Sacrum, non

audias M. Tabienam, & M. Turrecrematam; licet alias viros doctissimos, ex Ordine Prædicatorum, sicut neque Angelum, Ricardum, Rosellam, & alios, qui (vt refert eos citans Machado, tom. 1. lib. 2. part. 4. tract. 1. docum. 1. §. Si bien Angelo) asserunt non assilentes Sacro in diebus festis non peccare mortaliter, nisi ex consuetudine omittant. Hanc enim opinionem non pauci erroris insimulant. Et sane strictior est opinio Amalarij, quam omnes reprobant.

5 Circa attentionem requisitam ad impletionem huius præcepti, sic discurret M. Sotus, in 4. dist. 13. quæst. 2. art. 1. [Hinc colligitur attentionem, quæ sub præcepto necessaria est ad audiendam Missam, non esse tantam, quanta in Officio Canonico persolvendo requiritur, sed sat est quod sit actus humanus. Quo circa (attende) quamvis indecentia sint colloquia inter audienda Sacra, non tamen propterea transgressio sit præcepti. Possent tamen voces, & cachinni in tantum prorumpere, vt per se essent peccatum irreverentiæ, & scandalii.] Hæc Sotus, & ante illum Caietanus, quem citatum sequitur M. Corradus in Resp. 1. part. quæst. 198. vbi sic inquit. [Respondetur tamen ex Caietano, in opusc. tom. 1. tract. 6. quæst. 1. vna cum Soto, in 4. dist. 13. quæst. 2. art. 1. quod sufficiat Missæ esse præsentem, vnde qui longe sit eam non audiens, vel cum alio loquens, non propterea est præcepti transgressor.] Verum, iure optimo, paulo infra in contrariam sententiam inclinatur cum Sylvestro; qui verb. Missa in fine, negat posse satisfacere, si in notabili parte Missæ alijs intendit, quæ distrahunt à Missa, vt sunt nugationes, vaniloquia, & similia, quæ scandalizant. [Et hæc opinio, inquit, magis mihi placeat.] Sed cui iam contraria placebit?

6 De Ministrò ad celebrationem Missæ, dixit Navarrus, quæ citatum sequitur Zerola, in praxi Episc. part. 2. verb. Missa, §. 3. Non esse necessarium de iure Ecclesiastico. Sed communis Doctorum sententia contrarium tenet, nisi gravis necessitas preueniat, cum D. Thom. 3. part. quæst. 113. art. 5. ad 12. imò, & quod debet esse vir. Non inficior oppositum docere M. Nugnum Cabezudo, 3. part. quæst. 83. art. 3. dub. 1. Vbi contra fere omnes asseruit feminam posse immediatè, & proxime Sacerdoti ministrare. Verum. [Citius (inquit, M. Soto, in 4. dist. 13. quæst. 2. art. 5.) audere negomet mihi respondere, & ministrare, quam feminam ad id munus admittere.] Videatur Barbol. de offic. Parochi, part. 1. cap. 11. num. 42. vbi plures.

7 Circa locum ad celebrandum. Videatur M. Sotus supra art.

3. à §. [Circa hoc.] Vbi inquit. [Vtrum celebrare in locis non consecratis, & benedictis, nempe extra Ecclesiam, sine Papæ, vel Episcopi facultate, sit peccatum mortale?] Cui sic satisfacit. [Ad hoc respondetur primum. Quod de licentia Episcopi, etiam citra necessitatem, licitum est: Item ex necessitate, etiam sine licentia Episcopi, & ita tenet Sylvester, verb. Missa 1. §. 5. tamen si vbi licentia haberi potest, concedet, ut petatur. Quinimo non opus est magna necessitas, ut peccatum mortale excusetur, &c. Imò verò (attende lector) vbi nullus sit contemptus, vel scandalum, vix arbitror posse contingere peccatum mortale per celebrationem extra Ecclesiam. Sed præter necessitatem sunt, & privilegia. Prædicatoribus enim, & Minoribus indultum est, ut cum altari portatili possint etiam sine licentia Episcopi extra Ecclesiam celebrare. Iam vero modo per Pontificum diplomata ratione Cruciatæ quibusvis concessum est, ut intra lares proprios Missas facere possint celebrari. Atque vbi aliqua necessitas incumberet, nil irreverentiæ tales concessiones haberent.] Hæc M. Sotus.

8. Tanti Doctoris patrocinio freti non defuerunt, qui dixerint, quælibet virtute Cruciatæ, (nempe in Regnis in quibus publicatur) posse in domo sua erigere Oratorium, quod ab Episcopo designetur, & approbetur, ut in eo Missas celebrare facere possit. Quam opinionem cum Garcia, & Ludovico à Cruce, quos citat, defendit, ut valde probabilem, & tutam in praxi Thomas Hurtado, tom. 2. res. mor. tract. 12. cap. 1. §. 4. num. 1236. & 1242. An vero hæc sit M. Soti expressa sententia? Non affirmo. Tu cogita ex verbis illis. [Ratione Cruciatæ quibusvis concessum est, ut intra lares proprios Missas facere possint celebrari.] Et inferius. [At vero, quod vniversi citra delectum huiusmodi concessionibus utantur, revera non potest non reverentiam Sacrosancti Sacramenti denigrare, & quandam præferre contemptus effigiem.] Hæc ille. Quapropter hanc opinionem tribuunt Soto, Diana, part. 9. tract. 1. res. 23. & Palao, qui illum sequitur, tom. 4. tract. 23. disp. vnica, punct. 6. num. 1. Eodemque fundamento attribuenda est M. Ludovico Lopez vbi sup. §. [Superest iam.] Sed ego potius negarem cum communi Theologorum, talem concessionem in Bulla Cruciatæ contineri, ob reverentiam saltem Pontificis, vniversis citra delectum privilegia Cruciatæ concedentis.

((§))

EXTRACTATV

DE IEIUNIO.

PROPOSITIO I.

QVI habent privilegium edendi ova, & laetitia in Quadragesima, possunt edere lardum, & sagimen. *Azor Iesuita, lib. 7. cap. 10. quæst. 8.*

R. Hanc opinionem doctissimi viri defendunt, Sylvester, verb. Ieiunium, quæst. 5. §. 2. ubi cum Hostiensis tenet. [Quod cuicumque conceditur vltus ovorum, & casei, concessus intelligitur vltus sagiminis, seu lardi.] Quem ex eodem Prædicatorum Ordine sequuntur M. Dominicus Baltanas, Provincialis suæ Beticæ Provinciæ in Hispania in Apologia Hispanalis edita anno 1557. S. Raymundus, & alij apud ipsum, & M. Tabiena, quem cum pluribus citatum reperies, apud Dianam, 1. part. tract. 9. resol. 21. & apud Leandrum à Sacramento de præceptis Ecclesiæ, tract. 5. disp. 2. Quibus consentit M. Corradus in Resp. caluum, part. 1. quæst. 250. in Addition. Vbi cum sententiam Hostiensis, verbis supra datis, referat, nec illam refellit, nec contrariam proponit. Et expressè cum M. Victoria, tenet M. Bartholomæus de Medina in instruct. Confessi. lib. 1. cap. 14. §. 10. in fine. Vbi sic. [La licencia de comer huevos, es tambien para comer butyro: de adonde colegiã probablemente el doctissimo P. Victoria, que se puede guisar con manteca de puerco. Mas el vso està en contrario.] Stant etiam pro hac sententia Panormitanus, & Gloss. in cap. Presbyter, vt ait Sylvester. Item Angelus, & Rosella, vt testatur M. Baltanas sup. & putat probabilem Borsius, tom. 3. de ieiunio, titul. 21. tract. 9. num. 61. post medium, & amplectuntur Ananias, Felinus, Cortettus, Ovanus, & alij quos citatos sequitur novissimè Sebastianus Sachus ex Ordine Minorum in Fasciculo Florum, lib. 1. tract. 3. capit. 11. num. 91. fol. mihi 336. Et vt probabilis proponitur à Machado, tom. 1. lib. 2. part. 4. tract. 3. docum. 4. num. 5. Vbi plures in margine citat. Et saltem, quod sagiminis vltus licitus sit, defendunt Pasqualigius in praxi ieiunii, decis. 74. num. 4. & 6. Et Barbosa in cap. Presbyter. num. 2. ubi sic ait. [In Glossa [Sagimine] notatur ad hoc, quod illis diebus, quibus licet co-

me-

comedere ova, & casseum, licet etiam comedere sagimen, vt per Sylvestrum, &c.] Idque putat probabile Leander à Sacramen. in 5. præcept. Eccles. tract. 5. disput. 2. quæst. 35. & sequitur Diana, 1. part. tractat. 9. resolut. 21. Vbi sic ait. [Non ignobiles authores probabiliter docent, quod in illis diebus, quibus ex aliquo privilegio liceat comedere ova, casseum, & cætera lacticia, licere etiam comedere lardum, & sagimen. Ita Glossa, Abbas, Hosliensis, Sylvester, Tabiena, Bertachinus, Aviles, & alij, apud Henriquez: qui asserit ita respondisse aliquos Archiepiscopos Hispaniæ, qui de hac re consulti fuerunt.]

2 Sed quid dicendum de non habentibus privilegium edendi ova, & lacticia? Respondet Sylvester vbi supra. [Secundum Petrum de Palude, Britones comedentes in Quadragesima butyrum, videntur excusari, quia in illis partibus, in quibus Ecclesia dispensare potest, sciendo, & dissimulando dispensat.] Et paulo infra. [Vnde cum Ecclesia neque eis prohibeat, nec prædicet eos malefacere, & si aliud privilegium non habeant, excusantur.] Hæc Sylvester: quem sequitur M. Tabiena, verb. Ieiunium, num. 8. citans Paludanum, & Div. Antoninum.

3 Qua autem ætate pueris carnes, & ova prohibeantur? Vide doctissimum M. Serra, 2. part. tom. 2. quæst. 96. artic. 1. Vbi sic ait. [Magister Sotus, in 4. dist. 12. quæst. 1. art. 11. ad finem corporis, loquens de præcepto Ecclesiastico sumendi Eucharistiam, ait. Pueri non obligantur vsque ad duodecimum annum, quando alijs tenentur Ecclesiæ legibus. Idem dicit dist. 18. quæst. 1. artic. 3. ad finem corporis, loquens de præcepto Ecclesiastico Confessionis Sacramentalis. Ex quo sequitur, pueros vsque ad hanc ætatem, etiam si usum rationis habeant non peccare carnes, aut lacticia in diebus prohibitis comedentes; quod expressè dicunt multi recentiores.] Hæc M. Serra, quæ sunt valde notanda. Opinionem Soti sequitur M. Corradus, 1. part. quæst. 54. in Addit..

PROPOSITIO II.

IN collatione serotina potest licitè sumi quarta pars eorum, quæ ieiunanti sufficerent ad prandium. Reginaldus Iesuita in praxi, tom. 1. lib. 4. cap. 14. dub. 10. num. 185, Layman Iesuita in Theolog. moral. lib. 4. tract. 8. cap. 2. num. 9.

1 R. Prædictos Doctores non fuisse loquutos de prandio, sed de coena, ad quam longe minor quantitas sufficere solet, & debet. [Quarta, inquit, pars eorum, quæ ieiunanti sufficerent ad ordinariam suam coenam.] Cum autem communiter vix ad triginta duas uncias, hominū coena soleat ascendere, ideo communis opinio concedens uncias octo non longe est ab hac opinione. Præterquam quod circa quantitatem collationis, varie loquuntur Doctores. M. Nicolaus Mosciensis ex præclarissima Prædicatorum Religione in Tyrocinio S. Artis Pœnitentiariæ, part. 2. præcept. 2. num. 22. Sic ait. [Hæc autem quantitas nō est taxata, sed arbitrio bonæ conscientiæ relicta, attentis circumstantiis locorum, temporum, personarum, & occupationum.] Giptius in Thesauro, tom. 2. verb. Ieiunium, cap. 1. quæst. 4. [Quantitas non est determinanda, sed relinquenda est conscientiæ unuscuiusque, quia cum diversæ sint complexiones hominum, quantitas determinata poterit esse deficiens uni, sufficiens alteri, & excedens alteri.] Ex quibus, & ex Ioanne Sancio, Diana, part. 1. tract. 9. resol. 1. in fin. sic ait. [Ioannes Sancio in selectis notat, licere nobilioribus ob ademptam consuetudinem ali quantulum largiorem, quam plebeijs, refectiunculam vespertinam accipere, solent enim esse debilioris valetudinis, & assueti pluribus epulis.] Ioannes Henriquez Augustinianus in practicis quæstion. sect. 16. quæst. 4. [La cantidad, inquit, de las ocho onzas no se ha de entender con las frutas muy humedas, como son vbas, y ciruelas frescas, y cosas semejantes, porque doze onzas destas frutas muy humedas, son ocho de las frutas secas.] Omitto quo ad quantitatem collationis, standum esse consuetudini vnus cuiusque Provincia, vt docet Sylvest. verb. Ieiunium, num. 10. & plures alij. Et forsitan in ea, quam Layman, & Reginaldus coluere, prædicta consuetudo vigeat.

2 Quo ad qualitatem ciborum, sunt qui existiment (licet contra communem Theologorum) eandem, quæ in prandio, in collatione licere; ac proinde caseum, lac, & pisces. Ita Petrus Marchantius in Tribun. Sacram. tom. tract. 12. tit. 3. quæst. 3. dub. 1. [In collatione, inquit, vespertina, de qualitate cibi non est altercandum, sed de quantitate dumtaxat.] Giptius in Thesauro anime, tom. 2. verbo Ieiunium, cap. 1. quæst. 4. [Inientaculo serotino non refert, quid quisque sumat, si modum non excedat, dummodo non sit aliquis ex cibis vetitis, vnde poterit comedi caseus, pisciculi parvi, vel pars exigua piscis grandis, iusculum etiam aliquod, & tandem quidquid magis unusquisque

pu-

putat prodesse suæ complexioni.] Caietanus in sum. verb. Ieiunium. [Ad hoc videtur Serotinum ientaculum reductum, vt non referat quid quisque sumat, si modum non excedit.] Idem tenent Iacobus Marchantius, Ioannes Vvigers, Bonacina, Zambellus, Pasqualigius, & apud illum Caietanus, & Bizzerus, & putant probabile Trullench, & alij, quoscitat Diana, part. 9. tract. 6. Miscel. resol. 8. Quibus adde M. Acatium de Velasco, tom. 1. resol. moral. verb. Ayuno, resol. 32. Sequitur M. Nicolaus Molicensis supra citatus, num. 22. fol. 97. dicens. [Materia collationis olim soli fructus erant, nunc autem sumat quilibet quod vult, nil refert, dummodo parvitas apud pios recepta non excedatur, & non comedatur id quod ad nutriendum potius valet, vt legumina, & pisces, quamvis etiam hæc in modica quantitate non obstarent ieiunio, nec collatio in coenam transiret.] Idem sentit Bosius de triplici iubilæo, sect. 4. cap. 18. num. 132. Vbi ait. [Non negarem etiam in Quadragesima, vbi quis esset dispensatus, quo ad lactinia, posse vna cum pane adhibere parum castei in collatione.] Denique plures citans hanc sententiam tuetur Marcus Vidal, in Arca vitali tract. de ieiunio, numer. 125. & 140. fol. mihi 209. & Angelus Maria Verricelli, in quæst. moral. tom. 1. tract. 5. quæst. 5. num. 161. Idem tenet Machado, tom. 1. lib. 2. part. 4. tract. 3. docum. 7. num. 5. addens. [Y esta opinion califico por muy probable, consultado sobre ello, el doctissimo Doctor Don Garcia de Porres, varon verdaderamente grande en toda erudicion, Colegio mayor de Cuenca, y Catedratico de Vísperas de Canones de la Universidad de Salamanca.] Quos sequitur Marcus Vidal vbi supra: ad ovaque extendit, dicens. [Deducitur secundo, sine violatione Ieiunij servari debita quantitate sumi posse ova, lactinia, &c. in vespertina refectiuncula, quando hæc licite comeduntur in diebus ieiunij.] Idque Pasqualigius, decis. 115. latè probat, alios citans, quibus adheret Iacobus Marchantius, apud Diamam supra, & tenet Hieronymus de Llanas, cum Mag. Soto, apud Leandram, in 5. præcept. Eccles. tract. 5. disput. 4. quæst. 45. verba Hieronymi de Llanas sunt. [Possunt, & nimiam studentes, & capite debiles, (qui male non coenati dormiunt) aliquantulo in hoc longiores esse, quibus Soto in 4. dist. 15. vsque ad parvis ovorum esum concedebat, neque nobis videtur in hoc largus, cum sciamus ieiunium cum illis omnibus servari posse, quæ eius essentie, neque saluti repugnent. Hæc ille.

4 Ex doctrina Reginaldi, & Layman supra tradita de quantitate collationis, inferunt nonnulli, in diebus ieiunij non esse culpam gravem duas vncias communis cibi assumere. Ita Antonius de Leon in sua quest. moral. [Del chocolate,] part. 3. numer. 21. Vbi sic. [Porque ay quien reduzga la colacion a la quarta parte de la cena, no es mal fundamento para dezir, que la quarta parte de la colacion sea materia parva.] Idem tradit Diana, part. 5. tract. 5. resol. 11. Quantitatem autem collationis esse vncias octo, est hodie communis Theolog. sententia, Suarez, Fagundez, Turrianus, Ioseph Augustinus, Escobar, Iesualdus, Pasqualigius, Leander, Baucius, Ioannes Henriquez, Santius, Machado, Trullench, & alij, quos citatos adducit Diana, 1. part. tractat. 9. resol. 1. & part. 9. tract. 6. resol. 8. Vnde fit quantitatem duarum vnciarum esse materiam parvam: & ita in terminis tradit Turrianus in sum. Theolog. moral. part. 1. cap. 256. dub. 27. num. 2. dicens. [Quantitas duarum vnciarum communis cibi non sufficit ad peccatum mortale.] Et cum alijs tenet Diana, part. 11. tract. 6. Misc. resol. 53. in fin. Ex quo principio deducit, sumentem pro collatione serotina vncias decem communis cibi, peccaturum solum venialiter, quia id, in quo excedit, est materia parva. Ita cum doctissimo Leandro de Murcia, & alijs, tradit Diana, part. 9. tract. 6. Misc. resol. 15. §. [Sed hic obiter.] Notanter dixi. [Communis cibi.] Quia in essu carnis, licet detur etiam materia parva, vt cum Merolla, Antonio de Leon, & alijs communiter, tradit ipse Diana, 5. part. tractat. 5. resol. 32. haec tamen levissima est, nimirum inquit Leon. [La que el cozinero, y el que haze la salva a los Principes, pueden comer en Viernes de carne, para probarlos, y darles lazon, esta, respectu cuiusvis, sera la materia parva de este precepto, y no otra mayor.] Haec ille sup. part. 3. num. 3. & alij communiter. Licet Pasqualigius in praxi ieiunij, decis. 42. num. 6. & 7. & Sebastianus Sachus in Fasciculo Florum, lib. 1. tract. 3. cap. 11. num. 61. & 62. fol. mihi 328. existiment, dimidiam carnis vnciam circiter, & moraliter ponderatam esse materiam parvam.

5 Notentur haec pro opinione asserentium portionem vulgo nuncupatam [chocolate,] ratione tantum parvitate materiae posse in diebus ieiunij a lethali excusari, vt docent Escobar in sum. tract. 1. exam. 13. cap. 3. Vbi ait. [Eiusmodi portio admodum crassa in notabili quantitate ieiunium violat, verum chocolate liquidum adeo, vt vnicæ portioni vncia vna adhibea-

tur saccharo necessario, potus est, & absque scrupulo absumi potest.] Et Diana, 5. part. tract. 5. res. 11. [Notandum est hic obiter contra Turrianum, in sum. part. 1. cap. 256. dub. 24. conclus. 4. & 7. potionem in Hispania dictam chocolate, frangere ieiunium, nisi excusetur ex parvitate materiæ, ut ego docui, part. 4. tract. 4. resol. 194. Et novissimè docet Antonius de Leon in sua erudita Quæst. moral. del chocolate, part. 3. num. 20.] Idemque docet Remigius in practic. Confess. tract. 3. part. 3. §. 1. num. 2. & alij.

6 Videtamen Leandrum à Sacramento de Præcept. Ecclesiæ, tract. 5. disput. 5. quæst. 5. Vbi favorabilius loquitur, dicens. [Mixtum ex chocolate, & aqua frangere ieiunium, si excedat in illo materia comestibilis, & sumatur in magna quantitate. Si vero è contra in illo mixto sit maior materia potabilis, seu quantitas aquæ, tunc non franget ieiunium, quantumvis sumatur in quantitate magna, & quoties libuerit, quia ex se est potus.] Hæc ille. Et post illum, idem tenet Diana, part. 11. tract. 6. Miscel. resol. 53. Quidquid antea scripserit.

7 Sed absque vlla limitatione loquuntur alij. M. Fr. Augustinus Davila Pacilla, ex Prædicatorum Ordine in Historia, cui titulus. [De la fundacion, y discurso de Santiago de Mexico, de la Orden de Predicadores,] lib. 2. cap. 84. fol. 626. [Quando se bebe, inquit, por medicina, no ay duda sino que puede viarse sin escrupulo. La duda es quando se viá por sustento, que realmente le tiene muy grande. Yo he visto la consulta que se hizo al Papa Gregorio XIII. por mano del docto, y santo Doctor Azpilcueta Navarro, à instancia del Procurador de la Provincia de Chiapa, donde se començo esta bebida, y con ser la relació harto encarecida, respondió el Pontifice por dos vezes, que no quebrantava el ayuno. No digo esto para dar licencia, sino para dezir verdades.]

8 Consonat Ioannes Henriquez Augustinianus in editione novissima quæstion. moral. sect. 16. quæst. 17. num. 45. Vbi sic ait. [Sola vna cosa tiene en su favor el chocolate, y es, dezir del Tomàs Hurtado al fin de su compendio, que el Padre Fray Rafael de Luzan, Provincial de la Orden de Predicadores, dixo con juramento, que el Padre Fray Geronimo de San Vicente, de la misma Religion, y Provincial della, varon de singular virtud, le avia dicho, que estando en Roma en tiempo de Pio V. le avia preguntado al Pontifice, si la bebida de el

chocolate quebrantava el ayuno; y que le respondió. [*Potus non frangit ieiunium.*] Refert etiam idem Hurtado aliam declarationem Pauli V. qui facta in eius presentia mixtura, ut communiter fieri solet. Respondit. [*Hæc non frangit ieiunium.*] Ex quibus concludit Ioannes Henriquez supra. [*Supuelto que restitúan personas tan doctas, y de tanto credito, que la bebida del chocolate no quebranta el ayuno, dando credito a quien tan prudentemente se puede dar, no viene ya esta bebida a quebrantar el ayuno.*] Hæc ille.

9 Et ita tenent plures alij, Machado, tom. 1. lib. 2. part. 4. tract. 3. fol. mihi 429. [*La verdad, inquit, es, que el chocolate es bebida, y tanto, que casi nadie haze escrupulo de tomarle el dia de ayuno.*] Thomas Hurtado, tom. 2. tract. 10. cap. 2. numer. 13. [*Sentio, inquit, valde probabile esse, & tutum in praxi, sumere potionem chocolate, etiam aliquoties, & in magna quantitate,*] & cap. 3. in fine, num. 34. [*Clare apparet probabilitas practica nostræ opinionis; habet enim pro se plures aucthores, eosque gravissimos, quibus addidi in nova editione vulgari Machadam in sum. Vbi dicit, ita sentire communiter PP. Societatis, & ego addo, etiam ita communiter PP. Dominicani.*] Quibus consentit Fr. Ludovicus à Conceptione in exam. veritatis, tract. de restitut. casu ultim. num. 16. fol. 292. Vbi late probat. Et supponit esse probabile Quintana Dueñas, tom. 2. singul. tract. 3. singul. 36. num. 8. & ante illum Ludovicus de Torres, in sum. part. 1. cap. 256. dub. 24. conclus. 4. Item Caramuel in Regul. S. Bened. disp. 128. num. 1613. Trallench, apud Diamam, part. 8. tract. 7. resol. 34. & in hanc opinionem conspirant Matriti, anno 1640. fere triginta doctissimi viri, ex primis Salmanticensibus, & Complutensibus. Vnde Tamburinus in præcep. Decalog. lib. 4. cap. 5. §. 2. num. 13. [*Quia video, inquit, viros pios, Religiosos, ac doctos putare eam (nempe chocolate) prout in Hispania, & Romæ est nunc in via, non violare ieiunium, nolo (idque propter auctoritatem extrinsecam) hanc sententiam a probabilitatis, securitatisque finibus repellere.*] Adverteretamen oportet, nullatenus licitum esse, ova immiscere: quod posset aliquis contendere ex doctrina, & fundamentis, quibus Pasqualigius, decr. 35. num. 3. probare conatur, in diebus, in quibus prohibentur ova, licere comedere panem biscoctum in quacumque magna quantitate, seclusa etiam consuetudine. Ex eo, nimirum, quod non prohibeantur, inquit, ova, nisi prout sunt moraliter ova, hoc est non

mixta in substantia panis, aut aliorum ciborum; & quia im-
mixta ita exigua, & absorta in illo reddantur, vt nunquam
cenſeatur quis veſci ovis. Quæ fundamenta falſiſſima ſunt, &
contra omnes Theolog. vt bene probat Leander, in 5. præcept.
tract. 5. diſp. 3. quæſt. 18. Ac proinde niſi ratione parvitatis mate-
riæ, quæ ad inſtar carnis meſuranda eſt (in non habente Bullam
Cruciatae, vt ait Verricelli, tom. 1. tract. 8. quæſt. 59. num. 12.)
nequibit à læthali excuſari.

10 Advertere non omittam, comedentem ex inadverten-
tia ieiunij quantitatem, ex ſe ſufficientem ad eius fractionem,
non ideo excuſari à ieiunij præcepto, ſed teneri eo die ieiuna-
re: vt bene tradit Diana, part. 9. tract. 6. ref. 28. cum Illuſtriſſim.
Dom. Fr. Angelo Manrique, Epiſcop. Pacenſi, & cum Ioanne Sa-
cio, & Pellizario: licet contrarium tenuerit, 1. part. tract. 11.
reſol. 44. cum Layman, & cum Baſilio de Leon, quem refert,
ref. 28. citata. Quibus aſſentire videtur ex Sylveſtro, M. Corrad.
1. p. Reſp. q. 250. in Addit.

11 Rurſus advertendum eſt, quod licet in ieiunio Eccleſia-
ſtico detur materia parva, non tamen datur in naturali ad com-
munionem requiſito, vt contra M. Ioannem Pariſienſem, &
Gottfredum, quos noviffimè ſequutus eſt Paſqualigius, deciſ.
335. dicens eſſe probabile, docent omnes Theologi. Et vt ait
P. Vazq. de Euchar. diſp. 211. num. 27. præſatam opinionem Pa-
riſienſis. [Nullo probabilitatis fundamento nixam eſſe, omnes
iam ſcholæſtici merito arbitrantur.] Qualiter verò id intelli-
gatur. Audi Doctores: Mag. Tabiena, verb. Communicare,
§. 49. [Id, inquit, quod præterito die intra os eſt ſumptum,
etiam ſi data opera degluſtiatur in ſequenti, non ſolvit ieiunium
naturæ, neque impedit perceptionem Euchariftiæ.]
Mag. Bartholomæus ab Angelis in examin. Confeſſ. dialog.
4. §. 124. lit. A. [Quod dictum eſt de ſaliva, & de reliquis
cibi, dicendum eſt de eo, qui ſero accepit aliquid in ore pro
voce, vel pro alio, quod remanet, non enim venit ab extrin-
ſeco poſt mediam noctem, nec propter hoc ille non eſſet ie-
iunus.] Idem tenent Paludanus, Durandus, & Gabriel, quos
citatos ſequitur Bauni, in Theolog. morali, tract. 10. quæſt.
22. aſſerentes. [Solvi non poſſe ieiunium, niſi ſumptione rei
alicuius externæ, idque eo die, quo ad reſectionem, aut vo-
luptatem accipitur.] Idem ſentiunt Sotus, Caietan. Petrus de
Ledefma, & alij, apud Leandrum de Eucharift. diſp. 5. tract.
7. quæſt. 8. Et videtur ſententia D. Thomæ, in 4. diſt. 8. quæſt.

1. art. 4. quæst. 2. ad 2. Vbi ait. [Ieiunium naturale est, quo quis ieiunus dicitur ante cibi sumptionem illa die.] Addit vero infra. [Secundum communem sententiam, electuaria, & vinum præassumpta impediunt à perceptione Eucharistiæ. Sed de aqua diversa est opinio. Quidam dicunt, quod quia non nutrit, non solvit ieiunium naturæ; alij probabilius, & securius dicunt, quod etiam post aquæ potum Corpus Christi non sumendum est.] Hæc Angelicus præceptor. Omnes autem reprobant opinionem M. Ioannis Parisiensis asserentis non impedire perceptionem Eucharistiæ, quod præassumitur per modum medicinæ, vt ex illo refert, ex eodem Ordine. Sylvester, verb. Eucharistia 3. num. 6. & erroneam doctrinam esse ait Suarez, tom. 3. in 3. part. disput. 68. sect. 4. Nec hodie probabile est, potum aquæ non frangere ieiunium, (quidquid fuerit tempore D. Thomæ) vt tradunt cõmuniter Theologi, ex Concilio Toletano septimo celebrato anno 646. & ex Augustino, epist. 118. ad Ianuarium, cap. 6. relato de consecr. dist. 2. cap. [Liquido,] & ex Concilio Generali Constantiensi, Sess. 13. vbi idem statuitur, & ex Innocentio Tertio, cap. ex parte, de celebrat. Missar. Vnde qui post mediam noctem aliquid cibi, vel potus sumpserit, nequibit ad Eucharistiam accedere.

12. Animadvertit vero Caramuel, quod ubicumque fuerit vnum tantum horologium, licet benè regulatum; probabiliter potest credi, plusquam horæ quadrante a veritate deviare. Ita in Regul. Sancti Benedicti, num. 1324. idque iterum (contra Diamam, part. 7. tract. 11. resol. 15.) multis suadere conatur in Theolog. fundam. à num. 228. fol. mihi 113. Caramuelem sequitur Pasqualig. decis. 338. num. 6. & sequentibus, & alij recentiores, & novissimi D. Frasc. Verde, in opusc. pro Caram. quæst. 9. §. 6. num. 488. fol. 129. Vnde consequenter asserunt, licitum esse post omnes pulsus duodecimæ horæ, per quadrantem comedere, & sequenti die communicare. Quorum opinionem ad semiquadrantem limitat Verricelli, tom. 1. quæst. moral. tract. 1. quæst. 7. Et si plura sint horologia, ad moram salutationis Angelii post tardioris pulsus. Sed Iesuitæ cum communi Theologorū contrarium tenent.

13. Sed plus addit Pasqualigius, decis. 338. num. 14. Vbi inquit, quantum temporis post omnes pulsus horæ duodecimæ debeat reputari minimum ad hoc, vt cibi sumptio non impediat communionem illius diei. Quantum, inquit, temporis possit in tali casu haberi pro minimo? Respondet. [Hoc autem non de-

debet esse aliqua integra hora.] Quid ergo, communicare poterit, etiam si per tres quadrantes post mediam noctem ientaverit? Apage. Ideo merito sententiam Pasqualigij, vt improbabilem rejicit Fr. Ludovicus à Concept. tom. 1. exam. veritatis, tract. 2. de reitut. cas. 45. num. 36. fol. 284. Et vt tales rejiciendæ veniunt, quas tradit decis. 155. & 161. Nimirum, quod in comedendo post mediam noctem, quando subsequitur ieiuniū, aut ante mediam noctem, in die ieiunij, datur parvitas materiæ excusans a lethali, videlicet infra spatium vnius horæ: & quod in vltima nocte Bachanalium, Hispanæ [Carnetolendas] dictum est, differre coenam vsque ad tertiam horam post mediam noctē. Eiusmodi enim opiniones non bene audiunt, apud Theologos. Post communionem vero comedere licet, parva interiecta mora, quanta debeat esse, explicat D. Thom. 3. part. quæst. 80. art. 8. ad 6. ex quo M. Serra, 3. part. quæst. 80. art. 8. Sic ait. [Indicat Sanctus Doctor tempus, quod in Missa est inter communionem, & Missam expletam, esse sufficientem moram.] Et M. Sotus, in 4. dist. 12. quæst. 1. art. 8. [Quantum ad præcepti necessitatem attinet, à Sacriliis potest presbyter ad prandium ire.] Et latius D. Thom. in 4. dist. 8. quæst. 1. art. 4. quæstionc. 3. [Statim (inquit) potest aliquis cibos alios sumere post Eucharistiæ sumptionem.] Quem sequitur M. Bart. Fumus in Armilla, verb. Communio, num. 20. dicens. [Post communionem potest quis statim comedere, nec obstat, cap si mane, de consecr. dist. 2. quia est abrogatum.] Hæc ille cum Angelico præceptore, quos sequuntur alij, quos refert, & sequitur Dicatillo de Euchar. tract. 4. disp. 9. num. 413. vbi sic ait. An liceat comedere statim post communionem? Respondeo licere, &c. Porro nullum esse peccatum in eo docent D. Thom. Angles, Grassius, Corninch, Nugnus, Reginald. Suarius, Sotus, Henriquez, & Azor supra, alijque multi.]

PROPOSITIO III.

Sutores ratione laboris excusantur ab obligatione ieiunij. Testis testis *Sedius lib. 4. cap. 2. dub. 6. num. 16. item Sartores, & Barbitonsores. Fagon lez testis, præcept. 4. lib. 4. cap. 8. n. 13 & 16.*

I R. Sutores communis opinio excusat, Bonacina, Guilius, Trullench, Pasqualigius, Diana; & alij, quos citat, & sequitur Léander à Sacra in 5. præcept. Eccles. tract. 5. disp. 8. quæst. 66. Sartores etiam, & Barbitonsores tota die laborantes ab obli-

gatione ieiunij liberant M. Martinus de Ledesma, apud Fagundes supra, Ioannes Henriquez, in sum. sect. 16. quæst. 27. Leander vbi sup. quæst. 69. & 70. Machado, & alij, quos ibidem refert, putantque apud ipsum probabile Pasqualigius, Trullench, & Diana, & non improbat Sylvester, verb. ieiunium, numer. 4. Vbi ait. [Adde quod Eugenius IV. (anno 1440.) circa hoc fecit magnam modificationem, indulgens quod artifices laboriosa opera exercentes, & rustici siue sint divites, siue pauperes, non teneantur ad ieiunium sub præcepto.] Si autem aliqui sunt artifices, quibus profit indultum, hi sunt; nam alijs opera maxime laboriosa exercentibus necessarium non erat. Et vt bene notat M. Petrus de Ledesma, in sum. tract. 27. cap. 2. dub. 3. post 5. conclus. [Quales seant estos officios, que no traen consigo tanto trabajo corporal, qui à ieiunio deobliget, se ha de dexar al juicio del varon discreto, y prudente.] Expende, an prudentes sint, qui Sutores, Sartores, & Barbitonfores deobligant, maxime accedente dispensatione Eugenij IV. Qui innixus Machado, tom. 2. part. 8. tract. 7. docum. 5. non dubitavit dicere. [Todos los officiales, que en la Republica trabajan corporalmente, están escusados de la obligacion del ayuno.] Sic ibi cum alijs, & cum Trullench putat probabile Diana, p. 8. tract. 7. ref. 55.

PROPOSITIO IV.

F Abriferrarij; & Fossiores, si à suis laboriosis exercitationibus aliquo die vacent, non tenentur in eo ieiunare. Azor I. Iurista, tom. 1. lib. 7. cap. 17. quæst. 8. Fagundes Iesuita, in 4. præcept. Eccles. lib. 4. c. p. 8. num. 16.

R. Quando eiusmodi artifices ex labore diei antecedentis defatigati sunt, aut debilitatem ad sequentem tinent, excusat M. Petrus de Ledesma, in sum. tract. 27. cap. 2. dub. 3. post 5. conclus. [Si quedassen, inquit, tan cansados del trabajo del día pasado, que no pudiesen ayunar, o si fuesse así, que ayunando el día que no es de trabajo, quedassen tan debilitados, que no pudiesen trabajar el día siguiente, no tendrían obligacion de ayunar, aunque no fuesse el día de trabajo.] Et absolute absque vlla limitatione defendunt Diana, 1. part. tract. 9. retol. 9. Trullench, Pasqualig. Bassaus, Ioannes Henriquez, & plures, quos citatos sequitur Leander à Sacram. sup. quæst. 64. & consentire videtur M. Ioannes de la Cruz, 1. part. sum. præcept. 3. artic. 4. dub. 9. concl. 2. Vbi sic ait. [Intelligitur de laborantibus non pro

pro solo die laboris, sed et si debent sequi die laborare, ne ineptiant ad laborem.]

3. Idem tenent M. Bartholomæus de Medina, in sum. lib. 1. cap. 14. §. 10. ibi: [En esto se ha de mirar, como queda el trabajador el día de fiesta, porque si queda cansado, como los otros días, y si ayunase no tendría fuerças para trabajar el día siguiente, como acontece lo ordinario, no estará obligado.] Sic ille. Quem citatum in margine sequitur P. Azor ubi sup. [Quæstio, inquit, est an lege ieiunij teneantur operarij eo die, quo diurnum laborem intermittunt? Respondent quidam, arbitrio boni viri esse rem decernendam, ita vt tuto aliquando ieiunium solvant, ne inepti ad labores, & operas in posterum reddantur, & quia ex labore præterito nimium defatigati sunt. Probabilis opinio.] Hæc P. Azor.

PROPOSITIO VI.

Mulieres prægnantes, & lactantes, quamvis robuste, non tenentur ieiunare. Reginald. Iesuita in praxi, tom. 1. lib. 4. cap. 17. n. 210.

1. R. Hanc sententiam nulla adhibita limitatione defendunt Caietanus, in sum. verb. Ieiunium, ibi: [Excusantur mulieres prægnantes, & lactantes, quia egent alimento multiplici, sicut illi, qui crescunt, scilicet pro se, & pro fetu, seu prole. Et transcriptis verbis, M. Ioannes de la Craz, in direct. 1. part. præcept. 3. art. 4. dub. 9: [Excusantur, inquit, prægnantes, & lactantes, quæ egent multo cibo, pro se, & pro fetu.] M. Conradus in Resp. cal. 1. part. quæst. 250. [Excusantur mulieres prægnantes, & lactantes.] Idem tradunt Paludanus, Navarrus, & Gabriel, quos citatos sequitur Molfesius, tom. 1. sum. tract. 10. cap. 4. num. 40. Item Ricardus, Angelus, Rosella, Tabiena, Vega, Grassius, Sylvius, Villalobos, Diana, Llamas, Angles, Bonacina, Trullench, Ioannes Henriquez, & alij, quam plures, quos refert Leander à Sacram. in 5. præcep. tract. 5. disp. 8. quæst. 54.

2. Et in terminis, quod, licet robuste, non teneantur; tradunt Gabriel, Paludanus, Navarrus, Angles, Trullench, & Pasqualigius, quos citatos sequuntur Molfesius, tom. 1. sum. tract. 10. cap. 4. num. 40. Diana, 2. part. tract. 9. de ieiunio, resol. 45. Et Leander à Sacram. sup. resol. 55. ubi ait, ita etiam tenuisse Ricardum de Mediavilla.

3. Addit Martinus Funes, prægnantes, & lactantes non solum

Alum deobligari à ieiunio, sed etiam non teneri abstinere ab effu-
 ovorum, & carnum. Ita in specul. moral. part. 3. cap. 2. num. 5.
 & 6. Vbi sic ait. [Præceptum ieiunii] continet triplicem obli-
 gationem, primo abstinendi à carnibus, & his, quæ ex carnibus
 ortum habent, lacte, ovis, &c. Secundo semel tantum in die co-
 medendi; tertio sumendi cibum non citius, quam paulo ante
 meridiem; & nutrices, & gravidæ ab his tribus obligationibus
 excusantur.] Sic ille: sed contra omnes Theologos: omnes
 enim militant pro obligatione abstinendi à carnibus, nisi alia
 subesset causa, & in his strictius loquuntur, quam in deobligan-
 do à ieiunio; in quo noluit Caietanus confessarios scrupulosos,
 ut ex illo notat M. Corradus, vbi supr. quæst. 250. dicens. [Ex
 omnibus ergo his prædictis infert Reverendissimus Caietanus,
 multos à ieiunio excusari, & admonet, ne quis imprudens, &
 nimis sapiens in oculis proprijs audeat contrarium asserere, in-
 ducens in alijs conscientiam erroneam, mortaliterque pecca-
 re credentibus, vbi forte quandoque nec venialiter peccatur.]
 Hæc Mag. Corradus, quæ pro omnibus superius dictis obser-
 vanda sunt.

PROPOSITIO VI.

*Si quis voluntate absoluta vellet in die ieiunij, sæpius comedere, semper
 tamen parum cibi sumendo, peccaverit mortaliter, secus si voluntate
 conditionata, in qua conditione interveniret, quod omnes sunt prones es-
 sent veniales. Salas Jesuita, tom. 2. in 1. 2. tract. 13. disput. 16. sect.
 26. in fin.*

1. R. Hæc opinio nititur in ea, quam tradunt M. Fumus,
 M. Medina, & M. Victoria, apud Ioannem de la Cruz, in direct.
 1. part. præcept. 3. art. 4. asserentes non violare ieiunium, qui pa-
 rum quid sæpe comedit post prandium ab amico invitatus, ne po-
 tus noceat. Ex quo principio sic conficitur argumentum: sæpius
 comedere parum cibi, ne potus noceat, præcedente invitatione
 amici, non est peccatum mortale; ergo nec velle sub eadē con-
 ditione plures illas cibi sumptiones; consequentia est legitima
 in schola Thomistarum asserentium malitiam actus de lumen-
 dam esse ab obiecto. Hæc est opinio Patris Ioannis de Salas, vbi
 supra, quam satis apertè tradit verbis illis. [Secus si voluntate co-
 ditionata, in qua conditione interveniret, quod omnes sumptio-
 nes essent veniales.]

2. Quæ autem quantitas sumi possit, ne potus noceat? Res-
 pon-

ponder Pasqualigius, decis. 119. num. 6. posse sumi infra viciam vnam, quod a fortiori dicet de quantitate, quæ per modum medicinæ sumitur: videatur Diana, part. 10. tract. 14. resol. 60 & 61. Vbi hæc pertractans subiungit. [Ex superius citatis a fortiori patet, refellendam esse opinionem D. Thomæ, D. Antonini, Gabrielis, & Ricardi afferentium licitum esse sumere in die ieiunij electuaria ex saccharo cõdita, ob solam delectationem: quia hæc verè habent rationem cibi nutritivi; ergo illorum sumptio extra permissam refectionem franget ieiunium.] Hæc ille. Sed quia opinio hæc D. Thomæ si esset, qualis refertur, modo etiam sequaces haberet, en eius verba in 4. dist. 15. quæst. 3. art. 4. [Licet electuaria aliquo modo nutriant, non tamen hic est eorum principalis vsus, vnde nec loco manducationis sumi consueverunt, & idè talis sumptio ieiunium Ecclesiæ non solvet, quamvis homo possit totaliter, vel in parte meritum ieiunij perdere, vel etiam mortaliter peccare, si sit immoderata libido, nõ tamen est transgressio præcepti Ecclesiæ, nisi in fraudem fameret, aut si eis quasi alijs cibis vteretur ad famem extinguendam.] Hæc Angelicus præceptor, quem sequitur Paludanus, ibidem, quæst. 4. exemplum adhibens in nucibus aromatibus conditis, quæ Hispanè, dicuntur [Nueces moscadas.] Et novissimè comprobatur Thomas Hurtado, tom. 2. resol. moral. tract. 10. cap. 7. art. 116. Sed diminue referens D. Thomæ verba, præcidit enim vltima, quo non paucis occasionem errandi præbere potuit.

3. Sed circa præceptum ieiunij laxiora reperies, apud Caietanum in sum. Venetijs edita anno 1584. verb. ieiunium. Vbi sic ait. [Quantum est ex iure scripto nullum cognosco inveniri peccatum mortale in fractione ieiunij Ecclesiæ, si desit contemptus,] & verb. [Clericus] in fine. [Nec naturalis, nec humani iuris præcepta omnia obligant ad mortale, sed ea solum, quorum transgressio contra charitatem est.] Quod autem transgressio præcepti ieiunij contra charitatem non sit, tradit ipsemet Caietanus, 2. 2. quæst. 147. art. 3. §. [Ad huius evidentiam,] in fine, his verbis. Quod in præsentia constat non habere locum: quia huiusmodi ieiunium contat, nec ad Dei, nec ad proximi dilectionem esse necessarium. [Lege etiam illum, verb. [Clericus.] Vbi de præceptis, quibus Ecclesia prohibet Clericis alearum, & taxillorum ludum, negotiationes, & mercantias exercere, ait. [Verum horum, & huiusmodi transgressio, si contumacia, si contemptus desit, non est peccatum mortale.] Hæc ille. Quapropter doctissimus Navarrus in Manuali, cap. 23. num.

36. refert Caietanum inter Doctores aliterentes non esse mortale, secluso contemptu, legem humanam frangere. Verba eius sunt. [Multi etiam Catholici temerunt, nullas leges, quatenus humanae sunt, obligare ad mortale violantes ipsas sine ipretu, & scandalo. Hi sunt Inimola, in rep. cap. contingat, col. 17. de iure iurand. Felinus in cap. 1. num. 18. de spons. Caietanus, verb. Clericus, §. Verum, & verb. Ieiunium, §. Quoad 4.] Hæc Navarrus.

4. Vide etiam Sylvestrum, verb. [Ieiunium,] num. 21. Vbi sic ait. [Quæritur, vtrum obligati ad ieiunium Ecclesiæ, illud sine dispensatione solventes peccent mortaliter? Et dico multa. Primum, secundum Car. in Clem. 1. de observat. ieiunii, frangens ieiunium Ecclesiæ, ad quod tenetur, non peccat mortaliter, nisi ex contemptu, vel inobedientia hoc faciat: puta quia non vult se subijcere præcepto. Et dicit hoc tenere Archid. in §. Aliasea demum, distinct. 25. Qui tamen ibi recitat Joannem de Fon. hoc tenentem. Et istam opinionem sequitur sum. Angeli addens, vel nec ex consuetudine.] Hæc Sylvester, qui licet non sequatur, non improbat: sicut nec Corradus, in Resp. cas. 1. part. quæst. 250. in Additione: Nec Machado, tom. 1. lib. 2. part. 4. tract. 3. docum. 1. num. 9. Idemque sentiunt universaliter alii (quos dedi supra tract. de Sacrific. Missæ Prop. 5. num. 4.) de omnibus præceptis iuris positivi, quod tradit Angelus, in sum. verb. Ieiunium, numer. 15. & præcipue verb. Inobedientia. Vbi rationem reddens ait. [Nam durum valde videtur, quod Prælatus intendat semper iniicere laqueum peccati mortalis in suis præceptis, & ideo solum credo, quod sit in contemptoribus, & in illis, qui prævaricationem, & inobedientiam ducunt in consuetudinem, quæ est quidam contemptus interpretativus, & quia sic ex toto frustratur finis legis. Sed in obedientia, quæ non ex contemptu, neque ex consuetudine procedit, credo quod sit veniale peccatum, cum hæc non ex toto frustret finem legis, nec sit totaliter contra intentionem eius.] Hæc Angelus, citans Ricardum, Archidiaconum, Geminianum, & alios. Verum eiusmodi opinionem P. Valentia, dicit esse temerariam, & aliqui recentiores esse erroneam.

((191))

PROPOSITIO VII.

Nondatur preceptum Ecclesiasticum prohibens ova, & lacticia in ieiunijs Quadragesimæ. Fagundez Iesuita, in 4. precept. Eccles. lib. 2. cap. 2. num. 12. Pellizarius Iesuita in 4. annuali Regul. tom. 1. tract. 5. cap. 5. num. 20. & 21.

1 R. Sententiam prædictorum infideliter referri: quia illi tantum asserunt. [Spectato iure communi tradito, in cap. denique, dist. 4. & præcisa omni consuetudine: aut iure tantum communi considerato, non esse peccatum mortale, illa comedere in Quadragesimæ, sed tantum veniale.] Itaque non negant præceptum, sed ad culpam gravem obligare. Quam opinionem iuadent ex citato cap. denique; ubi cum D. Gregorius Papa consultus esset ab Augustino Anglorum Episcopo, an abstinendum nobis esset ab ovīs, & lacticijs Quadragesimæ, sicut, & abstinemus à carnibus? Ita respondit. [Par est, ut quibus diebus à carnibus abstinemus, ab omnibus quoque, quæ lementinam à carnibus trahunt originem, ieiunemus. à lacte videlicet, caseo, & ovīs.] Quæ verba, inquit, obligationem gravem non præferunt.

2 Et ideo sententiam Patris Fagundez ante ipsum tenuere ex antiquis Doctoribus, qui labores suos typis dederunt, Dominicus in dict. cap. denique, dist. 4. in compendio, & num. 5. ubi sic ait. [Dicitur [Par] non stat similitudinarie, sed ponitur pro æquo, & iusto.] Petrus de Alagona in Epitome decretal. in citato cap. denique, dist. 4. Vbi tangens omnes quæstiones contentas in eo cap. inter quas præcipua erat hæc de ovorum, & lacticiniorum vlt. in ieiunijs Quadragesimæ. Ita ait. [Nota: Hæc aut sunt de consuetudine, aut antiquata.] Tenet Glossa in dict. cap. denique, dist. 4. Vbi explicans verba illa. [Par est, &c.] ex quibus Doctores, qui contrariam sententiam sequuntur, mortale peccatum deducunt, (nec enim alius textus invenitur in toto iure, qui loquatur expresse de ovīs, & lacticijs) sic ait. [Par, id est, æquū, & iustum.] Tenet Gratianus, qui ad finem huius capituli, denique, dist. 4. addit hæc verba, (quæ in textibus antiquis inveniuntur in contextu textus, & in modernis, ac correctis, ad marginē ponuntur.) [Hæc, etsi legibus constituta sint, tamen quia communi usui approbata non sunt, id est non observantes transgressionis reos non arguunt.] Et infra. [Nisi quis dicat hæc non decernendo esse statuta, sed exhortando conscripta.]

3 Denique ex antiquis hanc opinionem tenuit Paulus de Palacios, Doctor Salmantinus, Theologus Granatensis, in suis Annotationibus, quas Hispano sermone scripsit super summam Caietani, excusis Eboræ, anno Domin. 1557. quæ visæ, & approbatæ fuerunt à sapientissimis Doctoribus, & Magistris Fr. Bartholomæo de Martyribus, postea Archiepiscopo Bracharensum, & à Patre Fr. Iacobo de Moraes Presentato Ordinis Predicatorum, qui tunc temporis in eadem Religione zelo animarum, litteris, & opinione sanctitatis florebat, & cum fuerit ab illis approbata, tute asserere possumus, hos etiam viros hanc opinionem tenuisse. Hic igitur Paulus de Palacios, verb. [Ayuno] cap. 4. fol. 238. sic ait. [Quanto al primer capitulo del Autor, (hoc est Caietani, quem commentabatur) donde dize, que donde no ay uso de comer cosas de leche, y huevos, no es licito comerlos, los dias de ayuno; hase de entender, que comer estas cosas sera pecado, pero no mortal.] Caietanus autem ibi, cap. 1. loquitur de ieiunijs Quadragesimæ. Sic enim, inquit. [Intra Quadragesimam, & alia ieiunia hoc inter est, quod Quadragesima etiam requirit abstinentiam ab ovis, & lactinijs, ubi consuetudo est, ubi autem consuetudo non est, non licet.] Hæc Caietanus in sum. Venetijs edita anno 1584. Vbi solum dicit ex consuetudine posse esse peccatum mortale, ex iure verò id non licere: quod de venialitantum intelligit Palacios supra.

4 Quæ expositio iuxta mentem authoris videtur. Nam præceptum abstinendi ab ovis, & lactinijs, ex iure scripto, non magis vrget, quam præceptum ieiunandi: hoc autem non obligare ad mortale, tradit expressè Caietanus in sum. verb. Ieiunium. Vbi sic ait. [Ex communi interpretatione videtur vinculum præcepti obligantis ad mortale transgressores ex inobedientia, vel contemptu. Et hoc ego non audeo ex iure scripto asserere, quia nullibi scio scriptum esse præceptum obligans ad mortale non ieiunantem, quamvis inveniatur præceptum, hoc est statutum obligans. Hoc est invenitur præceptum, pro vt distinguitur contra consilium, & non præceptum anthonomastice, quod solum obligat ad mortale.] Hæc Caietanus circa præceptum ieiunij: & eadem Fagundez, circa præceptum abstinendi à lactinijs. Quæ vt vidimus prius etiam tradiderat ipse Caietanus, in summa Veneta supra citata, si textus mendosus non est: quia in modernioribus editionibus verba superaddita reperio alio deterquentia sensum, quo ad obligationem ab-

sti-

stinendi à lacticiinijs. Sed certe si, vt notat cum Villalobos, Machado, tom. 1. lib. 2. part. 4. tract. 3. docum. 1. [Cayetano sientēte, que solo obliga este precepto (nempe præceptum ieiunij) por la costumbre de la Iglesia, y común sentir de los Doctores, mas no por derecho expreso, porque juzga que no ay ley; quamvis, todos los demás Doctores funden esta obligacion, no solo en costumbre, sino tambien en los derechos citados.] Nempe cap. non licet, cap. non oportet, de consecr. dist. 3. cap. quadrag. de consecr. dist. 3. Quid, inquam, mirum, quod de præcepto abstinentiendi à lacticiinijs in ieiunijs Quadragesimæ, id ipsum Caietanus senserit; quando quidem textus in cap. denique, dist. 4. minus reliquis vrget.

5 Tandem pro huius opinionis probabilitate militant Doctores, ac Magistri omnium facultatem vtriusque Academiae Regni Lusitanie, Conimbricensis, & Eborensis. Insuper ei subseripserunt fere omnes Episcopi illius Regni. Episcopus Portogalensis, Episcopus Tellenſis, Episcopus Nyceæ, & Archiepiscopus Primas. Item insignes Doctores, & Magistri Iuris Canonici, & Civills, almæ Academiae Salmanticensis, & celeberrimi Doctores Complutenses de hac re consulti, quorum subscriptiones adducit Fagundez in Apologia de hac controversia edita Lugduni, anno 1631. Vbi vnum supra septuaginta Doctores ex prædictis Vniversitatibus; proprijs expressis nominibus, & approbationibus, transcriptis verbis, enumerat. Ex quibus vnam ego referam Emanuelis à Valle de Moura, viri doctissimi, & suis scriptis satis notū, qui hac de re consultus ita respondit. [Mihi evidens est probabilem esse opinionem, quæ docet loquendo de iure communī, esse solum veniale, ova edere, & lacticia in Quadragesima, non de consuetudine huius, vel illius Provinciae.] Hæc ille. Cui consentire videtur Pálqualigius in Praxi Ieiunij, decis. 17. dum ait. [Fagundij sententiam habere fundamentum ex ratione.] Eamque latè probat, & argumentis in contrariam respondet, licet non audeat à communi recedere. Sed illam sequitur Fr. Ludovicus à Concept. in exam. veritatis tract. 1. de Matrim. cas. 4. num. 4. dicens. [Probabilis fiat doctissimi Fagundez sententia affirmantis obligationem istā non esse sub mortali.] Et vt probabiliolem amplectitur D. Francisc. Verde, in opusc. pro Caramuel. quæst. 12. part. 7. §. 28. num. 618. fol. 166. & multis suadet, nec ex consuetudine vim habere, licet non audeat determinare.

6 Quapropter eiusmodi sententia ad Supremum Sanctæ

Hispaniarum Inquisitionis Tribunal delata post accuratum, prolixumque illius examen, incolumis, & omni censura libera, & tanti Tribunalis firmo decreto, (vna cum reliquis opinionibus huius authoris, in eo volumine contentis) comprobata solidior evalit. En decretum vltimum, & sententia Supremæ Inquisitionis Hispaniæ. [En la Villa de Madrid a diez y ocho dias del mes de Abril de mil y seiscientos y treinta años, aviendose visto en presencia del Illustrissimo señor Cardenal, Inquisidor General, y señores del Consejo de su Magestad, de la Santa General Inquisicion, el libro intitulado, [*Tractatus in quinque præcepta Ecclesiæ, authore Patre Stephano Fagundez, è Societate Iesu Theologo Lusitano Vianensi,*] y todo lo actuado sobre las proposiciones delatadas, y los pareceres dados por diferentes Vniuersidades, y personas doctas, con vista de toda la contectura del libro en quanto a la doctrina del, y el defensorio de la parte, y las vltimas calificaciones dadas sobre todo, mandaron, que el dicho libro pueda correr, y corra libremente, sin embargo de los edictos, y prohibicion del Santo Oficio, y se despache testimonio de ello al dicho Padre Eltevan Fagundez, &c. El Licenciado Sebastian de Huerra, Secretario del Rey nuestro señor, y del Consejo.] Expende an probabilis sit opinio, quæ tot ex antiquis pro se habet Doctores, Dominicum, Petrum de Alagona, Glossam, Gratianum, Paulum de Palacios, & Caletanum: & ex modernis celebriores totius Orbis Vniuersitates, & Doctores, & quod caput est, Supremum Sanctæ Inquisitionis Tribunal.

7 An vero Religiosis in ieiunijs Quadragesimæ ova, & lactinia ex aliquo privilegio liceant? Vide doctissimum Mag. Ioannem de la Cruz de statu Religionis, lib. 1. cap. 6. dub. 22. conclus. 2. Vbi sic ait. [Leo X. in Bulla incipiente, Religionis zelus] edita 6. Kalendas Iunii, anno 1514. concedit Religiosis Sancti Iacobi de Spata de Vcles, & Sancti Marci Legionensis, & eorum familiaribus, & servitoribus, comedere in Quadragesima, & alis diebus anni, de iure, consuetudine aut iuxta sua instituta, aut alias quomodo libet prohibitis, butirum, ova, & alia lactinia, & de consilio vtriusque medici, etiam carnes; quo communicant aliæ Religionis, iuxta dicenda lib. 2. cap. 4. & servatur in Bulla in Conventu de Vcles.] Hæc Mag. Cruz. Qui subnectit; quantum ad familiares Monasterij hoc privilegium per Bullam Cruciatæ suspendi, non verò quo ad Religiosos.

8 Simile privilegium Vivæ vocis oraculo concessit Pau-

Ius III. Minoribus de Observantia Sancti Francisci, vt refert Emanuel Rodriguez, tom. 1. quæst. Regul. quæst. 21. artic. 10. [Modo Fratres Sacerdotes duas Missas celebrent, & Choriſtæ duos Psalmos Poenitentiales cum suis Litanijs, & quando suspenduntur Bullæ, omnia supra dicta iterando.] Quam concessionem testatur se vidisse in Conventu de Abrojo. [Quam, inquit, puto non esse revocatam.] Et ita iudicant plures alij: quia licet Vivæ vocis oracula fuerint revocata à Gregorio XV. anno 1622. & ab Urbano VIII. anno 1631. nihilominus asserunt non comprehendere illa, quæ ante hos Pontifices fuerant confirmata per Gregorium XIII. & Paulum V. qui per Bullas speciales omnia privilegia Minorum confirmarunt, & innovarunt, ac proinde non iam Vivæ oraculi, sed privilegij vim per Bullam Apostolicam concessi obtinuerant. Ita Leander à Murcia, Franciscus de Lugo, Thomas Hurtado, Marcus Vidal, Pellizarius, Possentius, Stracius, Martinus de San Ioseph, & Ioannes de Soria, apud Dianam, part. 9. tract. 7. resol. 61. & part. 11. tract. 6. resol. 45. & putant probabile Lezana in quæst. Regul. cap. 3. num. 21. & Peyrinus, tom. 3. capit. 12. constit. 18. Vide etiam Dianam, part. 10. tract. 14. resol. 24. Quod autem eiusmodi privilegia non deperdantur per non usum, supponunt Ioannes de la Cruz, & Emanuel Rodriguez supra, & tradunt Castro Palao, tom. 1. tract. 3. disput. 4. punct. 18. num. 3. Basilius de Leon de Matrim. lib. 8. cap. 18. §. 3. num. 3. Suarez de legib. lib. 8. cap. 34. num. 16. Dicastillo de Sacramen. tom. 1. tract. 4. disp. 9. dub. 16. num. 340. & alij, apud Dianam, part. 9. tract. 8. ref. 66. prope finem, §. Notandum.

9 Adde, quod Diana, 3. part. tract. 2. resol. 88. cum Portel, refert Bullam Eugenij IV. concedentis Benedictinis, quod possint uti suis privilegijs, etiam si contra illa habuerint contrarium usum. Ei omnino videndus Ioannes de la Cruz in Epitome, lib. 2. cap. 5. dub. 2. conclus. 2. Vbi sic scribit. [Ut privilegium per non usum revocetur, requiritur notitia talis privilegij, & non usus centum annorum, iuxta dicta cap. 3. dub.

2. tum etiam quia iuxta dicta dub. 5. Privilegia etiam per non usum revocata, iam sunt per Paulum V. revalidata.]

PROPOSITIO VIII.

IN Vigilia Nativitatis potest collatio serotina mane sumi, in ea quantitate, quam pro ea nocte consuetudo introduxit. Pellizarius i. *suita in Manual. Regul. tom. 1. tract. 15. cap. 5. num. 13.*

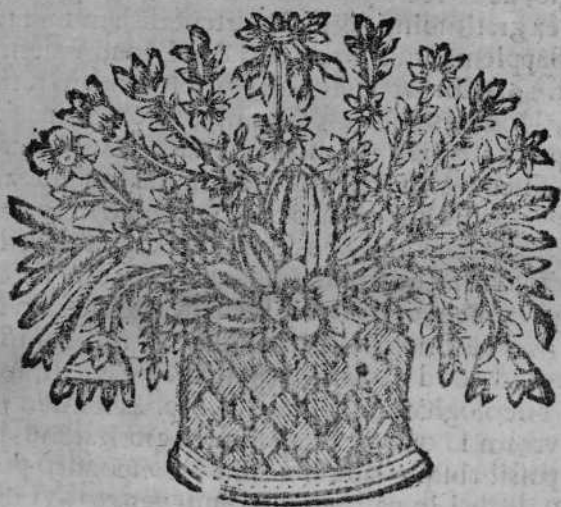
1 R. In alijs ieiunijs licitum esse, reiecta in vespervas integrarefectione, collationem serotinam mane sumere, ex causa iusta, & eademeficiente, non esse peccatum mortale, est communis Doctorum sententia, quam tenent Llamas, Cenedo, Beja, Naldus, Molfesius, Villalobos, & alij, quos sequitur Diana, 1. part. tract. 9. resolut. 33. Quibus adde Pasqualigium in praxi de ieiunio, decis. 102. & 103. Batium in Floribus Theolog. moral. verb. ieiunium 1. num. 9. Vegam, Bonacinam, & Bolsium, quos citatos sequitur Leander à Sacram. in 5. præcept. Eccles. tractat. 5. disput. 5. quæst. 41. Ex hoc igitur antecedenti infert Pellizarius, in vigilia Nativitatis id etiam fore licitum. Quæ consequentia legitima videtur. Et ideo eius opinioni subscripserunt gravissimi Magistri ex Augustissimo Prædicatorum Ordine consulti, & eam defendit Pasqualigius supra decis. 102. num. 9. & putant probabilem Diana, part. 9. tract. 6. resol. 17. & part. 10. tract. 12. Misc. resol. 44. & alij viri docti, quos sequitur Leander, tract. 5. citato, disp. 4. quæst. 16. in fine.

2 Iam vero quænam quantitas collationis in vigilia Nativitatis liceat? Audi Doctores. M. Bartholomæus de Medina in sum. lib. 1. cap. 14. §. 10. [*El que la vigilia de Navidad haze colacion con quanto quisiere, no quiebra el ayuno.*] Fr. Martinus de San Ioseph, in Monit. Confess. tom. 1. lib. 2. tractat. 5. de ieiunio, numer. 3. [*En la vigilia de la Navidad ha introducido la costumbre, que se puedan hartar los que hazen colacion de frutas, y conservas, y cosas semejantes.*] Ioannes Sanctius in selectis, disput. 5. 2. num. 10. [*In vigilia Nativitatis poterit sumi vique ad saturitatem ex fructibus, sive conlervis, ex consuetudine antiqua in Hispania, docent Medina, Ledesma, Ludovicus Lopez, Llamas, Vega, Ludovicus de San Iuan, Bassilius de Leon, & constat in Hispania vigere eiusmodi morem inter Religiosos.*] Et subnectit, num. 11. [*Per talem collationem solvi ieiunium, cum illius essentia vnicam tantum comessionem exposcat, non tamen committi peccatum adversus ieiunij præceptum, excu-*

sante consuetudine.] Hæc ex illo. Sed reiicienda prorsus, propter absurdas consequentias, quæ ex hoc principio deducuntur.

3 Addunt alij collationem, quæ in vigilia Nativitatis, licet etiam in vigilijs Resurrectionis, & Pentecostes. Ita Pasqualigius in praxi, decil. 93. num. 2. & 3. & Leander à Sacrament. in 5. præcept. Eccles. tract. 5. disput. 4. quæst. 18. & 19. Quia tale ieiunium, inquit, est ieiunium lætitiæ. Imò Fr. Baullius de Leon, lib. 5. de Matrim. cap. 8. ait apud Granatenses vigere consuetudinem sumendi refectiunculam in vigilia Sancti Ioannis Baptiste sicut in vigilia Nativitatis. Fides sit penes Auctorem. Sed ubique consuetudini istandum. Admittenda vero non est opinio Pasqualigij de ieiunio, decil. 171. num. 3. in impress. Romana, anno 1654. asserentis ieiunium in vigilia Pentecostes, neque ex præcepto, nec ex consuetudine obligare ad mortale, quia iure hoc non est expressum. Idemque dicit de ieiunio in vigilijs S. Ioannis Baptiste, Laurentij, & omnium Sanctorum: remittit se tamen alijs, decil.

172. sed nullum pro sua opinione reperiet.

EXTRACTIV

DE SIMONIA.

PROPOSITIO I.

NON est simonia pactum expresse obligare, ad aliquid temporale pro spirituali ex gratitudine conferendum. Tannerus Iesuita, 2. 2. quasi. 8. disput. 5. dub. 3. num. 76. [Hæc una propositio omnes leges prohibentes simoniam eliditur.]

I R. Huic sententiæ plures Doctores subscribunt, quam P. Tannerus ubi supra his proponit verbis. [In foro quidem externo, dico, præsumi simoniam, & tunc posse esse scandalum, per se tamen loquendo in foro conscientie posse (nempe fieri pactum) necesse temporale non petatur tanquam pretium rei spiritualis, neque eiusmodi pactum specialiter iure positivo prohibeatur. Ratio est, nam quo modo licet temporale, pro spirituali recipere, eo etiam modo per se loquendo, de eo recipiendo pacisci licet, nempe tanquam dando, vel ex gratitudine, &c. Hanc sententiam tuentur Covarruvias, Supplementum Gabrielis, & alij apud Valentiam, tom. 3. quæst. 16. dub. 6. punct. 3. §. [Ad secundam rationem dubitandi,] Ioannes Poncius, Ordinis Minorum, in cursu Theolog. disput. 55. quæst. 3. conclus. 1. num. 10. & Marcus Vidal in Arca Theolog. moral. titul. de simonia Inquisit. 2. num. 45. Vbi ait. [Colligitur quinto: eo modo quo licet sine labe simoniæ dare temporale pro spirituali, etiam licet de hoc ipso conventionem facere, nempe tanquam dando, vel ex gratitudine, vel ex benevolentia.] Franciscus Galetti in Margarita casuum, verbo simonia. [Simoniam, inquit, non facit pactio continens id quod natura rei postulat.] Celestinus in compendio Theologico moral. tract. 7. cap. 4. numer. 3. [Difficultas, utrum id quod est dandum ex gratitudine, in pactum deduci possit absque labe simoniæ? Respondeo posse gratitudinem deduci in pactum, si solum petatur, ut debita iure naturæ ratione beneficii collati.] Guillinus in præc. resolut. casuum consc. verb. Beneficium, nu. 7. In obtinendis Beneficijs licet pacisci de aliquo temporali retribuendo tamen motivo, scilicet

Seu pro récompensatione gratuita, & in hoc non committitur simonia, quia in hoc casu datur ex gratitudine.] Felinus in cap. ad audientiam 2. de rescriptis, numer. 10. [Deducere in pactum obligatorium obligationem antidoralem, est simonia. Secus ubi sola obligatio naturalis deducitur in pactum, eo modo quo debitor est obligatus, quia non videtur illicitum.] Eandem sententiam probabilem iudicant Rocaful, & Machado, apud Dianam, part. 10. tractat. 15. resol. 5. apud quem non pauci sequuntur, tum ibi, tum part. 11. tract. 7. Miscel. resol. 23. Et ipse probabilem putat 2. part. tract. 2. Miscel. resol. 39. Et licet postea part. 6. tract. 7. Miscel. resol. 42. dixerit non esse in praxi amplectendam, sibi tamen contrarius iterum amplectitur, part. 11. tract. 5. resol. 20. §. [Dixi legalem.] Quibus adde Ioannē de Soria in Epitome summar. part. 2. tit. 1. sect. 4. disp. 5. fol. 457. Vbi ait. [Probabile est, eo modo, quo licet temporale accipere pro spiritali sine simonia, licere etiam de hoc pacisci.]

2 Et ante omnes id tradidit Eminentissimus Caietanus in sum. verb. Simonia. Vbi sic ait. [Simonia in eo stat, quod quis intendit pro spiritalibus temporalia habere, aut è contra, ita quod ly [pro] pretium denotet, potest siquidem multis modis tradi aliquid temporale, vel per modum liberalis doni, vel per modum sustentationis, vel per modum pretij.] Hinc 2. 2. quæst. 100. art. 2. [Ex pacto, inquit, velle non est vendere spiritalia, quia pactum non mutat materiam actuum.] Quo principio probat posse in pactum deduci, quod recipitur per modum sustentationis, possetque similiter probare de eo, quod per modum liberalis doni. Eandem doctrinam eisdem fere verbis traditam inuenio à Magistro Soto, lib. 9. de iustitia, quæst. 6. art. 1. ibi. [Quoniam si velle, inquit, stipendium per modum sustentationis licet, nil vetat quominus id procurari, & in pactum deduci possit: nam materia est, quæ contractum facit simoniacum, quare cum eadem sit materia absque pacto, & cum pacto, nempe temporalis sustentatio, sit vt si absque pacto licet accipere, nullum sit vitium cum pacto.] Et quæst. 7. art. 3. [Cum multifariam quidquam conferri possit, vel per modum liberalis doni, vel quasi debitum ex laudabili consuetudine, nil istorum vitium simoniæ parturit, sed sola ratio pretij, & mercedis.] Hæc ille.

3 Et videtur sententia D. Thom. Quodlib. 5. art. 23. Vbi ait. [Cum simonia circa emptionem, & venditionem cōsistat,

hic distinguendum videtur. Quia si Prælati intendit obligare eum, cui dat beneficium Ecclesiasticum, ad aliquam recompensationem faciendam sibi, vel suis consanguineis, intentio simoniaca est; si vero non intendit eum obligare, sed intendat, quod ille sibi, vel suis sponte temporaliter recompenset, est quidem prava intentio, & carnalis, sed non simoniaca.] Quod ad rem nostram sic explicat Sanctus Raymundus in sum. tit. de simonia, §. 2. [Nomine emptionis, & venditionis, intelligas omnem contractum non gratuitum.] Dum ergo obligatio iustitiæ non intercedat, sed contractus sit gratuitus, simonia non interveniet.

4 Quapropter pro sententia Tanneri expressè militat Mag. Serra, 2.2. quæst. 78. art. 2. dub. 1. Vbi sic ait. [Non displicet quod nonnulli asserunt, duplex esse pactum, iustitiæ scilicet, & amicitiae: pactum iustitiæ est, quo quis intendit alteri iniungere vinculum, & obligationem iustitiæ; pactum vero amicitiae, quo solum intendit eam obligationem, quam amicitiae, vel gratitudinis virtus inducit. Et paulo infra in eodem art. 2. fol. 788. [De hoc denique pacto (nempe iustitiæ) intelligi potest D. Thomas, dum inquit, si hoc pacto mutuum dant, ut officium accipiant, absque dubio pactum est usurarium. Nam si de pacto amicitiae sit sermo, non solum hoc, & supra dicta possunt in pactum deduci, sed etiam (ut ait P. Lefius, lib. 2. cap. 20. dub. 7. & 9.) collatio Beneficii Ecclesiastici sine usura, vel simonia, quia utraque requirit obligationem iustitiæ.] Hæc M. Serra. Quem citatum sequitur novissimè M. Ioannes Martinez de Prado, tom. 2. Theol. moral. cap. 28. quæst. 2. §. 1. num. 7. Vbi sic ait. [Melius distinctione adhibititalitem componunt Lefius, Bonacina, Trullench, Lugo, & Serra dicentes. Quod si pactum sit iustitiæ, ex vi mutui ad hoc obligare, erit usura, si vero pactum sit fœdus amicitiae, vel gratitudinis, ita ut ex illa exigantur in illo eodem genere, nullum erit peccatum.] Quæ in collatione Beneficii æque procedunt.

5 Quibus facit doctrina Soti 6. de iustitiæ, quæst. 1. art. 2. in solut. argument. contra 3. concl. Vbi ait. [Non modo intuitu amicitiae contrahendæ mutuare licet, sed amicitiae signa in pactum deducere,] Et loquens de condonatione iniuriæ oblationem honoris. [Quod vero pacisci liceat, recte videor mihi id quoque concedere, nam etsi honor, & fama pecunia possint æstimari, tamen ex sua natura iure amicitiae condonari solet, quare illud pactum non est nisi amicitiae fœdus.] Quod à fortio.

tiori tenetur dicere de pacto amicitiae, quod de aliquo temporali ex gratitudine pro spirituali conferendo, paciscitur. Nam ut ipsemet docet, lib. 9. de iustitia, quæst. 7. art. 3. conclus. 1. [Propemodum quod usura est in temporalibus, id in spiritualibus est simonia.] Quod tradit etiam summa Corona Confess. 3. part. tract. de simonia, num. 1. 1. ibi. [Quidquid enim exhibitum pro re mutuata in rebus temporalibus usuram constituit, si exhibeatur pro re spirituali collata, vel conferenda, simoniam constituit.] Usuram autem non intervenire nisi aliquid detur, vel accipiat ut pretium mutui, vel tamquam debitum ex iustitia, est communis Doctorum sententia, quam tenent Div. Thom. Salon, Aragonius, Bannez, Sotus, & alij, quos citatos sequitur Card. de Lugo, tom. 2. de iust. disput. 25. sect. 4. numer. 35. cuius rationem tradit M. Corradus, 1. part. Resp. quæst. 225. dicens. [Si autem civiliter obligaretur, iniuste gravaretur,] & in Addit. [Si ex obligatione civili, & iustitiæ debito obligaretur, &c.] Et expressius ad rem nostram, quæst. 220.] Tenetur aliquis ad recompensandum beneficium ex debito amicitiae, & tali debito non competit civilis obligatio, per quam inducitur quædam necessitas, ut non spontanea recompensatio fiat.] Si ergo pactum sit amicitiae, per quod nulla inducatur necessitas impediens, recompensationem sponte fieri, & nil conferatur tamquam debitum ex iustitia, neque usura, neque simonia interveniet. Et ita docet Navarrus in sum. cap. 17. num. 223. Vbi ait. [Mutuare cum pacto, &c. est mortale, secus si ipsum non obligat plus, quam iure naturali obligatus maneat gratum se exhibere beneficienti sibi, secundum Glossam in prædicto capite.] Hæc Navarrus omnino videndus in opusculo de datis, & acceptis, notab. 11. num. 18. ubi expressè ait, poenas extrav. Bonifacii VIII. innovatas à Greg. XIII. non incurrere, qui pro gratia, aut iustitia obtinenda à Sede Apostolica, aliquid ex gratitudine conferendum promitteret, sine animo se obligandi aliter, quam ex sola gratitudine. Imò observat Villalobos, in sum. tom. 1. tract. 17. diff. 23. num. 12. prædictam extrav. procedere tantum contra eos, qui in Curia Romana promissionem faciunt. Et Caietanus, in sum. verb. Excommunic. cap. 82. §. [Propter has] affirmat, poenam excommunic. in ea impositam non esse usu receptam. Vnde fit ex prædicta extrav. maxime extra Curiam Romanam, non posse argumentum desumi contra superius dicta.

6 Cæterum quando temporale donum confertur antere-

ceptum Beneficium, pacto gratitudinis, seu amicitiae interveniente de illo conferendo, quamvis speculativè loquendo eadem videatur ratio, ac quando è contra fit, doctrina in praxi difficilis est absque vitio simoniae, nisi eo modo res se habeat, quem significat D. Thom. 2. 2. quæst. 100. art. 3. ad 2. Vbi ait. [Illi qui dant eleemosynas pauperibus, ut orationum ab ipsis suffragia impetrent, non eo tenore dant, quasi intendentes orationes emere. Sed per gratuitam beneficentiam pauperum animos provocant ad hoc, quod pro eis gratis, & ex charitate orent.] Hæc D. Thom. Ergo si quis donationem liberalem faciat Prelato, ut eius animum provocet ad hoc, quod gratis Beneficium conferat, idem de illo dicendum erit, ac de elargiente eleemosynam pauperi. Concedit illationem Illustriss. P. M. Arauxo in decis. moral. part. 2. disp. 14. art. 5. num. 12. vbi sic. [Munus igitur à manu (scilicet pecunia) datur gratis, quando datur ex benevolentia, & amicitia, & sine vlla intentione obligandi recipientem, & tunc non constituit collationem simoniacam, siue detur ante, siue post ipsam collationem, ut habetur, in cap. quam pio, & in cap. sicut Episcop. 2. quæst. 2. & cap. placuit 1. quæst. 1.] Et ita docet Sanctorius de poenis part. 2. c. 15. vbi sic ait. [Non est simonia donare aliquid temporale, vel ante, vel post, ei, qui exhibet aliquid spirituale, etiam cum intentione, quod donatarias moveatur ad dandum spirituale ex gratitudine; & è contra dare spirituale cum intentione, quod recipiens ex virtute gratitudinis donet possit temporale. Et ratio est, ut & donum opponitur pretio. Et elicitur ex cap. sicut Episcopum 1. quæst. 2. cap. et si quæstiones, cap. dilectus 2. cap. tuade simonia. Docet Sorus, lib. 9. de iust. quæst. 7. art. 3. Suarez, tom. 1. de Relig. lib. 4. cap. 45. num. 4. contra Innocentium, in cap. tuam de ætate, & qualitat. Duo tamen hic adnotaverim, alterum, qui hoc faceret in foro exteriori præsumeretur simoniacus; alterum quod difficile esset in his formalitatibus sub præcisa donatione consistere; impossibile tamen non est.] Hæc Sanctorius. Et de facto id fieri posse absque simonia, tradit Pasqualigus in quæstionibus Canonicis, centuria 4. quæst. 379. num. 5. Et Maiderus, 2. 2. tract. 5. cap. 3. dub. 6. Vbi sic. [Si quis mutuum daret. non ut pretium Beneficii Ecclesiastici, sed ut hac ratione provocet amicitiam collatoris, aut ut gratiam præstet, quam non vult præstare, nisi alter statim gratificetur conferendo Beneficium, probabile est, nec usuram, nec simoniam fore.] Et ita etiam sentit Petrus de Navarra apud

Dianam, part. 1. tractat. 8. resol. 61.

7 Non dissentiet Mag. Petrus de Ledefma, in sum. tractat. 12. conclus. 25. Vbi difficiliora docere videtur, dum hanc sibi proponit obiectionem. [Lícito es resignar el Beneficio, poniéndole pension de quarenta ducados para el que le resigna, y despues es lícito vender esta pension por quatrocientos, ó quinientos. Luego al principio se podia hazer concierto de resignar el tal Beneficio por los quatrocientos ducados? Respondo. Soto enseña, que estos dos contratos, aun juntos se pueden hazer sin simonia. Esta sentencia del Maestro Soto es bien aparente. Esto tiene Orellana, y otros discipulos de Santo Tomas.] Hæc M. Ledefma, quæ sunt valde notanda. Vide Dianam, part. 4 tract. 4. resol. 155. Vbi cum Aragon, Navarra, Lefio, Reginaldo, Sanchez, & alijs probabile putat committentem simoniam de solo iure Ecclesiastico, qualis est in reservatione pensionis sine authoritate Papæ, & similibus, peccare sæthaliter, nullam tamen poenam incurrere, quia quæ in iure latæ, solum comprehendunt simoniam Divino, & Canonico iure reprobata.

8 Sed circa materiam simoniæ omnino videndus M. Tabiena, verb. Emptio, num. 8. Vbi singularem tradit doctrinam. [Notandum, inquit, est, quod sunt quedam, in quibus principaliter consideratur, quod spirituale est, vt sacramenta, & similia, & si talia vendantur, videtur, quod intentio venditionis sit ad spirituale, & talia simpliciter ab omnibus negatur, quod possint vendi: sitamen fiat distinctio, (attende lector) credo quod ad omnia potest adaptari, unde quamvis simpliciter loquendo in multis negetur venditio, applicando tamen mentem ad temporale, potest vendi, non tamen esset prædicandum, quia homines ampliant, nec omnes sciunt distinguere.] Sic M. Tabiena.

9 Plus addit M. Sotus de iustitia, lib. 9. quæst. 6. artic. 1. ad 1. §. [At vero.] Nempe in extrema necessitate licitum esse emere ipsum Sacramentum, & gratiam ipsam Sacramentalem. Verba eius sunt. [Sit Sacerdos vsque adeo perversus, vt nolit antea baptizare puerum, quam pater per sancte iuret pretium largiturum, non ad redimendam vexationem, sed ad emendum Sacramentum ipsum, & gratiam Sacramentalem, vtrum tunc liceat? Caietanus non videtur annuere, vt liceret pro Sacramento dare, cum censeat tam intrinsece malum esse, rem spiritualemente emere, quam vendere, &c. Sed, nisi me me fal-

lit inſcitia, etſi vendere Sacramentum, & rem quancumque ſpiritualem ſit penitus intrinſece malum, adeo vt neque ad redimendam vexationem, neque vlla excogitabili cauſa fieri poſſit licite; pretium tamen pro illo offerre, dicendum eſt non uſque adeo eſſe intrinſece malum, quin extrema neceſſitas illud permittat.] Hæc Sotus, quem ſequitur M. Viſtoria. Quorum ſententia (inquit Illuſtr. M. Arauxo in deciſ. morali, part. 2. diſp. 14. art. 3. & 4. nu. 6.) [Eſt valde probabilis.] Sed contra D. Thom. 2. 2. quæſt. 100. art. 2. dicentem ad 1. [Pro eodem eſt habendum, ſi Sacerdos abſque pretio baptizare non velit, ac ſi non eſſet, qui baptizaret, quia nullo modo eſt peccandum (& infra.) Nullo modo deberet pretiũ pro Baptiſmo dare, ſed potius abſque Baptiſmo decedere.] Et in 4. diſt. 25. quæſt. 3. art. 1. quæſt. 1. ad 3. [Aliquid dicitur ſpirituale vno modo per eſſentiam, ſicut gratia, & virtutes; & iſta non poſſunt aliquo modo vendi, nec ſupra hoc volũtas deliberata emptionis cadere poteſt.] Hæc Angelicus præceptor, quibus tam parvuli, quam adulti Baptiſmum emi non poſſe, clariſſime affirmat, & cũ eo omnes Theologi. Quapropter opinionem M. Soti eſſe improbabilem ait Suarez, tom. 1. de Religione, lib. 4. cap. 12. num. 16. Quid ergo faciendum in caſu, quem proponit Sotus? Reſpondet D. Thomas, in 4. diſt. 25. citata, quæſt. 3. art. 2. ad 3. [Dicendum quod in caſu illo debet aliquis emere aquam à Sacerdote, & ipſemet puerum baptizare, quia in caſu neceſſitatis licet baptizare etiam mulieri. Nec debet aliquomodo pro ipſo Baptiſmo Sacerdoti pecuniam dare, & ſimiliter eſt de adulto.] Si vero iniquus Sacerdos non aquam, ſed baptiſmum vendere velit, relinquendus eſt infans ſine baptiſmo; vt ſupra tradit D. Thom. An vero extra caſum neceſſitatis cũcunq; baptizare liceat? Negat D. Thom. 3. part. quæſt. 67. art. 3. Vbi ait. [Extra articulum vero neceſſitatis graviter peccaret.] Sed Caietanus ibidem, art. 4. contrarium tenet, dicens. [Sed vbi abſque ſolemnitate baptizaret, & contemptus, & præſumptio de eſſet, extra neceſſitatis articulum, (puta quia credunt ſe benefacere) mortale peccatum non video.]

10 Singulare aliud in materia ſimonia tradit Caietanus, quod ſic ex illo refert, & reiſcit M. Catharinus in Annotationibus ad eius comment. lib. 6. fol. mihi 568. [De ſimonia vero in ſecunda quæſtione valde illum falli non dubito, cum negat eſſe ſimoniam, quando quis emit Episcopatum habens animum non ſolvendi.] Et infra. [Quamobrem, hic, & in ſummu-

mulis suis manifestum est, hunc virum à Canonibus deviasse.]
Hæc Ambrosius Catharinus.

11 Notandum verò est viros doctos, apud Dianam, part. 10. tract. 16, resol. 15. existimare, obtinentem beneficium cū promissione pecuniæ (neminem ex obligatione iustitiæ solvendæ) si postea non solvat, non incurrere poenas in iure latas contra simoniacos. Cui doctrinæ ad sedandos scrupulos se facile accommodabunt etiam illi, qui beneficium, mediâ promissione pecuniæ, ex sola gratitudine conferendâ, obtinuerunt.

PROPOSITIO II.

Non est simonia dare pretium cuidam tertio, ut intercedat apud alterum, cui non incumbit conferre, neque eligere, neque presentare, ut ipse tertius obsecret, ut detur illi Beneficium. Vnde non erit simonia dare aliquis famulo Auditoris, ut obsecret juum herum, ut hic me proponat Regi ad Beneficium. Sanchez, Jesuita, in opuscul. moral. tom. 1. lib. 2. cap. 3. dub. 26. num. 7.

1 R. P. Thomas Sanchez vbi supra contrariam sententiam tenet, dicit tamen hanc esse probabilem. [Licet hoc, inquit, probabile sit, probabilius tamen est oppositum, quia non potest negari directe parari viam ad Beneficium pretio, & sic emi Beneficium.] Dixit esse probabile, propter auctoritatem quorundam recentiorum, quorum alij sequuti, alij tamquam probabile subscripserunt, respondentes ad cap. præsentium 1. quæst. 5. quod obitare videbatur. Et novissimè tenet Ioannes de Soria in Epitome summar. part. 2. tit. 1. sect. 4. disp. 5. fol. 457. Vbi ait. [Non est simonia, si quis det Paulo pretium, ut intercedat apud Petrum, ut ipse Petrus intercedat apud Ioannem colatorem Beneficij: quod probabile esse docent Vazquez, & Sanchez.] Hæc Soria. Quem sequitur Rocaful in Praxi Theol. moral. lib. 3. tom. 2. de septimo præcept. Decalogi, cap. 6. num. 183. ibi. [Dico secundo, si daretur pro intercessione mediata, nempe pro intercessione apud intercessorem immediatum, nō committit simoniam, quia hæc intercessio mediata, & remota est mere temporalis, nec vllò iure humano prohibitum est pro illa dare aliquid (attende) sicut assentior probabile, dare pro immediata.] Hæc ille. Quibus videtur sentire, esse etiam probabile, quod pro immediata intercessione possit absque simonia pretium dari.

2 Nec sine duce sentit Rocaful, quia ante illum ita iudica-

cavit M. Sotus de iustitia, lib. 9. quæst. 7. art. 3. in fine corporis ubi, proposita ratione dubitandi pro utraque parte, concludit. [Est tanti apud me vigoris hæc secunda ratio, (nimirum pro contraria, & communi sententia) vt ei libentius, quam priori assensum præbuerim.] Hæc Sotus. [Vnde videtur (ait Sanchez) probabilem reputare hanc sententiam, quam tenuit tanquam satis probabilem quidam doctus neotheoricus. Et Gregor. Lopez, ubi infra, lib. 17. vers. [Tenudo] satis dubitat, quando non datur his, quorum ministerio vitur Episcopus in conferendis his spiritualibus.] Hactenus Sanchez. Qui dubio 108. num. 3. existimat simoniam mediatoris esse tantum de iure Ecclesiastico, ac proinde non subiacere poenis contra simoniacos; cui assentitur Diana, part. 4. tract. 4. resol. 155.

3. Notat Pasqualigius cum alijs apud Dianam, part. 11. tract. 6. Miscel. resol. 31. nullam intervenire simoniam, quando quis dat pecuniam alicui, vt propria sua merita notificet collatori, vt inde moveatur ad Beneficium ei conferendum.

PROPOSITIO III.

Qui electores pecunia corrumpit, vt cum in *Generalem*, *Provincialem*, *Priorem*, vel *Guardianum* eligant, non subiacet poenis contra simoniacos. Azor Iesuita, part. 3. lib. 12. cap. 21. quæst. 6. vers. Quæres. [Est tamen notandum, hanc opinionem eo inniti, quod Prælatura Regularis non est Beneficium Ecclesiasticum. Verum ea est Iesuitarum doctrine inconstantia, vt oppositum principiû assumant, cum eo indigent, vt defendant Prælatos Regulares non approbatos ab Ordinario posse eligi à secularibus virtute Bullæ Cruciatæ. Henriquez Iesuita, lib. 6. cap. 6. n. 2. in Gloss. lit. E. & F. [Hoc mirum esse sapere, quod ubicumque opus sit, animum possis flectere.]

I. R. Primam obiectionis partem falso tribui Patri Azor, ipse enim à prædicta propositione præsciadit, neque affirmat, neque negat Prælaturam Regularem esse Beneficium Ecclesiasticum, sed tantum asserit, nullum simoniacum esse ipso iure excommunicatum, præter simoniacum realem in Ordine, & Beneficio. Quam opinionem tenent apud ipsum Angelus, Rosella, Sylvester, & Tabiena. Et vt clarius evincatur. En eius verba. [Quæres (inquit Azor) an per simoniam realem in alijs, præterquam in Ordine, & Beneficio commissam, incurrat quis ipso iure excommunicationem? Sotus lib. 9. de iustitia, quæst. 6. art.

art. 6. ait, omnem simoniacum realem esse ipso iure excommunicatum. Caietanus in sum. verb. Excommunicatio, cap. 72. ait excommunicatum esse eum, qui per simoniam obtinet officium Prioris, vel Guardiani, vel quodvis aliud simile in aliquo Regulari Ordine, quia licet non sit Beneficium (inquit) est tamen officium Ecclesiasticum, quod Beneficio æquiparari videtur. Navarrus autem in Manuali, cap. 23. num. 111. scribit nullum simoniacum iure ipso esse excommunicatum, præter simoniacum realem in Ordine, vel Beneficio. Sic etiam Angelus, verb. Simonia 6. num. 9. Rosella, eodem verb. num. 13. ad finem. Sylvester eodem verb. quæst. 12. Tabiena eodem verb. quæst. 73. Hæc opinio est verior propter eam rationem, quia in iure nulla est talis excommunicatio constituta, nisi in simoniacum realem in Ordine, & Beneficio.] Hucusque Azor.

2 Expende eius verba, & planum invenies, nec loqui de omnibus pœnis, sed de sola excommunicatione, neque negare Prælaturam Regularem esse Beneficium Ecclesiasticum, (pars enim affirmativa recte comparatur cum eius assertionem) sed tantum referre Caietanum id negantem, cum tamen oppositum teneant gravissimi Dominicani Mancius, Gallo, Medina, & Bannez, ex hoc principio defendentes Prælaturam Regularem posse eligi à secularibus virtute Cruciatæ, etiamsi ad cōfessiones non à tab Ordinario approbatus: quos Henriquez supra tanquam Magistros, & duces sequutus est, vel potius non est sequutus, ut constat ex eius verbis. [Quarto, inquit, addunt Mancius, Gallo, Frater Medina, Bannez, & alij Dominicani Prælatus Monasterij æquatur habenti Parochiale Beneficium, & est iure Ordinarius, & eligibilis per Bullam à secularibus, sine approbatione Episcopi. Hæc tamen in praxi sunt magis cogitanda.] Hæc Henriquez.

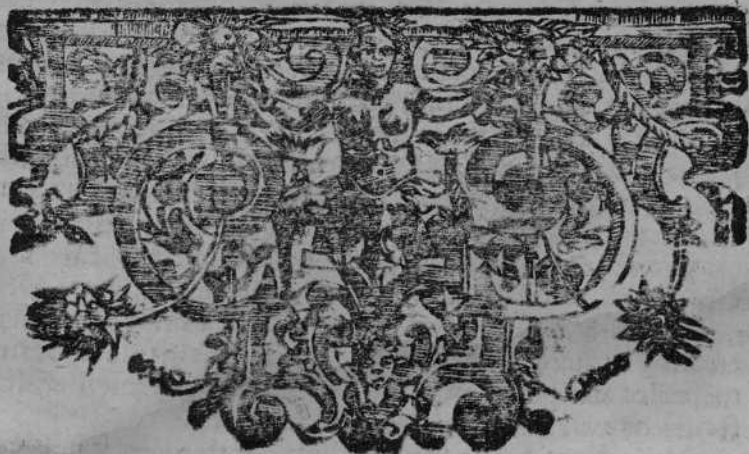
3 Quibus adde Magistrum Barnabam Gallego, in Bulla Cruciat. capit. 9. dub. 84. Vbi sic ait. [No puedo dexar de confellar, que me agrada mucho la opinion del Padre Maestro Fray Diego Nuño, in Addition. ad 3. part. quæst. 8. artic. 3. dub. 8. en la solucion del nono argumento, el qual dize, que tiene para si por evidente, que si se concede, que el Parroco, solo por serlo, sin otra aprobacion del Ordinario, es eligibile por virtud de la Bula (lo qual no admite el Maestro Nuño) se hade conceder tambien, que los Prelados de las Religiones, solo por serlo, sin otra aprobacion del Ordinario, pueden ser elegidos por la Bula. Y assi lo enseñan los Padres

dres Maestros Mancio, Gallo, Medina, Bannez, y Iuan Valero Monge Cartujo, lo tiene expressamente.] Quos sequuntur Martinus de S. Ioseph, apud Dianam, part. 10. tractat. 14. resol. 6. Brunus Cassaing. de privileg. Regul. part. 2. tractat. 5. cap. 2. Prop. 1. & R. P. Delgadillo, tom. de poenit. cap. 19. dub. 34. & apud illum probabile putant Ludovicus de la Cruz, & Angelus Bossius. Et hanc sententiã valdè probabilem, & securam in praxi vocat Thomas Hurtado, tom. 2. tract. 12. cap. 14. dub. 2. Quod autem, qui habet Beneficium curatum, sit vbique eligibilis virtute Bullæ, est communis Doctorum sententia, vt videre licet apud Dianam, 1. part. tract. 11. resol. 8. & part. 5. tractat. 12. resol. 47.

4 Secunda obiectionis pars, de inconsequentia doctrinæ Iesuitarum, satisfactione non indiget. Quis enim vnquam, etsi primis tantum rudimentis instructus, inconsequentia arguit doctrinam Augustissimæ, pariterque sapientissimæ Prædicatorum Familix, ex eo, quod Caietano negante Prælaturam Regularem esse Beneficium Ecclesiasticum (sicut negant Bonacina, Peyrinus, Barbola, & alij apud Dianam, part. 4. tract. 4. resol. 156.) id ipsum alij supracitati ex eodem Ordine asserunt? Adde nec diversitatem istam opinionum inter Iesuitas, nec inter Thomistas citatos, re bene inspecta, reperiri: quia nec Azor, & Caietanus negant, sed præsciunt; neque Henriquez, & alij Magistri concedunt, sed inquirunt. [Prælatum Monasterij æquatur habenti Parochiale Beneficium.] Ex quo principio Prælatum esse eligibilem virtute Cruciatæ a secularibus sine approbatione Episcopi, docent Dominicani. Quæ tamen magis in praxi cogitanda dixit Iesuita. Quorsum ergo illud? [Hoc mirum esse sapere, &c.]

5 Omitto neque eidem authori vitio verti, quod in his, quæ ad fidem non pertinent, modo in vnam, modo in contrariam opinionem declinet, vt de Angelico Præceptore dicit Caietanus, 2. 2. quæst. 172. artic. 6. per hæc verba. [In articulo sexto eiusdem quæstionis 172. hoc solum dicendum occurrat: quod Sybillæ, quæ hic inter dæmonum prophetas computantur, superius in quæstione secunda, articulo septimo, ad tertium, inter personas in fide Christi expliciter salvas computari videntur. Materia siquidem hæc incerta cum sit, quoniam de indiuiduis non pertinentibus ad fidem est, modo in vnam, modo in aliam partem declinare permittitur.] Hæc Caietanus.

6 Permitti vero non potest opinio altera, quam sapientissimi Magistri supracitati, Mantius, Gallo, Medina, & Bannez, sustinent apud Henriquez ubi supra, asserentes graduatos in Theologia, vel iure Canonico; imo, & lectorem Theologiae, aut egregium Prædicatorem publicum, posse absque Episcopi approbatione, sæcularium confessiones audire, & per consequens per Bullæ privilegium eligi, ut iure communi approbatus. Hæc, inquam, opinio prorsus reiicienda est: tum quia per Sanctum Inquisitionis Tribunal expuncta ex Hieronymo de Llamas in Expurg. anno 1640. Tum quia est contra Bullam Pij V. expeditam anno 1571. octavo idus Augusti, in qua decernit, & declarat, decretum Concilij Trident. de approbatione Regularium ad audiendas sæcularium confessiones ab Episcopis faciendam. [Observari debere in omnibus regularibus, etiam si sint Lectores, aut in Theologia etiam de superiorum suorum licentia graduati.]

EX TRACTATV DE V S V R I S.

PROPOSITIO I.

Mutuanti licitum est, aliquid ultra sortem exigere, ratione periculi, cui in ea recuperanda exponitur. *Rebellus Iesuita, part. 2. lib. 9. quæst. 12.* [Cum autem hoc periculum inseparabile sit à mutuo; plane deducitur, hac sola propositione, omnes leges prohibentes vsuram cassas, & innanes reddi.] *Vnde vendens credit o poterit etiam, ratione periculi in recuperando pretio, carius vendere; & sic in alijs locationibus, & cambijs.* [En vsuris plana, & incolumis aperitur via. Nihilominus prædicta opinio est communis inter Iesuitas.] *Iesius de iust. lib. 2. cap. 20. dub. 13. num. 111.*

1 R. Prima propositio, nimirum ratione periculi in recuperanda sorte, licere aliquid ultra illam exigere, est fere communis inter Doctores. Eam enim defendunt Covarr. Corduba, Salon, Gabriel, Aragon, Angelus, Maior, & alij, apud Salas, tract. de vsuris, cap. 22. num. 33. & tract. de vendit. cap. 41. num. 5. vbi citat D. Thom. opusc. de vsuris, cap. 10. Item Bonacina, Malderus, Emanuel Rodriguez, & alij, quos sequitur Diana, 1. part. tract. 8. resol. 37. & 57. Quibus adde Magistrum Penna, apud Salas, sup. Sylvestrum, verb. Vsuræ 1. quæst. 35. & M. Serra, 2. 2. quæst. 77. art. 1. dub. 4. §. [Probatur ratione sumpta ex Sylvestro.] Vbi sic ait. [Quamvis enim vsura sit, si quis recipit aliquid ultra sortem, ratione mutui; non est vsura, ut inquit Sylvester, si recipit ratione periculi tantum ut pretium periculi.] Et quæst. 78. art. 2. dub. 3. [Mutuans in se suscipiēs mutui periculum, potest ratione illius, quantum fideiusor, & afsecurator posset, exigere.] Hæc Serra.

2 An vero semper sit periculum, ratione cuius possit aliquid, ut periculi pretium supra sortem exigere? Negat D. Antoninus, 3. part. tit. 8. cap. 3. §. 1. & cum eo Doctores omnes Societatis. Affirmat Sylvester, verb. [Negotium] quæst. 4. Vbi sic ait. [Nullus potest esse ita securus, quin possit aliquod intervenire periculum, vel saltem aliqua difficultas, vel labor in re habenda.] Cui subscribit M. Serra supra quæst. 77. art. 2. dub.

2. Vnde cum Sylvestro infert, posse exigere lucrum ultra sortem, ratione assecurationis. [Nam quod alius, inquit, assecurare potest, etiam potest, & ipse mutuans, dum tamen non mutuet cum pacto, ut alius cum ipso contractum assecurationis ineat, nam non est peioris conditionis, quam alij.] Iam; quantum poterit mutuans exigere ratione periculi? Respondeo facile ex dictis: quantum ipse revera cuilibet alteri traderet, qui securum omnino redderet, de solutione mutui, tempore praefixo.

3 Hinc secundam propositionem, nimirum quod vendens credito possit, ratione periculi pecuniae amittendae ob malitiam, vel impotentiam debitoris, carius vendere, docent omnes supracitati. Et est expressa sententia D. Thom. opusc. 73. capit. 10. Vbi sic. [Si enim venditor rem suam intendat vendere carius, non propter tempus tantum, sed propter damnum, quod sibi videt imminere, ex dilatione solutionis recuperandae, seu propter vexationem suam redimendam, quam probabiliter putat sibi futuram, in repetitione debiti sui, propter malitiam, vel impotentiam debitoris, tunc excusatur à vitio.] Hæc D. Thom. quem sequuntur discipuli; M. Serra, 2.2. quaest. 77. artic. 1. dub. 4. [Dicendum est secundo, ratione periculi pecuniae amittendae, ac expensarum, & molestiarum ad eam recuperandam licitum esse carius vendere, dilata solutione. Hanc partem docet Sylvester, verb. Vsurā 1. quaest. 35. quem sequitur Medina, Cod. de restitutione, quaest. 38. §. ad 3. & alij.] Et ante illum M. Petrus de Ledesma in sum. part. 2. tract. 8. cap. 33. de usura, conclus. 29. ad 4. titulum. [Digo lo segundo, que será licito, con buena fe, considerando el peligro del capital, y los gastos que se han de hazer en cobrar la deuda, tasar al tiempo de la venta cierta cantidad, en la qual se aprecie el peligro, y los gastos, y pedirla al comprador, fuera del precio presente.] Hæc ibi. Quod putat probabile M. Corradus, 1. part. Resp. quaest. 130. & tenet apud ipsum Petrus de Aragon, 2. 2. quaest. 77. art. 4.

4 Et aperte sequitur M. Acatius de Velasco, tom. 1. resol. moral. verb. [Contratos] resol. 206. num. 1. Vbi sic ait. [En algunos casos se puede vender una cosa mas cara (& annumeratis tribus subdit.) Quarto propter periculum amittendi pretium rei, vel recuperandi cum expensis, por el peligro de perder el precio de la cosa, ò recuperarlo con daño della.] Et pro hac sententia sexdecim authores refert Ioannes Martinez de

Prado, tom. 2. Theolog. moral. cap. 27. §. 2. à num. 6. ad 10. inter quos; Sanctarellum, Caramuelem, Villalobos, Faustum, & Trullench, subiungens. [Idem docuerunt alij octo authores, quos refert, & sequitur Sylvester, &c. Hæc opinio propter extrinsecam Doctorum autoritatem, & rationem, quam nititur, speculativam habet probabilitatem, sed in praxi falsam reputo cum Soro.] Hæc ille. Sed cur tot tantique Doctores ad probabilitatem practicam non sufficient? Cur non vnus D. Thomas? Aut quo modo in praxi poterit esse falsa, cum nulla superaddatur circumstantia, quæ in speculativam considerationem non venerit? Omitto plures Doctores sentire (apud Dianam, part. 10. tract. 11. resol. 47. §. Nota vero) opinionem speculative probabilem, esse practice probabilem. Inter quos M. Serra, Ioannes Sanctius, Leander à Sacram. Spinola, Ioannes Henriquez, Narbona, Aversa, & Machado.

5. Et saltem quod ratione periculi expensarum ad recuperandum pretium, possit carius vendi credito; tradunt Sotus, 6. de iustit. quæst. 4. art. 1. & Bannez, 2. 2. quæst. 77. art. 4. dub. 6. Quibus consentit M. Ioannes Martinez de Prado sup. quæst. 3. §. 3. Vbi adducens verba Magistri Sori, subnequit. [Quam sententiam esse hodie communem inter Doctores, octo relatis, docet Bartholomæus à Sancto Fausto.] Et illam tenet M. Corradus, 1. part. Resp. quæst. 231. dicens. [De vendente ad credentiam pluris, quam res valeat, D. Thom. in opusc. de usuris, cap. 10. ait usuram esse, si tantum propter expectationem solutionis fiat, si autem propter suam indemnitatem fiat, potest non esse usura neque iniustitia, licet contractus de se sit illicitus.] Hæc M. Corradus. Sed vnde illicitus, si contra iustitiam non est? Vnde illicitus, si vt ait D. Thom. supra. [Tunc excusatur à vicio?] Quapropter Mercatorem posse vendere credito carius ratione lucri cessantis, quod pecunia presenti verosimiliter acquireret, tradit cū Navarro Illustr. M. Arauxo in decisione. mor. 2. p. disp. 1. q. 5. n. 12.

6. Addit Caietanus, 2. 2. quæst. 78. artic. 2. ad 7. in venditione ad creditum, seu dilata solutione, [considerata vt est pars consummativa emptionis,] licitum esse propter expectationem solutionis aliquid plus exigere, etiam ei, qui non erat servaturus merces, [quantum inter plus, inquit, & minus creditur vero similiter res tunc, (idest tempore solutionis) valitura.] Et ita putat decisum in capit. Civitate. Cui favet Sotus de iustit. lib. 6. quæst. 4. art. 2. §. [Verum tamen.] Vbi
ait.

ait. [Non est prorsus Caietani opinio improbabilis, praesertim si venditio fiat indefinito pretio.] Quod tradit etiam M. Serra, 2. 2. quæst. 77. art. 1. dub. 4. conclus. 3. in fine. Verum hæc sententia est contra communem Theolog. & contra omnium facile Principem D. Thomam ubi supra dicentem. [Vnde, quidquid ultra iustum pretium, pro huiusmodi expectatione exigitur, est quasi pretium mutui, quod pertinet ad rationem vsuræ.]

7 An vero sint alij tituli, quorum ratione possit aliquid ultra sortem exigi? Vide doctissimum M. Serra, 2. 2. quæst. 78. art. 2. dub. 3. Vbi ita inquit. [Dicendum est secundo, licitum etiam esse mutuanti, aliquid ultra sortem exigere, si se obliget ad non repetendam sortem, usque ad certum terminum. Huius oppositum tenent Lessius, lib. 2. cap. 20. dub. 14. & alij recentiores. Sed nostra conclusio docet Medina, Cod. de restitutione, quæst. 32. M. Ledesma, 2. part. sum. tract. 8. cap. 33. conclus. 4. diff. 2. Diana, 1. part. tract. 8. resol. 48.] Hæc ille. Et hanc sententiam esse communem inter discipulos D. Thomæ, ait M. Ledesma ubi sup. his verbis. [Si la obligacion de no bolver a pedir, es por mucho tiempo, se puede muy bien estimar en precio, y por razon de aquella obligacion, se puede muy bien llevar el justo precio sin usura ninguna. Esto entiendan todos los discipulos de Santo Tomas.]

8 Ex quibus novissimè ita docent M. Acatius de Velasco, tom. 2. resol. mor. verb. Usura, resol. 455. num. 1. Vbi sic. [Preguntan los Doctores, si por la obligacion en que te puse de no pedir se le hasta pasado el año, pueda llevar algo mas ultra sortem?] Et citatis pro parte negativa Iesuitis. Turriano, Molina, Salas, Layman, & Hurtado, respondet. [No obstante que esta opinion es probable, siento que la del Maestro Ledesma lo es tambien, y se puede seguir con mucha seguridad de conciencia, con que se apoco lo que se llevaré, como tres, o quatro libras por ciento.] Sic ibi. Opinionem Ledesmae non improbat M. Ioannes Martinez de Prado, licet non sequatur absolute, sed casu quo carentia pecuniæ afferat mutuanti incommoditatē pretii æstimabilem. [Quæ, inquit, frequentissima est mercatoribus.] Sic ubi sup. cap. 28. q. 1. §. 5. Quod latius tradit, num. 29. dicens. [Cum moraliter non contingat, ut magno temporis spatio, non occurrant hominibus necessitatēs, & occasiones dispensandi pecunias, ratione huius specialis incommoditatis, potest aliquid ultra sortem exigi.] Hæc M. Prado.

9. Cæterum Cardinalis de Lugo, tom. 2. de iustit. disp. 25. sect. 3. num. 17. opinionem Magistri Ledesmæ, & aliorum rejicit; quia. [Si vera, inquit, esset, reduceretur vno verbo tota controversia de vsuris ad quæstionem de nomine, inutilem omnino ad forum conscientia: & nullus contractus esset vsurarius re ipsa, sed solum propter ignorantiam contrahentium, qui nesciunt distinguere titulum lucri.] Et P. Amicus in cursu Theologico, tom. 5. disp. 20. sect. 8. num. 131. dicit. [Esse sententiam novam, periculosam, & expositam palliatis vsuris,] & Palaus, tom. 7. tract. 32. part. 8. ad 5. ait. [Esse sententiam valde periculosam in fide.] Nihilominus, ultra citatos, probabilem putat M. Bertrandus Loth in resolut. Theologicis, tractat. 9. quæst. 1. artic. 4. tit. 2. & non esse improbabilem dicunt Trullench, lib. 6. cap. 16. dub. 12. in fine, Ioannes Henriquez in quæstion. practicis, sect. 23. quæst. 4. numer. 13. & Bassæus in Floribus, verb. Vsur. num. 9. & defendunt Caramuel in Theolog. fundam. fund. 60. §. 1. & Fr. Philippus de la Cruz Vasconcellos, Ordinis Sancti Basilij, in opuscul. Hispano idiomate cussio Matriti, anno 1638. quod inscripsit. [Tratado vnico de intereses, sobre si se puede llevar dinero por razon del emprestido liso, y llano.] Vbi multis pro sententia Ledesmæ stat. [No hablo, inquit, al presente sobre si se puede llevar dineros por la privacion dellos, que lo tengo por cierto, atendiendo à la doctrina de los Thomistas, como dize el Padre Fr. Pedro de Ledesma.] Et infra fol. 9. Despues de prestado el dinero se puede llevar algun interes por la espera de la paga, y no solo por la privacion, como se ha dicho.]

10. Legas quæso prædictum tractatum, & plura singularia reperies. Sic enim scribit. [Puede antes de prestar el dinero, pedirle al que lo ha de recibir, que le prometa ser agradecido.] Pro qua assertionem adducit Medinam Complutensem, Cod. de rebus restituendis per vsuram acquisitis, quæst. 3. Vbi ait. [Et si mutuans dicat, non mutuabo, nisi ultra sortem loco interesse, aliquid certum solvas, quod hoc non sit de se illicitum, apparet ex dictis.] Quæ doctrina, si nitatur principio supra iactato tract. de simonia, Prop. 1. nimirum pactum solis amicitia, & gratitudinis non continere simoniam, neque vsuram, tunc habebit pro se patronos, quot ibidem citatos reperies. Quibus adde Angelum, verb. Vsur. 1. num. 4. Vbi ait. Non esse vsuram cum naturalis obligatio ita deducitur in pactum, vt non magis teneatur, quam ex ipsa natura.

li obligatione.] Quod tenent etiam apud illum Hostiensis, & Gregorius Ariminensis, & Adrianus, & Gabriel, apud Lessium, lib. 2. cap. 20. dub. 8. num. 56. Quos sequitur Angelus Maria Verricelli, tom. 1. tract. 3. quaest. 10. num. 3. Vbi sic. [In iustitia pacti usurarii consistit in hoc, nempe quod mutuatarius ex pacto tacito, vel expresso, obligetur obligatione civili, & ex stricta iustitia ad præstandum aliquid pretio æstimabile, ultra fortem, ad quod non tenetur.] Et infra num. 4. [Tunc pecunia datur, ut motiuium, & non ut pretium; quando accepta pecunia, manet homo omnimodo liber, ut prius, ita ut non possit contrungi, quia nulla obligatione civili tenetur, sed tantum ex gratitudine, & honestate.] Et ante illum M. Serra, 2. 2. tom. 2. quaest. 68. art. 1. dub. 2. vbi ex Caetano, & alijs tradit. [Licetum esse non mutuare donec mutuatarius à mutuantem excitatus dicat se daturum auxilium ex gratitudine; ac proinde ex veritate, & fidelitate, licet non ex iustitia maneat obligatus.] Videatur Diana, part. 1. tract. 7. resol. 23. vbi alios refert dicens. [Hæc omnia M. Serra, cui etiam adde Rocaful, Lessium, & Trullench.] Quibus consonat Petrus de Aragon, quem citatum sequitur M. Corradus, tom. 1. quaest. 218. in Addit. Verum addit Philippus de la Cruz, fol. 4. [Supuesto que puede pedir que se le determine la cantidad, y no prometiêdo el agradecimiento a su gusto, y voluntad, no darle ninguna cosa, y esto aunque le aya de dar su dinero puramente prestado, y que el tal agradecimiento aya de ser puramente por esso. Añado, que puede pedir que se le haga escritura de la tal donacion; como no aya riesgo de que pidiendo estas condiciones, acaso sea la tal promessa forzada, y no gratuita, &c. Por lo qual conviene para la seguridad deste modo de contratar, que el que dà advierta al que recibe, como no le pide ninguna cosa por modo de obligacion, ni debito de justicia, sino que lo que diere, o prometiêre, aya de ser de su voluntad, y grado, y que tenga intencion de darlo, y prometerlo por via de agradecimiento, por que siendo assi, no es usura, como lo resuelve muy bien Fray Pedro de Ledesma, con todos los Discipulos de Santo Tomas.] Hæc Cruz.

II. Cæterum id quod addit, de scriptura, seu instrumento publico, est aperte contra fere omnes Doctores expresse excludentes obligationem civilem, ad iustificationem prædicti gratitudinis pacti, quo i contraponunt pacto iustitiæ: ut ex Mag. Bannez, notaverat, idem Cruz ibidem, dicens. [Y aunque Ba-

ñez no admite la obligacion civil, se ha de tener por cierto, como probè arriba con Adriano, San Antonino, y Rodriguez.] Verum hi authores non admittunt absolute talem obligationem, sed ad id præcisè, ad quod iam naturaliter vi mutui manebat obligatio. Adrianus enim in 4. tract. de restit. §. Sed contra, solum ait. [Licere mutuando pacisci, & inducere obligationem civilem, si per illud pactum ad nil aliud obligetur, quàm ad quod prius erat obligatus naturaliter.] V.g. vt mihi vicissim dum opus habeam, & tibi incommodum non fuerit, remutues, aut iusto pretio, à me emas, aut meo molendino molas, aut agrum meum iusto pretio colas. Et in hoc tantum casu loquitur D. Antoninus, part. 2. tit. 1. cap. 7. §. 10. id probans ex Gregorio Ariminensi. Quos sequuntur M. Bannez, Aragon, Gesualdus, Caspensis, & alij, apud Dianam, part. 1. tract. 8. resol. 59. & part. 11. tractat. 7. resol. 23. Et in eodem sensu intelligendus est Emanuel Rodriguez, dum eis citatis, in sum. tom. 4. cap. 197. nu. 5. ait. [Cierto es, que el que presta à otro algun dinero, puede recibir algo, no como ganancia del dinero, sino como agradecimiento desta buena obra, pues la gratitud es vna correspondècia devida de derecho natural, y divino. Lo qual es en tanto verdad, que puede el que dà prestado imponer obligacion civil al que le recibe de le acudir con este agradecimiento, pudièdolo hazer sin notable daño suyo, como siguiendo à Adriano, San Antonino, y a otros que refiere, lo afirma Lessio; porque no parece ser notable carga obligarse vno con obligacion civil à cumplir aquello; lo qual està obligado à cumplir por ley natural, y divina.] Hactenus Rodriguez, qui male pro hac opinione citat Lessium: quia oppositum ibi tradit (nimirum lib. 2. de iust. cap. 20. num. 59. prope finem,) & prædictos authores adducit in sensu à nobis supra explicato, non in eo, quem intendit Philippus de la Cruz.

12 Itaque obligationem civilem, quam admittit Cruz, omnes Doctores vt usurariam reiiciunt, & ab scholis exterminanda est, sicut, & conclusiones, quas ex illo principio deducit, fol. 2. dicens. [Añado, que si la tal promessa la hiziere por escrito libremente, aviendola aceptado quien diò el dinero, la puede despues cobrar por justicia, y detenerlo con sana conciència, no corriendo peligro que se lo atribuyan à logro, que aqui se habla en el foro interior, (& fol. 3.) Y el que lo prometio, vnavez hecha la promessa, deve en conciencia pagarlo, como enseña Santo Tomas, Cayetano, y Sylvestro. Lo qual consta de

la Instituta, &c. y el no cumplirla será pecado, como enseña a la letra Navarro, por estas palabras. [Si prometto alguna cosa notable, licita, y posible, verdadera, y voluntariamente, y no cumplio su promesa, peca mortalmente.] Con que queda bien probado, que aviendo hecho promesa de tanto, o tanto en agradecimiento, ay obligacion en conciencia a pagarlo.] Hæc ille. Quæ si concedas, actum est de vsuris. Authoris æquivocatio in eo tetit, quod pactum amicitie includens promissionem, de aliquo dono ex gratitudine sub conditione mutui conferendo, quam admittunt plures DD. (Quos sequuntur M. Serra, Rocaf. Trull. & alij, apud Dian. p. 1. tract. 7. res. 23.) aliã putavit obligationẽ inducere, quã quæ iure naturali cuique inest præbendi se gratum suo benefactori, quod à veritate alienũ docent omnes. Secus vero esset, si post acceptum mutuum, mutuarius sponte efficeret liberalem promissionem; hanc enim alij ex iustitia, ac pro inde graviter, alij ex fidelitate, atque adeo leviter obligare existimant, vt videre est apud Dianam, part. 2. tract. 3. Misc. res. 9. & 3. part. tract. 5. res. 116. & 4. part. tract. 4. res. 122. Quod autem, qui mutavit, possit liberalem promissionem, seu donationem acceptare, probat M. Fumus, in Armilla, verb. Vsuræ, num. 21. dicens. [Non enim mutuando factus est quis peioris conditionis, quam antea esset, ideo si antea poterat aliquid gratis accipere, multo magis post hoc beneficium.] Sic ille, & plures apud Dianam, 1. part. tract. 8. de contract. resolut. 62. & est sententia Div. Thom. opusc. 73. de vsuris, cap. 8. post medium.

13 Audiendi vero non sunt Doctores aliqui, quorum sententiam probabilem dicit Verricelli, tom. 1. qq. mor. tractat. 3. quæst. 10. num. 2. per hæc verba. [Probabilis est sententia eorum, qui docent, quod quando mutuans ultra sortem nil accipit, tunc non est usura. Quare docent non esse usuram, si mutuarius se obliget ad conferendum alteri personæ dignæ officium, aut Beneficium. Ita Adrianus, Angelus, Maior, Navarra, & alij.] Hæc inquam sententia prorsus refellenda est, quia vt bene ait ipse Verricelli supra. Quævis obligatio civilis, & stricta est pretio æstimabilis, vt docent communiter Doctores. Vnde fit mutuantem aliquid ultra sortem recipere.

Licitum est mercatori credito vendere merces pretio rigoroso, v.g. 100. & statim numerata pecunia eas emere 80. quod est pretium infimum. *Lesius lesuita de iust. lib. 2. cap. 21. dub. 16. num. 130.*

R. Lesius non dicit, rem venditam 100. posse statim emi 80. sed 95. quod longe diversum est. Quia hoc pretium continetur intra latitudinem iusti, secundum omnes Theologos, secus illud. Et quæstio solum est, an qui vendit credito pretio summo, possit numerata pecunia emere pretio medio, vel infimo? Quod illicitum putant nonnulli. [Sed verius, inquit Lesius, est, non esse iniustum, etiam si redimat ipse venditor, modo intra limites iusti pretij consistat, ita ut quando vendit credito, non excedat pretium rigorosum, & quando redimit numeratum, non descendat infra iustum infimum. Ita Navarrus, cap. 23. num. 91. & Petrus de Navarra, lib. 3. cap. 2. num. 170. & alij recentiores.] Hæc Lesius, quæ infra num. 131. limitat; dummodo non sit scandalum, nec vlla sibi, vel suis infamia; & nequeat absque sui dispendio matum dare.

2 Hanc sententiam tenet etiam M. Mercatus r. de contract. cap. 26. ibi. [Si accelesse, inquit, aver vendido su ropa, verla despues en tienda, o alomenos expuesta a vender, no auiedo concierto en ello, nitemiendose de infamia, bien podra comprarla, como qualquiera otro del pueblo, por el precio que los demas la compran.] Sic ille. *Quam opinionem* [Veram esse speculative loquendo] ait M. Ludovicus Lopez de contract. lib. 1. cap. 34. Verum opinionem speculative probabilem, (nedum veram) esse practice probabilem defendit Mag. Serra, 1. 2. quæst. 19. artic. 6. fol. 376. & plures, quos dedi Prop. præced. num. 4. Ideo prædictam Lesij, Mercati, & aliorum sententiam tuentur Angelus, Salon, Garcia, Gutierrez, Palatius, Aceuedus, Grassius, & alij, quos refert Salas, tract. de contract. vbi de vendit. dub. 37. num. 2. & de usuris, dub. 16. Et novissime amplectitur M. Acatius de Velasco, tom. 1. res. mor. verb. Contratos, res. 206. num. 3. ibi. [Respondo con Layman, y otros muchos, q̃ estas mohatras se pueden comprar licitamente, porque en esta venta, y compra, lo que se compra, y vende es intralimites de justo precio, y asi puede muy bien hazerse, &c. Quando el que vende no se cõcierta con el comprador, que le ha de vender otra vez, lo que compra por menos, o infimo precio.] Hæc ille. Et antea tradiderant M. Ioannes de la Cruz, & alij, quos sequitur Diana, part. 1. tract. 8. resol. 33. & 58.

Et quādo mercator non vendit credito, intentione reemendi, sequuntur Sylvester, & Ludovicus Lopez citans M. Penna, vbi sup. & Rosella, verb. Vtura 2. num. 20. Verum intentio reemendi iusto pretio, ex natura rei, nec est illicita, nec contractum licitum vitare potest.

3 Plus addere videtur Caietanus in sum. verb. Emptio; nimirum posse vendere cum pacto de retrovendendo. Nam postquam statuit, iustum pretium dividi in [pium, moderatum, & rigorosum.] Et quod. [Deducere emptionem ad pretium pium nullum sit peccatum.] Sic ait. [Quando venditur aliquid cum pacto de retrovendendo, si pretium est iustum, contractus licitus reputatur, & communiter fit.] Secus, [Si pretium, quo emitur, minus est quam res valeat.] Merces autem, quæ pretio rigorofo valent 100. certum est pretio pio valere 95. Quid ergo; Illebit vendere credito pro 100. cum pacto retrovendendi numerata pecunia pro 95? Absit: ideo bene id negat ipse Caietanus, verb. Vtura exterior, casu 9.

4 Adde mercatorem rogatum ab emente posse numerata pecunia, longe minori quātitate, ab eo revēdente merces emere. Nam rogatus à venditore potest emere pro 67. rem valentē 100. Vt tradunt Caietan. Bonac. & alij, quos sequitur Dian. 1. p. tract. 8. ref. 53. Quibus cōsentit M. Ludovic. Lopez sup. §. [Respondetur.] Vbi ait. [Secundum Caietanum, & axioma commune, merces vltro neæ pro tertia parte solent vilescere.] Ergo si merces valeant 100. poterit mercator pro 67. redimere. Inò addunt alij posse emere pro 50. & vilius. Quod tenet M. Serra, 2. 2. q. 77. art. 1. dub. 3. §. Advertendum. Vbi sic. [Merces vltro neæ vilescunt, quandoque pro media parte, & quādoque plus.] Et saltem quod ad medietatem vilescant, tradit M. Corrad. 1. p. Resp. q. 130. Et tenent Palatius, Megala, Faust. & alij, quos citat Dian. 1. p. tract. 8. ref. 78. Quibus subscribit Caramuel in Theol. fundament. fund. 43. §. 8. nu. 795. Quod autem mercator possit redimere merces à se credito venditas, eodem pretio, quo alij merces vltro neas, tradit expressè M. Ludovic. Lop. vbi sup. [Si numerata, inquit, pecunia, minoris eas redimeret, eo scilicet pretio, quo alius vltro oblatas iusto emeret, non esset iniustus contractus, sed neque illicitus, si scandalum caveretur, locumque haberet in hoc casu sententia Navarri.]

5 Eandem sententiam, ne dicam laxiorem, tenet M. Bannez, 2. 2. quæst. 78. de vsur, artic. 2. §. [Ad secundum respondetur.] Vbi sic ait. [Si mercator bona fide vendidit merces suas

suas ignorans voluntatis eius, qui emit; postea vero videns quod, qui emit ab eo merces, procurat eas divendere, emit eas iusto pretio, sicut si venderentur in publica auctione, talis contractus erit iustus, etiamsi pretio emat viliori; sunt enim illæ merces vltroneæ.] Hæc ille: in publica autem auctione iustum pretium est, dum non infra dimidium, ut ait M. Corradus, 1. part. Resp. quæst. 158. Quod tradunt etiam, apud Dianam ubi infra, Mag. Ludovicus Lopez, Salon, Malderus, Rodriguez, Corduba, & alij. Imò, & infra dimidium emi potest, sicut, & duplo, vel pluris, quam valet vendi; ut cum M. Serra ubi sup. tradit M. Ioannes Martinez de Prado, tom. 2. Theolog. cap. 27. quæst. 1. num. 42. citans Trullench, Villalobos, & Dianā, part. 9. tract. 8. resol. 57. [Vbi alios, inquit, decem authores refert.] Adde secundum aliquos iustum pretium reputari, quod absque fraude extorqueri potest. Ita docent M. Bannez, Medina, Aragon, Villalobos, Bonacina, & alij apud Dianam, 1. part. tract. 8. resol. 55. & 4. part. tract. 14. resol. 12. & part. 9. tract. 8. resol. 57. Vnde iuxta doctrinam prædicti M. Bannez, mercator, qui pretio credito vendidit merces pro 100. poterit statim numerata pecunia, rogatus emere pro 50. & minoris. Emit enim merces vltroneas, & quas eodē pretio potest emere, quo in publica auctione. Doceri vellem à Magistro Bannez modum fugiendi eiusmodi illationem.

6 Verosimilius M. Corradus doctrinam vniversalem tradit (quæ alia non est à Patris Lesij) in Respon. 1. part. quæst. 157. ibi. [Si mercator iuste vendit credito suas merces tanti, quanti valent pecunia numerata, licitus est contractus, quavis sciat me minori venditurum, etiamsi ipse postea easdem merces viliori pretio emeret, remoto tamen pusillorum scandalo. Quia ut quæst. 130. supra habetur, rerum pretia iuste variantur ex vario vendendi modo.] Et infra. [Nec etiam ad rem facit, si quis vendat ex necessitate, vel non necessitate oppressus, quia necessitas non mutat rei pretium, ut bene Cæteranus, 2. 2. quæst. 77. articulo primo demonstrat.] Hæc M. Corradus.

7 Ex quibus inferitur, quanta soliditate, Diana 1. part. tract. 8. resol. 78. dixerit. [Ex hac doctrina sequitur, me olim recte respondisse, posse aliquem emere rem vilius ab illo, qui vendit necessitate compulsus, quia ex modo vendendi, minuitur pretium rei, & merces efficiuntur vltroneæ. Ita Turrianus, Navarra, Bonacina ubi supra cum Villalobos in sum. tom. 1. tract.

21. difñc. 6. num. 20.] Sic ille. Quibus adde Fr. Ludovicum a Concept. in exam. verit. tract. de reſtit. caſ. 21. num. 8. fol. mihi 173. Vbi ait. [Vileſcit res, non ſolum pro tertia, ſed etiam pro dimidia parte, quando quis illam vendere neceſſitate compellitur.]

8 Nota hic. Iure poſitivo Caſtellæ, l. 22. tit. 11. lib. 5. novæ Recopil. damnari mercatorem, qui credito vendit, ſi iterum emat pecunia numerata, quocumque pretio. Cæterum has leges ſolum procedere contra e mentem pretio iniuſto, explicant Palatius, & Aceuedo, apud Salas, tract. de vendit. dub. 37.

PROPOSITIO III.

EX communi ſententia Ieſuitarum, Licitum eſt, pecuniam ad lucrum dare exigendo viginti pro centum.

1 R. Hæc doctrina tantum abeſt, vt ſit communis, vt nullius ſit Ieſuitæ. Quod vel ex eo ſuadetur, quod nullus ab hiſtorico famoſo pro illa referatur. In hoc puncto Ieſuitæ nil novum in ſcholas induxere; ſed antiquos Doctores per omnia ſunt ſequuti. Omnes itaque vno ore, & calamo vno, lucrum ex pecunia licitum, illud tantum agnoſcunt, quod provenit, aut ex negotiatione per ſe, vel per alium (vt cum pecunia traditur mercatori certum lucrum ſalva ſorte reddituro, modo infra explicando) aut ratione damni emergentis, vel lucri ceſſantis, quando non negotiaturo traditur.

2 Primum lucrandi caput eſt apud Doctores commune. Audi M. Marcum Serra inſignem Theologum, 2.2. quæſt. 77. art. 4. dub. 2. Vbi ſic ait. [Dicendum ſecundo: Si contractui Societatis ſuper addantur contractus aſſecurationis capitalis, & venditionis lucri incerti pro lucro certo, ex vi horum licitum eſt, exigere lucrum certum ſalva ſorte. Docent hoc Sylveſter, verb. Societas, quæſt. 2. Fumus eodem verbo, §. 7. Maior in 4. diſt. 15. quæſt. 27. 28. & 29. & Gabriel ibidem, quæſt. 11. dub. 10. Caietanus, tom. 2. opuſc. tract. 31. Reſp. 11. Navarrus, cap. 17. num. 255. Covarr. lib. 3. variar. reſolut. cap. 2. num. 3. & communiter recentiores.] Hæc Serra. Et hanc opinionem referens M. Ioannes Martinez de Prado, tom. 2. Theolog. moral. cap. 29. quæſt. 2. adducit pro illa ex Thomiſtis Medinam, Franciſcum Garcia, & Ludovicum Lopez: & ex alijs, ſupra viginti Doctores, apud quos, inquit. [Fere triginta alij citati reperiuntur.] Ipſe vero, §. 3. num. 19. ait. [Hanc ſententiam per prin-

principia etiam intrinseca esse probabilem, debitis adhibitis limitationibus.] Et absolute tuentur Bonacina, Sarmiento, Morla, Malderus, Megala, & alij, quos citatos sequitur Diana, part. 1. tract. 8. resol. 30. Quibus adde Illust. M. Arauxo, Episcopum Segobient. in decis. moral. novissime editis, part. 2. disp. 1. quest. 5. num. 3. & seq. Vbi sic scribit. [Secunda opinio ait licitum esse pecuniam in Societatem exponere salvo capitali, cum tribus contractibus expressè, sive etiam implicite celebratis, videlicet Societatis, allocationis pecunie pro certo pretio, & venditionis incerti lucri pro certo, &c. Ex his opinionibus secunda est alijs preferenda, utpote veritati conformior, & in foro conscientie satis secunda; suadeturque primo ratione, quæ mihi evidens est.]

3. Iam quantum lucri certi exigi possit? Respondet Serra vbi supra his verbis. [Quantum vero lucri certi salva sorte exigi possit? Pendet ex praxi probata, & communi estimatione. Sicut de pretio reliquarum rerum diximus supra. Antiquitas, ut ex Maiori, & Caetano, locis citatis, colligitur, quinque pro centum exigebantur. Nunc etiam octo exiguntur, nec propterea Mercatores deficiunt, qui illa singulis annis solvere cessant, utpote multiplica lucrantur.] Sic ille. Quem sequuntur Ioannes Martinez, vbi sup. quest. 2. num. 20. & M. Acatius de Velasco infra citandus. Iesuitæ vero, qui scripta prælo mandarunt, quinque tantum pro centum, cum antiquis communiter, exigi posse concedunt. Sed quidam nequit prudenter, pro omni genere negotiationis, eadem quantitas lucri taxari. Quia iuxta qualitatem mercium, maius, vel minus solet esse lucrum; quo autem incertum maius est, eo pluris pro certo lucro vendi potest. Quapropter iure optimo M. Serra ad praxim probatam, & communem estimationem reducit: cui cum Bonacina acquiescit M. Prado sup. dum subnectit. [Imò Bonacina de contract. disp. 3. quest. 3. part. 1. num. 6. cum alijs asserit, in contractu negotii contractuum posse tanto plus exigi, quo negotiatio maius lucrum affert.]

4. Si vero pecunia non mercatori tradatur, sed alteri non negotiaturo, nil ultra sortem exigi potest, nisi ratione lucri cessantis, vel damni emergentis, ut dixi. Cessat autem lucrum, quando ex eo, quod pecuniam mutuas; amittis, v.g. occasione emendi censum, aut domum, aut agrum fructiferum; vel quando pecunia erat destinata, & exposita negotiationi licitæ, & propter mutuum remouetur à negotiatione, ad quam erat in

Inpotentia proxima. Vnde si nunquam fuerat ad negotiandum dicata; vel iam, propter aliam rationem, fuerat à negotiatio-
ne abstracta, nil ultra sortem exigi potest, nisi forte ratione pe-
riculi, & expensarum in ea recuperanda, quod ad titulum dam-
ni emergentis reducitur, iuxta diversas opiniones, de quibus
suprà Prop. prima. Hæc est communis Iesuitarum, & aliorum
Theologorum sententia. Vide Cardinalem de Lugo, tom. 2.
de iustitia, disput. 25. sect. 6. P. Salas de vsuris, dub. 20. P. Mo-
linam de iustitia, disp. 315. in fin. & 316. in princip. Cardina-
lem Toletum, lib. 5. cap. 33. P. Lessium cap. 20. dub. 11. Syl-
vestrum, verb. Vsuræ l. §. 19. Eminentissimum Caietanum,
2. 2. quæst. 78. art. 2. M. Corradum, 1. part. Resp. quæst. 229.
M. Acatium de Velasco, tom. 1. resol. moral. verb. Contratos,
resol. 224. & alios apud ipsos. Iam vero quantum lucri ex hoc
capite possit supra sortem exigi, pendet ex quantitate lucri,
quod mutuanti cessat, vel damni, quod emergit; vnde nisi in
casu particulari, attentis circumstantiis, nemo prudenter deter-
minare potest.

5 Ex his principijs, Montes, quos vocant Pietatis, in qui-
bus à singulis mutuatorijs aliquid ultra sortem exigitur, pro cõ-
ductione domus, pro alimentis, & stipendijs ministrorum, li-
citos esse, omnes Iesuitæ docuerunt, contra Caietanum, tom.
2. opuscul. tract. 6. Sotum de iust. lib. 6. quæst. 1. art. 2. & Syl-
vestrum, verb. Vsuræ 5. quæst. 4. oppositum sentientes. Verum
Iesuitarum sententia (vt refert M. Serra, 2. 2. quæst. 78. art. 2.
dub. 4.) definita est à Leone X. in Concilio Lateranensi, Sess.
10. his verbis. [Sacro approbante Concilio declaramus, & de-
finimus Montes Pietatis ante dictos per Respublicas institutos,
& autoritate Sedis Apostolicæ hætenus approbatos, & con-
firmatos, in quibus, pro eorum indemnitate, aliquid modera-
tum, ob solas ministrorum impensas, &c. ultra sortem, abs-
que lucro eorundem montium recipitur, neque speciem ma-
li præferre, nec villo pacto improbari: quinimo meritum
esse, & probari debere tale mutuum, & minime vsurarium ef-
fe.] Et paulo infra. [Omnes autem Religiosos, & Ecclesiasti-
cas, ac seculares personas, qui contra præsentis declarationis,
& sanctionis formam, de cætero prædicare, seu disputare ver-
bo, vel scripto ausi fuerint, excommunicationis lætæ sententiæ
pœnam, privilegio quocumque non obstante, incurrere volu-
mus.] Hætenus Concilium Lateranense sub Leone X. anno
1515. celebratum. Videatur Diana, part. 11. in fin. tract. 2. de
in.

infallibilitate decretorum Pontificis. Vbi postquam contra Caietanum, & Sotum definitionem Leonis X. vt omnino certam propugnauit. Sic ait. [Vide etiam Verricelli in quæst. moral. tom. 1. tract. 8. quæst. 24. num. 9. asserentem, quod Mons Pietatis à Leone X. licitus declaratus, de fide est, quod sit iustus. Ita recte Navarrus comment. de vsuris, num. 59. Sotum, & Caietanum, graviter reprehendit immodestia, & irreuerentia erga Sedem Apostolicam, & Concilia Generalia. Displicet mihi viros tam doctos sugillare: sed necessarium est, in re tam graui. Et contra Caietanum, & Sotum insurgit ex Dominicanorum Familia M. Ioannes à S. Thom. 2. 2. quæst. 1. disp. 9. artic. 3. fol. 777. vir quidem sapientissimus.] Hæc ibi. Sed omnino videndus R. P. M. Ioannes à S. Thom. vbi supra, disput. 9. fol. 769. Vbi ait [de Fide est, quod moralitas talis præcepti, seu regulæ non est mala.]

6 Insurgunt etiam alij, Mag. Canus, lib. 5. de authoritate Concil. cap. 5. §. Deinde Ecclesia, fol. 193. ibi. [Ecclesia non potest definire quidquam esse vitium, quod honestum est, aut contra, honestum esse, quod est turpe, quæ autem ratio id de Ecclesia convincit, eadem convincit de Concilio, in quo vniuersalis Ecclesiæ authoritas residet.] Et quæst. 4. §. Non ne igitur. [Dixerit quis, erit aliqua nota, qua Conciliorum de fide iudicia interuolci queant? Erit plane.] Et anumeratis duabus. [Tertia, inquit, est, si in eos, qui contradixerint excommunicationis sententia ipso iure feratur. Exemplum est de hæreticis, cap. cum Christus, & cap. ad abolendum.] Vide sup. tract. de Fide, Propos. 12. Vbi Sylvestrum, & M. Bannez reperies asserentes de fide esse, non posse Pontificem errare in his, quæ ad mores pertinent. Quapropter haud mirari non possum, quomodo Montes Pietatis, vt licitos ab Ecclesia declaratos, & definitos, sint qui contradixerint?

7 Difficilius est, & maiorem vsuræ speciem præferret, debita in posterum solvenda, v. g. post annum, minoris emere, etiam quando debitum liquidissimum est, & absque difficultate, & labore exigibile. Et tamen hoc esse licitum, tradit ipse Caietanus in sum. verb. Usura in fin. §. Cogor. Vbi sic ait. Respondeo, quod hic nulla intervenit usura; quia est contractus non palliati, aut impliciti mutui, sed emptionis, & venditionis: quia Ioannes vendit ius suum, quod habet super illas pagas, & non vendit ipsas pagas, nec aliquod mutuum accipit.] Et infra. [Quoniam ius recipiendi ad annum mille aureos, minus

nus est secundum rem, & secundum humanum vsum; ac humanam æstimationem, quam mille aurei, quia potentia etiam proxima minor est actu, & inter os, & offam multum intercedere posse, proverbium est.] Sic Caietanus: cuius sententiam probabilem esse dicunt M. Ioannes de la Cruz, in direct. 1. part. 7. præcept. de vsura, dub. 6. & M. Serra, 2. 2. quæst. 77. art. 1. dub. 5. §. [Dicendum est secundo.] Vbi sic scribit. [Probant ex lege Minus, ff. de regulis iuris, vbi dicitur. Minus est actionem habere, quam rem. Sed qui emit debitum mille aureorum solvendum post annum, etiamsi liquidissimum sit, & absque difficultate, & labore exigibile, non emit mille aureos, sed ius, & actionem ad illos; ergo cum minus sit talem actionem habere, quam mille aureos; minoris emi poterit, quam mille aureis.] Hæc Serra; & eadem M. Fumus, verb. Vsur. num. 50. & decem alij Doctores, quos refert, & sequitur Diana, 1. part. tract. 8. resol. 49.

8. Expende, an vi consequentiæ ex his deducatur, te posse emere pro 90. à Petro ius, & actionem ad 100. ab ipso met tibi post annum solvendas. Et ut vis illationis magis pateat. Vide doctissimum M. Ioannem de la Cruz supra citatum, vbi hanc quæstionem proponit. [An qui debet solvere centum in fine anni, satisfaciat dando creditori petenti nonaginta in principio anni?] Cui respondet. [Etiam secluso lucro cessante, & damno emergente, est probabile satisfacere. Ita Armilla, verb. Vsur. num. 33.] Sic ille. Quapropter Illustrissimus Ioannes Caramuel in Theolog. fundamentalī, num. 261. & 264. fol. mihi 131. plane fatetur, iuxta hanc doctrinam, [difficilimum esse negare, mutuantem mille posse recipere in fine anni mille, & quinquaginta; quia illa quantitas præsentantum valet, quantum ista futura, ac proinde nil supra sortem recipit.] Quod argumentum similiter confecerat in Theolog. mor. lib. 2. disp. 14. num. 799. dicens. [Si ergo centum aurei solvendi post annum, possunt hodie extinguī nonaginta paratis: si mutans nonaginta dederit hodie sub onere, quod centum post annum restituatur, nil acquisivit præter sortem.] Quod vrgentius premit, si tradens pecuniam intendat, non contractum mutui, sed emptionis, & venditionis, iuxta Caietani doctrinam, celebrare, emendo pro 90. numerata pecunia, ius, & actionem ad 100. post annum solvendas. Verum cum hæc illatio à nullo Catholico concedi posse videatur, disparitatem reddere coguntur auctores citati. eos consule. Vide Lessū, lib. 2. cap. 22. dub. 4. n. 30.

9. M. Ioannes Martinez de Prado, tom. 2. Theologiæ moral. cap. 28. quæst. 1. §. 3. num. 21. argumento Caramuelis, (in quem acriter invehitur) sic respondet. [Iam retulimus, quod Bannez, & Salas illam doctrinam (nempe Caietani, & aliorum) dicunt improbabilem, & nos ostendimus oppositam esse communem Theolog. & veram. Ex vno autem principio falso, non mirum quod aliud falsum sequatur.] Hæc ille. Oneri tamen succumbens, cum legitimam, & inevitabilem iudicet consequentiam Caramuelis ex illo Thomistarum principio deductam. Vnde non illarionis, sed præmissarum authores carpere debuisset. Maxime cū loquantur contra D. Thom. opusc. 67. de emptione, & vendit. in fin. & opusc. 73. de usuris, cap. 8. post medium, vbi extinctionem illam maioris debiti, per solutionem anticipatam, reprobat, nisi. [Quando gratis, inquit, & liberaliter creditor eiusmodi superabundantiam tribuit debitori, & debitor non causa temporis accipiat.] Aut quando [debitor non potest habere pecuniam, sine alicuius rei propriæ alienatione, & damno, ex qua solvat creditori, quod petit ante terminum solutionis, alias est casus usurarius.] Sic Div. Thom.

10. Nihilominus Fr. Philippus de la Cruz Vasconcellos, in tractatu supra citato de interestes, fol. 8. & 9. præmissas improbare non audens, consequentiam plane concedit. [Nuestra sentencia, inquit, y la verdad de lo que se ha de seguir es, que puede qualquiera que diere dineros, pedir, y llevar como deuda de justicia algun interes. Fuera de los que defienden esta doctrina; à la letra patrocina mi opinion, y sentencia el doctissimo Cayetano; que el solo basta por muchos, verb. Usura exterior, §. Nota, fol. 578. dize así. [Nota secundo, quod quia lucrum usurarium est ex mutuo, ideo si quis non mutuat, sed accomodat, seu locat, aut vendit pecuniam, cum pacto recipiendi aliquid plus, non est usura, sed liciti sunt eiusmodi contractus, dummodo pacta sint moderata, iuxta qualitatem temporis.] De la qual doctrina se aprovechan muchos, y graues Doctores, y usan los Mercaderes, tratantes, y todos los comercios.] Et infra, ex præstatis principiis, sic illam probat.] La razon es, porque el que dà este dinero, lo vende de contado por vn derecho que le dà el que le recibe, de cobrar tanta cantidad, segun el concierto, para tal, ò tal tiempo, el qual derecho vale mucho menos, que la tal cantidad que le entrega de contado, &c. Y así por esta razon minima se conceden los eñcos, y tributos, porque

que se compra el derecho de cobrar aquella renta de tal casa, ó heredad, lo qual por estar por cobrar se puede comprar por menos dinero de contado; porque como digo, el dinero de presente vale mas que el derecho de cobrar dineros pasado algun tiempo.] *Addit inferius, fol. 10. hoc esse licitum etiam.* [En caso que aya muy buenas hipotecas, prendas de oro, y plata, porque no deve el que le compra correr riesgo de no poder llevar reditos, por aver dado su dinero, que es tolo por darlo de contado, por el derecho que tiene de cobrar despues, a cuya causa puede llevar mas de lo que es el capital, &c.

11 La tercera razon es, porque el dinero de contado, vale mas que el fiado, y en esperança, como se ha dicho algunas vezes. (*Quod tenet Caietan. Navarrus, M. Fumus, M. Petrus de Ledesma, & alij, quos citatos sequitur Caramuel in Theolog. fundam. num. 261. fol. mihi 131. & cum Maldero, & Philiarco dicit esse probabile Diana, 1. part. tract. 8. resol. 49.*) por los muchos provechos que causa a su dueño, usando del. Porque lo puede contratar, aumentando muchas ganancias; puede remediar mil necesidades, que le pueden ocurrir, como son, el curar vna grave enfermedad, eximirse de alguna prision, condenacion, ó sentencia; las quales no se pueden prevenir. Y acato hallandose en estos trabajos, y sin dineros, puede ser, que cayga en alguna grande ruina, que no padeciera, si tuviera su dinero en su cofre. Quien dirá que tal privacion no es digna de algun premio, y valor? Y será mas, ó menos, segun la cantidad, y tiempo que careciere del.] *Sic ille.*

12 Iam vero, quam quantitas supra sortem exigi possit? *Respondet, fol. 8. dicens.* [En quanto a la cantidad, no se puede dar cosa fixa, cierta, ni determinada, &c. Hase de hazer reparo en las necesidades de los lugares, y circunstancias, que pueden ocurrir en el comercio publico: y el precio que alli comunmente se diere, se podrá llevar, como se ve que lo hazen los particulares gremios desta Villa de Madrid, Sevilla, y otras. Y esto aunque se reciban joyas en prendas, hipotecas, fianças, piezas de oro, &c.] *Et infra, fol. 16. iuxta alium discurrendi modum, quem ibi ex aliorum mente refert, quantitatem lucri determinat ad 10. por 100. dicens.* [En el fuero interior, quod in exteriori dicitur mutuum, es contrato, y entrega que se haze como censo, y por el legitima- mente puede llevar lo que concede la Bula, que son a cinco por ciento, y otros tantos por los incommodos, y mejor por la

privacion, como se notò arriba. Lo qual he puesto aquí, por fer este vn modo muy bueno, y muy seguro de dar dineros, queriendo huir de escrúpulos, &c.] Hæc Cruz.

13 Verum, si hæc ita se habent, ubi est peccatum vsuræ? Huic obiectioni occurrit, fol. 17. his verbis. [Pueden arguir contra nuestra sentença, diziendo, que de aquí se sigue, que no ay vsura en el mundo, ni tampoco lugar della, &c. Sabiendo que el defenderlo es heregia, como lo definió el Concilio Vienesense sub Clemente V. &c. de lo qual se sabe, que es notorio, que la vsura está prohibida por derecho divino. A lo qual respondo, que este precepto, y prohibición sólo se puso, porque algunos, movidos de codicia, no llevasen dineros, ni intereses por titulo de prestar, como puede suceder, ó por error, ó negligencia, y no querer buscar otro titulo justo, ó por no guardar en este todas las condiciones, y circunstancias que se requieren; y aunque raras vezes puede suceder este pecado, por los muchos títulos que ay para escusarle: con todo esto, no basta para que este mandato de la vsura sea superfluo; como no lo es, el de no aborrecer à Dios, y a este modo otros, y casi nunca se quebranta.] Hactenus ille. Potuissetque (quo ad speciem) in sui favorem adduxisse D. Thom. in 3. sent. dist. 37. quæst. 1. artic. 6. in corp. Vbi explicans in quo consistat malitia peccati vsuræ, sic ait. [Pro vsu pecuniæ, quæ sit alterius, ex hoc ipso, quod mutuatur, aliquid accipere, nil aliud est, quam accipere aliquid ab aliquo pro vsu rei propriæ.] Et in Disputatis, quæst. 13. de avaritia, artic. 4. in corp. [Dicitur enim vsura ab vsu, eo scilicet, quod pro vsu pecuniæ pretium quoddam accipitur, &c. Vnde mutuare pecuniæ pro vsura, est secundum se peccatum mortale.] Quod argumentum latè ibi prosequitur, vt suadeat vsuram esse peccatum contra rationem iustitiæ naturalis. Vnde opusculo 73. de vsuris, cap. 4. concludit. [Ex his patet, quod vsura sit malum vituperabile, secundum legem naturæ, & peccatum mortale, secundum legem divinam.] Hæc Angelicus Præceptor. Ergo si nil exigatur pro vsu pecuniæ mutuatae, sed ex alio titulo, non erit vsura.

14 His, & similibus fundamentis, suam singularem sententiam suadere conatur prædictus Fr. Philippus de la Cruz, vir aliàs doctus, & notus ex sum. illa, quam inscripsit. [Norte de Confessores.] Laudo hominis discursum, non conclusiones. Idem enim est, esse definitum, nil supra sortem exigi pos-

posse rationē mutui, ac nil posse ratione cuiusvis tituli intrinsece, & essentialiter ad mutuum pertinentis, quales sunt, carentia, seu privatio pecuniæ, traditio de præsentī, & solutio de futuro, & alij eiusmodi. Quapropter omnino dicendum, aut ex illis principijs prædictas conclusiones non deduci, vt eorum defensores respondere tenentur; aut si inferantur, debere ab scholis exterminari, imò, & gravi censura notari. Quid illorum? Non est huius loci. Est tamen advertere, prædictum tractatum de *interesses* à Philippo de la Cruz evulgatum, prohibitum esse de mandato Tribunalis Sanctæ Inquisitionis, vt à viro doctissimo Supremi Senatus nuper accepi.

PROPOSITIO IV.

Licitum est tabernarijs vinum aqua miscere, & agricolis triticum paleis, & communi pretio vendere, dummodo deteriora non reddantur eis, quæ communiter venduntur. Lesius *lesuitæ de iustitiâ*, lib. 2. cap. 21. dub. 1. num. 82. [Expende quot legibus id prohibitum, & quot inconvenientia ex praxi pullulent.]

1. R. Hanc opinionem cum Magistro Soto, & alijs tueretur M. Serra, 2.2. quæst. 77. art. 2. ibi. [Dicendum est secundo: in casu, quo res habens aliquem defectum ex istis non minus esset bona, quam ea, quæ ab alijs communiter venduntur, non esset condemnandus iniustitiæ, qui eam eodem pretio venderet. Docent hoc M. Soto, lib. 6. de iustitiâ, quæst. 3. art. 2. Lesius, & alij, quos sequitur Diana, 1. part. tractat. 8. resol. 51. Probatur, quia licet quis vtatur fraude, & dolo miscendo triticum paleis, tamen pretium rei attenditur ex eius valore, &c. Et qui prædicto modo miscet vinum aqua, & triticum paleis, nullum damnum infert emptori; ergo licite potest illud, eodem pretio, quo alij, suum triticum, aut vinum vendere.] Hæc Serra. Et cum Ludovico Lopez tradit M. Ioannes de la Cruz, 1. part. director. 7. præcept. quæst. 3. de emptione dub. 6. ibi. [Probabile est non licere, sed probabilius videtur oppositum. Ita Ludovic. Lopez, tom. 1. cap. 192. quia etsi iste vtatur dolo, tamen pretium rei attenditur ex eius valore.]

2. Tenet etiam M. Corradus in Respons. 1. part. quæst. 31. Vbi ex Soto sic ait. [Nil refert, si sint eiusdem bonitatis, & vsui accommodatæ. Ita de quantitate dicendum est, si mensura sit brevior, dummodo pretio respondeat. Vt de vino vi-

dere est quandoque: eiusdem bonitatis, & potentiae erit ali-
quando vinum parum aqua mistum, sicut aliud parum. Et hoc
fit dictum in foro conscientiae, de viris timoratis, sinceris, &
candidis; ne ansa cauponibus detur.] Et 2. parte Resp. quæst.
496. asserit non peccare, nec ad restitutionem teneri. [Qui tri-
tico purgato admiscet glebas terræ, ut crescat mensura, eo
quod, quia purissimum erat, facta ea terræ mistura, non facit
illud deterius, quam aliud triticum. Opinio tamen contraria Me-
dinae, inquit, tuta est, & laudabilis.]

3 Eandem sententiam cum Magistris citatis, contra non-
nullos lesuitas, tradit M. Ioannes Martinez de Prado, tom. 2.
Theol. moral. cap. 27. quæst. 2. §. 4. à num. 30. Vbi sic. [Si au-
tem propter talem mixturem res non fit deterior: ex industria
fieri non posse, tenent Salas, Castrus Palao, &c. Talem tamen
mixturem esse licitam, defendant Sotus, Serra latè id pro-
bans. Ludovicus Lopez, & alij, quos referunt, & sequuntur
Diana, & Lessius; quia venditor nullam iniuriam infert emp-
tori, cum det ei rem æque bonam.] Sic Prado, & novissimè
M. Acatius de Velasco, tom. 1. resol. moral. verb. Contratos,
resol. 209. num. 8. Vbi postquam sententiam oppositam propo-
suit, ait. [Pero mas probable me parece lo contrario, si este se
ha de vender al precio que los demas que le venden mezclado
con las pajas, porque este engaño es material, y no se haze agra-
vio al comprador, pues se le vende al precio que los otros, y del
mismo modo; y no es razon que el se perjudique asi. Esta opi-
nion es de Lopez, tom. 1. cap. 192.] Et eam tuetur Bonacina
cum alijs, disp. 3. de contract. quæst. 2. punct. 6. num. 17. Quo

ad leges vero prohibentes, & inconvenientia
pallulantia; consule doctissimos au-
thores, quos citavi.

EXTRACTATV

DE BAPTISMO.

PROPOSITIO I.

Licitum est in casu necessitatis baptizare sub conditione aquæ rosaceæ. Bauni Iesuita in Theolog. moral. tract. 2. quæst. 4.

I R. Author citatus contrariam sententiam aperte sequitur. Ex Trident. Sess. 7. Can. 2. de Bapt. ibi. [Si quis dixerit aquam veram, & naturalem non esse de necessitate baptismi, anathema sit.] Subnectit vero; aliquos Doctores pro supra obiecta militare, in casu extremæ necessitatis, quando non est alia materia, & parvulus aliter sine Baptismo est discessurus. [Quæ sententia, inquit, non est improbabilis.] Non potuit modestius dixisse: quia eam defendunt Puteanus Professor Regius Sacræ Theologiæ in Academia Tolosana, in 3. part. Div. Thomæ, quæst. 66. art. 4. num. 5. Chamerota de Sacram. tract. 2. de Baptis. cap. 2. Et multis suadet Verricelli, tom. 1. tract. 1. quæst. 15. & quidam alij existimantes certum non esse, quod aqua rosacea, & similes specie differat ab aqua naturali, ac proinde forsan tali Baptismo salutem consequentur, quem eo negato, fide divina certissimum est, damnum fore. Cur ergo, inquit, pro æterna salute animæ negligendum est remedium, quod si cum eadem contingentiâ, ad salutem corporis aliter desperatam profuisset, nequiret à corporali medico, absque culpa lethali omitti? Et saltem, quod Baptismus conferri possit aqua illa, quæ distillat ex vite, vel arbore tradit Mag. Ioannes de la Cruz in direct. quæst. 1. de Baptis. dub. 1. conclus. 2. Vbi sic ait. [Aqua debet esse simplex, & elementaris, etsi ex arbore, aut alio corpore, ut glacie resoluta.] Ratio autem, quæ contra aquam rosaceam; militat etiam contra distillatam ex arbore, ut bene Candidus M. Sacri Palatii, tom. 1. disquis. 16. artic. 2. dub. 3. Quia vel vitæ, vel neutra est aqua vera, & naturalis. Unde D. Thom. 3. part. quæst. 66. art. 4. ad 3. expresse dicit, Baptismum fieri non posse. [Nec in sanguine animalis, aut in vino, aut quocumque liquore alicuius plantæ.] Et statim ad 5. [Dicendum, quod aqua rosacea est liquor rose resolutus, unde in canon potest fieri Baptismus; & eadem ratione, neque in

aquis alchimicis, sicut nec in vino.] Videatur Diana 3. par. tract. 4. resol. 5. & p. 5. tract. 3. resol. 2.

PROPOSITIO II.

Æ Gilius Iesuita de Sacram. Baptismi, quæst. 66. dub. 1. art. 4. num. 24. docet baptizatos saliva, & sudore iterum baptizandos sub conditione; eo quod saliva, & sudor sunt materia dubia. Prædixerat autem num. 22. Licet enim esse in casu necessitatis baptizare materia dubia. [Vnde expressè docet in casu necessitatis licere baptizare saliva, & sudore: cum tamen contrarium determinatum sit in cap. penultimo de Baptismo.]

1. Resp. Per consequentiam male deductam imputari Ægidio propositionem, quam ibidem expressè negat. Ibi enim sequentes statuit conclusiones. Prima. [In necessitate licitè utimur materia dubia.] Secunda. [Possumus in necessitate uti cunctis, si species aquæ non sit mutata: secus videtur dicendum de crassa, & multum decocta, quia videtur amittere speciem aquæ, sicut de aqua iurulenta valdè pingui ait Div. Thom. in corpore. Quia tamen extrema puerorum necessitas cogit extrema quæque tentare; nollem omnino damnare tali materia. in ea videntes. De sputo tamen (attende) sudore, & similibus, non videtur id posse dici, ob cap. penult. de Baptismo; ubi Pontifex negat absolute pro Christianis habendos, qui in necessitate sputo baptizati sunt.] Hec Ægidius. In quibus, ut patet, expressè asserit, non licere, etiam in extrema necessitate, baptizare sputo, sudore, & similibus. Quibus præiactis, subnectit. [Hoc etiam certum est, tam hæc, quam illa materia baptizatos saltem sub conditione baptizandos, quia ut minimū est materia dubia.] Ex quibus ansam arripuit Anonymus, ad imputandam, vi argumenti, conclusionem, quam author præmissarum immediate antea negauerat. Caterum cum virum doctum in eisdem parrapho, & clausula, sibi contradicere, in nullius cordati mentem venire possit: dicendum est, ultimæ periodi sensum esse: Baptizari debere saltem sub conditione, quia minimum quod contra tale baptismum potest obijci, est quod fuerit confectum in materia dubia; quod sufficit ad illud sub conditione saltem iterandum. Dixit [minimum] quia, iuxta sua principia, ex defectu materiæ, nullum est, nec potuit in saliva, aut sudore ministrari, etiam in extrema necessitate: quia hæc materia, nec dubia est. Idemque dixerat ibidem de aqua rosacea, & liquoribus ex plantis express.

præsis. [Liquores, inquit, ex plantis, aut herbis expressi non sunt materia Baptismi. Aliqui tamen putant hos in extrema necessitate posse adhiberi, quia non omnino constat, an differant specie ab aqua naturali: quæ non facile ausim approbare, quia Concilia requirunt aquam naturalem, qualis non videtur artificialis expressa ex plantis.] Et idem tradit de aqua ex sale resoluta, contra Arimillam, verb. Baptismus, §. 24. [Quia non videtur (inquit) probabile, eiusmodi aquam esse eiusdem speciei cum aqua naturali; & consequenter non videtur probabile, quod possit esse materia Baptismi.] Quid ergo? Quod aquæ ex sale, & ex rosis distillatæ negat, salivæ, & sudori concedit? Apage.

2 An vero ex eo, quod Pontifex dixerit; sudore, & sputo baptizatos non esse pro Christianis habendos; sit de fide prædicatum Baptismus esse nullum? Negabit absque formidine M. Paludanus, iuxta id, quod tradit in 3. distinct. 24. quest. 1. conclus. 2. Vbi sic ait: [In omni propositione nota per fidem infusam, semper Deus est subiectum, quantumcumque prædicatum sit non Deus.] Hæc autem propositio [Baptizatus sudore, aut sputo non est Christianus.] non habet pro subiecto Deum, ergo. Verum ex hoc Paludani principio nullam conclusionem deducere licet. Quia [Positio illa Paludani (inquit Suarez tom. de Fide, disput. 2. section. 2. num. 1.) non solum improbabilis, sed etiam Fidei contraria aperte videtur. Nam hæc propositio *Abraham genuit Isaac*, fide infusa credenda est, cum sit expressè in Scriptura, & similiter hæc *Beata Maria Virgo perpetuò fuit Virgo*, & similes, in quibus subiecta creata sunt.] Hæc ille.

3 Cæterum ad rem nostram. Vide doctrinam generalem apud Tabienam Dominicanum in sum. verb. Excommuni, casu 4. Vbi sic inquit. [Ad hoc, ut aliquid determinatum ab Ecclesia non possit esse falsum, requiritur, quod determinetur ut pertinet ad fidem, dicendo contrarium esse hæreticum.] Et paulò antea. [Ex quibus concluditur, quod tenere contra determinationem Ecclesiæ, antequam sit determinatum ab Ecclesia, quod contrariū sit hæreticum, potest esse sine hæresi, & sine peccato.] Iam qualiter sit determinatum ab Ecclesia contra Baptismum in sudore, vel sputo confectum. En verba textus, quæ habentur in Decretalibus, tit. 42. de Baptismo, cap. penult. [Postulasti, utrum parvuli sint pro Christianis habendi, quos in articulo mortis constitutos, propter aquæ penuriam, aliquorum simplicitas

pro Baptismo, salivæ conspersione linivit? Respōdemus, quod, cum in Baptismo, verbum, & elementum necessario requirantur, dubitare non debes, illos verum non habere Baptismum, in quibus non solum utrumque prædictorum, sed eorum alterum est omissum.] Hæc ibi. In quibus, ut patet non determinatur, quod contrarium sit hæreticum. Vide etiam M. Canum, lib. 5. de autoritate Conciliorum, cap. 5. §. Illud item. Vbi ait [Nonnulla habentur in Epistolis Decretalibus, quæ Fidei Catholicæ decreta non sunt,] & infra, §. Nunc illud. [Nonnullas constat à posterioribus meliore consilio refutatas, quoniam non ex firmo decreto; sed ex Pontificum opinione prodierunt.] Sic Canus, & alij.

4. Sed his non quiescit Turrianus Iesuita, de Fide, disp. 16. dub. 2. Sic enim inquit. [In præsentī sufficiat dicere, falsam esse sententiam Bartholomæi de Medina, qui admittit declarationes Pontificum in Decretalibus posse esse falsas, in decretis harum rerum, quæ ad mores pertinent; atque adeo cogitur fateri, posse aliquid revera inhonestum, ut honestum proponere toti Ecclesiæ. Mirum vero est Caietanum, Sotum, & Medinam, ex Familia Dominicanorum viros doctos, & pios, ita sentire de potestate Pontificis in his, quæ ad mores pertinent.] Hæc Turrianus, & merito: quia præfati Magistri id tenent contra D. Thom. ut notat Sylvester, verb. Fides, num. 9. dicens. [Adde secundo: quod, etiam secundum D. Thom. errare non potest in spectantibus ad bonos mores, condendo scilicet decreta, & constitutiones.] Cuius conclusio (inquit M. Bannez 2. 2. quæst. 1. art. 10. dub. 8. conclus. 3.) [Tam certa est, ut oppositum non dubitem esse hæreticum.] Et ante illum Sylvester, verb. Fides, num. 2. [Ideo etiam ad fidem pertinet in hærendo determinationi Pontificis Summi, in his, quæ sunt fidei, imò etiam in his, quæ spectant ad bonos mores, quia in huiusmodi etiam Ecclesia errare non potest, & consequenter, nec caput eius, in quantum caput, sive in quantum Pontifex. Quod semper intelligo esse, quando interrogatur in dubijs, ut caput Christianitatis. Vel secundum Archid. quando determinat cum Cardinalium consilio. Sed primum est melius; quia Papa sine Cardinalibus esse potest.] Sed male subnectit. [Sed prædicta, quantum ad caput, & Ecclesiam, ita limitanda videntur, quod errare non possunt finaliter. Secus in primo motu, quia possunt prima facie sententiam falsam præferre: sed statim Spiritus Sanctus, vel per Scripturam, vel per viros doctos fundantes in

Scrip.

Scriptura, aut aliter, lumen afferret, ne staretur in falsa sententia.] Sed quis aquiesceret Sylvestro?

5 Existimavit etiam M. Canus Pontificem posse errare in approbatione Religionis, sed deceptus est, ut ait Turrianus supra, & contra illum insurgit ex suo Prædicatorum Ordine, M. Ioannes à Sancto Thom. 2.2. disput. 9. art. 2. fol. 776. firmans Pontificem non posse errare in approbatione alicuius Religionis. [Et qui oppositum diceret, inquit, ad minus tamquam temerarius, & scandalosus, & errori proximus haberetur.] Et quod errare nequeat in prædicta approbatione, quantum ad constitutiones, & leges sibi propositas, ita ut approbet leges perniciosas, aut nocivas salutis animarum, ita certum putat M. Bannez ubi sup. conclus. 4. ut dixerit oppositum esse hæreticum. Et est de mente Angelici Præceptoris, opusculo 19. cap. 4. in corp. Vbi ait. [Cum aliqua Religio per Sedem Apostolicam instituta est, manifeste se damnabilem ostendit, qui talem Religionem damnare conatur.] Sed hæc non terrent Canum. Ad illud, lib. 5. de locis, cap. 5. in fine. Vbi sic scribit. [Nostro sæculo tam multe sunt Religiones à Pontificibus confirmatæ, ut qui eas omnes tueri voluerit, tanquam Ecclesiæ viles, vel necessarias, hic imprudentiæ, ne dicam stultitiæ, nomine, iure optimo, summi que rationibus arguatur.] Sic Canus in editione Salmanticensi, anno 1563. Vide illum superius, §. [Præterea in Canonizatione.]

6 Censuit similiter Pontificem posse errare in Canonizatione Sanctorum Caietanus, tom. 1. opuscul. tract. 15. de indulgentiis ad Iulium Medicum, cap. 8. ad ultimum. Sed hanc doctrinam. [Ad minimum esse erroneam, & temerariam.] Inquit Arriaga, tom. 3. disp. 9. sect. 5. num. 31. Et consentit Michael Zanardus, ex Prædicatorum Ordine in directorio, part. 2. verb. [Hæreses circa Canonizationem Sanctorum.] fol. mihi 400. Vbi sic ait. [Defendunt hæretici, posse Papam errare in Canonizatione Sanctorum. Ita Vvicleph, ut refert Thomas Vvaldensis, tom. 3. de Sacramentalibus, cap. 122. & idem sentiunt Lutherani, & Calvinistæ. In contrarium stat sententia Catholicorum.] Et infra. [Habet certitudinem infallibilis veritatis.] Et esse deside contra Caietanum, & Canum, dicit cum alijs Diana, part. 11. in fine, tract. 2. resol. 18. Et oppositum esse dignum censura, ait M. Bannez, 2.2. quest. 1. artic. 10. dub. 7. conclus. 2. & Catharinus, & alij, apud Malderum, 2.2. quest. 1. dub. 6. Mitius vero loquitur D. Thom. Quodlib. 9. art.

16. ibi. [Quia honor, inquit, quem Sanctis exhibemus, quædam professio fidei est, qua Sanctorum gloriam credimus. Pide credendum est, quod neque etiam in his iudicium Ecclesiæ errare possit.] Atque tot fundamentis hoc nititur (ait M. Canus supra) [ut qui fidem in his Ecclesiæ detrahunt, eos non hæreticos quidem, sed temerarios, impudentes, irreligiosos esse credamus.]

7 Tradit vero, & iure optimo Canus sup. quæst. 5. conclus. 1. [Quod Ecclesiæ in morum doctrina eorum, qui ad salutem necessarij sunt, errare non potest.] Vnde indubitabile esse debet, Gregorium in cap. penult. de Baptismo supra citato, errare non potuisse, dum Baptismum saliva, aut sudore confectum, verum non esse Baptismum declaravit, & ita firmiter tenendum credo, & non solum ut opinionem. Quidquid alijs contendant, paritate desumpta ex cap. A quodam Iudæo, dist. 4. de consec. can. 24. Vbi Nicolaus Papa consultus respondit eos qui [Tantum in Christi nomine baptizati sunt, constat non esse denuo baptizandos.] Quo non obstante, contrarium tenet D. Thomas, & communiter Theologi, quia [licet revera (inquit Sotus infra) id arbitratus fuerit Pontifex, non hoc decrevit tanquā articulum fidei, sed solum tanquam opinionem, quā putavit esse Ambrosij, & ideo non obstantem suā assertionem teneri potest, & debet contraria opinio, quæ auctoritate Evangelij, & aliorum Pontificum, & Sanctorum Patrum validius comprobatur.]

8 Hinc fit, non esse audiendum Caietanum 3. part. quæst. 66. art. 6. dum ait, Baptismum collatum in nomine Christi tantum, seu non expressis Personis Trinitatis, esse validum. [Dicimus, inquit, quod Baptismus in nomine Christi, si fiat, verus est Baptismus.] Cuius opinio resicienda prorsus est; tum quia expressa contra D. Thom. ibidem. Vbi ait. [Christus autem instituit, Sacramentum Baptismi dari cum inuocatione Trinitatis, & ideo quidquid desit ad plenam inuocationem Trinitatis, tollit integritatem Baptismi.] Cui se contrarium profiteretur ipse Caietanus, §. circa has quæstiones, dicens. [Multi Doctores tenent partem negativam, de quorum numero sunt, Author, Darandus, & Petrus de Palud. &c.] Tum quia Sotus in 4. dist. 3. quæst. unica art. 6. ait. Caietani sententia. [Ut cum bona venia loquar, vix potest à nota, nescio quali, excusari] & paulo infra. [Quia contraria est omnino expressa Zachariæ Pontificis in cap. in Synodo sup. citato dist. 4. de consecrat. can. 83. Vbi ait. Quod perfectus Chris-
tia-

tianus nemo est, nisi in nomine Patris, & Filij, & Spiritus Sancti fuerit baptizatus: & subdit. Quod si quis vnā de Trinitate personam in Baptismo non nominaret, illud Baptisma verum esse non posset. Hactenus Sotus. Et Bartholomæus Spina, Magister sacri Palatii, tom. 1. Opus. in Opusc. de forma Baptismi acriter invehitur contra Caietanum dicens, capit. 3. [Eius opinionem esse periculosam nouitatem.] Et capit. 5. [esse contra Doctores, & Ecclesiæ autoritatem, & erroneam.] & capit. 16. [Videtur, inquit, hic homo Sanctum Thomam, cæteraque Sanctæ Matris Ecclesiæ luminaria non plurimum magni facere, dum dicit, se credere, si calus acciderit, quo quis baptizatus esset in nomine Christi tantum, quod Sedes Apostolica determinaret, pro vt ipse facit, &c. Numquid Ecclesia spreto D. Thoma, cæterisque posterioribus firmissimis mundi columnis, sequeretur hunc vnicum neotericum, cuius dogmata in infinitis penè locis vacillant, & non nunquam in rebus fidei?] Sic Spina Caietanum pupugit.

9 Sed quidem in hac materia benignos, (plusquam par- esset) inuenies Doctores. Sylvester, verb. Baptismus, num. 5. [Si subtrahatur, inquit, aliquid de essentia formæ Baptismi, creditur, quod suppleat summus Sacerdos: vt si moriatur puer ante formæ perfectionem.] Et infra quæst. 7. [Credo quæd sicut dictum est de substractione, ita, & de corruptione sit dicendum, scilicet quod si non sit facta ex malitia, etiam si sensum tollat, si moriatur puer, Deus supplet, si autem vixerit, baptizetur sub conditione.] Sic vbi supra, & verb. Baptismus 4. quæst. 10. num. 8. Quem sequitur M. Corradus 2. p. Resp. quæst. 84.

10 Insuper, licet fide sanctum sit in Trident. sess. 7. Canone 11. in Ministris, dum Sacramenta faciunt, & conferunt, requiri intentionem, saltem faciendi, quod facit Ecclesia: nihilominus D. Thom. in 4. dist. 6. artic. 2. [Si desit, inquit, mentalis intentio in baptizante puerum, pie creditur, quod Summus Sacerdos, scilicet Deus defectum suppleat, & salutem ei conferat.] Quod iterum tradit. 3. part. quæst. 64. art. 8. ad 2. dicens. [Quidam dicunt, quod requiritur mentalis intentio in Ministro, quæ si desit, non perficitur Sacramentum, sed hunc defectum in pueris supplet Christus: in adultis autem, qui intendunt Sacramentum suscipere, supplet illum defectum fides, & deuotio. Sed hoc satis posset dici, quantum ad vltimum effectum, qui est iustificatio à peccatis. Sed quan-

quantum ad characterem non videtur per devotionem accedentis posse suppleri.] Subiungit vero suppleri per intentionē Ecclesię dicens. [Ideo alij melius dicunt, quod Minister Sacramenti agit in persona totius Ecclesię, cuius est Minister. In verbis autem, quę profert, exprimitur intentio Ecclesię, quę sufficit ad perfectionem Sacramenti; nisi contrarium exterius exprimat ex parte Ministri, vel recipientis Sacramentum.] Hęc D. Thom. Quem citatum sequuntur Sylvester, verb. Baptism. 3. quęst. 12. & 16. & Chatarinus in opusc. de intentione Ministri Sacramentorum, & vt probabilem recitat M. Paludan. apud Sotum infra, §. [Vt autem ab hoc.] Cæterum de fide est requiri in Ministro intentionem saltem faciendi, quod facit Ecclesię. Vnde si eam non habeat, licet exterius non exprimat, nullum erit Sacramentum. Quapropter id tradidit postea D. Thom. eadem quęst. 64. art. 10. dicens. [Cum aliquis non intendit Sacramentum conferre, sed derisorie aliquid agere, talis perversitas tollit veritatem Sacramenti, præcipue (attende) quando suam intentionem exterius manifestat.] Ly enim præcipue, vt ait Barbosa, dictione 274. [Exprimit casum minus dubium, & alium magis dubium includit.] Ideoque iure optimo M. Sotus in 4. dist. 1. quęst. 5. art. 8. §. [Et quod illa non sit opinio D. Thomę.] Et Caietanus, 3. part. quęst. 64. art. 8. toti sunt in suadendo huiusmodi opinionem Doctori Sancto non esse tribuendam. Quibus assertior: quia expressè damnatam in Concilio, multis probat P. Vazq. in 3. part. tom. 2. disp. 138. cap. 3. Et ante illum M. Victoria in sum. Vbi de Baptismo, fol. 27. num. 34. dicens. [secundum fidem; ita tenendum, & opposita assertio est hæresis, vt definitur in Concilio Tridentino, sess. 7. Can. 2. & idem fuit definitum in Florentino, sub Eugenio IV.]

11 Quod in puerorum Baptismo Deus suppleat intentionem Miniſtri, & gratiam conferat, tenet etiam M. Petrus de Palude, apud Sylveſt. verb. Baptism. 3. quęst. 12. Et ex Thomiſtæ hanc ſententiam tenere Sylveſtrum, ſummam Cõfeſſorum, Iabellum, Bart. ab Angelis, Zanardum, & Viguerium, teſtatur eoſ citans M. Ioann. Martinez de Prado, in 3. part. quęst. 64. dub. 7. §. 6. num. 76. Et eſt ſententia Durandi, diſt. 6. quęst. 2. & aliorum, vt notat Sotus in 4. diſt. 5. quęst. unica, art. 2. §. [Gravius autem.] Vbi varias opiniones referens, ſic ait. [Eſt opinio Durandi ſupra, quod ubi intentio Miniſtri deſuerit, adulto devotio ſua ſufficit, parvo vero Summus Sacerdos Chriſtus id ſupplebit, conferendo gratiam. Poſtmodum vero, diſt. 3. art. 6. opinio-

nionem retulimus Altiſiodoreniſis, lib. 3. tract. 3. cap. 4. quaſt. 2. dicentis: quod ſi Sacerdos non proferret integram formam, ſcilicet tres Trinitatis perſonas, Deus ſupplebit, quod omiſſum fuerit. Et poſtea, art. 7. allegavimus Paludanum, diſt. 1. quaſt. 1. paulò ante 3. concluſ. dicentem, quod ſi baptizans non tangat aqua illum, quem baptizat, Deus ſupplebit, & gratiam conferet. Similiter D. Thom. in 4. diſt. 24. quaſt. 1. art. 2. quaſt. 3. quod dum quis non baptizatus Sacerdotalem Ordinem ſuſcipit, nullum poſtmodum Sacramentum confert; tamen pie credi poteſt, quod, quantum ad ultimos effectus Sacramentorum, Summus Sacerdos ſupplebit defectus. Ad hæc accedit modo opinio Caietani, quod parvulos, ſine Sacramento, dum applicari non poteſt, Deus ab Originali liberabit. Idemque dicturus eſt infra, art. 11. de illis, qui in vtero moriuntur.] Hucusque M. Sotus.

12 Cæterum paulò infrà, fere omnes opiniones relatas invrit nota. Et (in verſo ordine procedendo) ſententiam primam Caietani. [Fateor, inquit, me non intelligere quomodo valeat citra errorem defendi.] Et de ſecunda inferius, artic. 11. §. [Faceſſit] quoad parvulos qui in vtero moriuntur. Sic ait. [Sicut illos, ita & illos ſalvos fieri abſque Baptiſmo cenſet, licet hic meticuloſe ſub correptione loquatur. Eſt autem opinio, quam fateor, me noluiſſe apud Caietanum reperire. Etenim, ut ſingularis eius eſt, ita (ut cum omni reverentia eius loquar) vix poteſt à temeritate defendi, eſt enim peior etiam quam altera de pueris natis.] Quam citra errorem (ut legiſti) defendi non poſſe dixerat. Ideoque inferius ſubiungit. [Licet hanc opinionem temerariam dixerim, arbitror proſecto peiorem illi notam invrendam.] Eadem, quæ Sotus contra Caietanum, intorquenda ſunt contra Margaritam Confefſorum, eius inſiſtente in veſtigijs, fol. 197. in editione Complutenſi, anno 1554. Vbi ſic leges. [Queritur vtrum ſine Baptiſmo puer poſſit ſalvari? Dicendum, quod ſecundum legem communem damnabitur ſecundum Div. Thom. Pie tamen creditur, quod ſi mater prægnans faciat aliquod ſpeciale obſequium Deo pro ſalvatione pueri, ſi contingat abortus, vel infans ex defectu aquæ ſine Baptiſmo moriatur, quod non damnabitur, ſed ex Dei miſericordia valebit illi ad remiſſionem Originalis, &c. Imò aliqui tenent, quod ſi quis Chriſtianus faciat aliquid pro ſalute puerorum infidelium, quod ſalvantur, quia talis tenet locum Eccleſiæ, & parentum; non tamen hoc eſt

certum.] Verum tantum abest à certitudine, vt contrarium sit de fide, & definitum est in Trident. Sess. 7. can. 5. & 7. vt tradit M. Ioannes de la Cruz in direct. p. 1. q. 3. dub. 1.

13 Præterea M. Sotus Catholicorum sententiam contra Caietanum, & Margaritam, art. 2. supra citato §. [At verò] apertissimis D. Augustini testimonijs comprobatur. Præcipue ex Epistola 28. ad Hieronymum. Vbi Sanctus Doctor sic ait: [Quisquis dixerit, quod in Christo vivificabuntur parvuli, qui sine Sacramenti eius participatione de vita exeunt, hic profecto, & contra Apostolicam prædicationem venit, & totam condemnat Ecclesiam] & lib. 1. de peccat. merit. & Baptismo parvulorum, cap. 18. [Quis Christianorum ferat, cum dicitur, ad æternam salutem posse quemquam pervenire, si non renascatur in Christo, quod per Baptismum fieri voluit.] Et lib. 3. de anima, & eius origine contra Vincentium Victorem, cap. 9. [Noli, inquit, credere, noli docere, infantes, antequam baptizentur, morte præventos pervenire posse ad originalium indulgentiam peccatorum.] Et in fine eiusdem libri, inter errores Pelagianorum, sextum enumerat. [Infantes, antequam baptizentur, morte præventos pervenire posse ad originalium indulgentiam peccatorum.] Quæ probant, Deum non supplere intentionem Ministri, quo ad ultimum effectum, nimirum conferendo gratiam, & remissionem originalis, vel actualis peccati. Et ideo contrariam opinionem esse reiiciendam, [tanquam temerariam, & erroneam,] dicit Cabrera de Sacrament. quæst. 64. art. 8. disp. 1. §. 6. num. 65. & 66. Cuius censuram approbat M. Acacius de Velasco, tom. 1. resol. moral. verb. Baptismo, resol. 97. num. 2. subiungens. [Y esta opinion es la que se deve seguir, dexando piedad, que no se fundan, y se dicen adivinando.] Quod bene ponderat M. Sotus in 4. dist. 1. quæst. 5. art. 8. dicens: [Videtur D. Thomas consentire, quod si desit intentio Ministri, Christus in pueris supplebit defectum, saltem conferendo gratiam. Hoc usque adeo non est certum, vt sit temerarium credere, id, quod ubicumque locus occurrerit, admonere non cessabo, &c. Ergo D. Thomas noluit dicere, quod prima facie sonat.] Quod iterum dist. 3. quæst. unica, art. 6. conclus. 1. dicit esse [temerarium asserere.]

14 Ex quibus concludit M. Sotus in 4. dist. 5. quæst. unica. artic. 2. §. [At verò] supra citato. [Hæc sufficere prudentissimo cuique debent, ne vel suspicetur, vt ubi aliquid substantiæ Baptismi defuerit, siue formæ, siue materiæ, siue intentionis, Deum id ratum habiturum, vt defectum suppleat. At mul-

multo id minus suspicandum, vbi Baptismus applicari non potest.] Hæc ille, & merito: Alias quomodo verum esset illud Christi Domini Ioannis 3. [Nisi quis renatus fuerit ex aqua, & Spiritu Sancto non intrabit in Regnum Cœlorum.] Vnde distinct. 4. de consecrat. Canon. [Firmissimè] desumpto ex D. Augustino, lib. de Fide ad Petrum, cap. 9. Sic dicitur. [Firmissimè tene, & nullatenus dubites, non solum homines iam ratione vtentes, verum etiam parvulos, qui siue in vteris matrum vivere incipiunt, & ibi moriuntur, siue cum de matribus nati, sine Sacramento Sancti Baptismatis, quod datur in nomine Patris, & Filij, & Spiritus Sancti, de hoc sæculo transeunt, sempiterno igne puniendos.] Et denique in Tridentino, Sess. 7. Can. 5. [Si quis dixerit Baptismum non esse necessarium ad salutem, anathema sit.] Necessarium autem non esset, si eo in re, & in voto deficiente (quocumque ex capite proveniat substantialis defectus) Deus defectum supplens gratiam sanctificantem conferret. Ex quibus M. Ioannes de la Cruz in direct. vbi de Baptismo, 1. part. quæst. 3. dub. 7. Sic scripsit. [An pueri sint baptizandi, vt salventur? Conclusio affirmativa definita est in Tridentino, Sess. 7. Can. 13.]

15. Quapropter D. Thomas, Quodlib. 6. quæst. 3. artic. 4. inquit. [Manifestum est, quod in pueris nondum habentibus vsum rationis, non potest esse motus fidei, & dilectionis, & ideo non possunt salvari, nisi per Baptismum aquæ, vel per Baptismum sanguinis, si propter Christum occidantur, vt Augustinus dicit de innocentibus.] Idemque tradit, 2. 2. quæst. 124. art. 1. ad 1. dicens. [Effusio sanguinis propter Christum vicem gerit Baptismi.] Non inficior difficultatem nonnullam ingerere contra Baptismum sanguinis parvulorum, quæ docet D. Thom. 3. part. quæst. 66. artic. 12. Vbi inquirens. [Vtrum Baptismus sanguinis sit potissimus inter alia Baptismata?] & concludens affirmativè, respondet. [Ad secundum dicendum, quod effusio sanguinis non habet rationem Baptismi, si sit sine charitate, ex quo patet, quod Baptismus sanguinis includit Baptismum flaminis, & non è converso, vnde ex hoc ipso probatur perfectior.] Bene: sed quid de effusione sanguinis parvulorum, quibus Baptismus flaminis deficit, vt pote carentibus motu fidei, & dilectionis? Habuit necnè rationem Baptismi sine charitate? Forsan loquitur hic D. Thom. de Baptismo sanguinis adultorum, & non de Baptismo sanguinis secundum se. Sit ita; sed cur adulti non disponuntur ad illum sufficienter per attri-

tritionem sine charitate, sicut disponuntur ad Baptismum aquæ? Consequentia vis latere non potuit D. Thomam, ideoque de utroque Baptismo sanguinis, & aquæ eodem modo loquitur eandemque ad utrumque dispositionem requirit, in 4. dist. 4. quæst. 3. art. 3. quæst. 3. & 4. imò 3. part. quæst. 87. art. 1. ad 2. inquit. [Quod passio pro Christo suscepta obtinet vim Baptismi, nisi actualiter voluntatem peccato invenerit inhaerentem.] Quapropter ita docet M. Serra, tom. de Sacrament. quæst. 66. art. 12. dub. 1. fol. 183. dicens. [Sufficit detestatio peccati præteriti per attritionem, nam hæc facit, ut non habeat voluntatem inhaerentem peccato, sicque sufficienter disponit, ut gratiam consequatur, & Baptismus sanguinis eos purget a culpa mortali iuxta D. Thom.]

16 M. Sotus in 4. dist. 3. quæst. vnic. art. 11. concl. 4. §. [Fit ergo ex his] aperte negat Baptismum sanguinis adultorum, includere Baptismum flaminis, imò putat, etiam sine attritione, sufficere ad dandam primam gratiam. Verba eius sunt. [Baptismus flaminis debet esse conversio in Deum, per detestationem peccatorum, aut propositum bene vivendi, dum quis per venit in usum rationis. Martyrium autem neutiquam talem detestationem requirit, sed hunc solum actum specificare: volo mortem pro Christo perpeti.] Hæc Sotus, supra dist. 15. quæst. 1. art. 2. conclus. 3. ut notat M. Prado in 3. part. quæst. 66. dub. 12. §. 4. alios pro hac Soti opinione referens, sed audiendus non est. Sicut neque M. Canus, & M. Ledesma, qui nec effusionem sanguinis cum charitate putant sufficere ad Baptismum sanguinis, absque formali detestatione peccati: contra quos insurgit M. Ioannes de la Cruz, 2. part. direct. ubi de Pœnit. quæst. 2. de contritione, dub. 1. §. [Ad hoc dīco.] Vbi sic ait. [Sed si peccata non occurrant homini, ut si subito rapitur ad martyriū, iustificabitur, (contra Cano, & alios, quos sequitur Ledesma, cap. 6. de Pœnit. concl. 13.) per actum virtualis pœnitentiae inclusum in actu dilectionis Dei super omnia, ut patet ex Div. Thom. 3. part. quæst. 87. art. 1.] Hæc M. Cruz, & merito, quia talis charitatis actus dispositivè saltem iustificat, secundum omnes Theologos, & nil deficit ad Baptismum sanguinis, & flaminis, secundum D. Thomam.

17 Censuit Caietanus, 3. part. quæst. 68. artic. 7. Quod in adultis, [Per se loquendo non exigitur intentio, seu voluntas ex parte Baptizandi, de necessitate Sacramenti, sed sufficit in ipso non inveniri obicem voluntatis contrariæ.] Verum id est

expresse contra D. Thom. ibidem dicentem. [Si in adulto deesset intentio suscipiendi Sacramentum, esset rebaptizandus.] Est etiam contra ipsum Caletanum, 2. 2. quæst. 124. art. 2. in fine, requirentem voluntatem ad Baptismum sanguinis, seu martyrium. [Posset quis, inquit, in peccato mortali existens ex improviso dormiens occidi, quia Christianus: tunc enim, quia martyrio adulti voluntarium deest, martyrium non est proprie loquendo, & ideo regulariter loquendo ille sic occisus non esset salvus.] Et est iuxta decisionem, cap. Maiores de Baptismo, ibi. [Actuale vero, quod consensu contrahitur, sine consensu minime relaxatur.]

18 Privilegium Baptismi sanguinis, seu martyrij, ad infantes etiam in utero exilientes, extendit Sotus in 4. distin. 3. quæst. unica, artic. 11. Vbi sic. [Si Turca Castrum aliquod in Christi odium incenderet, parvuli ibi concremati, quamvis non baptizati, in Dei gratia decederent. Imò, & fortasse existentes in maternis uteris, licet Baptismo aquæ tangi non possint.] Quod cum alijs tenent etiam M. Corradus, 2. part. Resp. quæst. 62. M. Serra de Sacram. quæst. 66. art. 12. M. Prado, in 3. part. quæst. 66. de Bapt. dub. 2. numer. 65. qui ait esse fere communem. Et Thomas Hurtado de vero Martyrio, tract. 2. resol. 20. mordicus tuetur, referens pro illa fere viginti auctores. Si autem obijcias Sacros Canones 115. [Qui in maternis,] dist. 4. de consecrat. Vbi dicitur. [Qui in maternis uteris sunt, ideo cum matre baptizari non possunt, quia qui natus adhuc, secundum Adam, non est, renasci, secundum Christum, non potest.] Qui desumptus fuit ex Augustino in Epist. ad Dardanum. Vbi ait. [Nemo renascitur, nisi prius nascatur.] Ad hæc, inquam, responderi potest, sermonem ibi esse de Baptismo aquæ.

EXTRACTATV

DE POENITENTIA

PROPOSITIO I

Licitum est in Sacramento Poenitentiae interrogare Poenitentem de complice, in ordine ad huius correctionem, & obtenta poenitentis licentia, illum corrigere. Fagundes Jesuita in 5. præcept. Ecclesiae, lib. 3. cap. 2. num. 2. & 11.

1 R. Hæc opinio innititur doctrinæ Sapientissimorum asserentium non esse culpam gravem, revelare in Confessione, absque vlla necessitate, complicem peccati. Quod tenet Caietanus, 2. 2. quæst. 73. artic. 2. in editione Romana, anno 1570. ibi. [Nota detractionem per accidens posse esse mortale, si notabiliter lædat famam proximi. Sed adverte, quod non læditur fama proximi saltem notabiliter, ex hoc quod narratur secreto crimen eius tali personæ, apud quam perinde erit, ac si non esset dictum, ut contingit in colloquijs inter virum, & uxorem, de criminibus filiorum. Et in Confessionibus eorum, qui confitentes peccata propria dicunt imprudenter Confessori, in quo confidunt, personam, cum qua gravissimè peccaverunt, & similibus: ex his enim, aut non læditur fama proximi, vel parum læditur.] Hæc Caietanus. Cuius sententiam dicit esse probabilem M. Ioannes de la Cruz, 1. part. direct. artic. 2. de detractione, dub. 3. concl. 1. [Ex mente, inquit, Caietani non erit peccatum mortale, revelare crimen alterius occultum viro gravi, & timorato, &c. Et sic excusat eos, qui in Confessionibus incaute revelant complicem suorum peccatorum. Hæc sententia, etsi ob tantum Doctorem probabilis sit, &c.] Cui consonat M. Serra, 2. 2. quæst. 73. artic. 2. dub. 1. dicens. [Probabilem existimo sententiam Caietani, cum Diana, & alijs, quos refert, 2. part. tract. 3. Misc. resolut. 22. & 3. part. tract. 5. Miscel. resol. 33.] Et eam tradit M. Zanardus, in direct. 1. 2. de narrantibus aliorum peccata, cap. 47. [Quarto, inquit, quaeritur. An secreto dicere aliquibus, duobus, tribus, vel pluribus prudentibus, & taciturnis, qui nullo modo revelabunt delictum sibi notificatum, neque pa-

rati sunt ad ei nocendum, sed proficiendum, cum occasio praelens fuerit, sit mortale?] Et respondet. [Non est mortale, quia nullum supponimus inferre damnum notabile, & tanto magis non erit peccatum saltem mortale, si ad accipiendum consilium reveletur delictum foci, & minus si id fiat in Confessione, licet id non expediat.]

2 Ex quibus R. P. Leander à Sacramento, tom. de Poenit. tract. 5. disp. 5. quæst. 64. Sic ait. [An peccaret mortaliter poenitens, qui in Confessione manifestaret complicem sui delicti, etiam sine rationabili causa? (respondet.) Negant peccare mortaliter omnes Doctores, qui negant esse mortale, manifestare crimen, etiam sine causa, vni, vel duobus, viris prudentibus, qui secreto retinebunt, & expressè in facti contingentia, Diana, 2. part. tract. 17. resol. 22. & 3. part. tract. 5. resol. 33.] Hæc Leander. Doctores autem, qui negant id esse mortale, refert M. Ioannes Martinez de Prado, tom. 2. Theol. moral. cap. 25. quæst. 2. §. 2. Vbi adducit Caietanum, Navarrum, Cordubam, Petrum de Navarra, Dianam, Grassium, Ioannem de la Cruz, Basilæum, Zambellum, Zelestinum, Bonacinam, & Trullench. Quorum alij sequuntur; alij probabilem esse dicunt. En quando imprudenter, & incaute revelat poenitens in Confessione complicem peccati, venialem tantum culpam agnoscunt doctissimi viri supra citati.

3 Sed quid si occurrat necessitas revelandi? Ab omni culpa liberat M. Serra supra. Vbi sic scribit. [Ut colligitur ex D. Thoma hic, revelare peccatum occultum alterius, propter bonum eius, vel Reipublicæ, vel tertiæ personæ, aut propter aliquod aliud bonum necessarium, debitis circumstantiis observatis, non est peccatum, aut detractio.] Et Clarius Mag. Ioannes Martinez de Prado vbi supra. [Afferendum, inquit, est, quod qui absque vlla necessitate grave crimen occultum vni soli manifestat, ex genere suo peccat mortaliter: quamvis cum causa manifestare, nec leve peccatum sit. Hæc secundum iam est probata, & est certa.] Cui facit doctrina, quam cum alijs tradit M. Corradus, 2. part. Resp. quæst. 175. [Circumstantiam, inquit, complicitis prodere apud confessarium non obfuturum, non est propriè infamare complicem, quia infamia, ex communi opinione, est sinistra de aliquo divulgata apud multos opinio. Hæc revelatio autem, quæ vni tantum fit celaturo, non est propriè infamia, quod si aliqualis iactura est famæ, illa modica est, & quam tenetur complex

pati, propter salutem animæ proximi.] Quare ergo, & propter sui salutem non tenebitur? Et est iuxta mentem Soti, in 4. dist. 18. quæst. 2. artic. 5. §. [Sunt quidam] in fine. Vbi ait. [Confessarius eodem Confessionis sigillo tenetur celare culpas aliarum personarum, ob idque illud non est, alios infamare.]

4. Propter hæc, sententiam, quæ in P. Fagundez Anonymo displicuit, in proprijs terminis defendunt communiter Sapientissimi Patres Dominicani. Agmen regat M. Ioannes de Friburgo, in sum. Confes. lib. 3. tit. 34. quæst. 87. [Quæro etiam utrum liceat aliquando Sacerdoti, inquirere à Pœnitente specificationem personæ, cum qua peccavit? Respondetur secundum Raymundum, §. 31. & c. In Glof. super verbum [non debet.] Pœnitens non tenetur, si tamen exprimat eam bona intentione Pœnitentiario, qui est persona, qui debet prodesse, & non obesse, non ut prodatur ipsum peccatorem, sed ut Pœnitentiarius oret pro eo, aut secrete laboret ad correctionem eius, non peccat, sed potius meretur; arg. 32. q. 5. Similiter si Pœnitentiarius inquirat de illa persona bona fide, ut oret pro ea, aut corrigat eam in occulto, non credo quod peccet, dum tamen confitentem nullo modo cogat ad nominandum illam personam, aut eius expressionem extorqueat ab invito.]

5. D. Antoninus, 3. part. tit. 14. cap. 19. §. 11. cum Paludano. [Si tamen exprimat eam bona intentione, non ut prodatur, sed ut pœnitentiarius oret pro ea, vel eam secreta admonitione corrigat, non peccat, sed meretur. Similiter Confessor secundum Raymundum, & c. Si interroget, non ex curiositate, sed ex charitate, ut provideat, puta; quia Prælatus: non credo quod male faciat, non tamen debet cogere, vel molestare illum ad dicendum, si non vult.]

6. M. Tabiena in sum. verb. Circumstantia; num. 11. [Interrogare de eiusmodi circumstantijs bono fine, ut scilicet possit prodesse, non est malum. Et idem dic de eo, qui confitetur, ut possit prodesse, vel ut Sacerdos oret pro eo, vel corrigat. Similiter dicendum de interrogante, non ex curiositate, sed ex Charitate, ut provideat, sicut Prælatus, non male facit, secundum Raymundum: non tamen debet cogere, vel molestare illum ad dicendum, quando non est necessaria, & ille non vult dicere.]

7. M. Capreolus in 4. distinct. 21. quæst. 2. artic. 3. ad 8. [Aut accusans in Confessione tertiam personam, dat Confes-

est ori licentiam illud revelandi, aut non? si sic, tunc idem est, ac si Confessor sciret vt homo, & eodem modo potest procedere circa personam accusatam, sicut in correctione fraterna. Si non: tunc confessor non tenetur aliquo modo corrigere, neque aliud medium adhibere.]

8 M. Soncin. in 4. dist. 21. quæst. 2. conclus. 2. ad 3. [Habita licentia, à Confessore potest fieri correctio, non habita, non tenetur Confessor corrigere.]

9 Margarita Confessorum, verb. Confessio lachrymabilis in fine. [Non peccat, sed meretur Confessor, sicut, & ipse poenitens revelans, si interroget personam, non ex curiositate vt prodatur, sed vt profitur, pro ea orando, vel fraterne corrigendo, & secrete monendo de licentia poenitentis, & non aliter.]

10 Sylvester, verb. Confess. 1. num. 28. quæst. 24. [Si tamen peccator exprimat eam intentione bona, non vt prodatur, sed vt profitur, vel vt Sacerdos pro ea oret, vel eam secreto emendet, non peccat, sed meretur, 22. quæst. 7. hoc videtur. Et concordat Glossa Raymundi, vt in summa Confess. lib. 3. titul. 33. Sed tamen debet dicere extra Confessionem, vel dare licentiā loquendi, si intendat correctionem. Similiter secundum D. Antonin. non peccat Confessor, si hac intentione, & non ex curiositate interroget, & idem Monaldus.]

11 M. Dominicus de Soto, in 4. distinct. 18. quæst. 4. art. 6. contra nonnullos supradictam, aut similem sententiam limitantes. [Sed discrimen, inquit, est, quod illi dicunt, necesse esse, vt poenitens iterum extra Confessionem narret peccatum ipsum, cuius revelandi facultatem vult facere Sacerdoti. At vero hæc est vna ceremonia Methaphysica nil ad rem morale pertinentens, &c. Inter confitendum potest eandem dare licentiam.]

12 Quibus consonat M. Petrus de Soto de institut. Sacerdot. de secreto Confessionis, lect. 11. §. Tertio sunt. [De licentia confitentis manifestari potest, quidquid in Confessione auditum est, nec opus est id scrupulosius tractari, quam vt ille facultatem concedat. Dixerunt quidam, opus esse, vt extra Confessionem iterum revelet, sed vanum est.]

13 Vidisti iam, amice lector, quomodo loquantur gravissimi Doctores citati, circa præsentem difficultatem: videamus iam, qualiter P. Fagundez, cuius opinio tam male audit, apud Anonymum, & sequaces. Igitur vbi supra, capit. 2. citato sic

scribit. [Vtrum liceat confessario, vti notitia confessionis de licentia poenitentis, ad corrigendum complicem, vel in bonum aliorum?] Et postquam primam opinionem negantem proposuit. Sic ait. [Nihilominus secunda opinio, quæ docet hunc usum per se loquendo, & secluso scandalo, esse licitum de licentia poenitentis, in gravi causa, & servatis debitis circumstantiis, est communis Theolog. & Summistarum. Eam tenent Suarez, Henriquez, Sylvester, Capreolus, D. Antoninus, Armilla, Tabiena, Navarrus, Soncinas, Henricus, Gabriel, & alij.] Hæc Fagundez, qui paulo infra, num. 4. plures ad praxim huius sententiæ conditiones exigit, inter quas. [Tertia, inquit, est, vt poenitens moneatur, exhorteturque à confessario, vt id ipsum sibi extra Confessionem dicat, quo possit liberius hac de re loqui: quod si ille nolit, & malit intra Confessionem dicere, tunc id poterit licite fieri, propter bonum complicis, modo id fiat cum maxima prudentia, & cautela, & in re gravi, & non levi.]

14. Insuper, num. 6. sic admonet confessarium. [Raro confessarius per se ipsum ferat opem, nisi in defectu alterius, qui id commode, vt decet, facere possit. Nec se statim invitet ad eam monitionem faciendam. Imo si poenitens id ab eo petat, iubeat, vt ipse potius complicem corripiat, aut quærat virum probum, per quem id efficiat, nam licet hoc licite fieri potest per ipsum confessarium, sæpe non expedit, vt optime monet Henriquez. Quam obrem cavendum est, ne petatur, vt detur hæc licentia sine causa urgentissima, & gravissima, & in negotio etiam gravissimo.] Hactenus P. Fagundez, quæ nimis scrupulose dicta censebis, post tot Magistrorum vestigia laxioribus terminis contenta.

PROPOSITIO II.

Ad hoc, vt peccatum teneatur confiteri, requiritur, quod saltem probabiliter iudicare possim me peccasse. Coninch Iesuita, tract. 2. de Sacram. disp. 7. dub. 8. concl. 7.

R. Hæc doctrina à sapientissimis Thomistis originem trahit; quia obligationem confitendi peccata dubia, iamdiu de probabili tantum dubio, intelligendam tradidere. Ita D. Antoninus, apud Tabienam, verb. Confessio 2. num. 12. Vbi loquens de prædicta obligatione, sic inquit. [Secundum Archiepisc. Florentinum debet intelligi de dubio probabili.] Cuius sen-

sententiæ adhæret ipse Tabiena ibidem, & expressius, num. 14. dicens. [Tenetur iterare Confessionem, quando advertenter tacet aliquid, quod est mortale, vel credit, vel probabiliter dubitat, esse mortale.] Quibus consentire videtur M. Zanardus, 1. part. instruct. de Sacram. Poenit. de dubijs pro Confessione, §. 8. [Queritur,] fol. mihi 215. qui obligationem confitendi non agnoscit, dum quis non iudicat probabiliter se peccasse. Mente quæso perpende verba. [Octavo, inquit, queritur, an ad integritatem Confessionis spectet confiteri peccata dubia? Respondetur, quod poenitens tripliciter potest dubitare peccatum esse commissum, & non confessum. Primo, probabiliter tenendo peccatum esse commissum, & non confessum, quamvis etiam habeat aliquam coniecturam Confessionis, sed non probabilem, vel non tam probabilem, & tunc tenetur. Secundo, habendo rationes probabiles pro vtraque parte, & tunc etiã tenetur confiteri. Tertio, habendo rationes probabiliores pro Confessione facta, & sic debet omnes scrupulos rejicere.] Hæc Zanardus. Videatur etiam Pater Henriquez, lib. 8. de Eucharistia, cap. 45. in Glossa, lit. P. Vbi loquens de communi opinione adstruente obligationem confitendi peccata dubia ad communicandum. Sic ait. [Addunt tamen Paludanus, Antoninus, & Tabiena id verum esse, (nempe teneri ad Confessionem,) quando magis declinat, id fuisse peccatum mortale, aut non fuisse illius Confessionem, alias in dubio æquali, vt non tenetur ad votum, & onus præcepti, ita neque ad Confessionem illius. Contra Gerson Alpha 41. lit. F. qui obligat in æquilibrio, &c. At revera hic potest practice deponere dubiam conscientiam, & sic excusatur à præcepto. Sed in mortis articulo expediet confiteri, si facilem non habet contritionẽ, aut aliud Sacramentum, ne se exponat periculo damnationis.] Hactenus Henriquez.

2. Tanta autoritate innixi tuentur iam non pauci, non esse obligationem confitendi peccata dubia. Ita Ioseph de Ianuario, in resol. moral. tom. 1. resol. 2. Author casuum conscientie Bononiæ, casu 3. fol. 83. Petrus Marchantius in tribun. Sacram. tract. 4. tit. 6. quæst. 3. Caramuel in Theolog. moral. lib. 3. de conscientie dictam. disp. 4. artic. 1. & in Theol. fundam. à num. 1322. fol. mihi 671. & iterum, fol. 691. §. [Obijcies.] Vbi inquit [à ratione non solum esse probabiliorẽ, sed moraliter certam.] Et cum Gesualdo à Bononijs, & Scipione Paulucio defendit novissimè D. Franciscus Verde, in opusc. pro

Caram. quæst. 12. part. 1. §. 1. num. 547. fol. 145. & 146. Et probabilem esse dicit Angelus Bossius, tom. 1. num. 1754. Et in casu æqualis dubij, amplectitur Philibertus Marchinus de Sacram. Ordinis, tract. 2. part. 3. cap. 1. num. 17. & putant probabilem Martinus de San Ioseph, in Monitis Confess. tom. 1. lib. 1. de Pœnit. tract. 6. num. 1. & alij. Quod probant ex Tridentino, Sess. 14. cap. 5. Vbi materiam necessariam Confessionis omnibus Christi fidelibus proponens, sic definit. [Constat enim, nil aliud in Ecclesia à Pœnitentibus exigì, quam vt postquam quisque diligentius se excusserit, ea peccata confiteatur, quibus se Dominum, & Deum suum mortaliter offendisse meminerit.] Qui autem dubitat de peccato, non meminit: nam qui dubitat an fuerit confessus peccatum mortale, tenetur confiteri; non vero qui meminit confessum fuisse. Et Beneficiarius, qui dubitat, an recitaverit, tenetur recitare, non vero qui meminit. Et vt ait D. Thom. cum Aristotele, lib. 1. de memoria, & Reminiscencia, lect. 1. [Semper cum anima memoratur, pronunciat, se vel prius audivisse, vel sensitse, vel intellexisse.] Nil autem horum pronunciare potest, qui dubitat. Ergo qui dubitat, an Deum mortaliter offenderit, non meminit mortaliter offendisse, & per consequens iuxta Concilium, non tenetur confiteri.

3 Quapropter hanc sententiam, vltra citatos, speculativè veram dicit Bauni, tom. 1. tract. 4. de Pœnit. quæst. 17. Licet contrariam invitus (vt ibidem fatetur) sequatur, & non dissentit Tamburinus in Methodo expeditæ Confessionis, lib. 2. cap. 1. licet dicat se non audere de cernere, [an practice excipi possit?] Et sequuntur Ioannes Martinon, in Theologia Scholastica, tom. 5. disp. 50. sect. 8. num. 91. Ferrantinus de scandalo, q. 77. à num. 31. apud quem, plures viri doctissimi, vt probabili subscribere: item Amicus, & Theses Lobanienses, apud Caramuelem supra in Theologia morali, lib. 3. disp. 4. de conf. distam. art. 1. & putat probabilem Palao, tom. 4. de Pœnit. tractat. 23. punct. 9. quia contrariam, quam sequitur, vocat veriorè, & Layman in Theol. morali, lib. 1. tract. 1. cap. 4. §. 4. num. 37. Et de Confess. in Ordine ad Communionem loquentes, tenent Granado, in 3. part. controvers. 6. tract. 10. disp. 7. num. 13. & Sà, verb. Euchar. num. 23. Quod tanquam probabile admittit Leander de Euchar. tract. 7. disp. 7. quæst. 11. Denique sententiam Ægidij, semper esse sibi vísam speculativè probabilem, cum Lesio, & alijs, quibus eam cōmunicavit, dicit Ioannes

nēs Præpositus in 3. part. quæst. 5. de integritate Confessionis, dub. 3. & amplexus videtur, 1. 2. quæst. 19. art. 6. dub. 4. in fine. Et pro scrupulosis tenent communiter Theologi, quia hi dubitantes debent præsumi non peccasse mortaliter. Et pro omnibus militare videtur Espejo de la conciencia, tract. 1. §. 9. fol. 122. Vbi ait. [Si tu dudas si consentiste en tal vicio, o pecado, es señal que no, y por consiguiente no peccaste mortalmente.] Sic ibi citans D. Thomam. Tot militant pro hac sententia Doctores, ob quorum saltem auctoritatem, improbari nequit; nam vnicum gravem authorem constituere opinionem extrinsece probabilem, tradunt 24. Doctores, quos citatos sequitur Angelus Maria Verricelli, tom. 1. tractat. 2. singular. quæst. 5. Sed quorsum hæc? Quando ex antiquis tanto patrocinio munitur. Nec omitam, quod in Vniuersitate Complutensi, toto terrarum Orbe celeberrima, in publicis disputationibus, in offenso pede, quotidie defensatur.

4 Præterquam quod, vt notat Navarrus in sum. cap. 27. n. 282. quem laudatum sequuntur P. Thom. Sanchez, lib. 3. de Matrim. disp. 42. num. 2. & M. Barnabas Gallego de conscientia probabili, dub. 23. [Communior exillimatur opinio approbata à sex Doctoribus ex professione tractantibus, quam à quinquaginta sola fere priorum auctoritate ductis.] Et vt cum alijs ait Barbosa in collect. ad legem primam, Cod. de veteri iure enucleando, tit. 17. num. 28. in illa verba: *Cum possit vnus forsan.* [Notantur ad hoc, quod vnus multoties ex subtili ingenio, & optimis rationibus, multorum sententiam superat, vt per Sylvam, Ant. Gom. Tiraquel. Cassan. Navarrum, Palaum, Comitolum.] Sic ibi.

5 Non defuerunt, qui iudicaverint, præceptum Ecclesiasticum annuæ Confessionis non obligare illum, qui tantum habet peccata mortalia interna, verum hæc sententia sustineri non potest, & male audit, apud Theolog. Vide P. Suarez, tom. 4. in 3. p. disp. 36. sect. 2. n. 2. Vbi sic ait. [Refertur Margarita Cōfessorū, verb. Confess. fol. 40. negans huiusmodi personas obligari hoc præcepto; fortasse quia Ecclesia non habet potestatem in actus internos. Sed est plus quam temeraria sententia. Margaritæ verba sunt. [Si quis haberet solū peccata cordis, videtur quod possit differre Confessionē vsque ad mortis periculum, cum de illis Papa nil habeat iudicare.] Sic leges, fol. 44. in editione Complutensi, anno 1554. in summa, quæ inscribitur. [Margarita Cōfessorum, olim ab Monacho Prædicatorum Ordinis Hispalensis

Cœnobij composita, nunc denuo diligentius excussa, & aucta copiosius, & per eiusdem Ordinis doctissimos viros expensa diligentissime, atque exacte castigata.] Hæc in fronte.

PROPOSITIO III.

Qui confessus est peccatum, ut dubium, non tenetur cessante dubio, ut certum confiteri. Lugo Iesuita, tom. de Sacramen. Pœnitentia, disp. 16. sect. 2. §. 4. num. 78. hanc Propositionem multis probare contendit. Eamque defendunt Pellizarius Iesuita, in Manual. Regularium, tom. 1. tract. 5. cap. 3. sect. 1. num. 56. Tamburinus Iesuita in Methodo expeditæ Confessionis, lib. 2. cap. 1. §. 4. num. 24.

1 R. Prædicti Authores contrariam sententiam sequuntur, dicunt tamen hanc esse probabilem: tum propter fundamenta, quæ iecit Lugo; tum propter auctoritatem gravissimi, & sapientissimi P. Fr. Nicolai Richardi, ex Ordine Prædicatorum, M. Sacri Palatii, qui de hac opinione consultus respondit, [Esse satis probabilem.] Ut testatur Lugo, ubi supra, tom. de Pœnitentia in lucem edito, prius quam ad purpuram fuisset assumptus. Nec mirum sine duce in hanc cogitationem incidisse. Etenim, ut bene ait. M. Bannez, 2.2. quæst. 62. art. 5. dub. 4. §. Ad argumenta. [Ad primum, quod erat ex multitudine Doctorum, respondetur, quod in rebus moralibus, obscuris, & difficilimis decidendis, non mirum est, si alicui viro docto se se offerat aliqua nova ratio, ut opinetur contra communem sententiam, merito, & non temerarie; & isto modo sunt introductæ plurimæ opiniones contrariæ alijs, quæ solebant esse communes.]

2 Quapropter opinionem, cuius efficacissima fundamenta posuit Iesuita Lugo dicens. [Se nolle in hoc puncto definire aliquid, sed securiorem partem consulere,] amplexati sunt postea Merolla, & illum citans R. P. Leander à Sacram. de Pœnit. tract. 5. disp. 5. quæst. 27. Martinus de San Ioseph, in Monitis Confessi. tom. 1. lib. 1. tract. 8. num. 9. Marcus Vidal in Arca Theolog. moral. tom. 1. tit. de Pœnit. inquis. 5. à num. 33. Caramuel in Theolog. mor. lib. 3. disp. 4. num. 1539. & iterum in Theolog. fundam. fol. mihi 699. & putant probabilem Angelus Maria Verricelli in qq. moral. tom. 1. tract. 5. quæst. 6. num. 22. & Fr. Ioseph Rosell. Carthusianus in tract. de deponendo conscientiam in dubijs, cap. 19. num. 14. & tuentur ex Ordine Minorum Sebastianus Sachus in Fasciculo Florum, lib.

lib. 1. tract. 4. cap. 3. de conscientia dubia, num. 35. & Reverendissimus P. Fr. Christophorus Delgadillo, tom. de Poenit. cap. 14. dub. 10. Vbi solidis fundamentis probat, dicens, [Debere eam defendere, quotquot affirmant, sufficientem, & tutum esse modum illum confitendi; decies, v. g. plus minusve peccatum commisi.] Quem confitendi modum fere omnes Doctores admittunt, docentes non teneri postea confiteri, licet recorderetur duodecies peccasse, & tamen duo saltem peccata, vt dubia confessus fuerat.

3 Imò addit Delgadillo sup. cap. 17. dub. 54. idem prorsus dicendum, licet numerum certum, & determinatum confessus fuisset, v. g. decies iuravi. Non addendo verba illa [paulo plus minusve.] Quia implicite, inquit, & interpretative videtur inclusus in quavis Confessione. Sed non acquiesco, & multo minus opinioni Vivaldi in Candelab. aureo de Confes. tit. 7. §. [Sed dixi,] numer. 3. fol. 100. asserentis, eum, qui confessus fuit, centum plus minusve iurasse, vere satisfecisse; licet postea recorderetur fuisse 200. quod putat etiam probabile Verricelli, tom. 1. tract. 5. quæst. 6. num. 23. Verum hæc opinio omnino improbabilis est; imò, & quam sequitur Verricelli, tract. 1. quæst. 8. dicens verba illa [plus minusve] addere quoad Confessionem medietatem supra summam expressam, ita vt qui confessus est centum, plus minusve, non teneatur iterum confiteri, licet reperiat fuisse centum, & quinquaginta. Hæc vt dixi nullam probabilitatis speciem habent. Secus si reperisset fuisse 110. vel 112. vt tradunt communiter Doctores. Videatur Diana, 3. part. tract. 4. resol. 94. & 4. part. tractat. 4. resol. 204. Vbi illos refert. Ex quorum præmissis conclusionē supra elicitam firmissimam ostendit Lugo, quem tot postea Doctores sunt sequuti.

4 Vnde apprime conveniunt Eminentissimo Cardinali, quæ de Angelico Doctore, & omnium Magistro, inquit M. Barnabas Gallego, de conscientia probabili, dub. 21. [Noster Angelicus Doctor D. Thom. multa scripsit, & docuit contra alios, qui ante ipsum scripserunt, & tamen eius opiniones statim ac ab ipso traditæ sunt, exiſtimatæ sunt probabiles: tum propter maximam eius auctoritatem, apud omnes Theologos; tum quia non levibus, sed rationabilibus fundamentis ductus est ad sic opinandum.] Hæc ille de Angelico Doctore D. Thom. Eadem ego de Eminentissimo Cardinali de Lugo. Nam vt ait D. Gregorius in illud Danielis 12. *Pertransibunt pluri-*

mi, & multiplex erit scientia. [*Secundum incrementa temporum crevit scientia Sanctorum Patrum.*] Et vt inquit Caietanus, 2.2. quæst. 141. art. 4. §. Ad 1. [*Male cum humano ingenio actum esset, si nil scire possemus nisi quod Aristoteles dixit.*] Et bene quidem: nam vt ait Quintilianus, lib. 10. instit. Orator. cap. 2. [*Pigri est ingenij contentum esse his, quæ ab alijs inventa sunt. Quid futurum erat temporibus illis, quæ sine exemplo fuerunt?*] Quibus facit Angelicus Præceptor, opusc. 19. cap. 2. his verbis. [*Vtilitas communis non solum debet procurari, vt sit quocumque modo, sed vt sit optimo modo, quo fieri potest. Quanto autem Doctores magis multiplicantur, tanto utilitas cõmunis, quæ ex doctrina provenit, magis crescit, quia vni manifestatur, quod alteri nondum notum est. Propter quod dicitur, Sap. 6. Multitudo sapientium sanitas est orbis terrarum.*] Et magis ad rem nostram, opusculo 41. de eruditione Principum, quod reperies in editione Veneta, anno 1593. ibi ergo, lib. 5. cap. 9. Sic scribit. [*In Magistro, qui eligitur, quinque sunt requirenda, scilicet, mens ingeniosa, vita honesta, humilis scientia, eloquentia, docendi peritia. Mens ingeniosa, vt inter ea, quæ doceri possunt, sciat eligere meliora, nec totum ex alienis scriptis accipiat, sed aliqua inueniat. Sap. Illum eruditorem elige, quem magis mireris in suis, quam alienis. Nil magnificum docebit, qui à se nil didicit: falsoque Magistri nuncupantur auditorum narratores, ac si audiendi sunt, vt qui recensent rumores.*] Hæc D. Thom. Quæ luculenter satis prædixerat Seneca, epist. 33. [*Qui alium, inquit, sequitur, nil sequitur, nil inuenit, imò nec quærit. Ego vero vt ar via veteri, sed si clariorem inuenero, hanc muniam. Qui ante nos ista nouerunt, non Domini nostri, sed duces sunt. Patet omnibus veritas. Nondum est occupata. Multum ex illa etiam futuris relictum est.*] Sic ibi. Ex quibus iure exclamat M. Ioannes Martinez de Prado, vir doctissimus, & Provinciæ Hispaniæ, Ordinis Prædicatorum Provincialis meritisissimus. [*Et si hoc ita non est, vt quid scribimus, & typis libros mandamus?*] Sic tom. 1. Theol. mor. cap. 1. quæst. 2. §. 2. num. 9. cum Anastasio Sinaita, lib. 2. epist. 35. verba Senecæ mutuant. Benè ergo coherent sententiam esse novam, & verissimam, vt notat Illustr. M. Arauxo in decis. mor. 2. part. disp. 1. quæst. 1. num. 10. dicens. [*Hæc sententia licet modernorum Doctorum, iam vsu est communiter recepta, & rationibus à Navarro perpenſis demonstratur.*] Sic ille de sententia de lucro cessante loquens. Non ergo opinio im-

probanda, eo quod ab antiquioribus non fuerit tradita: vt benè dixit Villalobos, tom. 1. sum. tract. 1. diff. 4. num. 17. [Noporo solo ser nueva la opinion, se deve reprobare, que Santo Thomas, y otros Doctores graves dixerón muchas cosas, y buenas, contra vejezes de antiguos.] Cui facit Caramuel in Apologemate pro doctrina de probabilitate, epit. 4. nu. 163. fol. 95. dicens. [Angelici præceptoris doctrina antiqua est, nova fuit. An ideo debuit reijci? Audiatur S. Antoninus, 3. part. Hist. tit. 23. cap. 7. §. 5. qui tantum abest, vt esse novam neget, vt potius illam ab ipsamet novitate commendet.] Non ergo opinio, si nova, expungenda. Præcipue, quia vt ait Caramuel. 2. part. Theol. fundam. fol. mihi 36. num. 31. [Puto omnia esse hodie melius examinata, & hanc ob rem, in omni materia, & præcipue in morali, libentius iuniores, quam antiquiores lego, & sequor.] Sic eruditissimus vir.

PROPOSITIO IV.

Non est circumstantia in Confessione aperienda, quod femina, quare habuisti, fuerit Iudea, vel Mahomettana. Azor Iesuita, 3. part. lib. 3. cap. 29. quæst. 3.

R. Hanc opinionem tuentur Franciscus Sylvius, 2. 2. quæst. 154. art. 2. Ioannes Franciscus Suarez in Enchiridio casuum confc. Confes. fol. mihi 346. Alcozer in sum. cap. 20. fol. 74. §. [El ser muger,] & favet M. Ludovicus Lopez, part. 1. instruct. cap. 35. §. [Affine est.] Vbi cum formidine dicit confitendam. Verba eius sunt. [An concubitus Christiani cum tali infideli sit circumstantia notabiliter aggravans, & necessario confitenda? Id revocamus in dubium. Et licet nullum Doctorem repererim de isto casu expressè loquentem: arbitror sub aliorum iudicio, quod talis circumstantia sit confitenda.] Eandem sententiam eisdem formalibus verbis tradit M. Corradus, 2. part. Respons. quæst. 174. qui ita fideliter transcripuit, vt nec omiserit illa: [Licet nullum Doctorem repererim de isto casu expressè loquentem.] Dixi hos Doctores favere: quia supponunt prædictam circumstantiam non mutare speciem, (quod non improbat M. Candidus, tom. 2. disq. 24. art. 23. dub. 35.) & dubitant an sit notabiliter aggravans? & per consequens, in eorum doctrina, necessario confitenda, licet contra D. Thom. infra citandum.

2. Quapropter sententiam Patris Azor esse probabilem, dic-

est Diana, part. 7. tract. 7. resol. 72. [Non desinam, inquit, adnotare negativam sententiam esse probabilem: asserunt enim plures Doctores circumstantiam infidelitatis in copula illicita non mutare speciem, sed solum aggravare. Ergo cum probabiliter circumstantiæ aggravantes non sint necessario in Confessione explicandæ, per consequens non erit explicanda circumstantia infidelitatis.] Idem repetit, part. 9. tract. 9. resolut. 3. addens. [Et præter Azorium, & alios, hanc sententiam tenent Sylvius, Fagundez, & Tamburinus.] Et putat probabilem Leander a Sacram. tom. 1. tract. 5. de Pœnit. disp. 8. §. 3. quæst. 7. pro qua citat Bonacinam, quæst. 4. de Matrim. pun. 15. num. 7. Quibus adde Mag. Acatium de Velasco, tom. 1. resol. mor. verb. Copula, resol. 227. Vbi ait. [Esta sentenciã tengo por probable cõ Diana en el lugar citado.]

3 Et sane magis dissonare videtur, quod, qui cum matre coitum habuit, satisfaciatur, si in Confessione dicat, se commississe incestum; nil aliud explicando. Et tamen hanc opinionem defendit D. Thomas; quia ex vna parte docet, 2. 2. quæst. 154. art. 9. Omnes gradus consanguinitatis esse eiusdem speciei in genere moris: & ex alia non esse de necessitate confitendas circumstantias notabiliter aggravantes intra eandem speciem. Ut videre est, in 4. dist. 16. quæst. 3. art. 2. quæst. 5. in corp. Cuius verba dabo infra, tract. de Matrim. Prop. 5. Quapropter in prædicto casu sufficere, se accusare de incestu, occultando gradum, tenent cum D. Thom. Giptius, Megala, Cælestinus, Bartholomæus à Sancto Faustio, Ioannes de Soria, Remigius, Ioannes Henriquez, Martinus de Sancto Iosepho, Marcus Serius, Mazuchelus, & alij, quos citatos sequitur Diana, 5. part. tractat. 14. resol. 56. & part. 11. tract. 7. Miscel. resol. 34. §. [Et tandem nota.]

4 An vero sit circumstantia in Confessione explicanda species peccati commissi, de quo postea memoriæ occurrenti delectatus fuisti? Audi Angelicum Præceptorem opusc. 64. §. [Cõplacencia habita in memoria peccati.] Vbi sic ait. [Si autem rememoranda mala præterita, quæ fecisti, non habes dolorem, sed potius delectationem in eis, & propter hanc delectationem facis moram ibidem, non credo expedire, quod specifies ipsa peccata rememorata, si alias integre confessus es ea. Et si non habuisti aliud, quam delectationem in mente, sufficit dicere: Mihi venerunt in memoriam quædam vindictæ, vel iniuriæ, quas feci, vel quædam peccata gravia, quæ commisi, de
qui-

quibus non solum non habui dolorem, sed de ipsius cum multa complacentia cogitavi.] Hæc D. Thom. Cuius opinionem amplexatus est P. Sà, verb. Confessio, num. 16. dicens. [Qui delectatus est de peccatis præteritis, alias confessis, id solum oportet confiteatur, non autem exprimere, quæ illa fuerint peccata. Vide D. Thom. opusc. 64.] Nihilominus expunctam reperiēs per Magistrum Sacri Palatii, in editione Romana sumulæ Patris Sà. Sunt enim diversæ speciei delectatio de copula præterita, & delectatio de vindicta; debet ergo exprimi, quæ fuerint peccata, de quibus delectatus est. Secus tamen erit, quando ratio terminans delectationem non distinguitur specie, licet obiecta aliunde specie distinguantur, v. g. in delectatione morosa de copula cum foemina, quæ sive nupta, sive Monialis fuerit, non conducit ad venerem, cum delectatio non sit de iniuria illata marito, nec de infidelitate circa rem Deo promissam. Quapropter plures Theologi prædictam circumstantiam in Confessione explicare deobligant, etsi ex Thomistis non pauci opinionem, sic explicatam improbabilitatis etiam incusent. Videatur Diana, p. 1. tract. 7. ref. 48. & 2. p. tract. 3. ref. 34. & 3. p. tra. 4. ref. 67.

PROPOSITIO V.

Qui ex poenitentia Sacramentali ad ieiunium tenetur, obligationi satisfaciit, si ieiunet, etiam si animo deliberato non adimplendi tali ieiunio poenitentiam. Lugo Iesuita de Poenit. disp. 25 sect. 3. num. 37.

1 R. Opinionem Cardinalis de Lugo defendunt in alio simili, (scilicet quando in die festo, quis assinit Sacro, animo deliberato, & expresso non adimplendi præceptum) quatuor super viginti Doctores, quos refert, & sequitur Leander à Sacram. in quinque præcept. Eccles. tract. 2. disp. 9. quæst. 89. inter quos Bonacina, Aragon, Garcia, Faustus, Trullenc, Molfesius, Diana, & alij ex primis nostri sæculi. Idemque quo ad præceptum recitandi, tenet cum Aragon, Franciscus Galletti, in Margarita caluum, verb. Officium, ibi. [Officium Divinum recitans animo non satisfaciendi, si nolit amplius recitare, & sic mutet animum intra eundem diem, est tutus in conscientia. Aragon, 2. 2. quæst. 2. art. 13.] Quos sequuntur M. Raphael de la Torre, & M. Candidus, & fere triginta alij, quos refert M. Ioannes Martinez de Prado, tom. 2. Theol. mor. cap. 30. quæst. 8. §. 3. num. 1.

2 Ex his per consequentiam manifestam deducitur præfa-

ta conclusio, vt constat ex Diana, part. 10. tract. 11. resolut. 6. Vbi sic ait. [Video Doctores communiter absolute docere, præceptum poenitentiae impositum à Confessario audiendi Missam, ieiunandi, &c. Meritum esse ad instar præceptorum Ecclesiae.] En opinio Cardinalis de Lugo communis est inter Doctores. Ideoque in proprijs terminis illam tuentur Bonacina, & alij, quos citatos sequitur Diana, part. 6. tract. 6. resolut. 43. & part. 10. tract. 16. resolut. 25. Delgadillo, tom. de Poenitentia, cap. 18. dub. 48. & novissimè M. Acatius de Velasco; cum Portel, & alijs, tom. 2. resolut. mor. verb. Horas, resolut. 56. vbi num. 4. citatis nonnullis pro contraria sententia, concludit. [Desistas vos opiniones, la primera (nimirum negatiua) tengo por probable; pero mas probable, y comun la segunda.]

3 Et quidem si, vt docent Caietanus, & Armilla, (quorum sententiam eos referens dicit esse probabilem M. Ioannes de la Cruz in direct. 2. part. de Poenit. quæst. 4. dub. 3.) [Poenitens non tenetur sub mortali acceptare, & implere Poenitentiam.] Quod tradit etiam M. Corradus, 1. part. Respon. quæst. 7. dicens. [Non tenetur poenitentiam acceptare, imò acceptatam hic expleturus, si non exequatur, non peccat; nisi venialiter tantum, si in Purgatorio luere intendat. Hæc est opinio Caietani, in sum. verb. Satisfactio.] Si (inquam) hoc verum est, parum indulget Lugo poenitenti, dum ad satisfaciendum obligationi ad implendi poenitentiam, id ipsum exigit, quod Doctores communiter ad implendum præceptum audiendi Sacrum, vel recitandi Officium Divinum.

4 Maior foret indulgentia, si ab obligatione saltem gravi, cum sapientissimis Magistris supra citatis, liberaret, vel concederet posse propria autoritate substituere sibi alium, qui poenitentiam adimpleat, vt cum M. Petro de Palude, dist. 20. quæst. 3. concedit D. Anton. 3. part. titul. 14. cap. 20. §. 1. Vbi sic ait. [Si vero est potens satisfacere, tunc oportet, quod ipse satisfaciatur per se ipsum, potest tamen iuari per alterum. Et addit D. Thomas, etiam, si sit potens, potest alius satisfacere pro eo; sed non est permittendum.] Et paulò infra. [Pœnit Petrus de Palude duos alios modos, quibus poenitens potest poenitentiam sibi iniunctam alteri acceptanti imponere; de quibus tamen non est certum. Primus est, cum se occupat in his, quæ sunt magis Deo accepta. Secundus, cum vult magis satisfacere, & ideo imponit homini magis Deo accepto.] Hæc D. Antoninus. Eadem ferè verba refert etiam ex Paludano,

Sylvester verb. Satisfactio, quæst. 3. cuius sententiam approbare videtur, quia cum referat, non refutat. Sic igitur, inquit. [Ponit etiam idem Petrus de Palude duos alios casus, in quibus potest quis iniunctam poenitentiam imponere alteri volenti. Primo, cum vult occupari in alijs Deo acceptis magis, ac magis iuuantibus contra peccatum, puta in prædicando, vel bellando contra hostes fidei. Secundo, quando vult satisfacere magis, & ob hoc eam imponit meliori.]

PROPOSITIO VI.

Confessarius potest poenitentem obligare, ut ei complicem re velet, & aliter negare absolutionem, si id iudicet necessarium ad grave damnum vitandum. Lugo Iesuita de poenitentia, disp. 16. sect. 8. num. 432. Quod procedit secundum eundem, num. 434. etiam si poenitens offerat se complicem correcturum.

1 Resp. Hanc opinionem tuetur doctissimus M. Soto in 4. dist. 18. quæst. 4. artic. 5. ante solutionem 3. Vbi sic ait: [Quando verò Sacerdos per confessionem intelligit, obvian- dum esse alicui damno Reipublicæ, cuius poenitens non est in causa, debet Sacerdos admonere, ut ipse remedium, si potest adhibeat, quod si renuerit facere, non est absolvendus.] Supponit autem casus non posse aliter obviari, quam per confessarium, facta ei revelatione complicitis, vnde idem Sotus supra §. Hinc fit. [Sacerdos admoneat vrgentissimè poenitentem, ut revelet, quod si obtineri non poterit, non absolvat.]

2 Expressius pro hac sententia militat M. Dominicus Bannez 2. 2. quæst. 33. artic. 8. post tractatum de correctione. Vbi sic ait: [Quod si per se ipsum poenitens non potest, vel nescit procedere ad prædictam actionem, debet extra confessionem palam facere delinquentem, vel Confessori, vel alteri, qui possit, & sciat corrigere, vel denunciare, vel communi bono providere.] Et infra: [Erit licitum in aliquo raro casu, ut Sacerdos inquirat à poenitente id, quod ipse tenetur facere, ut tertiæ personæ delinquentis apperiat delictum sibi extra confessionem Sacramentalem; quando ipse poenitens per se ipsum, neque per aliam tertiam personam potest ad correctionem procedere, vel denuntiationem, aut boni communis conservationem.] Hactenus M. Bannez, quem sequutus est Cardin. de Lugo, supra citatus, ubi eandem sententiam, his verbis, tuetur. [Non repugnat dari casum, in quo confes-

farius possit, poenitentem obligare, ad manifestandum sibi complicitis nomen; non quidem quasi confessarius eam obligationem imponat, sed quia poenitens revera illam habeat, & confessarius, qui ex eius confessione id cognoscit, admonet illum de obligatione, cui si non vult satisfacere, iam merito ei absolutionem negat, quem non invenit ad absolutionem dispositum. Porro posse illum casum contingere, constat apertè, quia potest confessarius videre, ea occultatione complicitis, gravissima damna imminere; ad quæ impedienda poenitens omninò tenetur. Rursus videt, poenitentem se ipso immediatè id non posse exequi, neque habere alium præter ipsum confessarium: quo casu certum est teneri poenitentem ad illud medium unicum eligendum, quod si eligere nolit, iam non est aptus ad absolutionem recipiendam.] Hactenus Lugo, scientia, & purpura Eminentissimus. Quem cum alijs sequitur Leander à Sacramento, de Poenit. tract. 5. disp. 5. q. 65. dicens: [In his ergo, & similibus casibus, poterit confessarius obligare poenitentem, ut revelet complicitem, & renuenti negare absolutionem. Ita D. D. Ferdinandus Guerrero, Archiepiscopus Granatensis, Sotus in 4. dist. 18. q. 4. art. 5. & alij.

3 Quid si poenitens offerat se complicitem correcturum? aut per alium dare notitiam complicitis, ut damnum impediatur? Respondet Cardin. de Lugo ubi supra. [Addo posse contingere, ut licet poenitens dicat, se velle per se ipsum immediatè, vel per alium dare notitiam complicitis, ad impedienda mala iuxta suam obligationem; adhuc confessarius possit differre absolutionem, donec de facto suæ obligationi satisfecerit, &c. Quando prudenter timeret poenitentem non satisfacturum postea suæ obligationi.] Hæc Lugo, & ante illum, M. Bannez, loco supra citato, conclus. 3. Vbi sic ait. [Poenitens neque potest, nec debet absolvi, quando ipse tenetur alias ad denuntiationem, vel bono communi providere, nisi proponat se ita facturum, aut nisi ita prius fecerit (attende) si confessarius prudenter suspicatur, quod non faciet.] Sic ille ex M. Bart. de Medina in sum. 2. part. cap. 4. §. 1. fol. 269. ubi ait: [Hale de mandar el Confessor, que vaya luego a denunciar de sus compañeros al Luez, ò Inquisidores, y les descubra lo que ay, y le trayga recaudo, como lo ha hecho así, y donde no, que no le puede absolver.] Quos sequitur R. P. Leander à Sacramento, ubi sup. & Diana 6. p. tr. 6. Miscel. resol. 2. per hæc verba: [Hanc doctrinā ate quam typis excuderet P. Lugo, ego mordicustenui, & con-

fului.] Et paulò antea. [Addunt aliqui, quod debet cogere poenitentem, ut afferat sibi testimonium denuntiationis, vel manifestationis factæ. Ita Bartholomæus de Medina, 2. part. sum. cap. 4. §. 1. Hoc ramentum videtur nimium.] Hæc Diana.

PROPOSITIO VII.

Qui unica actione plures lædit personas; ut si vno ictu decem occidat, unicum tantum peccatum committit. Azor Iesuita tom. 1. lib. 4. cap. 4. §. 5. Suarez Iesuita in 3. p. tom. 4. disp. 22. sect. 3. nu. 35. [Quod à fortiori procedit quo ad alia peccata.]

1 Resp. Hanc propositionem falso imposuisti Patri Azor, quia contradictoriam expressis verbis tradit ubi sup. [In altero, inquit, à Navarro dissentio, quod puto plura esse peccata; si quis vno sermone in Deum, & plures Sanctos homines maledicta coniiciat: quia plures contumelia afficit: sicut si vno ictu (attende) vulneraret, vel occideret plures.] Quod iterum firmat, quæst. 6. [Hæc, inquit, peccata plura numero sunt, tametsi vnus sit actus, modo respectum habeat ad obiecta numero differentia, ut si Titius vno teli ictu duos simul homines occidit.] Quid clarius? Verum opinionem, quam attribuis Azor, in proprijs terminis defendunt Ioannes Pontius, Ordinis Minorum in cursu Theologico, disput. 45. quæst. 7. conclus. 2. num. 33. Martinus de San Ioseph, in monitis confess. tom. 1. lib. 1. tract. 11. de Poenitent. num. 4. Constantinus de Castro in collect. Theolog. mor. tract. 1. capit. 6. art. 3. sect. 3. Quorum verba reperies apud Dianam part. 11. tract. 3. Miscel. resol. 3. & tract. 8. resol. 64. Qui dicit esse probabilem, & iam diu prædixerat 1. part. tract. 7. resol. 17. & 5. part. tract. 9. resol. 59. Eandem sententiam sequuntur Remigius in sum. tract. 6. cap. 5. §. 6. & Leander à Sacram. tom. de Poenitent. disp. 8. §. 3. quæst. 20. in editione Lugdunensi, anno 1654. Vbi sic. [An si quis vno ictu, & impetu decem occidat homines, decem peccata in confessioe necessario fatenda committit? Affirmant communiter Doctores, &c. Sed æquè probabiliter respondeo negativè, tum quia ut probabilissime est habitum, in illo actu nequit dari multiplex, sed vnica numero malicia: tum quia licet ex multiplicitate iuris læsi, nempe hominū occisorum ad vitam, multiplicentur numero malitiæ in illo actu, non ideo multiplicantur peccata.] Idem tradit ibidem, quæst. 21. & 22. Et iterum tom. 4. de censuris, tract. 1. disput. 3. quæst. 42.

Vbi sic concludit. [Diana part. 5. tract. 9. resolut. 59. expresse hanc sententiam vt probabilem defendit, & quidem illam esse probabilem, & satis apertè, & expresse affirmant, & probant, Alterius, Bassæus, Candidus, Cornejo.] Et apud illum Bonacina disput. 1. quæst. 1. punct. 5. num. 7. & à fortiori tenere debent, quotquot asserunt in eodem actu non posse dari plures malitias numero distinctas; nam si vnica tantum est malitia, evidens est, vnum tantum esse peccatum. Megala Duardus, & alij apud Dianam part. 3. tract. 4. resolut. 164. Angelus Maria Vericelli, tom. 1. quæst. moral. tract. 8. quæst. 17. & plures alij. Ex hoc enim principio tribuitur Patri Suarez vbi sup.

2 Quibus adde Mag. Acacium de Velasco, tom. 2. resolut. moral. verb. [Golpe] resolut. 2. num. 5. Vbi sic ait. [Es probable, que con vn golpe, ò vna percusion hiriendo a dos, ò muchos Clerigos, no se incurre mas de vna descomunion, por que absolutamente solo ay vna transgression, y vn solo pecado; y lo mismo digo del que con vna sola accion hurta dos vasos de plata de diversos dueños: ni obsta, que de aquella accion se sigan muchos daños, supuesto que no ay muchos pecados, sino muchos efectos de vn mismo pecado.] Quo principio innixus, tom. 1. verb. Falso testimonio, num. 5. in fine dixerat. [Bastará que se acuse, que ha echado vna maldicion, sin explicar a quantos hombres maldixo en ella.] Eandem opinionem sequitur F. Ludovicus à Conceptione in examine veritatis, tract. 5. de Poenit. cas. 5. illatione 7. fol. mihi 444. ibi. [Infero septimo, occidentem plures eiusdem rationis homines, vnico actu, vel ictu, vnico tantum peccare peccato. Sic à me consulti plures tenent Salmanticenses Magistri.] Quibus consentit R. P. Christophorus Delgadillo, tom. de Poenit. cap. 17. dub. 64. num. 142. dicens: [Eum, qui eodem actu vult occidere decem homines, imò & qui eodem actu illos occidit, non teneri explicare numerum obiectorum.] Et iterum dub. 80. [Idem, inquit, dicendum de illo, qui vnica persuasionem inducit multos ad peccandum.]

3 Et expresse, ante omnes citatos, hanc sententiam tenuit doctissimus Magister Bannez 2.2. quæst. 62. de iure, art. 8. Vbi sic. [Dicimus quarto: quod, qui vno proposito expresse, vel interpretatiuo, retinet rem alienam, vnum tantum peccatum committit: ratio est, quia vnus actus numero est moraliter loquendo, quando vnica volitione sequitur effectus,

etiam

etiam multiplex; præsertim si illa multiplicitas non est specifica, v. g. si vnico ictu occidat quis multos homines, vnicus actus est moralis æquivalens in gravitate multis.] Tantum Magistrum sequutus est Marcus Serra 2. 2. quæst. 76. art. 3. ibi. [Si quæras, inquit, an qui plures homines simul malediceret, mortem eis optando, vnum, vel plura peccata committeret? Respondetur de hoc sicut de voluntate occidendi plures homines simul, varias esse sententias. Mihi probabilius videtur vnum solum numero esse peccatum, tam physice, quàm moraliter.]

4 Cæterum de hac controuersia omninò videndus M. Zanardus, vt circa alia etiam peccata, mens calumniantis omninò quiescat. Igitur perdoctus Dominicanus, 1. part. directorij de Sacrament. Poenitent. capit. 18. Vbi de dubijs pro confessione, & circumstantijs, §. 5. fol. mihi 210. sic scribit: [Non solum dico tactus, & oscula ante copulam vnum constituere peccatum cum copula, sed etiam, si accidant post copulam, & non amplius ad novam copulam ordinentur, & si post illa sequeretur nova copula, & esset deliberata antea; quia quando iuit dormitum cum illa muliere, determinauit per totam noctem delectari cum ea carnaliter, tamen formaliter acciprentur per modum vnius deliberationis, & peccati continuati formaliter. Et idem dico de eo, qui deliberauit tres viros occidere, & postquam vnum occidit, alterum interfecit, & deinde tertium, vel iuit dormitum cum duabus solutis, cum animo cognoscendi carnaliter vtramque. Nam quamvis in confessione sint explicandæ personæ occissæ, & cognitæ, ad hoc vt cognoscatur gravitas peccati in eadem specie: per hoc tamen non efficitur quod ista sint multa peccata homicidij, vel fornicationis formaliter, quia eadem remansit voluntas, deliberatio, & finis, quæ actiones specificant, & distinguunt formaliter.] Hæc ibi. Quomodo autem debeat eiusmodi peccata confiteri? Explicuerat eodem capit. 18. Quo ad circumstantiam [Quando,] fol. 204. §. [Quinto loco,] dicens [Similiter qui per noctem cum Amasia dormiuit, non est opus, vt dicat, ego eam per tot vices cognovi; sed feci quod potui, dummodo non habuerit interruptionem mentis, vel operis.] Vidisti iam in pluribus actibus consummatis fornicationis, & occisionis, etiam successivè factis, vnum tantum peccatum agnovisse Zanardum, eo quod ab eadem voluntate. Quid ergo miraris, quod in vno tantum actu, & in vna tantum, et si

plurium occisione, vnum tantum agnoscant alij?

5 Vide Reverendum D. Marcum Scarfella de Tolentino, in summa Italicè scripta, cui titulus. [Giardino de Sommi-
sti] 1. part. capit. 125. num. 11. Vbi sic ait. [Si domanda? Vno
dormi con vna donna, è la conobbe tre, o piu volte; se com-
misse tre o piu, o pur vn sol peccato?] Respondetur. [Quan-
do propose veramente, è determinatamente, tutta la notte
conocerla, senza determinare vna, o piu volte, haver com-
messo vn sol peccato, per la indeterminatione: ma se con ani-
mo deliberato di conocerla molte volte, tante volte peccò,
&c. Onde vn sol peccato saria ad vn vecchio per due volte so-
le, che quella havesse conosciuta, quanto ad vn giovane che
diesse volte Percio che fu l' intentione, è la volontà di cono-
cerla tutta la notte il vecchio, & il Giouane.]

6 Vide etiam Maurum Antonium Berarducium, Sacrae
Theologiae Doctorem, & Magistrum in summa Corona Con-
fessorum, 1. part. capit. 2. de circumstantijs, num. 19. in fine.
In summa, inquam, Italicè conscripta. [Tradotta di Latino
in vulgare, & ampliata dall' istesso Authore.] Edita Venetijs
anno 1590. ibi ergo sic ait: [Qui se fa dubio, si vn huomo
dormendo vna notte con vna cortigiana conoscesse quella tre,
o quattro volte, sara forse bisogno, dir al Confessore tante vol-
te li ho conosciuta in vna notte? Navarro dize che si: perche
son atti distinti, & vno non è ordinato all' altro. Silvestro
dize il contrario. Ma per accomodare questi duo Dottori,
potremo dir, che si vno conoscendo vna donna, non preten-
deba vsar piu di vna volta: è doppo fatto, delibera di nouo,
tanti peccati distinti farano, quante novi deliberationi fara.
Ma si propone dormir con quella, è tutta la notte goderla quan-
to puo, se la conoscesse tre volte, è vn peccato: perche tuti
in sieme considerati son ordinati ad vn fine, che fara goderla
tutta la notte.] Hæc Berarduccius, qui varijs exemplis confir-
mat.

7 Denique ne omittas videre R. Patrem Leandum à Sacra-
mento, tom. 1. de Pœnitent. disput. 8. §. 7. quæst. 8. apud quem
Archangelus Rubens dist. 16. fol. 169. inquit: Quod licet quis
cognouerit foeminam tribus, aut quatuor vicibus in vna no-
cte, satisfacit, si in confessione dicat. [Se habuiffe vna nocte
rem cum muliere.] Quam sententiam, ait Leander, iudicasse
probabilem recentiores quosdam, quos ipse consuluit. Verum
oppositam certissimam ille iudicat, & merito; quia, vt ait

cum

cum reliquis Iesuitis Palao, tom. 1. tract. 2. disput. 3. punct. 1. in fine. [Vnum tamen est omnino indubitatum apud omnes, coitum vnum non esse viam ad alium, ac proinde, etiam si mox post alium sequatur, necessario est peccatum distinctum in confessione manifestandum.] Sed nescio an consequenter procedat sapientissimus P. Leander, dum tom. 4. de censuris, tract. 1. disput. 3. quæst. 43. pluribus suadere conatur eum, qui plures successivè, eadem continuata actione, percutit, aut interficit, vnum tantum peccatum committere: quem ex eadem familia sequitur F. Ludovicus à Conceptione in exam. veritatis, tract. de Poenitentia, casu 5. num. 15. folio 445. Omnia etenim fundamenta, quibus ad hoc suadendum nititur, idem probant de pluribus fornicationibus successivè: licet ipse quæst. 44. ingeniosè disparitatem reddere conetur, ne in Zanardi sententiam adire videatur. Quam multis suadere conatur Caramuel in Theolog. fundamentali, fund. 29. in 1. editione, ubi ait: [Si quis vnico luxuriæ impetu ad multas fœminas accederet, & à fortiori, si pluries ad eandem, vnicum peccatum committeret.] Et infra: [Sicut de periurijs, & blasfemijs, ita de homicidijs, & fornicationibus in hac materia est philosophandum.] Et huc sententiæ videtur prius adhæsisse Leander sup. quæst. 44. vt constat ex indice, ubi verb. [Fornicatio] sic scribitur: [Fornicationes plures successivè absque temporis interruptione, vnam post alteram committens, vnum solum mortale committit.] Sic ibi; licet in corpore quæstionis, tanquam quid certum oppositum statuatur, disparitatem constituens (vt notavi) inter plures occisiones successivè, & plures fornicationes. Dicens, vnica actione, plures occidi posse, sicut & vnica absolutio. ne plures absolui: non verò posse vnica actione ad plures fœminas, sicut nec pluries ad eandem, accessum contingere, quia [repugnat omnino, quod actio fornicationis efficiat, quidquid sequentes efficiunt, aut earum effectum attingere, & ideo hæ actiones nequeunt, ita coniungi inter se, vt pro vnica adhuc in genere moris reputentur, bene tamen aliæ assignare,] sed mens non plenè quiescit: quia vt ipsemet sapientissimus vir defendit, tom. 1. tract. 5. disput. 8. §. 8. quæst. 18. Sacerdos, qui in peccato mortali existens pluribus administrat Eucharistiam, vnicum peccatum mortale committit (dato talem Sacerdotem lethaler delinquerè) [quia in genere, inquit, moris vnica est illa actio] & tamen manifestum est, quod vnica actione non potest pluribus Eucharistia ministrari, & quod prima ad-

ministratio non facit, quidquid sequentes efficiunt. Igitur id nō impedit, quod plures actiones pro vna in genere moris reputentur. Ergo non redditur sufficiens disparitas in casu presenti. Quapropter non abs re, Ioannes Dicaſtillo tom. 2. de Sacramētis, tr. 8. disput. 9. dub. 2. num. 79. [Si ratione, inquit, agamus, opinio Zanardi tam probabilis est, atque doctrina de occisione trium in eodem conflictu, seu pugna.] Hæc quæso expendas, vt alijs parcas.

PROPOSITIO VIII.

Qui cum mula, aut asino, peccatum contra naturam commisit, non tenetur in confessione hanc circumstantiam apperire. Sufficit dicat, ommississe sodomiam. Ita publicè docuit Panorm. quidam Iesuita apud Dianam part. 1. tract. 7. de circumstantijs aggravant. resol. 2.

1 R. Anonymus non legit; aut non benè intellexit Dianam. (Hanc vnā excusationem habet.) Hic enim non dicit, talem opinionem fuisse à Iesuita traditam, imò nec illam refert: duplicem ibi dubitationem proponit. Prima est, an qui cum mare, vel foemina contra naturam peccavit, teneatur circumstantiam maris, vel foeminae in confessione explicare? Cui respondet, Caietanum pro negativa sententia stare, id est opinari sufficere, se accuset de peccato sodomiae, celando circumstantiam maris, vel foeminae. Quem pro casu, quo foemina non sit coniugata, sequuntur Cælestinus, & eo citato, Diana 5. part. tract. 14. resol. 56. & Leander à Sacrament. tom. 1. de Poenit. disput. 8. §. 3. quæst. 31. Quibus adde Caramuelem in Regul. Sancti Benedicti, disput. 66. conclus. 12. num. 1013. & Mazuchellum tract. de calibus reservatis, capit. 22. diff. 1. num. 24. quem citatum sequitur iterum Diana part. 8. tract. 7. resol. 86.

2 Secunda dubitatio est. An qui cum bestia contra naturam peccauit, teneatur explicare speciem animalis, v. g. an cum mula, an cum asino? Et respondet negativè cum Caietano, & alijs, [sufficit, inquit, si dicat bestialitatem commisisse.] Quam sententiam alijs citatis defendit Candidus M. Sacri Palatii, tom. 2. disquis. 24. artic. 22. dub. 27. & cum utroque Soto, Suarez de Poenitent. disput. 22. sect. 2. dicens hanc partem, ita certam esse, vt nulla ratio dubitandi circa illam appareat. Hæc sunt, quæ docuit Iesuita Panormi. En Dianæ verba [Eodem

modo dicimus de peccato contra naturam ; non esse necesse confiteri circumstantiam maris, vel foeminae, vnus vel alterius generis bestiae. Sed sufficit dicere, peccavi in sodomitia toties: in bestialitate quater, &c. Et ita publice docuit Panormi. quidam Theologus Societatis Iesu.] Hæc Diana loco citato part. 1. tract. 7. resol. 2. Quod vero, qui commisit bestialitatem, satisfaciat dicendo: commisi sodomiam; non inuenies apud Dianam.

3 Imo nec satisfaciet, si dicat [peccasse contra naturam] omittendo circumstantiam bestialitatis, aut sodomiae. Licet contrarium teneant aliqui, asserentes omnia peccata contra naturam esse eiusdem speciei infimæ. Quam opinionem tenuisse D. Thom. 2. 2. quæst. 154. art. 11. & 12. contendunt non pauci, quos citatos sequitur Illustrissimus Caramuel in Theol. fundamentali, num. 1199 fol. mihi 580. inter quos numerat Mag. Bartholomeum Fumum in Armilla verb. Luxuria num. 5. Vbi sic ait. [Vitium contra naturam, licet sit vna species secundum D. Thomam, multis tamen modis exercetur.] Et quotquot cum D. Thom. eiusmodi vitium contra naturam, non in plures species, sed in varios peccandi modos, licet alios alijs graviores, diuidunt. Omnes, inquam, contendit Caramuel pro sua stare sententia adstruente, omnia peccata contra naturam esse eiusdem speciei infimæ. Pro qua adducit Nauarum, Grassium, Matthiam Pheliphium, & Mag. Andream a Turri Dominicanum, Sacrae Theologiae Professore, & decem alios, ex varijs Religionibus Magistros Lovanienses. Eamque refert approbasse Vniuersitatem Pragensem: vide etiam illum supra, fol. 752. & 760. & in Theol. moral. num. 1607. & in Regul. Sancti Benedicti, num. 983. & in synthesesibus, quæ extant sub fine eiusdem commentarij. Et denique in secunda parte Theolog. fundam. præcepto 6. num. 91. fol. 74. Vbi sic ait. [Video pro probabilitate opinionis distinctionem negantis, (nimirum specificam inter peccata contra naturam) stare triginta scriptores, vel plures, stare Academiae Pragensis facultatem Theologicam.] Et probabilem putant Diana 3. part. tract. 4. resol. 139 Trullenc in Decalogum, tom. 2. lib. 6. cap. 1. dub. 8. num. 8. & Machado, tom. 1. lib. 2. part. 3. docum. 8. num. 4. Vbi sic ait. [Démas, de que como afirma Fil-lancio, es muy probable, que todos los pecados contra naturaleza son vnus (peccei infimæ, & non subalternæ.)] Quibus consentit Fr. Ludovicus à Conceptione in exam. veritatis, tr.

5. de Pœnitent. casu vltimo, fol. 456. & sequuntur Astenfis, Nauarr. M. Ioannes Nider. Ludouicus Carbo, & alij apud doctissimum Fr. Leandrum a Murcia Capuccinum in diuinit. in 1. 2. D. Thomæ, lib. 2. disp. 2. res. 17. Qui allerit hanc opinionem esse probabilem Et aliquo modo fauet Angelus verb. [Interrogationes] num. 1. dicens. [Confiteatur mulier, quod fuit cognita extra vas debitum, non quærat postea confessorius, in quo loco, vel quomodo, & huiusmodi, sicut faciunt quidam, qui potius sunt contaminatores, quam Confessores.] Quem sequuntur Caietanus, Armilla, Syluester, & Raynerius, apud Henriquez, tom. 1. lib. 11. cap. 16. num. 6.

4 Et, quod magis, eam tuetur M. Canus, Relect. de Pœnit. 6. part. 9. [Et quidem in re vehementer ambigua.] citans Caietanum (sed non bene :) ex hoc principio probare contendens circumstantias notabiliter aggrauantes intra eandem speciem debere in confessione explicari; quia aliter circumstantiæ sodomix, & bestialitatis possent celari: verba eius sunt. [Peccata contra naturam non videntur specie discriminari, quod Caietanus confirmat; at non satis esset confiteri: effudi semen contra naturam, circumstantias vero illius peccati celare.] Cæterum satis esse, admissio antecedenti, est aperta sententia D. Thomæ, vt fatetur idem Canus, cuius verba dabo tract. de Matrim. Prop. 5. & mordicus defendit Caramuel in Theol. Morali. lib. 4. num. 1607. & in Theolog. fundam. num. 1192. Vbi ait esse expressam sententiam D. Thom. Cui fauet M. Fumus supra, vbi postquam dixit vitium contra naturam esse vnā speciem secundum D. Thom. multis tamen modis exerceri; monet confessorium, vt dum circa luxuriæ peccata interrogat. [Tangat species, non autem ad actus, & modos singulares descendat.] Et supponit Diana p. 8. tract. 7. res. 86 vbi loquens de illo, qui sodomiam commisit, inquit [satisfaceret dicendo: peccaui contra naturam] Ex quo Antonius Corotinus in Summa Dianæ, verb. Confessionis modus. [In confessione non est apperienda circumstantia sodomix (nisi propter reservationem) si cum foemina, vel masculo illam commisit: sed satis est dicere: peccaui contra naturam.] Verum, vt ait D. Franciscus Verde in defensione Caramuelis, quæst. 6. §. 1. fol. 73. [Pendet veritas (huius assertionis) & controuersia, an in vno actu possit esse multiplex numero malitia?] Vide illum, quæst. 4. §. 37. num. 168 fol. 41. vbi satis probabile putat, non posse reperiri: & recale, si placet, propositionem præcedentem. Quibus mul-

multum faret Nauarrus in Manuali cap. 16. num. 3. dum in peccato pollutionis cum complice, vnum tantum, licet grauius, agnoscit peccatum. [Quando se haze, inquit, el pecado de la polucion con ayuda de otro, es mas graue, por participar en el pecado del otro; pero no muda su especie, sino huuire copula sodomitica, segun Caietano 2. 2. quæst. 154. artic. 11.] Sic ille: quæ cum alijs sequitur Dianap 7. tr. 12. ref. 13. & ref. 32. Vnde semel posito mollitiæ sine socio, vel cum illo, & sodomiam non distingui specie (vt docent Authores supra dati) idem prorsus in ordine ad confessionem dicendum esset, nimirum sodomiam esse grauius peccatum contra naturam, propter participationem peccati alterius, non vero multiplicari numero peccata, sicut fornicatio vnum numero peccatum est, licet duarum personarum concursu fiat.

5. Addit Caramuel in Theolog. Morali, lib. 4. num. 1607. eum, qui bestialitatem, aut sodomiam commisit, satisfacere, si in confessione dicat. [Se procurauisse pollutionem.] Quia tantum occultat circumstantias notabiliter aggrauantes, quas, iuxta D. Thomæ doctrinam, nemo confiteri tenetur. Sed Fr. Ludovicus à Conceptione vbi supra, licet in præmissis conueniat cum Caramuele, dissentit in conclusione: ait enim teneri explicare an cum socio? dicendo: peccaui contra naturam cum socio, vel sine illo, prout res euenit, quod, iuxta sua principia, videtur intelligendum, quando socius capax est culpæ, propter multipliciter peccati. Non disputo modo. An circumstantia socij in eodem actu carnali contra naturam, augeat numerum peccatorum? An sit tantum circumstantia aggrauans intra eandem speciem? Tu ex dictis discurre. Nullus vero, quem viderim, admittit eum, qui commisit bestialitatem, satisfacere; si dicat commississe sodomiam, quia nec confesse quidem confiteretur peccatum, quod commisit; sed aliud minus graue non commissum. Imo nec satisfaceret, si diceret: procurauisse, vel habuisse pollutionem, propter eandem rationem, quidquid senserit Caramuel.

6. Idemque dicendum puto contra Angelum Maria Verri celli, tom. 1. quæst. mor. tract. 4. quæst. 1. num. 11. asserentem eum, qui proprijs manibus se polluit, satisfacere, si in confessione dicat. [Ex affectu libidinoso propria verenda contrectaui.] & quæst. 27. sect. 8. num. 37. Fœminam solutam seminantem, licet peccet mortaliter, non peccare formali peccato mollitiæ, ac proinde sufficere, quod se accusans dicat, [in-

ho;

honeste me tetigi.] Idemque dicit sect. 13. de frigidis, & spandonibus, & de pueris incapacibus habendi veram pollutionem, sed solum distillationem quandam. [Quia cum non iit, inquit, seminis prolifici fluxus, non est peccatum contra naturam, nec differt specie à tactibus.] Ex quibus concludit sufficere; quod foeminae, & eiusmodi viri, licet effusionem seminis procuratam consequuti fuerint; de tactibus impudicis se accusent. Quae sunt contra communem Theologorum sententiam. Retuli aliorum opiniones; quarum iudicium penes Doctores sit. Iesuitae communiter reprobant,

PROPOSITIO IX.

IN peccato sodomiae nemo tenetur explicare in confessione: an agens, an patiens fuerit. Fornarius Iesuita, apud Dianam, 5. par. tract. 14. resol. 56. [Sed qua reprehensione dignus non est?]

I Resp. Reprehensioni parceres, si Dianae opera evolvisies. Nam 3. part. tract. 4. ref. 149. hanc sententiam tenet cum Alphonsio de Leon: & 5. part. loco citato, idem tradit cum Carolo de Baucio, Alexandro Rufo, & Fornario Iesuita: & 6. part. tract. 6. resol. 36. cum Zambello, Guilino, Lupo, & Reverendissimo Fr. Nicolao Richardo, Dominicano Magistro Sacri Palatii: & part. 11. tract. 1. ref. 11. & tract. 3. ref. 4. cum Bordono, Machado, Iunipero, Iesualdo, Pontio, Mazuchello, Serio, Rocaful, Longo, Posientio, Remigio, Verricelli, Vistio, & alijs. Quibus adde M. Acacium de Velasco, tom. 2. resol. moral. verb. Sodomia, ref. 428. Vbi. [Digo lo primero, muy probable es, que el que se acusa deste pecado, no tiene que explicar si fue agente, o paciente.] O quod intercessoribus vni Iesuite veniam largiaris!

PROPOSITIO X.

Defloratio virginis sponte consentientis, etiam sub patria potestate, malitiam tantum simplicis fornicationis continet, & per consequens circumstantiam virginittatis in confessione explicare, non est necesse. Lugo Iesuita de Pœnit. disp. 16. num. 200.

I Resp. Quod solam malitiam simplicis fornicationis contineat, putat probabile M. Sotus in 4. dist. 18. quæst. 2. artic. 4. concl. 13. §. [De simplici.] Vbi sic ait. [Non clare video, saltem si puella, quæ non est sub cura parentum, sua sponte vult virginittatem perdere, quod sit distincta species luxu-

riæ à simplici fornicatione, & c. Imo fortasse licet esset sub cura parentum, licet illis aliquam iniuriam faceret, non mutaret speciem. Siquis ergo habeat contrariam opinionem, abundet in suo sensu. Sed tamen ego arbitror, hanc esse probabilem.] Hæc ille. Vnde Petrus de Ledelma in sum. tom. 1. cap. 16. de Pœnit. dub. 5. ait. [Algunos Doctores, y entre ellos el Padre Maestro Soto sienten, que este pecado no es distinta especie de la fornicacion.] Soti opinionem refert etiam, & sequitur M. Corradus in Resp. cas. 1. part. quæst. 47. in Addition. Et eiusdem sententiæ est M. Bannez 2. 2. quæst. 62. art. 2. dub. 7. in confirmatione primæ conclusionis. Vbi sic ait. [Ceterum existimo, quod mulier est domina vsus illius membri, sicut, & aliorum, & quia talis vsus non est sine corruptione, non peccat illa contra iustitiam, si amittat virginitatem.] Et infra. [Ergo etiam, qui admiserit stuprum cum illa volente, non peccat contra iustitiam; neque ipsa neque stuprator; sed contra castitatem] Hucusque M. Bannez. Quibus adde M. Aca-cium de Velasco, tom. 1. resol. moral. verb. (Donzella) res. 172. Vbi sic. [Si la donzella libre, y voluntariamente consiente, aora este, ò no este baxo la cura de sus padres, no es stupro el primer acto enque pierde la virginidad, sino de simple fornicacion, y assi esta circunstancia no tiene obligacion de confesarla.] Hæc ille citans Sotum, & alios, & verb. (Luxuria) resol. 204. num. 8. addit Marchantium in ortu Past. c. 5. ref. circa sextum præceptum, & probabile putat Villalobos in sum. tom. 2. tract. 40. diff. 10. num. 5. & 6. Vbi alios refert.

2 Et, præter citatos, eam, quam Cardinalis de Lugo, tuentur Petrus de Navarra lib. 2. de restit. cap. 3. part. 4. de lædente in corporis bonis, dub. 1. in nova editione, num. 419. & alij Neotherici apud Sanchez de Matrim. lib. 7. disp. 14. num. 5. Quibus adde Molfelsium, Trullenc, & Megalam, quos citat, & sequitur Diana 1. part. tract. 7. resol. 11. Et plures quos refert, 2. part. tract. 3. Misc. res. 12. & 3. part. tract. 4. resol. 67. Idem etiam sentiunt Mazuchellas de casib. referu. disp. 21. cap. 4. diff. 5. num. 28. M. Corradus 1. p. resp. quæst. 94. in Addit. Ludovicus à Sancto Raymund. p. 1. tract. 1. res. 11. n. 220. D. Francisc. Verde, in opusc. pro Caramuele, q. 4. §. 64. fol. 50. Leander à Sacram. tom. 1. de Pœnit. tract. 5. disp. 8. quæst. 17. §. 2. & R. P. Delgadillo, tom. de Pœnit. cap. 17. dub. 69. ibi. [Siue enim puella sit sub cura, & custodia parentum, siue non, eius defloratio, ipsa consentiente, non differt specie à simplici forni-

nicatione : & consequenter nulla adest obligatio explicandi hanc circumstantiam in confessione.] Sic ille. Quod consequenter tenere debent, admissio antecedenti, quotquot asserunt, non esse obligationem confitendi circumstantias notabiliter aggravantes. Imo Sotus, Sanchez, & Navarra, hanc de necessitate confitendam negant, licet de alijs aliter sentiant; putant enim notabiliter non aggravare. Videatur Sanchez supra. Vbi Sotus inquit. [Esse consilium, ut eam explicet,] & Navarra, [Non esse necessario confitendam.]

3. Quod si inquiras, ad quid teneatur puella, quam adolescens vi stuprare contendit? Respondet Sotus, lib. 5. de lussuria, quaest. 1. lib. 5. §. [Reliquos] his verbis. [Quod si hic obiter quaeras; quid ferre debeat pudica puella, antequam in stuprum consentiat? Revera quodcumque genus mortis. At vero (attende) si non pro virili sua contra pugnet, membrisque resistat, sed immota manens nil agat, consentire censetur? In foro exteriori si immobilis, tacensque maneret, rea stupri iudicaretur; tamen in foro conscientiae, tantum tenetur non consentire, neque se sceleris accommodare. Quare si metu taceat, non peccat mortaliter, dummodo nullum præbeat consensum: neque vero manus in alterum tenetur iniicere.] Hæc M. Sotus. Quem sequuntur M. Ludovicus Lopez 1. p. instruct. cap. 73. Vega in sum. 2. part. cap. 105. de stupro, & alij apud Henric. lib. 12. de Matrim. cap. 6. num. 8. & tenere videtur M. Fumus in Armilla, verb. Homic. num. 7. dum ait. [Potest patienter tolerare, & voluntate reniti] Quibus consentit Curiel quem citatum sequitur Diana part. 3. tract. 6. Misc. res. 31. in fine. Vbi sic scribit. [Dicendum est igitur cum Curiele ubi supra, quod si foemina non timeat periculum consentiendi, videtur probabilis sententia eorum, qui dicunt, quod solum tenetur facere id, quod commode potuerit, habita ratione periculi, in quo versatur. Ita quod si, ex vociferatione, aut alia resistantia possit sequi grave incommodum, ut mors, infamia, vel detrimentum in bonis suis, non tenebitur ea uti. Quoniam oppressio in illo casu non habet rationem actionis liberæ respectu foeminae, sed puræ passionis, & resistere ipsi solum præcipitur præcepto affirmativo, quod non obligat in omni eventu, sed iuxta mensuram rationis, ac proinde non obligat cum tanto periculo.] Sic Diana, ex Curiele. Idem sentit Pasqualigus, decis. 457. cum Gomez de Amescua, & Cornejo, quos ibi citat.

4. An vero corruptor virginis sub spe matrimonij teneatur

tur eam ducere, quando ex animo promisit? Respondet M. Serra 2. 2. q. 62. art. 2. [Non teneri, si ipse sit nobilior, vel opulentior] Quod probat ex D. Thom. in 4. dist. 28. quæst. 1. artic. 2. ad 4. Vbi Angelicus Doctor ait. [Tenetur eam ducere, si sint æqualis conditionis.] Vbi, inquit Serra, [D. Thom. sine limitatione loquitur.] Idem tradit M. Corradus in Resp. casu. 1. part. quæst. 99. Videatur M. Texeda in Theol. moral. tom. 2. tract. 1. num. 79. Vbi de sponsalibus inter impares loquens, sic ait. [Benepotest pater matrimonium filij impedire contra eius voluntatem, quando ex illo timetur scandalum, discordiæ, & inter parentes odium, & inimicitia, ob indignitatem, & vilitatem, vt ita dicam, sponsæ.]

PROPOSITIO XI.

Pollutio voluntaria in Ecclesia, si fuerit occulta, non est sacrilegium. Vazquez Iesuita 1. 2. quæst. 72. artic. 7. disput. 98. cap. 3. num. 6.

1. Resp. Est opinio Mag. Soti in 4. dist. 32. art. 3. Vbi de coniugatis sermonem instituens, sic inquit. [Per turpem effusionem, spontaneamque seminis, violatur locus sacer, sitque celebrandis sacris ineptus, quovsq; reconcilietur. Quapropter eiusmodi effusio sacrilegium est, quod genere suo est mortale.] Hanc vero conclusionem paulò infra moderatur dicens. [Quando talis concubitus est sic occultus. vt in publicum venire non possit; tunc forte non est coniugibus peccatum mortale: nam vt dist. 13. quæst. 2. art. 3. scripsimus, nisi de violatione legitime constiterit, non est à celebratione abstinendum, ob idque (artende) iniuria non est adeo atrox censenda.]

2. Quæ doctrina, si frivola non est ratio, de omni effusione seminis idem probat, ideoque pro hac opinione citari solet M. Sotus. Nam vt ipsemet tradit de quacunque violatione Ecclesiæ dist. 13. citata quæst. 2. artic. 3. [Quando violatio Ecclesiæ est occulta: Nec opus est Missas, & sacrificia suspendere, nec Ecclesiam reconciliare, & est, inquit, communis opinio] Nulla ergo seminis effusio in loco sacro, quādo ita occulta est vt in publicum venire non possit, erit, ex violatione loci sacri, peccatum mortale: patet; [Quia nisi de violatione legitime constiterit, non est à celebratione abstinendum, ob idque iniuria non est adeo atrox censenda.] Sotum sequitur M.

M. Ludovicus Lopez 1. part. instruct. cap. 82. §. [At vero] qui licet pro coniugatis tantum hanc teneat sententiam, eius fundamentum de omnibus probat, ideoque inconsequenter de non coniugatis negat. Verba eius sunt. [Si tamen sit secretus talis concubitus, quia secundum Scotum, & Theologos non indiget reconciliatione Ecclesia, forte, inquit Sotus, non est peccatum mortale, cui ego assentior. [Et infra. [Dum talis concubitus cum vxore est secretus, excusatur à mortali, ratione non tantæ irreuerentiæ, & quia per talem actum non violatur locus sacer.]] Communis autem Doctorum sententia expresse tenet, per pollutionem, & concubitum, etiam inter non coniugatos, si occulta sint, non violari Ecclesiam, nec indigere reconciliatione, vt videre est apud Sanchez de Matrim. lib. 9. disput. 15. num. 4. & 10. Vbi ait. [Esse verissimam fere omnium sententiam.] Quam tenet cum alijs M. Ioannes de la Cruz, 2. part. direct. de Sacrific. Missæ, quæst. 3. Vbi sic ait. [Violatur Ecclesia pollutione voluntaria, & publica; non per pollutionem, aut coitum occultum, etsi à duobus, aut tribus sciatur, dum non publicatur. Ita Paludanus in 4. quæst. 8. art. 4. & Sotus dist. 13. art. 3.] Et tradunt alij apud Barbosa de Potestate Episcopi, p. 2. allegat. 28. n. 37. qui num. 50. dicit esse communem Doctorum. Quos sequitur Franciscus Galleti in Margarita casuum verb. Ecclesia, ibi. [Ecclesia non polluitur sanguinis effusione, si modica, vel occulta: ita scribentes. Maxime Abbas in cap. Proposui, de Consecr. Eccles.] Et M. Acacius de Velasco, tom. 2. verb. Iglesia, ref. 77. num. 6. Vbi ait. [Aduer ten los Doctores, que lastales acciones deuen ser publicas, porque si son ocultas, comunmente afirman, que por ellas no queda polluta la Iglesia.] Ex quibus P. Vazquez per legitimam consequentiam intulit [Satis probabile.] videri, non esse peculiare peccatum sacrilegij, cum effunditur semen, aut sanguis occulte in Ecclesia: quia secundum sententiam communem, quam (inquit) secuti sumus, in tractatu de violatione Ecclesiarum, tantum violatur locus sacer pollutione, & effusione sanguinis notoria] Sic ille communi sententiæ innixus.

3 Vnde consequenter fit, aut fundamentum Soti, & Lopezij pro coniugatis, nullius ponderis esse, aut excusanda esse à peccato sacrilegij pollutionem, & simplicem fornicationem, si occulta sint. Quod notavit Sanchez supra citatus, num. 10. Vbi postquam rationem, quam Sotus, Lopez, & alij adducunt, proposuit, Sic ait [Ex ratione huius sententiæ

aper-

apertè colligitur, fornicationem occultè admissam in loco sacro non habere malitiam lathalem sacrilegij, atque ita loci circumstantiam non esse necessario tunc confitendam, quia, vt probavimus num. 4. tota sacrilegij mortalis deformitas ex loci sacri pollutione petenda est. At cessat pollutio, vbi est fornicatio occulta.] Quod autem tota ratio specialis malitiæ sacrilegij proveniat ex eo, quod Ecclesia violetur, tradunt apud Sanchez, num. 4. citato. Palud. Sotus, Caietanus, Armilla, Victoria, Ioannes Nider, Petrus de Ledesma, & plures alij, & approbavit Ludovicus Lopez vbi supra. Inde bene inferens cap. 33. concubitus coniugalem publicum habere malitiam sacrilegij. [Cum per illum violetur locus sacer.] Igitur quicumque alius concubitus, quo, vtpotè secreto, locus sacer non violatur, non habebit malitiã sacrilegij. Et ita me citato defendit D. Franciscus Verde in opusc. pro Caramuele, quæst. 4. §. 89. fol. 56. Ex quibus apparet evidens in consequentia huius Authoris.

4 Quapropter sententiam P. Vazquez, expressè tuetur M. Zanardus, 1. part. direct. de Sacrament. Matrimon. capit. 41. fol. mihi 898. dicens: [Non erit peccatum mortale (nempe sacrilegij) si copula, sive licita, sive illicita, sit secreta, quia tantum propter publicam pollutionem seminis, vel sanguinis Ecclesia vt polluta reconciliatur.] Sic ille. Quem sequuntur Emanuel Rodriguez, tom. 1. capit. 243. numer. 19 Frater Basilius de Leon de Matrimon. lib. 10 capit. 10. num. 15. Mag. Viçorellus, Grassis, & Sayrus apud illum, & alij viri doctissimi apud Dicastillo de Pœnit. disput. 1. dub. 8. num. 651. Item Caspenis, Trullenc, Bassæus, Caramuel, & alij, apud Dianam part. 9. tract. 9. resol. 5. & probabilem esse putat, part. 1. tract. 7. resol. 25. & 26. & part. 2. tract. 3. Miscel. resol. 13. & part. 7. tract. 11. resol. 31. Sicut, & Naldus verb. Sacrileg. num. 12. Leander à Sacrament. tom. de Pœnitent. tract. 5. disput. 8. quæst. 9. & Machado, tom. 1. lib. 2. part. 3. tract. 4. document 3. num. 11. & novissimè amplectitur R. P. Delgadillo, tom. de Pœnit. cap. 17. dub. 77. & doctissimus P. F. Francisc. Pichon in tract. de Matrimon. disput. 7. sect. 5. numer. 150. Vbi sic. [Nisi delictum effusionis seminis sit publicum, non polluitur Ecclesia. Vnde si effusio seminis sit occulta, & si sit graviter peccaminosa, non contrahit malitiam sacrilegij. Ita communis sententia, Auila, Azor, Toledo, Vazquez, Ponce.

5 Notare hic non desiram, non defuisse DD. asserentes, concubitum conjugalem, etiam extra calum necessitatis, non esse prohibitum in loco sacro; ac proinde per illum, etiam publicum, Ecclesiam non violari; & per consequens. Sacrilegij malitiam nunquam contrahere. Ita apud Sanchez supranum. 7. tenent Glossa, Hugo, Laurentius, Gandulphus, Archidiac. Henricus, Rosella, Gerson, quos citatos sequitur Basilus de Leon, lib. 10. de Matrimon. cap. 10. num. 13. & hanc sententiam fortè esse veram, dicit Magister Sotus in 4. distin. 13. quæst. 2. articul. 3. vers. [Ait quarto.] Verba eius sunt: [Violatur Ecclesia per quamcunque illicitam seminis effusionem in vigilia, &c. De quacunque etiam effusione seminis, & sanguinis habetur etiam de consecrat. dist. 2. tametsi de conjugali concubitu dubium sit inter Doctores. Et forsitan per illum concubitus non violatur; nam pœnæ sunt restringendæ.] Sic ille, quod absque formidine tradunt alij, apud Dianam part. 1. tract. 8. resol. 34. Quorum opinionem probabilem ipse putat, sicut & M. Serra in 3. part. de Sacram. quæst. 83. art. 3. §. Tertius est, fol. mihi 541. & apertè sequitur Mascarenhas tom. 1. de Sacram. tract. 5. disput. 5. cap. 6. num. 199. pro illa referens Angelum, Sylvest. & Hurtad. disp. 4. de Sacram. Missæ. dist. 7. [Quia iura, inquit, non dicunt violari Ecclesiam per talem effusionem seminis, sed solum per effusionem contra castitatem, & hæc effusio non est cōtra castitatē, & cum sit licita, per illā, nulla sit iniuria loco sacro.] Sic ille, quē sequitur F. Franc. Pichon in suo opere de Matr. disp. 7. sect. 5. n. 147. Mart. de San Ioseph, & alij, quos citatos laudat D. Fran. Verd. pro Caram. q. 4. §. 86. fol. 55 & tanquam probabile admittit M. Acatius de Velasco, tom. 2. verb. Iglesia, resol. 77. numer. 8. dum inquit. [Pero otros con mas probabilidad, &c.] Cæterum contraria est communis inter Theologos, & omninò tenenda ex cap. finali, de consecrat. Ecclesiæ, & cap. Ecclesijs, dist. 68. de sumptis ex Concilio Nyzeno, in quibus generaliter dicitur: Ecclesiam pollui sanguinis, aut seminis effusione. Nomine autem Ecclesiæ venit etiam Cimiterium, ut contra Sotum in 4. dist. 32. q. unica, artic. 3. concl. 3. docent communiter Theologi, quos citatos sequitur Thom. Sanchez lib. 9. de Matr. disp. 15. n. 40. & constat ex cap. unico de consecrat. Ecclesiæ in 6.

PROPOSITIO XII.

Tactus impudici quantumvis turpes in Ecclesia, non habent ma-
litiā sacrilegij in confessione explicandam. Sanchez Iesuita de
Matrimon. lib. 9. disp. 5. num. 21. Fagundez Iesuita, præcept. 2. lib. 4.
cap. 4. num. 31.

1 Prædicti Doctores hanc sententiam tuentur, cessante
periculo pollutionis, & non aliter, ut ibidem notant: pro qua
stat Alcocer apud Sanchez supra, & Caietanus tom. 1. opusc.
tract. 17. opusc. 31. resp. 12. dub. 2. & Navarrus in capit. con-
sideret, in princip. num. 20. de Poenitent. diff. 13. apud Fagun-
dez in Decalog. lib. 3. cap. 3. num. 13. Quibus adde Bonaci-
nam, & Homobonum, quos citatos sequitur Diana 1. part.
tract. 7. resol. 25. & Leander à Sacrament. tom. 1. de Poenitent.
tract. 5. disput. 8 § 4. quæst. 13. addens Gesualdum 1. part. sum.
tract. 19. cap. 4. quæst. 14. num. 23. & viros alios doctissimos, &
tenet expressè M. Zanardus 1. part. direct. de Matrimon. capit.
41. fol. mihi 898. Vbi sic ait: [Non erit peccatum mortale,
(nempe sacrilegij) primo quoad cogitationes, locutiones,
& tactus impudicos citra periculum pollutionis seminis, quia
propter hanc causam haberent circumstantiam mortalem,] &
novissimè amplectitur Rever. Candidus M. Sacri Palatii, tom.
2. disq. 24. artic. 23. dub. 41. Vbi sic. [Aspectus, nutus, ver-
ba inhonesta, tactus turpes in Ecclesia, absque pollutionis
periculo, non habent circumstantiam sacrilegij apperendam
necessario in confessione. Videatur Caietanus in opusc. tom.
1. tract. 17. resp. qui est 31. resp. 12. dub. 2.] Quos sequi-
tur Mag. Acacius de Velasco, tom. 2. resol. mor. verb. Luxuria,
resol. 208. num. 2. Vbi ait: [No es circunstancia el desear en
la Iglesia tener acto carnal, que se ha de executar fuera de ella;
y lo mismo es de los tactos, osculos, &c. que se hazen sin peli-
gro de polucion.] Quod putat probabile Cordaba, q. 190.
& me citato sequitur D. Francisc. Verde in opusc. pro Caram.
quæst. 4. § 88. fol. 56. addens Tabien. Caramuelem, Mag.
Serram 1. 2. quæst. 72. artic. 6. dub. 1 § [Hinc colligitur,] &
ante illum Villalobos in sum. tom. 2. tract. 40. diff. 14. Vbi
de desiderio rei turpis ait. [No tiene particular deformidad,
que no es irreverencia contra el lugar sagrado, y lo mismo de
los tactos que se hazen sin peligro effusionis seminis.] Ean-
dem sententiam quoad aspectus, nutus, & verba inhonesta, te-

nent Canus, Ludovicus Lopez, & Ledesma, apud Sanchez, sup. numer. 20. Et pro omnibus stant textus in capit. finali, de consecrat. & textus in capit. Ecclesijs, de consecrat. dist. 1. & textus in capit. Ecclesijs, dist. 18. & reliqui, in quibus tantum dicitur. [Ecclesiam pollui seminis, aut sanguinis effusione.] Non ergo tactibus quantumvis impudicis, seclusa pollutione, & eius periculo.

2 Pro hac sententia militare debent Sotus, & Ludovicus Lopez, pro pos. præcedenti citati, qui circumstantiam loci sacri tunc in confessione necessario apperendam putant, quando actus inhonestus in eo admissus impedit ibi posse divina celebrari, quod tenent etiam Caietanus, & Navarrus supra citati. Prædicti autē tactus non impediunt, quia nec illis violatur Ecclesia, nec est violationis periculum, cum absque pollutionis periculo contingant, ut ponimus,

3 Adde quod si eiusmodi tactus secreto fiant, etiam si cum periculo pollutionis occultæ, non habebunt malitiam sacrilegij iuxta Doctores citatos, Propos. præcedenti, asserentes, nec pollutionem ipsam, nec simplicem fornicationem, si occulta fuerint, prædictam malitiam contrahere. Ut benè advertit Leander ubi sup. disput. 8. §. 4. quæst. 13. Ideo R. P. Delgadillo, tom. de Poenit. cap. 17 dub. 77. Postquam id de pollutione statuit. Sic ait: [Vnde à fortiori deducitur, neque per tactus turpes, aut aspectus occultè factos in Ecclesia violari Ecclesiam, imò neque per fornicationem occultam: & consequenter quando est secreta, non est necessarium apperire hanc circumstantiam in confessione.] Et sequitur Franciscus Pichon ubi sup. num. 155. dicens: [Ex dictis sequitur, non esse sacrilegia, cogitationes, desideria, & tactus inhonesti. Ita necessariò fateri debent Authores supra citati num. 150. & sequitur noster Emanuel, qui solum excludit tactus impudicos in partibus verendis, quod etiam ego dico. Dum sequatur pollutio notoria, secus aliter.] Imò M. Serra in 3. part. de Sacrament. quæst. 83. art. 3. fol. 540. §. [Tertius est] existimat Ecclesiam non violari per pollutionem, nisi copiosa sit. [Copiosa, inquit, esse debet, sicut effusio sanguinis: unius enim, vel alterius guttæ emissio, quæ accidit turpia cogitantibus, non sufficit ad polluendam Ecclesiam.]

PROPOSITIO XIII.

Qui habuit copulam cum soluta, satisfacit confessionis præcepto dicens: [Commisi cum soluta grave peccatum contra castitatem] non explicando copulam. Turrianus Iesuita, de Pœnit. quæst. 9. art. 2. disp. 29. dub. 2. arg. 5.

1 Resp. Hanc sententiam Turrianus refert, in publicis disputationibus Compluti defensatam, à viris satis observantibus Religiosi Ordinis. Quam ipse non sequitur, licet probabilem innuat, dum inquit, probabilius esse oppositum, Verba eius sunt. [Recentiore aliqui censent probabile, talem modum confitendi sufficere per se loquendo, sed hoc videtur esse contra communem usum fidelium, & ideo probabilius potest responderi, quod debeat explicari] Quibus contrariam opinionem probabilem centere videtur, & talem, iudicat Caramuel in Theolog. fundam. fund. 25. num. 450. Vbi ait Dianam, ni inconsequenter loquatur, debere idem sentire.

2 Adde, forsan ex Amanuensis, aut Typographi incuria, non referri fideliter eorum Religiosorum opinionem. Cuius fundamentum erat: oscula, & tactus ad copulam ordinata eiusdem speciei esse cum illa, ac proinde sufficere, explicare peccatum, sub voce exprimente speciem malitiæ, non explicando in particulari modum peccandi: nimirum an solis osculis, & tactibus, an etiam copula. Sicut in opinione asserente omnia peccata contra naturam esse eiusdem speciei, dicunt eius Authores, sufficere; se in confessione accusare; peccasse contra naturam, non explicando, an mollitie, an sodomia, an bestialitate. Unde mihi suadeo, eorum sententiam fuisse, satisfacere, si in confessione dicat. [Commisi grave peccatum cum soluta in specie naturali luxuriæ,] Sic enim saltem confuse dicit individuum peccati, quod patravit, fatetur speciem peccati commisi, & totam circumstantiam aggravantem omittit: quod ipsi contendebant. Hec est opinio, cuius contrariam dixit Turrianus probabiliorē. Per quæ non manet probabilis opinio, prout ab Anonymo obijcitur; quia peccatum grave cum soluta, non species, sed genus est, ad peccatum naturale, & contra naturam cum eadem.

3 Ex dictis consequenter fit, reiiciendam prorsus opinionem singularem doctissimi Verricelli. tom. 1. tract. 4. quæst. 1. num. 11. asserentis, eum, [qui ex proposito, proprijs

manibus procuravit pollutionem, si hoc confiteatur, sufficit, neque tenetur explicare deinde sequutam.] Nam cum pollutio ipsa, ut potè libera, peccatum sit, non confiteretur adhuc confusè individuum peccati commissi. Nec ei favent Sotus, Ioannes Sanchez, & Salas, quos non benè pro se citat. Quia Sotus loquitur de pollutione in somnis contingente, & postquam causæ datæ poenituit. [Hinc fit, inquit, quod si quis in vigilia causam daret pollutioni futuræ in somno; sed tamen antequam dormiret, eum legitimè facti peniteret, pollutio in somno subsequens non esset peccatum, eo quod causa fuerit intercessa. Quæris autem obiter, utrum si tunc etiam confiteretur, post subsequutam pollutionem teneretur iterum confiteri? Respondetur, quod si confessus est, eam ex proposito procurasse, forsitan non esset opus confessione alia; sed tamen tutius est aliam adhibere.] Hactenus Soro loco citato à Verricelli, nimirum in 4. dist. 12. quæst. 1. artic. 7. Ioannes autem Santius in selectis, disput. 21. num. 3. vers. [E contra] expressè etiam loquitur de pollutione in somnis, de qua ait: Poenitentem teneri. [Causam pollutionis dedisse, fateri; tacendo si velit, num fuerit sequuta, vel non in somnis, quia tunc peccatum non est, sed peccati effectus.] Nec plus fauet P. Salas 1. 2. art. 7. disp. 6. sect. 8. nu. 6. dicens: [Si quis ante pollutionem actualem confessus fuit causam datam, probabile putat Thomas Sanchez, & ego verissimum, non teneri posse confiteri subsequutam pollutionem.] Et antea. [Quamvis in eo eventu, quo ante pollutionem subsequutam non fit revocata voluntas, sit confitenda necessàrio, quia verè est peccatum, ut benè Ledesma, & Sotus in 4. dist. 12. art. 7. vers. Hic fit.] Soti verba sunt, §. At quamvis [Pollutio in somnis procedens ex causa libera, quæ fuit peccatum, est peccatū.] Miror tamen Sotum hanc tenere sententiam, cum ibidem, verbis immediatè præcedentibus, fateatur, contrariam esse D. Thom. [Idemque, ait, expressius affirmat in 4. dist. 9. art. 4. quæst. 1. dicens: Pollutionem in somno non esse peccatum, quia illic nullum est rationis iudicium, sed est signum peccati.] Sic D. Thom. apud Sotum, & plures alij tantum Magistrum sequuti. Quos dedi tract. de peccatis, prop. 4. n. 1. Post hæc scripta in lucem prodijt D. Francisc. Verde opusc. pro Caram. & q. 4. §. 118. fol. 64. pro opinione Verricelli supra reiecta apertè militat. Sed audiendus non est. Nam eius fundamentum æquè de obligat à confessione cuiuslibet actus externi. Ut legenti constabit.

PROPOSITIO XIII.

Confessarius, qui poenitentem in Sacramentali confessione ad Prælaturam, vel officium non vit indignum, potest illi suffragium negare, in electione gratuita. Vazquez Iesuita in 3. p. q. 93. artic. 4. dub. 8. num. 5.

1 Resp. Est communis Doctorum opinio, quam tenet Diu. Thom. quodlib. 5. quæst. 6. artic. 13. Quem sequuntur ferè omnes discipuli. Sotus de secreto, quæst. 4. post 4. conclus. Paludanus dist. 21. quæst. 3. Nugnus Cabeçudo quæst. 11. art. 1. ad 7. fol. 337. Petrus de Ledesma in sum. capit. 22. dub. 3. post 5. conclus. Capreolus, Deza, D. Antoninus, Medina, Martin de Ledesma, Sylvester, & Tabiena, apud Thomam Hurtado, tom. 2. tract. 12. cap. 1. num. 1369. & plures alij, quos refert Sanchez lib. 3. de Matrimon. disput. 16. num. 2. Vbi quadraginta ferè recenset. Quos sequuntur Navarrus, Portel, Gu-tierrez, & Celestinus apud Dianam 3. part. tract. 4. resolut. 76. Frias, Pellantius, Grassius, Bonacina, Ludovicus de San Iuan, & alij, quibus citatis, suffragatur Leander à Sacrament. tom. 1. de Poenitent. tract. 5. disput. 10. quaest. 84. & Mag. Corradus cum alijs sequenti Propos. citandis. Hec est probabilitas extrinseca opinionis P. Vazquez, quam tot centuris Theologicis notavit Anonymus.

PROPOSITIO XV.

Prelatus qui ex confessione Sacramentali subditi peccata cognoscit, potest, huius notitiæ virtute, ab officio ad nutum amabili, eum amovere. Reginaldus Iesuita in praxi, tom. 1. lib. 3. cap. 2. n. 16. Vazquez Iesuita in 3. part. tom. 4. quæst. 93. art. 4. dub. 8. num. 5. [Vt vel ex his innoteat status, ad quem Iesuitæ sacrosanctum Poenitiæ sigillum rede gere.]

1 Resp. Hanc propositionem in proprijs terminis defendunt, apud Sanchez de Matrimon. lib. 3. disput. 16. num. 2. quadraginta Doctores. Quorum agmen regit Angelicus Præceptor, vbi supra, quodlib. 5. quæst. 6. artic. 13. Vbi sic ait: [Si vero per amotionem ab administratione, peccatum nullatenus manifestaretur, puta; si in aliquo Monasterio esset consuetum, quod Abbas pro suo libito ab administratione removeret, tunc, alia occasione accepta, posset subditum sibi confessum

ab administratione remove.] Hæc D. Thom. quem fere omnes Theologi sequuntur ; Durandus , Paludanus , Capreolus , Deza , D. Antoninus , Medina , Victoria , Sotus , Ledesma , Ludovicus Lopez , Turrecremata , Sylvester , D. Bonaventura , Scotus , & communiter Scotiæ apud Sanchez supra. Quibus adde Mag. Corradum 1. part. Reip. casu. quæst. 335. Vbi sic ait : [In gratuitis , vbi habet liberam potestatem , potest eum , & privare , & non admittere , & ita dicendum de omnibus , qui habent officium ad nutum amobile. Hæc diximus tenenda esse , quia assertio est D. Thomæ , Soti , aliorumque Doctorum eum sequentium.]

2 Addunt nonnulli Prælatum non solum posse , sed teneri , negare suffragium indigno per confessionem notum , & ob eandem notitiam ab officio amovere , casu quo teneretur , si extra confessionem conficius fuisset indignitatis illius. Ita Diu. Thom. vbi sup. [Possit , inquit , subditum sibi confessum ab administratione remove , & deberet hoc facere , cum debita tamen cautela , si talis administratio esset subditro periculosa in posterum.] Et expressè id tradunt Adrianus , & Navarrus , apud Sanchez sup. num. 6. qui ait : [Idem videntur sentire alij Doctores , asserentes Sacerdotes non debere eligere indignum per confessionem notum , aut debere illi negare Eucharistiam , quando absque sigilli iniuria fieri potest. Hi sunt D. Thom. Paludanus , D. Antoninus , Victoria , Sotus , Ledesma , Sylvester , Tabiena , & alij.] Hæc Sanchez. Verum Iesuitæ (vt ipse refert numer. 3.) eiusmodi opiniones , ex præcepto Reuer. Patris Generalis Claudij Aquaviva , anno 1590. nec ad praxim deducere , nec privatim quidem docere possunt. Videatur Diana part. 11. tract. 5. resolut. 15. vbi multis probat post Decretum Clementis VIII. nullum dari casum , in quo Superiores Regularium vti possint notitia habita in confessione subditorum subiungens. [Scio aliquos contrarium asserere , sed quidquid ipsi asserant , semper in mea sententia perissam , & ita me citato. tenet nouissimè Hermanus Bussenbaum , & ferè omnes Scriptores Societatis.] Hic est status , ad quem Iesuitæ sacrosanctum Pœnitentiæ sigillum rede gere.

3 Rogabis , an in fractione sigilli detur materia parva ? Respondeo , partem affirmativam probabilem putant , viri doctissimi , Mag. Martinus de Ledesma 2. 4. quæst. 10. artic. 5.

folio mihi 85. Vbi ita sibi obijcit. [In alio quocunque genere peccati potest contingere peccatum veniale, ratione parvitatatis materiæ, ergo proderet poenitentem, quod mentitus est iocose, non erit nunc peccatum veniale.] Respondet §. Quid. [Si coram illis, quibus notus est, dico eum fecisse peccatum veniale, non tamen suspicantur, me audivisse in confessione, probabile est, quod talis revelatio illius venialis non est peccatum mortale, quia est in re minima.] Idem sentit M. Corradus 1. part. Resp. quæst. 331. in Addition. [Si in Francia, inquit, audiui confessionem Petri, quem hic coram illis, quibus notus est, dico fecisse peccatum veniale, non tamen suspicantur me audivisse in confessione, forte esset probabile illam revelationem non esse peccatum mortale, quia est in re minima: mihi tamen verosimilius est esse mortale.] Adhibet exemplum. [Ut proderet, inquit, poenitentem, quod sit mentitus iocose.] Vide etiam Dianam part. 5. tract. 5. resol. 8. vbi ait, [Cavendum est à doctrina Soti in 4. dist. 18. quæst. 4. artic. 5. & de secreto. memb. 3. quæst. 4. Vbi licet contrarium teneat, dicit tamen id esse probabile.] Hæc ille, sed apud Sotum non reperio. Cum Ledesma, & Corrado videtur sentire M. Acacius de Velasco, tom. 1. resol. moral. verb. Confessor. resol. 200. num. 3. Vbi ait. [Todos los pecados mortales, y los veniales tambien, si se confesaren dellos, caen debaxo del sigilo, segun la mas comun opinion, &c. Ledesma, Lugo, y otros dicen, que no es pecado mortal quando el Confessor revela vn pecado venial del penitente.] Sic ille. Sed falso id imponit Cardinali de Lugo; nam expressè contrarium tenet loco ab ipso citato, scilicet, tom. de Poenit. disp. 23. sect. 3. num. 50. & §. 1. Cardinalis verba sunt. [Primò certum est; peccata omnia mortalia, imò, & venialia, esse materiam sigilli, &c. Huic communi doctrinæ ex parte adversatur Ledesma, &c. Hoc tamen alij merito rejciunt.] Non potuit clarius dicere,

4 Præterea nullam intervenire fractionem sigilli in casibus sequentibus, putant aliqui. M. Corradus 1. part. Resp. quæst. 332. [Si Sacerdos, inquit, dicat; talis confessus est mihi peccata sua, non propterea est fractio sigilli. Imo plus ultra secundum Caietanum. Si Sacerdos dicat. Ego illum non absolvi: non est revelatio, nisi speciem peccati exprimeret, propter quod cum non absolverat.] Et ibidem in Addition. in-

quirit. [Vtrum reprehensus Sacerdos , quomodo confessio-
nem alicuius vlturarij , vel concubinarij audiat , respondere
possit , non absolvo?] Et licet partem negatiuam ipse teneat,
subneſcit. [Respondet tibi Caietanus licet hāsilians id licere,
quia cum suspensio absolutionis ex alijs causis provenire pos-
sit , quam ex pertinacia in peccato , illa non est revelatio confes-
sionis.]

5 Rogat etiam M. Sotus in 4. dist. 18. quæst. 4. artic. 5.
concl. 3. [Quid autem si peccata sint publica , vt si sit publi-
cus concubinaris , aut meretrix ? Vtrum licitum sit dicere.
Ista confessio est mihi legitime de suo meretricio , & absoluta
est à me ? Videtur enim id esse licitum. Caietanus negat id li-
cere , & profecto opinio est mihi probabilior , quam contraria.]
Hæc Sotus.

6 Addit Syluester verb. Confess. 3. quæst. 5. Confessarium
absque fractione sigilli posse , revelato etiam pœnitente , eius
peccatum grave in aliquo casu revelare , nimirum. [Quando
quis , inquit , confitetur se velle facere aliquod malum , puta
homicidium , quando adest firmum propositum committendi ,
secus si confiteretur aliquando consentire , & aliquando dis-
sentire.] Verum hanc sententiam (inquit Sotus in 4. dist. 18.
quæst. 4. art. 5. ad 2.) bene ait D. Thomas [esse erroneā Ver-
ba D. Thom. reperies in 4. dist. 21. quæst. 3. art. 1. Vbi sic.
[Ad primum dicendum , quod quidam dicunt , quod Sacerdos
non tenetur serbare sub sigillo confessionis , nisi peccata de
quibus pœnitens emendare promittit , alias potest ea dicere
ei , qui potest prodesse , non obesse. Sed hæc opinio videtur
erronea] Quapropter M. Ioannes de la Cruz , referens sen-
tentiam Sylvestri in director. 2. part. de Pœnit. quæst. 6. dub.
1. conclus. 2. Sic ait. [Confessor tenetur celare sub sigillo
etiam peccata enormia contra bonum publicum , vt heresim,
etiam si pœnitens dicat non habere animum cessandi ab illis ,
& opposita sententia Alexandri , & Sylvestri , verb. Confes-
sio 3. asserentium posse Confessorem illa revelare cui pro-
fit , & non obſt , ait D. Thomas ad primum , quod videtur er-
ronea.]

7 Nota quod , revelare peccatum , non revelata persona,
nec coram eis , qui in eius notitiam venire possint , non est
contra sigillum. Est communis Doctorum sententia , quam te-
nent Sylvester cum Tabienain sum. verb. Confessionis celatio,
num. 6. & Sotus in 4. dist. 18. quæst. 4. art. 5. concl. 3. [Nam
quan-

quando peccatum, inquit, sic dicitur, vt nullatenus in notitiam perionæ referri possit, non est confessionis reuelatio, eatenus enim celandum est peccatum, vt nullatenus peccator pro datur.] Et M. Corradus 1. part. Respon. quæst. 332. [Quando caput illud vetat, non reuelare in confessione audita, intelligitur, quando peccator per eaqueouis modo detegeretur.]

8 Advertit etiam M. Ioannes de la Cruz in direct. 2. part. de Poenit. quæst. 6. dub. 2. concl. 3. quod [Si poenitens, absque necessitate, manifestauit in confessione complicem suum peccati, non tenetur Confessor complicitis peccatum occultare sub sigillo confessionis, & sic pro bono communi est manifestandum, sicut, & alia secreta naturalia, dum tamen non explicetur poenitens.] Sic ille.

9 Hæc sapientissimi Doctores citati, quæ sunt valde notanda. An omnia probabilia? Alij iudicent. Mei enim muneris non est, de aliorum opinionibus iudicium ferre, sed referre.

PROPOSITIO XVI.

Qui Beneficium Curatum habent, possunt sibi eligere in confessarium simplicem Sacerdotem non approbatum ab Ordinario. Hurada sequitur disp. 12. diff. 12.

1 Resp. Hanc doctrinam, non solum quoad Parochos, sed quoad alios etiam Sacerdotes, tradit M. Sotus in 4. dist. 18. quæst. 4. artic. 2. §. [Similiter, & omnes.] Vbi sic ait. [Curati consuetudine habent, vt possint sibi eligere Confessores, præterquam in casibus reseruatis. Quin vero, & vniuersi simplices Sacerdotes eadem gaudent facultate, vt sibi promiscue quemcunque eligant Sacerdotem. Quapropter, & cuicumque de Religiosis confiteri possunt, quamquam eiusmodi Religiosus nec sit expositus ab Episcopo, nec a suo Prælato.] Hæc Sotus. Et quoad Parochos tenent ex eodem Prædicatorum Ordine Margarita Confessorum, & Ledesma, ex Panormitano, quos refert, & sequitur Vega 1. part. sum. cap. 75. Vbi sic. [Segun Panormitano, puede el Cura elegir Confessor para sí, ni mas, ni menos que el Obispo, vt est in iure, y esta opinion tuota tambien Margarita Confessorum, y así dize bien Ledesma, que los Curas por la costumbre que ay, pueden elegir para sí Confessores, los quales los puedan absolver, sino es de los casos reseruados. Y yo se auer puesto en práctica vn Cura doc.

doctissimo la opinion de Margarita, y de Panormitano, fundandose en esta cõsumbre, que dize Ledesma que ay.] Hæc Vega, cuius sententiam amplectuntur alij apud Leandrum à Sacram. tom. 1. de Pœnit. tract. 5. disp. 11. quæst. 34. Quibus contentit Patqualigus decif. 105. vbi probat id competere Curatis de iure communi.

2 Eandem tenet Sylvester verb. Confessor 1. quæst. 82. quem pro illa citat P. Suarez, tom. 4. in 3. part. disput. 37. sect. 27. num. 7. Sylvestri verba sunt. [Qui possint eligere Confessorem? Et dico quod sunt Episcopi, & Prælati superiores, &c. Et similiter Prælati inferiores exempti, vt Abbates, & huiusmodi. Notandum tamen, quod, vt eligere possint prædicti inferiores, requiritur primo, quod sint Prælati, capiendõ large Prælatos, etiam pro Sacerdotibus curatis, vt dicit Panormitanus in dicto cap. finali, qui large dicuntur Prælati.] Et infra, hanc doctrinam extendit, contra nonnullos, ad Prælatos inferiores Religiosorum. [Tertio, inquit, requiritur quod sint immediatè sub Papa, quia exempti habentes immediatè supræ abbatem, vel Generalem, & huiusmodi, eligere communi iure non possunt, secundum Hostiensem, quod ibi Panormitano placet, & hoc sequitur Angelus. Sed Petrus de Palude in 4. tenet contrarium dicens, quod Prior, si est Prælatus, & exemptus, licet sub sit Abbati, & Maioribus, hoc potest sinè licentia eorum, quia hoc privilegium, inquit, de eligendo Confessorem æqualiter conceditur Episcopis, & minoribus Prælatiis exemptis. Hoc sequitur Archi. (attende) & hoc tene: quia constitutio est gratiosa, & latè interpretanda.] Hæc Sylvester.

3 Nec dissentire poterunt M. Gallo, & M. Orellana, quos citatos sequitur, M. Petrus de Ledesma, tom. 1. de Sacram. Pœnit. cap. 12. concl. 5. §. [La segunda sententia.] Quorum sententiam probabilem putat M. Ioannes de la Cruz, in direct. part. 2. de Sacrament. Pœnitent. quæst. 5. dub. 6. concl. 2. & amplectitur Thomas Hurtado, tom. 2. resol. moral. tract. 12. cap. 1. numer. 2024. Hi inquam, dissentire nequibunt, quia asserunt Parochum, post Tridentinum, posse Sacerdotem simplicem, non approbatum ab Ordinario exponere ad audiendas suorum Parochianorum confessiones. Parochus autem sibi potest simplicem Sacerdotem, quem subditis exponit, eligere; nam vt ex D. Thom. D. Antonino, & alijs tradit M. Ioannes Martinez de Prado, tom. 2. quæst. moral. cap. 21.

§. 6. num. 64. [Potest Prælatus vti licentijs, quas subditis concedit, & concedere confessario, vt cum absoluat, & cum illo dispenset, sicut potest committere dispensare cum alio.] Que sententia est expressa D. Thom. in 4. dist. 21. quæst. 1. artic. 5. quæst. 4. ad 1. [Eis, inquit, quæ authoritate iurisdictionis dantur alijs, potest etiam Prælatus vti, tam in temporalibus, quam in spiritualibus.] Expende, quæto, apertam ex hac doctrina illationem pro Parocho, quo ad electionem confessarii etiam simplicis Sacerdotis. Sed ne inde firmam reputes, quia principium, cui innititur, dicunt esse improbable plures Doctores cum Dianapart. 10. tract. 16. ref. 75.

PROPOSITIO XVII.

Qui mille aureos, v.g. furatus est, satisfacit; si in confessione dicat, subripuisse quantitatem gravem. Vazquez Iesuita in 3. par. tom. 4. quæst. 91. art. 1. dub. 3. Quod procedit etiam si à diversis, dummodo unito actu. Idem Vazquez, dub. 4. num. 5. 8. & 10.

I Resp. Hæc sententia plures habet patronos, & quidem doctissimos. Eam tenet Sylvester, verb. Confessio 1. num. 10. quæst. 9. Vbi sic ait. [De aggravantibus intra eandem speciem sunt opinionis, sed secundum D. Bonaventuram communior, & secundum D. Thomam probabilior est, quod eas confiteri, necessarium non sit. Opinio Altisiodorensis dicentis, quod necessario sint confitendæ, sicut quod ei, qui furatus est mille aureos, non sufficit dicere, furtum admisisse, non est vera regulariter, (attende) sed in casu scilicet, quando tales sunt, quod eis non scitis, Sacerdos scire non potest, quid sit facturus, vel ratione iurisdictionis, vel ratione damni dati, quia aliquando hoc oportet scire, vt sciatur modus imponendæ restitutionis, vel vt sciatur, an talis quantitas sit reservata Episcopo.] Hæc Sylvester, & eadem Vazquez supra, dicens ratione excommunicationis, vel reservationis debere, cum sit opus exprimi; & sententiam Sylvestri vt supra explicatam putat esse verissimam. Et saltem probabilem esse, ait Mag. Petrus de Soto, de integritate confessionis, lect. 9. Vbi postquam dixit, ex mente Sylvestri non esse per se necessarium, manifestare quantitatem furti, subnectit. [Nos verò putamus tutius esse, vt cum certa est quantitas manifestetur.] Et tenere videtur. M. Zanardus in direct. 1. part. de Sacramento Poenitentiae, capit. 18. §. [Notandum tamen venit.] Vbi ait:

[Si autem circumstantia non aggravet in infinitum , sed tantum notabiliter in eadem specie , non erit simpliciter , & de præcepto , sed bene de consilio confitenda , nisi haberet reservationem annexam , quia , v. g. furtum decem aureorum sit casus reservatus.]

2 Et expressius M. Serra 1. 2. tom. 2. quæst. 73. artic. 7. folio mihi 111. [Secundam, inquit, sententiam, quæ D. Th. videtur probabilior, (nempe non esse obligationem confitendi circumstantias notabiliter aggravantes intra eandem speciem) tenet Navarrus, cap. 6. num. 7. & alij innumeri ex recentioribus, quibus non videntur inconvenientia, quæ auctoræ primæ sententiæ inferunt, nempe satisfacere suæ obligationi illum, qui furatus est mille aureos, dicendo in confessione : furatus sum rem notabilem.] Hæc ille, supponens, ut ex terminis patet, esse consequentiam legitime deductam ex doctrina D. Thomæ, & talem iudicari ab ipsismet adversarijs, si quidem aliter vitari non posse contendunt, quam sustinendo contra D. Thomam explicari debere in confessione circumstantias notabiliter aggravantes.

3 Adde non solum esse consequentiam, sed doctrinam in proprijs terminis traditam à D. Thoma in 4. dist. 16. quæst. 3. artic. 2. ad 3. quæst. Vbi sic ait. [Quod autem accipiat multum, vel parum, talis circumstantia aggravat, sed peccatum non mutat. (& ad quintam.) Quod non sint de necessitate confitendæ, nisi circumstantiæ, quæ ad aliam speciem peccati trahunt, hoc probabilius est.] Et objectioni quæ in contrarium fieri poterat, respondet dist. 22. quæst. 1. artic. 4. [Ad secundum dicendum, quod quantitas culpæ, quæ est ex specie peccati, debet innotescere Sacerdoti per confessionem, non tamen oportet de quantitate quæ est, ex circumstantijs quibuscunque, ut supra dictum est.] Hæc D. Thom. qui ita expresse loquitur, ut nec adversarij, inficiari possint. Quorum primus M. Dominicus de Soto in 4. dist. 18. quæst. 2. artic. 4. §. [Aliæ autem sunt] sic scribit. [Aliæ autem circumstantiæ sunt, quæ aggravant peccatum, sed tamen speciem non mutant, ut si quis furatur, vel decem, vel centum, vel mille, & de istis sunt opiniones diversæ. Quidam enim opinantur solas circumstantias mutantes speciem esse de necessitate confessionis, atque huius opinionis fuit D. Thomas, & Bonaventura, & Durandus, & est fere communis opinio.] Hæc ille. Sed infra, §. [Colligamus] à tantis Ecclesiæ Patribus, atque Docto-

Doctoribus discedens, contrariam opinionem tuetur. [Ac profecto, inquit, pro mea ingenij tenuitate, &c.] Multis, contra illos, probare contendens, eum, qui furatus est mille, teneri hanc quantitatem in confessione exprimere, nec satisfacere, si dicat [fecisse furtum notabile.]

4. Cæterum alij Theologi, pro sui ingenij tenuitate, non audentes à tantis Magistris recedere, illorum amplectuntur sententiam; quam vltra P. Vazquez, & supra citatos, tuentur Giptius, Megala, & Zerolla, quos citat, & sequitur Diana 1. par. tract. 7. resol. 14. Thomas à Iesu. Archangelus Rubeus, & alij, quibus citatis subscribit Leander à Sacramento, tom. 1. tract. 5. disp. 8. §. 3. quæst. 2. & §. quæst. 26. & putat probabilem Bonacina, apud Dianam, sup. Debentque tenere consequenter ad Doctrinam D. Thomæ, quotquot illum sequuntur negantem obligationem confitendi circumstantias notabiliter aggravantes intra eandem speciem, quorum syllabum dabo infra tract. de Matrimon. Propos. 5. num. 2. Et novissimè tenet Ioannes Pontius, Ordinis Minorum, in cursu Theologico, disp. 45. quæst. 7. concl. 2. num. 53. dicens: [Pœnitentem non teneri consequenter ad confitendam talem circumstantiam, sed sufficere, quod dicat: furatus sum quantitatem mortaliter peccaminosam; & si ipse confessarius petat quantitatem, ipsam posse dicere: non teneor adhuc confitendum.] Quem ex eadem familia sequitur R. P. Christophorus Delgadillo, tom. de Pœnit. cap. 17. dub. 71. [Petes, inquit, an qui furatus est mille aureos, satisfaciat in confessione dicendo: subripui materiam peccati mortalis, aut rem notabilem? Respondeo affirmativè, quia circumstantia non mutat speciem.] Hæc ille. Et Mazuchellus de Cat. reservatis disp. 21. cap. 4. diff. 5. n. 28 ibi [Gravius peccatum est furtum mille aureorum, quam centum, & tamen quantitas non est explicanda in confessione; sed satis est dicere: subripui quantitatem notabilem] Ita cum alijs. [Et est fere communis opinio.] Vt testatur ex adversarijs M. Dominicus de Soto supra.

5. Quod autem quantitas fuerit à pluribus subrepta, dummodo vnico actu, parum ad rem facit, vt constat ex dictis sup. Propos. 7. Vbi vnum tantum peccatum intervenire in vna actione plures lædente personas, tradunt Ioannes Pontius, Martinus de San Ioseph, Constantinus de Castro, Leander à Sacram. Megala, Duardus, Verricelli, Bonacina, & ante illos, M. Bannez, quem sequuti sunt M. Serra, & M. Zanardus, &

putant probabilem Diana, Alterius, Bassæus, Cornejo, Mag. Candidus, & alij. Vide supra, & tract. de Matrim. Prop. 5. §. [De illatione,] & in terminis defendunt F. Ludovicus a Conceptione in examine veritatis, tract. 5. de Pœnit. casu 5. num. 12. fol. mihi 444. Vbi ait. [Infero octavo furantem res plurimum vno actu, vnicum solum patrare delictum, si res sint eiusdem rationis moralis, hoc est, vel sæculares, vel Ecclesiasticæ,] & R. P. Leander à Sacramento, tom. 4. de censuris, tract. 1. disput. 3. quæst. 51. ibi. [Probabilius est, quod in casu non committat fur duplex peccatum, sed vnum, cum ibi vna tantum reperiatur actio, nil obitans ad hoc multiplicitas iuris læsi vt diximus] nempe tom. 1. de Pœnit. tract. 5. disp. 8. §. 3. quæst. 26. Vbi inquirens [An si quis vnico actu subripiat à pluribus quantitatem notabilem, plura patret peccata, & teneatur numerum personarum exprimere?] Respondet. [Affirmant Molina, Bonacina, Henriquez, Fagundez, &c. Sed probabilius respondeo, non committere nisi vnum peccatum, nec teneri in confessione exprimere numerum personarum, quia ibi vnica tantum est actio, ergo vnicum tantum peccatum.] Sic ille cum Vazquez, & Cardin. Lugo; quos sequitur Illustrissimus, & R. P. M. Acacius de Velasco, tom. 2. resol. mor. verbo (Golpe) resol. 2. num. 5. Vbi sic. [Absolutamente solo ay vna transgression, y vn solo pecado, y lo mismo digo del que con vna accion solo hurta dos vasos de plata de diversos dueños. Ni obita, que de aquella accion se figan muchos daños supuestoque no ay muchos pecados, sino muchos efectos de vn mismo pecado.] Et quando res tublata plurium esset dominorum pro indiviso, consentit Diana 3. part. tract. 4. resol. 164. & part. 9. tract. 9. resol. 55. in fine, & absolute defendit part. 11. tr. 7. res. 23. cum Verricelli, & Martino de San Iosepho, quos ibi citat. Et nouissime renet expressè illust. Archiep. Hispalensis, Fr. Petrus de Tapia in Cathena Moral. lib. 3. q. 4. ar. 3. n. 9. & M. Ser. ra 22. tom. 2. q. 66. art. 3. in fine, fol. mihi 655.

PROPOSITIO XVIII.

Confessarius, ex ignorantia vincibili, non præcipiens pœnitenti restitutionem, non manet obligatus restituere, etiam si pœnitens nunquam restituat. Fillucius Iesuita, tom. 1. tract. 7. cap. 12. quæst. 7. num. 364. Egidius Iesuita, de Sacram. disp. 8. dub. 17. num. 144. Et est communis opinio apud Iesuitas.

Resp.

1. R. Confessarium ex ignorantia, etiam crassa, & affecta, non precipientem restitutionem, non esse ad illam obligatum, tradit doctus M. Serra, 2.2. quæst. 66. art. 7. fol. 227. dicens: [Et se multorum sententiam, quos refert, & sequitur Diana, 2. part. tract. 2. Misc. resol. 1.] Et eam tenent Bonacina plures citans de restit. disp. 1. quæst. 2. punct. 11. num. 13. Malderus, 2.2. tract. 5. cap. 3. dub. 24. Bartholomæus à S. Fausto in Specul. Confess. disp. 4. quæst. 121. num. 7. & 8. Leander à Sacramento, tom. 1. de Sacram. tract. 5. disp. 11. quæst. 138. & Gaugerius Hispanus in Additionibus ad summam Caietani, editam Duaci, anno 1613. verb. Restitutio, fol. 607. Quorum fundamentum est, quia obligatio restitutionis oritur ex violatione iustitiæ. Confessarius autem, si alicui ex iustitia, soli poenitenti tenetur, non illius creditoribus, quia non temporalibus illorum bonis, sed spiritualibus illius prospicere debet. Quapropter novissimè hanc sententiam amplectitur R. P. Delgadillo, tom. de Poenit. cap. 19. dub. 43.

2. Omitto in aliquorum doctrinam non esse facile, rationem reddere, cur vel contra charitatem delinquat? Nam si ipsemet, qui furatus est, non restituens rem alienam cum potest, & advertit ad restitutionem teneri, non peccat actualiter, nisi renovet consensum retinendi, (vt cum Caietano, tradit M. Serra, 2.2. q. 66. art. 3. circa solutionem 2. & in resp. ad 2. Quorum verba dedi, tract. de peccatis, Prop. 1.) Cur actualiter peccabit confessarius omittens ex ignorantia vincibili, & crassa consulere, seu declarare poenitenti obligationem restituendi? Nonne, & istud per puram omissionem contingere potest? Sed quis illationem concedere audebit? Verum nec principio fidendum est, quia illius defensores stant apertissime contra D. Thom. in 2. sent. dist. 35. q. 1. art. 3. Vbi ait. [Nec alicui dubium est, quod aliquo sic se habere, per omissionem peccat, quia iuste punitur, ex hoc quod præceptum non implet, ommissio actus, peccati rationem consequitur, ex eo quod voluntaria est.] Et infra ad 2. [Peccatum omissionis non est originale, sed actuale: nec dicitur actuale, quasi in aliquo actu existat, sed quia ad genus actus reducitur.] Quod iterum firmat 22. q. 79. art. 3. ad 1. Itaque secundum D. Thom. indubitatum omnibus est, actualiter peccare illum, qui restitutionem facere omittit, cum potest, & advertit ad illam teneri; & consequenter peccare actualiter confessarium, qui de eiusmodi obligatione poenitentem admonere omittit. Quapropter iure optimo Catharinus in Annotat. in commē-

taria Caietani, lib. 5. de Sacram. Pœnit. §. 3. fol. mihi 437. Sic ait: [Concludit Caietanus, quod neuter peccat, non statim faciendo, quod tamen tenetur statim facere. Quæ si quis intelligit, admirabor.]

3 Norat M. Bannez eum, qui rem furtivam à latrone accepisset, sciens esse furtivam, non teneri ad eius, seu fructuum restitutionem, etiamsi illis factus sit locupletior, dummodo fur non reddatur impotens ex illa donatione ad restituendum vero domino, & res ab illo accepta sit vnico vsu consumptibilis, & materia mutui, qualis est pecunia, pannum, vinum, & c. Ita ex Bannez, refert M. Serra, 2. 2. q. 62. art. 6. dub. 2. quem ipse impugnat, §. [Dicendum est 2. & c. Sed cum Bannez sentit M. Petrus de Ledesma in sum. tom. 2. tract. 8. cap. 14. dub. 3. post 4. conclus. quando bona fide accepit, & apud illum communis est Thomistarum, si res non extat, licet ex ea ditior factus sit. Verum si hæc opinio admittatur nequit efficaciter impugnari M. Bannez.

PROPOSITIO XIX.

Infirmus moribundus, qui verbis, aut nutibus Confessionem petijt, vel signa pœnitentiæ dedit, si testis sit, qui deponat, absolvendus est. Vazquez Iesuita, in 3. part. tom. 4. q. 91. art. 2. dub. 1. Suarez Iesuita tom. 4. in 3. p. disp. 23. sect. 1.

1 R. Hæc sententia communis est inter Doctores, quos ad facietatem refert: & sequitur Diana, 3. p. tract. 3. de Absolutione moribundi, resol. 1. & 3. vbi supr. triginta citatos reperies. [Et (quod gratulor.) Hæc opinio, inquit, est communis in schola Patrum Societatis Iesu.] Cuius præcipuum fundamentum desumitur ex autoritate Conciliorum Arausicanum primū cap. 12. [Subito obmutescens, prout statutum est, poenitentiam accipere potest, si voluntatis præterita testimonium, aliorum verbis habet, aut præsentis in suo nutu.] Idem habetur in Concilio Carthagenensi 3. in cap. Agrotantes de consecr. dist. 4. & in Concilio Carthagenensi 4. cap. 76. & in Rituali Romano Pauli V. edito, anno 1615. in Ritibus de Sacram. Pœnit. Vbi sic dicitur. [Si inter confitendum, vel etiam antequam incipiat confiteri; vox, & loquela ægri deficiat, & c. Si desiderium confitendi, siue per se, siue per alios ostenderit, absolvendus est.] Sic in prædicto Rituali cum consultatione Cardinalium, & autoritate Apostolica typis dato, vt probat Coninch contra Coquetium. Videatur Diana, p. 9. tract. 9. res. 47. §. Sed hæc opinio.

2 Non me latet contrariam sententiam tueri communiter Recentiores Dominicanos, inter quos, Sorus, Canus, Ludovicus

tus Lopez, Nugnus, Cabezudo, Alvarez, Corradus, Petrus Fay, Franciscus Coquetius; & alij, apud Dianam ubi sup. Verum consultarum sententia, Conciliorum autoritate fulcita, est expressa Angelici Præceptoris, Opusc. 65. §. [de Sacram. Vnctionis] in fine, ubi sic ait. [Si autem infirmus, qui petit vñctionem, amisit notitiam, vel loquelam, antequam Sacerdos veniret ad eum, nihilominus vngat eum Sacerdos; quia in tali casu (attende) debet etiam Baptizari, & à peccatis absolvi, vt Extrav. de Baptismo, & eius effectu, cap. Maiores.] Hæc D. Thom. Quem ex antiquis eius discipulis sequuntur D. Anton. 3. par. tit. 10. c. 2. Sylvester verb. Confess. 3. num. 16. Paludanus, dist. 21. quæst. 2. artic. 2. concl. 2. & alij, & ex Recentioribus Ioannes de la Cruz in direct. par. 2. de Sacram. Poenit. quæst. 3. dub. 8. concl. 2. Barnabas Gállego, & Acacius de Velasco infra citandi. Quapropter iure optimo in M. Coquetium sic invehitur Diana, sup. resol. 4. in fine. [Vnde valde miror Coquetium, in dissertatione de Confessione per litteras, cap. 11. num. 40. docuisse, illam in Praxi non esse probabilem.] Sic pro D. Thoma modestissimus Diana, & potiori iure contorquere posset contra M. Cabezudo qui 3. part. quæst. 9. artic. 3. dub. 20. ausus est dicere hanc sententiam esse temerariam, & vt talem à Clemente VIII. declaratam. Quod manifeste falsum est.

3 Sed quid sit testis, qui de petitione confessionis fidem facit; id non deponat coram infirmo? Poterit ne confessarius per notitiam in absentia moribundi acceptam, illum postea presentem absolvere? Respondet affirmativè Bonacina tom. 3. disput. 2. quæst. 8. punct. 33. numer. 4. dicens ita Romæ sensisse multos Doctores. [Et ita, inquit Diana, sentiunt multi viri docti Societatis Iesu, & nostræ Religionis.] Pro qua citat P. Henriquez, P. Valentiam, P. Fillucium, Fernandez, Zambranum, & alios. Quibus adde P. Bardi in Selectis moralibus, libr. 10. quæst. 13. Vbi pro illa adducit Possevinum de officio Curati, de Poenit. capit. 7. num. 88. & Villalob. in sum. tom. 1. tract. 9. de Poenit. disc. 37. à num. 6. Aversam, Gamachæum, Pontium, & alios, & probabilem sibi videri, ait Diana supra. resol. 7. & 4. part. tract. 4. resol. 92.

4 Hanc sententiam tenet etiam M. Joannes de la Cruz, in directorio, 2. part. de Poenit. quæst. 3. dub. 7. conclus. 3. §. Nec est idem. Vbi sic ait. [Quia etiã confessio sit facta in assententia Confessoris, absolutio fit in presentia, & Confessor tunc habet moralem notitiam de statu poenitentis, & presen-

tempoeritentem absolvendum.] Eandem opinionem citatis Ioanne de la Cruz , & Magistro Ioanne à S. Thoma, viro doctissimo , tenet M. Barnabas Gallego , tract. de conscientia probabili, dub. 7. §. [Ex ultimis verbis.] Et novissimè tueretur M. Acatus de Velasco, tom. 1. verb. Absolutio, resol. 13. numer. 4. Vbi sic. [Digo lo tercero: Con mucha seguridad puede el Confessor , hallandose presente , absolver al dicho enfermo , en virtud de la noticia que el le dió de sus pecados , quando le escrivio la carta , porque en este caso , aunque la Confession se hizo al Confessor ausente , con todo despues la absolucion no la dà estando ausente , sino presente , &c. Y si vn Sacerdote puede absolver al que halla fuera de sentido , si ay testigos que dizen , que pidió Confession ; porque està presente el Sacerdote quando absolve : tambien podrá hazer lo mismo en nuestro caso , pues milita la misma razon. Esta opinion tiene Enriquez con otros muchos , y muy graves Doctores : y assi siento que es muy probable , y que se puede seguir con mucha seguridad.] Hæc ille. Quæ eodem fundamento ducti tenent Philippus Gamahæus, Mancinus, Kellisonius, & Cælestinus, apud Dianam, part. 5. tract. 14. resol. 40. Et favet Sylvester, verb. Confessor, 3. quæst. 13. in fine, vbi cum asserat, absolvendum ad testimonium alicuius, non dicit debere ferri in præsentia moribundi. [Si ista, inquit, contingant, postquam æger Sacerdotem petiverat, puta quia loquelam perdit, aut furiosus efficitur; ad nutum poenitentis, vel ad testimonium eorum, qui audiverunt illum poenitentiam, vel Presbyterum petere, debet ei; quidquid potest humanitatis, impendere, absolvendo scilicet, generaliter, & Eucharistiam præbendo, si id sine periculo potest. Et in hoc sufficit vnus testis cum nulli fiat præiudicium.]

5. Stabant etiã pro hac opinione quotquot asserunt Clementem VIII. non damnavisse Confessionem absenti factam dum propositionem illam : [Licere per litteras, vel internuntium confessorio absenti Sacramentaliter confiteri, & ab eodem absente absolutionem obtinere] damnavit [tanquam ad minus falsam, temerariam, & scandalosam.] Soli enim, inquit, intendisse condemnare absolutionem ab absente collatam, quam expositionem, post P. Suarez, qui primus (vivente adhuc Clemente) adhibuit, tom. 4. in 3. part. disput. 21. sect. 4. num. 10. amplexati sunt Filliutius, Villalob. Becanus, & tanquam probabilem Diana, 3. part. tract. 3. resol. 7. Item

Castro Palao, tom. 4. de Pœnitent. tract. 23. punct. 5. num. 8. & punct. 8. num. 9. Vbi citat Zerollam, Valentiam, & Reginaldum. Quibus adde Marcum Vidal, tract. de Pœnitent. num. 19. fol. 427. & num. 61. fol. 430. & à num. 98. fol. 450. Martinum de San Ioseph, in Monitis Confes. tom. 1. lib. 1. tract. 6. de Pœnitent. num. 6. Ludovicum Caspensem, & alios. P. Bardii in Selectis moral. lib. 10. quæst. 13. num. 39. & 40. Tamburinum in Methodo expeditæ Confes. lib. 2. cap. 10. §. 1. num. 13. & Dicastillo de Pœnit. disput. 9. dub. 9. num. 840. Vbi cum Bonacina, Philiberto Marchino, & Cardinali de Lugo, hanc tueri sententiam, addens num. 843. cum Cardinali de Lugo idem dicendum; licet restantes in absentia non viderint signa voluntatis confitendi, sed ex aliorum narratione referant, quia Rituale Romanum solum requirit, quod confitendi de deum, perse, vel per alios ostenderit, quod verificatur, licet per alios manifestet. Quod tenent etiam Martinus de San Ioseph, & Hermanus Bullenbaum, quos citatos sequuntur Diana, part. 1. tract. 7. Miscel. resol. 31. & Leander à Sacrament. tom. 1. de Pœnit. tract. 3. disput. 5. quæst. 44. Nec dissentiet Sylvester, nec Thomistæ citati, vt ex eorum fundamento colligi potest. Nec D. Thomas vbi supra; qui absolutioni moribundi in tantum favet, vt opusculo 65. de officio Sacerdotis, §. [de Cautela in Confessione habenda.] Hæc scribere non dubitaverit. [Si infirmus petit pœnitentiam, & antequam Sacerdos veniat ad eum, sit mortuus, vel amiserit loquelam, Sacerdos habeat eum pro confesso, & post mortem absolvat eum.] Sic D. Thomas, in novissima etiam editione Veneta, anno 1593. Cui Iesuitæ in hac parte non acquiescunt. Quia contrariam constat, ex dist. 1. de Pœnit. cap. [Multiplex] ibi. [Quod manens in corpore non receperit, consequi exutus carne non poterit.] Et ex Tridentino, Sess. 14. Can. 9. [Si quis dixerit absolutionem sacramentalem non esse actum iudiciale, anathema sit.] Vnde Caramuel in Theolog. fundam. in secunda editione Romana, num. 1878. [Conclusio hæc: Anima se parata à corpore non potest à peccatis absolvi: est certa, apud Catholicos.] Sic ille, & omnes. Quapropter mihi luadeo opusculum illud non esse
Div. Thomæ.

PROPOSITIO XX.

Moribundus, quin nec Confessionem petijt, nec signum contritionis dedit, si more, & modo Catholico vixerit, potest Sacramentaliter à peccatis absolvi. Tamburinus Iesuita in *Methodo expeditæ Confessionis*, lib. 2. cap. 10. §. 1. num. 11.

1 R. Hæc sententia continetur in Sacerdotali Romano antiquo, tract. de Sacrament. Pœnitentiæ, cap. 26. & videtur expressa Sancti Antonini, ibi relati. Vbi hæc ex illo referuntur verba. [Talis infirmus, qui amisit loquelam, vel vsum rationis, si bene vivebat, vt bonus, & fidelis, & frequentabat Confessionem, & Communionem, quamvis non petierit Sacramenta, quia ex insperato talia acciderunt, debet præsupponi contritus, & faciente aliquo Confessionem generalem pro eo, sicut fit in populo, Sacerdos faciat absolutionem ab omni sententia, & peccato.] Hæc ibi. Et hanc opinionem approbavit Gregorius XV. cum esset Archiepiscopus Bononiensis, in Memoriali Confes. cap. 1. de forma Sacramenti Pœnitentiæ, num. 16. fol. 215. edito Romæ apud Ioannem Baptistam Bidellum, anno 1623. Vbi addit, debere Sacerdotes ad Praxim illam deducere. Sic enim, inquit. [Licet absolvere moribundum, etiam si nullum pœnitentiæ signum det, in præsentia confessorij; si tamen aliquis testetur, eum ostendisse confitendi desiderium. Ita docet Rituale Pauli V. immo addit Sacerdotale Romanum, pagin. 624. ex doctrina D. Antonini, posse etiam absolvi moribundum assuetum frequentare Confessionem, quamvis repentino casu oppressus Sacramentum non petierit. Neque solum potest confessorius in his duobus casibus absolvere, sed etiam debet, quia contingere potest, moribundum esse tantum attritum, vnde damnatur, nisi absolvatur.] Sic ibi.

2 Ideo hæc sententia est hodie fere communis inter Theologos. Eam tenent Molfesius in summa, tom. 1. tract. 7. cap. 5. num. 48. Vbi sic ait. [Hanc opinionem, vt mihi retulit noster D. Gabriel Lotterius, vir magnæ eruditionis, Romæ sequuti fuerunt ipse, & Franciscus Suarez, & P. Salmeronus Societatis Iesu, & P. Luppus Capuccius; & audiui etiam, quod dum casu cadebat Romæ quidam, ex fabrica Sancti Petri, & reperiebatur ibi Clemens VIII. Pontifex Maximus, vir sapientissimus, & vidisset illum cadentem, quod dederit ei absolutionem, dicens: Si es capax absolutionis, absolvo te à peccatis.] Et in-

infra. num. 49. [Non est ratio convincens, cur id fieri non possit sub conditione, quando hic talis signum non dedit, & alias devotus erat ad Sacramenta, &c. Itaque prodesse, non autem nocere potest, nec fit iniuria Sacramento, & est opinio latissima.] Sic ille.

3 Homobonus in examine Eccles. part. 1. tract. 7. cap. 18. quest. 84. [Prudenter ager Parochus, si favorabiliori illi opinioni adhareat, quæ sentit absolutionis beneficium moribundo impendi posse, etiam si nullum confessus sit peccatum, nec confessorium petierit, nec indicia exhibuerit, ex quibus actus contritionis, vel attritionis argui possit; modo talis in mortis articulo constitutus Christiano more vivere solet, & bonus, ac fidelis homo æstimaretur. Quod quidem placitum in praxi referunt amplexum fuisse Clementem VIII. Quæ sententia, illa sane ratione confirmatur, quod in necessarijs ad salutem, tutior pars est amplectenda, & certiori periculo occurrendum est. Et irreverentiæ Sacramenti, vel sacrilegij periculum, tum conditione appositâ, tum authoritate Doctorum hanc opinionem tuentium, cessare dicitur.]

4 Antonius de Litteratis in sum. edita Romæ, cum approbatione Magistri Sacri Palatii, anno 1611. part. 1. de Confessione. capit. 35. num. 7. [Respondeo, quod si infirmus loquelam amiserit, vel si in frenesim converius fuerit, Sacerdos debet considerare, an talis infirmus bene, fidelis, ut bonus Christianus vivebat, & singulis annis confitebatur, & se communicabat, & huiusmodi; licet Sacramentum non poterit, quia talia ex in sperato acciderunt, &c. Talis præsupponitur contritus: ideo Sacerdos absolvat eum ab omnibus censuris, calibus, & peccatis.]

5 Bartholomæus à Sancto Fausto, in Theol. moral. lib. 4. quest. 204. [Quia si potest, inquit, dari absolutio sub conditione, quando dubitatur, an poenitens habeat usum rationis; vel an sint peccata, nulla est ratio convincens, cur id fieri non possit similiter sub conditione, quando talis hic nullum signum dedit contritionis, & alias devotus erat, & frequentabat Confessionem, & Communionem. Nam potest esse, pro ut in dubio præsumitur, ut quis sit memor salutis æternæ, & quod interius habeat aliquam efficacem attritionem, qua recte dispositus sit, recipere Sacramentalem absolutionem, & de attrito fiat contritus. Præsertim quia nulla sit iniuria huic Sacramento, quando sub conditione impertitur absolutio, unde si non re-

periatur dispositus, absolutio habetur pro non data, & sic prodesse, non autem nocere potest.]

6 Victorianus Premoli in Memoriali Clericorum, part. 4. cap. 1. num. 14. [Licet absolvere moribundum, etiamsi nullum poenitentiae signum dederit, in praesentia Confessarii, si tamen aliquis testetur, eum ostendisse confitendi desiderium. Ita docet Rituale Pauli V. & etiam supra diximus. Imò addit Sacerdotale ex doctrina D. Antonini, posse etiam absolvi moribundum assuetum frequentare Confessionem, quamvis repentino casu oppressus Sacramentum non petierit. Neque solum potest confessarius in his duobus casibus absolvere; sed etiam debet: quia contingere potest, moribundum esse tantum attritum, unde damnetur, nisi absolvatur, ut de priori casu dicit Suarez.] Sicille.

7 Pellizarius in Manuali Regular. tom. 1. tract. 5. cap. 3. sect. 1. num. 60. [Cuius, inquit, opinionem puto defendi posse ob doctrinam à nobis tradendam, nimirum posse absolvi illum, qui sensibus omnino destituitur, & nullo pacto petit Confessionem, si constet, illum fuisse solitum vivere more Christiano,] & tom. 2. tract. 8. cap. 3. sect. 2. num. 114. [Respondeo, videri non omnino improbabile quod absolvi possit saltem sub conditione. Moveor tum ex principio extrinseco, nempe ex autoritate plurium Doctorum opinionem hanc insistentium, qui sunt Molfessius, Homobonus, Literatus, &c. Suarez, qui, ex autoritate virorum gravium, talem doctrinam privatim tradidit; Baldellus, & Naldus, à me per litteras consulti; alijque docti Recentiores, à quibus non omnino videtur dissentire Sanctus Augustinus.] Et num. 116. in fine. [Ergo ex charitate tenemur eam sequi, tantum abest, ut non possimus eam practice sequi.]

8 R. P. Leander à Sacramento, tom. 1. de Poenit. tract. 5. disp. 5. quest. 46. An confessarius possit absolvere sub conditione moribundum sensibus destitutum, qui nec confessionem petijt, nec signum poenitentiae dedit? Negant communiter Doctores, &c. Affirmant nihilominus nonnulli alij, &c. dummodo, prius Christiano more viveret, Sacramenta frequentaret, bonus, & fidelis estimaretur.] Et postquam plures pro hac parte retulit, inquit. [Ecce, mi lector, pro utraque parte Doctores, & argumenta, quorum autoritate, & vi considerata, mihi, in hoc difficillimo puncto, sic respondendum videtur. Quod scilicet, quamvis prima sententia speculative sit

longe verior, longeque probabilior secundà: Hæc tamen quia non caret probabilitate, (vt ipsemet Diana merito fatetur) in praxi observari debeat, & practicari; (quod ego Romæ, in occurrenti casu, semel, & iterum feci, nec poenituit) vt exstatim dicendis constabit.]

9 R. P. Christophorus Delgadillo, tom. de Poenit. cap. 13. dub. 18. & 19. tradit. [Non solum posse, sed teneri absolvere sub conditione, quia vixisse more, & modo Catholico sufficit pro signo sensibili doloris, in articulo mortis, requisito de peccatis, sicut sufficit, vt prudenter iudicet, prædictum moribundum hic, & nunc habere intentionem, seu voluntatem requisitam ad validam, & fructuosam receptionem aliorum Sacramentorum, scilicet, Eucharistiæ, & Extremæ unctionis.]

10 Illustrissimus, ac Reverendissimus P. Mag. Acatius de Velasco, tom. 1. resol. moral. verb. Absolutio, resol. 12. num. 4. [Latengo por probable, por la autoridad de los Doctores tan graves que la tienen.] Et infra. [En particular si el moribundo es hombre bueno, del qual se puede prometer, que todos los dias haria acto de contricion, y daria alguna señal de dolor.] Et latius Mag. Zanardus in direct. 1. part. 2. de Poenitentia, §. 9. dicens: [Posse absolvi, si non erat in mortali noto.]

11 Antoninus Diana, 3. part. tract. 3. resol. 8. [Vnde ego, saltem ex principio extrinseco, puto hanc sententiam probabilem esse, & ita illam tenent aliqui Patres Societatis Iesu, & nostræ Religionis, & dici potest, quod in hoc casu adest aliquo modo materia; quæ per testimonium, & famam probitatis dicti moribundi, efficitur præsens.]

12 Doctissimus Episcopus Ioannes Caramuel In Theolog. fundam. 1. part. fund. 6. num. 195. fol. mihi 92. testatur, hanc opinionem tanquam probabilem approbatam esse ab Universitate Vienti, in Thesibus, quibus præfuit R. P. Turkovich Societatis Iesu, & ipse, vbi supra, & num. 1311. fol. 660. moribundus illam defendit, plures pro ea Doctores referens, tum ex Societate, tum ex Franciscanis. Quibus adde Iansenium, apud Lesium in 3. part. quæst. 9. art. 2. dub. 2. num. 20. Laurentium Longum, in Tabulis Sacram. Tab. 2. cap. 24. numer. 8. Theophilum Raynaudum de Martyrio, part. 2. cap. 3. num. 7. Faver Averfa de Poenit. quæst. 10. section. 8. & Inclinat Machado, tom. 1. lib. 2. part. 4. docum. 5. num. 4. & plures in-

infra citandi. Et cum Vivaldo, Carolo de Baucio, Sancto Fausto, & alijs tenet Barbosa in collectan. ad Tridentinum, *Secl.* 14. cap. 5. num. 2. dicens. [Si poenitens nullum peccatum contrahatur, nec petijt Confessionem, nec signa, vel nutus contritionis exhibuit, & sit vir bonus, & devotus ad Sacramenta, poterit sub conditione absolvi, in hunc modum: si tu es capax absolutionis, ego te absolvo à peccatis tuis.] Et in Belgio hanc opinionem praticari in bello à multis confessarijs, testatur se audivisse Cardinalis de Lugo, tom. de Poenit. disp. 17. sect. 3. num. 33.

13. Propter hæc P. Tamburinus, in *Methodo expeditæ Confess.* edito Romæ anno 1647. lib. 2. cap. 10. §. 1. num. 11. [Nonnulli, inquit, Doctores putant, eiusmodi moribundum satis, superque petere Confessionem, per mores Christianos, tota vita sensibilibiter peractos. Itaque ideo putant absolvi posse, saltem sub conditione: si est capax absolutionis. Idcirco in Praxi censeo posse absolvi sub conditione dicta: imò propter tam urgentem instantis mortis necessitatem etiam debere. Ratio est quia propter conditionem cavetur iniuriæ Sacramenti, & ex alia parte, consultitur, quantum fieri potest, salutem moribundi; quia in tali articulo præsumi saltem attritus potest. Quid si forte ita, actualiter peccando, subito destituatur sensibus, ut non possit humanitus loquendo atteri? Respondeo, tunc non esse præsumendum attritum, atque adeo nec absolvendum, docent communiter. Sed ego sub prædicta conditione vix illum regulariter sine absolutione dimitterem: quia rarissime evenit, ut tam cito sensibus quis, dum actu peccat, destituatur, ita ut vicinus morti non velit suæ salutem consulere per aliquam attritionem.] Sic ille; & ego cum è suggesta tractatum de Poenitentia discipulis dictavi, anno 1645. & iterum, anno 1652. ex quo in Univerſitate Complutensi communi plausu frequenter defensus est.

14. Addunt aliqui prædictam sententiam pro quolibet peccatore Catholico sustinendam esse. Ioannes Pontius in *curſu Theologico*, decis. 46. concl. 4. [Quamvis etiam possit conijci, ex antea facta vita; quod si habuerit tempus, habuerit etiam internam dispositionem, tamen illa conjectura non sufficit, nisi ad absolutionem conditionatam, qualis si possit dari ipsi, posset etiam ei, qui antea scelerate viveret, quia tales solent dolere de peccatis, & petere Confessionem, quando sunt in periculo vitæ: de quibus, non eodem modo, quantum ad hoc, dis-

discurrendum esse, sentiunt Doctores, qui oppositum conclusionem tenent. Quantum ad me attinet, non video, cur non possit dari vtrisque sub conditione, cum nil mali sit, in conferenda tali absolutione, & non sit evidens, nec certum de fide, quod non possit prodesse.] Sic ille, qui ad argumenta in contrarium respondet.

15 Petrus Marchantius in Tribunali Sacram. tom. 1. tract. 4. tit. 4. dub. 7. [Sed ad primam partem huius quartæ resolutionis, in favorem animarum, revertamur, in qua dixi; quod quando peccator Catholicus ita opprimitur, ut nullum appareat signum poenitentiae, aut desideratae, sive postulatae Confessionis, nihilominus possit sub conditione absolvi; sive absolvendum esse.]

16 Fr. Martinus de San Ioseph, in Monitis, tom. 1. lib. 1. tract. 16. num. 2. [Iuzga Diana, que es probable, y lo mismo han tenido hombres doctísimos, porque todos dicen, que en aquel punto, aun los hombres desalmados se convierten de ordinario, y le piden misericordia a Dios, petandoles de sus ofensas; y nadie en duda se ha de presumir, que no se acuerda, y cuyda de su salvacion eterna, y que por lo menos en lo interior carezca de atricion, con que ayudado con el Sacramento se salve. A la verdad yo juzgo, que esta opinion es probable, por principios extrínsecos; y en caso semejante pecará contra caridad el Sacerdote que no absolviere al tal enfermo, debaxo de la condicion dicha.]

17 Torreblanca, lib. 14. pract. cap. 11. num. 14. pag. 407. [Moribundo enim sensibus destituto, quamvis peccatum nullum pronuntiaverit, nec signa contritionis dederit, potest, & debet confessarius eum absolvere, saltem sub conditione: si es capax absolvo te.]

18 Remigius, in sum. tract. 5. cap. 5. §. 11. num. 5. [Es tambien opinion probable, que el Confessor puede absolver al moribundo desituído de sus sentidos, aunque no aya pedido Confession, y exercitar la caridad en estado tan peligroso, en que cada vno la desearia para su remedio.]

19 Fr. Ludovicus à Conceptione, in exam. veritatis, tract. 5. de Poenitent. quest. 1. per totam, præcipue, num. 9. hanc conclusionem sic probat. [Tum quia de nullo, inquit, debet malum præsumi, & præsertim finale, nisi expressè de illo constiterit, cum ergo neque expressè de hoc constare possit, in casu posito, tenebitur de omnibus similibus nullum iudicare

ma-

malum. Atqui in simili casu tenentur omnes suæ salutis exequi necessaria, inter quæ vnum, & facilius est contritionis signa præbere, Confessionemve signo aliquo postulare. Ergo hoc de illis possumus iudicare, (scilicet quamvis non viderimus) proindeque illis absolutionis beneficium sub conditione impendere.]

20 Lezana in sum. qq. Regul. tom. 3. verbo Confessio. [Ego vero, licet hanc secundam sententiam (nempe negativam) probabiliorē credam; primam tamen non reputo omnino improbabilem, eo vel maxime, quod existimem omnes fideles in eo periculo constitutos, si vel per modicum tempus, sui compotes exsistant, non solum actu interno Confessionem desiderare, sed externo actu id desiderium semper manifestare, quod videtur virtualis quædam confessio, pro absolutione conditionate concedenda. Sed alij iudices sunt.]

21 Illustrissimus Ioannes Caramuel, in 2. part. Theolog. fundam. cap. 7. num. 120. de Pœnitent. [Probabilis, inquit, est sententia, quæ docet Catholicum moribundum sensibus destitutum, qui nullum signum doloris dedit, posse absolvi saltem sub conditione.] Et idem tradiderat in Theolog. mor. lib. 3. disput. 4. num. 1542. dicens confessarium teneri hanc sententiam prædicari. Verba eius sunt. [Non posse absolvi, qui nullum signum dederit, quo videatur actualiter petere Confessionem, sentis quidem probabilissime: tibi enim viri doctissimi consentiunt. Et tamen te peccatum esse mortaliter, si non mutes dictamen assero: cum moribundo omnibus sensibus destituto, qui nullo signo externo Confessionem petijt, non occurris. Ratio est clarissima. Ille enim est in extrema necessitate constitutus, in periculo æternæ damnationis, & iure fraternæ charitatis, teneris eum adiuvere, si potes. Ergo, & teneris ipsum absolvere, id enim potes; quia tamen si non possis operari contra tuum dictamen, potes illud prudenter mutare, & opinioni probabili subscribens, illi absolutionem concedere.]

22 Angelus Maria Verricelli, in qq. moral. tom. 1. tract. 6. per totam, multis suadere conatur. [Moribundum Catholicum, quantumcumque perditæ vitæ, nullo dato pœnitentiæ signo, sub conditione absolvendum.] Ita ubi sup. sect. 12. quamvis hæc disputandi gratia dicta esse velit, & sect. 14. numer. 48. suum iudicium declarans ait. [Dubium mihi est, an hæc opinio probabilis sit ab extrinseco, & ego non auderem
af-

asserere hodie esse probabilem; non tamē condemnarem tanquam sacrilegij reum, qui dubitans an hæc opinio sit saltem per principia extrinseca probabilis, absolveret sub conditione moribundum nulla præbentem signa doloris.] Hæc ibi, & numer. 100.

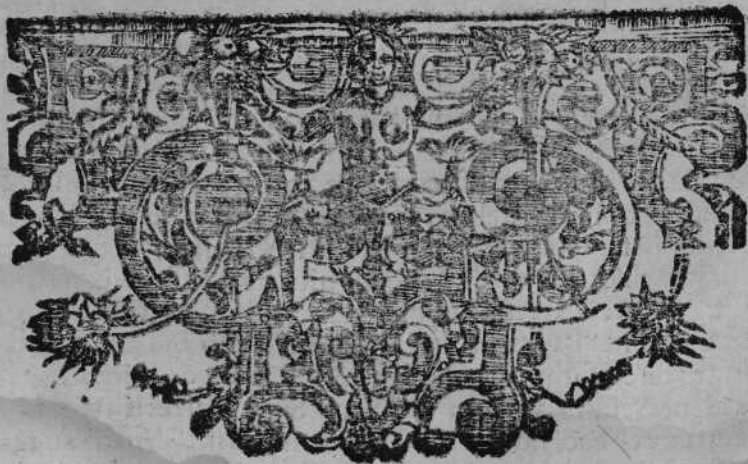
23. Militant etiam pro hac sententiâ Doctores alij asserentes agoniam Catholici esse probabile signum, tum contritionis, tum voluntatis confitendi: nam ita frequenter contingit inter Catholicos. Et videtur de mente Div. Augustini, tom. 6. lib. 1. de Adulterinis coniugijs, cap. 28. Vbi ait. [Adulterum, in adulterino coniugio, mortis periculo præoccupatum, quavis nulla posset dare suæ voluntatis signa, tamen baptizandum esse, si cathecumenus erat, (attende) etsi baptizatus, reconciliandum: talis enim tunc intrinsece poenitens credendus est.] & cap. 26. prædixerat. [Si voluntas eius incerta est, multo satius est nolenti dare, quam volenti negare.] Hæc Augustinus. Propter quæ P. Dicastillo de Poenit. disp. 9. dub. 9. num. 854. non dubitavit dicere. [Hæc sententia videtur habere pro se Augustinum.]

24. Denique Iacobus Bayus, professor sacræ Theologiæ in Academia Lovaniensi, in instit. Religionis Christianæ, lib. 2. cap. 91. asserit, posse in tali eventu absolutionem adhiberi per modum suffragij. Cuius verba adducit Diana, part. 4. tract. 4. resol. 92. [Cæterum, inquit, an repente loquelam, & sensum, ac omnem, intelligentiam deperdens, sine ulla prævia confessione, nulloque signo peculiari, in ordine ad claves, ne vel in communi, dato, absolvi possit? Maiorem habet difficultatem, cum enim absolutionis sententiâ per modum iudicij, & causæ cognitione, proferenda sit; nullaque hic peccatorum confessio, vel iudicij materia reperitur, absolutionis sententiâ impendi nequit. Attamen, per modum suffragij absolutionem adhiberi, nil vetat, inclusa conditione tacita, vel expressa: in quantum possum, & quatenus capax est.] Ita Bayus. An probabiliter? Alij iudicent. Quia contra discursum Bayi videtur mihi directe definire Concil. Trident. Sess. 14. Can. 9. Vbi ait. [Si quis dixerit absolutionem non esse actum iudiciale, anathema sit.] Ad aliud igitur fundam. debent recurrere Doctores, ut communem sententiam defendant. Vnum ego, confessarium teneri sub lethali, absolutionem sub conditione impendere moribundo; quoties

ties licite, secundum aliorum opinionem, potest. Vt docent communiter Theologi, apud Dianam, 3. part. tract. 3. resolut. 9. & apud Leandrum, tom. 1. de Pœnitent. tractat. 5. disput. 5. quæst. 47.

25 Adnotare hic non desinam, absolutionem, nec licite, nec valide conferri posse per scripturam, vel nutus, vt male docuit M. Petrus de Soto de instit. Sacerd. lec. 11. de Confess. dicens: [Ad necessitatem huius Sacramenti sufficit per nuntium, aut scripto confiteri, & eodem modo nuntio, vel scripto absolvi, tenent hoc plures nostrum Petrus de Palud. Adrianus, Sylvester.] Verum contrarium constat ex Concilijs, & vsu vniuersalis Ecclesiæ. Vnde non sunt audiendi, sicut nec M. Mantius, & alij idem asserentes, apud Henric. de Sacrament. in genere, lib. 1. cap. 8. in Gloss. lit. L. & de Pœnit. lib. 1. capit. 11. in Gloss. lit. M. Quorum sententiam M. Dominic. de Soto, & alij dicunt esse hæreticam, aut errorem contra consensum Ecclesiæ, & Conciliorum. Videatur citatus M. Soto in 4. dist. 1. quæst. 1. artic. 6. vbi ait. [Quod Sacramenta rebus, & verbis consent, veritas est Catholicæ fidei, cuius perinde negatio hæresis esset manifesta.]

((SSS))

EX

EXTRACTIV

DE EVCHARISTIA

PROPOSITIO I.

IN casu necessitatis potest laicus se ipsum, imò, & alios communicare. *Valentia Iesuita, tom. 4. disp. 6. q. 10. punct. 1.*

I R. Hanc sententiam gravissimi Doctores defendunt, quos citatos sequuntur Diana, 3. part. tract. 4. resol. 47. & 5. part. tract. 3. resol. 47. & 8. part. tract. 1. resol. 48. & part. 11. tract. 7. Misc. resol. 43. Leander à Sacram. tom. 2. de Eucharist. tract. 7. disp. 4. quæst. 12. Martinus de San Ioseph in Monitis Confes. tract. 5. cap. 4. §. 9. num. 1. Et late probans Thomas Hurtado, tom. 1. variar. tract. 5. cap. 6. resol. 63. num. 1483. Et satis indicat Caietanus, Matth. 26. ad illa verba: *Accipite, & comedite*, ut notat M. Prado de Euchar. q. 82. dub. 13. num. 18. Et videtur sententia Div. Thomæ, 3. part. quæst. 82. art. 3. Vbi inquirens. [Vtrum dispensatio huius Sacramenti pertineat solum ad Sacerdotem?] Respondet. [Ad eum pertinet dispensatio, &c. Vnde nulli alij tangere licet, nisi in necessitate: puta, si caderet in terram, vel in aliquo alio necessitatis casu.] Quapropter quod in prædicto casu necessitatis possit laicus se ipsum communicare, tradunt ex discipulis Div. Thomæ, M. Samuel Lublinus, verb. Communio, num. 18. fol. 126. & Victorellus, M. Sacri Palatii in notis, ad Eman. Sà, verbo Eucharist. num. 32. & in appendice 1. cap. 8. num. 51. & docet Lezana, tom. 3. qq. Regular. verb. Eucharistia, num. 15. & exempla confirmant: quia Regina Scotiæ martyrium subitura se ipsam communicavit.

2 Et quod non solum sibi, sed etiam alijs possit laicus Eucharistiam in casu necessitatis subministrare, tradit expressè, M. Victorellus vbi sup. & in notis ad caput 8. Possievinus in appendice 1. ibi. [Dum ne Diaconus quidem adest, à laico, in extrema morientis hominis necessitate, hoc Sacramentum ministrari posse, negat Sà, verb. Eucharist. num. 4. cum alijs. Affirmat Suarez probabiliter: id enim non vetat divinum ius, Pontificia iura de hac necessitate non loquuntur; & contrariari Eucharistiam à laico, non est per se malum; nā olim fide-

les eam manibus excipiebant. Idem Valentia, tom. 4. disp. 6. quæst. 10. punct. 1.] Hactenus Victorellus, & bene quicquid quia, vt tradit Eusebius, lib. 6. cap. 34. Olim per laicos Eucharistia ad infirmos ferebatur. Ideo prædictam sententiam amplectuntur Ludovicus de San Iuan, in tract. de Residentia Prælatorum, art. 4. de Commun. infirmorum, num. 29. Henricus Boitus, Mercerus, Capeavilla, M. Paludanus, & Bordonus, quos citatos sequuntur Leander à Sacram. vbi sup. quæst. 13. Diana, part. 9. tract. 6. resol. 39. §. [His non obstantibus.] & part. 10. tract. 13. resol. 34. & alij doctissimi. Et hanc sententiam esse probabilem, dicit novissimè M. Acatus de Velasco, tom. 1. resol. mor. verb. Eucharist. resol. 312. num. 3. & 4. ibi. [No obstante lo dicho, Granada con otros siente, que es probable, que qualquiera seglar, estando en el artículo de la muerte, puede dispensar el Sacramento de la Eucharistia, &c. Y assipor todas estas razones, como por la autoridad de tantos Doctores, tengo por probable esta sentencia.] Sic ille. Quem sequitur Averia de Sacram. Eucharist. quæst. 10. sect. 4. dicens. [Dubitatur, num ex necessitate possit purus laicus, vel etiam fœmina ministrare hoc Sacramentum infirmo, aut sibi met sumere in mortis articulo?] Respondet. [Id etiam his temporibus in casu præcisæ necessitatis, censeripotest licitū.] Vnde valde miror, Sotum in 4. dist. 13. quæst. 1. art. 3. in fine, hanc opinionem intolerabilem dixisse. Sed forsitan ita loquitur M. Sorus, quia dist. 12. quæst. 1. art. 8. tenet contra D. Thomam infra citandum, Eucharistiam non esse Sacramentum necessitatis. [Alioqui, inquit, cum non sit Sacramentum necessitatis, &c.] Quamvis, vt verum fatear, hoc fundamentum parum suadet, vt constabit ex dicendis.

3 Sed quidquid de his sit. Anonymum amice rogo, ex eo, quod in articulo mortis, deficiente Ministro idoneo, hæc opinio ad praxim deducatur, quid absurdi? Profecto nihil, sed maxima fidelium utilitas: quando quidem poenitens culpa lethali infectus, & re ipsa non contritus, sed attritus non habens copiam cōfessarii, si decedat sine Communionem, condemnabitur, vt fides docet; si vero Eucharistiam accipiat bona fide se contritum existimans, salvus fiet, vt tradit D. Thom. 3. part. quæst. 79. art. 3. in corp. Vbi inquit. [Vtrum effectus Eucharistiæ sit remissio peccati mortalis?] Et respondet. [Potest tamen hoc Sacramentum operari remissionem peccati perceptum ab eo, qui est in peccato mortali, cuius conscientiam, & affectum non

non habet, forte enim primo non fuit sufficienter contritus, sed devote, & reverenter accedens consequetur per hoc Sacramentum gratiam charitatis, quæ contritionem perficiet, & remissionem peccati.] Hæc Angelicus Dodor. Quem sequuntur communiter Discipuli. Sylveiter verb. Eucharist. nu. 4. [Delet mortalitatem, quorum quis non habet conscientiam, neque affectum] M. Ioannes de la Cruz in direct. de Sacram. in genere, quæst. 2. conclus. 3. [Sacramenta vivorum aliquando causant primam gratiam, non per accidens, sed per se secundo; ita patet, ex Divo Thom. quæst. 79. art. 3. Vbi de Eucharistia ait, habere virtutem causandi primam gratiam.] M. Corradus, 2. par. Respons. quæst. 246. [Ratione dispositionis penitentis, scilicet, quia accedit attritus putans se esse contritum, confert primam gratiam, dum in relucipitur] Sic ibi, & iterum quæst. 248. Idem sentiant Div. Antoninus, M. Petrus de Soto, & M. Ledesma, & alij innumeri, quos citatos sequuntur Suarez disp. 22. sect. 1. Leander, tom. 2. de Sacrament. tract. 7. disput. 11. quæst. 4. & cum Soto dist. 9. quæst. unica, omnes Scotistæ. Quis ergo damnabit opinionem, ex qua animarum salus non raro dependet? Vbi tam rigidum circa Ministrum Eucharistiæ præceptum, ut etiam periculo damnationis æternæ aliter imminente, neque etiam laico distributio committi? Profecto nullibi. Imo Thomas Hurtado vbi supra, num. 1491. putat esse valde probabile. [Non posse ferri legem, qua statuitur, quod, neque in casu extreme necessitatis, possit laicus prorrigere Eucharistiam. Et resol. 34 addit, teneri laicum in prædicto necessitatis casu Eucharistiam alijs ministrare, quia si potest, inquit; ut vidimus, [lege charitatis tenetur.]

4 Fateor eiusmodi licentiam ministrandi Eucharistiam non facile concessurum laicis, qui veram senserit opinionem; D. Thomæ in 4. dist. 17. quæst. 3. artic. 3. Quæstioncula 2. Vbi sic ait. [Ad secundam quæstionem dicendum, quod sicut Baptismus est Sacramentum necessitatis, ita & Pœnitentia. Baptismus autem quæ est, vel, (ut in antiquioribus impressionibus legitur) quia est Sacramentum necessitatis, habet duplicem Ministrum, unum, cui ex officio baptizare incumbit, scilicet Sacerdotem: alium, cui ratione necessitatis Baptismi dispensatio committitur. Et ita etiam Minister Pœnitentiæ, cui confessio facienda est ex officio, est Sacerdos, sed in necessitate (attende) etiam laicus vicem Sacerdotis supplet, ut ei confessio fieri possit,] & iterum infra. [Defectum Sacerdo-

tis Summus Sacerdos supplet, & confessio laico ex defectu Sacerdotis facta Sacramentalis est quodammodo, quamvis non sit Sacramentum perfectum, quia deest ei id, quod est ex parte Sacerdotis.] Hactenus D. Thom. Quem ex Discipulis sequitur Mag. Raynerius de Pisis, in sum. seu Pantheologia, verb. Confes. cap. 17. ibi. [Dico, quod in casu necessitatis, scilicet, quando imminet periculum mortis, sufficit laico confiteri, &c. & Summus Sacerdos, scilicet Deus supplet Sacerdotis defectum, & hoc propter desiderium poenitentis. Et quamvis ille confessus laico in necessitatis articulo sit misericordiam consequutus à Deo, eo quod mandatum Dei, sicut potuit, implevit, non tamen adhuc est reconciliatus Ecclesiae, ut ad Sacramenta Ecclesiae admitti debeat, nisi prius absolvatur à Sacerdote. Hæc Div. Thom. in 4. dist. 17. artic. 3. quæst. 2.] Hæc Raynerius. Quæ si vera; nulla fere necessitas erit, quæ cogat laicum, Eucharistiam in articulo mortis alijs subministrare: sufficiet enim peccatorum confessionem audiat, licet absolvere nequeat, (ut fide sanctum est) siquidem per confessionem laico factam peccator reconciliatur Deo suppleti defectum Sacerdotis, quo ad effectum gratiæ. Vide plura tractatu de Baptismo, Propos. 8. à num. 9. Et M. Victoriam, in sum. de Confes. num. 142. Vbi ait. [Imò ipse Sacerdos, cum celebrat absolvitur de venialibus à laico, in confessione generali, auctoritate Ecclesiae, quæ habet potestatem supra venialia, sicut per unctionem pectoris, vel aquam benedictam; quia licet talis confessio, non sit Sacramentum, est tamen quoddam Sacramentale.]

5. Sed, ut video, reliqui D. Thomæ discipuli, in hac parte, Magistro non acquiescunt: ideoque laicum Eucharistiæ potius, quam Poenitentiae Ministrum admittent. Et forsitan tenentur, iuxta principia D. Thomæ. Quia non solum Baptismus, & Poenitentia, sed etiam: [Eucharistia est Sacramentum necessitatis quantum ad adultos,] ut ait 3. part. quæst. 80. art. 1. Debet ergo hoc Sacramentum duplicem etiam Ministrum habere, vnum, cui ex officio, alium, cui ratione necessitatis dispensatio committatur. Nec obest, quod in 4. sent. dist. 13. q. 1. art. 3. hoc negaverit. Nam ibi contrariam sententiam tenuit, circa huius Sacramenti necessitatem, inquiens. [Quia receptio huius Sacramenti non est necessitatis.] Quod postea retractavit, 3. part. quæst. 80. art. 1. ad 2. & opusc. 65. de officio Sacerdotis, §. [De Sacramento Eucharistiæ,] dicens: [Est enim Sacramentum necessitatis, sicut Baptismus, & Poenitentia.] Illi ergo, sicut his, duplex

debetur Minister, vel consequentia in doctrina deficiet. Quod de tanto Magistro dici non potest.

6 Caterum absque aperto errore contra fidem nequit defendi opinio alia, quam à quibusdam Canonistis tradita refert, non refellens (quod miror) doctus Machado, tom. 1. lib. 1. part. 2. tract. 1. doc. 8. num. 4. dicens: [Si alguna muger, o el que no es Sacerdote se introduxesse por comun error a ter Confessor, o Cura de almas, seràn validos todos los actos de jurisdiccion.] Sic fere vbi supra; sed est certum secundum fidem, absolutionem à peccatis à non Sacerdote, quantumvis communis error interveniat, invalidam esse, vt constat ex Trident. sess. 14. Can. 10.

7 Rogabis; an Sacerdos in casu extremæ necessitatis, id est in articulo mortis, cum deest, cui peccata lethalia confiteatur, possit extra Missam consecrare, vt se ipsum communice? Respondet M. Corradus, 1. part. Resp. quæst. 52. [Tradit Sotus, quod in articulo mortis potest Sacerdos moriturus consecrare, & sumere Sacramentum. Ego vero id non auderem, vt sine celebratione consecrare præsumerem, cum sit contra Ecclesiæ ritum.] Cui favet Thomas Hurtado, tom. 2. resol. mor. tract. 11. cap. 9. num. 309. dum ait. [Asferere, licitum esse Sacerdoti, consecrare species panis, absque eo quod consecret species vini, ad communicandum infirmum, improbable est, & dici non potest.] Et videtur iuxta decisionem, cap. [Comperimus] de consecrat. dist. 2. Vbi Gelasius Papa, inquit. [Divisio vnius, eiusdemque mysterij sine grandi sacrilegio non potest provenire.] Vnde M. Martinus de Ledesma, 1. part. 4. quæst. 21. art. 12. [Est sacrilegium de iure divino consecrare sub vna tantum specie, & hoc dicit D. Thom. in 4. dist. 8. quæst. 2. art. 4. quæst. 3. ad 3.] D. Thomæ verba, vbi supra, hæc sunt. [In nullo casu excusatur, qui conficeret Sacramentum in sola forma, alijs omisis.] Nihilominus sententiam Soti, contra D. Thomam, tenent etiam M. Paludanus, in 4. dist. 11. quæst. 1. & M. Tabiena, verb. Euchar. 1. num. 2. Quia præceptum divinum prohibens non agnoscunt, & præceptum humanum cum periculo æternæ damnationis non obligat: potest autem contingere quod Sacerdos moribundus, quia solum attritus in æternum pereat, si absque communione discedat, poterit ergo, vt percipiat, consecrare panem extra Missam. Quæ ratio non militat pro alijs, quibus iuxta superius dicta beneficium absolutionis impendere potest. Et sic intelligendi D. Thomas vbi supra, & Doctores alij, qui opinionem Soti improbabilem esse dicunt.

Non considerantes, Sotum in 4. dist. 12. quæst. 1. art. 4. (vbi de hac re) sententiam hanc tenuisse, [pro solo Sacerdote iam morituro sine confessione.] Cuius assertum probabile putat Mascarenhas, tom. 1. de Sacram. tract. 4. disp. 5. cap. 10. num. 324. Et sequitur M. Ioannes Martinez de Prado, tom. de Euchar. q. 80. dub. 6. §. 4. num. 28. dicens: [Hæc doctrina communiter recipitur, vt multis relatis ostendunt Diana part. 9. tract. 3. ref. 16. & Leander, tract. 7. disp. 7. quæst. 22.] Et de hoc expresse loquitur Thom. Hurtado, verbis supra datis: nec aliter consequenter procederet, cum eadem prout militet ratio, vt Sacerdoti in casu dicto liceat consecrare panem extra Missam, quæ, vt laico concedatur facultas porrigendi alijs Eucharistiam. Siquidem tam in vno, quam in altero casu, de æterna moribundi salute agitur. Sed de consequentia non curavit M. Sotus, cõcedit namque, licere Sacerdoti, in casu necessitatis, consecrare extra Missam, vt se communicet; & negat, laicum, eadem urgente, posse Eucharistiam sibi, aut alijs porrigere: vt vidimus supra num. 2. in fine. An vero infirmo in tali casu, si hostiam trajcere in stomachum non possit, liceat, & etiam debeat Sacerdos ministrare Sacramentum sub specie vini? Affirmant M. Nugnus, & Ochagavia, sed negat Suarez, apud Dianam, 5. p. tract. 3. ref. 34. & sane cum eum possit absolvere, non videtur urgens necessitas.

8 Notare hic oportet M. Sotum non concedere pro communicando infirmo, consecrare vnâ speciem sine alia, nec Sacramentum conficere; illud non sumendo: vt videre licet in 4. dist. 12. quæst. 1. art. 8. Verum cum plures sint Doctores, qui iudicent non esse iure diuino prohibitum consecrare vnâ speciem sine alia, vt Ioannes Maior, Adrianus, Albertus, & alij, apud Dicastillo, tom. 1. de Sacrament. tract. 5. de Sacrific. Missæ, disp. 1. dub. 12. Et quod magis D. Thomas, in 4. dist. 11. quæst. 2. art. 1. quæstione. 1. ad 4. dicens: [Non esse licitum in vna solum specie consecrare, quia hoc est contra cõsuetudinem Ecclesiæ,] Ex quibus (ait Thomas Hurtado, tom. 2. tract. 12. cap. 1. num. 862.) constat, quod [solum est de iure positivo.] Vnde ex dispensatione Pontificis id fieri posse, tenent S. Antoninus, Turrecremata, Gabriel, & alij, apud Barbosa in collect. Trident. sess. 22. cap. 1. num. 26. Thomas Hurtado, vbi sup. num. 858. cum Tabiena, Armilla, Alensi, Angelo, & alijs; & S. Albertus Magnus, apud Turrecrem. vt refert M. Serra, in 3. p. q. 74. art. 1. Dicens hanc sententiam fere omnes recentiores putare probabilem. Cum inquam hoc assertum, valde probabile sit; & præcep-

ceptum humanum cum periculo æternæ damnationis nõ obli-
get: videtur dicendum, Sacerdotem iam moriturum sine con-
fessione, posse ad se reficiendum sub vna tantum specie conse-
crare, quando sub vtraque non possit. Hanc doctrinam ad via-
ticum laico ministrandum, extendunt Maior, in 4. di. 9. quæst.
3. in 5. argum. & Ludovicus de San Iuan, apud Leandrum a Sa-
cram. supra disp. 5. quæst. 22. apud quem probabile putant Vi-
valdus, & M. Victoria, & talem reputat Didacus de Tapia, Au-
gustinianus, q. 8. de Euchar. art. 10. Sed absque vlllo fundamen-
to: cum à peccatis eiusmodi infirmus absolvi possit. Quapropter
Thomas Hurtado, supra improbabilem esse dixit. Et licet Mas-
carenhas, vbi supra, consentiat cum Doctoribus citatis, pro casu,
quo infirmus nullum aliud Sacramentum recipere possit, &
solutus fuisse elicere actum contritionis imperfectæ, casus hic
rarissimus, aut moraliter impossibilis est, vt expendenti con-
stabit: quia absolutionis capax est, cui viaticum impedi potest:
ac proinde nulla est necessitas consecrandi vnâ speciem sine
aliâ; nec consecrandi extra Missam.

PROPOSITIO II.

Qui communicant sub vtraque specie, maiorem gratiam reci-
piunt, quam qui sub vna tantum. Fagundes Iesuita, lib. 4.
cap. 4. num. 2. in fine. Beccanus Iesuita de Sacram. cap. 22. quæst. 7.
num. 4.

1 Resp. Hi Doctores contrariam sententiam defendunt,
dicunt tamen hanc esse probabilem, quia pro ea militant sa-
pientissimi, Magistri Ricardus, Alexander de Ales, Arboreus,
Casalius, & alij, quos citat dicens probabilem Diana, 3. part.
tract. 6. Miscel. resol. 97. & part. 5. tractat. 13. resolut. 29. &
miror non sequutum absque formidine, cum referat, ita sen-
sisse Clementem VI. in Bulla ad Regem Angliæ; (lege Gal-
liæ) anno 1541. in qua illi concessit, [Vt ad gratiæ augmen-
tum, sub vtraque specie communicaret.] Ideo hanc senten-
tiam tuentur aliqui, apud M. Dominicum de Soto, in 4. dist. 24.
quæst. 1. art. 4. §. At vero, & ipse probabilem putat. Sic enim
inquit. [Quod si quis dixerit, in traditione materiæ conse-
crandæ, conferri vnum gradum gratiæ, & in impositione alte-
rum; vt quidam de sumptione Corporis, & de sumptione San-
guinis opinantur. Redarguitur primo, illam opinionem de
gratia in sumptione Sanguinis non esse tam probabilem, quam

quod vnus tantum, idemque gradus in sumptione Corporis cōferatur. Secundo non esse simile: quia sumptio Sanguinis vere est Sacramentum, essetque adeo, quamvis sumptio Corporis nō præcessisset.] Hæc Sotus: Quem, in probabilitatis iudicio, imitantur plures doctissimi, apud Leandrum, tom. 2. de Eucharistia tract. 7. disp. 1. 1. quæst. 25. Suarez, Ludovicus de Torres, Dicastillo, & alij. Ipse vero probabiliorē iudicat, dicens: [Sed probabilius respondeo, maiorem gratiam conferre, quia vtraque species simul significat plenitudinem convivij spiritualis, &c. Sic sentit Clemens VI. Sic etiam Alensis, Gaspar Casalius, Arboreus, Ricardus, quos citat, & sequitur Vazquez, disput. 2. 15. cap. 2. Hurtado, disp. 1. 1. diff. 6. Cornejo, quæst. 80. artic. 1. 2. dub. 2. Lugo, disp. 1. 2. sect. 3. num. 68. & alij.] Sic Leander Religione, & doctrina mirabilis. Et alij quos refert Henriq. lib. 8. de Euchar. cap. 44. in Glos. lit. A. subiungens. [Et id esse probabile problema, ait Sotus, Taperus, Penna, Fr. Ambrosius.] Et hanc fuisse Patrum Concilij Trident. vnanimem sententiam refert, ex Illustris. Franc. Blanco, Archiepiscopo Compostellano, qui Concilio interfuit, Emin. Card. de Lugo, vbi supra.

PROPOSITIO III.

Ad recipiendam Eucharistiam non est necessarium confiteri peccata practice dubia. P. Sà Iesuita in 1. editione, verb. Eucharistia, numer. 23. cui M. Sacri Palatii addidit clausulam. [Practicè deponendo dubium.]

1 R. Pro opinione Patris Sà, suffragium ferunt Div. Antoninus, M. Paludanus, M. Tabiena, M. Zanardus, & alij, quorum verba dedi supra, tractatu de Pœnit. Propos. 2. Item Iosephus de Ianuario. Author casuum conscientie Bononie. Petrus Marchantius, Caramuel, Bosisius, Philibertus Marchinus, Martinus de San Ioseph, quibus adde Bauni, Ferrantinum, Ioannem Martinon, Palaum, Layman, Theses Lovanienses, & Complutenses, Granadam, Lesium, Præpositum, Amicum, & alios, quos ibidem citavi pro opinione deobligante confiteri peccata dubia. Nam, vt bene notavit Mag. Barnabas Gallego, tractatu de conscientia dubia, dub. 10. circa Eucharistiam: Ad communionem solum tenemur ea peccata confiteri, quæ alias, ex præcepto integritatis confessionis, iure divino cōstringimur.

2 Quapropter in terminis opinionem sapientissimi Patris

tris Sâ, probabilem iudicant R. P. Leander à Sacramen. tract. 7. de Eucharistia, disput. 7. quæst. 11. Reginaldus, tom. 2. lib. 29. cap. 6. quæst. 1. num. 99. in fine, Mascarenhas de Sacram. Eucharist. tract. 4. cap. 4. num. 241. Granado, Henriquez, & alij. Quia ex Concilio solum tenetur ante communionem cōfiteri, qui fuerit peccati mortalis conscius. Dubitans autem conscius non est. [Qui se putat, inquit Sâ, benè dispositum, nec sibi conscius est alicuius peccati mortalis, sit de attrito contritus virtute Sacramenti: non dicitur autem cum conscientia peccati accedere, qui dubitat quidem, sed non putat.] Hæc Sâ, cui maioris claritatis gratia, M. Sacri Palatii, addidit. [Practicè deponendo dubium.] Qua ratione probabilem ipse iudicat, sicut, & Antoninus Diana, part. 9. tract. 3. resol. 6. vt bene advertit Leander, sup. disp. 7. q. 11. in editione novissima Lugdunensi. Noto, & ego, apud Patrem Sâ, non reperiri verba illa, quæ interuit Anonymus: [Peccata practicè dubia,] quæ extra rem omnino sunt, & inepte adiecta. Dubium enim, circa peccata commissa, practicum esse non potest, vt terminos percipienti notissimum est.

3 Vnde, iuxta citatos Doctores, dubitans de lethali commissio, si probabiliter se iudicet in statu gratiæ per contritionē, aut aliorum peccatorum confessionem præmittat, poterit ad communionem accedere, [practicè deponēdo dubium,] hoc est: formando iudicium probabile, quod cum dubio speculativo circa peccatum commissum, liceat, non præmissa illius confessione communicare. Sicut dubitanti, an res, quam bona fide possidet, sit aliena; licitum est illam retinere, quia cum eo dubio speculativo, recte compatitur iudicium practicum, de retentione licita, iuxta communem Doctorum sententiam. Nam vt bene ait M. Corradus, 2. part. Resp. quæst. 181. [Licer agere contra speculativum dubium, non contra practicum.] Quod tradit etiam Franciscus Galleti, in Margarita casuum, verb. Dubium. Vbi sic. [Dubium speculativum, & practicum differunt. Illud est ex parte rei, an ita sit. Hoc vero consistit, quodnam licitum, & faciendum? Manente speculativo, potest cessare practicum, & conscientia esse tuta. Exemplum: dubitat mulier, an vir, cui nupserit, sit eius vir; tamen habet hoc iudicium certum. quod tenetur illi petenti reddere debitum. Ita Salon, fol. 178. quæst. 5. art. 6. conclus. 3.] Hæc Galleti. Et ex communi Doctorum, idem tradunt Diana, part. 4. tract. 3. res. 1. & Thomas Sanchez, lib. 2. de Matr. disp. 41. n. 8. & lib. 7. disp. 21. n. 26. apud

quem, Caietan. Barthol. de Medina, Bannez, Petrus de Ledesma. & alij Dominicani, & apertissimè Sotus, in 4. dist. 27. quæst. 1. art. 3. §. [Imò vero.] Vbi sic ait. [Respondetur dubium esse duplex, scilicet speculativum, & practicum, & quidem agere contra dubium speculativum non est peccatum, sed agere contra practicum.] Sic ille, quem transcriptis verbis sequitur M. Ludovicus Lopez, 1. part. instruct. cap. 3. conclus. 2. & M. Corradus, 2 part. Resp. quæst. 181. Ex quo principio M. Acacius de Velasco, tom. 1. resol. moral. verb. Eucharistia, resolut. 303. num. 6. defendit, dubitanti, an post mediam noctem comederit, licitum esse communicare, quod tenent plures apud ipsum. [Muy probable (inquit) es la opinion que dize que si, con tal que deponga la duda practica, aunque quede la especulativa.] Ex quibus sic argui potest pro opinione P. Sà: sicut, qui comedit post mediam noctem, non potest eo die communicare, ita qui peccavit lethaler, non potest absque prævia confessione. Sed qui dubitat an comederit, potest, deponendo practice dubium, quamvis maneat speculativum, eo die communicare, ergo, qui dubitat an peccaverit, potest deponendo practice dubium, quamvis maneat speculativum, absque prævia confessione communicare.

4. Idèd eius sententiam in terminis etiam sequitur, & exponit Philibertus Marchinus de Sacram. Ordinis, tract. 2. part. 3. cap. 1. num. 17. per hæc verba. [Si tale dubium ante celebrationem, vel communionem deponat, sequens opinionem Doctorum probabilem, quod in dubio æquali possit quis deponere conscientiam suam, & sequi quam partem velit, non secus ac in materia voti, & restitutionis, tunc uterque excusatur, si absque prævia confessione celebret, aut communicet, &c. Quia eligens supra relatam opinionem probabilem, iudicium intra se habet, quod in tali dubio æquali, possessio fiat pro libertate sua, non pro Sacramento.] Hæc Marchinus: cuius fundamentum æque probat in dubio inæquali: ut in materia voti, & restitutionis docent communiter Theologi deobligantes, etiam si magis inclinet votum emisisse, aut rem, quam possidet, esse alienam. Ut videre est apud Dianam, 2. part. tract. 1. Misc. resol. 9. & 10. & 3. part. tract. 6. Misc. res. 50. & 4. part. tract. 3. resol. 12. & 26.

5. Hanc opinionem benignam fateor, sed nescio, an benignior ea, quæ non solum dubitanti, sed certissimè etiam sibi confcio de culpa lethali concedit, licitum esse omittæ confessionem,

ne, Eucharistiam sumere, etiam presente idoneo confessario, si speratur idonior, cui devotius, & securius confiteatur. Quam amplectuntur Paludanus, Sylvester, Armilla, & alij, vt ex eodē Prædicatorum Ordine, referunt M. Ledesma de Eucharistia, cap. 11. & M. Ioannes de la Cruz de Euchar. q. 5. concl. 2. & ipsi non improbant. Quod miror: quia in Tridentino sess. 13. cap. 7. & Can. 11. Sic lego. [Statuit, ac declarat Sancta Synodus illis, quos conscientia peccati mortalis gravat, quantumcunque etiam se contritos existiment, habita copia Confessoris, necessariam esse confessionem Sacramentalem.]

6 Vnde etiam inferitur reiiciendam prorsus esse opinionem M. Zanardi, in direct. part. 3. de Sacram. Euchar. cap. 7. asserentis. Quod absque contritione, sola attritione cognita, potest aliquando infectus lethali cōmunicare. Verba eius sunt. [Dum Sacerdos ducitur necessitate ad communicandum sine confessione, &c. Et si tutius sit, vt communicaturus contritus accedat, tamen videtur mihi sustentabile, vt cum sola attritione cognita (intensiva tamen) quæ dicitur contritio appetitiva, posset accedere; his concurrentibus. Primò, vt pro ipso non stet, quod doleat de peccato, quantum potest pro illo tunc. Secundò, quod iudicet se cum Sacramento non esse in statu peccati mortalis. Quia quamvis communionem non sumpserit (attende) tamen ad eam continuotendit: vnde iudicat se in statu gratiæ de propinquo, &c. Et secundum morales, quod parum distat, nil distare videtur.] Expendas, quæso, M. Zanardi fundamentum, & quid ex illo inferatur, si aliorum supra memoratæ sententiæ adiunxeris?

7 Sed ne omittas videre Eminentissimum Caietanum, & M. Bartholomæum Eanum, apud quos longè benigniorē opinionem reperies. Igitur Caietanus, verb. (Communio) in summa Venetijs edita, anno 1584. [Secundum Sancti, & Generalis Concilij Tridentini Canones, & capita, (vt ibi dicitur) castigatissima.] Sic inquit. [Si autem commoditas adest confitendi, & habens conscientiam peccati mortalis, differre vult confessionem, & nihilominus communicare; non damno ipsum peccati mortalis, propter rationem dictam.] Quod probat ex professo, 3. part. q. 80. art. 4. vbi concludit. [Quo circa videtur mihi ex hoc Apostoli documento, & ex ratione subiungenda, quod contritus sumens Eucharistiam non peccat mortaliter, etiam Confessoris habita copia.] Sic ibi, in editione Veneta, anno 1533. (vivente ipso Caietano) & in editione Lugdu-

dunensi, anno 1558. Cuius opinionem probabilem putat, M. Fumus in Armilla Venetijs excussa, anno 1587. verb. (Communio.) Vbi sic ait. [Præceptum de confessione præmittenda non est de iure divino, nec positivo, cum nullibi reperitur, nisi semel in anno. Si autem commoditas confitendi adesset, & habens conscientiam peccati mortalis vult differre confessionem, & communicare cum alijs, vel celebrare, peccare videtur valde graviter, citra tamen mortale, propter rationem tactam, secundum Caietanum. Alij autem videntur tenere oppositum, quasi omnes, & præcipue D. Thom. & hæc opinio est lecurior.] Hæc M. Fumus. Et ante illam M. Paludanus, vt refert M. Canus in Relect. de poenit. part. 5. fol. mihi 50. dicens: [Petrus quoque Paludanus sentire videtur, non esse peccatum mortale sine confessione ad Eucharistiam accedere, si homo alias contritus est.] Sed apertius Margarita Confessorum à sapientissimis viris eiusdem Ordinis diligentissime expensa, & castigata in editione Complutensi, anno 1554. fol. 226. [Præceptum, inquit, de confessione præmittenda communioni, non est de iure divino, nec de iure positivo, cum nullibi reperitur nisi semel in anno. Qui autem commode potest confiteri, & habens mortale, de quo dolet, differt confessionem; communicat tamen, quia oportet cum alijs communicare, peccat graviter, quia minus digne voluntarius accedit, non tamen, vt videtur, mortaliter.] Sic Margarita, cum Caietano.

8 Verum opinionem Caietani esse hæreticam, inquit M. Corradus Dominicanus, 2. p. Resp. q. 469. Quod probat ex Tridentino, vbi supra, sess. 13. cap. 7. & Can. 11. Talem autem non esse contendit M. Petrus de Soto de instit. Sacerd. lect. 12. de Euchar. fol. 82. Vbi sic ait. [Inter anathemata, in fine omnium, ita dixerunt Patres: Statuit itaque, atque declarat sacra Synodus illis, quos conscientia peccati mortalis gravat, &c. Vbi verbum illud: Statuit, ac declarat (attende) hoc ostendit esse probabilius, &c. Itaque non iudicavit contrarium esse erroneum, aut hæreticum, quare nec nos iudicare debemus. Sed tamen, quia noluit id disputari, aut asseri, ita à nobis faciendum est.] Hæc ille, quæ sunt valde notanda. Idem sentit M. Victoria in sum. de Euchar. nu. 77. fol. mihi 58. dicens: [Hæc igitur sententia tenenda est, quamvis non putem hæreticum, quod Caietanus dicit.] Quibus consonat M. Cano in locis Theol. lib. 5. de authorit. Concil. cap. 5. q. 4. §. [Nonne igitur.] Vbi sic ait. [In Concil. Trident. sess. habitata 11. Octobris, anno 1551. definitum est, confessionem Sacramen-

talem Eucharistiæ præmittendâ esse, si conscientia peccati mortalis gravat. Et proinus. Si quis, ait Synodus, contrarium docere, prædicare, vel pertinaciter asserere præsumpserit, eo ipso excommunicatus existat. Sed hoc propter periculum cautum est, erat enim opinio contraria perniciosa. Ideoque excommunicatio illa ad publicam doctrinâ, vel maximè refertur. Nam quod sententia Caietani non fuerit pro hæretica condemnata, & nos testes summus, qui Concilio interfuimus, & contextus ipse demonstrat.] Et paulò infra. [Vbi vides Caietani sententiæ anathema non dici, sed quoniam non solum falsa, sed noxia etiam erat, reprobare, & propter periculum, publicam præsertim prædicationem, & disputationem interdici.] Hæc Melchior Canus, ex Prædicatorum Ordine, Episcopus Canariensis, in defensionem Eminentissimi Caietani; cuius doctrinam damnatam in Concilio, mordicus, (ut legisti) negat. Cum tamen alios in ea reperiri errores, vel invitatus fateatur, lib. 7. de Sanctorum auctoritate, cap. 1. conclus. 5. num. 10. Vbi sic ait. [Ego virum hunc, ut sæpe alias testatus sum, semper feci maximi. Longum autem est, hominis commendare, si vè eruditionem, si vè ingenium: molestum etiam vniversa ipsius opera commemorare. Illud breviter dici potest, Caietanum summis ædificatoribus Ecclesiæ parem esse potuisse, nisi quibusdam erroribus doctrinam suam, quasi cuiusdam lepræ admittance, fœdasset, vel curiositatis libidine affectus, vel certe ingenij dexteritate confusus.] Hæc ille. Eadem ex eadem familia notat etiam Illustrissimus alter M. Ambrosius Catharinus, Minorantis Episcopus, in Epistolam Pauli ad Hebræos, versiculo, *Per quem fecit, & omnia, &c.* [Quo in loco.] Vbi de quibusdam alijs Caietani opinionibus loquens, ait. [At in Caietano non est dissimulandum, ut caveât, qui illius doctrinæ sunt dediti, ne in perniciosos imprudenter labantur errores.] Nec minus acriter Caietanum perstringit sodalis alter Bartholomæus Spina, Magister Sacri Palatii, tom. 1. Opusculi in Prologo ad lectorem, dicens. [Me suam magis totius, inquam, nostræ Religionis vexationem redemisse cognoscant, qua profecto notaretur vna cū illo Devio tota pariter deviasse, nisi saltem vnus omnium vice nundo patefaceret, via recta, Sancto Thoma duce, alios incedere, à qua solus hic nimium sibi credens longe aberravit, contempto quippè Magistro Clarissimo, quin etiam, quod incredibile iudicassent omnes, nisi verba testarentur in fronte Genesis; omnium Sanctorum Doctorum torrenti virtutum, sapientiæ, gratiæ efficaci, sensum suum

protestatus oppositurum pro voto. Nil mirum, si per abrupta vagus, hinc inde varios in errores corruisse. Illus nolint, qui vere sapiunt, partes tueri, qui gloriam nostram commaculare contendit.] Haecenus M. Spina.

9 Sed valde miror domesticos tam vehementer exarisse in Eminentiſſimum Caietanum; virum, sane omnibus numeris absolutum, ingenij amoeniſſimi, ac copioſa litteraria ſœtura prænobilem. Cuius ſugillationi parcere potuiſſent, attribuentes hæreticis errores, qui eorum induſtria in illius opera irreperunt. Quod poſtea, non nullis recenſitis, iure præſtitit Supremum Sanctæ Inquiſitionis Hiſpaniarum Tribunal, in Expurgator. anno 1640. In gratiam tanti viri ſubneſcens: [Quædam vero alia, quæ notari poſſe videbantur, tanti Doctõris authoritari, & tempori in quo ſcripſit; itemque viriatis editionibus magis, quam errori adſcribenda ſunt.] Hæc ibi pro Caietano, quem alij Scriptores ſummis laudibus efferunt. Cardin. Bellarminus de Scriptor. Eccleſiaſt. ait. [Thomas de Vio, patria Caietanus, &c. Vir fuit ſummi ingenij, nec minoris pietatis.] P. Herice, 1. part. in Prologo. [Caietanus Medulla Thomiſtarũ, non ſine eius ſcholæ gloria, putatur.] Pater Vazquez, 1. part. diſp. 3. cap. 4. [Ex ſchola D. Thomæ præclarum virum, eius doctrinæ acerrimum propugnatozem, ſcripta illius mirum in modum illuſtraſſe, Caietanum dico.] Et ſic alij.

PROPOSITIO IV.

Non datur præceptum ſub lethali obligans ad recipiendam Eucharistiã in articulo mortis. Bauni Ieſuita, in Theolog. morali, tract. 5. de Euchar. quæſt. 14.

1 Reſp. Hanc opinionem tuentur ſapientiſſimi viri, apud Dianam, 3. part. tract. 4. reſolut. 40. Vbi ſic ſcribit. [Notandum eſt tamen hic obiter, D. Bonaventuram, Paludanum, Caietanum, Armillam, Victoriam, Ledefnam, & alios docere, non eſſe mortale, omittere Eucharistiã in mortis articulo, niſi adſit contemptus.] Idem tenet Sylveſter, cuius ſententiam ſic proponit M. Sotus in 4. diſt. 12. quæſt. 1. artic. 11. §. [Attamen opinio.] [Vtrum vero articulus mortis ſit tempus, quo ex præcepto teneantur fideles, Sacramentum hoc ſumere? Eſt dubium. Sylveſter namque, verbo Eucharistiã 3. §. 1. ſentit nullum eſſe præceptum, quare licet quis, inquit, per negligentiam in articulo mortis Viaticum non ſumat, nullum incur-

ret

ret peccatum mortale. Adrianus autem contrarium censet, &c. De hac vero re nescio, an certa posset sententia constitui. In primis enim nullum extat, aut divinum, aut humanum præceptum de hac re expressum. Canon enim solum iubet in Paschate communicandum.] Sic ille. Licet contrariam sententiam tueatur ratione vniuersalis Ecclesiæ consuetudinis perhibendi viaticum infirmis; quod, inquit. [Magnum documentum est, tanquam divino iure præceptum descendisse.] Cum Sylvestro sentit M. Martinus de Ledesma, 1. part. 4. quæst. 21. art. 11. dub. 2. Vbi sic inquit. [Dubitatur, an sit de præcepto, quod ægrotares sumant Eucharistiam? Sylvester dicit, quod nullum est peccatum, saltem mortale: & ita tenendum; quia non est aliquod præceptum in contrarium.] Et saltem eum qui tempore Paschatis communicavit, nullo teneri præcepto ad communicandum in articulo mortis, tenent, vltra citatos, Rodríguez de Comunione, cap. 64. num. 3. Grassi, 1. part. lib. 2. cap. 38. num. 23. Chamerota, cap. 10. de Eucharistia, dub. 1. M. Victoria in sum. de Euchar. num. 85. fol. mihi 67. & alij quorum opinionem probabilem putat, Leander à Sacram. tom. 2. tract. 7. de Euchar. q. 4. Quod, (si paulò antea sumpsisset,) tradit cum Paludano, M. Soto vbi supra in fine, dicens, si [puram putaret habere conscientiam, licet non tantam adhiberet diligentiam ad sumendam Eucharistiam, sed sine illa discederet, non esset peccati mortalis condemnandus.] Sic ibi, an consequenter ad superior dicta? alij iudicent.

2 Adde P. Bauni ab Anonymo citatum neutiquam docere, non dari præceptum communicandi in articulo mortis, vt falso illi inponitur; sed præceptum, quod datur, non esse divinum, sed Ecclesiasticum. Verba eius sunt. [Contendunt alij summptionem hanc, non ad divinam, sed ad Ecclesiasticam institutionem referendam esse. Quibus ego calculum meum adiungo. Quia, quæ sunt iuris divini, privari nemo potest. Sed apud multas gentes mos invaluit, vt ultimo supplicio afficiendis negetur Eucharistiæ perceptio, non est ergo iure divino sub finem vitæ frequentanda communio.] Quid clarius? Et infra. [Quando ergo, inquires, si non in mortis articulo, lex divina de suscipiendâ Eucharistia obligat?] Sic ille. Sed resolutionem ab alijs accipiamus. M. Martinus de Ledesma, vbi supra. [Stando, inquit, in solo iure divino, sufficit solum semel in vita communicare.] Pro qua sententia, adducit M. Viguerium, & M. Sotum, Mag. Corradus, 1. part. Resp. quæst. 56. Et ipse non dissensit, part. 2.

Respon. quæst. 227. Vbi ait. [Sumere Sacramentum Communionis in articulo mortis, forte non est præceptum divinum; sed bene est de iure divino sumere illud in vita.] Quæ sunt formalia verba M. Dominici de Soto, in 4. dist. 12. quæst. 1. art. 3. §. [Solutio autem.] Vbi sic. [Respondetur, quod sumere Sacramentum in articulo mortis forte non est præceptum divinum, sed sumere illud in vita.] Et expressè tenent non pauci, apud Leandrum, tom. de 2. Euchar. tract. 7. disp. 2. quæst. 3. Vbi sic ait. [An hoc præceptum divinum sumendi Eucharistiam totum obliget semel in vita? Affirmant Paludanus, dist. 9. quæst. 1. Ledelma, 1. part. 4. q. 21. art. 11. Caiet. verb. Communio, & Victoria, q. 86.]

3 Addunt alij, nullum dari præceptum divinum Communionis; sed tantum Ecclesiasticum, ac proinde, secluso præcepto Ecclesiæ, non peccaturum, qui in tota vita non communicaret. Ita Alexander, Chartusianus, Gabriel, Graffius, Chamerota, M. Ferrara, & alij, apud Leandrum sup. quæst. 1. & apud Diamnam, part. 3. tract. 6. Misc. resol. 95. & part. 9. tract. 9. resol. 46. & quod magis, ita tenuit D. Thom. in 4. dist. 9. quæst. 1. artic. 1. licet postea retractaverit, ut notat Caietanus, 3. part. quæst. 80. art. 11. dicens. [Author in 4. sententiarum, dist. 9. quæst. 1. art. 1. tenet Communionem non esse ex Christi, sed ex Ecclesiæ præcepto necessariam. Sed tutior apparet via Authoris hic, quamvis cogens ratio non appareat.] Hæc Caietanus. Sed Angelico Præceptori ad mutandam sententiam cogens apparuit ratio, inquit enim, vbi supra: [Manifestum est, quod homo tenetur hoc Sacramentum sumere, non solum ex statuto Ecclesiæ, sed ex mandato Domini.] Vnde miror, quod Caietanus hæsitaverit, cum D. Thomas, post rem maturius consideratam, dixerit esse manifestum. Et magis, quod Sylvester oppositum expressè teneat, verb. Eucharistia, 3. §. 1. dicens: [Quia sumptio Euchar. non est de necessitate secundum se, sed ex statuto Ecclesiæ, secundum D. Thom. in 4. dist. 9. ideo verius est hoc (nimirum omittere communionem in articulo mortis) non esse mortale.] Hæc ille: sed nõ absque iniuria vititur principio, quod tanquam falsum retractaverat D. Thomas. Vnde Valentia, disp. 6. q. 8. punct. 4. dixit, [Iam nullum Catholicorum contrarium dicere.] Extant enim verba præcepti Christi Domini, Ioannis 6. *Nisi manducaveritis Carnem Filij hominis, &c. Non habebitis vitam in vobis.*

4 Nec audiendus est Caietanus, de cuius sententia Mag. Am.

Ambrosius Catharinus, in Annotationibus, lib. 5. de Sacramēto Eucharistiæ; sic fatur. [Circa Sacramentum Eucharistiæ, quod in commentario super 3. part. quæst. 80. art. 12. Et super Ioannem, cap. 6. concludit, scilicet illa Domini verba: *Nisi mandu. a veritis, &c.* Non attinent ad Sacramentalem manducationem: Propter instantem, & horribilem hæresim, annotare compulsus sum. Quoniam, & in hanc sententiam convenire Lutherus, & ceteri Hæresiarchæ nostri temporis, contra communem Sanctorum, & Theologorum sententiam.] Hæc Mag. Catharinus.

PROPOSITIO V.

Succus elicitus ex vuis passis est materia sufficiens cōsecrationis. Amicus Iesuita in cursu Theologico, tom. 7. disp. 16. sect. 3. num. 34.

R. Hæc propositio est conclusio deducta ex communi doctrina asserenti, mustum esse materiam consecrationis. Quam cum Angelico Præceptore defendunt eius Discipuli. Sotus, Ledesma, Tabiena, Victoria, & innumerari alij, quos citatos sequitur Leander à Sacramento, tom. 2. tract. 7. disput. 8. quæst. 32. & 33. Vbi notat Sotum, cum D. Thom. insinuare, non esse mortale, etiam extra casum necessitatis, in musto consecrare. Cum autem succus ex vuis passis extractus eiusdem sit speciei cum musto, aut vterque, aut neuter materia consecrationis erit. Nec obstat, quod vix in aquam immersæ fuerint: tum quia post immersionem, possunt in vinum excoquendum exprimi: tum quia, vel nil aquæ ebibunt, vel adeo minimum, ut speciem musti non magis corrumpat, quam aqua immixta vinum consecrandum. Quando autem mixtio tanta non est, ut musti, aut vini species mutetur, materia consecrationis est, ut cum M. Paludano, docet M. Tabiena, verb. Euchar. num. 19. Vbi sic ait. [De Clareto vino (Hispanæ Hypocras) dicit idem Petrus de Palude. Quod si, propter virtutem specierum, & mellis admisti, species vini mutata est, confici non potest, alias sic. Sed non debet: quia sola admixtio aquæ, & non alterius liquoris fieri debet.] Hæc ille. Quem sequitur Ledesma, tom. 1. de Euchar. cap. 4. conclus. 15.

2 Deducitur etiam opinio Patris Amici, ex doctrina D. Thomæ, 3. part. quæst. 66. art. 4. ad 2. Vbi de aqua, quæ est materia Baptismi loquens, sic ait. [Aqua non desinit à specie aquæ, nisi forte facta sit tanta resolutio corporum lixato-
rum.

rum in aqua, vt plus liquor habeat de aliena substantia, quam de aqua.] Sic Angelicus Doctor. Quem omnes Thomistæ sequuntur. Cum igitur mustum in vuis passis inclusum non plus habeat de aliena substantia, quam de propria; fateri necessario debemus, in doctrina D. Thomæ, & Discipulorum eius, speciem musti solutam non esse, & consequenter materiam esse consecrationis. Quapropter iure optimo Diana, part. 7. tractat. 12. resol. 8. opinionem Patris Amici tanquam probabilem admittit, dicens. [Ego audiui à viris fide dignis, quod ex vuis passis optimum elicitur vinum, licet apponantur vix passæ intra aquam, nisi esset aqua in maxima quantitate. Quod prædixerat Amicus, vbi supra.] Secus, inquit, si ob nimiam siccitatem, opus esset, ad exprimendum humorem, nimia copia aquæ; quia tunc amitteret rationem communis, & vsualis vini.] Et consequenter non esset materia consecrationis. Et novissime opinionem Antonij Perez, amplectitur M. Ioannes Martinez de Prado, tom. de Euchar. quæst. 74. dub. 5. nu. 63. dicens: [Melius tamen alij, quorum sententiam probabilem dicit Antonius Perez à Diana consultus, asserunt, &c. Quod etiam sequitur Leander, tract. 7. disp. 8. q. 16.]

PROPOSITIO VI.

Hostia rubra, quibus litteræ obsignari solent, sunt materia Sacramenti Eucharistia. Antonius Perez Iesuita, apud Dianam, part. 7. tract. 12. res. 8.

1 R. Prædictus Iesuita hanc sententiam probabilem esse respondit, non absolute; sed cum limitatione, sub qua consultus fuit à Diana, nimirum quando substantia, quæ tritico immiscetur, exigua est, & insufficientis ad mutandam speciem tritici. [Equidem, inquit, per ea quæ adducit D. Thomas, 3. part. quæst. 74. art. 3. ad 3. & ibi Ioannes Præpositus, num. 24. si cinnabriū apponatur in notabili quantitate, non essent materia consecrationis: secus autem si parum apponeretur: nam in isto casu non irritaretur consecratio, quamvis esset illicitum, cum talibus hostijs consecrare. Et ita hanc sententiam probabilem esse tenet acutissimus, & sapientissimus Pater Antonius Perez, Societatis Iesù, de hac re à me consultus,] sic Diana.

2 Hæc sententia sic explicata videtur mihi expressa Paludani, Tabienæ, & Ledesinæ, in simili de vino consecrabili, vt vidimus Propositione præcedenti. Est etiam D. Thomæ insimi-

milli de aqua, quæ est materia Baptismi. Vt videre est, 3. part. quæst. 66. artic. 3. & 4. ibi. [In qualibet aqua qualitercunque transmutata, dummodo non solvatur species aquæ, potest fieri Baptismus.] Ergo, & in quolibet pane triticeo, dummodo non solvatur species panis, poterit consecrari. Hæc autem non solvitur, secundum D. Thom. nisi plus habeat de aliena substantia, quam de propria, vt de aqua Baptismi tradit supra. Quem cum reliquis Thomistis, sequitur Sylvester, verb. Baptismus 2. num. 3. Vbi sic ait: [Veritas autem est, quam docet D. Thomas, supra ad 2. dicens, quod admissio Chrismatis non solvit speciem aquæ, nisi plus liquor habeat de aliena substantia, quam de aqua.]

3 Et in proprijs ferè terminis rem nostram definit Div. Thom. in secundo scripto super libros sententiarum, lib. 4. dist. 11. artic. 2. ibi. [Ad secundum de permissione dicendum, quod aut tanta est missio, quod trahitur triticum ad speciem alienam, &c. Et tunc non potest in eo confici: aut manet species triticei panis, vt quando virtus tritici præponderat, & tunc potest.] Quid clarius? Idem tradit 3. part. quæst. 74. artic. 3. ad 3. ibi. [Dicendum quod modica permissio non solvit speciem, quia id quod est modicum quodammodo assumitur à plurimo. Si vero sit magna permissio; puta ex aquo, vel quasi, talis permissio speciem mutat. Vnde panis ex inde confectus non erit debita materia huius Sacramenti.] Hæc D. Thomas. Cuius vestigijs insistant discipuli, M. Tabiena, verb. Eucharistia, numer. 9. [Si vero, inquit, sit magna permissio, puta ex æqualibus, vel quasi, panis inde confectus non erit materia huius Sacramenti. Hæc D. Thom. Consentit Petrus de Palude, & alij communiter.] M. Corradus 2. part. Respons. quæst. 241. [Si cum tritico modica particula alterius materie misceatur, ita quod species tritici non sit soluta, poterit confici hoc Sacramentum, aliàs minime. Ita D. Thomas, & alij Doctores quam plurimi.] Quapropter iure concludit Sylvester, verb. Eucharistia 1. numer. 2. dicens: [Ex quibus patet secundum omnes, quod confici potest ex pane, in quo cum tritico sint alterius generis grana, nisi tanta sit additio, quod solvatur species tritici.] Ergo, secundum omnes, potest confici ex pane, in quo cum tritico sint admissa grana cinnabrij, à quibus rubeo superfundatur colore, nisi additio sit tanta, vt solvatur species tritici. Videtur apertum. Ex qui-

bus constat opinionem, quam probabilem dixit Antonius Perez, non solum in semine, sed formaliter, à sapientissimis Magistris, iamdiu fuisse traditam.

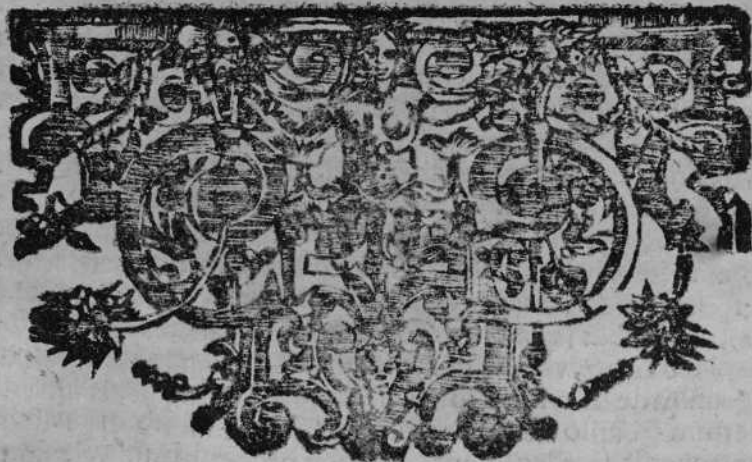
4 Adverte tamen, panem debere esse confectum ex aqua naturi. Ita Sylvester, verb. Eucharist. 1. num. 2. Vbi sic ait: [*Queritur primò. Quæ sit materia huius Sacramenti? Et dico secundum Divum Thomam, & communiter omnes Sanctos, quod est panis triticeus aqua naturali confectus.*] Et infra. [*Non autem confici potest ex pane tritici confectio ex aqua rosacea, vel endiviæ; sed tantum ex aqua naturali, quia ut docet Divus Thomas, aqua est de compositione, & substantia panis.*] Hæc ille. Verum quod panis ex aqua rosacea confectus, sit etiam materia consecrationis tradit, contra Divum Thomam, Caietanus 3. part. quæst. 74. artic. 7. & apud Sotum in 4. dist. 9. quæst. unica, artic. 6. §. (Caietanus.) [*At verò hæc opinio, inquit Sotus, non est tuta.*] Addit insuper Caietanus, ut refert Sotus sup. artic. 3. [*Nil esse curandum, ex quibus frumentis fiat panis, dum tamen panis sit.*] Caterum in Concilio Florentino expressè decernitur, quod materia huius Sacramenti est panis triticeus. [*Cui certè, ait Sotus, glossa Caietani non satis gratè maritatur, sic illius intelligentis, quod non sit sola illa materia, sed quod sit principalis, & apud omnes certa, & indubitata.*] Hæc ille. Cuius sententiam, contra Caietanum, tenet D. Thom. in 4. dist. 11. artic. 2. ad primam quæstionem dicens: [*Non potest confici nisi de pane triticeo, cuius causa est divina institutio.*] Et hoc esse de fide, tradit Leander à Sacram. tom. 2. de Eucharist. disp. 8. q. 1.

5 Circa huius Sacramenti institutionem Innocentius III. (ut habetur lib. 4. de Sacro Altaris mysterio, cap. 6. circa finem) inquit: [*Sanè potest dici, quod Christus virtute divina confecit Sacramentum Eucharistiæ, & post ea formam expressit, sub qua posteri benedicerent.*] Sed D. Thomas 3. part. quæst. 78. art. 1. ad 1. [*Contra hoc, inquit, sunt expressè verba Evangelij. Vnde prædicta verba Innocentij sunt opinativè magis dicta, quàm de-terminativè.*]

6 An verò hoc Sacramentum Christus instituerit post benedictionem panis? Negat Divus Thomas, ubi supra, dicens: [*Potest intelligi concomitantia, ut sit sensus, dum benediceret, frangeret, & daret, dixit hæc verba: Accipite, &c.*] Sed in
Con-

Concilio Tridentino, sess. 13. cap. 1. Sic dicitur: [Maiores nostri omnes, quotquot in vera Ecclesia Christi fuerunt, qui de Sanctissimo hoc Sacramento differuerunt, apertissime professi sunt, hoc tam admirabile Sacramentum Redemptorem nostrum instituisse, cum post panis, viniq[ue] benedictionem, se suum ipsius Corpus illis præbere, & suum Sanguinem, dissertis, & perspicuis verbis testatus est.] Sed circa horum coherentiam, vide sapientissimum Magistrum Ioannem à Sancto Thoma, tom. 1. in 1. part. disput. 2. proemiali, de doctrina Divi Thomæ. Genuina verò solutio, ex verbis Divi Thomæ numero præcedenti relatis, petenda est. Nec enim omnia determinativè Angelicam Doctrinam scripsisse, credendum est. Et sic ipse respondet ad quandam D. Augustini auctoritatem, quem deserit 3. part. quest. 98. artic. 5. ad 2. [Dicendum, quod Augustinus loquitur opinando, non determinando, sicut sæpè facit in libro illo.] Et quod ita etiam sæpè faciat ipse Angelicus Doctor, dicit expressè Henricus Henriquez lib. 1. de Pontificis Romani clave, cap. 15.

§. 1. [Sanctus Thomas in quibusdam loquitur opinativè, & interdum retractat, quod prius etiam in Theologica summa dixerat.]

EXTRACTATV

DE MATRIMONIO.

PROPOSITIO I.

Pater Sà Iesuita in 1. editione, verb. *Sacramentum*, numer. 21 sic scribit [*Fortè etiam accipere Sacramentum Matrimonij in peccato, non est tale peccatum.*] Vbi vt patet non loquitur de contrahentibus, quatenus sunt *Ministri*, sed quatenus *Sacramentum* recipiunt.

I Resp Hæc opinio, quam dubitativè tradit P. Sà, iam diu fuerat assertivè tradita à Magistro Paludano; si fides adhibenda sit Magistro Cano, de locis, lib. 8. cap. 5. prope finè. Vbi sic scribit: [*Petrus de Palude in 4. dist. 5. q. 2. cum vir, & foemina civiliter contrahunt, etiam si peccatores sint, nec poenitentiam agant, nõ credit eos esse reos sacrilegij,*] sic refert Canus. Cuius sententiam memorans P. Vazquez tract. de matrimon. disput. 3. c. 3. n. 34 subiungit. [*Quod sanè intellexisse videtur Canus dictum à Paludano de matrimonio sine Sacerdote. Fallitur tamen Canus, quia expressè loquitur Paludanus de omni matrimonio, etiam Sacramento.*] Sic Vazquez, & merito, vt constat ex verbis Paludani, vbi supra, artic. 2. num. 22. [*Non videtur, inquit, quod peccator contrahens matrimonium peccet; cum tamen essentia matrimonij consistat in mutuo consensu, per verba vnius alteri expressa. Hic enim consensus (attende) Sacramentum ministrat, non autem Sacerdos benedicens, qui solum Sacramentalia quædam adhibet.*] Hæc Paludanus: ex quibus luce clarius patet, loqui de Matrimonio Sacramento, & negare Sacerdotem esse Ministrum illius (cuius contrarium eius autoritate frustra fundare, nititur Canus.) Quod autem loquatur de contrahentibus, quatenus recipientes sunt, adeo apertum fuit Magistro Cano, vt inde sibi persuaserit Paludanum non fuisse loquutum de matrimonio Sacramento. Aliàs inquit, Paludanum assertum [*Nulla modo probabile esset. Omnes quippè sine controversia sacrilegij sunt, qui post peccatum mortale sine poenitentia Sacramenta percipiunt.*] Sic doctissimus Magister Canus, Sed quidquid sit de mente Paludani, quam
me

ne Iudice, socialis affectus non est. Opinio, quæ à Mag. Cano illi tribuitur, fundari potuit, in doctrina aliquorum asserentium Sacramentum Matrimonij non conferre gratiam, quam tenuere Durandus, Gaufredus, Hostiensis, Bernard. & Glossa, apud Sotum in 4. distinct. 26. quæst. 2. artic. 3. §. (De hac questione.) Quorum sententiam putarunt probabilem Div. Thomas, Div. Bonaventura, & Scotus, ut refer M. Sotus, sup. §. [Hic autem Sacramentalis gratia.] Vbi sic ait: [Canonistæ opinantes Matrimonium non conferre gratiam, non sunt de hoc condemnati, nec Durandus eorum Patronus. Imò verò D. Thomas, D. Bonaventura, Scotus, & reliqui solum aiunt, affirmativam sententiã esse probabiliorẽ.] Hæc Sotus. Quibus adde Magistrum Paludanum in 4. dist. 26. quæst. 1. num. 3. Vbi sententiam Durandi dicit esse probabilem. Huic forsàn innixus principio non nemo eam opinionẽ, et si cum formidine, docuit. Quia si Matrimonij Sacramentum gratiam non conferret, qui in peccato reciperet, nullum poneret obicem, in quo peccati gravitas stare poterat.

2. Hoc vero fundamentum sustineri non potest: tum quia, inquit Sotus supra. [Quamvis hoc non sit in sacris Biblijs, vel in sacris Concilijs expressum, tamen ægre defensari potest, non esse erroneum, imò hæreticum, id negare: saltem est temerarium, & valde periculosum] tum: quia ut benè ait Thomas Sanchez, tom. 1. de Matrimon. lib. 2. disput. 10. [Matrimonij Sacramentum conferre gratiam, post Tridentinum, est de fide, ut constat ex sess. 7. Can. 7. & 8. & sess. 24. Can. 1. [Si quis dixerit, ait Concilium, matrimonium non esse verè, & propriè unum ex septem legis Evangelicæ Sacramentis à Christo Domino institutum, neque gratiam conferre, anathema sit.] Quod ab alijs Concilijs traditum supponit Trident. capit. 1. dicens: [Cum igitur matrimonium in lege Evangelica, veteribus connubijs per Christum gratiam præstet, merito inter novæ legis Sacramenta annumerandum Sancti Patris nostri, Concilia, & universalis Ecclesiæ traditio semper docuerunt.] Vnde fit 1. audiendum non esse M. Canum, de locis, lib. 8. c. 5. §. Pœnitentia, & sequentibus, mordicus defendentem Matrimonium fidei-
lium sine sacris ceremonijs, & Ecclesiæ Ministro contractum; (et si validum ut in Gallia, & ubi Tridentinum receptum non fuerit) non esse Sacramentum. Cuius opinionem temerariam esse dicunt Bellarminus, lib. 1. de Matrim. cap. 6. & sequentibus, & Manuel Rodriguez, tom. 1. sum. in 2. editione, cap. 216.

num. 3. Fit secundo admittendam non esse opinionem M. Paludani, & Patris Sà, vt supra expositam; quam Iesuitarum nullus amplexatur, sicut nec M. Soti sententiam in 4. dist. 27. quæst. 1. art. 3. §. ad 2. Vbi tradit, quod accipere per procuratorem Matrimonij Sacramentum in peccato mortali, non est tale peccatum. [Dum neuter scit prorsus, quando alter est consensurus.] Quem sequitur Mag. Ludovicus Lopez, vt refert Sanchez sup. disp. 11. num. 30. [Nam (vt benè ipse notat) Sacramenti susceptio obligat, ad debitam dispositionem, sub læthali culpa, & ita, vel tenetur non mittere procuratorem, vel toto eo tempore dispositum esse, quo probabiliter is contrahendus est.] Secus verò dicendum, si matrimonium inter absentes non esset Sacramentum, vt defendunt Caietanus, Canus, Viguerius, Victoria, Ledesma, & alij, apud Sanchez, supra num. 26. Verum contrarium prorsus cum illo tenendum est.

3. Accepi ergo à sapientissimo Viro Cogtaneo, Patri Sà, summæ textum mendosum esse, quia eius opinio fuit. [Quod fortè accipere per procuratorem matrimonij Sacramentum in peccato, non est tale peccatum.] Quæ est doctrina M. Soti supra relata. Amanuensis verò, aut Typographi incuria omissum fuisse ly per procuratorem. [Quod mirum non erit legenti decretum Gratiani in editione Lugdanensi, anno 1624. Vbi in Prologo ad Lectorem dicitur. [Firmum fidei nostræ propugnaculū, D. Thomæ summan Gennevensium calcographorum infectam atramento, sexcentis fuisse denigratam locis, vt non nemo paulò post ostendit.] Et post vberem illam correctionem operum D. Thomæ, quæ Romæ prodierunt anno 1570. iussu Pij V. factam, in qua doctissimi Patres Dominicani summo studio, & diligentia laborarunt; vt ipsi in præfatione testantur dicentes: [Curavimus itaque, vt quam emendatissimè imprimerentur omnia, amotis etiam ex eisdem commentarijs, atque expunctis omnibus locis iuxta nostri Ordinis sanctiones, quæ post decreta Tridentinæ Synodi lectorem poterant detinere dubiū, vel suspensum, Quos videlicet, vel ipsemet commētor vivens emendaverat, etsi viveret, emendasset, &c.] Post hanc inquam accuratissimam correctionem, M. Franc. Garcia ex eodem Ordine Prædicatorum, anno 1587. castigationem aliam locorum mille, & centum ex sola summa Theologica evulgavit. In cuius prologo hæc habet. [Bone Deus! quot menda! quot errores! tam in exemplaribus manuscriptis, quàm in codicibus excusis pullulasse reperiuntur, &c. Multa paucissimi videmus verba addita, multa

detracta, multa immutata, &c. Vt non raro cōtingat facile apprehendi non posse, vel ab oculatissimis, quid sibi voluerit D. Thomas. Ideo tales reperiuntur errores, qui non modo obscurā, sed etiam falsam orationem efficiant, & eiusdem D. Thomæ doctrinam repugnantem. Hæc doctissimus P. M. cui, ni tanta foret authoritatis, quod ex præscripto R. M. Generalis totius Ordinis, ex tot sapientissimis electus munus hoc expurgandi operā Angelici Præceptoris obisset, fides nū temere adhiberi non posset. Si ergo hoc in viridi, quid in arido? Non ergo mirū, quod in Aphorismorum Summam Iesultæ, vna irrepperit menda. Et de mente P. Sā minus dubitare poterit, qui adverterit, in alia eius summa ex antiquis, sic scribi. [Quidam ignorantes matrimonium contrahentes in peccato mortali (attende) ob ignorantiam excusantur à peccato mortali.] Sentit ergo apertè tale peccatum esse, ex suo genere.

4 Adnotare hic non desinam summam P. Sā, de mandato Supreme Hispaniarū Inquisitionis expurgatam, anno 1632. unicā tantum opinionē (quam ex Paludano, Sylvest. Armil. Tabien. Turreccem. Petro de Soro, D. Antonin. & alijs tradiderat) de absolutione scilicet absentis, continuisse expungendam. Vt in prædicto expurgatorio indice, his verbis notatur. [Alia autem omittuntur, quæ neque ad Sancti Officii iudicium spectare, neque gravem offensionem habere videntur.] Sed ad rem nostrā.

5 Quamvis accipere matrimonium in peccato lethali, tale peccatum sit, (etiam quando per procuratorem) vt prorsus tenendum, inquit Sanchez, cum communiori Theologorum sententia, disput. 11. numer. 27. Peccatum tamen mortale non erit, in peccato accipere Subdiaconatum, vel Diaconatum, iuxta opinionem Durandī, qui (vt refert Sotus in 4. dist. 24. quæst. 1. artic. 4. §. Hinc fit) asserit: [Solum Sacerdotium esse Sacramentum Ordinis, & revera, inquit Sotus, qui opinionem Durandī sustinere vellet, non esset magna reprehensione dignus. Nihilominus non est tam facile à communī antiquiorum opinione desectendum; esset enim nonnulla temeritatis nota. Hæc Sotus. Sed Durandī opinionem acius rejicit M. Ioannes de la Cruz, in directorio, 2. part. Vbi de Sacrament. Ordinis, dub. 1. dicens: [Esse oppositam Concilio Florentino, & Tridentino, scilicet 23. capit. 2. Vbi dicitur Subdiaconatum, & à fortiori Diaconatum, pertinere ad Ordines maiores, iuxta doctrinam Sanctorum, & Conciliorum.] Nihilominus opinionem Durandī amplectitur Caietanus, tom. 1.

Opusc. tract. 11. & 3. par. quæst. 64. art. 3. & probabilem putant; Victoria de Sacrament. num. 226. & 233. Ledesma, 2. part. 4. quæst. 40. art. 1. & alij. Quapropter nimis rigide loquuntur Doctores nonnulli, qui asserunt, contrariam esse de fide. Et rigidius Leander, tom. 2. tract. 6. de Ordine, disput. 1. quæst. 7. & 8. & quæst. 6. Vbi probat, cum D. Thom. & alijs, quatuor minores Ordines, esse etiam vera Ecclesiæ Sacramenta. [Quia id, inquit, clarè colligitur ex Concilio Florentino in litteris Eugenij, & ex Tridentino, sess. 23. &c. Et Biescas docet contrariam sententiam ad minus esse improbabilem, &c. Et Henriquez dicit oppositum à Guido reputari errorem, &c. Archangelus absque temeritatis nota non posse affirmari, & Pessantius probabilius esse, hanc nostram sententiam esse de fide.] Hactenus Leander. Alij tamen non infimæ notæ, apud illum, contrariam sententiã tuentur, iuxta quam non erit peccatum mortale recipere quatuor minores Ordines in peccato.

6 Insuper non erit læthale, accipere in peccato Episcopatũ, iuxta opinionem D. Thomæ in 4. dist. 24. quæst. 3. art. 2. in corp. Vbi ait: [Episcopatus non est Ordo,] & iterum ad 2. [Episcopatus non est Ordo, secundum quod Ordo est quoddam Sacramentum.] Quamvis M. Petrus de Soto, de Sacram. Ordinis, lect. 4. non veritus fuerit dicere, contrariam sententiam esse de fide. [Episcopatus, inquit, censendus est verus Ordo, & hoc antiqua omnia concilia, & PP. testantur, Episcopum Ordinari. De Sacerdotis verò Ordine nullus vnquam dubitavit. Quare hoc, ut minimum certa fide habendum est, quemlibet horum duorum Ordinum verum esse Sacramentum.] Hæc Sotus.

PROPOSITIO II.

Religiosus professus, qui iudicio verè probabili crederet, sibi factam à Deo revelationem, de dispensatione ad contrahendum matrimonium, posset licitè contrahere. Salas Iesuita 1. 2. tract. 8. disput. unica, sect. 5. num. 51. [Quæ verba in 1. solum editione reperiuntur, & in alijs tantum voluminibus, non in omnibus, licet eiusdem impressionis.

1 Resp. Prima huius Authoris editio facta est Barcinone, anno 1607. & cum plurima eius volumina eolverim, nullum invenire potui, in quo reperiantur. Sed invenio in calumnia satisfactionem. Quæ enim maior, quam opinionem in ipsomet prælo retractasse, eamque vix prima luce potitam suffocasset

Sed

Sed quis in extinclam in aliquibus voluminibus consulto reli-
 quisse credat, & non magis Anonymum, ne de falsitate convin-
 ceretur, id effinxisse? Sed maiori adhibita diligentia, denique ad
 manus habui folium illud, quod prælo iam datum suppressum
 est, nullique volumini insertum: in illo autem non opinio-
 nem, quam ei Anonymus imponit, sed longe diversam inve-
 nio. Verba Patris Salas fideliter exscripta sunt hæc. [Reli-
 giosus autem efficacissima deberet habere motiva, ut proba-
 biliter opinaretur, veram esse revelationem, qua secum dis-
 pensaret Deus, ut matrimonium contraheret contra commu-
 nem legem. Hactenus enim nunquam Deus dispensavit. Si
 tamen veram probabilitatem haberet, (attende) non privato
 solum iudicio, cum res adeo gravis sit, sed superiorum, quibus
 harum rerum examen deferendum est, posset ad evitanda
 magna inconvenientia, uti dispensatione hac probabili, quod
 etiam in dispensationibus quorumcunque Prælatorum obser-
 vandum est.] Hæc ibi Salas. Cuius propositio tot limitationi-
 bus affecta est, ut ab Anonymo obiecta à calumniæ vitio liberari
 non possit; utraque verò reiicienda prorsus, & suam ipse Author,
 dum sub prælo esset retractavit: sed quidquid sit. Prædictæ opi-
 nioni ansam dare potuit, quæ apud doctissimos viget asseren-
 tes, uxorem probabiliter credentem mariti mortem posse licite
 ad secundas nuptias transire. Etenim cum Professio Religiosa
 non magis impediatur primas, quam coniugium maritale secun-
 das, potuit merito dubitari, cur opinio probabilis, quæ pro sæ-
 cularibus militat, Religiosis favere non posset? Stat pro antece-
 denti, Div. Antoninus, 3. part. tit. 1. cap. 9. Vbi sic. [Secundo no-
 ta, quod si vxor credit virum mortuum, & contrahat cum alio,
 secundum Raymundum, si hoc credit ex probabili causa, excu-
 satur propter ignorantiam facti.] Et iterum infra. [Tertio nota,
 quod si vir eius ad Sarracenos ivit, & regione longinqua, non
 potest, secundum Raymundum vxor contrahere cum alio; nisi
 de morte recipiat certitudinem, &c. (attende) aut verisimiliter
 de morte præsumat. Extrav. Ut litteris non constet.] Hactenus
 Div. Antoninus. Quem sequitur Sylvester, cum communi Do-
 ctorum, ut ipse testatur verb. Matrim. 8. quæst. 13. Vbi citatis ex
 suo Ordine Raymundo, Petro de Palude, & Div. Antonino, con-
 cludit. [Igitur, secundum Raymundum, & communem Doctri-
 nam, dico, quod si credit ex probabili causa, excusatur propter ig-
 norantiam facti, & filij, si quos susceperit, iudicabuntur legiti-
 mi.] Hæc ibi.

2 Nec sibi contrarius est, dum paulo infra, ad secundas nuptias. [Firmam credulitatem de morte conjugis,] requirit: firma enim credulitas, idem est apud Thomistas, ac iudicium probabile. Ut videre licet apud Magistrum Serra. 2. 2. quæst. 33. art. 7. Vbi explicans ea Divi Thomæ verba. [Nisi forte aliquis firmiter exiimaret,] sic inquit. [Nisi forte exiimaret firmiter, hoc est prudenter, & probabiliter.] Et ita se explicat ipsemet Angelicus Doctor, quæst. 33. citata, art. 2. ad 3. & artic. 8. Vbi tanquam synonymis vtitur his terminis: [Firmiter exiimare; & presumere probabiliter.] Et consonat Caletanus in summa, verb. [Iudicium temerarium.] Vbi sic ait: [Si autem iudicat de peccato mortali, & non assertive in corde suo determinat, quamvis credat firmiter, & temerarie, non peccat mortaliter.] Non ergo sibi contradicit Sylvester, dum iam opinionem probabilem, iam firmam credulitatem de morte conjugis ad secundas nuptias exigit: sunt enim termini æquivalentes. Et quod opinio probabilis sufficiat; tradit etiam novissimè Thomas Hurtado, tom. 1. tract. 3. capit. 3. resol. 20. §. (Colligitur quarto) citans Ancharranum, Antonium de Butrio, Præpositum, Menochium, & alios. Hæc forsitan doctrina (ut dixi) genuit eam, quam (si forte aliquando arripuit) merito retractavit Author, tum quia degenerem, & à veritate prorsus alienam, tum quia contra Divum Antonium, Raymundum, Paludanum, Sylvestrum, Thomam Hurtado, & sequaces, militant cap. in præsent. de sponsalibus, & cap. Dominus, de secundis nuptiis, ibi. [Nul- lus a modo ad secundas nuptias migrare præsumat, donec ei constet, quod ab hac vita migravit coniux eius.]

3 An vero Pontifex dispensare possit cum Religioso professore ad contrahendum matrimonium? Affirmat D. Thomas in 4. dist. 38 quæst. 1. artic. 4. quæst. 1. ad 3. Vbi sic. [Et ideo alij dicunt probabilius; si communis utilitas totius Ecclesiæ, aut vnius Regni, vel Provinciæ exposceret, posset convenien- ter, & in voto continentiae, & in voto Religionis dispensari, quantumcunque ellet solemnizatum.] Hæc ille. Quem se- quuntur Durandus, Paludanus, Div. Antoninus, Caletanus, Petrus de Soto dicens esse communem, Catharinus, Martinus de Ledesma, & fere centum Doctores, quos citatos sequitur Thomas Sanchez de Matrimonio, lib. 8. disp. 8. num. 6. quoniam plures referunt ex historiis constare Pontifices varijs vicibus dis- pensasse. Nihilominus hanc sententiam retractavit D. Thom.

2.2. quæst. 88. art. 11. in corpore. Vbi ait. [Papa non potest facere, quod ille, qui est Religiosus, non sit Religiosus, licet quidam Iulii ignorantè contrarium dicant.] Et infra. [Est autem debitum continentie essentialè statui Religionis, per quem homo abrenuntiat sæculo, totaliter Dei servitio mancipatus, quod non potest simul stare cum matrimonio, &c. Et ideo in voto solemnizato per Professionem Religionis non potest per Ecclesiam dispensari.] Hæc Angelicus Doctor, quem alij sequuntur.

4. Ad quæstionem autem de facto, respondet M. Corradus Dominicanus, 1. part. Resp. quæst. 311. [Quidam dicunt Papam sic fecisse de facto: & (alijs solutionibus adhibitis.) Dico 3. Quod etiam vidi Pontificem facientem maiora cum scandalo totius Christianitatis. Vnde aliud est facere de facto, aliud determinare quod ita possit fieri de iure.] Hæc ille. Et ante illum Sylvester, M. Sacri Palatii, in sum. verb. Votum 4. §. Quinto quæritur; ex quo fideliter transcripsit M. Corradus: sicut, & M. Petrus de Ledesma in sum. 2. p. tract. 10. fol. mihi 650. dum dixit. Si los Sumos Pontifices han dispensado algunas vezes con personas Religiosas para que se casen, de hecho han errado; pero escufanse de pecado, porque han seguido vna opinion muy comun, y tenida entre hombres doctos por probable. Sic ille, sed irreuerenter quidem. Satis auctoritati D. Thomæ consulvisset, si responderet, Pontifices prudentissime de facto dispensasse, contrariæ opinionis probabilitati innixos, quam ipsemet Angelicus Doctor probabiliorè antea iudicaverat. Propter hæc, vel similia; celeberrimus ille vir, M. Ambrosius Catharinus, ex eodem Illustrissimo Ordine assumptus Minorensis Episcopus, lib. 1. disp. pro Immaculata Conceptione, fol. mihi 52. Sic scribit. [Ille igitur potius impugnat D. Thomæ doctrinam, qui ita pertinaciter illi inhaeret, vt velit ad vnum, & minimum jota, pro illa contendere, & eius auctoritatem æquare Scripturis, & superiore facere etiam Pontificum decretis, & ita se præbere doctis ludibrio, hæreticis occasionem porrigere blasphemandi in illam, æmulisque indignandi causam, in hoc nostrum supercilium tam immodestum.] Et novissimè ex decreto Sanctæ Inquisitionis publicato Matriti, die 17. Maij, anno Domini 1659 prohibita sunt quædam conclusiones defensatæ in civitate Logroño, in Hispania, die 25. Iulij, anno 1658 ex eo quod earum dedicatoria hæc contineret verba. [D. Thomæ Aquina-

ti, &c. Cuius asseclæ in fide tuti, cuius impugnator "semper suspecti de veritate habentur,] Et prohibentur, (inquit edictum) [Por continer el titulo de las dichas conclusiones, palabras sediciosas, escādaloſas, y temerarias] Hanc Supremum Inquisitionis Tribunal prædictis conclusionibus inſit notā. Valde enim exceſſit Magiſter ille, & contra ipſius D. Thom. doctrinā ſcripſit. Nam, vt Angelic. Doctor nos inſtruit 2.2.q.29.ar.23. [Nil prohibet aliquos charitatem habentes in opinabiliſſibus diſſentire, quia opiniones pertinent ad intellectum, qui præcedit appetitum, qui per pacem vnitur.] Nil ergo prohibet, D. Thom.ā aliquam opinionem probabilem propugnāſſe, & D. Bonaventurā, aut Scotum contrariam ipſis probabiliorem deſſendiſſe. Hæc enim oppositio non eſt contra probabilitatem doctrinæ D. Thomæ, ſed contra probabiliſſitatem. Vnde M. Gravina vir doctiſſimus ex Dominicana Familia, Cherub. Paradī lib.4.c.3.num.4.verba Chriſti Domini, & Pontificum, quæ pro doctrina Div. Thomæ circumferri ſolent, ſic explicat. [Eam habet interpretationem tale dictum, ſicut dicebat de Nazianzeno, Ruſinus, vt in his, quæ concernunt fidem (id eſt, quæ Sanctus Thomas dicit eſſe de fide) hæreticus habeatur, qui dictis D. Thomæ in fide non concordet; in ceteris diſcordare poſſe, ipſe D. Thomas cenſet, cum opinabile ſequendum eſſe, & permittat, & doceat] Hactenus M. Gravina.

5 Non offendiſſet Corradus, ſi conſulaſſet Mag. Canum libr.12.de locis Theolg.in proœmio, vbi ex ſuo Magiſtro Fræciſco de Victoria, præſcribit modum, in doctrina D. Thomæ, ſequenda, obſervandum. [Theologo, inquit, nil eſt neceſſe in cuiuſquam iurare leges; maius enim eſt opus, atque præſtantiuſ, ad quod ipſe tendit, quam, vt Magiſtri debeat veſtigijſ ſemper inhærere. Memini de Præceptore meo ipſo audire, (nempe Victoria) cum nobis ſecundam ſecundæ partem cepiſſet exponere, tanti D. Thomæ ſententiam eſſe faciendam, vt ſi poſſior alia ratio non ſuccurreret, ſanctiſſimi, & doctiſſimi Viri ſatis nobis eſſet authoritas, ſed admonebat ruruſ; non oportere Sancti Doctoris verba, ſine delectu, & examine accipere. Imò verò, ſi quid aut duriuſ, aut improbabiliuſ dixerit, imitatuſ nos eiuſdem in ſimili re modetiā, & induſtriā; qui nec Authoribuſ, antiquitatis ſuffragio comprobatiſ, fidem abrogat; neque in ſententiam eorum, ratione in contrariam vocante, tranſit. Quod ego præceptum diligentiſſime tenui,] & infra, Victoriā commendans, inquit. [Vir erat ille natura ſua moderatuſ,

at cum Divo etiam Thoma, aliquando dissentit. Maioremque, meo iudicio, laudem dissentiendo, quam contentiendo, asquebatur: tanta erat in dissentiendo reverentia. [Hæc M. Canus in editione Salmanticensi, anno 1563. Vnde P. Vazq. 1. p. disp. 3 cap. 4. [Videmus sanè ex schola D. Thomæ præclaros viros, eius doctrinæ acerrimos propugnatores scripta illius mirum in modum illustrasse, Caietanum dico, Franciscum Victoriam, Melchiorum Canum. Nihilominus nullam iniuriam Doctori Sancto irrogasse, cum interdum maturo consilio, & debita modestia, sententiam eius aliquam non probarunt. Neque enim Doctorem Angelicum de sua doctrina ab alijs amplectenda, aliud iudicium habuisse crediderunt, quam Augustinus de sua habuit. Qui in lib. de bono perseverantiæ cap. 31. ita scribit: *Neminem, velim sic amplecti omnia mea, ut me sequatur, nisi in his, in quibus me non errare perspexerit. Nam propterea nunc facio libros, in quibus opuscula mea retractanda suscepi, ut nec me ipsum in omnibus me sequutum fuisse demonstrarem.* Sic Augustinus, & sic Vazquez ex illo. Recte ergo potuit M. Corradus, absque iniuria D. Thomæ, servata Pontifici Summo reverentia debita, dispensationem in voto solemnifaciam approbasse.

6 Verum quia huius quæstionis resolutio ex alia pendet; an scilicet voti solemnitas sit de iure divino, an ex sola Ecclesiastica constitutione? Videamus, quid Doctores sentiant. D. Th. 2. 2. quæst. 8. art. 7. ad 3. ait votum solemnne habere [Solemnitatem spirituales, & divinam.] Et M. Ioannes Martinez de Prado, tom. 2. Theolog. moral, cap. 31. §. 2. à num. 23. dicit. [Esse communem Thomistarum; & innumeri, addit, Theologi antiqui, & recentiores, votum solemnne ex natura rei, & iure divino differre à simplici, ut indubitatum tenent.] Vnde §. 3. num. 43. concludit. [Asserendum igitur est, voti solemnitatem substantialem esse de iure divino duplici titulo.]

7 Econtra vero, solemnitatem voti esse de solo iure Ecclesiastico, seu ex sola Ecclesiæ constitutione, tradit Bonifacius VIII. Pontifex Maximus, Sexto Decretalium, lib. 3. tit. 15. cap. unico, de Voto, his verbis. [Quod votum debeat dici solemnne, ac ad dirimendum matrimonium efficax? Nos consulere voluisti. Nos igitur attendentes, quod voti solemnitas ex sola constitutione Ecclesiæ est inventa; matrimonij verò vinculum, ex ipso Ecclesiæ capite, & rerum omnium conditore ipsum instituyente, indissolubilitatem acceperit. Præsentibus declarandum duximus, illud solum votum dici solemnne, quan-

tam ad post contractum matrimonium dirimendum, quod solemni-
 lemnizatum fuerit, per susceptionem sacri Ordinis, aut per
 professionem expressam, vel tacitam, factam alicui ex Reli-
 gionibus per Sedem Apostolicam approbat's.] Hæc Bonifa-
 cius VIII. Et post illum iterum firmavit Gregorius XIII. in
 Bulla *Ascendente Domino*. Vbi tria hæc præstat. Primum, vim
 inhabilitandi ad matrimonium extendit etiam ad vota simpli-
 cia, post biennium in Societate emissa. Secundum definit: Eius-
 modi vota esse substantialia Religionis vota, & illa emitten-
 tes esse verè, & propriè Religiosos, non secus quam Professos
 cuiuscumque Religionis. Tertium, [voti solemnitate sola
 Ecclesiæ constitutione inventam esse.] Primum, & secundum
 post definitionem Gregorij indubitata sunt. Vnde corrui opi-
 nio M. Soti, libr. 8. de iust. quæst. 3. artic. 1. concl. 8. asseren-
 tis statum veræ Religionis non posse consistere absque votis
 solemnibus. Circa tertium (quia definitum non est, sed vt
 fundamentum ad alia definienda præassumitur) dubitant ad-
 huc Doctores. Quamvis Fr. Basilius de Leon, Augustinianus, vir
 doctissimus, libr. 7. de Matrim. capit. 7. dixerit: [Hæc nostra
 ætate sine manifesta iniuria Sedis Apostolicæ oppositum af-
 firmari nequit.] Et Gabriel Vazquez 1. 2. disp. 165. cap. 2. [Se
 non videre, quæ ratione absque vlla nota iam negari possit.]
 Et sanè cum Bonifacius VIII. aperte dicat solemnitate voti
 in qua fundatur inhabilitas ad contrahendum, ex sola consti-
 tutione Ecclesiæ inventam esse, & huic fundamento vnice in-
 nitatur ad definiendum, quæ vota vim habeant dirimendi ma-
 trimonium. Quodcunque aliud pro contraria sententia ad-
 ducatur, minoris ponderis esse debet. Quapropter Illustriss. M.
 Araujo in decision. Moral. part. 1. tract. 2. quæst. 19. num. 40. so-
 lidissime tuetur, posse Summum Pontificem in votis solemnibus
 dispensare cum Religioso Professo, & [Hæc sententia, in-
 quit, est iam fere ab omnibus Doctoribus, tum Theologiæ, tum
 iuris Canonici professoribus recepta] pro qua plures citat. Et
 hanc sententiam defendunt ex Thomistis. Herbeus, Div. Anto-
 ninus, Paludanus, Caietanus, & ex alijs innumeri, apud Prado,
 sup. quæst. 3. §. 2. & apud Sanchez de Matrim. lib. 7. disput. 26.
 numer. 4. Vbi septem supra quadraginta Doctores refert, & se-
 quitur, Quibus adde Villalob. in sum. tom. 1. tract. 14. diff. 7. nu.
 2. ibi: [Como la solemnidad del voto es de derecho Ecclesiasti-
 co, como dize el Derecho, cap. vnico de voto in 6. lo que de al
 se seguir, tambien ha de ser de derecho Ecclesiastico.] Et sic do-
 cuit

cuit Scotus in 4. dist. 38. Nec mirum quod D. Thomas dissenserit, qui viginti annos Bonifacium VIII. antecessit. Vide etiā Villalob. tom. 2. tract. 34. diff. 13. Vbi hanc questionem ex professo iterum discutiens inquit. [Esta sentencia tienien casti todos los Canonistas. El fundamento es vn texto expreso de Bonifacio VIII.]

8 Et sanè contrariæ sententiæ fundamentum ad adstruendum, solemnitate voti esse de iure naturali, & Divino, solidum aliquibus non videtur; nititur enim in differentia, quam dicunt essentialem inter votum simplex, & solenne. [Quia votum solenne habet promissionem cum quadam traditione.] Vt ait D. Thom. Quodl. 3. artic. 18. & alibi. Ex quo M. Sorus, de iust. libr. 8. quæst. 2. artic. 5. §. (Secunda opinio.) Sic ait, [Substantia solennis voti a simplici hoc differt; quod simplex est tantum promissio rei tradendæ, solenne autem sit traditio personæ.] Et M. Ioannes Martinez de Prado, cum alijs, sup. cap. 3. i. quæst. 3. num. 23. [Quia votum, inquit, simplex solam dicit promissionem Deo factam, at vero solenne super addit actualem traditionem voluntatis in manus Dei, & Prælatorum.] In qua traditione fundant indispensabilitatem voti solennis, & quod iure naturali, & Divino matrimonium dirimat. Sed ratio non vrget. Nam vota post biennium in Societate emissæ sunt simplicia, vt definit Gregorius XIII. in Bulla *Ascendente Domino*, & tamen non solam promissionem, sed traditionem etiam actualem in manus Dei, & Prælatorum includunt, vt expresse dicit ipsemet Pontifex vbi supra, dum definit constituere vere Religiosos: [Quippe qui per ea ipsa se Societati dedicant, atque actu tradunt, seque divino servitio in ea mancipant.] En promissionem cum traditione, & tamen votum solenne non est, nec naturali, aut divino iure matrimonium dirimit. Quod bene notant Sanchez de Matr. lib. 7. disput. 26. num. 2. & per doctus P. Fr. Franciscus Pichon in opere de Matr. quod prælo paratum per legi disp. 5. cap. 3. num. 165. dicens. [Sicut enim in voto solenni vovens traditur Deo, ita in voto simplici, vt definit Greg. XIII. in sua Bulla, *Ascendente Domino*] Solemnitas ergo voti ex sola Ecclesiæ constitutione inventa est, atque adeo a Pontifice dispensabilis. Nam vt ait D. Thom. Quodlib. 4. art. 13. [Quæcumque sunt instituta per Ecclesiam, vel Ecclesiæ Prælatos, sunt dispensabilia a Papa.]

9 Hanc opinionem adeo veram putant nonnulli, vt oppositam non dubitent gravi censura notare. Vide Processum Pa-

rilientem, qui extat ad calcem Magistri Sententiarum; cui ti-
 tulus. [Contra errores Fratris Ioannis de Montesono, Ordinis
 Prædicatorum Parisijs condemnatos.] Vbi c. 3. sic dicitur [Hæc
 secunda opinio, (nimirum negans Pontificem in voto solemnî
 dispensare posse) videtur esse erronea in fide, cum sit contra ob-
 servantiam Ecclesiæ, quæ in tali voto quinquies dispensavit. Sic
 ostendit Dominus Durandus in 4.] Hæc ibi. Quibus annuerunt
 aliqui apud Suarez, tom. 3. de Religione, lib. 6. cap. 17. num. 24.
 asserentes [Oppositam sententiam nunc tanquam certam, &
 indubitatam tenendam esse, vnde inquit, cum illa iam sit
 omnino certa, videtur opinio D. Thomæ non posse defendi sine
 errore.] Sic ex illis refert Suárez. Quibus non parum faret, M.
 Araujo Episcop. Segouienfis in decision. Moral. 1. part. tract. 2.
 quæst. 19. num. 41. dicens: [Ergo factò Pontificum diffinita ma-
 net facultas eorum ad dispensandum in votis solemnibus Reli-
 gionis approbatæ] Et infra ex eodẽ factò infert, quod [Parum,
 aut nihil probabilitatis retinet contraria sententia.] Sed centu-
 ram reprobò. Cum tot doctissimi viri, & quod caput, Theolo-
 giæ facile Princeps D. Thomas, primam opinionem retractans,
 (vt inquit Sotus de Iustitia, lib. 8. quæst. 4. art. 2.) hanc secundam,
 non opinative, (quidquid Caietanus dixerit,) [Sed affirmatissi-
 me complexus est.] Imò ipse Sotus ea tenacitate, vt contra Ca-
 ietanum oppositam tenentem, in hæc verba proruperit. [At ve-
 ro Caietanus inde, ex suo perverso principio solemnitis vo-
 ti, (scilicet ex sola constitutione Ecclesiæ) collegit, esse dispen-
 sabile.] Sic in 4. dist. 38. quæst. 2. art. 1. §. (ex omnibus verò) in
 fine. Sed non capio, quomodo ausus est dicere perversum prin-
 cipium, ex quo collegit Bonifacius VIII. duplex solum esse vo-
 tum solemnne, quod matrimonium dirimat, constituens discrimen
 inter vinculum matrimonij, & voti solemnitis; quod illud
 ex Dei institutione; hoc autem ex sola Ecclesiæ constitutione sit,
 vt bene probat Sanchez in sum. lib. 5. cap. 1. Carpit forsitan Ca-
 ietanum, quia non solum deserit D. Thomæ, sed ad argumentum,
 quo Angelicus Præceptor votum solemnne indispensabile pro-
 bat, respondet sic. [Ad rationem litteræ diceretur, quod minor
 propositio, cum reverentia, est falsa.] Hæc Caietanus 2. 2. quæst.
 88. art. 11. Omitto D. Thomam in 4. dist. 38. quæst. 1. hæc duo
 principia statuisse [Votum solemnne, ex sui natura habet, quod
 dirimat matrimonium contractum] & [votum solemnne con-
 tinenti potest dispensari] Primum tradidit art. 3. Ad 3. quæstio-
 nem: secundum, ar. 4. Ad primam quæst. ad 3. Vnde fit dispensa-
 bi-

bilitatem vori solemnem, non solum fundari in solemnitate, ex sola Constitutione Ecclesiæ: ex alio enim principio id intulit D. Thom. supra dicens: [Non enim per votum potest se homo deobligare ab eo, in quo tenetur alteri, ut dictum est.] Sic ibi: Licet postea in summa retractaverit, ut diximus.

10 Id vero non omittendum, sustineri modo non posse doctrinam M. Fr. Ioannis de Friburgo, in Glos. Sancti Raymundi, viri sanctissimi, & doctissimi, eiusdem Prædicatorum Ordinis. Vbi sic scribit. [Ego credo, quod absque Ordinis susceptione, vel professione, potest in sæculo remanendo aliquis facere votum castitatis: solemnem, quod impediatur, & dirimat matrimoniū postea contrahendum.] Sic ibi de transgressionem voti, fol. m. hi 55. Sed oppositum, ut vidimus definitum est à Bonifacio VIII.

PROPOSITIO III.

Episcopus in casu necessitatis potest dissolvere vere matrimonium ratum non consummatum. Bauni Iesuita, in Theolog. moral. tom. 1. tract. 12. de impedim. matrim. quest. 5.

1 Resp. Huius propositionis duplex sensus est. Alius, quod de facto possit Episcopus in matrimonio rato dispensare. Et hoc prorsus negat Bauni, imò nec in sponsalibus posse, tradit expressè, tract. 8. quest. 30. dub. 7. fol. m. hi 406. quia id Episcopis prohibetur in iure. [Capite enim, inquit. Ex litteris desponsalibus, habetur Episcopis, compellere spon- sos, ut fidem sibi datam mutuo impleant.] Alter sensus est. An Episcopus iure divino, & ex vi sui muneris, possit in sua Diocesi in matrimonio rato dispensare, nisi ei à Pontifice prohibeatur? Et hanc partem dicit esse probabilem, eamque ex principiis gravissimorum, sic probat. [Quidquid Ponti- fex in universo Orbe, (præterquam res fidei definire) potest Episcopus in sua Diocesi, nisi ei specialiter per Pontificem prohibeatur.] Ut docent Victoria, Sotus, Abulensis, Ara- gon, Veracruz, Perez, & alij quos citat Thomas Sanchez de Matrimon. lib. 1. disp. 61. num. 3. & sequuntur M. Prado, tom. 1. cap. 4. quest. 3. num. 11. & cum vndecim alijs, Fr. Badius de Leon de Sacrament. Confirmationis, part. 4. cap. 4. num. 5. [Sed Pontifex potest dispensare in matrimonio rato non consummato.] Ut tradunt Sylvester, Caietanus, Armilla, Catharinus, & censent probabile M. Victoria, D. Antoninus, M. Ledesma, & alij quos citatos sequitur Sanchez, lib. 3. de Ma-

trimon. disp. 14. num. 2. [ergo, & Episcopus id in sua Diocece-
si potest, nisi ei per Pontificem prohibeatur.] Non facile vita-
bis consequentiam.

2 Eidem fundamento innixus M. Zanardus in direct. 1. p.
de Matrimon. cap. 11 §. 5. docet Episcopum in sua Diocece possi-
se ex vi sui muneris statuere impedimenta dari mentia matrimo-
nium. Verba eius sunt. [Nisi Papa id sibi reservasset, posset;
quia in non reservatis, eandem potestatem habet in suo Episco-
patu, quam habet Papa in Orbe.]

3 Ex eodem principio deducunt alij, posse Episcopum iure
divino, sibi subditis concedere eas indulgentias, quas Ponti-
fex univ. Christi fidelibus, nisi ei prohiberetur à Pontifice,
sicut defacto prohibitum est ultra quadraginta dies, cap. cum eo,
& cap. Nostro: Ita docent, vterque Soto, Medina, Paludanus,
Ioann. de la Cruz, Ledesma, & alij, apud Leandrum à Sacram.
tom. 1. tract. 5. disp. 14. quæst. 16. En verba Petri de Soto de in-
flit. Sacerd. lect. 3. de indulg. fol. 236. [Moderatus est Ponti-
fex quantum Episcopi indulgentiam concedere debeant, cum
tamen si eis non fuisset inhibitum potuissent certe, quod Pon-
tifex, in suos subditos.]

4 Ex eisdem igitur præmissis, vi consequentiæ oppressus,
quod isti Doctores, quoad indulgentias, & impedimenta diri-
mentia matrimonium; dixit Bauni esse probabile, quoad ma-
trimonium ratum. Contendit tamen negandam esse consequen-
tiam, dicens: [Neganda est sequela; cum enim sit incertum,
an Pontifex possit, (nempe in matrimonio rato dispensare)
multo magis est incertum, an id Episcopus sibi vëdicare possit.]
Verum quæstio est pure methaphysica: nam vt diximus ex eo-
dem authore, id Episcopis defacto prohibitum est, cap. ex litte-
ris, 2. de sponsal. vt respondet Thom. Sanchez, tom. 1. de
Matrim. lib. 2. disp. 14. num. 5. ad 8. argument. Et hæc est ge-
nuina solutio, vt notat etiam Diana, part. 8. tract. 1. resol. 62. §.
Restat modo, dicens: [Ad tertium dicimus non posse Episco-
pum in matrimonio rato dispensare: quia res ita ardua alteri su-
periori reservatur, in cap. ex litteris 2. de sponsalibus.] Atque
adeo de facto non est probabile, Episcopum dispensare posse,
nec ullus contrarium docuit, quidquid dixerit Diana supra ref.
64. Vide si placet Fr. Franc. Pichon in suo opere de Matrim.
disp. 2. cap. 2. sect. 2. num. 76. vbi ex alio principio rem facile di-
rimit. [Neque mihi, inquit, videtur inconueniens dicere, pos-
se Episcopum in sua Diocece in matrimonio rato dispensare, ta-
men

men quia non constat, quod aliquando dispensaverit, censenda est id esse soli Papæ reservatum.] Adde nec Pontificum dispensare posse, secundum probabiliorem sententiam, quam tenet M. Victoria in sum. de Matrim. num. 283. quod ipse probat, ex eo quod. [Cum Christus dixerit, quod non licet uxorem dimittere, nisi propter fornicationem, iam inveniretur alia exceptio scilicet dispensatio Papæ.] Sed hoc fundamentum valde displicet; quia supponit posse dissolvi matrimonium ratum propter adulterium, quod hæreticum est, ut tradit ipsemet Victoria, ex Trident. num. 306.

5 Notare hic oportet matrimonium ratum, & non consummatum inter fideles dissolvi per professionem Religionis: inter infideles vero, etiam consummatum dissolvitur, si unus illorum ad fidem conversus, vel professionem emittat, vel ad secundas nuptias, ut ei permittitur, transeat. Hoc apud omnes certum. An vero peccet infidelis ad alias nuptias transiens, ubi prius matrimonium modo aliquo ex dictis dissolutum est? Affirmat D. Thomas, in 4. dist. 39. quæst. unica, art. 5. ad 3. dicens: [In poenam uxoris infidelis, ei indicitur, quod non possit cum alio contrahere magis, quam ex virtute matrimonij præcedentis. Sed si postea convertatur, potest ei concedi dispensative, ut alteri nubat, si vir eius aliquam uxorem duxit.] Hæc D. Thom. Quem sequuntur, explicantes esse peccatum mortale, M. Bartholom. de Ledesma, & M. Sotus, apud Sanchez de Matrim. lib. 7. disp. 77. Ipse vero oppositum tenet cum Magistro Martino de Ledesma, & M. Viguerio, dicens: Esse verissimum, quibus consentit M. Candidus, disquis. 28. art. 7. dubit. 15. & alij doctissimi. Et huic sententiæ, ea firmitate, adhuc Abulcasis, in 1. Reg. cap. 8. quæst. 127. ut recensitis D. Thomæ verbis, in hæc ipse proruperit. [Cum autem dicitur: *Sed si postea convertatur, &c.* Dicendum, quod istud est consequens ad præcedentem errorem.] Sic ille. Quem in censura imitari non erubuit Doctor Franciscus Fontanus, in indice sententiarum, verb. Thomas Aquinas, ubi ait. [Sanctus Thomas errat dicens, quod si fidelis ille coniux, &c.] Verum utriusque audaciam, valde miror, cum rem opinabilem considero.

6 Sed utroque audacior M. Fr. Thomas Campanella, ex Predicatorum Ordine, in disputatione Prologomena ad scholas Christianas approbata per Reverendissimos PP. MM. Vicarium Generalem Galliæ, & Ministrum Provinciale; postquam nonnulla Divi Thomæ asserta retulit, & improbavit, cō-

clus. 3. in hæc petulantia contra eius doctrinam prorupit verba. [Nolo alios errores manifestos expendere. Pudenda enim Patrum tegenda sunt. Hæc autem dixi, vt videant, qui iurant, (nempe Div. Thomæ doctrinam defendere) & nesciunt quid.] Sicut inat Campanella: cui ex eadem Familia consonare videtur Magister Alexander Seville in libro, quem inscripsit, *Interpres Thomisticus*, lib. 1. cap. 14. sect. 3. dicens: [Sancti Doctoris opera, præter summam, nullius roboris, vel authoritatis censenda esse.] Qui vel ex hoc magis Sibilis excipiendus, quàm Interpres Thomisticus habendus. Horrent quorumlibet, etiam contrariæ scholæ Theologorum aures, & Campanellam cum Sebile impune talia evomuisse mirantur.

7 Sed non impunes abibunt, si legas M. Xantes Mariales, ex eodem illustrissimo Ordine, tom. 1. [Bibliothecæ Interpretum ad universam Theologiam D. Thomæ,] à quo in Prologo, sic uterque larvatus vapulat. [Etenim eius (Divi Thomæ) doctrina absolute in omnibus, & quo ad omnia, & non ex parte, aut quoad aliqua tantum, fere instar Scripturæ Sacræ, ab Ecclesia approbata est. Audis? Extollit D. Thomæ doctrinam super omnes alias doctrinas Patrum; & collocat eam immediate, sub Scriptura Canonica, tam quoad sententias, quam quo ad verba. Palam est in omnibus; & quoad omnia veram, & authenticam, quasi instar Scripturæ Sacræ, & non in aliquibus tantum. Vnde ab eodem salvatore authenticata est, (à quo est authenticata Scriptura Sacra ipsa;) ergo impia, contrariaque salvatori, & declarationi Ecclesiæ est, Poæ illatio, quod sicut aliorum Patrum doctrina est approbata ab Ecclesia, & tamen in multis defecerunt, ita idem de D. Thoma dicere liceat: procedit enim fallaciter à dissimilibus, vt similibus, & à doctrina non in totum, sed in partem approbata, ad doctrinam in totum, & quoad sententias, & quoad verba approbatam.] Hæc Xantes.

8 Quibus, vt alij aquietant præmittit sic. [D. Thomas inter privatos Doctores, minime computandus est, sed habendus, vt æquivalens communitati Doctorum, &c. Quia ex speciali Dei gratia, in utilitatem Ecclesiæ communem, sortitus est à Deo donum infalibilitatis in scribendo, quod Doctorum communitati collatum est.] Quantum autem sit donum istud? explicat contr. 8. quæst. 9. fol. 247. dicens: communem Doctorum (quibus simul sumptis vnus D. Thomas æquivalet) consensum [Tenendum esse de fide, recedereque ab eo esse, ne-

dum;

dum temerarium, verum etiam expressum errorem in fide.] Sic Xantes: Audistis? Erubescite. Verum quoad assertum infirmitatis donum consulite; consulite, quæso, Doctorem Ecclesiæ D. Bonaventuram, Scotum, Durandum. Nominales, imò, & Caietanum, Victoriam, Canum, aliosque Thomistas, qui non raro à D. Thomæ sententia discedunt. Testimonium perhibet ipsemet Xantes, tom. 2. contr. 6. art. 3. cap. 3. pag. 80. dicens: [Ipsimet (Thomistæ) iudices sint, quam parum cum Divi Thomæ discursibus cohæreant, imò quam diametraliter illis adversentur glossæmata, quæ adhibent.] Sic ibi circa opinionem de specie creata, & circa opiniones alias, idē evincit pluribus in locis suæ Bibliothecæ Interpretum Divi Thomæ: quæ brevitatis causa non refero. Et quod magis ipse Angelicus Doctor semetipsum in plurimis opinionibus deserit, ut videbitis infra Propos. septima. Ipsum ergo pro omnibus consulite.

PROPOSITIO IV.

Conjugatus potest, absque culpa lethali, coitum sodomiticum cum uxore incipere, non quidem animo ibi consummandi, sed intra vas naturali. Gambacurta Iesuita, de casibus riser vatis, cas. 2. num. 5.

I R. Hanc sententiam tuentur Navarrus, & Ovandus, apud Sanchez de Matrim. lib. 9. disp. 17. num. 4. Angelus Zerola, Graffius, & alij, apud Dianam, 2. part. tract. 3. Miscel. resol. 37. & 3. part. tract. 4. resol. 204. Quos sequitur doctissimus Michael Zanardus, 1. part. direct. tract. de Matrim. cap. 41. §. 10. fol. mihi 900. Vbi ita inquit. [Tentare copulam in vase indebito, ad excitandam copulam, aliqui dicunt non esse mortale, quia est actus tantum excitativus copulæ, sicut tactus manus. Ego autem dicerem esse mortale. Primò, si fiat cum animo ibi consummandi, quamvis postea mutetur voluntas. Secundò, si adsit periculum pollutionis ibidem ex experientia. Tertio, si ex hoc multum turbatur vxor. Cæterum quando non interveniunt supra dicti casus, erit tantum veniale.] Hæc M. Zanardus, cum reliquis citatis. Et post omnes Gambacurta, quem Iesuitarum nullus sequitur.

PROPOSITIO V.

In conjugatis non est culpa lechilis, perfricare vocanda circa vas præposterum, cessante periculo pollutionis. Sanchez Iesuita, in 1.

editione, lib. 9. de Matrim. disp. 17. num. 12. Fagundez Iesuita in 6. De calogi, cap. 3. num. 21. [Ex quibus sequitur eiusmodi expurcitas (sicut nec præcedenti Proposit. relatas) non debere à solutis in confessione explicari, iuxta doctrinam Iesuitarum, in materia de circumstantiis notabiliter aggravantibus. Sed satisfacere præcepto confessionis, si de copula fornicaria se accusent.]

1 Resp. Hanc propositionem, utpote in præcedente contentam, defendunt omnes supra citati. Nauarrus, Ovandus, Angelus, Zerola, Graffius, & M. Zanardus. Ex Iesuitis vero ab Anonymo citatis: Sanchez eam retractavit, ut constat ex impressione Antuerpiensi, anno 1614. Fagundez autem nunquam tenuit. Porius loco citato, capit. 3. numer. 19. pro contraria expresse militat, dicens. [At ego mortiferum omnino peccatum esse credo.] Non potuit clarius dixisse, quod, & reliqui Iesuitæ docent.

2 De illatione non curo, licet eam consequenter negarent Sanchez, & Fagundez, qui circumstantias notabiliter aggravantes debere in confessione explicari defendunt. Quod ex Iesuitis non pauci tuentur, Suarez, Henriquez, Coninch, Canisius, & alij apud ipsos. Alij vero doctissimi ex ipsis contrariam sententiam tenent cum D. Thom. in 4. dist. 16. quæst. 3. artic. 2. quæst. 5. in corp. Vbi sic ait. [Quidam dicunt, quod omnes circumstantias, quæ aliquam notabilem quantitatem peccato adiungunt, necesse est confiteri, si memoriæ occurrunt: alij vero dicunt, quod non sunt de necessitate confitendæ, nisi circumstantiæ, quæ ad aliud peccati genus trahunt. Et hoc probabilius est.] Hæc D. Thom. Quem plures ex discipulis sequuntur, Div. Antoninus, Paludanus, Sylvester, & alij, apud Vazquez, tom. 4. in 3. part. quæst. 91. artic. 1. dub. 2. Turrecremata, Armilla, Tabiena, & Caietanus, apud Salas 1. 2. tom. 1. quæst. 72. tract. 13. disput. 3. sect. 2. numer. 11. Albertus Magnus, Durandus, Ioannes Viguerius, & alij, apud Fagundez, 2. præcep. Ecclesiæ, lib. 4. capit. 2. Et M. Acacius de Velasco, tom. 1. resol. Moral. verbo Confession. resol. 186. num. 4. & 9. Vbi sic ait. [Ista sententia tengo por mas verdadera, assi por las razones con que se prueba, como porque la tienen expressemente dos Doctores tan grandes de la Iglesia, como Santo Tomas. y San Buenaventura, y otros muchos muy graves.] Quos sequitur M. Ioannes Martinez de Prado, tom. 2. Theol. moral. cap. 25. quæst. 5. §. 3. num. 31. Item Adrianus,

Carthusianus, Palacios, Navarro, Iuan de Medina, Corduba, Almainus, & alij, quos cum D. Bonaventura citat Fagundez, vbi sup.

3 Quod autem hæc sententia sit D. Thom. adeo expressum est, vt nec adversarij dissiteri possint. Vt ex eis, vel inviti fatentur, M. Sotus in 4. dist. 18. quæst. 2. art. 4. §. [Aliæ autem circumstantiæ sunt.] Cuius verba dedi, tract. de Pœnitentia, Propos. 17. num. 3. & Mag. Canus Relectione de Pœnit. 6. part. §. [Sed enim gravissimum.] Vbi sic ait. [D. Thomas expressè tenet, solas circumstantias, quæ speciem mutant, esse confitendas.] Nec hoc in dubium verti potest. Est enim expressissimum in D. Thom. non solum vbi supra, sed pluribus in locis. In opus. 12. quæst. 6. Et in scripto secundo super lib. sententiarum, lib. 4. dist. 16. art. 3. Vbi sic scribit. [Circumstantia, quæ novam rationem peccati mortalis addit, de necessitate est confitenda, alia autem non.] Et ad 2. [Sufficit cognoscat Sacerdos quantitatem, quæ ex nova specie confurgit,] & ad 5. [Si talis circumstantia non trahit in aliud genus mortalis, non est confitenda.] Quæ iterum tradit, dist. 22. art. 2. & in 4. dist. 22. quæst. 1. art. 4. Quapropter valde miror, M. Ioannem de la Cruz, in direct. 2. part. de Pœnitent. quæst. 3. de confess. dub. 5. conclus. 2. & M. Petrum de Ledesma in summa de pœnit. cap. 17. conclus. 4. nō erubuisse dicere, hanc opinionem esse improbabilem.

PROPOSITIO VI.

Conjugati non peccant lethaliter, etiam si propter solam voluptatem, pudenda ad invicem osculentur. Filliutius Iesuita, tom. 2. tract. 30. cap. 10. num. 195.

1 Resp. Pro hac opinione pugnant Sylvius, 2. 2. quæst. 154. art. 4. conclus. 61. Diana, 3. part. tractat. 4. resol. 225. & M. Zanardus, 1. part. director. de Sacramen. Pœnit. cap. 41. §. 24. Vbi sic ait. [Vigesimoquarto dico, non esse peccatum mortale citra periculum pollutionis, quicumque tactus, oscula, verba turpia, & aspectus partium pudendarum, inter coniuges, etiam si fiant propter voluptatem, quia sicut matrimonium excusat copulam à peccato mortali, ita, & oscula illa.] Hæc ille. Et sanè, si alij tactus in verendis, ob solam voluptatem, non sunt, inter coniuges, peccatum lethale, vt ex D. Thomæ Discipulis docent Armilla, Sotus, Victoria, Caietanus, Bartholomæus de Ledesma, & alij, apud Sanchez de Ma-

trim. lib. 9. disp. 44. num. 12. Cur oscula in eisdem, de culpa lethali damnanda sunt? Vide Dianam supra resol. 225. citata, in fine. Vbi tradit, etiam inter solutos, oscula in pudendis non distinguere specie à reliquis, sed esse circumstantiam aggravantem, quam in confessione explicare non est necesse. Quem sequitur Verricelli, tom. 1. tract. 4. q. 14.

2. Sed non miror, quod prædicta in pudendis oscula, etiam inter coniugatos, quando voluptatis causa, de lethali à nonnullis dampnentur: Nam, & copulam etiam de mortali dampnant. [Quando coniuges commiscuntur causa saturandæ libidinis.] Ita Sanctus Raymundus, in sum. lib. 4. de Matrim. §. 12. quem ibi in Glof. sequitur M. Ioannes de Friburgo. Sed expresse contra D. Thom. in 4. dist. 31. quæst. 2. artit. 3. Vbi ait. [Si quaratur delectatio infra limites matrimonij, vt scilicet, talis delectatio in alia non quæreretur, quam in coniuge, sic est veniale peccatum,] & iterum in 2. scripto super lib. sentent. lib. 4. dist. 31. art. 4. [Talis libidinis motus non est contra bonum matrimonij, sed præter ea, unde talis non peccat mortaliter, sed venialiter.] Quod iam tradiderat Augustinus de bono coniugali, cap. 6. tom. 6. dicens: [Coniugalis concubitus generandi causa non habet culpam: concupiscentiæ vero satiandæ, tamen cum coniuge, venialem.] Imò in prædicto casu, ne venialem quidem culpam intervenire, tradunt pro matrimonio, Maior, Almainus, Ioannes Sanctius, Basilius de Leon, & alij, apud Dianam, 3. part. tract. 4. res. 216. & p. 11. tract. 2. res. 41.

PROPOSITIO VII.

Conjugatus qui, periculo pollutionis secluso, membrum virile in os uxoris immittit, non peccat lethaliter. Sanchez Iesuita, lib. 9. de Matrim. disp. 17. n. 5. in prima editione.

1. Resp. Hanc opinionem tuentur Angelus, Navarrus, Ovandus, Zerola, Graffius, & M. Zanardus, quos citavi Propos. 4. asserentes, in os etiam sacrum virilia immittentem non peccare lethaliter. Pater vero Sanchez eiusmodi sententiam, sicut, & alias, de quibus supra, ne conscientia habenas laxaret, retractavit.

2. Audio nonnullos indoctos obmurmurasse, & de parum sibi constanti in doctrina calumniari. Sed immerito. In hoc enim duces habet Ecclesiæ Catholice lumina D. Augustinum, qui librum retractionum inscripsit, & D. Thomam, qui, vt refert Ioannes Vitalis, tanti Magistri exemplum sequutus librum

brum alium retractationum composuit. Quem affirmat se vidisse, & legisse, in Conventu Gandensi M. Ioannes Bunderus, Ordinis Prædicatorum, in Bibliotheca manuscriptorum Belgij, fol. 614. num. 68. vt refert Alva in Nodo indissolubili, fol. 734. de quo etiam alij. Videatur Fr. Ludovicus à Conceptione in examine veritatis, disputatione Præambula, num. 42. Vbi sic scribit. [P. Ioannes Baptista Lezana, fol. 94. ait ex Chartagena, & ex Magistro Ioanne Virali testante se vidisse specialem quemdam librum retractationum D. Thomæ, in quo continebatur retractatio circa Virginis Conceptionem.] Sed prædictus liber forsitan alius non est ab eo, qui refertur, (& est septuagesimum secundum) inter Opuscula D. Thomæ, cuius mentio fit in Processu Parisiensi citato, Propos. 2. contra errores Mag. Ioannis de Montefono. Vbi cap. 3. sic dicitur. [Sextum exemplum generale sumitur ex quodam tractatu D. Thomæ, de concordia quorundam dictorum suorum, inter se discordantium, qui incipit. [Pertransibunt plurimi, & multiplex erit sciëntia.] Vbi multa diversa, & aduersa, quæ in doctrina sua continetur, corrigit, & exponit, & c. Et quia verisimile est, quod tunc non omnia huiusmodi sibi occurrerunt, ideo in fine prologi sui supplicat librorum suorum lectoribus ita dicens: [Si quis aliquid invenerit non concordanter, si non sit manifesta causa dicendi, discretiorem, & magis exercitatum consulat, si vero non fuerit inventum, quomodo utrumque stare possit, id illorum eligat, quod magis consonum veritati iudicaverit, alterum veronon ipsi revocaremus, si talis discordia nobis occurreret.] Hæc ex D. Thom. Doctores Parisienses: & verba, quæ ex illo exscripta allegant, reperiuntur in opusc. 72. citato, quod inter dubia fidei recensetur.

3. Sed quidem creditu difficile non est, quod Angelicus Doctor prædictum tractatum ediderit. Et multa suadent. Nam vt ait Caietanus, 1. part. quæst. 34. attic. 1. [D. Thom. circa verbum essentialiter dictum, quod aliquando concessit, mutavit opinionem.] Et ipsemet Sanctus Doctor, 3. part. quæst. 9. art. 4. ait. [Quamvis alibi aliter scripserim, dicendum est in Christo fuisse scientiam acquisitam.] Et cum in 4. sententiar. dist. 1. quæst. 2. art. 4. quæst. 3. docuisset, quod gratia, quæ conferebatur in Circumcisione, [Ad meritorie agendum sufficere non valebat] id postea retractavit, 3. part. quæst. 70. attic. 4. dicens: [Quod, & aliquando mihi visum est, sed diligentius consideranti apparet etiam hoc non esse verum.] Quod

animadvertit Sotus in 4. dist. 2. q. 1. art. 4. ante 1. concl. Vbi mentione facta de illa opinione, ait. [Hanc opinionem tenuit Div. Thom. in 4. dist. 1. q. 2. art. 4. q. 3. quia nondum rei punctum coiecerat, diligenter tamen considerando, eam postmodum opinionem meritisime reiecit.] Idemque de opinione alia Div. Thomæ asserentis simoniacum esse, qui spiritualiter movetur propter timorē, dicit M. Victoria, relect. de Simonia, num. 25. Vbi sic. [Ad argumentum ex autoritate Sancti Thom. dico revera, quod in 4. sequutus est opinionem sui temporis, quam postea reliquit in summa.]

4. Præterea sententiam aliam, nimirum peccatorum posse etiam sine gratia diu vitare omnia peccata lethalia, mutavit D. Thom. 1. 2. quæst. 109. art. 8. vt notat Caietanus ibidem, §. [In eodem] dicens: [Dubium quidem magnum occurrit ex multis. Primo ex ipso Authore, quia in secundo sententiarum, dist. 28. quæst. 1. art. 2. reijcit hanc viam, quam hic tenet pro sententia, & arguit contra eam solvens rationē eius, & dimittit eam, vt falsam; in hoc autem loco non respondet suis rationibus ibidem factis, & tamen determinat oppositum.] Hæc Caietanus. Qui eadem quæstione 109. art. 6. alia memorat, quæ à D. Thoma in secundo sentent. [Minus, inquit, digesta in hoc loco ad meliorem sensum reducit, declarando, & addendo.] Quæ notat etiam M. Sotus de natura, & gratia, lib. 2. cap. 3. [Vnde, inquit, cum D. Thom. 2. sent. dist. 27. & 28. opinionem communem insequutus affirmasset, tum quod homo ex naturalibus posset se disponere ad gratiam, tum quod dispositio illa esset meritum de congruo. Postmodum in summa, eloquia sacra, & PP. cum primis Augustini, sententias meditatus explorans utrumque retractavit.] Sic Sotus. Videatur etiam ipsemet Angelicus Doctor; Quod lib. 1. art. 7. Vbi agens de dispositione ad gratiam per solam naturalem arbitrij facultatem; post relatam errorem Pelagij, ait. [Vnde ad errorem Pelagianum pertinet dicere, quod homo possit se ad gratiam preparare absque auxilio divinæ gratiæ, & est contra Apostolum ad Philip. 1.] Ex quibus sententiam tribuentem operibus naturalibus meritum de congruo, gravibus censuris notant Theologi. Zumel asserit, vt minimum esse erroneam, & secundum alios hæreticam: Angles, Bellarminus, Vazquez, & Molina, Pelagianam: Tyleranus in Tridentino damnatam. [Quibus ego (inquit Ripalda, tom. 1. de ente supernaturali, disp. 17. sect. 12. subscribo, asserens esse contra Concilia, & Patres, quos superius adduximus.]

mus.] Vt autem D. Thom. à censura liberet, conatur exponere, dicens num. 60. [Sāctus Thomas in libris sententiarum nullibi docuit meritum de congruo ex solis viribus arbitrij liberi, sed tantum dispositionem ad gratiam.] Sed neque istam alicubi cōcessisse, dicit P. Vazquez, 1. p. q. 91. art. 10. nu. 63. [Nec oppositum, inquit, alicubi affirmavit, vt falso putat Caietanus in eo art. 6. imò id expressè docuerat, in 2. dist. 28. art. 4. Quem locum pro contraria opinione affert ibi Caietanus, inquit enim, hominem posse se ad gratiā præparare sine dono habituali gratiæ, quod nullus negat; sed non posse sine aliquo dono divina providentia peculiariter accepto. Vbi auxilium gratiæ moventis fatetur necessarium.] Hæc P. Vazquez, & Ripalda, in gratiā D. Thom. contra Sotum, & Caietanum, Sancto Doctori tribuētes, in libris sententiarum, opinionem; quam in quodlibetis, vt errorem Pelagianum reiecit. D. Thom. in cēsurā imitantur discipuli. Vide M. Corrad. 1. p. Resp. q. 378. vbi cum M. Bart. de Medina, sic ait. [Pelagius probat hominem ex facultate naturæ, se posse ad gratiam præparare, sed hæc sententia est hæretica, & contra scripturas, & Concilia.] Et sanè cum Caietanus, & Sotus id non ignoraverint, mirum valde est, quod D. Thom. non curaverint potius exponere, quam opinionem huiusmodi aliquādo tenuisse, palam (etsi falsò) traducere.

5 Insuper D. Thom. in 3. sent. dist. 3. 1. q. 1. art. 4. inquit. [Vtrū præcepta Decalogi sint dispensabilia?] Cui negativè respondet his verbis. [Si sint aliqua præcepta, quæ continēt ipsam intētionem legislatoris, impossibile est, quod in aliquo casu, salva iustitia, possit aliquis ab eis desistere, & ideo cum omnia præcepta Decalogi sint huiusmodi, impossibile est, quod dispensationē recipiant.] Hæc ibi: quæ tamen postea retractavit in 4. sentent. dist. 3. 3. q. 2. art. 2. dicens. [Potest dispensatio esse divinitus, etiā contra prima præcepta legis naturæ.] Et quod magis, hoc secundum assertum, cum ei postea displicuisset, retractavit in summa, & primū, quod in 3. sent. tenuerat, amplexatus est, vt notat Sotus in 4. dist. 33. quæst. 2. art. 1. §. [Tertia conclusio.] Vbi sic ait. [Hoc autem loco id obiter adnotaverim, quod Sanctus Thomas, in præsentī distinctione, aliqua, opinionem communē sequutus, dixit, quæ postmodū emendatius in summa colimavit. Ait, inquit, quod super prima præcepta nonnumquam Deus dispensavit, ratione alicuius mysterij. Nam homicidium, fornicatio, & furtum, vt cætera præcepta Decalogi, sunt in illo primo ordine, & tamen dispensavit cum Abraham, vt filium occide-

ret, & cum Osea, vt fornicario concubitu vteretur. Verum 1. 2. q. 100. art. 8. perspicue rem intuitus simpliciter asserit, nullatenus eiusmodi præcepta dispensationem admittere.] Hæc M. Sotus. Qua autem ratione possint supradicta, absque dispensatione, contingere? Respondet D. Thom. 2. 2. q. 134. art. 2. ad 2. [Quia quod homo facit ex voluntate Dei eius præcepto obediens, non est contra rectam rationem, quamvis videatur esse contra communem ordinem rationis.] Vide illum, 3. part. q. 100. art. 8. Vbi suam mentem explicatius tradit. Vide etiam Illust. Fr. Petrum de Tapia in Catena moral. lib. 4. q. 27. art. 6.

6 Notat etiam retractationem aliam Caiet. 1. 2. q. 72. art. 9. ad 2. dicens: [Adverte, quod author mutat opinionem, quam in 4. sent. dist. 16. q. 93. tenuit, scilicet, quod circumstantia, etiam si non sit finis, dat speciem peccato.] Præterea notat aliam, 3. part. q. 84. art. 1. §. Tertium est. Vbi sic. [Author se ipso doctior, cum 4. sent. putasset solam formam in Sacramento Pœnitentiæ habere causalitatem, & c. hoc in loco altius sentit, scilicet, quod totum Sacramentum.] Contendit etiam M. Sotus D. Thom. 3. part. quæst. 69. art. 10. retractasse opinionem aliam, quam tradidit in 4. dist. 17. quæst. 3. nempe confessionem informem recedente fictione gratiam conferre. [Ad D. Thom. inquit, respondetur primū, quod fortasse loquebatur in 4. cū comuni vulgo, quod quidem in summa correxit, & correxisset clarius, si hucusq; pervenisset] Sic M. Sotus, in 4. dist. 17. q. 3. art. 3. in fin.

7 Retractationem aliā adnotat R. P. M. F. Ioannes à S. Thoma, tom. 1. in 1. p. disp. 2. art. 3. dicens: [D. Thom. in 1. dist. 11. q. 1. art. 4. sequutus est opinionem, quod spirator habet se sicut nomen adiectivum, & ita sunt plures spiratores, & c. Hoc tamen retractavit postea D. Thom. 1. p. q. 36. art. 4.] Notat etiam aliā idē M. Ioan. à S. Thom. disp. 2. citata, art. 4. Nimirū quod D. Thom. in 4. dist. 19. q. 2. art. 2. q. 2. dixit peccare, qui existens in peccato corripit alium, sicut Prælati corripunt. [Quia quandocumque (ait Angelicus Doctor) aliquis indigne vtitur officio suo peccat: ille autem, qui est in peccato mortali etiam occulto indigne vtitur officio prælationis, vnde peccat corripiedo, vel quidquid aliud proprii officij exequatur.] Hoc autem, inquit, postea retractavit, 2. 2. q. 33. art. 5. dicens: [Peccatum nō tollit, quod remaneat in peccante aliquid de recto iudicio rationis, & secundum hoc potest sibi competere subditis delictum arguere, & c. Ex his ergo patet, quod si peccator cum humilitate corrigat delinquentem, non peccat.]

8 His adde aliam retractationem, ex tertio libro sententiarum distinctione sexta: nam cum ibi, quæst. 1. art. 2. dixisset: [Nullo modo concedendum est, quod homo sit assumptus, scilicet dum tamen, quod prima opinio non est hæretica.] Oppositum quoad censuram determinat, 3. part. quæst. 2. art. 6. dicens: [Prima opinio, & tertia non sunt dicendæ opiniones, sed hæreses in Concilijs, ab Ecclesia damnatæ.] Quod iterum repetit, q. 4. art. 3. [Prima, inquit, opinio in sexta distinctione tertij libri sententiarum, concedit hominē esse assumptum, sed erronea est.]

9 Dictis adiunge retractationem aliam, quam adnotavit M. Petrus de Soto de instit. Sacerd. lect. 12. de Euchar. fol. 83. Vbi sic scribit. [De venialibus, quæ in ipsa sumptione Sacramenti committuntur, qualis est mentis evagatio: quod proculdubio impediunt fructum Sacramenti, est sententia D. Thomæ in 4. dist. 12. q. 1. art. vltim. & c. putat enim, peccato veniali manente, non augeri charitatem. Cæterum ipse D. Thom. postea, 3. p. q. 79. art. 8. asseruit, hoc peccatum evagationis animi, sicut non opponitur habituali gratiæ, & charitati, ita neque impedire augmentum eius.]

10 Vide etiam M. Canum de Poenit. 6. p. §. (Sed enim.) Vbi sic ait. [D. Thom. expressè tenet solas circumstantias, quæ speciem mutant esse considerandas,] & infra ad confirmationem. [Sed D. Thom. ut mea fert opinio, suam sententiam retractasset, si tertiæ parti extremam manum imposuisset.] Idem prorsus inquit Sotus, ut refert M. Serra, 1. 2. q. 73. art. 7. Et consonat in 4. dist. 24. q. 1. art. 4. §. (At vero.) Vbi sic scribit. [Quod D. Thom. ait, prius characterem imprimi, & postmodum gratiam conferri, intelligere non valeo, nec suspicor: quod in summa, si hucusque pervenisset, illud affirmasset.] Et infra, conclusio 7. [Quatuor minores Ordines, absque erroris periculo sustineri potest, non esse proprie Sacramenta,] & inferius. [Nec arbitror profecto, quod si D. Thom. ad hunc locum in summa pervenisset, in contraria persistisset opinione, quā in, 4. vulgus sequutus tenuit.] Hactenus M. Sotus.

11 Idem prorsus dicunt alij Discipuli D. Thomæ de quibusdam alijs eiusdem opinionibus, v. g. de illa quam tradidit, 1. part. quæst. 102. artic. 2. ad 2. Vbi de Zona torrida loquens, ait. [Aristoteles in libro Metheor. expressè dicit, quod regio illa est inhabitabilis propter æstum: quod videtur probabilius.] Cum tamen oppositum hodie experientia ipsa evidētissimum sit. Item de altera, quam 1. 2. quæst. 102. artic. 4. ad

6. Vbi ait Propitiatorium fuisse lapideum. [Super arcam, inquit, erat quædam tabula lapidea, quæ dicebatur Propitiatorium.] Cum tamen in Scriptura, Exod. 25. dicatur. [Facies Propitiatorium de auro mundissimo.] Itē de alia, quam ibidem tenet, dicens quod: [Erat Propitiatorium super alas Cherubin, quasi ab ipsis Cherubin portaretur.] Cum tamen Exo li 25. dicatur: *Vtrumque latus Propitiarij tegant expandentes alas, & operientes oraculum.* Idem etiam sentiunt de opinione, quam tenuit 2.2. quæst. 184. art. 5. dicens: [Ad statum perfectionis requiritur obligatio perpetua ad ea, quæ sunt perfectionis, cum aliqua tolemitate, & vtrumque eorum convenit Religiosis.] Cum oppositum postea declaraverit Gregorius XIII. in Bulla *Ascendente Domino.* Illis verbis. [Omnes, qui in ipsam (Societatem) admissi, biennio probationis peracto, tria vota substantialia, tametsi simplicia, emiserint, vere, & proprie Religiosos fuisse, & esse, non secus, ac quorumlibet aliorum Regularium Ordinum Professos.] Et paulò supra. [Cum hæc vota sint status Religiosi à Deo utilis, & perfecti.] Item de alia, quam tradit 2.2. quæst. 186. art. 3. in corp. vbi asserit, ad statum perfectionis Religionis, eam paupertatem exigere. [Ut aliquis absque proprio vivat,] quod iterum repetit, quæst. 188. artic. 7. dicens. [Quod habere aliquid proprium perfectioni Religionis pugnat.] Quibus dominium bonorum in particulari cum statu Religioso perfecto pugnare contendit. Cum tamen oppositum modo constet ex Bulla: *Quanto fructuosius*, pro Religiosis Societatis post vota bienij. In qua Gregor. XIII. inquit. [Quod vero ad paupertatem attinet, quamvis bonorum suorum ius, atque dominium ad tempus retinere valeant, &c.] Quod iterum declarat in Bulla *Ascendente Domino.* Item de illa, quam 1. part. q. 89 art. 8. ad 2. Vbi sub dubio reliquit: an Ecclesiasticus sit liber Canonicus? dicens: [De Samuele dici potest, quod ipse apparuit per revelationem divinam, secundum hoc, quod dicitur Ecclesiastici 46. Quod dormivit, & notum fecit Regi finem vite suæ. Vel illa apparitio fuit procurata per demones, si tamē Ecclesiastici authoritas non recipiatur, propter hoc, quod inter Canonicas Scripturas, apud Hebræos non habetur.] Cum tamen de fide sit, Scripturam esse Canonicam. Et vt talis recepta fuerat à Concilio Carthaginensi septimo, cui interfuit Augustinus, vt tradit M. Victoria in Relect. de obligatione venientis ad usum rationis, num. 1. Item de illa quam scribit, opusc. 65. de officio Sacerdotis, cuius verba dedi supra tractatu de Poenit.

Propos. 19. in fine, asserentis, Sacerdotem posse absolvere eum, qui poenitentiam perijt, licet mortuum inveniat. Præterea D. Thomas in 4. dist. 41. quæst. vnica, art. 1. quæst. 4. ad 3. defendit ex sponsalibus invalidis ratione Ordinis, aut voti, vel alterius impedimenti dirimentis, non emanare impedimentum publicæ honestatis, vt referunt M. Sotus ibidem, art. 2. conclus. 2. §. Emergit hinc, & Sylvest. verb. Matrim. 8. §. Decimoquarto quæritur, dicto sexto. In qua quidem sententia persistere non posset, si ei innotuisset contrarium fuisse antea decisum ab Alexandro III. cap. ad audientiam de sponsalibus, vt observant M. Sotus, vbi supra, & Thomas Sanchez de Matrim. lib. 7. disput. 68. num. 5. Qui num. 10. animadvertit prædictum Alexandri decretum (licet postea innovatum à Bonifacio VIII. cap. vnico de sponsal. in 6.) hodie correctum esse per Tridentinum, sess. 24. de Matrim. cap. 3. Vnde modo verum est, quod olim sustineri non poterat. Quid plura? Vide etiam alia, tract. 1. de Peccatis, Prop. 2. num. 4. & tractatu de Ieiunio, Propos. 2. num. 11. & tract. de Simonia, Prop. 3. num. 5. & tract. de Baptismo, Prop. 2. num. 10. & tract. de Euchar. Prop. 1. num. 4. & Propos. 6. num. 6. & tract. de Matrim. Prop. 2. num. 3. Vbi nonnullas reperies opiniones, quas, cum veras, aut probabiles iudicasset Angelicus Doctor, postea retractavit, vel saltem retractasset, si illi occurrissent. Quapropter non abs re, M. Catharinus, ex eadem familia, lib. 1. pro Immaculata Cōceptione notat it, quod [de D. Thoma, etiam qui insignes Thomistæ habentur, Capreolus, & Caietanus, fatentur ingenue, in nonnullis eum varie scripsisse, & posterius, quæ antea scripserat retractasse.] Sic ibi, fol. mihi 53. Hoc autem non minuit tanti Doctoris excellentiam, vt bene animadvertit Caietanus, 1. part. quæst. 34. art. 1. [Neque derogat, inquit, dignitati Doctoris, quoniam naturale est intellectui humano, perfici in progressu temporis.] Quod notat etiam Abulensis, in Exod. quæst. 23. Dum eius opinionem circa Cherubinos, & Propiciatorium expendit. [Multum, inquit, in hac parte de D. Thom. miror: Sed, vt ait Ovidius: Quâdoque bonus dormitat Homerus. Neque in hoc magnitudo illa ingenij D. Thomæ ex probranda est, aut quovis alio modo minuenda.] Hæc sufficiant, vt vitio non vertatur P. Thomæ Sanchez, quod progressu temporis magis illustratus aliquas opiniones retractaverit.

12 Ideoque de utroque Thoma dicere licebit, quod de Zipriano, Augustinus, lib. 4. de Baptismo, cap. 5. [Sanctus Zi-
pria-

prianus non solum doctus, sed etiam docilis. Quod in laude Episcopi, quem designat Apostolus ad Titum, sic intellexit; ut non solum scienter doceat, sed etiam patienter discat.] Vtrumque enim mihi videor audire respondentem ex Authent. de Nuptijs in Præfat. col. 4. [Non enim erubescimus, si quid melius etiam horum, quæ ipsi prius diximus, ad inueniamus, hoc sancire; & competentem prioribus imponere correctionem, nec ab alijs expectare corrigi legem.] Cuius optimam ex morali Philosophia rationem reddidit Cordubensis noster, Seneca lib. 4. de beneficijs, cap. 38. [Non est leuitas (inquit) à cognito, & damnato errore discedere. Et ingenue fatendum est: aliud putavi: deceptus sum. Hæc vero superbæ stultitiæ perseuerantia est, quod semel dixi, qualecumque est, fixum, ratumque sit. Non est turpe cum re mutare consilium.] Quid satius? Quid luculentius?

PROPOSITIO VIII.

SI coniugatus, vel coniugata morosam habeat delectationem de copula cum solutis, non tenetur circumstantiam matrimonij in confessione explicare. Hurtado Iesuita de Peccatis, disput. 4. disp. 10.

1 Resp. Pro hac opinione militant Martinus de San Ioseph in Monitis Confess. tom. 1. libr. 1. & alij recentiores apud Hurtadum, & probabilem putant Bossius tract. de scrupulis, §. 7. num. 146. Diana, part. 9. tract. 6. resol. 4 & Angelus Maria Verricelli in qq. moralibus, tom. 1. tract. 4. q. 5. num. 5. & 7. Existimant enim fidem in matrimonio datam non se extendere ad simplices delectationes circa alienum cohibendas, ac proinde hoc peccatum eiusdem esse speciei in coniugatis, ac in solutis. Vid: Leandrum à Sacram. tom. 1. de Pœnit. tract. 5. disp. 8. §. 2. q. 24.

2 Facilius ab hac difficultate se expedient Doctores sentientes delectationem morosam non esse peccatum mortale etiam inter solutos. Quod tenuit Martinus de Magistris tract. de temperantia, quæst. 3. de Luxuria, & alij ex antiquis apud Salas 12. tom. 2. quæst. 74. tract. 13. disp. 6. sect. 4. num. 38. Vbi ait. [Fertur Victoriæ dixisse opinionem illam esse probabilem,] & inferius pro illa refert Adrianum, & putant probabilem Antonius de Corduba Ordinis Minorum, libr. 1. quæst. 23. dub. 11. §. (Igitur) dicens esse sententiam D. Augustini, & nonnullos eam docuisse. Et M. Tabiena Ordinis Prædicatorum,

rum, verb. [Cogitatio morosa,] num. 2. Vbi sic ait. [Vtrum delectatio morosa sit peccatum mortale? Alij tenent, quod non est peccatum mortale, sed veniale tantum; alij vero dixerunt, quod est peccatum mortale, & hæc secunda opinio est communior, & verosimilior, & est communis opinio modernorum, & securior.] Sic M. Tabiena, ex D. Thoma in 2. sent. dist. 24. quæst. 3. art. 4. in corp. Vbi sic ait. [Delectatio morosa mortale peccatum est, vt Magister dicit, & verba Augustini sonare videntur, quamvis quidam in hoc, Magistro contradicant. Sed opinio Magistri valde probabilior est, & securior.] Verum in Expurgatorio Sanctæ Inquisitionis, anno 1612. & 1640. relatis verbis supra citati Antonij Cordubensis, dicitis: [Igitur vtraque opinio probabilis est.] Sic notatur. [Appone in margine: secunda opinio (nempe quæ negat esse mortale) nectuta, nec probabilis est.] Et erroris notam ei in vrit P. Vazq. 1. 2. disp. 111. cap. 5. num. 20. in fine. Nihilominus, quo ad sponſos de futuro, aut spem matrimonij habentes, illam tueretur M. Medina, 1. 2. quæst. 74. art. 8. dub. 3. Vbi cum M. Victoria, quem ibi refert, sic ait. [Si quis sperat se habiturum puellam in uxorem, & delectatur in cogitatione futuri operis, videtur quod non sit mortale.] Quos sequitur M. Arauxo vir doctissimus, & Episcopus Segovienſis, 1. 2. quæst. 74. art. 10. dub. 3. num. 48. Vbi concedit, licitum esse viduis, & sponſis de futuro, delectari morose de copula coniugali præterita, vel futura tempore matrimonij. Quod tenet Caietanus, quem citatum sequitur M. Serra, 1. 2. tom. 2. quæst. 64. artic. 8. & plures apud Sanchez de Matrim. lib. 9. disp. 47. num. 2. & 3. vbi pro viduis citatos reperies Caietanum, Sylvest. Armillam, Tabienam, Margaritam, Vigner. & alios, quos ipse refutat.

3 Sed circa coniugatum audi Garciam in Politic. Regul. tom. 1. tract. 4. part. 2. diffic. 1. dub. 2. punct. 3. num. 30. Vbi sic inquit. [Al segundo argumento, o instancia del casado, solo lo adinito en vn caso, en el qual no està obligado a explicar el adulterio, y es este. Quando piensa en la muger agena solum ad excitandam naturam, vt possit coire cum propria uxore. En este caso, Silvestro, y San Antonino confiesan, que no pecará.] Hæc ille. Quæ magis explicat Candidus, Mag. Sacri Palatii, tom. 2. disquis. 24. art. 22. dub. 14. num. 16. [Si delectatio, inquit, in nulla re turpi esset, sed in sola pulchritudine viri, aut foeminae, ac posset in cogitatione alicuius pulcherrimæ picturæ, & illa delectari, vt ad actum coniugalem ma-

gis exciretur, nullam cenſeo eſſe lethalem culpam, quia delectatio in nullum turpe obiectum fertur, & ad honeſtum finem dirigitur. Ita Sanchez, lib. 9. de Matrim. diſput. 17. num. 6.] Hæc M. Candidus, cum Sanchez. Hic vero ſuam limitat ibi ſententiam, dicens: [Non tamen eſt alicui permittendum, ſed valdè diſſuadendum eſt ratione periculi.] Quod alij etiam doctiſſimi advertunt.

PROPOSITIO IX.

Conjugatus, qui, abſente vxore, ſe ipſam propter voluptatem captandam, in pudendis tangit, abſque pollutionis periculo, non peccat lethaliter. Hurtado Jeſuita, de Matrim. diſp. 10. num. 47. Quod procedit licet delectatio non referatur ad copulam cōiugalem. Prepoſitus Jeſuita, in 3. part. q. 6. de bono matrim. dub. 26. nu. 88. & licet inde ſequatur diſtillatio. Sanchez Jeſuita citatus ab Hurtado ſup.

1 Reſp. Hanc propoſitionem defendunt omnes, qui eiufmodi tactus, de culpa lethali, ratione periculi pollutionis, damnant: ſupponimus enim non aſſe. Mag. Paludanus, in 4. diſtinct. 3. 1. quæſt. 3. artic. 2. num. 17. & M. Ludovicus Lopez, 1. part. inſtruct. cap. 87. in fine, ibi. [Peccat mulier coniugata, quæ tactibus ſe polluit, vel cum probabili periculo ſe polluen- di, ſe tangit.] Et Mag. Zanardus in direct. 1. part. 2. partis in explicatione 6. & 9. præcepti, §. [10. dubitatur.] Vbi ſic ait, [Tertiò erit mortale, ſi ad delectationem vellet naturam incitare, etiam ſine pollutione, ſed cum eius periculo.]

2 Favent etiam huic opinioni Doctores, qui aſſerunt tactus inte coniuges ob ſolam voluptatem ex ipſis captandam, abſque animo perveniendi ad copulam, non eſſe peccatum mortale. Caietanus, Armilla, Victoria, Sorus, & Bartholomæus de Ledefina. Item Abulenſis, Angelus, Graſſius, Nieva, & Vivaldus, apud Sanchez de Matrim. lib. 9. diſp. 44. num. 12. quos ſequitur Ioannes de la Cruz, in direct. 1. part. 6. præcept. art. 9. dub. 13. Favent expreſſius aſſerentes licere coniugibus moroſe delectari, ſecluo pollutionis periculo, in copula cogitata, vt præſenti, dum abſentes ſunt, aut eo in loco, vbi copulam exercere non poſſunt: quam tenent Gerſon, Nieva, Palud. Zumel, Caietanus, D. Antoninus, Armilla, Tabiena, Ioannes Viguerius, Medina, & communiter neotherici, vt omnes citans, inquit Sanchez ſup. num. 3.

3 Quidus adde Reverendiſſimum Candidum, M. Sacri Pala-

latij, tom. 1. dilq. 11. artic. 1. dub. 6. M. Serram 2. part. tom. 2. quæst. 74. artic. 8. dub. 2. M. Arauxo ibidem, artic. 10. dub. 3. num. 48. & M. Zanardum 1. part. direct. de Sacram. Matrim. cap. 41. §. (23. dico) & 1. 2. direct. in explicat. 6. & 9. præcepti §. (10. quæritur.) Vbi ait. [Quia sicut licet inter coniuges oscula, & tactus partium verendarum, extra finem actualis copulæ tunc habendæ, ita hæc delectationes morosæ. Cur ergo tactus in absentia illiciti erunt, si morosæ delectari licet? cum eadem sit utriusque actus inter solutos prohibitio, & eadem inter coniugatos utriusque exculatio. Quod autem periculum distillationis non obstat, tradit ultra Sanchez, & alios, Villalobos in sum. tom. 1. tract. 13. dif. 42. num. 1. dicens. [Si los aspectos, y tocamientos fuesen dirigidos solo al deleite, sin animo de llegar a la copula, solo sería pecado venial, y aunque en ello huviere periculum distillationis, no sería pecado mortal entre los casados.] Quem sequitur Diana 3 part. tract. 4. resol. 226.

4 Addunt alij non esse mortale inter coniugatos distillationem tactibus procurare. Ita cum Medina, Curiel, & Zumel, tradit Angelus Maria Verricelli, in Quæstionibus Moralibus tom. 1. tract. 4. quæst. 27. sect. 8. num. 59. & tract. 4. quæst. 24. numer. 2. [Cuius ratio, inquit, est, quia in distillatione non funditur verum semen, coniugibus verò nil est mortale, nisi sola veri seminis effusio extra vas.] Idem sentit M. Zanardus 1. par. direct. de matrim. cap. 41. §. 26. Vbi ait. [Pollutio non erit peccatum mortale, si fiat per quendam humorem ex se distillantem, qui non est semen, sed distillatio, qui humor solet etiam distillare in somno, & sine aliqua voluntate.]

5 Fateor mihi suspectum esse fundamentum, quo nititur Verricelli, quia hic Author eadem sect. 8. expressè tenet, nullum semen foemineum esse verum semen. [Quodcunque, inquit, semen foemineum, iuxta probabilem opinionem Aristotelis, & Averrois, non est verum semen, sed humor aqueus nil conferens ad generationem, cuius munus est tantum delectare, & incitare ad venerem.] Idque eadem quæst. 27. sect. 1. multis probat citans D. Thomam, & Thomistas, cum Aristotele, Clario, Avicenna, & alijs; si ergo [coniugatis nil est mortale, nisi sola veri seminis effusio,] ideoque procurare tactibus distillationem non est illis peccatum mortale; sequitur manifestè, non peccaturam mortaliter coniugatam, quæ absente etiam viro, se tactibus excitando seminare, quæ conclusio secundum

omnes Theologos non minus in foeminis, quam in viris contra fidem est.

6 Nihilominus tamen disparitatem conatur reddere Verricelli, & vt legenti constabit, aperte inclinatur, vi præmissarum coactas, in absurdissimam sequelam supra deductam. Videatur sect. 8. citata. Vbi sic inquirat. [An peccet mortaliter coniugata, quæ absente viro se tactibus excitans sola seminat?] Quis, rogo, vnquam id in dubium vertit? Nemo profecto, vt non inficiatur prædictus Author. Quapropter ipse: [Contrarium, inquit, me asserere contra omnium sensum absit, &c. Licet tantum sequentes rationes doctis viris examinandas proponere.] Multisque negativam sententiam suadere conatur. Quibus propositis concludit, num. 66. dicens. [Hanc, cæterasque omnes singulares opiniones non ita trado, vt eas tanquam probabiles, & tutas in conscientia censeam; sed argumenta, & rationes, quibus defendi possint, examini Doctorum virorum subijcio, quæ si illi, & posteriores scriptores probaverint, tunc eas, tanquam tutas, ac probabiles sequi possenon dubito. Plurimæ enim opiniones olim omnino temerariæ, & erroneæ existimabantur, quæ paulatim probabilissimæ, & communes evaserunt, vt scribunt Iason, Purpuratus, Nevizarius, Marianus Iunior, &c. Et in re morali plurimum debemus nostro Patri Antonino Diana, de quo Ioannes Caramuel in Comment. ad Regul. D. Benedicti, disp. 60. num. 1058. Sic scribit. [Ingenium Dianæ, viri doctissimi veneror, eius industria multas opiniones evasile probabiles, quæ antea non erant, inviduasit, qui non affirmet.] Hactenus Verricelli, qui licet sua industria, in præsentiquæstione examinanda, probabilem alijs evadere; conari videatur, nullum potest inter Catholicos habere patronum, seminatio enim in foeminis actus completivus veniens est, non minus, ac in viris, ac proinde extra copulam conjugalem, vel illam non complens, omnino illicitus, vt apud omnes Theologos indubitatum est.

PROPOSITIO X.

Si coniugatus, virili semine intra vas emisso, aut coniugis seminatione recedat, potest ipsa absque lethali tactibus se excitando seminare. Sanchez Iesuita, lib. 9. de Matrim. disp. 17. num. 12 in prima editione. Iesús Iesuita, lib. 4. cap. 3. dub. 14. num. 24. Fagundes Iesuita, in 6. Decalog. cap. 3. num. 21.

R. Hæc est gravissimorum opinio, quam tuetur per doctus M. Zanardus in direct. 1. part. de Sacram. Matrim. capit. 41. §. [Undecimo dico.] Vbi sic ait. [An vero liceat vxori, quæ non seminavit cum viro, tactibus procurare seminationem propriam? Quamvis aliqui tenuerint negativam, tamen ego puto verius, quod hoc liceat, quia non videtur mihi nisi perductio copulæ ad finem, & quia aliter poneretur in magno periculo fornicationis mentalis, cum mulier iam exagitata maxime ardeat in copulam.] Hæc ille. Quem sequuntur Bonacina de Matrimonio, quæst. 4. punct. 6. num. 15. Homobonus de Examine Eccles. part. 1. tract. 7. cap. 28. quæst. 126. & eos citans Angelus Maria Verricelli, tom. 1. questionum Moral. tract. 4. quæst. 27. sect. 6. Carolus de Baucio de Misc. casuum conscientiarum, tom. 2. opusc. 1. quæst. 88. Martinus de San. Ioseph, in Monitis Confess. tom. 1. lib. 1. tract. 15. de Matrim. numer. 8. Vbi sic ait. [Es sentencia muy probable, que puede la muger tambien tener su acto consumado, provocandose con tactos, porque esta no es polucion, sino acabar la copula, y moralmente es vn mismo acto.] Idem tenet Leander à Sacram. tom. 2. tract. 9. de Matrim. disp. 25. quæst. 41. & non dissentit Diana, 2. p. tract. 3. Misc. ref. 38. licet aliter sentiat, p. 9. tract. 8. ref. 31. & part. 10. tract. 13. ref. 42.

2. Addit Baucius vbi supr. maritum in prædicto casu posse tactibus vxorem ad seminandum provocare. [Licet, inquit, etiam viro, vt id præstare possit suis manibus in pudendis suæ vxoris, quia eatenus hoc non est prohibendum vxori, quatenus est licita consummatio copulæ.]

3. Ex his principijs aliam excitat questionem Verricelli vbi sup. tractat. 4. quæst. 27. sect. 7. [An peccet mortaliter coniugata, quæ ante copulam sola seminat?] Cui respondet. [Affirmant omnes, qui putant esse peccatum mulieriei. Contrarium tamen dicendum est, nullum esse peccatum, coniugatam paulò ante copulam seminare. Hæc opinio à nullo adhuc tradita est, sed manifeste vincitur ex dictis, &c. Quia non est necessaria simultanea viri, & foeminae seminatio, imò paulò ante copulam mulierem seminare, tribuit ex sequenti copula facilius concipere, vt docent Avicena, sen. 21. lib. 3. tract. 5. cap. 8. & Albertus Magnus de animalibus, lib. 15. cap. 11.] Hactenus ille contra omnes Theologos, sed, vt audio, in tom. 2. id retractavit, & merito.

4. Aliud valde notandum refert ex Mag. Petro de Palude,

Margarita Confess. circa 6. Decal. præceptum, his verbis. [Dicit Paludanus, quod foemina non peccat mortaliter, si statim post coitum mingit, vel se erigit, ut semen emittat. Sed hoc videtur contra cap. Aliquando 32. quæst. 2.] Hæc Margarita Confessor.

PROPOSITIO XI.

Conjuges, qui, post matrimonium, cognationem spirituales scienter, & exclusa necessitate contraxerunt, possunt licite non solum debitum reddere, sed etiam petere. Gaspar Hurtado Iesuita, male explicans textus Canonicos, disp. 10. de Matrim. diff. 6. num. 25.

1. R. Hæc opinio plures habet pro se Doctores. Eam tuetur Gloss. in cap. si vir. verb. Institutum. Ancharranus, Præpositus, Cardinal, Archidiaconus, & Gaeta. Item M. Turrecremata, in cap. si vir. num. 11. & M. Raynerius de Pilis in sum. tract. de cognatione spirituali, §. ultimo, quos citatos reperies, apud Sanchez, lib. 9. de Matrim. disp. 26. num. 6. Quibus adde M. Durandum in 4. dist. 42. quæst. 2. art. 3. Vbi sic ait. [Aut contrahitur ex necessitate, (nempe cognatio spiritualis,) & tunc non impedit, &c. Aut sine necessitate; & tunc aut per ignorantiam; & sic non impedit neque reddere, neque exigere: aut per fraudem ad insidiandum matrimonio, & tunc fraudulentus debet agere poenitentiam de delicto commissio. Quidam addunt, (attende) quod ille qui fraudulentus hoc fecit, potest reddere debitum, sed non licet ei exigere; quod quamvis sit probabiliter dictum, non invenitur in iure expressum, quod non liceat ei debitum petere.] Hæc Durandus.

2. Quapropter illum pro hac sententia referunt Hurtado, & Sanchez supra. Ex quo, & ex reliquis supra citatis desumpsit Hurtado explicationem, & intelligentiam textuum iuris Canonici. Quæ adeo aperta est, ut Thomas Sanchez ubi supra, de opposita sententia, quam sequitur, sic asserat. [Fateor in rigore hanc sententiam nullo textu probari: nam ad caput [si vir] facilis est solutio, potiusque favet oppositæ sententiæ.] Vide Dianam, part. 11. tract. 5. Miscel. resol. 39. Vbi alii citatis opinioni Gasparis Hurtado assentitur, dicens: [Quod nequeat petere debitum, nullo sufficienti fundamento asseritur, quia non solum prohibitio petendi in nullo iure, perseverante in sua viridi observantia, continetur, sed neque ex aliquo iure sufficienter deducitur.] Hæc ille, nostri sæculi in re morali communis Magister. Et ante illum doctissimus, in utroque iure Ba-

filii de Leon, lib. 10. de Matrim. cap. 6. num. 4. ibi: [Non impeditur is, qui innocens est, sed neque, qui fraudulenter egit, a petitione debiti, licet punibile delictum sit, &c. Et quidem miratus saepe mecum fueram Doctores in aliam abijisse sententiam, sine ullo iuris fundamento: nullus enim textus est, ubi id constituatur.] Et poenam hanc nullo iure probari, dicit etiam P. Suarez, in 3. part. quaest. 67. de Bapt. art. 8. §. [Quo circa libere fatear.] Non ergo textus Canonicos male intellexit Hurtado. Liceat ergo, pro illo, Anonymo respondere, quod in alia quaestione Mag. Sotus, lib. 8. de iustitia, quaest. 4. artic. 2. à §. [Ex quo subinde] respondet Caietano asserenti D. Thomam Decretalem [Cum ad Monasterium] non citasse in legitimo sensu. [Igitur, inquit Sotus, quod Caietanus de S. Thoma censet, videlicet, quod si sensum Decretalis intellexisset, non persistisset in hac sententia, id ipsum ego de eo censuerim, nempe quod si mentem D. Thomae penetrare voluisset, non tam facile ab illo recessisset.] Hæc M. Sotus, pro D. Thoma, contra Caietanum. Eadem ego pro Gaspare Hurtado, Durando, & alijs contra Anonymum.

3 An verò coniux innocens possit reddere debitum incestuoso, vel adulteropetenti? Non conveniunt Theologi. M. Texeda, tom. 2. lib. 4. tract. 1. contr. 12. num. 88. dicit peccare mortaliter, si reddat. [Et hæc, inquit, doctrina in praxi tanquam vera sequenda est] E contra: Peccare mortaliter, si nō reddat, tradit ex eodem Ordine M. Martinus de Ledesma in 4. part. 2. quaest. 60. art. 5. fol. mihi 507. ubi sic ait. [Probabile est, quod vxor non tenetur reddere, & si licite possit; licet probabilius mihi videtur, quod vxor tenetur reddere debitum marito petenti, esto petens peccet.]

PROPOSITIO XII.

Conjugatus, qui copulam habuit cum coniugata satisfacit, si in confessione dicat; commisisse adulterium; non enim tenetur explicare, an coniugium ex parte vtrius? an ex parte utriusque? Sæ lesuita in prima editione, verb. Confessio, num. 30.

R. Quod vnum tantum interveniat peccatum, sentiunt omnes, qui videntur eum, qui vnica actione duobus, vel pluribus infert iniuriam, vnicum tantum peccatum committere, M. Bannez; M. Serra, Ioannes Pontius, Constantinus de Castro, Remigius, Leander, Diana, Megala, Duardus, Delga-

dillo, Fr. Ludovicus à Conceptione, M. Acatius de Velasco, & alij, quos citavi tract. de Pœnitentia, Propos. 7. qui consequenter asserunt, opus non esse in confessione explicare numerum personarum, quibus vnica actione iniuria inferitur; iuxta communem opinionem D. Thomæ, & aliorum asserentium circumstantias notabiliter aggravantes, non esse de necessitate cõfiteudas. Ex quibus præmissis opinio P. Sà per evidentem consequentiam deducitur.

2 Quapropter hanc sententiam tuetur M. Zanardus, qui ex vna parte in directorio, 1. part. de Sacrament. Pœnitent. cap. 18. sequitur opinionem D. Thomæ, quoad circumstantias notabiliter aggravantes, vt vidimus supra tract. de Pœnit. Prop. 17. num. 1. & ex alia, quod vnum, & non duplex interveniat peccatum adulterij, tradit apertè, 1. part. 2. in explicatione sexti, & noni præcepti, cap. 3. his verbis. [Adulterium dupliciter committitur: primo inter duos matrimonio iunctos, quia vir adulter habet vxorem, & mulier vxor habet virum, & hoc est proprie adulterium, sed vnum, quia vna malitia intervenit, & si duæ iniuriæ concurrant materialiter, idest ratione personarum.] Idem sentit Martinus de San Ioseph in Monitis Confessionum. 1. lib. 1. tract. 11. de Pœnitent. num. 10. dicens: [No pecan mas de vn pecado numero el casado, que adulteró con muger casada, ni el Religioso que pecó con Monja; porque pecar con persona del mismo estado agrava dentro de la misma especie.] Quibus adde Fr. Ludovicum à Concept. in exam. veritatis, tract. 5. de Pœnit. casu 5. num. 10. fol. mihi 444. vbi ait. [Infero 6. coniugarum rem cum alia coniugata habentem vnũ tantum committere adulterium] Ideo sententiam Patris Sà probabilem putat Leander, tom. 1. de Pœnit. disp. 8. §. 3. quæst. 54. & non dissentit Diana, 1. part. tract. 7. resol. 17. Nec dissentiet M. Acatius de Velasco, in resol. moral. verb. Luxuria, resol. 206. vbi inquit. [Con todo ay algunos Doctores, que sienten no se deve declarar esta circunstancia en la Confesion, &c. deven de ser los que juzgan, que en vn acto individuo no se pueden dar muchas malicias numero distintas.] Quod ipse etiam iudicat, tom. 2. verb. [Golpe,] resol. 2. num. 5. cuius verba dedi sup. tract. de Pœnit. Prop. 7. num. 5. [Ni obsta, inquit, que de aquella accion se sigan muchos daños, supuesto que no ay muchos pecados.] Et quidem de coniugato peccante cum coniugata idem dicendum, quod de illo, qui duos eodem idu perculit, tradit expressè Thom. Sanchez, lib. 2. de Matr. disp. 15. n. 6. prope finem.

3 Videatur Leander à Sacram. tom. 1. de Pœnit. tract. 5. disp. 8. §. 3. quæst. 54. Vbi censet, idem dicendum de Religioso peccante cum Religiosa, nimirum sufficere; se accuset de sacrilegio contra votum castitatis, [& sic inquit, docere debent, qui affirmant circumstantiam duplicati adulterij, aut sacrilegij esse tantum aggravantem] Idque tanquam probabile admittit etiam Diana, part. 9. tract. 9. resol. 55. vtpote conclusionem deductam ex principio, quod fatetur esse probabile. [Ex eodem, inquit, principio videtur inferri, Religiosum habentem rem cum Religiosa vnum tantum committere peccatum contra Religionem, & sufficere si in confessione dicat; commisisse fornicationem sacrilegam, seu cōtra votum castitatis. Nec aliquam video disparitatem inter circumstantiam coniugij tenentis se ex parte vtriusque, & voti ex parte eorundem se tenentis.] Videatur etiam ipse Diana, 1. part. tract. 7. de circumstantijs, resol. 29. vbi cum Vazquez sentit apertè, quod in opinione (quam probabilem iudicat) asserente in eodem actu nō posse esse duplicem malitiam, non est necessarium explicare in confessione numerum personarum quibus fit iniuria, & 3. part. tract. 4. ref. 164. vbi contrariam opinionem quoad numerum maliciarum amplectitur, vt ex illa probet in peccato coniugati cum coniugata, & Religiosi cum Moniali duplicem cōtrahi malitiam, & ideo plura numero peccata in confessione explicanda. Verum quod vnum tantum, licet notabiliter grauius, interueniat, tradit M. Petrus de Ledesma, in sum. 2. part. tract. 27. cap. 12. & D. Francisc. Verde, in opusc. pro Caram. q. 4. §. 93. fol. 57. Vide etiam illum, §. 37. fol. 41. vbi plures.

4 Putarunt nonnulli peccantem affective cum coniugata non contrahere specialem ex hoc capite malitiam in confessione explicandam. Ita Angelus in sum. verb. Luxuria, num. 2. [Item, inquit, est peccatum mortale deliberatus consensus in opus, si facultas adest, &c. & illius speciei, cuius est materia, quam appetit, puta; si solutam, fornicatio, si coniugatam, adulterium, & huiusmodi. Quæ circumstantia est confitenda de necessitate, cum mutet speciem secundum aliquos: sed non credo, quia solum est contra vnā prohibitionem: non concupiscas proximi tui uxorem.] Sic ille, cuius opinionem probabilem putat Iacobus Vngarellus Patavinus eiusdem Ordinis, in Annotationibus ad Angel. quia solum ait. [Mihi videtur tutius confiteri.] Sic in editione Veneta, anno 1582. Verum hanc doctrinā, vt improbabile prorsus, omnes reiiciunt, &

de mādato Suprema Inquisitionis expuncta est ab Angeli summa in Expurgat. anno 1640.

3 Si vero affectus conditionatus esset huiusmodi. [Committerem adulterium, nisi esset peccatum] nullum in tali voluntate intervenire peccatum, nec contra castitatem, nec contra iustitiam, putat M. Zanardus ubi supra, dicens: [Sic enim omittitur omnis delectatio de adulterio, vt de re presenti, & possibili.] Hanc doctrinam ad alia extendit M. Bart. de Medina, in sum. cap. 17. in fine, dicens: [Si dixesse alguno, sino fue-se pecado, ò ofensa de Dios, yo me vengaria; no sería pecado ninguno.]

PROPOSITIO XIII.

Qui adstrictus voto absoluto castitatis matrimonium contraxit, ubi semel consummavit, potest deinceps debitum petere, ac si nil vovisset. Sā Iesuita, verb. debitum coniugale in prima editione.

1 R. Pro hac sententia militant Glossa in cap. finali 27. Cardinalis, Alexander de Nevo, Ioannes Andreas, Gerlon, Angelus, Veracruz, item M. Ioannes de Friburgo, cui videtur consentire M. Ioannes Viguerius, vt omnes referens inquit Sanchez de Matrim. lib. 9. disp. 33. num. 4. & putat probabile D. Thom. Quodlib. 3. art. 18. quia oppositum, quod sequitur vocat verius; sic enim inquit. [Mulier, quæ post votum simplex continentiae, matrimonium contractum carnali copula consummavit, iam non peccat reddendo debitum viro. Sed an peccet exigendo debitum? Dubium videtur quibusdam dicentibus, quod etiam absque peccato exigere potest: sed verius videtur, quod non peccat reddendo, peccat autem exigendo.] Hæc Angelicus Præceptor. Verum P. Sā, tanquam vnico authori hæc opinio tribuitur, eo quod de viro tantum, & cum formidine dixerit non esse improbabilem. Verba eius sunt. [Contrahens matrimonium post votum castitatis non potest vnquam petere, nisi in gratiam coniugis (est enim id quoddam reddere) quidam tamen alunt sola prima vice petentem peccare, postea verò licere ob statum matrimonij. Quod mihi (attende) de viro non videtur improbabile, fieret enim alioqui magnum uxori præiudicium, si ipsa cogatur semper petere.] Hæc Sā in editio: Antwerpensi, anno 1597. & in Veneta anno 1602. Vbi notandum, quod de muliere non dixit non videri, improbabile. Quia magnum viro præiudicium fieri, non existimat;

ex eo, quod ipse cogatur semper petere. Satis tamen scrupulose processit: cum D. Thomas, de muliere etiam, idem probabile iudicaverit. Licet Magistro Dominico de Soto id valde displiceat in 4. dist. 38. quest. 2. art. 1. §. [Tertia conclusio] ubi, etiam de viro, improbable iudicat, dicens: [Tametsi nonnulli ex Sacrorum Canonum interpretibus, qui omnia in opinionem vertunt, opinentur, quod cum primum ille, qui vovit debitum exigit, tunc peccat: post modum vero minime. Quorum est Hostiensis, & Cardinalis, atque alij, quos citat Glotia in cap. si quis post votum 27. quest. 1. Est tamen opinio omni probabilitate destituta.] Haecenus Sotus. Ad hoc autem, quod talis non sit, sufficiat nobis autoritas D. Thomae. Sotique censuram applicare poteris ad aliorum opinionem, qui asseruere, etiam non consummato matrimonio, licitum esse voto castitatis ligato, debitum petere: quam tenuerunt Gaeta, & Hieronymus Mangarie, & alij antiquiores, apud Sanchez sup. num. 3. Vide etiam illum, disp. 7 ubi refert D. Thomam, Turrecrematam, Alensem, & alios sentientes fas esse viro voventi castitatem debitum petere; ne onerosum reddat matrimonium. Quos sequuntur Sylvest. Tabiena, Ledesma, & Victoria in summ. de Matrim. num. 295. dicens posse petere: [Quandocumque tibi videbitur honestum accedere ad uxorem.] Quorum opinio saltem post primum biuissse, etiam non consummato matrimonio, locum habere debet. Ut omittam M. Ioannem Viguerium plus contendere, dum asserit, eum cui debiti petitio interdicta est, posse petere [quoties vehementibus stimulis carnis urgetur.] Quem rejicit P. Sanchez, ubi sup. lib. 9. disp. 7. Sed omnino videndus, disp. 39. num. 27. ubi acriter invehitur contra M. Ioannem de Eriburgo dicentem, posse virum irritare votum castitatis ab uxore ante matrimonium emissum.

2. De adstricto voto castitatis sentiant nonnulli, non peccare contra votum, si solum tactibus polluat, dummodo ipsi tangenti voluntaria pollutio non accedat. Ita M. Nicolaus Moscicensis, ex Ordine Prædicatorum, in Tyrocinio S. Artis Pœnitentiariæ, part. 2. §. de luxuria, num. 10. ubi sic ait. [Quando mollires committeretur tactibus Religiosi, vel in maioribus Ordinibus constituti: tunc, si, qui patitur, secularis est, non tenetur amplius dicere, nisi sic. Passus sum voluntarie pollui tactibus alienis, & vice versa: Deo dicatus satisfaciet dicendo. Tangebam alium impudicè usque ad pollutionem eius. Neque tenetur dicere, se esse Deo dicatum per professionem, nisi ra-

tione scandalī, vel nisi etiam illi intervenerit pollutio, sive voluntaria indirecte, scilicet in causa (quo casu solus Deo dicatus explicare debet se esse talem) sive propter mutuum tactum, quo casu etiam secularis addere debet circumstantiam complicitatis, quia ibi persona sacra violata est.] Hæc ille. Quæ sunt valde notanda: maximè verba illa. [Quo casu solus Deo dicatus, &c.] Quibus omisis, eandem sententiam, fere eisdem, tradit Generalis Capuccinus in Theolog. mor. tom. 1. tract. 27. cap. 10. numer. 16. [Neque Religiosus, inquit, tenetur amplius dicere, quam tangens impudice alium pollui. Et si non sit cognitus, non tenetur explicare : Ego sum in Sacris, vel Religiosus: nisi etiam illi accadat voluntaria pollutio consummata. Et ratio est, quia persona sacra non est tali casu violata contra votum castitatis.] Idem sentit Iacobus de Grassis Benedictinus, de casibus reservatis lib. 3. cap. 8. num. 39. Et cum limitatione sustinet Ioannes Caramuel, nimirum quando sine propria delectatione, aut eius periculo, tactibus alium provocat, ita in Regul. Sancti Benedicti disp. 66. num. 988. Et valde favet Reverend. Candidus M. Sacri Palatii tom. 1. disquis. 2. art. 24. dub. 5. & 6. dum ait. [Esse circumstantiam aggravantem] ut observat Caramuel in Theolog. fundamentalī, tom. 1. fol. mihi 486. Verum hæc opinio, quam prius docuerat Hieronymus de Llamas, de mandato Supremi Tribunalis Inquisitionis Hispaniæ, expuncta fuit in expurgat. anno 1640.

3 Addunt alij habentem votum castitatis non peccare contra votum, si morose tantum delectetur de obiecto turpi. Ita Eusebius de Herrera Augustinianus, in decis. moral. de stat. Religioso, decis. 6. §. 9. ubi sic dubium proponit, & dissolvit. [Si el pecado de la delectacion morosa milita contra el voto de la castidad? Respondo, que no milita derechamente contra el voto, si bien se considera, porque no ay voluntad de quebrantarle, v.g. si vn Religioso se estuviessse delectando en si, en pensar en cosas venereas; pero no tiene voluntad, ni consentiente en ellas; sino solo se recrea con imaginarlas, o pensarlas, peca mortalmente con pecado que se llama delectacion morosa, pero yo no dirè, que es sacrilegio contra el voto de la castidad, pues tiene intento de guardarle.] Hæc ille: cui videntur assentire Doctores numero præcedenti assentes, non peccare contra votum Religiosum, qui tactibus impudicis provocat secularem ad pollutionem: hoc enim difficilimum est evenire, abique morosa tangentis delectatione, aut periculo
pro-

proximo illius. Vide etiam supra Prop. 8. ubi nec contra castitatem graviter peccare, putarunt probabile Corduba, & Tabiena. Verum horum opinionem iam ibi notavimus ex mandato Sanctæ Inquisitionis cautè legendam, & neque tutam, nec probabilem esse, idemque iudicium de opinione Eusebij de Herrera fert Ludovicus de Torres in Selectis, part. 2. disp. 16. dub. 1. & tam una, quam altera communiter reprobat. Videatur Thomas Sanchez de Matrim. lib. 9. disp. 44. num. 20. Vbi similem aliam doctrinam pro coniugatis mutuo castitatis voto adstrictis, prorsus rejicit.

4. Ex quibus constat, potiori iure exterminandam sententiam aliam eiusdem Magistri Ioannis de Tabiena in sum. verb. *Votum 1* num. 3. Notab. 2. asserentis fornicationem Sacerdotis, vel Religiosi, non addere circumstantiam specie diversam à simplici fornicatione, ac necessario fatendam. Verba eius sunt. [*Votum illius rei, ad quam tenemur, non est propriè votum, sed confirmatio illius, ad quod tenemur: & per consequens non trahit ad aliam speciem, & non est de necessitate confessionis. Sed tamen Archiep. Florent. dicit, quod mutat speciem, & c. ut si quis voveat non fornicari. Sed quia D. Thomas dicit generaliter, & clarè, quod non est propriè votum; idèò dicendum simpliciter, quod non mutat speciem, ut dictum est; gravat tamen, quia non solum facit contra præceptum, sed contra suam bonam deliberationem.*] Hæc Tabiena: cuius opinionem rejiciendam prorsus dicit Thomas Sanchez, lib. 7. de Matrim. disp. 27. num. 20. & erroneam, & à veritate alienam appellat Castro de lege poenali, cap. 10. col. 3. Quem in censura imitatur Illustr. ac Rev. P. M. Fr. Petr. de Tapia, Archiepiscopus Hispalensis, in sua doctissima Catena morali, lib. 3. quæst. 3. art. 3. num. 4. dicens: [*Non solum esse improbabilem, scandalosam, & temerariam, sed erroneam.*] Et ante illum eadem censura notavit M. Corradus, 1. par. Resp. fol. 354. col. 1. Videatur etiam Thomas Sanchez, lib. 8. de Matrim. disp. 9. num. 10. & 11. Vbi impugnat Caietanum, Navarrum, & alios contententes votum propriè sumptum esse de solo super erogationis bono. Quod fuit fundamentum erroris M. Ioannis de Tabiena, ubi supra.

5. Ex dictis inferitur, habentes votum castitatis non posse absque lethali matrimonium contrahere, nisi prius obtenta dispensatione, ut tradit D. Thom. 3. part. quæst. 28. art. 4. ad 1. & cum eo omnes Theologi (paucis exceptis, qui contrarium tenent;

nent, quando contrahit animo ingrediendi Religionem antè consummationem) Vnde constat dispensationem diuinam interfuisse, vt Beatissima Virgo Iosepho desponsaretur, nam prius absolutè votum virginittis emiserat, vt ait Suarez, tom. 2. in 3. part. quæst. 28. disp. 6. sect. 2. [Et ita (inquit) sentiunt communiter Theologi, Ricardus, Bonaventura, Maior, Scotus, Albertus Magnus, ac fere cæteri Scholastici.] Quos sequitur M. Raynerius de Pisis, in summa, seu Pantheologia, verbo [Incarnatio,] cap. 12. dicens: [B. V. antequam ab Angelo ei denuntiaretur, & antequam à Iosepho desponsaretur, absolutè virginittatem vovit.] Non inficior D. Thomam opportum tenere, 3. part. quæst. 28. art. 4. ait enim B. V. antequam desponsaretur, vovisse virginittatem, non tamen absolutè, [sed sub conditione, si Deo placeret,] ac proinde licitè, post tale votum, voluisse nubere, quia hoc, inquit, prohibitum est illis, [qui absolutè castittatem vovent, quod quidem Mater Dei non fecit, antequam Iosepho desponsaretur.]

6 Imò addit Mag. Sotus, in 4. distinct. 30. quæst. 2. artic. 1. in fine, B. V. antequam desponsaretur, nullum emisisse virginittatis votum, neque absolutè, nec sub conditione. [Quapropter, inquit, ante nuptias propositum habuit virginittatis, & post nuptias votum eiusdem fecit.] Et iterum dist. 38. quæst. 2. artic. 1. §. Contra primam conclusionem. [Beata Maria, vt supra diximus, non creditur votum emisisse antequam matrimonium contraheret.] Verum hæc assertio M. Soti non solum est apertè contra Div. Thomam, vt vidimus, sed etiam contra omnes Theologos, & in re gravissima. Sicut etiam illa, quam à Caietano traditam refert, & rejicit Mag. Catharinus in Annotat. ad illius commentaria, lib. 4. fol. mihi 268. vbi sic ait. [Non est probandum, quod dixit, quod Maria ita conversabatur cum Iosepho, quod licitè absque villa nota potuissent consummare matrimonium. Quod est horribile, & in contumeliam divini partus dicitur, & adversus votum virginittatis, quod emisit uterque coniugum, vt ait Hieronymus, & Augustinus.] Hæc Catharinus.

PROPOSITIO XIV.

IN Conceptione Christi Domini, Beatissima Virgo concursus præbuit, per subministratorem veri seminis, seculæ tamen omni inordinatione. Suarez Iesuita, 3. part. quæst. 32. disp. 10. sect. 1. Sanchez

Iesuita de Matrim. lib. 2. disp. 21. num. 11. [Expende quam defensores Marianæ puritatis sint Iesuitæ.]

1 R. Hanc sententiam tuetur Ricardus de Mediavilla in 3. sentent. dist. 3. artic. 2. quæst. 1. ubi sic ait. [Ad primum dicendum, quod caro Christi fuit formata ex semine, eo modo quo semen est in mulieribus, tanquam ex proximo materiali principio, & ex purissimo sanguine tanquam ex principio remoto, quia illud semen ex purissimo sanguine factum fuit.] Hæc ille supra, & iterum, quæst. 2. §. Ad cuius intelligentiam: quem sequuntur Petrus de Mato in Appendice ad tractatum de semine, & Mantuanus, tract. de Cœceptione Christi. Quibus adde Henricum de Gandavo, virum doctissimum, qui floruit tēpore, quo Ricardus, nempe anno 1290. ut refert Bellarminus de Scriptoris Ecclesiasticis. Ille igitur Quodlibeto 3. quæst. 11. Sic ait. [Sive ipsum semen fuisset decilum à muliere sola, absque coitu viri, (attende) sicut conigit in Conceptione Christi de Virgine Maria, &c.] Et hanc opinionem multis suadere conatur Caietanus, 3. part. quæst. 31. artic. 5. Vbi sic ait. [De hac materia multa scripsimus in præcedenti libro; & ideo nunc pertransio, præmonendo novitios, ne sic sectentur dictam (nempe D. Thomæ) sententiam à Damasceno sumptam, quasi articulum Fidei, aut tanquam oppositam erroneam putent. Tenentes enim materiam humani, foetus proximam esse mulieris semen, absque fidei iniuria dicerent, quod sicut ad virginitatem Matris Christi spectat, quod sanguis eius ad locum naturalem generationis attractus fuerit, absque concupiscentia: ita ad eiusdem Virginalis Conceptus miraculum spectat, quod absque libidinis æstu, resolutum semen habitum fuerit. Et propterea instruens Angelus Virginem de modo Conceptus, non dixit tantum Spiritus Sanctus superveniet in te, sed addidit: & virtus Altissimi obumbrabit tibi, ab æstu proculdubio concupiscentiæ. Nec obstat integerrimæ virginitati mentis, & corporis talis concurtus seminis foeminei ad conceptum, quoniam naturalis, ac voluntaria resolutio seminis virginitatem tollit mulieris. non autem miraculosa supra naturæ cursum, & non voluntaria in se ipsa, sed tantum in sua causa, ut verba Beatæ Virginis ad Angelum demonstrant, &c.] Hactenus Caietanus in editione Veneta, anno 1533. & in Lugdunensi, anno 1558. Quæ tamen in modernioribus editionibus ab anno 1570. non reperies.

2 Prædictam sententiam, licet tot, tantosque habeat pa-

tronus, non defendit P. Thomas Sanchez, nec dicit esse probabilem, sed ab alijs talem iudicari. Loco enim citato disputat. [Vtrum censeatur matrimonium consummatum, si solus vir intra vas naturale seminet?] Et respondet, communem sententiam affirmare. [Eo quod semen foemineum ad generationem necessarium non sit.] Ipse vero, num. 11. Sic ait. [Quamvis hæc sententia probabilior sit, non est tamen adeo certa, cum innitatur illi soli principio Philosophico, quod semen foemineum non est necessarium ad generationem; & illud non est certum; quia satis probabiliter multi tenent contrarium: (atende) quod adeo probabile est, ut Suarez fateatur cum alijs, esse probabile adfuisse semen in Virgine absque omni prorsus inordinatione, ut ministraret Conceptioni Christi materiam. Quare concludo esse probabile non consummari matrimoniū nisi etiam foemina semināte.] Hucusque P. Sanchez: in quibus nec verbum pro sententia, quæ ei falso tribuitur. Et quæ eodē fundamento attribui posset M. Arauxo, qui ex eodem principio cum Sanchez sentit, in decis. mor. 2. part. disput. 11. quæst. 3. num. 4.

3 Quo ad Patrem Suarez, (etsi contrariam sequatur) fateor sententiam Ricardi, & aliorum iudicasse probabilem; tot vero limitationibus restrictam, ut non magis cum puritate Beatissimæ Virginis pugnet, quam concursus per subministratorem sanguinis. Verba eius sunt. [Si semen maternum necessarium est ad concipiendum filium, (ut tradit Caietanus cum Hypocrate, Galeno, Valles, & alijs, apud Sanchez supra) consequenter dicendum est, B. Virginem per naturalem facultatem partem sanguinis in semen convertisse, idque ad debitum locum conceptionis transmississe. Quod inter Scholasticos absque formidine concedit Ricardus, in 3. dist. 3. art. 2. quæst. 1. Citatur etiam Mantuanus, tract. de Concept. Christi. Qui tamen ita senserit, consequenter dicere debet, illam seminis transmissionem factam esse sine vlla inordinatione, & voluptate, aut aliquo motu concupiscentiæ, vel Spiritu Sancto obubran- te; vel quia subito, & absque vlla commotione naturalium membrorum facta est. Et inde fit, ut non magis derogat integritati, & puritati Virginis, quam solius sanguinis transmissio. Et hæc sententia est probabilis; incerta tamen, neque frequenter in ore versanda, ut Bonaventura dixit. Unde satis pium, & probabile etiam est, si quis velit sentire cum D. Thoma, hic quæst. 31. art. 5. ad 3. Conceptionē hanc absque seminis trans-

mis-

missione perfectam esse, si proprie, & rigore de semine loquamur. Hoc enim, dictis sanctorum, & perfectioni Virginis, magis est consentaneum, & Philosophicæ doctrinæ non repugnat: & si repugnaret, potius esset Theologiæ accommodanda, quam è contrario.] Hucusque Suarez, qui multis hanc secundam D. Thomæ sententiam confirmat, & tuetur.

4 Verum in hac quæstione omnino videndus Angelicus Præceptor, 3. part. quæst. 31. citata, artic. 5. in corp. Vbi apertissime tradit, Christum Dominum, idem, quod reliqui homines, principium passivum habuisse, similemque materiam. Sic enim inquit. [Ad supernaturalem modum generationis Christi pertinet, quod activum principium in generatione illa fuerit virtus supernaturalis divina: sed ad naturalem modum generationis eius pertinet, quod eius materia, de qua corpus eius conceptum est, sit conformis materiæ, quam aliæ foeminae subministrant ad conceptionem prolis. Hæc autem materia, secundum Philosophum de generatione animalium, est sanguis mulieris, non quicumque sed perductus ad quandam ampliore digestionem per virtutem generativam matris, ut sit materia apta ad conceptum. Et ideo ex tali materia fuit Corpus Christi conceptum.] Hæc ille. Ergo si materia, quam reliquæ foeminae subministrant ad conceptionem prolis, non sanguis, sed foemineum semen foret, ex tali materia fuisset Corpus Christi conceptum. Quod confirmatur ex his quæ ibidem ad 3. respondet. [Dicendum, quod semen foeminae non est generationi aptum, &c. Et ideo tale semen non est materia, quæ de necessitate requiratur ad conceptum, sicut Philosophus dicit, & ideo in conceptione Corporis Christi non fuit.] Ergo si semen foeminae ex necessitate requireretur ad conceptum, in conceptione Corporis Christi fuisset, secundum D. Thomam. Hæc autem est opinio quam probabilem dicit P. Suarez, ubi supra. [Si semen, inquit, maternum necessarium est ad concipiendum filium, consequenter dicendum est B. Virginium, &c. Sine vlla inordinatione, voluptate, &c.] Hæc, inquam, est opinio, quam probabilem esse dicit, utpote per necessariam consequentiam deductam ex principio, quod nec Angelicus Doctor dixit unquam esse impossibile, (imò, ut probabilius supponere videtur, in 4. dist. 41. art. 1. ad 4. quæst. ad 2. dicens, quod vir, & foemina. [Efficiuntur vna caro per commissionem seminum, unde nisi commissio seminum sequatur, non contrahitur ex hoc affinitas,] ut notant viri doctissimi: licet in

presenti questione contrario principio innitatur, quo negato, non potest negari miraculum in principio etiam passivo, & materia Christi Domini intervenisse, scilicet, vel in eo quod eius materia non sit similis materiae, quam aliae foeminae subministrant, quod ipse negat, vel in eo quod foemineum semen absque vlla prius concupiscentia, & voluptate resolutum fuerit, vt Caietanus, Ricardus, & alij contendunt.

5 Dictis consonat Abulensis, in tractatu super locum Isaia: *Ece Virgo concipiet*. Vbi ex eo, quod reliquae foeminae, (vt ipse opinatur) menstruum sanguinum subministrant ad conceptionem prolis, vt ex hac materia formetur corpus: existimat ex sanguine etiam menstruo B. Virginis, absque vlla tamen inordinatione, & voluptate, Corpus Christi Domini conceptum fuisse. Videatur vbi supra, num. 47. quo in loco, postquam statuit nullam delectationem veneream B. Virginem expertam esse, sic ait. [Fuit conceptio illa supernaturalis, quia non erat ibi aliquod principium activum naturale ad dirigendum menstruale sanguinem eius, & formandum corpus. Sed fuit Spiritus Sanctus faciens in menstruo virginali opera omnia, quae operari debuisset masculinum semen.] Hac Abulensis in editione Veneta, anno 1529. Contrarium autem tenet D. Thomas supra, ex opposito principio: putat enim sanguinem menstruum non esse materiam, quam aliae foeminae subministrant ad conceptionem prolis, atque adeo Corpus Christi non fuisse, ex hac materia conceptum. Verba eius sunt. [Sanguis autem menstruus, quem foeminae per singulos menses emittunt, impuritatem quamdam naturalem habet corruptionis, sicut, & ceterae superfluitates, quibus natura non indiget, sed eas expellit. Ex tali autem menstruo corruptionem habente, quod natura repudiat, non formatur conceptus.] Ex quibus, & ex eo, quod in B. V. nulla intervenerit delectatio, infert. [Et ideo dicitur Corpus Christi ex castissimis, & purissimis sanguinibus Virginis formatum.] Hactenus Angelicus Doctor: quem Iesuitae omnes sequuntur.

6 Quid ergo iam in Eximio Doctore Francisco Suarez, quod displiceat? Nam sententiam quam probabilem ipse dixit, tuetur (vel saltem liberat à censura) Eminentissimus Caietanus, ex doctissima Praedicatorum Familia: docet cum alijs sine formidine Ricardus, ex Religiosissimo Ordine Minorum, & tamen nullus in ipsos, ne dum in eorum instituti professores, tanquam perfectioni puritatis Mariae derogantes iniectus fuit.

Cui ergo omnes leuitas incediaris, Suarecio peccato, quasi originali, infectos, eo quod ille contrariam sequutus, Ricardi sententiam probabilem esse dixerit? Hoc vnum scio, vtriusque familiae, (sicut, & aliorum Ordinum) alumnos omnimodae puritatis Beatissimæ Virginis Mariæ acerrimos esse defensores. Nam verbo, calamo, sanguine, pro corporis, & animæ sanctissimæ puritate, vbique pugnant.

QVÆSTIO INCIDENTS PRO *Immacula Virginis Conceptione.*

1 **V**idimus in præcedentibus Divum Thomam, acerrimum propugnatorem puritatis corporis B.V. Mariæ: & quia incredibile prorsus est, solius corporis, & non magis animæ puritati consuluisse, cum Deus gloriosa Virginis Matris Mariæ corpus, & animam, vt dignum Filij sui habitaculum effici mereretur, præparaverit. Gratissimum Sancto Doctori facturum iudicavi, si brevi calamo traducerem, quæ ex eius scriptis diligentissime evolutis in favorem Purissimæ Conceptionis adnotavi.

2 Igitur D. Thom. non semel, sed sæpe docuit B. Virginem ab originalis peccati macula immanem fuisse, eaque puritate in primo instanti suæ animationis nituisse, qua nulla maior, sub Deo, intelligi possit. Sic expressè in 1. sent. dist. 17. q. 2. art. 4. ad 3. Vbi hæc habet. [Ad illud, quod obijcitur de Beata Virgine (nempe, quod ea puritate nituit, vt ait Anselmus, qua maior sub Deo nequit intelligi) dicendum est, quod differt puritatis augmentum, & charitatis augmentum enim puritatis est per recessum à contrario, & quia in B. Virgine fuit depuratio ab omni peccato, ideo pervenit ad summum puritatis, & c. Charitati autem augmentum est per accessum ad divinam bonitatem, & ideo non habuit B.V. charitatem, qua maior non possit intelligi.] Eandem sententiam, ex eodem principio, & autoritate D. Anselmi, tradit iterum in eodem, lib. 1. sent. dist. 44. q. vnica, art. 3. ad 3. inde concludens. [Ideo talis fuit puritas B. Virginis, quæ à peccato originali, & actuali immunis fuit.] Eidem fundamentum innixus, idem tercio determinat in secundo scripto super libros sententiarum, ad Hanibaldum, lib. 1. dist. 44. q. vnica, art. 2. ad 2. Quibus adde quartâ authoritatem ex opusc. 61. in tract. de decem gradibus charitatis, gradu 10. ad finem. De quibus latè pro Immaculata Conceptione agit R. P. M. Gaspar Chatalanus,

ex Ordine Prædicatorum, designatus Episcopus Ilerdensis in epistola quadam, apud Ioannem Eusebium Nerebmer. in lib. exception. cap. 24. à fol. 374.

3. His quatuor, totidem aliæ superaddendæ sunt. 1. super Psalmum 14. ad illud: *Qui ingreditur sine macula.* Vbi Angelicus Doctor. [In Christo, inquit, & Virgine Maria nulla omnino macula fuit.] 2. Super Psalmum 18. ad vers. *In sole posuit tabernaculum suum.* Quem sic exponit, [In sole posuit, idest corpus suum posuit in sole, idest in B. Virgine, quæ nullam habuit obsecritatem peccati. Cant. 4. Totapulchra es amica mea, & macula non est in te.] 3. Super epistolam ad Galatas, cap. 3. lect. 6. [Non inveni, inquit, mulierem præter Virginem Mariam, quæ à peccato originali immunis esset.] Sic in excusatione Parisiensi, anno 1529. & in altera etiam Parisiensi, anno 1532. & in Veneriana, apud Hieronymum Scotum, anno 1548. & iterum, anno 1555. & in sex alijs editionibus, quas recenset Alva in Nodo indissolubili, Approbat. 7. §. 2. fol. mihi 498. Quarta denique autoritas desumitur ex opusculo super *Aue Maria.* Vbi sic. [Maria Purissima fuit, quantum ad omnem maculam, quia neque originale, neque mortale, neque veniale peccatum incurrit.] Sic in exemplaribus antiquis, vt testatur Salmeron, tom. 13. super epist. ad Roman. disp. 51. in fine. [Ita, inquit, in multis codicibus antiquis communiter legebatur, & Turrecremata non est ausus illud immutare, sed sub illis verbis producit eum,] & quod hæc verba sint D. Thomæ, fatetur ex eodem Prædicatorum Ordine, Vincentius Iustinianus, tractatupro Immaculata Conceptione, vers. [Petrus Canisius.] Vbi sic scribit. [Sanctus Thomas, in Opusculo in salutationem Angelicam, & in libris sententiarum dixit, eam fuisse immunem, & liberam ab omni peccato, tam originali, quam actuali. Vt ego nesciam, in quo alio Ordine Mendicante, sint Doctores antiqui, qui id dixerint.] Et D. Thom. non docuisse B. V. fuisse in originali conceptam, multis suadet Laurentius de Apon-te, ex Clericorum Minorum Familia, quem immerito ex eo carpit sodalis Thomas Hurtado, tom. var. resol. tract. 3. cap. 4. resol. 29. num. 160. fol. 114. dicens: [Cum manifestius sit, & clarius meridiana luce hoc sensisse S. Doctorem, in eaque sententia perpetuo mansisse, & hoc indubium vertere innane est.] Sic Hurtado: sed quam innani fundamentó, constat ex dictis, & confirmatur ex dicendis, quæ explicationem ipsorum Patrum Dominicanorum præferunt.

4 Vide Reverendissimum P.M. Fr. Ioannem à S. Thoma, virum doctissimum, ex eadem Familia, tom. 1. in 1. part. disp. 2. proœcial. Vbi plurimis, optimisque locis demonstrat, Div. Thomam pro sententia pia stetitisse; & quod in his, quibus contrarius sibi videretur, loquutus est de debito peccati originalis, non de ipso peccato originali. [Si Beata Virgo, inquit, præservata est à culpa, dummodo in persona habuerit debitum, nil contra D. Thomam.] Quam expositionem pro aliquibus locis adhibuerat Caietanus, 1. 2. quæst. 81. art. 3. in quo Angelicus Doctor, utpote inquirens. [Vtrum peccatum Primi parentis transeat per originem in omnes homines?] ita expressè loquitur de ipso met peccato originali in actu; ut vel hic, vel nullibi de illo sermonem instituisse credam. Nihilominus, in hoc loco, de solo debito egisse, exponit Caietanus his verbis. [Ad Fidem Catholicam spectat, quod omnes præter solum Christum contrahant peccatum originale, (ut hic tradit Div. Thomas.) Quod dictum non intelligendum est aliter, quam de morte, quæ est poena peccati originalis. Ita quod omnes incurrunt mortem, id est, necessitatem moriendi. Ita omnes incurrunt peccatum originale, id est, necessitatem habendi peccatum originale, &c. Est igitur necessarium, secundum Fidem Catholicam, quod omnis utriusque sexus ab Adam secundum rationem feminalem proveniens, ex ipsa sua generatione sit obnoxius peccato originali, &c. & iuxta hunc sentum militat ratio Authoris, scilicet, quia aliter non indigeret redemptione, quæ per Iesum Christum facta est. Si enim peccatum originale, vel in actu, vel in necessitate habendi illud, quis non incurreret, non egeret redemptione, quod hæreticum esset dicere. Sed si omnes obnoxij sunt peccato originali, sufficit ad indigentiam redemptionis, neque enim solum redemptione eget actualiter captivus, sed etiam obnoxius captivitati. Et hæc benè notabis Thomista, ne nimio zelo, non secundum scientiam, accensus, erronea dicas, quæ erronea non sunt, cum de Beatissima Virginis Conceptione disputas, aut prædicas.] Hactenus Eminētissimus Caietanus.

5 Caietano consonat ex eadem Familia, M. Thomas, Leonardus, in libro edito Bruxellis, anno 1661. cui titulus. [Angelici Doctoris Thomæ Aquinatis sententia.] Vbi sic ait. [Generales illæ de originalis peccati contagio ab omnibus, excepto unico Christo, contracto, accipi possunt sensu quodam, qui Virginem Christi Matrem non subijciat corruptioni, & con-

ragio peccati originalis, sed tantum debito contrahendi illud, nisi ex speciali gratia Dei in primo instanti animationis fuisset preservata.] Sic ille sequitur Illustriss. P. M. Arauxo, Episcop. Segovienfem, qui idem scripserat 1. 2. quæst. 71. art. 3.

6 Quæ sanè expositio quatenus concedit D. Thomam non egisse de peccato originali, sed de illius debito, optima est, & me iudice, quo ad aliqua loca, autoritate Apostolica comprobata. Nam D. Thomas in Disputatis, in 4. de peccato originali, quæst. 4. art. 6. ait. [Dicendum, quod est erroneum, dicere, quod aliquis sine peccato originali concipiatur præter Christum.] Quæ verba iterum repetit, in 4. sentent. dist. 43. art. 4. quæst. 1. ad 3. Præterea in secundo scripto super lib. sentent. Ad Hainibaldum, lib. 2. dist. 31. art. 4. in corp. Sic ait. [Ante resurrectionem communem nullus, qui per actum naturæ generatur, potest concipi sine originali peccato. Hoc etiam ponere, reddit quodammodo in hæresim Pelagianorum.] Et 1. 2. quæst. 81. art. 3. [Secundum Fidem Catholicam (inquit) firmiter omnino tenendum est, nullum præter solum Christum fuisse liberum à peccato originali.] Quæ quidem propositiones, si de peccato originali, Beatissimæ Virginis, & non de solo debito, (ut de vltima exponit Caietanus) procederent, (ut contendunt M. Spina, in tract. de Concept. M. Ioannes Dominicus de Florentia, in alio tract. de Concept. cap. 22. 23. & 26. & M. Vincentius de Castronovo, lib. 1. cap. 27.) essent iam censure nota fœdata à Sixto IV. in Extravaganti [Grave nimis.] Vbi similes propositiones de peccato originali. [Veluti falsas, & erroneas damnavit.] Id autem non cohæret cum approbatione doctrinæ D. Thomæ contenta in Bulla Clementis VIII. ad Nobiles Civitatis Neapolitanæ. Vbi dicitur. [Doctrinæ quidem testis est ingens librorum numerus, quos ille, mira perspicuitate, sine vilo prorsus errore conscripsit.] Non ergo de peccato originali, à quo immunem, & puram prædicat Angelicus Doctor (octo in locis à nobis supra citatis) Beatissimam Virginem, sed de peccati originalis debito in nuper allegatis loquutus est: idemque de alijs, quæ communiter pro contraria parte afferuntur, dici debet. Præterquam, quod ut M. Ioann. à Sancto Thoma inquit, supra. [Communior D. Thom. interpretatio est, quod loquitur in illa universalis propositione, ex vi legis ordinariæ relinquendo locum privilegio.] Quod ante illum tenuere Ferrara, 4. contragent. cap. 50. & M. Serra, 1. 2. tom. 2. quæst. 81. art. 3. & plures alij. Quæ si attendisset M. Ca-

nus,

nus, lib. 7. le loels, cap. 3. num. 3. §. 4. concinens] non ad us
fuisse dicere. [Ita is erravit, qui dixit erroneum esse aliquem
præter Christum à lege illa originalis peccati liberari.] Sic in
editione Saluaticensi, anno 1563. fol. 249. col. 2. Nec Mi-
chael de Palacios, in 3. sent. dist. 3. disp. 1. §. ad 4. dixisset. [At
vero Extravagans Sixti Quarti, hanc D. Thomæ correxit sen-
tentiam.]

7 Nec leve præfata expositio fundamentum habet, in ipso
Angelico Præceptore. Ut videre licet, in secundo sententia-
rum, dist. 31. quæst. 1. art. 2. dum ait. [Ille, qui non est pec-
cato obnoxius, redemptione non indiget, si ergo esset aliquis,
qui non in peccato originali nasceretur præter Christum, inve-
niretur aliquis, qui redemptione facta per Christum non in-
digeret, quod non est conveniens secundum fidem.] In qui-
bus, ut vides, pro eodem usurpat, non solum contrahere, sed
nasci in peccato originali, quod esse illi obnoxium. Et quidem
si de nativitate stricte loqueretur, non posset subsistere propo-
sitiō, certissimum enim est, aliquos fuisse præter Christum, qui
in peccato originali nati non sunt, nempe sanctificati in utero,
qui tamen redemptione facta per Christum indiguerunt: sicut
indiguit Beatissima Virgo, licet peccato originali in actu in-
quinata non fuerit, sed illi tantum obnoxia, quia illud incur-
risset, nisi ex meritis Christi præservata fuisset. Quod sufficit,
ut propriissime dicatur, fuisse per Christum liberam à peccato
originali. Qui solvendi modus non latuit D. Thomam, sed il-
lius expressè meminit, 3. part. quæst. 5. 2. art. 2. ad 2. Vbi expli-
cans illud, Act. 2. *Quem Deus suscitavit solutis doloribus inferni* Sic
scribit. [Dicendum, quod duplex est dolor. Vnus est dolor pœ-
næ, quem patiuntur homines pro peccato actuali, &c. Alius au-
tem dolor est, de dilatione speratæ gloriæ, quem quidem do-
lorem patiebantur Sancti Patres in inferno, &c. Utrosque au-
tem dolores Christus solvit ad inferos descendens: aliter tamē,
& aliter. Nam dolores pœnarum solvit præservando ab eis, si-
cut medicus dicitur solvere morbum, à quo præservat per me-
dicinam. Dolores autem causatos ex dilatione gloriæ actuali-
ter solvit præbendo eis gloriam.] Sic ibi. Hoc ergo secundo
modo solvit nos à peccato originali, præbendo infectis gratiā,
illo autem primo Beatissimam Virginem, præservando illam
à peccato, sicut medicus solvit morbum cum ab illo per medi-
cinam præservat. Et ita evincere conatur, ex D. Thom. eius dis-
cipulus M. Ioannes à Sancto Thoma, ubi sup. artic. 2. dicens:

[Hoc autem evidens fiet ex ipsis locis D. Thomæ, ubi ex professo hanc quæstionem tractat. Quibus videbimus eum agnovisse etiam præservativam redemptionem.]

8 Stat ergo apertè D. Thomas pro sententia adstruente B. V. in primo instanti suæ animationis fuisse gratia præditam, & à peccato originali divina protegente gratia ex meritis Christi præservatam. Cuius opinionem, ex eadem illustrissima, & tanto Magistro, doctissima Familia, tuentur 290. Authores, quorum nomina scripta sunt in libro eruditissimo, quem nuncupatum Veritatis Solem edidit Alva, Frânciscanus, hoc anno 1660. omnino videndus, fol. 198. Quos sequitur Illustr. Archiepisc. Hispal. Fr. Petrus de Tapia, Dominicanus, in sua Catena Morali, lib. 3. quæst. 13. art. 1. de peccato originali, dicens: [Ab hac quæstione, cum Concilio Trident. sess. 5. de cr. de pec. origin. & cum D. Augustino, lib. de natura, & gratia, cap. 36. excipimus B. V. M. Mater enim Dei est.] Ex Authoribus Societatis nullū pro hac sententia refero, quia omnes pro illa accerrime pugnant. Eorumque indefessus labor in congerendis Ecclesiæ Patribus, & fundamentis, quibus definitionem huius Mysterij sæculis exoptatam impetrent, omnibus notissimus est. Videatur inter alios præclarus ille vir P. Eusebius Nerebergius, lib. de Obiecto Festi Conceptionis, in epistola ad Eminentissimum Cardinalem de Sandoval & Moscoso, Archiepiscopum Toletanum, ubi ex Sanctis Patribus, eorum transcriptis verbis, quatuor supra viginti recenset: Et ex antiquis Patribus, & Doctoribus duo supra viginti. Qui Beatissimam Virginē à peccato originali immunem apertis verbis prædicant. Et ita revelavit ipsemet Angelicus Doctor inter Coellicos constitutus Episcopo Patavino Fantino; ad celebrandum Festum hoc Immaculatæ Conceptionis B. V. illum exhortans. Quam revelationem approbant ferè centum Doctores, prout refert Alva, in Sole Veritatis, fol. 131. §. [Secunda falsitas.] Vnde planè deducitur, aut D. Thomam, nunquam oppositum sensisse, aut saltem si aliquando dissensit, postea retractasse; tum in vita, locis supra adductis, & in libro retractationum ab ipso edito: tum post mortem, in revelatione prædicta.

9 Et quod caput, Sancta Romana Ecclesia Immaculatæ Conceptionis, & Sanctificationis B. V. in primo instanti suæ animationis, Festum celebrat, à tempore Sixti Quarti: ut declaravit Sanctiss. noster Alex. Papa Septimus in Bulla, quæ incipit: *Colluctatio omnium Ecclesiarum*, expedita die octava Decemb. anno

anno Domini 1661. ibi: [Nos considerantes, quod Sancta Romana Ecclesia de intemerata, semperque Virginis Mariæ Conceptione Festum solemniter celebrat, & speciale, ac proprium super hoc officium olim ordinavit, iuxta piam, devotam, & laudabilem institutionem, quæ à Sixto Quarto, prædecessore nostro, tunc emanavit; volentesque laudabili huic pietati, & devotioni, & Feito, ac cultui secundum illam exhibito in Ecclesia Romana, post ipsius cultus institutionem nunquam immutato, Romanorum Pontificum, prædecessorum nostrorum exemplo favere, necnon tueri pietatem, & devotionem hanc colendi, & celebrandi B. V. præveniēte, scilicet Spiritus Sancti gratia à peccato originali præservatam, & c.] Sic declarat Sanctiss. N. Ad cuius maiorem vim, & efficaciam superaddit. [Ac constitutiones, & decreta à Romanis Pontificibus prædecessoribus nostris, & præcipue à Sixto IV. Paulo V. & Gregorio XIII. edita in favorem sententiæ asserentis animam B. Mariæ Virginis in sui creatione, & in corpus infusione, Spiritus Sancti gratia donatam, & à peccato originali præservatam fuisse, necnon, & in favorem Festi, & cultus Conceptionis Virginis Deiparæ, secundum piam istam sententiam, ut præfertur, exhibiti, innovamus, & sub censuris, & poenis, in eisdem constitutionibus contentis, observari mandamus. Et insuper omnes, & singulos, qui hanc eandem sententiam, Festum, seu cultum in disputationem revocare, aut contra ea, quoquo modo, directe, vel indirecte, aut sub quovis prætextu, etiam definibilitatis eius examinandæ, sive Sacram Scripturam, aut Sanctos Patres, sive Doctores Glossandi, vel interpretandi. Denique alio quovis prætextu, seu occasione, scripto, seu voce, loqui contionari, tractare, disputare, contra ea quidquam determinando, aut asserendo, vel argumenta contra ea asserendo, & insoluta relinquendo, aut alio quovis excogitabili modo differendo, ausi fuerint; præter poenas, & censuras, in constitutionibus Sixti Quarti contentas, quibus illos subiacere volumus, & per præsentis subijcimus; etiam contionandi, publicè legēdi, seu docēdi, & interpretandi facultate, ac voce activa, & passiva, in quibuscunque electionibus, eo ipso absque alia declaratione privatos esse volumus, necnon ad concionandum, publicè legendum, docendum, & interpretandum perpetuè inhabilitatis poenas ipso facto incurrere, absque alia declaratione, à quibus poenis non nisi à nobis ipsis, vel à successoribus nostris Romanis Pontificibus absolvi, aut super his dispensari possint.]

Hac in Bulla Alexandri Septimi.

10 Ex quibus duo indubitilla sunt. Primum: obiectum fess, & cultus purissimæ Conceptionis (idest, quod Ecclesia Romana celebrat in die Conceptionis) esse, & fuisse à tempore Sixti Quarti, B. Virginem immaculatam, & Sanctam in primo instanti suæ animationis. Secundum: Præsertionem Virginis à peccato originali, & eius Sanctitatem, ex meritis Christi, in primo instanti creationis animæ, & infusionis in corpus; in dubium, seu disputationem adducere, in posterum non licere. Quod quidem ita connexum est cum declaratione obiecti cultus, vt licet Pontifex id non expressest; omni dubitationi, & disputationi aditum præclusisset. Quod etiam ipsi, qui, ante Alexandri Bullam, contrariæ opinionis partes agebant, planè fatentur; vt videre est, apud doctissimum M. Dominicum Gravina, ex Ordine Prædicatorum, tom. 2. Cathol. præscript. quæst. 6. art. 3. [Proferant, inquit, aduersarij absoluto cultu tanquam ad primum obiectum propositam immaculatam, & præsertatam, & iam causa finita erit.] Est ergo iam finita, cum, id quod desiderabat, protulerit Alexander Septimus.

11 Igitur Sanctissimum nostrum Alexandrū, huic controverfiæ finem imposuisse (licet Sanctitatem B. V. in primo instanti, non definierit) fatentur iam PP. Dominicani, & convincit Rev. P. M. Turchus, Generalis Ordinis Prædicatorum, in libello secundo, ad Eminentiss. Cardinales in quo, voce, & nomine totius Ordinis, profesto (non contra, vt intendebat) purissimæ Conceptionis, sic loquutus est. [Ecclesiæ Sanctæ fixa est, & perpetua consuetudo colendi non nisi certam, & indubitatam Sanctitatem, quod pro cōperto habent Sanctus Bernardus, Sanctus Ildephonus, & Sanctus Thomas, qui hac vnica ratione Nativitatem Virginis Sanctam fuisse tradunt: Quia Ecclesia ab antiquo eam celebrat.] Quibus addere potuisset S. Angustinum, & S. Bonaventuram, apud Eusebium Neremberg, sup. cap. 27. fol. 172. Et Sanctum Albertum Magnum, in Mariali de Laudibus Virginis, super *Missus est*, cap. 166. Vbi eodem vtitur argumento. [Probatur (inquit) Ecclesia celebrando festivat eius Nativitatem; ergo fuit Sancta, quando fuit nata.]

12 Quantum autem sit robur argumenti Sanctorum PP? dependet ex principio, quod (vt fatentur supra gravissimi MM. Dominicani) Sancti PP. pro comperto habent, de quo Sanctus Thomas, Quodlib. 9. art. 16. [In Ecclesia, inquit, non potest esse error damnabilis, sed hic esset error damnabilis, si vene-

raretur tanquam Sanctus, qui fuit peccator.] Et infra ad 2. respondet. [Quod divina providentia prætervat Ecclesiam, ne in talibus per salibile testimonium hominum fallatur.] Et licet M. Canus de locis, lib. 5. cap. 5. quæst. 5. §. [Mox etiam,] non ad fidem, sed ad mores prædictum cultum referat; argumenti tamen Sanctorum PP. aculeos præsentens: [Turpiter, inquit, errabit Ecclesia in doctrina morum, si legem ferat de colendo divo, quem colere si divus non est, & cum ratione, & cū Evangelio pugnat.] Sic ille. Cuius rationem reddit D. Thom. 2. 2. quæst. 93. art. 1. dicens: [Sicut autem significatur aliquid verbo, ita etiam significatur aliquid facto, & in tali significatione facti consistit exterior Religionis cultus, & ideo si per cultum exterioriorem aliquid falsum significetur, erit cultus perniciosus.] Ex quibus fit Ecclesiam non posse errare in cultu exhibendo, nec celebrare ut Sanctum, qui revera Sanctus non sit: alias eius cultus perniciosus esset, & cum ratione, & cum Evangelio pugnaret.

13 Si verò inquiras, qua certitudine id tenendum? Respondet M. Canus, ubi supra, tot niti fundamentis. [Ut qui fidem in his Ecclesiæ detrahunt, eos non hæreticos, quidem, sed temerarios, impudentes, irreligiosos esse credamus.] Plus addunt alij; quos citatos sequitur doctissimus, ac Reverendissimus P. M. Ioannes Martinez de Prado, Primarius olim Complutensis Theologiæ Professor, & nunc Provinciæ Hispaniæ, Ordinis Prædicatorum Provincialis meritisissimus, tom. 1. in 3. part. quæst. 66. dub. 12. §. 6. Vbi disputans de Infantibus pro Christo occisis, quos Armachanus, lib. 8. de quæstionibus Armenorum, cap. 37. in fine, ausus est dicere, non fuisse omnes salvos, sed solum, qui fuerant circumcissi, contra illū insurgens sic ait. [Dico primo, indubitatum est, parvulos ab Herode occisos fuisse salvos, & esse vere Martyres. Est ita certa propositio, quod Soto, in 4. dist. 3. quæst. vnica, art. 11. §. Præter hæc, dicit, quod prima opinio peior est, quam falsa: repugnat enim (attende) authoritati Ecclesiæ Martyrium Innocentium celebrantis. Nuño etiam, art. 12. dicit, quod est temeraria, & proxima errori. Vazq. cap. 7. num. 72. ait, quod temeritatis, & erroris notam meretur.] Sic M. Prado cum citatis. Tanti ponderis est, apud viros doctissimos, Ecclesiæ authoritas Innocentium festum celebrantis, eisque Sanctorum cultum exhibentis. Quæ quidem censura in re nostra locum habere non potest.

14. Huic autem principio innixus M. Ambrosius Catharinus, part. 2. de Concept. cap. 1. contra nonnullos parum curantes de cultu ab Ecclesiâ præstito, Immaculatæ B. V. Conceptioni, acriter invehitur, his verbis. [Vos autem cum in his ordinandis, quæ ad cultum divinum pertinent, aberrare posse Romanam, & vniuersalem Ecclesiâ existimatis, ac de facto in hac celebritate (Conceptionis B. V.) aberrare contenditis; in certum nobis omnem diuinum cultum redditis, & nutantem facitis Christianam fidem, quam præcipuè in diuino cultu profitemur, atque protestamur. Minus autem insipienter erraretis, nullos penitus cultus admittendo, quos Ecclesiâ instituit, absque Dei verbo expresso, vt habet Lutheranum dogma, quam illos admittendo, fateri simul posse eos esse mendaces.]

15. Facit ad hæc opinio plurium Theologorum, apud Diam part. 1. tract. vltimo ref. 18. (quos sequitur M. Zanardus, cuius verba dedi supr. tract. de Bapt. Propol. 2. num. 6.) asserentium esse de fide Pontificem errare non posse in canonizatione Sanctorum, eo quod, cum toti Ecclesiâ, inquit, proponat, v. g. Franciscum colendum, vt Sanctum, & eius decreto tota Ecclesiâ obedire teneatur, si Pontifex in hoc posset errare, tota Ecclesiâ in materia Religionis, ad quam Sanctorum cultus pertinet, errare posset. Hoc autem est contra promissionem Ecclesiæ factam Ioannis 16 *cum venerit ille spiritus veritatis docebit vos omnem veritatem.* Quod quidem argumentum eodem robore probat Pontificem errare non posse in constitutionibus, & decretis, quibus toti Ecclesiæ præcipit cultum exhibere Beatissimæ Virginis, vt Sanctæ, & Immaculatæ in primo instanti animationis: alias enim Ecclesiâ vniuersalis; cum eis obedire teneatur, errare posset in materia Religionis. Quod nemo dicere audibit. Tum quia vt scripsit R. P. M. Ioannes à S. Thoma, 2. 2. quæst. 1. disp. 9. De fide est, quod moralitas talis præcepti non est mala, & est de fide in virtute illius vniuersalis, quod quæcunque dicuntur ex Cathedra sunt seruanda, & facienda.] Tum quia, vt inquit Sylvester verb. Fides num. 2. [Ad fidem pertinet inhærere determinationi Pontificis Summi, in his quæ sunt fidei, imo etiam in his, quæ spectant ad bonos mores, quia in eiusmodi Ecclesiâ etiam errare non potest, & consequenter nec caput eius in quantum caput, seu in quantum Pontifex] Et ratio est: Quia, vt ait M. Canus de locis lib. 5. cap. 5. quæst. 5. §. Deinde. [Cum Christus dixerit illa: *Quæcunque dixerint vobis facite, & qui vos audit, me audit:* quibus præcipimur Ecclesiæ legibus obtemperare.

perare; ita, si errat illa, Christus nobis erroris author est.] Quapropter eruditissimus M. Grayna in Præscriptione de infalibilitate Romani Pontificis in decretis morum, quæst. 4. art. 1. fol. 290. Sic scribit. [Qui diceret legem Ecclesiasticam repugnare Evangelio, vel lumini naturæ, vel traditionibus Apostolicis, merito, ut hæreticus habendus, tanquam cum Lutheranis, & Calvinistis conspirans.] Hæc ex illo. Legem autem de colendo, ut divo, qui divus non est, cum ratione, & cum Evangelio pugnare, dixit supra M. Canus. Ex quibus constat, quam superiorem, infra fidei certitudinis gradum, Mysterium Immaculatae Conceptionis B. Virginis, nondum definitum, in Ecclesia Catholica obtinuerit.

16 Iam quam proximum definitioni sit, & plures erudite tractarunt, pluribusque demonstrarunt fundamentis. Vnum pro omnibus, hic producere sufficiat, auctoritatem scilicet Sacri, & Euchumenici Concilij Tridentini, ex cuius Actis Originalibus, celebre traduxit testimonium Nicholaus Lancicius, tom. 2. opusc. 11. de praxi divinæ præsentia, cap. 13. pag. 49. Vbi sic scribit. [Legi, & descripsi, anno 1599. ex Actibus Originalibus Concilij Tridentini, quæ asservantur in Castro Sancti Angeli Romano; & cū expressa licentia Clementis VIII. Summi Pontificis, fuerunt R. P. Petro de Arrubal, professori Theologiæ in Collegio Romano, & mihi eius socio, ad aliquas horas exhibita à Cardinali Cælio: ex aliquot decadibus Episcoporum deputatorum ad tractandum de hoc puncto Conceptionis B. V. Mariæ (attende) omnes asseruisse ipsam esse conceptam sine peccato originali: Sed ob instantissimas preces aliquot Episcoporum, & Theologorum Sancti Dominici, qui illi Concilio aderant, rogantium, ne hac vice, propter notam, quæ inveretur Ordini Sancti Dominici hoc decreto, illud ederent; sed superfederent, & ad aliud tempus illud reicerent. Concilium superfedit, & decretum illud non evulgavit, hanc solam ob causam. Ita habetur in illis Actis Concilij, quæ diligentissimè legi; & hæc tunc excepi.] Hactenus P. Lancicius, ex Societate Iesu. In quorum fidem testimonia etiam prohibet ex eadem Familia Emin. Cardinalis Sfortia Paravicino, lib. 7. Historiæ Trident. cap. 6. part. 1. & Illustr. Ambrosius Catharinus Dominicanus, in Præfat. disput. de Immaculata Concept. ad PP. Concilij. Quos refert sapientissimus, ac Rev. P. Ioannes Antonius Velazquez, in Memoriali ad Regem pro cultu Immaculatae Conceptionis. Tres sunt, qui testimonium dant; & in ore duorum, vel trium stat omne verbum.

17 Verum, nec ista puritate Iesuitæ contenti sunt ; maior rem in Beatissima Virgine adstruunt. Docent enim non pauci , non solum à peccato originali , sed à debito etiam illius ex meritis Christi liberam fuisse. Ita Illustrissimus P. Ferdinandus de Salazar , tom. de Conceptione , capit. 10. Apud quem P. Gundisalvus de Albornoz , & P. Franciscus Suarez. [Cuius, inquit , autoritas ad instar omnium esse debet , qui hac super re percontatus , & quæsitus , huius sententiæ probabilitatem suo calculo confirmavit.] Vide P. Suarez , tom. 2. in 3. part. disput. 3. sect. 2. §. Quærat aliquis : ubi à censura eam liberat , & iterum 1. 2. tract. de peccatis , disput. 9. sect. 4. num. 34. Vbi ait. [Non mereri cenuram , nec posse dici improbabile , cum non desint Anthores pii , & docti , qui id probant.] Et num. 37. citat pro illa Catharinum , Galatinum , & Vignerium ; & numer. 38. ait. [Pater Iustinianus , qui apud me Author est grauis , dicit , [valde probabile existimo ,] in quo ego non contradico : quamquam illud [valde] excusare posset.] Hæc Suarez , & post illum vel sequuntur , vel dicunt esse probabilem communiter Iesuitæ , P. Petrus Hurtado de Mendoza , in vita Christi , disput. 89. sect. 10. P. Eusebius Nerenbergius , de Obiecto Festi Conceptionis , cap. 30. §. 1. P. Ambrosius de Peñalosa , in vindicijs B. Virginis disp. 10. per totam , P. Bernardinus de Aldrete , tom. 1. de Incarnat. disp. 19. sect. 6. & disp. 22. sect. 3. num. 7. apud quem P. Benedictus Fernandez , P. Barradas , P. Salas , P. Henriquez , P. Perlinus , & alij , quibus adde P. Ludouicum de la Puente , lib. 7. Exhortat. 20. §. 3. num. 5. & nouissimè tuetur eruditissimus P. Ioannes Antonius Velazq. tom. de Maria Immaculate Concepta , lib. 3. dissertat. 3. annotatione 3. apud quem Pater Granado testatur. [Consultos Doctores Complutenses , Hispalenses , Cordubenses , Granatenses , Ossunenses , (& Salmanticenses subnectit Velazquez) huic opinioni subscripsisse , tanquam veræ , aut certè valde probabili , seu indignæ quacumque , vel leuissima nota , & de mandato Supremi Hispaniarum Sanctæ Inquisitionis Tribunalis , anno 1616. declaratum , nil in tali doctrina esse , quod impediret , quo minus typis excussa defenderetur.] Sic ille , & ex recentioribus , qui multis ab hinc annis Theologiæ Scholasticæ Cathedras moderari sunt , nullus inter Iesuitas hanc opinionem sequutus non est. Expende quam defensores Marianæ puritatis sint Iesuitæ.

18 Adde quod nec in hac parte D. Thomam contrarium ha-

habent. Nam Beatissimam Virginem à debito contrahendi originali excludunt dependentem à meritis Christi: Angelicus autem Præceptor hoc nunquam dixit erroneum. Ut benè observat ex Dominicanis præclarissimus Vir. M. Raynerius de Pisis in Pantheologia nuper locupletata per Fratrem Joannem Nicolai eiusdem Ordinis, tom. 2. verb. Incarnatio, cap. 8. Vbi adducis verbis D. Thomæ, quæ à nobis supra. Sic ait. [Ad eundem sensum, qui præmissus est, accommodari hæc verba possunt, ut erroneum esse significant, quod à debito contrahendæ culpæ originalis eximatur, abique gratia personaliter sibi facta, nec à Christi meritis dependente.] Et iterum infra, in fine paraphi primi. [Hæc significant, erroneum esse, ac dignitati Christi contrarium, ut a Christo independentem, contrahendi debitum non haberet.] Quid clarius? Ex quibus, & ex alijs pro Immaculata Virginis Conceptione locis, recte concludit. [Atque ita neque in rigore D. Thomas, hac ipsa de re scripsit, quod præfenti Universali Ecclesiæ consuetudini, sive ritui adversetur.] Sic ibi: quæ sunt valdè notanda. Ergo, qui B. V. à debito liberant dependentem à meritis Christi, non contrariantur D. Thomæ. Sed eius semper ratio illibata manet, de indigentia nimirum redemptionis, quam prædicti Doctores nunquam inficiantur. Et ita novissime fatetur R. P. M. Fr. Franciscus à Cruce, Ordinis Prædicatorum, Theologiæ professor, Supremi Sanctæ Inquisitionis Senatus censor, Vicarius Generalis in Provincia Novi Regni, & Peruvij, & ad Provincialatum iterum, atque iterum assumptus. In opusculo, impresso Limæ, die 15. Septemb. anno 1653. cui titulus: *Pro puritate Conceptionis Beatissimæ Virginis Mariæ, Theologica demonstratio*, §. [Primum principium ordinis naturæ, & gratiæ,] ubi postquam probavit B. V. Mariam peccatum originale non contraxisse, concludit. [Ex dictis puto dicendum, B. Virginem debitum peccati non contraxisse, quia illud est generis, sive naturæ, non personæ: quod si in Adâ, liberati essent omnes, nullus debitum contrahere diceretur, debitum namque fuit in parente ad communicandam naturam cum macula.] Sic ille, & sic alij.

19 Quidam recentior, qui nuperrime sua opera in lucem dedit: Beatæ Mariæ puritatis exardens zelo, contra Albertum Magnum præcipuum Ordinis Prædicatorum decus invehitur, eo quod in speciali tractatu super Evangelium *Missus est*, sermone de plenitudine gratiæ Beatissimæ Virginis, cap. 69. de confessione, docuerit, B. V. per Sacramentum poenitentiae

aliquam gratiam accepisse. Quasi per hoc innuerit ab omni peccato actuali liberam non fuisse. Cæterum qui præulci Sancti Alberti Magni, tractatam perlegerit, facillime ab hac calumnia vindicabit. Et ut fortlicius præstet, eius verba dabo. Igitur cap. 69. citato. Sic ait. [Quæritur de Sacramento Pœnitentiæ, utrum per illud aliquam gratiam recepit? Et videtur quod non, quia Beata Virgo nunquam fuit contrita, sed sine contritione non est gratia per Sacramentum pœnitentiæ, ergo Beata Virgo non recepit gratiam per Sacramentum pœnitentiæ. Item, confessio est ficta sine contritione; hæc non fuit contrita, ergo nec confessio. Item, utrumque est de peccato, hic autem nullum peccatum; ergo nec confessio.] Hac præmissa dubitandi ratione, ad quæstionem affirmative sic respondet. [Sed contra: confessio fuit in lege nova, & veteri, ergo omnes tenebantur confiteri. Item, Beata Virgo fecit confessionem operis, probando purificationem, & offerendo oblationem statutam purificandis, ergo debuit facere confessionem oris.]

20 Hinc, ad rationem dubitandi, his respondet verbis. [Non obstat, quod non habuit peccatum; quia dicit Gregorius. Bonarum mentium est, culpam agnoscere, ubi culpa non est: ergo poterat confiteri.] Et cap. 70. [Quæritur ergo, quis fuerit Confessor?] Respondet. [Cum Beata Virgo esset specialiter Beato Ioanni commissa, ab ipso debuit recipere Sacramenta.] Et cap. 73. [Triplex, inquit, est confessio. Accusatio peccatorum: recognitio incongruitatis, vel magnitudinis beneficiorum Dei: confessio de infusione meritorum. Et hæc fuit proprie Beatissimæ Virginis confessio.] Et cap. 74. [Quid confitebatur Deo? Quod tantam gratiam recepit, quam nunquam cum condigno meruit, vel quam omnis creaturam mereri potuerit. Hæc, & similia fuit confessio Beato Ioanni Evangeliste, suo proprio Confessori.] Hactenus Albertus Magnus, excellentissimus, & Sanctissimus vir, Episcopus Ratisponensis, in illo aureo, & devotissimo opere, super Evangelium *Missus est*, diligentissime emendato, & impressio Venetijs per Lazarum de Soardis, anno 1504.

21 Duotamen in his difficultia mihi sunt. Aliud Beatissimam Virgine divinitus illustratam supra omnem puram creaturam, culpam agnovisse ubi culpa non erat. Et Beatum Ioannem Evangelistam eam Sacramentaliter absolvisse, quam ab omni culpa liberam non ignorabat. Aliud, quod verum Pœni-

nitentia Sacramentum interfuerit, vbi nullum peccatum, nulla subministrata materia. Nam vt benè tradit Cardinalis de Lugo, quod vt indubitatum supponit, tom. de Pœnitent. disput. 12. sect. 2. num. 22. & 23. [Si aliquis putans se commisisse aliquod peccatum, quod reuera non commisit, confiteatur solum illud cum dolore, & absolvatur, non fit Sacramentum.] Et infra. [Quando enim assignatur pro materia confessio, & dolor de peccatis, intelligitur de peccatis veris, nam peccata ficta non sunt simpliciter peccata.] Hæc ille, & Theologi communiter.

22 Dices tamen pro Alberto Magno, contra Card. de Lugo, licet pro materia assignetur dolor de peccatis, nihilominus confessionem, sine dolore sufficienti (nimirum quia cum sola displicentia peccati, absque proposito efficaci non peccandi) validam esse, ac proinde non iterandam, docent Div. Thomas, Paludanus, Canus, Capreolus, Petrus de Soto, & alij, apud Suarez de Pœnitent. disput. 20. sect. 4. Imo, idem dicendum, etiam si ex ignorantia graviter culpabili, id eveniret, tradit D. Thom. in 4. dist. 17. quæst. 3. art. 4. quæst. inc. 1. in corp. Vbi sic ait. [Confessio etiam potest esse in eo, qui non est contritus, quia potest peccata sua Sacerdoti innotescere, & clavibus Ecclesiæ subijcere. Et quamvis tunc non percipiat absolutionis fructum, tamen recedente fictione percipere incipit. Vnde non tenetur iterare confessionem, sed tenetur (attende) postmodum fictionem suam confiteri.] Hæc D. Thom. Et ita in terminis, D. Thomam, & D. Antoninum pro se referenstenet M. Tabiena, verb. Confessio 2. num. 42. & M. Ioannes de la Cruz, 2. part. de inst. Sacram. Pœnit. dub. 9. fol. 183. Capreolus, Durandus, Sylvester, & alij, apud Suarez sup. sect. 4. num. 3. & sect. 5. num. 5.

23 Imò addunt alij, eum qui scienter accedit sine dolore sufficienti, cum sola displicentia peccati præteriti, & absque proposito vitandi lethalia, validam confessionem efficere, si de tali defectu doloris, & propositi se accuset. Ita Caietanus, & Canus, apud Suarez sup. sect. 5. Item Ledesma, & Covarr. apud Vazq. de Pœnit. quæst. 92. art. 2. dub. unico, num. 9. & Antonin. Paludan. & alij, apud M. Petrum de Ledesma, in sum. tract. de Pœnit. cap. 16. Quos sequitur novissimè Thom. Hurtado, tom. 2. resol. moral. tract. vltim. num. 501. & 502. vbi pro hac sententia refert Capreolum, & D. Thom. in 4. dist. 21. quæst. 3. art. 1. quæst. 1. ad 1. dicentem: [Confessio non desinit esse S. cra-

mentalis, quamvis ille, qui confitetur emendationem non proponat.] Quod expresse tradit Sylvester, verb. Confessio 1. quæst. 22. Vbi ait. [Si non dolet de præterito, vel de futuro cavere non vult, & tamen ista fictio actu non occurrit sibi, ut confitenda, consequenter perinde est, ac si peccatum fuisset per negligentiam oblitum, & est verum Sacramentum.]

24 Et laxius alij existimant eum, qui scienter absque vilo prius dolore accedit, iudicans bona fide non esse necessarium, confessionem validam efficere: sic docuit quidam Bernardus de Ganaco, quem referunt asserentes eius opinionem esse probabilem, Capreolus, & Ledesma, apud Thomam Hurtado, tom. 2. resol. mor. tract. ult. num. 501. Quibus consentire debet, quotquot asserunt dolorem non esse partem essentialem Sacramenti, ut M. Canus, vbi supra, §. Præterea, fol. 41. Vbi ait. [Contritio non est pars essentialis huius Sacramenti, sed integralis.] Fr. Ludovicus à Conceptione, in exam. veritat. moral. tract. 5. de Pœnit. quæst. 2. num. 25. & seqq. fol. mihi 396. Et R. P. Christophorus Delgadillo, tom. de Pœnit. cap. 10. dub. 5. & dub. 8. n. 44. qui pro se itare D. Thom. contendit: quem hanc sententiam tenuisse fatetur P. Vazquez, vbi supra, art. 2. num. 3. Et tenere debent Maior, & Almaynus, cum asserant dolorem non esse partem necessariam Sacramenti, sed requiri ut dispositionem, quos refert Henriquez, lib. 1. de Pœnit. cap. 26. num. 7. in Glossa, lit. V. subnectens. [Et videtur Scorri, Gabrielis, Durandi, & Paludani.]

25 Sed plus alij: nimirum, Confessionem absque vilo dolore scienter factam, validam esse, licet pœnitens bene noscat, esse peccatum lethale, absque dolore confiteri, dummodo de eiusmodi defectu se accuset: ita docet Fr. Christophorus à Sancto Iosepho, tom. 1. opin. mor. 2. part. de Sac. Pœnit. dub. 1. Pro qui itare M. Victoriam, Ludovicum de S. Iuan, Pessantum, & Torreblancam, ex D. Thom. in 4. dist. 17. testatur Leander à Sacram tom. 1. tract. 5. disp. 7. quæst. 23. & probabilem putat Darandis, in 4. dist. 17. quæst. 13. num. 7. Et non esse improbabilem, ait Delgadillo, sup. cap. 10. n. 44. contendens pro ea militare Ricardum, Caietanum, Canum, Ledesmam, & Covarr. [Et possent, inquit, citari Paludanus, D. Antonin. & Sylvest.] Et cap. 16. in fine concludit cū Christophoro à S. Iosepho, dicens: [Esse indubitatam Sententiam D. Thom. in 4. dist. 17. q. 3. art. 4. quæstion. 1. in corpore.] Veram Angelicam Præceptorem, hanc sententia retractasse (quidquid Doctores citati reclamēt)

benè

benè probat Vazq. art. 2. num. 13. quia in 4. sent. dist. 23. q. 1. art. 4. q. 2. in corp. expressè ait. [Contritio est de essentia Sacramenti poenitentiae.] Quod iterum firmat, 3. p. q. 90. art. 2.

26 Et quod mirabilis, licet Concilium, sess. 14. cap. 4. definiat, quod contritio, quæ est materia huius Sacramenti. [Animi dolor, ac detestatio est de peccato commissio, cum proposito non peccandi de cætero.] Nichilominus non desuere, qui doceant, dolorem præfatum re ipsa, & vere præexistente non solum ad valorem; verum nec ad effectum Sacramenti requiri. Nam cum absque tali dolore, inquit, Sacramentum poenitentiae validum sit: si poenitens aliqualem dolorem, seu displicentiam habens confiteatur, ignorans invincibiliter se non habere sufficientem dispositionem, efficiet confessionem habentem valorem, & effectum gratiæ. Sic tenet M. Canus in Relect. de Poenit. part. 5. in edit. Complut. anno 1563. fol. mihi 41. ad 2. in fine: quia [Sacramentum, inquit, in non ponente obicem suum semper habet effectum.] Quem sequuntur Vega, lib. 13. in Trident. cap. 34. & Marcus Vidal, tract. de Poenit. fol. mihi 420. Et tenent, apud Henricq. lib. 1. de Poenit. cap. 23. In Gloss. lit. Q. M. Ledesma, M. Victoria, M. Paludan. Sylvester, Caietan. Scotus, Almaynus, & alij. [Propter quos, inquit, authores, & congruas rationes, est sententia probabilis.] Imò addit M. Victoria in Relect. de potestate Ecclesiæ, num. 7. in fine, fol. mihi 40. [Et posset magna probabilitate defendi: Quisquis, sine complacentia, quidem peccatorum præteritorum, (attende) sed etiam sine aliquo dolore, solum cum proposito cavendi in futurum à peccatis, accedat ad Sacramentum poenitentiae, animo recipiendi remissionem peccatorum, quod revera recipiet: nescio an verum sit, impugnari profecto non vehementer posset.] Sic ille, post Rosellam, & Angelum.

27 Ex his inquam doctrinis, sic pro Alberto Magno potest argui. Contritio est materia proxima Poenitentiae: peccata vero materia remota; sed confessio valida est, deficiente revera contritione; ergo, & deficientibus peccatis; potuit ergo Beatissima Virgo, licet, nec contritionem habuerit, nec vllū, vel levissimum peccatum commiserit, Div. Ioanni confiteri. Cæterum præfatæ Doctorum opiniones (quarum de probabilitate, vel improbabilitate iudicium alijs remitto) ad præsentem questionem decidendam parum juvant, quia omnes conveniunt contra Rosellam, & Angelum, confessionem sine contritione aliqua non esse fructuosam; & contrariam opi-

nionem esse erroneam, dicit P. Vazquez, vbi supra, art. 1. dub. 1. Et contra Sylvestrum existimantem, verb. Confess. 1. q. 2. r. ad valorem, & effectum confessionis sufficere voluntatem accipiendi absolutionem, sine obice peccati mortalis actualiter ibi facto in ultimo instanti absolutionis, invehitur P. Suarez de Pœnit. disp. 20. lect. 1. num. 1. dicente eius sententiam hoc tempore improbabilem, & temerariam esse: ex quibus fit per nullam ex præallegatis opinionibus defendi posse opinionem Alberti Magni. Præcipue quia ex Authoribus citatis omnes fatentur, peccare lethalter confitentem sine dolore, ni ignorantia invincibili iuris divini excusetur. Et utrumque à Beatissimæ Virginis sapientia, & puritate longissime abfuit.

28. Quapropter R. P. Christophorus Delgadillo, Lector Complutensis iubilatus, & suæ Provinciæ Definitor, tom. de Pœnitentia, cap. 14. dub. 1. Sic ait. [Quare merito dixit nos-
ter Villalobos, tom. 1. tract. 9. diff. 4. num. 12. Esse fabulam dicere, quod Beata Virgo confitebatur cum D. Ioanne: imo Scotus, in 4. dist. 1. in fine dixit: [Quod si Beata Virgo fuisset confessâ, peccasset, eo quod simpliciter innocens à peccato mortali, & veniali, tenetur simpliciter non confiteri.] Hæc Delgadillo. Et antea M. Victoria, in sum. de Pœnit. num. 104. dicens: [Materia remota sunt peccata pœnitentis, unde cum Beatissima Virgo nullum prorsus peccatum habuerit, falsissimum est, quod quidam fingunt, scilicet, quod confitebatur B. Ioanni Evangelistæ.] Quæ potiori ratione militant contra Sylvestrum, in Rosa Aurea super Evangelia, (in libro, inquam, ibi incluso, cuius inscriptio est. [De quæstionibus impertinentibus,] inter quas, iure suo locum hæc sibi vendicat,) cap. 53. asserentem, quod. [B. Virgo confitebatur de venialibus conditionaliter: puta dicēdo, si in tali opere, vel tali deliquissem per incautelam, vel negligentiam, vel alio modo, dico meam culpam.] Hæc Sylvester. Sed quidquid de his sit: certissimum est, doctissimum, ac sanctissimum Albertum Magnum, ne levissimam quidem culpam in Beatissima Virgine agnovisse. Imò, & ab originali, (& forsitan à debito etiam proximo incurrendi) immunem prædicavit, dicens: [Hæc enim Virgo sola à communi illa regula excipitur: omnes in Adam peccaverunt.] Sic in libro de laudibus Mariæ, quæ citat Eusebius Neremberg. in tom. de Obiecto Festi Conceptionis, in epistola ad Eminentiss. Cardin. de Sandoval, fol. 43. Quod refert etiam P. Canisius, lib. 5. de Beata Virg. cap. 27. §. [Ad Divum Thomam.]

29 Non me latet alia traduci loca, tum ex Alberto Magno, tum ex D. Thoma, quibus contendunt aduersarij, B. V. non solum debitum, sed etiam peccatum originale contraxisse: sed eis abunde satisfacit Doctissimus Fr. Petrus de Alva, in Sole Veritatis, fol. 248. & 249. Vt omittam solutionem, quam ad similes obiectiones adhibet M. Canus, lib. 7. de locis, cap. 3. Non longe à principio. [Nec quemquam, inquit, hoc errore duci oportet, vt si quid Ambrosius, aut Hieronymus contra morem, doctrinamque huius temporis fecerint, loquutivæ fuerint, idem sibi arbitretur licere, &c. Atque etiam, si nostra hac ætate fuissent, quædam profecto aliter, & facerent, & loquerentur. Quid? quod, vt antea dicebamus, in rebus quoque ipsis, quæ ad Fidem attinent, sancti nonnumquam errare, &c. (Et infra:) Nemo quantumvis eruditus, & sanctus non interdum allucinatur, non alicubi cæcutit, non quandoque labitur.] Hæc M. Canus. Et non dissimilia M. Bannez, 1. part. quæst. 1. art. 8. Quibus si morem geras, nullate Alberti Magni, alteriusve Sancti Doctoris urgebit autoritas, cum ante Sixtum Quartum floruerint, quo tempore nondum declaverat Ecclesia Romana, quid antea in Festo Conceptionis celebrari permisisset, & quid in posterum in toto Orbe Christiano colendum præceperit. Si enim hac nostra ætate fuissent, aliter profecto scriberent, aliter, & facerent, & loquerentur.

30 Sic respondet in simili M. Petrus de Soto de instit. Sacerdot. lect. 13. de indissolubilit. Matrim. ad quandam auctoritatem D. Ambrosij, dicens: [Ad id vero, quod ex Ambrosio diximus, non est aliter respondendum, quam quod non mirandum est, si re tunc temporis nondum satis discussa, Ambrosius id affirmaverit, quod postea repertum est minus verum. Nec dubitamus Ambrosium facile fuisse cessurum aliorum sententiæ, & maxime consensui Ecclesiæ.] Expende modestiam solutionis, & ea vtere, cum autoritas alicuius, ex Sanctis Patribus videatur tibi expositionem aliam, pro sententia, inquam consensit Ecclesia, non admittere. Ex præcepto enim Alex. VII. in Bulla citata expresso, nemini in posterum licet auctoritatem vllâ, in contrarium adducere in solutam relinquendo.

31 Et in re nostra, hac solutione satisfacit R. P. M. Ioannes à S. Thoma, tom. 1. in 1. part. disp. 2. art. 2. quibusdam auctoritatibus, quæ ex D. Thom. in 3. sent. dist. 3. q. 1. art. 1. quæstion. 1. ad 2. & ex 3. ad Hanibald. dist. 3. q. 1. art. 1. hoc nostro seculo circunferuntur, quas ne intrusas fateatur (quales esse pluribus per-

suadet Doctissimus Fr. Petrus de Alva, in Sole Veritatis.) Sic respondit. [Semper D. Thom. in hæret. sensui Romanæ Ecclesiæ, semper eam honorat, semper salvat: Vnde cum modo Romana Ecclesia non solū toleret, sed etiam positive præcipiat celebrari tale Festum (nimirum Conceptionis Immaculatæ B. V.) Illudque magnis favoribus prosequatur: loquendo in vi doctrinæ D. Thomæ, oportet vice versa de his sententijs censere, & D. Thomas, sic censeret: Si enim, ex sola tolerantia Romanæ Ecclesiæ, illa festivitas, tunc non erat spernenda, ex positivo præcepto, & favore, quanto magis diceret venerandam: Præsertim cum ex hoc probet B. Virginem sine peccato fuisse natam, quia eius Nativitas celebrabatur ab Ecclesia, vt patet eadem, q. 27. art. 1. Ergo, idem de Conceptione diceret, si tunc eodem modo celebraretur sicut Nativitas. Pro illo ergo tempore, sic censuit Div. Thomas, sicut Ecclesia Romana sentiebat, pro isto vero sentiret id, quod illa sentit, & eo modo quo sentit: in his enim questionibus defuncto, iuxta diversa tempora variatur iudicium, & crescit rerū notitia paulatim. (& §. Præcedenti.) Nil mihi videtur, ita commendare celestem D. Thomæ doctrinam, quam, si attente inspiciamus, quanta vigilantia, Sancti Doctoris calamum, in hac re, divinæ providentiæ temperarit, ne in particulari aliquid scriberet, quod præsentī Ecclesiæ statui, & sensui, quæ habet circa Virginem conceptum, contradicere possit.] Quid plura?

32. Verum pro maiori, & illustriori sacre Familiæ Dominicanorum Patrum elogio, excribere non omittam celebre illud testimonium, quod pro Immaculata Virginis Cōceptione, iuxta D. Thomæ doctrinam defendenda, præbuit Capitulum Provinciale Hispalense, eiusdem Ordinis, centum, & quadraginta ab hinc annis, in suo Religiosissimo Conventu D. Pauli Hispalis celebratum, & Salmanticæ, per Ioannem de Barela typis datum, anno 1524. in quo Reverendissimi, & sapientissimi Patris Dominicani de more congregati M. Provincialis, Priores, & Magistri vocales, vnanimi consensu per modum Constitutionis ab omnibus subditis observandæ, hoc ediderunt decretum. [Cum ferè tota Ecclesia, cuius usus, & authoritas, secundum B. Thomā, prævalet dicto Hieronymi, & cuiuscumq; alterius doctoris, iam asserat, quod Beata Virgo fuit præservata; pleno ore dici debet, quod Conceptio Virginis Beatiſsimæ fuit Sanctiſſima, & Purissima.]

EXTRACTATV

DE CENSVRIS.

PROPOSITIO I.

Clericus excommunicatus minore excommunicatione, si administraret Sacramenta, ne venialiter quidem peccat. Filiarius testis, tom. 2. tract. 3. cap. 2. num. 24. [Quæ sententia est expressa contra Decisionem textus in cap. Si celebret de Clerico excommunicato.]

1. R. Opinio Filiarii plures defensores habet. Audiamus Doctores. Ioannes Valerus, in diff. V triusque fori, verb. Excommunicatio, diff. 3. Sic ait. [Excommunicatus minore excommunicatione non peccat, quo ad Ecclesiam, conferendo Sacramenta, quando conferendo non recipit; quia non à collatione, sed à participatione tantum Sacramentorum est remotus, iuxta cap. A nobis de except. Et cap. [Si celebret de Clerico excommunic. minist.] Secus quando conferendo reciperet, ut in celebratione ad communicandum alios, vel in Episcopo Missante ad celebrandum Ordines. Hi enim peccant, non ex parte quæ dant, sed quia sumunt. Ita singulariter Navarr. c. 27. n. 24. & 249 in fine, sic limitans, & intelligens dictum cap. Si celebret, verbi. [Peccat autem.] Vt scilicet intelligatur de conferente, qui ut conferat, debet etiam recipere, ut in exemplis supra relatis, secus in conferente tantum.] Hæc Valerus. Qui tamen ex alio capite existimat, venialiter peccare, nimirum. [Quia eo ipso, quod ad Sacramenta accedere nequit, venialem quandam irreverentiam eisdem Sacramentis irrogat.] Pro qua opinione citat Sotum, Ancharranum, Martinum de Ledesma, Couarr. & alios. Verum si semel concedatur, ut is Author concedit, non esse id prohibitum, in cap. Si celebret. difficile aliunde venialis culpa suaderi poterit.

2. Quapropter absolute, ne venialiter quidem peccare, tradit Navarrus, in sum. cap. 27. citato, num. 24. Vbi sic inquit. [Potest ei ministrare Sacramenta, si dando non recipiat, quia missus ad communicandum alios, non peccat, quia parte dat, sed quia sumit.] Idem tenet Grassius, lib. 4. capit. 10. num. 3. [Conferens, inquit, Sacramenta absque celebratione, nec mortaliter, nec venialiter peccat. Ita contra

Sylvestrum, & communem Navarrus.] Hanc opinionem amplectuntur Hugolinus, Holliensis, Ioannes de Lignano, & alij, apud Filliutium supra. Quos sequuntur Illustrissimus Episcopus Moscoso, in sum. tract. 16. cap. 3. num. 25. ibi: [Parece llano, y certissimo, que ministrando no peca, ni mortal, ni venialmente.] Idem sentiunt Suarez de censuris, disp. 24. sect. 2. numer. 9. & 12. & summa Corona Confess. vt refert, & non improbat M. Corradus in Resp. cas. 1. part. quæst. 175. Vbi sic. [Advertendum, quod excommunicatus minori excommunicatione conferens Sacramenta venialiter peccat, secundum Sotum, secundum vero Sylvestrum, mortaliter. Summa Corona Confess. de excommunic. dicit nullo modo peccare.] Hæc Corradus. Videatur etiam pro hac sententia S. Raymundus, in sum. lib. 3. titulo de sententia excommunicationis, §. 17. Vbi sic ait. [Minore excommunicatione ligatus, neque eligere prohibetur, neque ea, quæ ratione iurisdictionis sibi competunt, exercere. Si celebrat, peccat mortaliter.] Quem sequitur ibidem in Glossa, M. Ioannes de Friburgo, ex eadem Familia, dicens: [Non est privatus ab exercicio sui Ordinis, sed tantum à participatione Sacramentorum, quæ tantum in sola consistit perceptione. Vt ex textu de Clerico excommunicato, cap. ultimo.] Et Eminentissimus Caietanus, in sum. verb. Excommunic. Minor. Vbi inquit. [Excommunicatio minor est Ecclesiastica censure, qua homo excluditur à passiva tantum participatione Sacramentorum.] Et pro hac sententia militat apertè M. Petrus de Soto de Institut. Sacerdot. lect. 4. de excommunicatione, fol. 226. Vbi ait. [Est igitur hæc, (nempe excommunicatio minor) separatio à passiva tantum communione Sacramentorum, &c. Potest igitur, sic excommunicatus Sacramenta ipsa conferre, & exercere omnes actus Ecclesiasticæ iurisdictionis.] Sic ille, quem cum alijs refert P. Vazq. tract. de excommunic. dub. 4. dicens: [Petrus de Soto, Caietanus, & Navarrus asserunt, quod non peccat iste talis, quia non prohibetur conferre Sacramenta, sed illa suscipere; quæ est differentia receptissima inter maiorem, & minorem excommunicationem.] Quam diffinitionem plures alij Theologi amplectuntur. Si ergo ab activa non excluditur, poterit licite Sacramenta ministrare. Et ita expressè cum alijs doctissimis tenet Diana, part. 5. tract. 9. resol. 3. & 45. Vbi cum Soto, & Fabro insurgit contra Sylvestrum sequuntur Paludanum, eo quod asserant poenitentem confessum Sacerdoti excommunicato excommunicatione mi-

nori, teneri iterare confessionem: quod est expresse contra iuraprecitatum caput, (si celebret.) Vbi dicitur. [Quod Sacramenta ab eo collata virtutis non carent effectu.]

PROPOSITIO II.

Fœminæ ingredientēs Monasteria virorum, nec peccant mortaliter; nec excommunicationem incurrunt. *Layman le juita in Theolog. moral. lib. 4. tract. 5. cap. 12. num. 4.*

R. Hanc opinionem, prius quam F. Layman, docuerunt, lucique dederunt Manuel Rodriguez, tom. 1. quæst. regul. quæst. 47. art. 1. & quæst. 48. art. 2. Philarcus de Officio Sacerd. tom. 1. part. 1. lib. 3. cap. 30. Zerola, in praxi Episcop. in 2. editione, part. 1. verb. Monialis, ad 8. & Sayrus de centuriis, lib. 3. cap. 31. num. 10. & 11. Quorum sententiam, inquit, Layman esse probabilem: quia Gregorius XIII. & Pius V. non prohibuerunt fœminis ingressum, nisi præsumptibus ingredi prætextu licentiarum. Cui novissimè assentitur Machado, tom. 2. lib. 5. part. 2. tract. 3. doc. 8. & tenuit Diana, 2. part. tract. 17. res. 66. 9. Septimo, licet postea ei displicuerit, 4. part. tract. 4. resol. 179. Sicut etiam displicuit Emanueli Rodriguez, in explicat. Motus Pij Quinti, quæ extat post explicationem Bullæ Cruciatæ, num. 7. Et quamvis Pius V. in alia Bulla postea edita, anno 1570. Intuitu, & in favorem Congregationis Montis Virginis, quæ incipit. [Decet Romanum Pontificem,] (& habetur in tom. 2. Bullarij post constitutionem vigesimam Pij V. fol. 199.) declaraverit, primam suam constitutionem etiã procedere contra fœminas quomodocumque ingredientes. Nilominus respondit Emanuel Rodriguez, (vti ait Layman supra) hanc declarationem non fuisse authentice promulgatam, cui videtur assentiri Villalobos in sum. tom. 2. tract. 35. diff. 34. num. 3. Verum pro contraria sententia stant communiter Doctores Societatis; ac proinde prohibitionem sub pœna privationis officiorum, & inhabilitatis ad illa, & suspensionis à divinis ipso facto, contra Religiosos qui [eas introducere, admittere vel præsumunt,] contentam in prima Bulla, quæ incipit. [Regularium personarum,] non solum procedere contra præsumentes introducere, vel admittere prætextu licentiarum, sed contra quomodocumque introducere præsumentes; licet de his nil exprimat in Bulla. Quidquid contra sentiant, quo ad excommunicationem Doctores aliqui, quos refert Macha-

chado, tom. 2. lib. 5. loco sup. citato, doc. 7. num. 2. fol. mili
319. Vbi sic. [Mas por fer así, que esta excomunion parece,
que solamente comprehende à los Religiosos, quando permi-
ten que en sus Conventos entren mugeres con socolor de algu-
nas licencias, y no quando entran con otros titulos, aunque tea
con mal fin, lo afirman así graves Autores, &c. Mas como quie-
ra que sea, en quanto a la de comunión; cierto, è indubitable
es, que incurrén en suspensión à divinis, privación de todos los
oficios, y dignidades, è inhabilidad para tenerlos despues.] Ve-
rum has penas, non incurrant sententiam iudicis est com-
munis sententia Doctorum, apud Machado sup. & dicit esse
probabilem M. Acatius de Velasco, tom. 1. verb. Clausura, ref.
166. videatur Diana, alios referens, 3. part. tract. 2. resol. 66. &
part. 7. tract. 5. ref. 17. & 18.

2 Adnotat hic M. Joannes de la Cruz, in Epitome, lib. 1. ca-
pit. 5. de voto castitatis. [Mulieres intrantes hortos contiguos
Monasterijs, & Sacristiam; dum tamen non per portas Convē-
tus, non violare Pontificias leges.]

PROPOSITIO III.

Religiosus, qui ad alendos parentes, in gravi necessitate constitutos,
claustra reliquit, potest etiam licite habitum dimittere, ut alijs in-
seruiat, vel opera seruitia exerceat, si aliter parentum necessitati suc-
currere non possit. Fagundes Iesuita, tom. 1. in Decalogum, cap. 2. nu-
mer. 28.

1 R. Hanc doctrinam veram esse, supponit doctissimus
Navarro, comment. 3. de Regulis, num. 49. Vbi ait. [Prædi-
ctam licentiam non esse concedendam ab Ordinario Prælato
Religiosorum, nisi, quando habitu retento, parentes suos com-
mode iuvare non possunt.] Quod benè animadvertit Sanchez
in sum. tom. 1. lib. 4. cap. 20. num. 22. dicens: [Imò Navarrus,
eo commentario 3. num. 49. clare supponit, posse ab his, nempe
Generalibus, & Provincialibus, concedi licentiam, ut habitu
etiam dimisso, sit extra Monasterium, quando id prædicto sub-
sidio necessarium est.] Et consentire videtur Diana, part. 6. tra-
7. ref. 19. Quibus facit M. Arauxo, in decis. moral. part. 1. tract. 3.
quæst. 28. num. 11. dum ait. [Ob causam aegritudinis curandæ
commodius extra Monasterium, dicendum est Regularem pos-
se licite, & laudabiliter de licentia sui Prælati, siue Provincialis,
siue etiam immediati Conventus, inde exire sine habitu, vel
illo

illo occultato, ne statim ab extraneis contagioso morbo laborans agnoscat, statim post recuperatam valetudinem ad Conuentum reuersurum.] Nec dissonant M. Corradus in Resp. part. 1. quest. 249 Vbi sic ait. [Modo videndum, quo modo intelligatur illa dimissio habitus Religiosorum professorum alicuius Religionis approbata, ubi incurritur, & peccatum mortale, & excommunicatio in 6. Clement. cap. (Vt periculosa,) & est, quando scilicet, habitus temere dimittitur, id est, sine rationabili causa, quæ à prudenti viro iudicari debet.] Hæc ibi. Et est sententia expressa M. Zanardi 1. part. 2. cap. 10. de Apostasia à Religione Vbi sic. [Nullus dicitur Apostata, nec conuequenter excommunicatus, nisi quando dimissio habitus est temeraria, & cum peccato mortali. Vnde omnis dimissio habitus ad iudicium viri prudentis, vel ob rationabilem causam, non est Apostasia.] Et 2. part. 2. cap. 18. fol. mihi 89. §. 10. [Dico Regulares dimittentes habitum suæ Religionis, post professionem, sunt ipso facto excommunicati. Sed ad hanc excommunicationem, est necessarium, quod ipsum sine iusta causa dimittant.] Et infra cap. 30. [Quilibet Religiosus tenetur sub mortali habitum suæ Religionis patenter portare. Sed hoc primo fallit. Quando daretur iusta causa dimittendi, vel occultandi habitum, vt propter periculum captionis ab hostibus, vel occisionis, vel ad euitandas insidias, vel ad dedecus fugiendum.]

2. His ergo principiis ductus P. Fagundez iudicauit, licitum esse habitum dimittere, vt sine Religionis dedecore possit Religiosus operari villa exercere, quando aliter naturali obligatione erga parentes in gravi necessitate constitutus satisfacere non posset. Nam, vt ait Sanchez in sum. lib. 6. cap. 12. nu. 14. [Concesso aliquo, intelliguntur omnia concessa, sine quibus commode viuere nequit Argum. cap. Præterea, & cap. Prudentiam, §. 6. de officio de legati.] Cui patrocinator Bonacina, tom. 1. ubi, de clausura, & poenis quæst. 2. par. 2. Proposit. 2. Sic ait. Non quælibet habitus dimissio sufficit ad incurrendam istam excommunicationem, sed opus est, vt dimissio sit temeraria. Vt autem temeraria censeatur, duæ conditiones requiruntur. Prima, vt non fiat ex causa rationabili, vera, vel apparenti, &c. Hinc sequitur Religiosum exulari, qui causa conseruandæ vitæ, dum per loca Turcorum transiturus est, habitum dimittit, &c. Idem valet in eo qui hoc facit causa defensionis famæ propriæ, aut proximi, vel ad præcavendum scandalum.] Hæc illic, & merito. Quomodo enim vitari posset, si

Religiosus, retento habitu, alijs inserviret, vel opera servilia exerceret? Ergo si aliter parentum necessitati subvenire non posset, licitum ei esset, habitum dimittere; nam cui finis licet, medium unice necessarium illicitum esse non potest. Et cui finis præcipitur, nequeunt media necessaria prohiberi. Et concurrentibus duobus præceptis oppositis, fortius observandum est: ut docent omnes Theologi. Iam quod urgentius? Naturale, & Divinum succurrendi gravi necessitati Parentum; aut humanum non dimittendi habitum Religionis? Quis non videat. Omitto longe minorem causam ad id sufficere, secundum Bonacinam, ubi supra, Prop. 3. num. 31. Vbi sic ait. [Per accidens, accessorie, & consequenter, potest dimitti habitus, ex licentia Prælati concessa ad aliquod opus, quod exerceri commode nequit cum habitu, &c. Ut si corporale, aut laboriosum opus illi imponat, quod sine habitus mutatione exerceri non possit. Ita Navarrus.] Hactenus Bonacina. Cuius doctrina in eam nititur, quam superius retulimus ex doctissimis Patribus Dominicis, quos ex eodem Ordine, sequitur Mag. Texeda, tom. 1. Theol. moral. lib. 2. tract. 1. contr. 6. dub. 1. Vbi ad aliud dubium sic respondet. [Per quamlibet habitus dimissionem, non incurritur ista excommunicatio, sed per temerariam, &c. Vnde cum illa habitus dimissio non fiat ex contemptu, sed ex causa rationabili, vel apparenti, non dicitur temeraria dimissio.] Expende; an præsens rationabilis, vel saltem apparens sit?

3 Si autem parentes in extrema sint necessitate? Vide M. Corradum, 1. part. Resp. quæst. 61. Vbi sic scribit. [Placet mihi, quod Reverendissimus Caietanus determinat articulo præcedenti citato, qui ait. Quod quando Pater est in extrema necessitate, & ita eget filio, ut sine ipso pereat, tunc filius tenetur petita licentia Superioris, licet non obtenta, Patri subvenire, quia præceptum iuris naturæ, & iuris divini, in extrema necessitate, præminet omni voto. Non enim debent vlla vota esse impeditiva operum iustitiæ. Vnde sicut licet furari, propter extremam alterius necessitatem, ita licet actualem obedientiam Prælato subtrahere, & furari bona Ecclesiæ, si aliter non possit Patri subvenire.] Hæc ibi. Videatur Bartholomæus à Sancto Fausto de Religionis statu, lib. 5. quæst. 146. dicens in tali casu debere, etiam invito Superiore à Monasterio exire, & posse habitum dimittere. Cui assentitur Sanchez, in sum. lib. 4. cap. 20. num. 14. ibi. [dubitandum non est teneri etiam dimittere

tere habitum, si id opus sit, quia præponderat ea necessitas, ut benè ait Corduba.] Videatur Diana, part. 10. tract. 11. rei. 30. ubi plura notanda circa licentiam permanendi extra claustra: vide etiam lilum, part. 9. tract. 7. rei. 5. Vbi alia reperies circa dimissionem habitus: & quidem hoc certum est, in dimissione perpetua habitus Religiosi solum Pontificem posse dispensare.

4 Nota M. Bannez cum alijs existimare, non solum in extrema, sed in gravi etiam necessitate, licitum esse furari, v. g. [Quando est periculum amittendi honorem, & homini valde inhonestum esset mendicare, dummodo aliter non possit sibi succurrere, & habeat animum restituendi cum possit.] Ita docet 2. 2. quæst. 66. art. 7. Cuius sententiam refert, & non improbat M. Serra ibidem, fol. mihi 459. Et absolute in gravi necessitate licere aliena subripere, tradunt Sylvester, Medina, Angelus, Navarrus, Petrus de Navarra, Malderus, & plures alij, quos citatos sequitur Diana, part. 2. tract. 3. Misc. resol. 29. & 5. part. tract. 8. resol. 23. Vnde, iuxta doctrinam Caietani, & M. Corradi, à fortiori etiam licebit, si non actualem obedientiam Prælato subtrahere, habitum saltem dimittere, quando ex licentia Monasterium reliquit, si aliter non possit Patri in gravi necessitate constituto subvenire.

PROPOSITIO IV.

Si duo Clerici sese inuicem gladijs districtis inuaderent, & digladiantes intentione, & animo se percutiendi, nullus fuisset percussus, sed uterque ictus in se coniectos sustinisset, neuter excommunicationem incurreret. Fragosus Iesuita de Republica, tom. 2. part. 2. lib. 1. disp. 2 §. 1. num. 13.

1 R. Hanc opinionem desumpsit P. Fragosus, ex doctissimo M. Petro de Palude, ex Hostiense, & Angelo, quos ibidem citat, & tenent alij, quos refert, & sequitur Sayrus de censuris, lib. 3. cap. 26. num. 21. & videtur amplecti Caietanus, in sum. verb. Excommunicatio. Vbi inquit. [Quantumcumque conetur aliquis percutere Clericum lancea, sagittis. Nisi lancea, sagitta, aut lapidis ictus pertingat ad Clerici personam, non incurrit excommunicationem latam contra percutientes Clericum, quia manus violentæ injectio non est consummata, consummatur enim in tactione ipsius Clerici, & non aliter.] Caietanum sequitur M. Tabiena, verb. Excommunicatio 5. num. 3. ibi.

ibi Si manus inmittit, & non habet effectum, non incurrit. Idem si levavit manum ut percuteret, similiter si proiecit lapidem, & non percutit. Sic ille, qui num. 41. pro hac sententia refert sanctum Raymūdum eiusdem Ordinis. Ioannem de Lignano, Ioannem Andreā, Panormit. & alios adherentes: [Quod nullus incidit, nisi perveniat ad actum consummatum, non per solam attenuationem, vel etiam si tangat, non tamē infert vim, vel lesionem.] Denique sententiam Fragoſi expreſſe tuetur Diana part. 9. tract. 4. reſ. 4. Vbi poſtquam formalia eius verba retulit, ſic concludit. [Hæc omnia docet Fragoſus, cui ego adhæreo.] Et videtur aſſentire Manuel Rodriguez, tom. 1. ſum. verb. De ſcomunion, cap. 80. num. 15. Quibus addi poteſt Duenſas Regul. 99. verſ. Limita 1. vbi ait, quod Clericum inſequens, & vibrans non eſt excommunicatus: pro qua ſentia Barboſ. lib. 5. ſexti decretalium citat Gloſſam verſ. Inſecutione in Addit.

PROPOSITIO V.

Qui Clericum occidit veneno, in cibo, vel in potu, non incurrit excommunicationem. *Avila leſuna de Cenſuris, part. 2. cap. 5. dub. 12. col. 2.*

Resp. Hanc opinionem tuetur, apud Avilam, Manuel Rodriguez in ſum. edita Matriti, anno 1602. verb. De ſcomunion, cap. 80. concluſ. 13. in fine, vbi ait, ita reſpondiſſe præcipuos Doctores, & Magiſtros Salmanticenſes. Et non videtur diſſentire nouiſſimè Fr. Ludovicus à Conceptione in examine veritatis, tract. 1. de Matrim. cau ultimo, fol. 114. numer. 22. Vbi inter alias opiniones, quas ibi ut probabiles reſert. Sic ait. [Item, excommunicatio Canonis poſita occidenti Clericum, aiunt quidam, non incurritur illum veneno occidendo, niſi per vim illum interficeret: probant ex eo, quod lex dicat: *ſiquis manus violentas*, &c. Sed non occidit illum manibus violentis, qui prædicto modo occidit, niſi per vim cogat venenum ſumere, ergo. Sic Avila vbi ſupra, & ante illum Manuel Rodriguez de excommunic. concluſ. 13. in fine.] Sic prædictam opinionem reſert Ludovicus à Concept. quam Diana non improbat, part. 8. tract. 7. reſol. 85. §. Pari modo, & part. 9. tract. 4. reſol. 36. Sicut nec Machado, & Hieronymus Garcia, quos ibidem adducit. Nec Mazuchellus, quem reſol. 85. citata, reſert, ſic dicentem. [Retenta ſententia, quam docet Avila de cenſuris, quod excommunicatio hæc per ipſam pro-

propinationem non incurratur, utpote iniuriosam soli naturæ non statui, &c.]

2. Et amplecti videtur M. Serra 2. 2. quæst. 62. art. 7. dub. 1. Vbi inquirat. [An censura incurratur, quando occisio Clerici est effectus peccati præteriti, ita ut tunc quando contingit non sit peccatum actuale?] Et respondet. [Quo ad censuras dicunt multi eas incurrere, alij eas non incurrere dicunt coram Deo, quidquid sit de foro exteriori; quia non infliguntur pro peccato præterito, nisi perleveret contumacia, dum exercetur actus, pro quo latae sunt.] Dixi quod videatur amplecti: Tum ex modo referendi. Tum quia, ut ait Diana, vbi sup. ref. 36. citata cum Suarez, & Squilante. [Censura non incurritur antequam venenum operari incipiat.] Et quæstio inter Doctores est: [An si talis isto mediotempore confiteretur, vel eliceret actum contritionis, incideret postea veneno operante, in censuram?] Tum quia, ut multi docent cum Sanchez in summa, lib. 4. cap. 15. num. 4. & lib. 5. cap. 4. num. 30. Hoc ipso quod Doctores ultimo loco referunt aliquam opinionem, videntur illam tenere. Et videtur, inquit, tenere, &c. Hanc enim opinionem in ultimo loco posuit. Verum præfata opinio omnino reiicienda est, utpote expungi mandata, per Sanctum Inquisitionis Tribunal, ex summa Emanuelis Rodriguez, in Expurg. anno 1640. Quapropter non miror, quod eruditissimus Diana (ut ipse fatetur,) apud Rodriguez non invenerit.

3. Si vero excommunicatio lata esset contra committentes homicidium, & quis, alteri propinato veneno, ante eius mortem resipisceret, non incurrere excommunicationem putat Mazuchellus, tract. de casibus reservatis, disput. 2. cap. 7. quæst. 3. diffic. 3. Et videntur approbare Diana, & Mag. Serra, vbi supra.

PROPOSITIO VI.

Qui Petro arma petenti concedit, certo cognoscens, aut timens illa petere ad iustitiam Ioannis occisionem, non manet irregularis, nisi ex intentione occisionis præset. Gaspar Hurtado Iesuita, disp. 2. de irregularitate, diff. 9. num. 32.

1. Resp. P. Hurtado expressè fatetur esse peccatum mortale contra iustitiam indirecte. Quo ad irregularitatem vero, proposita ratione dubitandi, inquit. [Id tamen (nempe incurrere) difficile existimamus, quando ea præbet abique intentione.

tionem homicidij, quia tunc non dicitur occidere, neque ad id iuvare. Quia tunc tantum tribuit arma, quibus occidens posset bene, & male uti, absque intentione mali usus, quod non pertinet ad homicidium absque prædicta intentione, quia ita est utile ad homicidium, ut etiam sit utile ad alia bona.] Quapropter hanc opinionem, citatis Hurtado, & Gibalino, defendit, ut æque probabilem, ac contrariam, & communem R. P. Leander à Sacramento, tom. 5. de irregul. tract. 2. disp. 10. quæst. 82. Quibus non dissentiet Petrus de Ledesma, in sum. tom. 2. tract. 27. cap. 2. dub. 4. dum tradit, vendentem, seu ministrantem indifferentia, (qualia sunt arma) illis abufuro, etiam si absque detrimento omittere possit, non peccare lethaliter, si alius iam sit ad peccandum paratus, & actu interno peccaverit. Quod tenent etiam Salonius, & alij, quos sequitur Manuel Rodriguez in sum. tom. 1. in 2. editione, cap. 23. num. 8.

2. Eminentissimus Caietanus, 2.2. quæst. 10. art. 4. loquens de vendente infidelibus indifferentia, quibus male viros, (ad idolorum, v.g. cultum) agnoscit, id concedit licitum: quod probat rationibus, quibus Hurtado utitur supra ad excusandum ab irregularitate vendentem arma: nimirum, (ait Caietanus) quia. [Vendendo ista indifferentia cum scientia, & sine intentione usus mali futuri, non dat directe occasionem peccandi.] Et infra. [Malus usus, qui sequitur, non est respectu sic vendentis voluntarius, ita ut sibi imputeretur, ac per hoc non est peccatum.] Quæ fundamenta videntur æque probare vendentem, seu ministrantem arma, ut supra, non peccare lethaliter, & consequenter ab irregularitate ex delicto liberum esse, & ideo ab omni. Quia irregularitas ex defectu lenitatis, ab illis tantum incurritur, qui ut Ministri Iustitiæ ad occisionem concurrunt, ut tradunt plures, apud Dianam, 3. part. tract. 5. Misc. resol. 79. & in Addit. post 3. part. resol. 15. Nihilominus Caietanus ibidem contrariam profusus sententiam tenet de vendente venenum conscio de malo usu futuro, & de vendente ballistas tempore belli iniusti. [Quia tenetur, inquit, ad impedienda damna prævisa,] & disparitatem inter vnum, & alterum casum reddere conatur: nescio an solidam. Vide in simili doctum Machado, tom. 1. lib. 3. part. 5. tract. 7. docum. 5. num. 6. Vbi inquirens an peccet mortaliter qui habet domum omnibus ludis expositam? Respondet. [Probable opinio est que no, fundada en la doctrina de Santo Thomas, y otros muchos, que afirman ser licito ministrar, y vender las cosas indiferentes, etiam cum

cum cognitione pravi abusus.] Ludo autem plures contra iustitiam abuti, pluraque ex illo prævideri futura damna, quis dubitet? Quod etsi benè notaverit M. Ioannes Martinez de Prado, tom. 2. Theol. moral. cap. 29. quæst. 3. §. 3; tamen contra Sanchez, Dianam, & alios existimat licitum esse domum ludo exponere: licet subnectat. [Propter peccata, quæ ibi frequenter eveniunt, fatemur, fore iustissimum, ut sæpe exterminarentur eiusmodi domus.] Ergo licet ministrans indifferentia, videat alterum, contra iustitiam, eis abusurum; excusari potest à peccato, iuxta principia D. Thomæ, Caietani, & aliorum. Præterquam, quod difficile redditur disparitas, cur sit obligatio impediendi prævisa proximorum damna temporalia, qualis est mors corporis, non vero spiritalia, qualis est animæ mors? Quapropter incongrue Caietanus primum affirmat, cum secundum neget. Et ideo causa proportionata concurrente idem in utroque casu tenendum, docent M. Ludovicus Lopez, Corduba, Navarro, Man. Rodrig. & alij, quos citatos sequitur Sanchez, in sum. tom. 1. cap. 7. num. 18. & Thomas Hurtado, tom. 3. var. resol. tract. 1. cap. 5. ref. 14. num. 114. & 115.

CONCLUSIO EX PRÆMISSIS.

EX dictis iam apparet. Qua veritate? Quo iure? Quo zelo? Anonymus in suo garriat libello, Propositiones præobscitas Iesuitarum esse commenta, falsas, improbabiles, scandalosas, temerarias, & erroneas.

Qua veritate? Profecto nulla, ut singulas percurrere ostendi. Nam quomodo Iesuitarum commenta, si ab antiquioribus Magistris acceperunt? Quomodo tam severa censura notanda, cum plerumque (ut vidimus) inter Doctores communes sint? Vbi temeritas? Vbi error? Timet hæc Caietanus in aliorum opiniones denigrante. Vide Eminentissimum omni genera eruditione Virum in sum. verb. Opinio. Vbi sic scribit. [Opinio tripliciter est illicita. Primo ex eo quod voluntaria, secundo ex non relatione ad suam regulam. Tercio ex modo, dum nimis firmiter adhæretur opinioni, & asseritur ut certum, & indubitatum, quod tamen est intra latitudinem opinabilium. Et hinc sæpe erratur, ex nimio affectu ad nostra, & minore, quam opus fuerit, examine, resolutione, ac iudicio, dum probabilia accipiuntur, ut demonstrata.] Hæc ille. Quapropter satis ad rem nostram, M. Bannez, tom. 1. in 1. part. quæst. 1. art. 8. dubit.

ultima circa tertium locum, conclus. 1. in fine. [Merito reprehendendi sunt aliqui Theologi, qui opinionibus proprijs, vel etiam aliorum nimis adhærentes, statim contraria dogmata, præcipiti quadam sententia, absque sufficientibus rationibus, damnant: atque omnia, quæ eorum iudicio non consonant, gravioribus censuris incurrunt; idque tanta facilitate, ut merito irrideantur.] Quid opportunius? Quomodo enim scandalosæ, & erroneæ, quas Ecclesia in tot, tantisque Doctorebus, opiniones non corrigit? Ut iure optimo arguit D. Thomas, Quodlib. 9. art. 15. dicens: [Illud, quod vergit in commune periculum, non est ab Ecclesia suscipiendum, sed Ecclesia sustinet, ergo non est periculum peccati mortalis.] Nullibi ergo scandalum. Nullibi error. Nam, ut notat M. Canus de locis, lib. 5. cap. 4. concl. 6. [Error cui non resistitur, approbatur, 83. dist. cap. error.] Vnde M. Bannez, ubi supra, art. 8. dub. 4. conclus. 6. in fine. [Si Ecclesia, inquit, prudente, & sciente, hæc inter Theologos varietas opinionum permittitur, perinde est, ac si Ecclesia diceret. Vnusquisque in suo sensu abundet, dummodo fidei veritas, & Ecclesiæ Catholicæ auctoritas defendatur.] Qua ergo veritate damnantur?

Quo iure? Respondet Eminentissimus Caietanus, Opusculo de Præficientia. [Sunt quidam, qui nil audire volunt, nec probare quidquam, quod in vnoquoque authore non legerint, quem ipsi probent. Vnde nonnumquam, & Sectæ oriuntur, & hæreses prævæ. Quo in loco utinam crederent cui, nec sibi, nec hominum cuique, quantalibet sanctitate polleant, credendum esse per omnia censet, ni vel per Scripturas Canonicas, vel certa ratione id, quod docuit, etiam probavit.] Hæc Caietanus. Quem sequitur Canus de locis, lib. 7. cap. 3. & lib. 9. cap. 7. Durandus Prologomen. sententiarum, & Cardinalis Turrecremata, in cap. [ego solus] quos referens Machado, tom. 1. Discurso de la probabilidad de las opiniones, artic. 7. subnectit. [Doctrina bien para notar, por ser todos Autores de la Religion de Santo Domingo.] Sed non è proprio cerebro de prompta, eam enim mutuarunt ex Augustino, epist. 19. ad Hieronymum. Vbi sic ait. [Alios autem ita lego, ut quantalibet sanctitate doctrinaque præpolleant, non ideo verum putem, quia ipsi ita sentierint, sed quia mihi, vel per Autores Canonicos, vel probabili ratione, quod à vero non abhorreat, persuadere potuerunt. Nec re, mi frater, arbitror, sic legitimos libros velle, tanquam Prophetarum, vel Apostolorum.] Hæc Au-

Augustinus, ex quo Caietanus : & ante illum D. Thomas , 1. part. quæst. 1. art. 8. ad secundam, in fine. Vbi citato Augustino, inquit. [Solis enim Scripturarum libris , qui Canonici appellantur, didici hunc honorem deferre, vt nullum Authorem eorum in scribendo errasse aliquid, firmissime credam. Alios autem ita lego, vt quantalibet sanctitate, doctrinaque præpolleant, non ideo verum putem, quod ipsi ita senserunt, vel scripserunt.] Quo ergo iure id exigit Anonymus?

Quozelo? Respondet Sylvester in summa, verbo Contentio, num. 4. [Tertio quæritur, quid de contentione disputationis? Et dico quod potest esse mortale tripliciter. Primo: quia est contra veritatem. Secundo, quia est cum modo excessivè indebito, vel scandalo magno, de quo certa regula dari non potest, nisi quando interveniunt contumeliae, vel opprobria, & eiusmodi, quæ conitatur esse mortalia, maxime Religiosis, ratione scandali, licet fortè interdum intentio non sit mala, &c.] Hec Sylvester. Cui consonat M. Fumus in Armilla, verb. [Magistri,] num 1. Vbi ait. [Magistri communiter peccant, quando alios damnificant Doctores, vel iniurias irrogant, ab eis deviendo auditores in damnum etiam auditorum; ideo mortale est, & contra charitatem ex doctrina Caietani, in summa, verb. Magistrorum peccata.] Cõtumelijs autem, & opprobrijs, (quæ singillatim recensere, consulto præternisi) parcant ex corde Iesuitæ, vt consuetæ modestiæ non parcant, & æquo animo sustinent firmantes exemplo, quæ verbis docent, vt necvnde fidelium profectus, cui toto animo incumbunt, impediri possit.

Præiactas vero, aut similes opiniones docere, & consulere, vt animarum salus non impediatur, necessarium iudicavit Augustissimus, pariterque doctissimus Prædicatorum Ordo, vt ex illis testatur M. Barnabas Gallego, in resol. mor. circa tractatum de conscientia, in Prologo ad Lectorem. Vbi sic ait. [In eligendis opinionibus, statui apud me illud, quod in Glossa prologi nostrarum Constitutionum adnotatum est. Ibi igitur textu 1. §. 3. ad illa verba: [Cum Ordo noster specialiter ob prædicationē, & animarum salutem, &c. sic habetur. [Declaramus, quod tria sunt præcipue, quæ salutem impediunt animarum. [Et annumeratis duobus primis, sic habetur. [Tertiū est nimia austeritas in consilijs, & opinionibus: terrētur enim homines ex hoc in tantū, vt salutē propriā negligant. Quapropter relaxanda est, (quantum fieri potest) rigiditas, & austeritas in consilijs, ac homines

benigne tractandi sunt.] Hactenus in nostris Constitutionibus. Cum igitur hoc à tot religiosissimisque viris nostri Ordinis declaratum, & decretum fuerit. Ego illis adhærendo non rigidus, & austerus in eligendis opiniobus ero; sed benigniores, probabiles inter Thomistas, & alios Doctores, amplectar. Iudicanda ergo est benignior opinio illa, quæ conscientiam solvit, quam ea quæ illam ligat. [Hucusque Gallego. Quod, & sodales, qui illum præcesserunt, observarunt, (provt hoc opusculo demonstratum est) vtpote suarum Constitutionum observantissimi.

Nec minus tutam existimes opinionem, ex eo quod conscientiam solvit. Nam vt bene notavit Sylvester, verb. Confessio 1. num. 3. quæst. 2. [Licet sit tutius, v.g. statim habita opportunitate confiteri, quam differre, non tamen tutius est, tenere, quod sic obligemur, quia viri timorati haberent maximas occasiones peccandi.] Quapropter M. Barthol. Fumus in Armilla, verbo Opinio, num. 5. fol. mihi 911. [Opinio, inquit, quæ solvit, potius sequenda est, quam ea, quæ ligat.] Quem sequitur doctissimus M. Serra, 2.2. tom. 2. in epistola ad Lectorem. [Benigniores, inquit, opiniones, aut amplector, aut earum probabilitatem non rejicio, ne pluribus claudam coelum, sed omnibus viam Domini faciliorem demonstro.] Sic ille Angelici Præceptoris sententiæ memor asserentis, Quodlibero 9. art. 15. in corp. [Omnis quæstio in qua de peccato mortali quæritur, nisi expressè veritas habeatur, periculose determinatur,] nimirum quia. [Error quo creditur esse mortale, quod non est mortale, ex conscientia ligat ad peccatum mortale.] Et licet D. Thom. ibidem dicat quod. [Error, quo non creditur esse peccatum mortale, quod est peccatum mortale, conscientiam non excusat à toto, licet forte à tanto.] Exponendus est, iuxta ea quæ tradit, quæst. 17. de veritate, art. 4. dicens: [Conscientiam sequutus, eam opere implens, contra legem Dei faciens mortaliter peccat, quia in ipso errore peccatum erat, cum contingeret ex ignorantia eius, quod scire debebat.] Error autem non est huiusmodi, sed materialis: non crassus, & affectatus, sed invincibilis est; quando cum opinione probabili compatitur, & sæpe intervenit, & tunc à toto peccato excusat, iuxta superius dicta, tract. de opinione probabili, Prop. 1. Quamobrem in electione opinionis probabilis benignioris, nullum latet conscientiæ periculum. Vnde Martinus de San Ioseph in Monitis Confes. tom. 1. lib. 2. tract. 9. de oratio-

tritione, num. 5. Sic ait. [Los que escriven materias morales, si pueden salvar, no han de condenar, porque los hombres dev en ser de la condicion de Dios, inclinados à compasión, y equidad, &c. No digo esto, porque ay Autores que se escandalizan por ver que otros hombres doctos alivian las conciencias con sus opiniones.] Videatur etiam Diana, part. 10. tract. 16. resol. 28.

Sed pro coronide referam monitiunculam, quam ad Theologos Morales dirigit celeberrimus ille vir Ioannes Gerson, lib. 4. part. 3. de vita spirituali, lit. O. [Doctores, inquit, Theologi non debent esse faciles ad asserendum aliquas actiones, vel omissiones esse peccata mortalia: nam per eiusmodi assertiones voluntarias, rigidas, duras, & nimis strictas, nunquam eruuntur homines à luto peccatorum, sed in aliud profundius, quia desperatius, demerguntur. Quid igitur expedit amarius, graviusque reddere illud Christi iugum, quod suave est, & onus leve. Præstabitur præterea sedulius servitium Deo, cuius mandata gravia non sunt.] Hæc ex illo. [Cuyas palabras (inquit Illustrissimus Acatius de Velaſco, ex nunquam satis laudato, Prædicatorum Ordine, tom. 2. resol. mor. verb. Opinion, resol. 119. num. 4.) son dignas de toda memoria, para enseñanza, y desengaño de algunos Doctores rigidos, que quieren, que apenas aya acción en la vida humana, que no sea pecado, y sienten mal, que aya quien desienda, ò aconseje lo contrario, juzgando que esto es ensanchar las conciencias de los Fieles, y la ley de Dios: siendo verdad, que antes es inconveniente manifesto, el quererlas apretar demasiadamente con opiniones rigidas, y apretadas, quando dellas ay variedad entre los Doctores.] Hæc ille. Et hæc satis, vt calamum deinde cohibeant, qui propter benignas vnius, vel alterius Iesuitæ opiniones, Societati universæ invidiam conflare, etsi infelici eventu, conati sunt.

Argumentum enim huius opusculi, quod ab Alpha ad Omega prosequutus sum, demonstravit, opiniones Iesuitarum, nec novas esse, nec conscientia habenas laxare. Quo convictus doctissimus Ioannes de Caramuel, epist. 4. Apologematis, num. 265. Sic scripsit. [Dico Iuniores contrixisse conscientias, & Ethicam severiorem reddidisse, quod videtur ignorare (Anonymus) cum contrarium inculcat, & hoc non potero melius probare, quam Iuniorum, & Veterum opiniones inter se conferendo.] Quarum ibi longum syllabum contexit; quod hic as-

suere otiosum esset; nec curiosus desiderabit, si per otium opel-
lam illam perlegerit. Ex qua eandem, ut credo, cum Caramue-
le eliciet conclusionem. Sicut etiam elicit Bernardus Stu-
brockius Vienenſis Theologus, in Notis contra Iansenitas
quosdam Moralem Iesuitarum Theologiam oblatrantes, edi-
tis Coloniae, anno 1659. in dissertatione de probabilitate, §.
3. sect. 4. sect. 3. fol. 63. [Atque adeo, inquit, dicere au-
ſim disciplinam morum à Iesuitis non modo relaxatam, sed
non mediocriter restrictam fuisse. Quam multa enim Navar-
rus, Caietanus, Sylvester, Fumas licita putarent, quae à Iesuitis
licita esse negantur. Sed video finem, quem Iansenitae sibi pro-
ponunt. Saue Christi iugum, & onus leve invident homi-
num generi, cui, more Pharisaico, genera importabilia imponunt,
quae ipsi digito suo, ne quidem movere velint.] Sic ille. Et
sic ego.

Claudent ergo Apologiam D. Hieronymi verba epistola 18.
ad Augustinum, tom. 2. epist. Aug. [Non ego tibi, sed cause cau-
sa respondeo. Et si culpa est respondisse, queso, ut patienter feras, mul-
to maior est provocasse. Sed faceſſant iſtiusmodi querimonie, ſit inter
nos pura germanitas, & deinceps non quæſtionum, sed chari-
tatis ad nos ſcripta mittamus.] Hæc Hieronymus
ad Augustinum. Eadem Amadæus ad
Anonymum.

FINIS.

CVM PRIVILEGIO;

M A T R I T I:

Ex Typis Ioseph^a Buendia,
anno M.DC.LXIV.

1664

III
1. 1. 1.
anno.
vico.

Siart. Top.

Est. 63

3

A-1588

802